

Memòria del *ces*

Sobre l'economia,
el treball i la societat de les Illes Balears

2023

Consell Econòmic i Social
de les Illes Balears

MEMÒRIA DEL CES

*SOBRE L'ECONOMIA,
EL TREBALL I LA SOCIETAT
DE LES ILLES BALEARS
2023*

EDITAT PER:

Consell Econòmic i Social de les Illes Balears

ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC: Ciceró Pasqual Cardona

DISSENY GRÀFIC, INFOGRAFIES I MAQUETACIÓ: amadip.esment

IMPRESSIÓ: amadip.esment

ISSN: 1889-9250

DIPÒSIT LEGAL: PM-2783-2003

S'autoritza la reproducció d'aquesta memòria sempre que n'aparegui la procedència.

PRESENTACIÓ

La memòria del CES de les Illes Balears sobre l'economia, el treball, el medi ambient i la societat de les Illes Balears intenta realitzar any rere any una anàlisi el més objectiu i ampli possible de la realitat balear. Des d'un enfocament holístic intenta presentar les principals dades econòmiques, socials i mediambientals de les nostres illes per prendre consciència d'on venim i on hem transitat durant l'exercici analitzat. No es tracta de fer judicis de valor sinó de mostrar la realitat per prendre consciència situacional i poder reflexionar a partir de les dades obtingudes. Cal ser conscients que les dades actuals són resultat d'esdeveniments i de decisions adoptades en el passat i que igualment en el futur les decisions que prenguem modificaran tendències i resultats.

La memòria del CES Illes Balears que presentem reflecteix en termes generals una recuperació total de la pandèmia i una tornada a la normalitat. De manera més específica, el 2023 va ser un any marcat per la plena recuperació de l'activitat econòmica, la inflació, la pujada de tipus d'interès i la creació d'ocupació. L'encariment dels aliments, l'habitatge i els problemes de mobilitat han aflorat com les màximes preocupacions dels ciutadans corrents de les Balears mentre que la manca de mà d'obra qualificada i l'augment dels costos dels consums s'han convertit en les principals dificultats empresarials.

Potser el principal problema social que es manifesta a l'estudi i, que per les seves ramificacions afecta pràcticament totes les esferes de les illes, ha estat l'habitatge. El seu estancament pel costat de l'oferta unit al creixement continuat de la demanda pel constant augment poblacional s'ha traduït en increments de preus tant dels habitatges com dels lloguers molt per sobre de l'augment del poder adquisitiu dels ciutadans. Aquest fenomen té múltiples derivades sobre l'oferta de mà d'obra, les places de cobertura professional difícil, la dificultat per atraure funcionaris de l'escala nacional o l'augment de les desigualtats.

La preocupació per la descarbonització de l'economia i el seu encaix amb el creixement del benestar poblacional han adquirit rellevància i presència per als ciutadans de les illes al llarg de l'any 2023 a mesura que s'aconseguien nous records en l'augment de les temperatures globals i el nombre de desastres climàtics. L'índex sintètic de la memòria del CES Illes Balears mostra un lleuger deteriorament en comparació amb l'exercici anterior en línia amb el comportament global tant a nivell nacional com internacional.

La memòria inclou també quadres monogràfics que intenten projectar llum sobre temes considerats especialment candents. Sens dubte, la productivitat i els seus efectes sobre el nivell relatiu de la renda per càpita de les Balears ha estat un tema que atrau l'atenció de molts economistes i al qual el CES intenta aportar una mica de llum. La Comissió d'elaboració de la memòria del CES també ha volgut ressaltar la preocupació creixent per la salut mental i els problemes psicològics de la infància a les illes. Hi ha una creixent consciència sobre els problemes que afecten els menors i la necessitat de prestar-li més

recursos i atenció. L'estat de la formació professional i la necessitat de potenciar-la per atendre millor les demandes de les famílies, els alumnes i les empreses de les nostres illes és l'objecte del nostre tercer quadre i, finalment, amb un enfocament més formalitzat es presenta un model que intenta analitzar els possibles impactes de la inflació sobre la distribució de la renda.

Però per aprofundir i entendre la veritable magnitud i escala d'aquests problemes, el CES Balears els anima a endinsar-se en la lectura de la memòria tant en la seva edició de paper com en la seva versió digital (disponible a la pàgina web del CES) i si ho desitgen poden fer-se amb el resum executiu de nou en qualsevol de les seves versions. La comissió de la memòria desitja des de fa anys acostar el màxim possible la memòria als seus ciutadans, i amb aquesta finalitat continua reestructurant capítols, seleccionant encara més les dades, disminuint-ne l'extensió i multiplicant les vies d'accés a la memòria. No cessarem a afirmar que es tracta d'una memòria de tots per a tots, per la qual cosa intentem any a any incrementar l'ús de les dades i el material recopilat a la memòria seguint una filosofia d'open acces.

No podem tancar aquesta presentació sense mostrar el nostre agraïment a la feina feta pel president de la comissió de la memòria, Carles Mulet, els restants membres de la comissió, els autors, col·laboradors i treballadors del CES sense els quals aquesta memòria no seria possible. Darrere de les dades i quadres presentats hi ha moltes hores de treball realitzades amb metodologia, objectivitat i pulcritud. L'any que ve el nostre nivell d'exigència augmentarà encara més ja que la mateixa comissió vol que la presentació de la memòria es faci a finals del primer semestre de l'any o els primers dies del segon.

Per acabar, volem recordar que el CES de les Illes Balears es constitueix com un fòrum de diàleg organitzat representatiu dels diferents estaments de la societat incloent empreses, treballadors, societat civil i ens representatius territorials. El CES com a òrgan representatiu del conjunt de la societat civil té un origen estatutari i opera des de fa més de dues dècades discutint, elaborant i presentant estudis, resolucions i dictàmens que afecten les nostres illes en aspectes socials, econòmics i mediambientals. Representativitat, organització, suport institucional i experiència són els atributs que defineixen la nostra institució, institució que està i sempre estarà al servei de la nostra Comunitat quan se'l requereixi.

De nou, i igual que a la memòria de l'any 2022

Moltes gràcies per tot; moltes gràcies per tant,

Rafel Ballester Salvà
President del CES

LA MEMÒRIA DEL CES EN FORMAT DIGITAL

Teniu a les mans l'edició impresa de la memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears de l'any 2023. Aquesta extensa obra recopila les principals dades socioeconòmiques i laborals de les Balears de l'últim any, analitzades des d'una perspectiva històrica. Un dels objectius del CES és treballar perquè la memòria sigui una eina de consulta útil.

Amb aquest propòsit, a la pàgina web específica de la memòria, a més de poder consultar la versió completa i el resum executiu en format digital, es poden descarregar les dades estadístiques en un format reutilitzable, i també accedir a visualitzacions de dades.

Us convidam a visitar la pàgina web <https://memoriacesib.es> i explorar totes les seccions i recursos disponibles.

COMISSIÓ DE TREBALL PER A L'ELABORACIÓ DE
LA MEMÒRIA DEL CES 2023

President	Carles Mulet Forteza (grup III, UIB)
Vicepresidenta	Silvia Montejano Cofreces (grup II, CCOO)
Membres titulars	Maria del Mar Muñoz Muñoz (grup I, CAEB) Luis Ramis de Ayreflor Cardell (grup III, Govern IB) Miguel Ángel Romero Barrones (grup II, UGT)

La Comissió de Treball s’ha reunit els dies 9 de febrer, 27 de febrer i 9 de juny de 2024.

DIRECCIÓ DE LA MEMÒRIA DEL CES 2023

Antoni Lluís Alcover Casasnovas
Secretari general del CES

Anna Grau Casajust
Cap del Servei d’Estudis del CES

SÓN MEMBRES TITULARS DEL PLE DE CES

La MEMÒRIA DEL CES 2023 SOBRE L'ECONOMIA, EL TREBALL I LA SOCIETAT DE LES ILLES BALEARS ha estat aprovada pel Ple del CES en la sessió del 5 de juliol de 2024. En són membres titulars:

Grup I:

CAEB

Carmen Planas Palou
Sergio Bertrán Damián
Maria del Mar Muñoz Muñoz
Francisco Martorell Esteban
Eduardo López Ramos
Rafael Roig Grimalt
Antoni Gayà Gayà

Azucena Jiménez Ruiz
Margarida Adrover Caldentey

PIMEB

Alfonso Rojo Serrano
Justo Saura Mercadal
Jordi Mora Vallbona

Grup II:

CCOO

José Luis García Vidal
Silvia Montejano Cofreces
Francesc Mellado Serra
Eva Beatriz Cerdeiriña Outerual
Josep Ginard Vallcaneras
Maria Àngels Aguiló Bosch

UGT

Miguel Herranz Bonet
Francisca Garí Perelló
Sebastián Lora Sánchez
José García Relucio
Miguel Ángel Romero Barrones
Sonia Saavedra Ferreira

Grup III:

Sector agrari

Joan Company Bauzà

Sector pesquer

Domingo Bonnín Bautista

Economia social

Antonio Sierra Rincón

Consumidors i usuaris

Pau A. Monserrat Valentí

Universitat de les Illes Balears

Carles Mulet Forteza

Entitats locals

Gabriel Ferragut Enseñat

Associacions i organitzacions que tenen com a finalitat principal la protecció del medi ambient

Lluís Amengual Llabrés

Govern de les Illes Balears

Luis Ramis de Ayreflor Cardell

Consell Insular de Mallorca

Antonio Serra Puig

Consell Insular de Menorca

Joan Pons Pons

Consell Insular d'Eivissa

Josefa Gutiérrez Costa

Consell Insular de Formentera

Juan Manuel Costa Escanellas

PERSONAL TÈCNIC I D'ADMINISTRACIÓ DEL CES:

Assessor econòmic

Miquel Salvà Garví

Cap de Negociat I

M. Inmaculada Alcover Moreno

Cap del Servei Jurídic

Juan Francisco Servera Villena

Secretària de direcció

Lorena Fernández Vega

Cap de la Unitat de Gestió Econòmica

Salvador Clari Enguix

*L'índex extens es pot consultar a la pàgina 619

BLOC I: Panorama econòmic i mediambiental de les Illes Balears	1
1. L'economia de les Illes Balears. Miquel Salvà Garví	3
2. El sector primari. Llorenç Mas Parera i Yolanda Desco Blay	49
3. Indústria i energia. Javier Franconetti Manchado	71
4. Construcció. Catalina Barceló Horrach	85
5. El sector de serveis. Miquel Salvà Garví	97
6. Turisme. Miquel Quetglas Oliver	127
7. Institucions financeres. Alfredo Martín Oliver	177
8. Administracions públiques i càrrega fiscal. Nicolás Alomar Olson	193
9. Societat del coneixement i de la informació. María Díaz Codina, Bel Llodrà Riera, Francesca Morey Fernández i Lucía Asensio Torres	225
10. Economia social i solidària i finances ètiques. David Abril Hervàs	257
11. L'estat del mediambient a partir de l'Indicador Sintètic Mediambiental de les Illes Balears. Martí Llobera O'Brien	269

BLOC II. Mercat de treball i polítiques d'ocupació	307
1. Anàlisi del mercat de treball. Maria del Mar Ribas Mas	309
2. L'índex de qualitat del treball. Maria del Mar Ribas Mas	343
3. Polítiques actives d'ocupació. Antònia Puiggròs Rebassa i Anaïs Herrón Museur	357
4. Les relacions laborals a les Illes Balears. Magdalena Llompart Bennàssar i Maria del Mar Crespi Ferriol	385
5. La seguretat i la prevenció de riscos laborals. Maria del Mar Ribas Mas	407
BLOC III. Qualitat de vida i estat del benestar	411
1. La població a les Illes Balears. Ferran D. Lluch Dubon i Diana Roberta Borràs Rhodes	413
2. Pobresa, exclusió i protecció social. Anna Grau Casajust	435
3. Salut, qualitat de vida i serveis sanitaris. José María Vicens Gómez, Eusebi Castaño Riera, Maria Magdalena Salom Castell, Gema Jiménez Jiménez, Antoni M. Fuster Miró, María Teresa Blasco Clar	479
4. Educació. Joan Amer Fernández, Belén Pasqual Barrio i Margarita Vives Barceló	531
5. Habitatge. Anna Grau Casajust	571
6. Justícia. Sonia Vidal Ferrer	591
7. Llengua. Maria del Mar Vanrell Bosch	597
8. Cultura. Francesca Tugores Truyol	609

Col·laboracions monogràfiques:

RI.1. Inflació i distribució de la renda: claus teòriques per a l'anàlisi de la inflació de 2021 a l'actualitat. Ferran Portella Carbó i Ramon Boixadera Bosch	27
RI.2. Els factors del (de)creixement de la renda per càpita a les Illes Balears. Qüestió només de productivitat? Miquel Salvà Garví	36
RIII.1. Salut mental infantil a les Illes Balears: és necessari invertir en investigació. Maria Àngels Ollers Adrover, Maria Balle Cabot i Jordi Llabrés Bordoy	523
RIII.2. Formació professional dual a les Illes Balears: hoteleria i turisme. Francesca Salvà Mut, Maria Tugores Ques, Elena Quintana Murci	555
Índex de quadres i gràfics	628
Índex de quadres	628
Índex de gràfics	643
Agraïments	654

BLOC I

*PANORAMA
ECONÒMIC I MEDIAMBIENTAL
DE LES ILLES BALEARS*

1

L'ECONOMIA DE LES ILLES BALEARS

1.1.

INTRODUCCIÓ

Les Illes Balears han donat continuïtat a l'impuls que ha caracteritzat la recuperació de la crisi de la covid-19 i tanquen el 2023 amb un fort creixement del PIB, el més dinàmic de tot l'Estat segons les estimacions disponibles. I ho fan marcant diversos rècords, especialment en les activitats turístiques, que s'han erigit una vegada més en el motor del creixement i la creació d'ocupació, molt per davant de la resta d'activitats.

Les Illes han aprofitat el vigor de la demanda turística internacional, que va assolir nous màxims tant en nombre de turistes com en despesa, en un context que es preveia complicat a causa de l'estancament econòmic dels principals mercats emissors i uns tipus d'interès que van tocar màxims durant l'estiu i, per tant, no han contribuït a un entorn financer propici per a la inversió. A més, l'aportació de la demanda externa ha permeabilitzat la resta de serveis no turístics, però va tenir més dificultats per fluir a la resta de sectors menys dependents de l'exterior, que ha continuat mostrant una certa atonia, especialment en el cas de la indústria.

Dins aquest marc general de dinamisme i xifres superlatives, és cert que la sortida de la crisi ha confirmat l'accentuació del pa-

tró de terciarització de l'economia balear. Lluny de trobar altres nínxols alternatius a la principal font de creixement, les Balears han continuat estirant al màxim l'embranchida de l'efecte base postcrisi i el bon comportament del sector terciari. Aquest patró, juntament amb el procés crònic i continuat de desindustrialització que pateix l'arxipèlag, ha portat a assolir el màxim de terciarització de la seva economia en termes de pes.

Tot plegat eleva una mica més el debat en la societat sobre si les Illes Balears es juguen el seu futur econòmic a una sola carta, i els riscos que això podria comportar. I és que, mentre les xifres agregades semblen donar la raó a l'opció elegida, factors com el deteriorament de la renda *per capita*, el to discret de productivitat, el preu de l'habitatge i la permanència d'una taxa d'atur natural més elevada posen de manifest la incapacitat per transformar el creixement agregat en benestar individual per als ciutadans de les Illes. El debat no és nou, però potser la disjuntiva entre el que diuen ambdós discursos avui és més palesa que mai.

Aquest apartat segueix els canvis metodològics indicats al mateix apartat de la memòria del CES de l'any passat, a partir del qual només es presenten les sèries per al nou marc Input-Output (MIO-base 2014), que abasten el període 2014-2023, mentre que per al període 2004-2018 es poden

consultar les sèries històriques d'aquestes variables referides a l'anterior MIO-base 2004 a l'edició de la memòria del CES referida a l'any 2018 (pàg. 24 i 25).

Malauradament, a diferència d'anys anteriors, enguany no ha estat possible consultar les dades de Funcas que analitzen l'oferta productiva per comunitats autònomes, unes dades que, tot i presentar-se amb un any de decalatge, aportaven molta informació per conèixer l'evolució relativa dels sectors de l'arxipèlag en relació amb les altres regions de l'Estat. Per aquest motiu, en aquesta edició l'anàlisi de l'oferta productiva es restringeix a l'àmbit balear.

La resta d'apartats, referits a l'anàlisi econòmica regional de les Illes Balears, segueixen les mateixes pautes metodològiques de les memòries anteriors pel que fa a l'anàlisi de l'oferta productiva, l'anàlisi de la demanda regional, la inversió estrangera, els preus, l'evolució de la renda real *per capita* i, finalment, la distribució funcional de la renda.

1.2.

ANÀLISI DE L'OFERTA PRODUCTIVA DE LES ILLES BALEARS

En aquest apartat, primer s'analitza l'estructura productiva de l'oferta de les Balears per sectors econòmics i per illes a partir de les estimacions macroeconòmiques que ha fet la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació del Govern de les Illes Balears per al període 2014-2023 a partir del nou MIOIB (2014).

1.2.1. L'ANÀLISI DE L'OFERTA PRODUCTIVA DE LES ILLES BALEARS I PER ILLES

Les VAB de les Illes Balears ha crescut durant el 2023 un 3,7 % en termes reals, segons les estimacions de la Direcció General d'Economia i Estadística. Aquesta xifra representa una desacceleració respecte al creixement de l'any anterior (14,9 %), que sembla lògica després que l'any anterior es recuperessin els nivells previs al xoc d'oferta de la pandèmia. De fet, això obre una etapa en què l'anàlisi interanual en termes d'acceleració recobra validesa.

El sector dels serveis ha exercit de locomotora i el seu VAB ha crescut un 4,1 %, el més elevat del ventall sectorial, i retorna a les xifres habituals d'expansió econòmica. Amb aquest avenç, el sector terciari ha assolit un nou màxim de representativitat en l'economia illenca, del 87,2 %, i és l'únic que ha guanyat pes de manera significativa des del 2019 (85,8 %). L'agricultura i la pesca, a un nivell inferior per la seva grandària, també va mostrar dinamisme, amb un creixement del 3,6 %, i és l'únic que, a pesar de la participació minsca, ha crescut respecte a la representativitat que tenia durant la pandèmia (0,46 % per 0,45 %, 2019) (vegeu el [quadre I-1.1](#)).

Per una altra banda, la construcció també ha crescut de manera més moderada, un 2 % en termes interanuals, un augment per sota de la mitjana de l'arxipèlag, que aprofundeix en el procés de pèrdua de pes sectorial. L'energia i la indústria fou l'únic sector que s'ha contret en termes reals, amb un retrocés en conjunt d'un 1,1 %. Així, el sector torna a caure després de dos anys de creixements exigus i tanca l'any

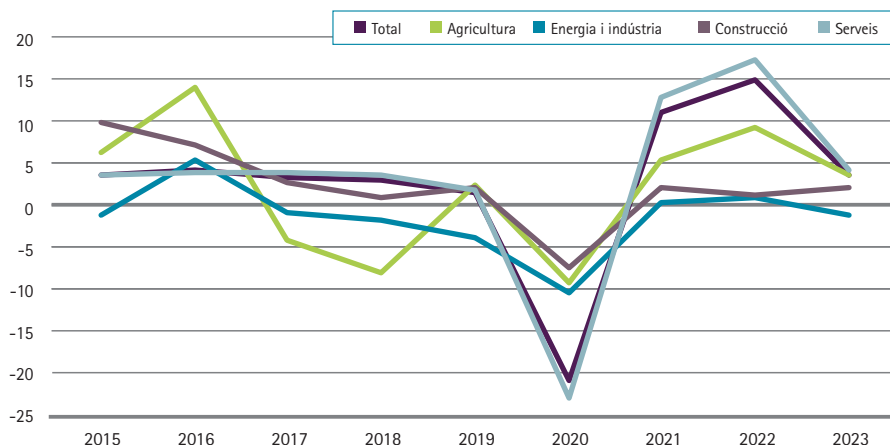
amb unes xifres que se situen pràcticament en els mateixos nivells que el 2020, quan retrocedí més d'un 10 %. Això posa de manifest la dèbil situació que travessa i que li fa perdre pes any rere any fins a taxes significatives (vegeu el **gràfic I-1.1**).

QUADRE I-1.1. VAB A PREUS CONSTANTS EN MILERS D'EUROS A LES ILLES BALEARS PER SECTORS ECONÒMICS (2014-2023) (BASE 2014)									
Agricultura				Energia i indústria			Construcció		
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2014	115.562	0,47%	-	1.849.969	7,6%	-	1.695.646	7,0%	
2015	122.662	0,49%	6,1	1.830.404	7,2%	-1,1	1.859.364	7,4%	9,7
2016	139.892	0,53%	14,0	1.927.396	7,3%	5,3	1.989.156	7,6%	7,0
2017	133.946	0,49%	-4,3	1.909.902	7,0%	-0,9	2.040.319	7,5%	2,6
2018	123.340	0,44%	-7,9	1.878.305	6,7%	-1,7	2.056.692	7,3%	0,8
2019	126.361	0,45%	2,4	1.804.107	6,4%	-4,0	2.100.892	7,4%	2,1
2020	114.673	0,51%	-9,2	1.617.830	7,2%	-10,3	1.945.178	8,7%	-7,4
2021	120.716	0,48%	5,3	1.621.839	6,5%	0,2	1.986.992	8,0%	2,1
2022	131.860	0,46%	9,2	1.636.795	5,7%	0,9	2.012.149	7,0%	1,3
2023	136.585	0,46%	3,6	1.618.147	5,5%	-1,1	2.052.179	6,9%	2,0
Taxes anual acumulativa (%)									
2014-2023		18,2		-12,5			21,0		

	Serveis			Total		
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2014	20.719.081	85,0%	-	24.380.259	100,0%	-
2015	21.456.503	84,9%	3,6	25.268.933	100,0%	3,6
2016	22.266.402	84,6%	3,8	26.322.846	100,0%	4,2
2017	23.097.532	85,0%	3,7	27.181.699	100,0%	3,3
2018	23.929.324	85,5%	3,6	27.987.660	100,0%	3,0
2019	24.336.751	85,8%	1,7	28.368.111	100,0%	1,4
2020	18.764.349	83,6%	-22,9	22.442.029	100,0%	-20,9
2021	21.180.597	85,0%	12,9	24.910.143	100,0%	11,0
2022	24.831.201	86,8%	17,2	28.612.006	100,0%	14,9
2023	25.859.818	87,2%	4,1	29.666.728	100,0%	3,7
Taxes anual acumulativa (%)						
2014-2023	24,8			21,7		

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General d'Economia i Estadística

Gràfic I-1.1.

Evolució de la variació del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2015-2023) (base 2014)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General d'Economia i Estadística

Aquesta dinàmica s'ha traduït en una accentuació de l'orientació productiva de la comunitat autònoma, que ja era marcada per si mateixa. Així, el sector dels serveis, amb 25.859,8 milions¹, va arribar a incrementar la representativitat sobre l'any anterior (86,8 %). L'agricultura mantingué gairebé el pes de l'any anterior (0,46 %) i la construcció el reduí lleugerament (6,9 % per 7 % el 2023). Tanmateix, la major part del pes guanyat dels serveis fou detret, que durant el 2023 patí una escapçada fins al 5,5 % i situa el seu VAB en els 1.618,1 milions, la xifra més baixa de la sèrie.

En termes nominals, el PIB ha arribat als 36.922,2 milions d'euros, amb la qual cosa ha registrat un creixement del 9,9 %. Tot i que el 2023 ha estat un any de moderació dels preus, després d'haver assolit taxes de

creixement de dos dígits l'any anterior, encara es manté un deflactor considerable. En concordança amb les dades reals, el PIB nominal de la indústria i l'energia va ser el més baix de tots els sectors, amb un creixement de l'1,1 % a causa de la reducció dels preus de les matèries primeres, cosa que ha fet que el valor de la producció es mantenguí estable. En canvi, la resta de sectors han presentat increments en termes nominals molt més significatius que els reals i s'han assolit taxes de creixement de dos dígits. La construcció ha crescut un 10,3 %, els serveis un 10,6 % i l'agricultura, el sector més afectat pel procés inflacionari durant el 2023, va marcar el màxim creixement amb un 14,9 %. És important recordar que aquestes dades s'han d'interpretar amb una perspectiva positiva, però no serveixen per avaluar el creixement de manera precisa, ja que estan afectades per canvis en els preus de la producció que al-

1. Base 2014.

teren les magnituds de forma distorsionada (vegeu el [quadre I-1.2](#)).

El creixement de les Illes Balears s'emmarca en un context en què les virtuts que han fet destacar les Balears dins Espanya són semblants a les que han fet que Espanya sobresurti a Europa. L'economia nacional ha crescut un 2,5 % durant el 2023, malgrat els tipus d'interès elevats i els perills geopolítics dels conflictes bèl·lics. Aquest creixement va ser impulsat pel dinamisme de l'ocupació, especialment en sectors com l'hostaleria, el transport i els serveis. Aquesta evolució és similar a la de països del sud d'Europa, però contrasta amb la debilitat industrial d'altres països clau de la Unió Europea com Alemanya, que va entrar en recessió (-0,3 %), i el creixement modest dels Països Baixos (0,1 %) i de França (0,7 %). Això va reduir la mitjana de creixement dels 27 països de la UE fins al 0,4 %, la més baixa des del 2012 excepte l'aturada del 2020 per la covid (vegeu el [gràfic I-1.2](#) i el [quadre I-1.3](#)).

El prisma intraregional deixa una lectura coherent amb el que ha estat la recuperació de la pandèmia i, anàlogament, amb el que succeeix amb les Balears respecte d'Espanya. Les illes que més patiren durant 2020 són les que han recuperat amb un major creixement fins a superar les xifres anteriors. Així, tant Mallorca com les Pitiüses han liderat el creixement, amb un increment del 3,8 %, tot i que la visió agregada al 2019 deixa dinàmiques diferents. Mentre que Mallorca, amb un total de 23.056,5 milions, és l'illa que supera amb menys diferència les xifres de 2019 (3,4 %), Eivissa i Formentera han aconseguit coliderar el creixement de les Balears i, ahora, situar-se

amb una producció un 10,2 % per sobre de la del tancament de 2019, un fet que posa en relleu el dinamisme que aquestes illes presenten des de la sortida de la gran recessió. Menorca, en canvi, ha presentat un ritme més lent de creixement del VAB (2,7 %), d'acord amb el menor sotrac patit també durant el 2020, i es troba en un creixement acumulat respecte de la pandèmia del 7,1 %, a cavall entre les altres illes. Tot plegat deixa la representativitat de Mallorca en el 77,7 % de l'economia, el d'Eivissa en un 14,1 % i el de Menorca en un 8,2 %, sense que s'observin grans oscil·lacions en la darrera dècada, excepte un lleuger guany de pes de les Pitiüses en detriment de Mallorca (vegeu el [gràfic I-1.3](#) i el [quadre I-1.4](#)).

En conclusió, el comportament de les diverses activitats econòmiques de les Illes Balears durant el 2023 reflecteix una tornada a una fase de creixement més moderat i sostingut després de l'impacte de la pandèmia. Aquestes dinàmiques sectorials, amb el sector dels serveis liderant l'expansió, seguida de lluny per la construcció i la indústria i energia en retrocés, demostren les diferents velocitats de recuperació i adaptació als nous desafiaments. La fortalesa del sector dels serveis i el seu pes creixent en l'economia regional subratllen la seva importància estructural, mentre que les dificultats de la indústria posen de manifest la necessitat d'estratègies per enfortir aquest sector. A escala global, el creixement de l'arxipèlag s'alinea amb un major creixement relatiu d'Espanya envers Europa, i posa en relleu la resiliència econòmica davant un entorn marcat per la incertesa geopolítica i les fluctuacions en els preus de les matèries primeres.

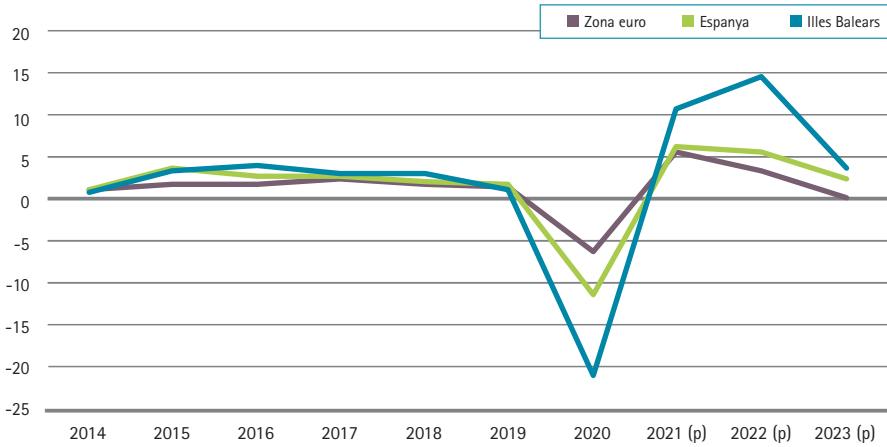
Quadre I-1.2. Evolució del VAB a Preus Corrents en Milers d'Euros a les Illes Balears per Sectors Econòmics (2014-2023) (Base 2014)												
	Agricultura			Energia i indústria			Construcció			Serveis		
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2014	115.562	0,5%	-	1.849.969	7,6%	-	1.695.646	7,0%	-	20.719.081	85,0%	-
2015	137.598	0,5%	19,1	1.942.298	7,6%	5,0	1.865.273	7,3%	10,0	21.750.053	84,6%	5,0
2016	204.706	0,8%	48,8	1.925.645	7,1%	-0,9	2.021.643	7,5%	8,4	22.940.084	84,7%	5,5
2017	196.893	0,7%	-3,8	1.973.152	6,9%	2,5	2.149.185	7,5%	6,3	24.159.625	84,8%	5,3
2018	167.087	0,6%	-15,1	1.997.286	6,7%	1,2	2.217.786	7,5%	3,2	25.333.429	85,3%	4,9
2019	182.164	0,6%	9,0	1.889.348	6,2%	-5,4	2.405.227	7,9%	8,5	26.156.314	85,4%	3,2
2020	148.867	0,6%	-18,3	1.685.278	6,9%	-10,8	2.242.305	9,2%	-6,8	20.397.131	83,3%	-22,0
2021	174.317	0,6%	17,1	2.008.901	7,2%	19,2	2.363.773	8,5%	5,4	23.231.310	83,6%	13,9
2022	211.316	0,6%	21,2	2.384.403	7,1%	18,7	2.435.387	7,3%	3,0	28.555.648	85,0%	22,9
2023	242.781	0,7%	14,9	2.411.686	6,5%	1,1	2.686.446	7,3%	10,3	31.581.258	85,5%	10,6

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General d'Economia i Estadística
Valors del 2023 calculats emprant el deflactor d'Espanya.

Quadre I-1.3. Evolució de les Taxes de Variació del PIB. Volum Encadenat (2014-2023) (Base 2015)												
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021 (p)	2022 (p)	2023 (p)		
Zona euro	1,4	2,0	1,9	2,6	1,8	1,6	-6,1	5,9	3,4	0,4		
Espanya	1,4	3,8	3,0	3,0	2,3	2,0	-11,2	6,4	5,8	2,5		
Illes Balears	1,0	3,6	4,2	3,3	3,0	1,4	-20,9	11,0	14,9	3,7		
Mallorca	0,7	3,7	4,2	3,2	2,9	1,1	-22,6	10,9	16,1	3,8		
Menorca	0,8	3,3	3,5	3,1	2,0	1,8	-12,6	10,0	8,5	2,7		
Pitiüses	2,4	3,8	4,4	3,7	3,6	2,5	-15,6	12,3	11,9	3,8		

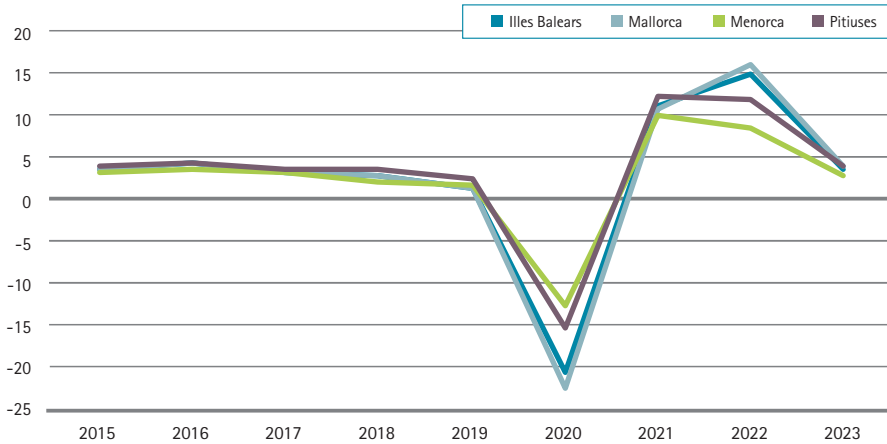
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia i Estadística i Eurostat
Nota: (p) provisional.

Gràfic I-1.2.
Evolució de les taxes de variació del PIB. Volum encadenat (2014-2023) (base 2015)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia i Estadística i Eurostat

Gràfic I-1.3.
Evolució de la variació del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per illa (2004-2023) (base 2014)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia i Estadística

Quadre I-1.4. Evolució del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per illa (2004-2023) (base 2014)												
Mallorca				Menorca				Pitiüses			Illes Balears	
	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació	Total	% VAB	% variació
2014	19.220.461	78,8%	-	1.983.743	8,1%	-	3.176.055	13,0%	-	24.380.259	100,0%	-
2015	19.924.070	78,8%	3,7	2.048.515	8,1%	3,3	3.296.348	13,0%	3,8	25.268.933	100,0%	3,6
2016	20.760.284	78,9%	4,2	2.120.706	8,1%	3,5	3.441.856	13,1%	4,4	26.322.846	100,0%	4,2
2017	21.426.921	78,8%	3,2	2.185.632	8,0%	3,1	3.569.146	13,1%	3,7	27.181.699	100,0%	3,3
2018	22.058.158	78,8%	2,9	2.230.367	8,0%	2,0	3.699.135	13,2%	3,6	27.987.660	100,0%	3,0
2019	22.305.133	78,6%	1,1	2.270.159	8,0%	1,8	3.792.820	13,4%	2,5	28.368.111	100,0%	1,4
2020	17.256.147	76,9%	-22,6	1.983.487	8,8%	-12,6	3.202.396	14,3%	-15,6	22.442.029	100,0%	-20,9
2021	19.133.227	76,8%	10,9	2.181.575	8,8%	10,0	3.595.341	14,4%	12,3	24.910.143	100,0%	11,0
2022	22.220.389	77,7%	16,1	2.367.305	8,3%	8,5	4.024.312	14,1%	11,9	28.612.006	100,0%	14,9
2023	23.056.472	77,7%	3,8	2.431.609	8,2%	2,7	4.178.647	14,1%	3,8	29.666.728	100,0%	3,7
Taxes anual acumulativa (%)												
2014-2023			20,0		22,6			31,6			21,7	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia i Estadística

1.2.3. EL TEIXIT EMPRESARIAL BALEAR

La conjuntura econòmica favorable de les Illes Balears durant el 2023 no s'ha traduït en un increment del teixit empresarial preexistent, que ha engreixat en nombre d'ocupats però no en unitats empresarials. Així, segons les dades del Directori Central d'Empreses (DIRCE) a 1 de gener de 2023, el nombre d'empreses econòmicament actives² a les Illes va créixer un 3,4 % el 2022 i es va assolir un total de 97.784 empreses a l'inici del 2023. Aquesta dinàmica es troba en la línia experimentada a la resta de l'Estat, en què el nombre total d'empreses va descendir un 6,5 %, fins als 3.207.280.

Aquest retrocés podria suggerir que l'increment d'ocupació que va caracteritzar el 2022 —cal recordar que les dades del DIRCE són de principi d'any— es va fonamentar en poques empreses, però una anàlisi acurada de les dades segons el nombre d'assalariats marca que el motiu principal d'aquest retrocés han estat les empreses sense assalariats, que disminuïren un 7,3 % i, tot i ser majoritàries, minvaren la representativitat al 54,5 % (per un 56,8 % el 2022). Per tant, el valor total està condicionat per les empreses sense assalariats (la majoria d'ells autònoms), que han evolucionat en un sentit contrari de la resta d'empreses que presenten una certa estructura laboral —un assalariat, com a mínim—. En qualsevol cas, cal tenir en compte que segons les dades de la Tresoreria General de la Seguretat Social

ratifiquen que el nombre d'afiliats autònoms sense assalariats ha crescut en una magnitud similar a la dels ocupats, per la qual cosa cal tenir en compte el retrocés de les empreses sense assalariats, atès que podria estar afectat per circumstàncies legals o fiscals que en condicionen la lectura en termes de conjuntura econòmica.

De fet, les dades mostren una correlació positiva forta a mesura que augmenta la mida de les empreses actives. Per ordre de creixement, les empreses actives d'entre un i dos assalariats s'han mantingut quasi estables (0,1 %), les de tres a cinc assalariats creixen (2 %) i la resta d'estrats mostraren increments més significatius (6-9 assalariats, 6,9 %; de 10 a 19 assalariats, 7,1 %, i més de 20 assalariats, 8,3 %). Tot plegat eleva el pes de les empreses més grans, tot i que en aquests estrats continuen tenint molta més presència les empreses petites (d'1 a 2 assalariats, 27,2 %; de 3 a 5 assalariats, 9,7 %, i la resta, 8,5 %) (vegeu el [gràfic I-1.4](#)).

Des d'un punt de vista sectorial, el sector dels serveis ha presentat el major pes del teixit, amb 76.889 i un 78,6 % del total, i l'incrementà respecte a l'any anterior (78,2 %) a pesar de la reculada interanual del 2,9 %, ateses les majors caigudes de la construcció (-5,8 %) i la indústria (-4 %), que minvaren la representativitat lleugerament (16.325 i 16,7 %; 4.570 i 4,7 %, respectivament). En tot cas, la dicotomia esmentada de les dades quan es desglossen entre les empreses sense assalariats o amb assalariats a càrrec s'expressa en el fet que si només tenim en compte el segon grup, l'únic sector que minva empreses és la indústria (-1 %), ja que construcció i els serveis en crearen de noves (4,1 % i 1,4 %, respectivament).

2. La comparació amb el nombre d'empreses de l'any anterior s'ha fet en termes homogenis, traslladant el concepte d'empresa econòmicament activa als resultats obtinguts el 2022.

Baixant a les branques d'activitat, la caiguda a causa de la davallada de les microempreses sense assalariats ha estat generalitzada, i només han crescut algunes branques notables com les activitats de lloguer (6,4 %), publicitat i estudis de mercat (2,3 %), i les activitats immobiliàries. El panorama canvia substancialment en excloure les que no tenen personal assalariat, en què, a part de les activitats immobiliàries (4,9 %), han presentat un increment d'unitats empresarials les empreses de transport (5,5 %), la construcció d'edificis (4,4 %), la construcció especialitzada (3,9 %) i els serveis d'allotjament (3,2 %).

1.3.

L'ANÀLISI DE LA DEMANDA DE LES ILLES BALEARS

El darrer informe de Funcas, «El balance económico regional (autonomías y provincias, años 2000 a 2010)», de Pablo Alcaide Guindo, es va publicar al maig de 2012. Aquest era l'únic informe de referència a Espanya que permetia fer una anàlisi comparativa dels diferents components de la demanda final per comunitats autònomes i treure els comptes regionalitzats de les capacitats o les necessitats de finançament de les economies regionals. La col·lecció completa de les memòries del CES de les Illes Balears permet fer un seguiment acurat d'aquestes magnituds de les Illes Balears en comparació amb la resta de comunitats autònomes en el període 2000-2011 (la darrera memòria que es pot consultar en el web del CES).

Desafortunadament, aquesta anàlisi ja no es pot desenvolupar en el cas de les Illes

Balears, en espera que l'Íbstat repregui les dades de la comptabilitat regional emmarcades dins el nou MIO-2014 i es pugui reprendre, així de bell nou, una anàlisi completa dels diferents components de la demanda final³.

L'únic component de la demanda final que sí que es pot continuar analitzant és el que fa referència a l'anàlisi sobre el saldo net exterior comercial, a partir de les dades de duanes, que donen informació desglossada per productes de les exportacions i de les importacions. Aquesta anàlisi es pot consultar a totes les memòries del CES des de l'any 2001.

1.3.1. SALDO EXTERIOR⁴

El vigor de la demanda, que té un caire marcadament extern des que s'inicià la recuperació, es va tornar a reflectir durant el 2023 en els intercanvis comercials amb la resta del món, que ha presentat un saldo comercial positiu per setè any consecutiu, a pesar que tant les exportacions com les importacions moderaren el seu comportament, que havia arribat a màxims l'any anterior.

3. Cal recordar que Miquel Alenyà, com a director de l'«Evolució econòmica de les Illes Balears» (sèrie completa que abasta des de l'any 1973 fins al 2000), ja elaborava una anàlisi dels diferents components de la demanda final d'acord amb la metodologia de la comptabilitat regional.

4. Cal recordar que Miquel Alenyà, com a director de l'«Evolució econòmica de les Illes Balears» (sèrie completa que abasta des de l'any 1973 fins al 2000), ja elaborava una anàlisi dels diferents components de la demanda final d'acord amb la metodologia de la comptabilitat regional.

Així, les exportacions s'han reduït un 11 % i han caigut fins als 2.389 milions d'euros, una xifra que, a pesar de tot, és la segona més elevada de tota la sèrie. Per la seva banda, les importacions han retrocedit un 16 %, fins als 1.906,6 milions, xifra que tot i no arribar al rècord de l'any anterior, està més en línia amb els valors dels productes importats en etapes d'expansió com les prèvies a la gran recessió a la pandèmia i representa un bon termòmetre de l'impuls de l'economia a les Balears.

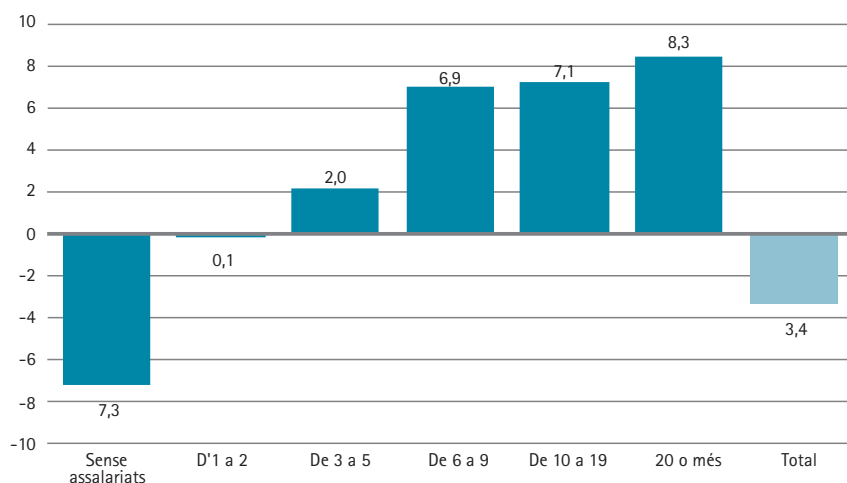
Tot plegat eleva el saldo comercial per sobre dels 487 milions, el segon més elevat de la sèrie històrica, que des del 2016 presenta xifres positives. Això no obstant, cal remarcar que aquest canvi de paradigma en què les Balears han revertit el signe del saldo comercial està molt relacionat amb les partides dis-

torsionants que en els apartats es detallaran a continuació, ja que les que representen un comportament més estable i més lligat a l'estructura productiva que menys afectada pot estar per temes polítiques comercials o volatilitats en els preus dels *commodities*. De fet, el saldo positiu de les partides distorsionants augmentà fins als 656 milions, prop del màxim de 2020 (686 milions), mentre que les partides més estables presentaren un dèficit de 168 milions, més en línia amb el resultat de la darrera dècada.

Per comprendre millor els resultats i d'on deriva el comportament descrit, a continuació es detallen les exportacions per capítol i secció aranzelària d'acord amb les dades d'estadística de comerç exterior publicades per l'bestat a partir de l'Agència Estatal de l'Administració Tributària (AEAT).

Gràfic I-1.4.

Variació interanual del nombre d'empreses segons el nombre d'assalariats (2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2024), Directori Central d'Empreses (DIRCE)

1.3.2. EXPORTACIONS⁵

La moderació de les exportacions durant el 2023 (-11 %) s'explica tant per les partides distorsionants (-13,1 %) com per les partides no distorsionants (-5,7 %), a pesar que el comportament dintre de cada grup ha estat força heterogeni i sovint ha compensat els increments d'uns grups amb la caiguda dels altres.

Les partides distorsionants tenen un pes important en l'evolució de les exportacions i el 2023 arribaren als 1.646,2 milions d'euros, una xifra que suposa més de dues terceres parts del total (68,9 %). En aquest grup sobresurt especialment el creixement de combustibles minerals, que ha més que duplicat la seva exportació (119 %) i s'ha convertit en el capítol que té més pes, amb 768,7 milions d'euros de valor anual d'exportació, principalment gràcies al subministrament per a embarcacions i aeronaus estrangeres. L'exportació de plàstic i manufactures en forma de polimers d'etilè, que és una altra de les partides tradicionalment importants dintre d'aquest apartat, ha registrat unes exportacions per valor de 546,5 milions d'euros, però en aquest cas no va poder superar el màxim de l'any an-

terior i va caure (-27 %). Unes altres partides com les relacionades amb l'exportació de les aeronaus, vaixells i les seves parts o avituallament a tercers no classificats varen mostrar una forta davallada (-77,2 % i -70,3 %, respectivament), amb unes xifres de 40,5 milions i 134,5, respectivament, que són sensiblement més baixes que la mitjana de la darrera dècada. En general, la provisió d'olis derivats del petroli ha estat la que ha mantingut el to de les exportacions, ja que el descens també s'ha experimentat en les partides més estables, que es comenten a continuació.

I és que, en general, el descens de l'exportació de les partides anomenades «no distorsionants» (-5,7 %) s'ha estès a la majoria de productes, tret d'algunes excepcions. Els principals actors d'aquesta reducció de la capacitat exportadora són en el material de transport —s'ha enfonsat un 71,1 %, fins al valor més baix dels darrers tretze anys, amb 42,3 milions— i els aliments —han caigut un 42,6 %, fins als 75,2 milions d'euros—, si bé val a dir que en aquest cas s'ha normalitzat la tendència a l'alça després d'un 2022 atípicament alt (131 milions). En el costat contrari de la balança, les màquines i els aparells elèctrics incrementaren 27 milions les exportacions, fins als 116,6 milions. També hi ha increments en les manufactures tèxtils (91,3 %), la preparació d'aliments i begudes (36,6 %) i productes derivats de la indústria química com olis i sabons (9,9 %). Menció especial mereix l'exportació d'obres d'art, de col·lecció o antiguitat, que han més que duplicat el valor de l'any passat i han arribat als 34,3 milions, el valor més elevat de la sèrie amb molta diferència.

5. La informació estadística que s'analitza prové del CSC-Agència Tributària corresponent a la classificació «Origen/destí – Fiscal». Això vol dir que s'usa la classificació relativa a la duana des d'on es fa l'operació (aquest és el criteri utilitzat pel Departament de Duanes del Ministeri d'Economia), i si aquesta és desconeguda, s'utilitza la classificació «Fiscal», que fa servir el codi de domicili fiscal de l'empresa per classificar l'operació.

Les estadístiques que s'han emprat per a l'any 2023 no són definitives. És a dir, poden experimentar canvis en el futur. La qualificació definitiva és fins a desembre de 2022. Per tant, les conclusions d'aquest capítol requereixen certa prudència per part del lector.

Per ordre del total d'exportacions, altres partides més petites que no arriben als 25 milions d'euros han tingut signe més dispar i amb una afectació al total més residual. Així, per una banda, ha crescut la quantitat de les exportacions de pells, cuirs i altres manufactures de pel·leteria (208,2 %), metall comú (23,9 %), les manufactures de pedra, ciment, ceràmica i vidre (18,2 %) i altres mercaderies amb productes diversos (9,9 %). Per l'altra, ha descendit el nombre de les exportacions d'aparells d'òptica i precisió i perles fines i metalls preciosos (-14,3 %, ambdós), així com, amb un paper molt més testimonial, la fusta, el carbó vegetal, suro i les seves manufactures (-43,9 %).

Des d'un punt de vista geogràfic, bona part de les exportacions varen continuar sent cap als països europeus, com els Països Baixos (279,4 milions), Alemanya (272,8 milions), França (248 milions) i Itàlia (190 milions), tot i que en conjunt varen decreïxer prop d'un 20 % respecte del 2022. En canvi, incrementaren notablement les exportacions per avituallament i combustible (671,7 milions, pels 489,4 del 2022), que no estan assignades a cap país en concret, així com altres països no identificats (704,4 milions, per 513,9, 2022).

1.3.3. IMPORTACIONS

De la mateixa manera que les exportacions, el descens de les importacions durant el 2023 (-16 %) fins als 1.901 milions d'euros s'explica en gran manera a les partides distorsionants (-25 %), ja que els components més estables de la cistella d'importació, fent honor al seu nom, han

presentat una contracció molt més moderada, en part perquè tampoc tingueren un repunt tan fort durant el 2022 (49,5 % per 72,3 % de distorsionants).

Així, els principals productes importats en el total de 990 milions de les partides més volàtils han estat els combustibles (375 milions d'euros) i l'aprovisionament d'aeronaus, vaixells i les seves peces (332 milions d'euros), tot i que en la comparativa interanual han deixat un signe distint. Els combustibles minerals han assolit, amb un increment del 22 %, el valor més elevat de la darrera dècada, en sintonia amb la recuperació de la plena activitat, mentre que la compra d'aeronaus ha caigut més de la meitat (-55 %), per retornar a valors normals, després d'un aprovisionament d'aquests béns que no es veia des d'abans de la crisi del 2008. La resta de partides presenta un signe mixt, ja que el total d'importacions de productes químics orgànics (hidrocarburs acíclics) ha repuntat un 31,6 % respecte a l'any anterior, fins als 167 milions d'euros, i, en canvi, les compres de plàstic i polímers d'etilè descendiren fins als 109,1 milions, amb una escapçada interanual del 15,9 %).

Pel que fa a la resta de seccions hi ha una alça generalitzada en el sector tèxtil, que ha incrementat l'abastiment de productes de l'exterior tant en els materials tèxtils (22,1 %) com en els calçats i complements (39,6 %), i en agregat ha augmentat les importacions quasi 40 milions. El sector de la pell, cuir i pel·leteria també ha experimentat un notable increment (55,8 %), fins als 28,3 milions d'euros, el màxim dels darrers onze anys. També fou un any d'increment de les importacions, amb menys

impacte sobre el total, pels estris d'òptica, fotografia i cinema (27, %), preparació d'aliments i begudes (11 %) i productes d'indústries químiques i derivats com l'oli i el sabó (6,8 %).

L'altra cara de les importacions té un protagonista principal que són les màquines i material elèctric, que, de la mateixa manera que ha succeït amb les importacions d'aeronaus i vaixells, va tenir una escapçada considerable en termes interanuals (-27 %), que encara ho va ser més en termes absoluts (-61,7 milions) a causa del pes important (165 milions). Els materials de transport i altres materials com el cautxú també han retrocedit (-24,3 % i -47,9 %, respectivament), tot i que han impactat menys sobre el total a causa del menor pes que tenen (37 i 7 milions d'euros). La importació d'aliments tampoc ha aguantat el ritme de rècord de l'any passat (91,1 milions per 111,3 milions, 2022) i ha patit una caiguda del 18,1 %, tot i que, com altres partides que ja hem comentat, aquesta caiguda suposa una normalització respecte als anys previs a la pandèmia. S'ha de tenir en compte que els valors de l'any anterior estigueren més afectats que mai pel fenomen inflacionista, que afecta amb severitat els aliments (vegeu el [quadre I-1.5](#)).

El mercat de les importacions té la mateixa forma que el de les exportacions: han estat els països europeus com Itàlia (268,5 milions), Alemanya (206,6 milions), França (200,7 milions) i els Països Baixos (187 milions). En aquest cas, també són molt destacables les compres a la resta de països europeus (172,7 milions), així com altres mercats fora d'Europa com els Esta-

tus Units (235,6 milions) i la Xina (107,7 milions).

1.3.4. SALDO COMERCIAL

A conseqüència del valor més elevat de les exportacions respecte al de les importacions, les Balears tancaren amb un saldo comercial positiu 487,7 milions d'euros, el més elevat de la sèrie excepte el de 2020 (628,5 milions).

El superàvit comercial s'explica pel saldo positiu de les partides distorsionants, que marcaren un valor en conjunt de 656 milions (prop dels màxims). Al saldo comercial positiu dels polímers d'etilè (436,9 milions), que ja és habitual en els darrers anys, s'hi ha sumat amb força el superàvit de combustibles minerals (393 milions), gràcies, com ja s'ha comentat abans, al fort impuls de les exportacions. El saldo dels avituallaments a tercers també és positiu (128 milions), tot quedant les aeronaus, vaixells i les seves parts com a l'única partida amb un fort dèficit (-291,5 milions), que, per altra part, també sol ser històricament habitual.

Pel que fa a la resta de partides més estables, el 2023 acumularen un dèficit comercial de 167,7 milions d'euros, que seguí la tònica de la resta d'anys i situaren les Balears com a importadora neta de la majoria de productes. Sobresurt el saldo negatiu de les manufactures tèxtils (-79,2 milions); les altres mercaderies i productes diversos (-53,8 milions), i les màquines i aparells elèctrics (-48,3 milions), tot i que la bona marxa de les exportacions en aquest cas ha fet que reduís el decalatge negatiu de l'any passat (-137,5 milions).

QUADRE I-1.5. COMERÇ EXTERIOR PER SECCIONS ABRANZELIÀRIES AMB ORIGEN I DESTÍ A LES ILLES BALEARS (EUROS) (2021-2023)

	Exportacions				Importacions			
	2021	2022	2023	%	2021	2022	2023	%
Partida distorsionant	1.236.841.806	1.895.274.181	1.646.200.221	-13,1%	765.874.316	1.319.892.013	990.124.745	-25,0%
Combustibles minerals: combustibles	235.762.739	350.934.472	768.710.347	119,0%	158.316.295	306.045.271	375.739.684	22,8%
Plàstic i les seves manufactures: polímers d'etilè	643.946.707	749.522.015	546.023.057	-27,2%	125.111.655	129.717.949	109.084.055	-15,9%
Productes químics orgànics: hidrocarburs acíclics	115.042.491	164.651.405	156.465.416	-5,0%	220.175.908	127.007.974	167.090.560	31,6%
Aeronaus, vaixells i les seves parts	158.138.932	177.828.893	40.495.809	-77,2%	254.310.656	752.290.785	332.057.827	-55,9%
No classificats: actualment a tercers	83.950.937	452.337.396	134.505.592	-70,3%	7.959.802	4.830.034	6.152.619	27,4%
Partida no distorsionant	595.230.765	787.698.069	742.770.123	-5,7%	631.907.197	944.657.817	911.451.144	-3,5%
Aliments	79.209.597	131.032.153	75.272.616	-42,6%	56.733.456	111.295.750	91.123.396	-18,1%
Armes i municions, les seves parts i accessoris	100.150	188.721	107.348	-43,1%	8.095	15.735	24.101	53,2%
Calçat i complementos (barrets, paraigües, etc.)	73.176.965	79.558.953	82.117.585	3,2%	38.159.745	43.256.866	60.389.075	39,6%
Fusta, carbó vegetal, suro i les seves manufactures	1.854.303	4.171.447	2.341.365	-43,9%	13.488.448	16.705.424	17.360.643	3,9%
Manufactures de pedra, ciment, ceràmica i vidre	7.159.645	14.948.508	17.666.841	18,2%	18.307.166	28.568.438	31.229.347	9,3%
Màquines, aparells i material elèctric	54.291.647	89.331.047	116.653.731	30,6%	126.751.458	226.681.499	165.010.419	-27,2%
Material de transport	181.732.487	149.527.019	42.287.290	-71,7%	27.347.167	49.146.469	37.193.538	-24,3%
Materials tèxtils i les seves manufactures	12.274.331	19.972.099	38.204.688	91,3%	77.027.812	96.236.656	117.477.888	22,1%
Mercaderies i productes diversos	14.676.245	21.753.924	23.910.799	9,9%	57.857.034	85.714.074	77.685.946	-9,4%
Metalls comuns i les seves manufactures	11.724.251	19.374.155	24.000.240	23,9%	26.035.226	35.477.864	31.737.765	-10,5%
Minerals (sal, sofre, terres i pedres, guix, calç i ciments)	2.407.730	1.597.640	1.111.093	-30,5%	4.733.903	8.913.399	9.127.261	2,4%
Objectes d'art, de col·lecció o d'antiguitat	4.459.863	12.831.278	34.377.881	167,9%	5.638.249	14.478.737	14.513.312	0,2%
Òptica, fotografia i cinema, aparells de precisió	8.939.694	9.728.500	8.339.131	-14,3%	28.720.486	34.350.575	43.705.887	27,2%
Paper i manufactures, arts gràfiques	3.506.088	2.974.421	2.657.847	-10,6%	6.749.665	7.925.417	10.902.086	37,6%
Pells, cuirs, pel·leteria i les seves manufactures	3.881.292	4.861.995	14.977.883	208,1%	14.434.970	18.196.775	28.350.493	55,8%
Perles fines, pedres, metalls preciosos i bijuteria	6.237.810	8.646.313	7.412.779	-14,3%	5.391.932	10.356.096	13.143.215	26,9%
Preparacions d'aliments i begudes	27.229.509	49.955.878	68.233.043	36,6%	37.565.080	55.320.332	61.444.215	11,1%
Productes d'indústries químiques i derivats (olis, sabons, etc.)	98.189.050	162.865.535	178.944.546	9,9%	74.626.280	87.573.887	93.512.959	6,8%
Productes plàstics (cautxú)	4.180.108	4.378.483	4.153.417	-5,1%	12.331.025	14.443.824	7.519.598	-47,9%
Total general	1.832.072.571	2.682.972.250	2.388.970.344	-11,0%	1.397.781.513	2.264.549.830	1.901.575.889	-16,0%

continua

	Saldo exterior			
	2021	2022	2023	%
Partida distorsionant	470.967.490	575.382.168	656.075.476	14,0%
Combustibles minerals: combustibles	77.446.444	44.889.201	392.970.663	775,4%
Plàstic i les seves manufactures: polímers d'etilè	518.835.052	619.804.066	436.939.002	-29,5%
Productes químics orgànics: hidrocarburs acíclics	-105.133.417	37.643.431	-10.625.144	-128,2%
Aeronaus, vaixells i les seves parts	-96.171.724	-574.461.892	-291.562.018	-49,2%
No classificats: avituallament a tercers	75.991.135	447.507.362	128.352.973	-71,3%
Partida no distorsionant	-36.676.432	-156.959.748	-168.681.021	7,5%
Aliments	22.476.141	19.736.403	-15.850.780	-180,3%
Armes i munició, les seves parts i accessoris	22.476.141	19.736.403	-15.850.780	-180,3%
Calçat i complementos (barrets, paraigües, etc.)	92.055	172.986	83.247	-51,9%
Fusta, carbó vegetal, suro i les seves manufactures	35.017.220	36.302.087	21.728.510	-40,1%
Manufactures de pedra, ciment, ceràmica i vidre	-11.634.145	-12.533.977	-15.019.278	19,8%
Màquines, aparells i material elèctric	-11.147.521	-13.619.930	-13.562.506	-0,4%
Material de transport	-72.459.811	-137.350.452	-48.356.688	-64,8%
Materials tèxtils i les seves manufactures	154.385.320	100.380.550	5.093.752	-94,9%
Mercaderies i productes diversos	-64.753.481	-76.264.557	-79.273.200	3,9%
Metalls comuns i les seves manufactures	-43.180.789	-63.960.150	-53.775.147	-15,9%
Minerals (sal, sofre, terres i pedres, guix, calç i ciments)	-14.310.975	-16.103.709	-7.737.525	-52,0%
Objectes d'art, de col·lecció o d'antiquitat	-2.326.173	-7.315.759	-8.016.168	9,6%
Òptica, fotografia i cinema, aparells de precisió	-1.178.386	-1.647.459	19.864.569	-1305,8%
Paper i manufactures, arts gràfiques	-19.780.792	-24.622.075	-35.366.756	43,6%
Pells, cuir, pel·leteria i les seves manufactures	-3.243.577	-4.950.996	-8.244.239	66,5%
Perles fines, pedres, metalls preciosos i bijuteria	-10.553.678	-13.334.780	-13.372.610	0,3%
Preparacions d'aliments i begudes	845.878	-1.709.783	-5.730.436	235,2%
Productes d'indústries químiques i derivats (olis, sabons, etc.)	-10.335.571	-5.364.454	6.788.828	-226,6%
Productes plàstics (autxú)	23.562.770	75.291.648	85.431.587	13,5%
Total general	-8.150.917	-10.065.341	-3.366.181	-66,6%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Íbestat (2024), Comerç exterior

Dintre d'aquesta tònica general, destaquen dues seccions que tingueren un saldo positiu important, com són els productes d'indústries químiques (85,4 milions), que de mica en mica creixen en la capacitat exportadora i ja acumulen set anys de saldo comercial positiu, i el del calçat i complements (21,7 milions), que, al contrari de la primera, és una indústria que perd capacitat exportadora i tingué el saldo més baix de les darreres dècades. De la resta, només destaca l'inusual saldo positiu dels objectes d'art, col·lecció o antiguitat (19,8 milions) a causa de, com s'ha comentat prèviament, una activitat exportadora inaudita, tot i que les importacions també han augmentat substancialment.

1.4.

LA INVERSIÓ ESTRANGERA

Les dades del registre d'inversions exteriors del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme assenyalen que la inversió bruta estrangera sense entitats de tinença de valors estrangers (ETVE) l'any 2023 a les Illes Balears ha estat de 298,4,3 milions d'euros, un total que suposa una disminució de 188 milions d'euros respecte a l'any anterior i d'un 38 % en termes percentuals. Les Balears tornen així a una inversió bruta entorn dels 300 milions d'euros anuals, prop de la mitjana anual de la darrera dècada i molt similar als valors de 2019, abans de la pandèmia (292,1 milions, 2019).

Des d'un punt de vista sectorial, tres de cada quatre euros invertits es varen concentrar en les branques d'activitats immobiliàries, educació, serveis de programació i consultoria i activitats d'intermediació turística. Així, la inversió bruta estrangera més notable es troba en les activitats immobiliàries, que habitualment presenta el valor més elevat de la inversió estrangera i que es va xifrar en 80 milions d'euros i representa un 26,8 % del total. Els projectes emmarcats en l'educació tingueren una inusitada aportació de 54,3 milions d'euros, seguits de les inversions en serveis de programació i activitats d'agències de viatges i operadors turístics (44 milions, ambdós).

El retrocés de la inversió a les Illes és part d'una contracció generalitzada a tot Espanya, on els fluxos d'inversió bruta retrocediren un 18,5 %, fins als 28.215 milions d'euros. D'aquest total, Madrid va continuar sent el gran pol d'atracció d'inversió, amb més de la meitat de totes les inversions foranies (54,3 %), seguida a molta distància de Catalunya (16,5 %), tot i que el signe en el diferencial respecte a l'any anterior ha estat molt favorable a Catalunya (707 milions per -2.227 milions de Madrid). Les Balears van tancar l'any amb una captació d'inversions estrangeres de l'1,1 % sobre el total nacional, un percentatge per sota de la mitjana de les darreres tres dècades (1,6 %). També és ressenyable el retorn a la normalitat de la inversió estrangera al País Basc, que va marcar màxim històric l'any passat (1.555 milions per 5.516 milions el 2022).

1.5.

ELS PREUS

Després d'un 2022 en què la inflació va condicionar sobre manera les expectatives i va centrar l'atenció de l'actualitat macroeconòmica per un creixement inusitat, el 2023 ha complit els millors pronòstics i ha estat un any de moderació de la inflació camí cap als objectius dels bancs centrals, en un context en què les polítiques monetàries restrictives amb la pujada de tipus d'interès han contribuït a alentir el creixement europeu sense caure en la recessió de manera generalitzada. La inflació europea ha moderat lentament el creixement dels preus fins a tancar l'any en un 6,4 % (per un 9,2 % el 2022), i Espanya encara ha fet un esforç de contenció més gran, fins a situar la xifra en prop de la meitat, amb un creixement del 3,4 % (per un 8,3 %).

En aquest marc d'inflació, que té en l'evolució un gran component internacional, els preus a les Illes Balears ha replicat el creixement dels preus a l'Estat i s'ha incrementat el preu de la cistella de la compra en un 3,4 %. Les Balears, doncs, han minorat progressivament la variació interanual dels preus, que va començar entorn del 6 % i que està en un rang autònom de variació de preus en què totes les comunitats es troben en una forquilla estreta: entre les Canàries (4 %) i la Comunitat de Madrid (2,7 %).

D'acord amb els grups ECOICOP, un dels components que més ha moderat el comportament ha estat el dels aliments i les begudes no alcohòliques (7,5 % per

14,4 % el 2022) tot i que encara presenta el creixement més elevat de tots els grups. Unes altres partides també relacionades amb l'oci, com restaurants i hotels (4,6 % per 9 % el 2022), o les begudes alcohòliques i el tabac (4,5 % per 10,2 % el 2022) han moderat significativament el ritme d'avanç, tot i que es continua per sobre de la mitjana. El grup d'habitatge, aigua, electricitat i gas ha retornat al positiu (2,8 %) després d'un 2022 en què varen corregir de manera forta, i l'únic grup que ha presentat una inflació negativa ha estat el sector del vestit i el calçat, que ha retallat un 4,1 % (vegeu el [gràfic I-1.5](#)).

Una vista en detall dels dos components que més pressió inflacionària patiren durant 2022, els aliments i els productes energètics, serveix per confirmar que han donat una treva aquest 2023, tot i tenir un comportament força divergent. Els aliments sense elaborar han acabat l'any amb un augment interanual del 7,6 %, després d'acabar l'any anterior en un 11,2 %, una xifra que, a pesar de la moderació, és sensiblement superior a l'IPC general i que ha estat marcada per increments mensuals. Els productes energètics, en canvi, havien marcat una gran correcció des de les acaballes de 2022, per la qual cosa durant el 2023 han retornat a la normalitat i han tancat l'any gairebé en els preus que el començaren, després de presentar una variació interanual negativa durant els dotze mesos.

La inflació subjacent, que precisament extreu aquests dos elements —productes energètics i aliments no elaborats— més volàtils de la cistella que poden introduir

renou a l'evolució a llarg termini de la inflació, mostrà també una moderació significativa i ha tancat l'any a les Balears en el 3,5 % (per un 7,7 % el 2022). Aquest increment és lleugerament inferior al d'Espanya (3,6 %) i dins l'evolució mensual s'observa una acceleració més marcada en la segona meitat de l'any, en què es tornen a observar taxes intermensuals negatives (vegeu el [gràfic I-1.6](#)).

D'acord amb aquesta evolució positiva, el més probable és que els bancs centrals hagin trobat el sòtil del tipus d'interès⁶ i puguin iniciar una desescalada, atès que les condicions actuals justificarien aquesta mesura per donar suport a l'economia europea en un context de pressions inflacionistes derivades principalment dels elevats preus de l'energia i l'alentiment significatiu del creixement econòmic a la zona euro. Amb tot, cal recordar que els mecanismes pels quals la política monetària té efectes sobre la inflació ni són perfectes ni immediats, per la qual cosa els estudis apunten que els tipus d'interès es mantindran encara elevats durant el 2024 i possiblement el 2025 per evitar repunts inflacionaris, amb una mirada també a l'afectació que puguin tenir aquests tipus sobre el creixement de l'economia.

6. Extret de la notícia «ECB is ready to start cutting interest rates, says chief economist», del *Financial Times* de 27 maig de 2024. Accés a: <https://www.ft.com/content/74b0bd6b-e7f3-4e96-bf3e-ee09e6fc3205>.

1.6.

L'EVOLUCIÓ DE LA RENDA PER CAPITA I LA RENDA FAMILIAR DISPONIBLE PER COMUNITATS AUTÒNOMES

En aquest apartat s'analitza la posició relativa de les Balears en termes de renda *per capita* i renda familiar disponible respecte a la resta de comunitats autònomes, a partir de la informació de l'INE. A més, enguany aquest capítol inclou un requadre que repassa l'evolució de la renda *per capita* amb una perspectiva més àmplia i una anàlisi teòrica dels seus components, desgranant l'evolució de cada un d'aquests.

1.6.1. LA POSICIÓ RELATIVA DE LES BALEARS EN TEMES DE RENDA PER CAPITA PER COMUNITATS AUTÒNOMES

En aquest apartat s'analitza la posició relativa de les Balears en termes de renda *per capita* i renda familiar disponible respecte a la resta de comunitats autònomes, a partir de la informació l'INE. Cal recordar que enguany no es disposen encara de les primeres estimacions per al 2023 que elabora Funcas en l'informe de previsions econòmiques per a les comunitats autònomes, per la qual cosa es presenten les dades de la Comptabilitat Regional de l'INE publicades al gener d'aquest any i referides a 2022.

D'acord amb les darreres estimacions de l'INE referides a 2022, la renda *per capita* en termes nominals va assolir a les Illes Balears 29.603 euros, un 16,5 % més que l'any anterior, gràcies encara a l'efecte

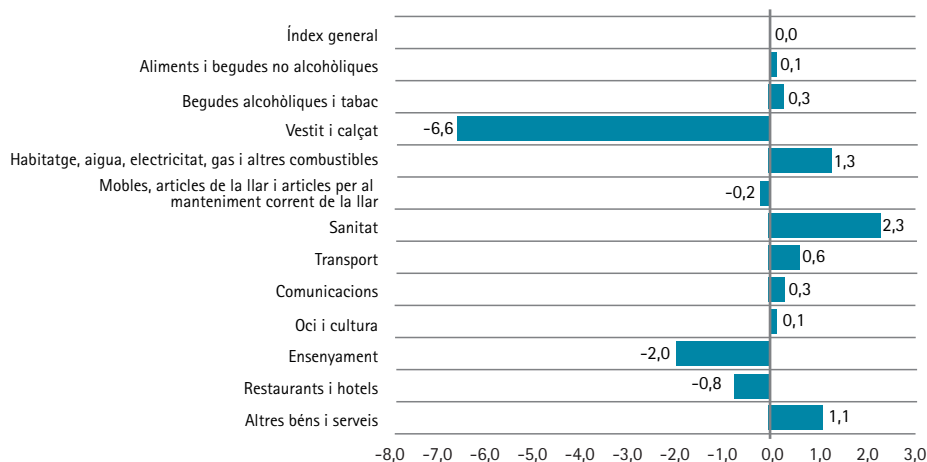
base important que suposa la recuperació del daltabaix de 2020. D'aquesta manera, les Illes Balears es tornen a situar per sobre de la mitjana espanyola (105,1; Espanya = 100), que va incrementar interanualment el PIB *per capita* a un ritme inferior (9,2 %), la qual cosa situa la xifra en 28.162 euros.

Com ja s'ha advertit prèviament, el 2022 encara va ser un any amb una volatilitat elevada, per la qual cosa la comparativa amb el 2019 aporta una visió més coherent de la situació en què es troben els indicadors respecte a un any de referència amb valors típics. Sota aquesta premissa, el més interessant és que el diferencial amb què les Balears se situen per sobre de la mitjana espanyola és encara menor al que tenien abans de la pandèmia (107,1; 2019), i que s'havia mantingut força estable en els anys posteriors a la gran recessió. És probable que el vigor del creixement durant el

2023 que s'ha comentat en aquest capítol rescabali algunes dècimes més als valors anteriors.

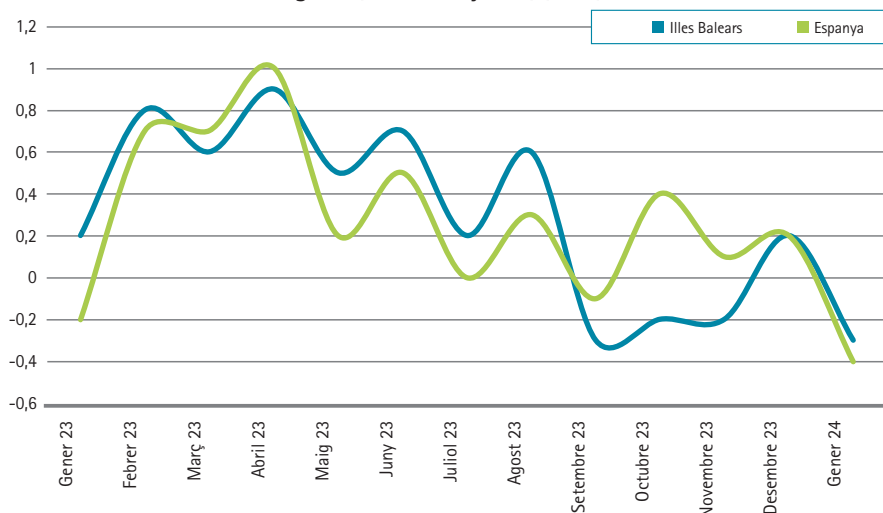
D'aquesta manera, les Balears van recuperar posicions en la classificació de comunitats autònomes fins a la sisena plaça, gairebé amb la mateixa renda *per capita* que la Rioja (29.579 €), i molt per darrere de la Comunitat de Madrid (38.435 €), que continua a la primera posició. La renda *per capita* de la capital de l'Estat és un 82 % més alta que la comunitat autònoma que té el mínim, Andalusia (21.091 €), una disparitat entre els valors extrems que s'ha anat reduint les darreres dècades, des del 111,8 % que representava l'any 2001 la renda *per capita* dels madrilenys sobre els extremenys, que eren els coers en la classificació. Tot això posa de manifest el procés de convergència que s'ha forjat en línies generals de l'inici de segle. (vegeu el [gràfic I-1.7](#)).

Gràfic I-1.5.
Diferencial de la taxa de creixement del IPC entre Balears i Espanya
per grups ECOICOP (2023) (base 2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2024), Índex de Preus de Consum (IPC)

Gràfic I-1.6.
Evolució interanual de l'índex general de preus sense aliments no elaborats ni productes energètics (inflació subjacent) (2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2024), Índex de Preus de Consum (IPC)

No s'ha de perdre de vista que aquesta lluita que presenten les Balears per recuperar posicions en termes de riquesa *per capita* dintre el mapa nacional es produeix en una situació en què Espanya perd lentament convergència amb la mitjana de la Unió Europea, el que fa una mica necessaris els esforços en l'àmbit regional per acostar-se als veïns europeus. Les darreres dades provisionals publicades per Eurostat per al 2023 indiquen que el producte *per capita* mesurat en paritat del poder adquisitiu (PPS)⁷ a Espanya es troba onze punts per sota de la mitjana de la Unió Europea

7. Utilitzar les PPA per convertir la despesa expressada en monedes nacionals en una moneda comuna artificial; l'estàndard de poder adquisitiu (EPA) elimina l'efecte de les diferències en els nivells de preus entre països creades per les fluctuacions en els tipus de canvi de les monedes.

(89), i recupera de mica en mica el daltabaix del 2020 (83), però és una mica més enfora del diferencial que tenia abans de l'impacte de la pandèmia (91).

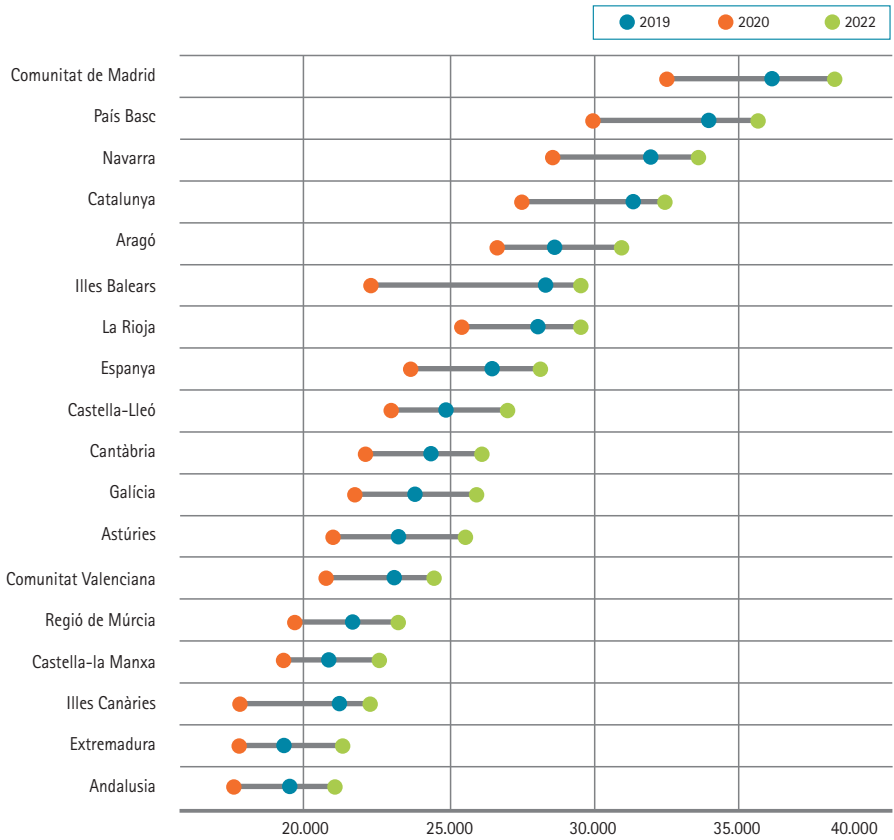
1.6.2. L'EVOLUCIÓ DELS FACTORS DETERMINANTS DE L'EVOLUCIÓ DE LA RENDA REAL PER CAPITA: LA PRODUCTIVITAT I LA TAXA D'ACTIVITAT D'Ocupació

Aquesta edició inclou un requadre temàtic dedicat a l'evolució de la renda *per capita* en què s'analitza el comportament de la riquesa *per capita* a partir de la contribució de la productivitat i altres factors laborals, com les taxes d'ocupació de la població. Aquesta anàlisi es fa tant des d'una pers-

pectiva temporal, abastant diferents etapes de les darreres dues dècades, com en una comparativa autonòmica amb altres regions de l'Estat. A més, habitualment, fins a l'exercici anterior, es feien servir les previsions de Funcas per actualitzar les tendències dels indicadors, cosa que en guany no és possible.

Per tant, i per evitar una reiteració innecessària, es recomana al lector que consulti el requadre per ampliar la informació que normalment s'inclou en aquest apartat. Així podrà comprendre més bé la lògica dels determinants de l'evolució de la renda *per capita* i el seu comportament durant les darreres dues dècades.

Gràfic I-1.7.
Evolució del PIB per capita per comunitats autònomes (2020-2022)

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'INE (2024), Comptabilitat Regional d'Espanya

1.7.

LA DISTRIBUCIÓ FUNCIONAL DE LA RENDA

La distribució funcional de la renda a cost dels factors (treball i capital) mesura la part de la renda que s'assigna als salaris, com a contrapartida a la retribució del factor treball, i els excedents bruts d'explotació, com a contrapartida a la retribució del factor capital.

Durant el 2022, la darrera dada disponible de la comptabilitat regional de l'INE, el pes de la remuneració als assalariats sobre el VAB es va xifrar en un 45,9 %. Així es va retallar el valor de l'any anterior (49,6 %) i aquesta xifra es va convertir en el mínim de la sèrie disponible. Per al conjunt de l'Estat, la participació dels salaris en la renda nacional va ser més elevada, fins a copsar el 48,5 %, i el diferencial amb l'any anterior va ser menor (49,7 %), quan s'assolí el valor més elevat de la sèrie des de l'any 2000. Per al conjunt de l'Estat, la participació dels salaris en la renda nacional va ser força més elevada i arribà al 52,5 %. El diferencial amb l'any anterior va ser menor (54,2 %), quan s'assolí el valor més elevat de la sèrie des de l'any 2000. En una perspectiva més àmplia, les dades constaten que mentre la remuneració d'assalariats ha caigut respecte al 2019 (47,7 %), l'any previ a la pandèmia, que representa el darrer any *normal*; a la mitjana nacional la xifra es manté superior a la prèpandèmia (51,4 %) i es marca un màxim decennal, cosa que evidentment no succeeix a l'arxipèlag.

De fet, Balears s'ha situat clarament a les caselles del final de la graella autonòmica en aquest indicador, per darrere de la Rioja

(46,8 %), que històricament sol ocupar la darrera plaça, i regions com Galícia i Castella i Lleó (48,3 %) i Castella-la Manxa i Extremadura (48,8 %), comunitats que presenten nivells similars a abans d'esclatar la pandèmia. A l'altre extrem del rànquing hi ha comunitats típiques que presenten nivells salarials més elevats com Madrid (57,3 %) i Catalunya (54 %), que, a més, presenten els diferencials positius més elevats respecte a l'any 2019 (2,4 p. p. i 2,3 p. p., respectivament), el que posa de manifest una certa falta de convergència en la contribució que fan les rendes dels assalariats al VAB en el mapa autonòmic.

La participació dels salaris en la renda també es pot explicar per les diferents velocitats de creixement de la productivitat i els salaris mesurats per hora⁸. Les Balears van tenir el retrocés més gran en el període 2010-2022 de la participació dels salaris, amb una pèrdua relativa de prop de 4 punts percentuals (factor de creixement 0,961), que s'explica indefectiblement per un ritme de creixement molt més lent en els salaris horaris (20,1 %) que de la productivitat (25,8 %). Aquest desequilibri, que és el més gran de totes les comunitats autònomes, fa que les Balears siguin les que han perdut més pes de la remuneració assalariada sobre el VAB en la darrera dècada, en un entorn en què només tres comunitats més han presentat factors de creixement negatius (Aragó, Astúries i Navarra), i la mitjana espanyola ha presentat un saldo a favor de la remuneració salarial (factor de creixement 0,0393), ja que, a pesar de presentar un creixement sa-

8. VEGU: NAVINÉS, F.; PUIGGRÓS, A.; RIBAS, M. del M.; FRANCONETTI, J. «Crisi econòmica, mercat de treball i benestar social: el cas de les Illes Balears». *Revista Econòmica de Catalunya*, núm. 71, maig de 2015, pàg. 29-43.

larial similar al balear (20,9%), el de la productivitat horària ha estat inferior (17%).

Si es divideix la darrera dècada entre el període de recuperació de la gran recessió i la pandèmia, veim que no hi ha un canvi gaire acusat i les Balears sempre es troben com una de les comunitats en què la remuneració del factor treball perd més pistona-da respecte de la productivitat horària del treball assalariat. En el període 2012-2019, productivitat horària i salaris creixeren a l'uníson (0,999), d'una manera molt similar

a Aragó i Navarra, i només Madrid (0,997) i el País Basc (0,994) tingueren un pitjor comportament relatiu dels salaris —encara que cal reconèixer que són dues comunitats que parteixen de base amb uns salaris més elevats—. En el període de la pandèmia, 2019-2022, les Balears han ocupat clara-ment la darrera plaça (-0,0418) en un con-text en què, de mitjana, els salaris han gua-nyat terreny en el repartiment del VAB i que la comunitat que pitjor ho ha fet, Astúries, ha reculat la meitat del que ho ha fet l'arxi-pèlag (-0.0197) (vegeu el quadre I-1.6).

QUADRE I-1.6. FACTOR DE CREIXEMENT DE LA PARTICIPACIÓ DELS SALARIS EN LA RENDA REGIONAL PER CA I PERÍODES (2010-2022)						
	2012-2019		2019-2022		2012-2022	
	Factor de creixement	Variable explicati-va (*)	Factor de creixement	Variable explicati-va (*)	Factor de creixement	Variable explicati-va (*)
Com. Valenciana	1,037	0,0396	1,020	0,0222	1,059	0,0673
Canàries	1,039	0,0400	1,019	0,0206	1,059	0,0650
Catalunya	1,002	0,0026	1,045	0,0486	1,048	0,0555
Madrid (Com. de)	0,997	-0,0027	1,043	0,0464	1,041	0,0473
La Rioja	1,020	0,0212	1,018	0,0195	1,038	0,0446
Andalusia	1,025	0,0261	1,013	0,0144	1,038	0,0442
Castella-la Manxa	1,018	0,0196	1,019	0,0203	1,038	0,0433
Múrcia (Reg. de)	1,026	0,0282	1,010	0,0106	1,036	0,0429
Espanya	1,012	0,0128	1,022	0,0233	1,034	0,0393
Cantàbria	1,028	0,0311	0,996	-0,0046	1,024	0,0288
Castella i Lleó	1,030	0,0313	0,989	-0,0125	1,018	0,0208
Extremadura	1,017	0,0175	0,997	-0,0030	1,014	0,0162
Galícia	1,005	0,0052	1,002	0,0018	1,006	0,0078
País Basc	0,994	-0,0068	1,012	0,0130	1,006	0,0069
Navarra (Com. Foral de)	0,999	-0,0010	0,996	-0,0041	0,995	-0,0056
Astúries (Princ. de)	1,009	0,0104	0,982	-0,0197	0,991	-0,0103
Aragó	0,998	-0,0022	0,991	-0,0096	0,989	-0,0128
Illes Balears	0,999	-0,0016	0,962	-0,0418	0,961	-0,0491

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2024), Comptabilitat Regional d'Espanya
(*) Diferència de creixement entre els salaris, els horaris i la productivitat.

Tot plegat situa en el centre d'atenció no només la necessitat que el teixit productiu sigui capaç d'incrementar la productivitat i la salut del mercat laboral per assolir la convergència de la renda *per capita*, sinó també el com es distribueix aquesta creació de riquesa entre la població. Com ja s'ha esmentat, el requadre que acompanya aquest capítol fa una radiografia preliminar sobre els components que intervenen en la renda *per capita* i la seva evolució durant les darreres dues dècades, en una aproximació quantitativa de la

capacitat de generació de riquesa en relació amb la població. La qüestió del repartiment d'aquesta riquesa i el decalatge negatiu del creixement dels salaris envers la productivitat obre una derivada de la problemàtica relacionada amb la concentració de la riquesa i la capacitat d'arribar a tots els estrats socials al mateix ritme.

Aquesta qüestió convé seguir-la de prop, atès l'impacte que pot tenir en termes socials i en la sostenibilitat i cohesió d'un creixement econòmic a llarg termini.

REQUADRE I-1.

INFLACIÓ I DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA: CLAUS PER A L'ANÀLISI DE LA INFLACIÓ DEL 2021 A L'ACTUALITAT

FERRAN PORTELLA CARBÓ
RAMON BOIXADERA BOSCH

Departament d'Economia Aplicada.
Universitat de les Illes Balears

El terme *inflació* indica un augment generalitzat i sostingut dels preus «nominals», és a dir, expressats en unitats monetàries. Normalment es refereix als preus de béns i serveis, com en el cas de l'IPC (amb els preus d'una cistella de consum estàndard) i al deflactor del PIB, que captura els preus de la producció d'un país.

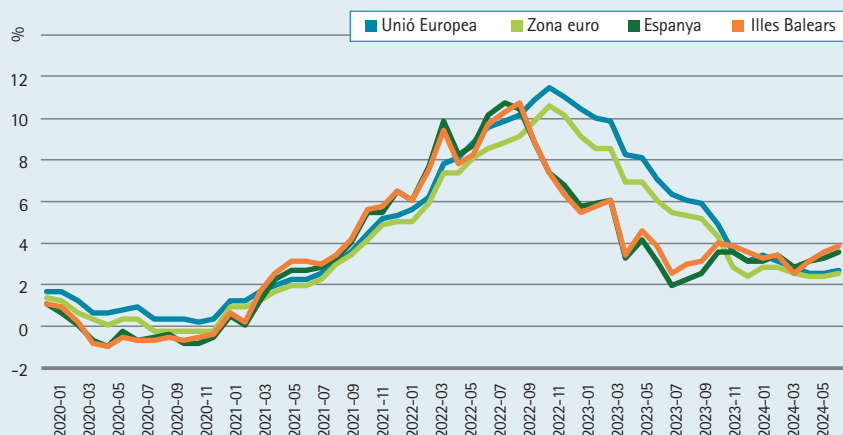
Atès que el preu pagat per un bé, servei o actiu físic per part d'una persona o institució té sempre com a contrapartida

l'ingrés per a una altra, i que els diferents preus no creixen al mateix ritme, la inflació implica una redistribució de la renda «real» entre grups socials. En altres paraules, genera guanyadors i perdedors en termes de poder adquisitiu.

Això és precisament el que analitzem en aquesta monografia: la relació entre la inflació i el conflicte distributiu per a l'apropiació de l'excedent social, perquè donarà claus interpretatives de: a) l'acceleració de la inflació des de principis del 2021 fins a mitjan 2022; b) la desaceleració subsegüent durant un any, i c) l'estabilització fins a l'actualitat, tant en el conjunt d'Espanya com a les Illes Balears, que comparteixen causes principals i una dinàmica inèdita des de l'adhesió a la Unió Europea del 1986. De fet, l'anàlisi, en certa manera, és extrapolable a la resta de la zona euro i de la Unió Europea, on l'evolució dels preus ha estat semblant pertot (vegeu el **gràfic IR-1.1**).

Gràfic IR-1.1

Inflació de l'índex de preus al consum a les Illes Balears, Espanya, la UE i la zona euro (gener de 2020 - maig de 2024)

Font: Elaboració pròpia, amb informació de l'INE (IPC) i de l'Eurostat (HIPC)

Per il·lustrar la relació entre preus i distribució de la renda nacional, consideram, per exemple, una economia molt senzilla, amb el benentès que la lògica argumental i els resultats principals també són vàlids per als casos generals¹.

Suposam una economia de mercat sense estat ni relacions econòmiques amb l'exterior, formada només per dos grups socials (treballadors i empreses) que produeixen q unitats d'un sol bé amb K unitats del bé com a mitjà de producció i L hores de treball, de manera que el procés productiu es pot reproduir ($K < q$).

El preu ha de permetre als empresaris pagar el salari w pel treball L emprat ($w \cdot L$), recuperar el valor dels mitjans

de producció adquirits en el període anterior ($K \cdot p_{-1}$) i obtenir un benefici proporcional al valor del capital ($r \cdot K \cdot p_{-1}$). Expressat en termes matemàtics: $p = w \cdot l + (1 + r) \cdot k \cdot p_{-1}$ = salaris + costos + beneficis unitaris, amb $l = L/q$ i $k = K/q$.

Per tant, les variables distributives (w i r), la tecnologia (l i k) i els preus estan sempre necessàriament lligats.

El valor afegit, és a dir, l'excedent social que es pot utilitzar per consumir i invertir, es distribueix en forma de salaris i beneficis:

Valor afegit = $p \cdot q - K \cdot p_{-1} = w \cdot L + r \cdot K \cdot p_{-1}$ = salaris + beneficis totals;

$$1 = \frac{w \cdot L}{VA} + \frac{r \cdot K \cdot p_{-1}}{VA} = \text{salaris} / VA + \text{beneficis} / VA.$$

Quan les variables distributives i la tecnologia no canvien, l'economia tendeix a un equilibri sense inflació ($p = p_{-1}$) i,

1. KURZ, H.D., i SALVADORI, N. (1995). *Theory of Production. A Long-Period Analysis*. Cambridge University Press.

per tant, a establir un salari real (w / p) i una «distribució funcional de la renda» ($\frac{w \cdot L}{VA}$) constants²

Per què, doncs, les economies reals de mercat normalment generen inflació?

1.

PROGRÉS TECNOLÒGIC I PREUS

El sistema de mercat excel·leix en desfermar el canvi productiu ($\downarrow l$, $\downarrow k$). Si no hi ha barreres d'entrada, les taxes de benefici extraordinàries que ofereixen noves tecnologies atrauran més i més empresaris, empenyent els preus a la baixa³. Però alguns preus cauen més que uns altres, perquè el canvi tècnic sol ser sectorialment heterogeni. Per tant, l'estructura de preus tendeix a canviar i a estendre així els guanys de productivitat sectorials⁴. Per exemple, millores tecnològiques que indueixen un abaratiment relatiu dels productes industrials augmenten tant el salari real dels obrers i pagesos com els beneficis de la resta d'empresaris, sense reduir els beneficis

de les empreses industrials. Per això, doncs, lligar els salaris nominals únicament a la productivitat sectorial podria portar a una desigualtat salarial creixent.

A més, el comerç internacional facilita encadenar processos productius a escala global per minimitzar costos. En altres paraules, permet adoptar tècniques més barates⁵. D'aquí, en bona part, l'abaratiment de les mercaderies més lligades a la hiperglobalització, especialment des de l'entrada de la Xina a l'economia global.

D'aquests factors, el darrer és el més rellevant per a la nostra anàlisi: el trencament de les cadenes globals de producció i l'actual procés de *friend-shoring* —provocats per la covid-19, l'esclat de noves guerres i tensions geopolítiques i el canvi climàtic— es poden assimilar a una regressió tecnològica que incrementa els preus. Això, però, no ha estat suficient per sostenir tot un procés inflacionista, com veurem a continuació.

2.

SALARIS NOMINALS I TAXES DE BENEFICI FLEXIBLES EN ECONOMIES OBERTES I PREUS

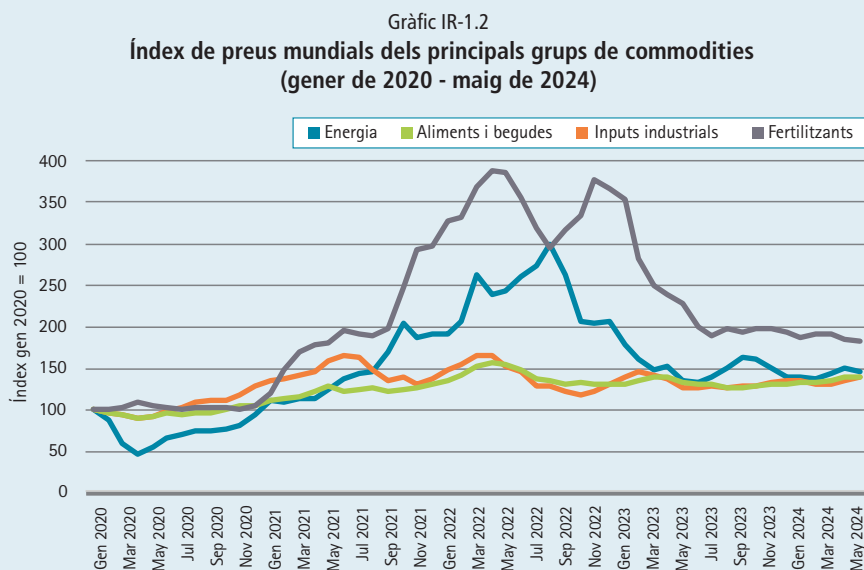
Les economies actuals tenen extenses i profundes relacions econòmiques amb altres països. Empitjoraments bruscs en els termes d'intercanvi (la relació entre

2. BOGGIO, L. (1992). Production Prices and Dynamic Stability: Results and Open Questions. *The Manchester School*, 60(3), 264–294. <https://doi.org/10.1111/J.1467-9957.1992.TB00464.X>

3. Semmler, W. (1984). *Competition, monopoly, and differential profit rates: on the relevance of the classical and Marxian theories of production prices for modern industrial and corporate pricing*. Columbia University Press.

4. Pasinetti, L. (1981). *Structural Change and Economic Growth: A Theoretical Essay on the Dynamics of the Wealth of Nations*. Cambridge University Press.

5. GARBELLINI, N. (2021). International trade as a process of choice of technique. *Structural Change and Economic Dynamics*, 59, 42–50. <https://doi.org/10.1016/j.strueco.2021.08.003>

Font: Elaboració pròpia, amb dades de l'IMF Primary Commodity Prices (2024)

els preus de les exportacions i importacions) causen un empobriment domèstic que cal repartir i, per tant, poden desencadenar inflació.

Pensem en el salt recent i excepcional del preu de matèries primeres fonamentals que importam (com el gas, petroli, metalls industrials, fertilitzants, cereals, etc.; vegeu el **gràfic IR-1.2**) i d'altres béns crucials —com els xips semiconductors— que les empreses han traslladat als preus domèstics per protegir les taxes de benefici.

El grau de translació ha variat segons el caràcter monopolista o competitiu del sector. Així, mentre que la majoria de sectors han pogut traslladar tot l'incre-

ment de costos de producció unitaris als preus, sectors com el comerç majorista, la construcció i activitats immobiliàries els han incrementat més que proporcionalment. La desproporció ha estat especialment aguda en sectors com el de l'energia elèctrica, gas i vapor i la refinació: entre el 2019 i el 2022, davant l'augment d'un 110 i 50 % dels costos unitaris, els preus van augmentar en un 155 i 80 %, respectivament⁶. Per tant, sectors clau amb poca competència fins i tot han aconseguit beneficis extraordinaris —donant suport així a una narra-

6. BLANCO ESCOLAR, R.; KHAMETSHIN, D.; MENÉNDEZ PUJADAS, Á., i MULINO RÍOS, M. (2023). La traslación del aumento de los costes de producción a los precios de venta de las empresas no financieras en 2022. *Boletín Económico*, 2023/T3. <https://doi.org/10.53479/33474>

tiva basada en mercats anticompetitius i l'avarícia⁷.

Si bé els sectors monopolitzats poden ampliar un xoc inflacionari inicial, i nous processos de monopolització se'n l'origen, no són capaços per si sols de sostenir l'acceleració de la inflació. Per exemple, grans grups empresarials en béns de consum com Nestlé, Unilever, Danone i Pepsi han acabat frenant l'escalada de preus atesa la reacció dels consumidors i la competència de marques blanques⁸, i no és plausible que sector rere sector esdevengui monopolista.

A aquest impuls inicial als preus d'uns pocs sectors bàsics, s'hi afegeix el subsegüent augment del preu de la resta per protegir les taxes de benefici. A més a més, sectors que van quedar paralitzats durant la covid-19 —com els de l'hostaleria i restauració, transport i emmagatzematge— han compensat la caiguda de beneficis anterior amb un augment de preus superior als costos, davant d'un elevat consum domèstic i turístic (vegeu Blanco Escolar *et al.*, 2023, p. 5).

En definitiva, l'empitjorament dels termes d'intercanvi s'ha propagat per tota l'estructura productiva de manera desigual entre sectors, la qual cosa ha generat un

salt preus-preus, però no, una altra vegada, una espiral autosostinguda⁹ (). Així ha passat en el conjunt de la zona euro, on dues terceres parts de l'elevada inflació del deflactor del PIB del 2022 s'explicava per increments en els excedents d'explo-tació unitaris, que a partir del 2023 en frenen el creixement i, per tant, també de la inflació, tal com valorava la presidenta del BCE Christine Lagarde¹⁰. Espanya no n'ha estat una excepció, com podem veure en el **gràfic IR-1.3**.

Tot plegat no ha desencadenat una espiral preus-salaris (el que eufemísticament es coneix com a «efectes de segona ronda»). Per contra, els salaris reals van caure fort i només han començat a recuperar lentament poder adquisitiu a partir del 2023. De fet, com han documentat economistes de l'FMI¹¹, aquest és el patró habitual: els preus solen augmentar primer i després els sindicats negocien augments de salaris nominals que, de mica en mica i no sempre contraresten totalment l'erosió del poder adquisitiu.

7. Weber, I. M., & Wasner, E. (2023). Sellers' inflation, profits and conflict: why can large firms hike prices in an emergency? *Review of Keynesian Economics*, 11(2), 183–213. <https://doi.org/10.4337/ROKE.2023.02.05>

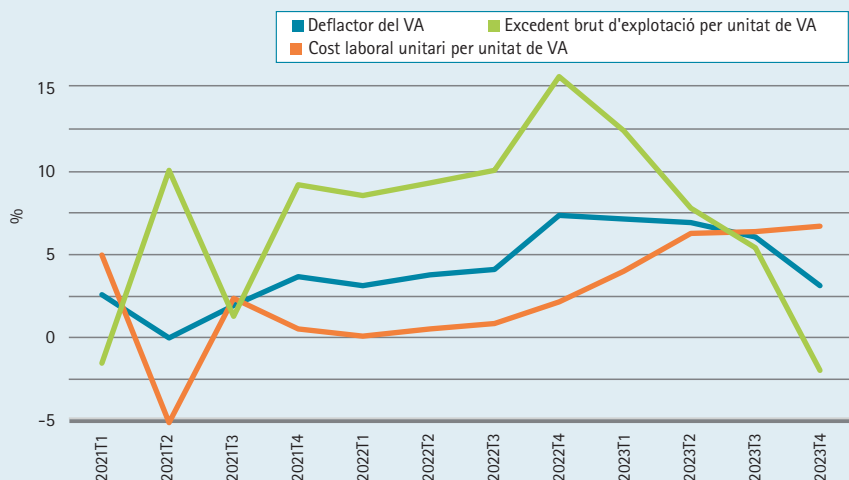
8. GALINDO, C. (2024, 2 de març). Nestlé, Unilever, Danone y Pepsi echan el freno a las subidas de precios tras dos años de escalada. CincoDías. <https://cincodias.elpais.com/companias/2024-03-02/nestle-unilever-danone-y-pepsi-echan-el-freno-a-las-subidas-de-precios-tras-dos-anos-de-escalada.html>

9. Per una quantificació plausible dels impactes, vegeu Weber *et al.*, 2024Weber, I. M., Lara Jauregui, J., Teixeira, L., & Nassif Pires, L. (2024). Inflation in times of overlapping emergencies: Systemically significant prices from an input–output perspective. *Industrial and Corporate Change*, 33(2), 297–341. <https://doi.org/10.1093/ICC/DTAD080>

10. LAGARDE, C. (2023). *Breaking the persistence of inflation*. Speech by Christine Lagarde, President of the ECB, at the ECB Forum on Central Banking 2023 on “Macroeconomic stabilisation in a volatile inflation environment” in Sintra, Portugal. <https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2023/html/ecb.sp230627~b8694e47c8.en.html>

11. Alvarez, J., Bluedorn, J., Hansen, N., Huang, Y., Pugacheva, E., & Sollaci, A. (2022). *Wage-Price Spirals: What is the Historical Evidence?* (22/221). Disponible a: <https://www.imf.org/en/Publications/WPI/Issues/2022/11/11/Wage-Price-Spirals-What-is-the-Historical-Evidence-525073>.

Gràfic IR-1.3.

Creixement interanual del deflactor del VA i dels costos laborals unitaris i excedents bruts d'explotació per unitat de VA

Font: Banc d'Espanya (2024, p. 91)

La reducció dels costos salarials ha permès una desacceleració de la inflació des de finals del 2022, sense reduir els beneficis. Altrament, si els sindicats haguessin aconseguit traslladar del tot i de manera immediata els increments dels costos de vida a salaris nominals més alts, s'hauria pogut generar un conflicte distributiu en forma d'espiral preus-salaris (preus-salaris, etc.), en què els preus augmenten cada vegada més ràpidament fins que els assalariats o empresaris cedeixen; és a dir, ajusten a la baixa les expectatives d'ingressos reals.

En paraules de l'anterior economista en cap de l'FMI i catedràtic emèrit del MIT, Oliver Blanchard¹²: «La inflació és fona-

mentalment el resultat d'un conflicte distributiu entre empreses, treballadors, i contribuents. S'atura només quan els diferents jugadors són forçats a acceptar el resultat.» L'argumentació ja s'havia desenvolupat amb prou rigor i profunditat pels Clàssics¹³, va ser modelitzada

13. Els Clàssics de l'Economia argumentaven que els determinants més fermes i sostinguts del salari real s'estableixen socialment, considerant el mínim biològic malthusià i les necessitats que —de grat o per força— són socialment reconegudes com essencials en la vida dels assalariats (vegeu Stirati, A. (1994). *The Theory of Wages in Classical Economics: A Study of Adam Smith, David Ricardo and their Contemporaries*. In *THE THEORY OF WAGES IN CLASSICAL ECONOMICS*. Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781782541332>).

12. BLANCHARD, O. (2022, December 31). *Blanchard's tweet on inflation*. <https://x.com/ojblanchard1/status/1608967176232525824?lang=en>

per autors com Cripps i Godley¹⁴ i avui se'n serveixen premis Nobel com Krugman¹⁵), manuals d'economia (sota el títol de model *Wage-Setting/Price-Setting*) i bancs centrals (vegeu, per exemple, Lagarde, 2023).

Val a dir, també, que la recuperació del creixement i de la productivitat han permès augmentar la dimensió del «pastís» que es reparteix i, per tant, reconciliar amb més facilitat demandes antagòniques.

3.

L'ESTAT I ELS PREUS

L'Estat arbitra el conflicte distributiu i, a més, genera i s'apropia part de l'excedent (tant per dur a terme les seves funcions com per redistribuir-lo). Per tant, té capacitat de condicionar les dinàmiques de preus.

En primer lloc, fixa el nivell de demanda agregada: en aquest sentit, un potent correctiu de les demandes salarials —i, en definitiva, de l'espiral de preus— és l'atur, tal com es va experimentar amb les mesures de recuperació de la competitivitat dels anys

de l'austeritat fiscal.¹⁶

Habitualment, però, l'Estat incideix mitjançant la delimitació del salari mínim i el marc de relacions laborals (inclosa la regulació del mercat laboral i les normes de negociació col·lectiva), com també amb altres mecanismes: la fixació d'impostos i subsidis sobre els productes i la producció, l'estructura salarial, els beneficis, etc. Així, castiga, corregeix o aprofundeix en les tendències distributives, amb el benentès que l'efecte final depèn de la capacitat dels diferents grups socials de traslladar-se la càrrega de l'impost.

De tot plegat, en tenim exemples recents: es van suspendre temporalment les clàusules europees d'austeritat fiscal i d'ajudes a les empreses mentre s'augmentava la despesa pública, s'incrementava notablement el salari mínim, els funcionaris obtenien augments dels salaris nominals per sobre de la inflació, etc. També es van reduir els gravàmens sobre la producció i productes en què més s'havien disparat els preus (com els aliments i l'electricitat), s'afegien noves

14. CRIPPS, F., i GODLEY, W. (1976). A Formal Analysis of the Cambridge Economic Policy Group Model. *Economica*, 43(172), 335. <https://doi.org/10.2307/2553270>

15. KRUGMAN, P. (2023, 3 de gener). Opinion | The Football Game Theory of Inflation. *The New York Times*. <https://www.nytimes.com/2023/01/03/opinion/inflation-economy.html>

16. Aquesta relació entre atur i inflació serveix d'inspiració a la corba de Phillips, però la correlació negativa entre ambdues variables és només puntual i probablement només operativa en nivells extrems de (des)ocupació. Així ho han argumentat moltes escoles de pensament (vegeu Lavoie, M. (2022). *Post-Keynesian economics: New foundations*. In *Post-Keynesian Economics: New Foundations* (2nd ed.). Edward Elgar Publishing Ltd. <https://doi.org/10.4337/9781839109621>) ; ho va suggerir el mateix Phillips (1958), i avui tornen a documentar-ho les revistes acadèmiques més prestigioses (BENIGNO, P., i EGGERTSSON, G.B. (2024). The Slanted-L Phillips Curve. *AEA Papers and Proceedings*, 114, 84-89. <https://doi.org/10.1257/PANDP.20241051>).

deduccions a les rendes del treball i rebaixes de les quotes dels autònoms, es feien transferències a empreses i llars vulnerables, revaloritzaven les pensions contributives i no contributives, etc.

A més, l'Estat condiciona els preus amb la regulació dels «mercats de productes». L'exemple recent més notable és la famosa «excepció ibèrica» per contenir l'augment de preus de l'electricitat, com també els límits als increments dels lloguers i la gratuïtat del transport públic.

Tot plegat ha servit per atenuar la propagació preus-preus de manera més ràpida que a la resta d'Europa i evitar una caiguda encara més traumàtica del poder adquisitiu de les llars, que també hauria pogut afegir pressió sobre els salaris. D'aquesta manera, la política econòmica va rebaixar l'IPC del 2022 en 2,3 punts percentuals, segons el Banc d'Espanya¹⁷ (2023), i l'excepció ibèrica estalviava uns 5.100 milions d'euros al conjunt de les llars, segons el Ministeri per la Transició Ecològica. No hi ha hagut, però, un pacte de rendes explícit com al que s'arribaria a finals dels anys 1970 per contenir una inflació galopant¹⁸.

Advertim, finalment, que el banc central té una influència més aviat indirecta i, a vegades, contradictòria sobre els preus. Així, per exemple, d'una banda els increments del tipus d'interès de referència

del BCE —seguint les passes del banc central dels EUA— han evitat una depreciació més gran de l'euro i, per tant, pitjors termes d'intercanvi; però, per contra, s'ha traslladat al preu del crèdit bancari i propagat pel sistema de preus.

Uns altres mecanismes del banc central consisteixen a dificultar l'accés al crèdit públic o bé forçar un increment sobtat dels interessos que redueixi el crèdit privat i iniciï una espiral recessiva. Aquesta fou l'estratègia de l'experiència monetarista en els primers anys 1980. Més recentment, la presidenta del BCE argumentava que la política monetària havia de ser «curosa perquè les causes internes observades, principalment relacionades amb les mesures fiscals i la dinàmica salarial, no facin que la inflació es consolidi»¹⁹.

4.

QUANTA INFLACIÓ ÉS MASSA INFLACIÓ?

El BCE es va fixar l'objectiu d'assolir una inflació de l'IPC propera però inferior al 2 % anual, però no hi cap consens sobre una possible taxa d'inflació òptima²⁰.

17. BANCO DE ESPAÑA (2023). *Informe Anual 2022*. <https://doi.org/https://doi.org/10.53479/29652>

18. Vegeu Roca Jusmet, Jordi. (1993). *Pactos sociales y política de rentas: el debate internacional y la experiencia española (1977-1988)*. Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=193860>

19. Reuters. (2022, December 31). *ECB must stop quick wage growth from fuelling inflation, Lagarde says* | Reuters. Reuters. <https://www.reuters.com/markets/europe/ecb-must-stop-quick-wage-growth-fuelling-inflation-lagarde-says-2022-12-31/>

20. AMBROCIO, G.; FERRERO, A.; JOKIVUOLLE, E., i RISTOLAINEN, K. (2022). *What Should the Inflation Target Be? Views from 600 Economists* (CEPR Discussion Paper 17289). Disponible a: <https://cepr.org/publications/dp17289>.

Més adequada sembla la visió general dels Tractats Europeus (article 105, 1), que estableixen l'objectiu de perseguir «estabilitat de preus» al Sistema Europeu de Bancs Centrals. Si l'entendem com una taxa d'inflació relativament constant i previsible, dins uns marges amplis, la inflació no és necessàriament problemàtica ni comporta efectes redistributius negatius. Sobretot si és coordinada amb la dels altres països, per evitar que una inflació permanentment més elevada en un país produeixi el desmantellament de la producció cap a rivals d'altres estats més capaços de mantenir els preus sota control.

La hiperinflació, en canvi, és molt perillosa: condueix al desmantellament de l'economia productiva, perquè aleshores surt més a compte especular que no pas produir, tot acaparant béns reals i divises estrangeres que augmenten acceleradament de preu per la devaluació constant de la moneda pròpia. En un context així, i amb interrupció de l'activitat financera normal, la solució passa necessàriament per l'Estat, que ha de resoldre de manera clarament política l'enorme polarització d'interessos distributius que es manifesta en el mercat²¹.

21. En aquest sentit, el Nobel Thomas Sargent (1982) ja advertia la importància dels canvis de règim per estabilitzar les expectatives hiperinflacionistes. Vegeu Sargent, T. J. (1982). *The Ends of Four Big Inflations*. In R. E. Hall (Ed.), *Inflation: Causes and Effects: Vol. Inflation: Causes ...* (pp. 41–98). University of Chicago Press. <https://www.nber.org/books-and-chapters/inflation-causes-and-effects/ends-four-big-inflations>

REQUADRE I-2.

ELS FACTORS DEL (DE)CREIXEMENT DE LA RENTA PER CÀPITA A LES ILLES BALEARS. QÜESTIÓ NOMÉS DE PRODUCTIVITAT?

MIQUEL SALVÀ GARVÍ
Assessor econòmic del CES

Una de les conclusions que el lector fidel d'aquesta memòria extreu de l'economia de les Illes Balears a les darreres dècades és, sens dubte, la pèrdua relativa de renda *per capita* dels habitants, fet que no només ha provocat la desaparició de convergència amb Europa, sinó també amb la mitjana nacional i, en general, amb la majoria de comunitats autònomes. L'any 2000, la renda *per capita* a l'arxipèlag, mesurada en termes de PIB nominal, era un 25,6 % superior a la mitjana nacional. L'any 2022, el darrer disponible de les dades de la comptabilitat regional de l'INE, aquesta renda només superava en un 5 % la mitjana nacional, després de dos anys de trobar-s'hi per sota durant una pandèmia que fou especialment dura per al sector dels serveis. El creixement acumulat des de l'inici de segle és tan sols d'un 47,3 %, només per davant per les Illes Canàries (42,8 %), unes dades que, llegides en termes reals, converteixen aquestes dues comunitats en les úniques que tenen un PIB *per capita* inferior a l'any 2000, especialment les Balears, amb un retrocés del 10,2 % (pel 15,6 % Espanya). (vegeu el gràfic IR-2.1).

Des d'una perspectiva històrica, alguns treballs demostren que comunitats autònomes que tenen característiques socio-econòmiques i de teixit productiu similar tenen comportaments semblants al llarg de les dècades en termes *per capita*¹. Així, regions insulars clarament marcadess per l'activitat turística, com les Illes Balears i les Illes Canàries, han presentat històricament una renda *per capita* creixent a un ritme més ràpid que el total nacional, la qual cosa ha perdurat fins a l'any 2000, quan experimenten un punt d'inflexió en aquesta evolució i comencen a caure amb força. De manera antagonica, les regions més industrials de l'Estat, com Catalunya, Madrid i el País Basc, partien a mitjan segle xx amb una gran concentració de la riquesa que es va dissipant fins als anys noranta, en què s'estabilitzen per sobre de la mitjana nacional però amb menys diferència.

Unes altres regions també es poden agrupar per comportaments semblants, com la vall de l'Ebre i València (Aragó, Comunitat Valenciana, Navarra i la Rioja), la regió nord-oest (Astúries, Cantàbria, Castella i Lleó i Galícia) o el sud (Andalusia, Extremadura, Castella la-Manxa i Múrcia), però en termes generals i interterritorials podem parlar d'un procés de reducció de disparitats entre comunitats autònomes a excepció de la darrera dècada. Llavors és quan s'observa que es frena i fins i tot s'inverteix el procés. Sembla, doncs, que les regions configuren clústers regionals d'acord amb l'estructura productiva i re-

1. DE LA FUENTE, Á. (2016). *La dinámica territorial de la renta en España. 1955-2016: una primera aproximación*. BBVA Research.

alitat regional que esdevé cabdal a l'hora d'explicar el comportament de la renda *per capita*.

Per desgranar el que subjau rere el comportament agregat de la renda *per capita*, podem descompondre —i no tant explicar, atès que es tracta d'una equivalència i no d'un model explicatiu d'una variable endògena a partir d'altres exògenes— el creixement de la renda *per capita* d'una economia en tres factors principals: la productivitat aparent del treball (Q), que aproxima la capacitat de creació de riquesa assignada a cada hora

treballada; factors relacionats amb la intensitat del treball, com les hores treballades per cada persona ocupada (HPO) i la taxa d'ocupació (TO), i un component demogràfic com la taxa d'activitat, que mesura el nombre de persones en edat i predisposició de treballar sobre el total de la població (FPET).

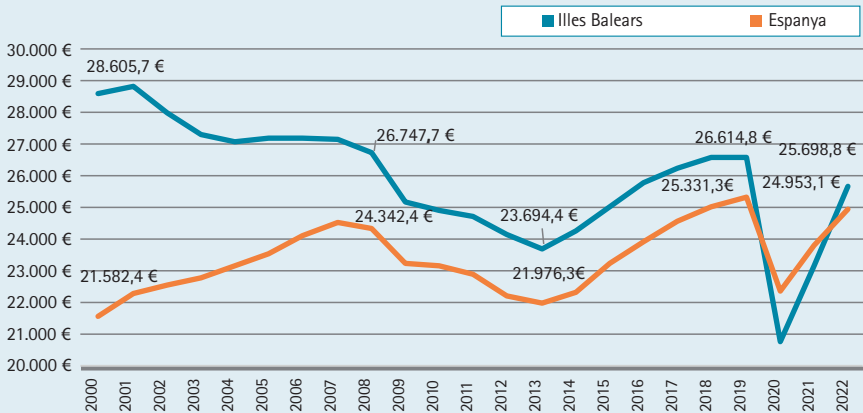
La renda *per capita* és, per tant, una funció positiva del volum de treball que una economia és capaç d'ocupar i de la riquesa que genera aquesta força laboral, sovint mesurada —i també aquí— per hora de treball.

$$PIB_{pc} = \underbrace{\frac{PIB}{\text{hores treballades}}}_{Q \text{ (Productivitat aparent del treball per hora)}} \times \underbrace{\frac{\text{hores treballades}}{\text{Persones ocupades}}}_{HPO \text{ (Hores per ocupat)}} \times \underbrace{\frac{\text{Persones ocupades}}{\text{Persones en edat de treballar}}}_{TO \text{ (Taxa d'ocupació)}} \times \underbrace{\frac{\text{Persones en edat de treballar}}{\text{Població total}}}_{FPET \text{ (Fracció de persones en edat de treballar)}}$$

O, expressat en variacions: $\Delta PIB_{pc} = \Delta Q \times \Delta HPO \times \Delta TO \times \Delta FPET$

Gràfic IR-2.1

Evolució de la renda per capita real a les Illes Balears i Espanya (Euros de 2015)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Contabilidad Regional de España (CRE) de l'INE

En aquest punt, cal fer dues precisions sobre la productivitat aparent del treball. El primer és que el qualificatiu d'«aparent» resulta d'atribuir únicament a la mà d'obra el producte generat per hora treballada per facilitats de càlcul. Tot i això, el valor generat en realitat també depèn del factor capital i d'altres intangibles difícils de mesurar que afecten la competitivitat del mercat en què es negocien els productes; alhora es podria discutir si formen part de la productivitat d'algun d'aquests dos factors. Més endavant, abordarem aquesta qüestió per eliminar part del renou que presenta aquesta variable. El segon és que la productivitat aparent és l'únic que té capacitat per créixer indefinidament, ja que totes les altres estan limitades —un fet que la fa acaparar tantes mirades—, atès que no hi pot haver creixement *per capita* a llarg termini sense que la productivitat aparent creixi de manera sostinguda en el temps.

Les dades de la *Contabilidad Regional de España* (CRE)² de l'INE permeten formular una aproximació a l'evolució d'aquestes variables durant les darreres dues dècades i s'infereixen pistes sobre l'atonía de la renda *per capita* a les Illes Balears. Per criteris metodològics, utilitzarem el VAB com a *proxy* del PIB, ja que els resultats són pràcticament els mateixos i això permet descompondre la productivitat i el factor treball per branques

d'activitat, en cas que escaigui. A més, totes les quantitats monetàries del VAB s'expressen en euros de 2015, per eliminar dels valors nominals l'efecte que ha tingut la variació dels preus en aquestes dues darreres dècades. Finalment, cal tenir en compte que expressarem la taxa d'ocupació sobre la població total —i no sobre l'activa— per treballar en primer terme amb les dades que ofereix la CRE.

El gràfic IR-2.2 mostra l'evolució del VAB *per capita* real a les Illes Balears des de l'any 2000 i la dels seus components: la productivitat aparent per hora treballada, la jornada anual de l'ocupat i la taxa d'ocupació. S'han ombrejat de verd les etapes d'expansió econòmica, i en vermell les recessives o afectades de ple per alguna crisi. La lectura detinguda de les dades ofereix informació molt valuosa i presenta un gir significatiu a l'inici de la gran crisi, per la qual cosa les magnituds es representen en índex en base 100 per al 2008, que fa més palès el canvi de situació.

A grans trets, observam una productivitat aparent del treball que ja venia en caiguda lliure des de l'inici del segle i toca fons cap al 2008, moment en què es produeix un repunt. Inicialment, aquest repunt de la productivitat és coherent amb l'anomalia que presenta Espanya respecte a Europa³, segons la qual els repunts de productivitats més forts es produeixen en períodes de contracció de l'activitat econòmica i

2. La Contabilidad Regional de España s'elabora d'acord amb la metodologia del sistema europeu de comptes nacionals i regionals (SEC 2010), que apliquen de manera harmonitzada i obligatòria tots els estats membres de la Unió Europea (UE), en compliment del que disposa el Reglament (UE) núm. 549/2013, del Parlament Europeu i el Consell, de 21 de maig.

3. Aquesta anomalia ha estat àmpliament estudiada. Podeu trobar treballs que l'analitzen en profunditat com: JALÓN, B.; SOSVILLA-RIVERO S., i HERCE, J. «Countercyclical Labor Productivity: The Spanish Anomaly». A: Institut de Recerca en Economia Aplicada Regional i Pública, *Documento de trabajo 2017/12*, 2017.

obeeixen principalment a una reassignació del factor treball, en el qual la dualitat dels treballadors i la política d'acomiadaments té molt a dir-hi. A partir d'aquest moment, però, la productivitat deixa de mostrar un comportament baixista. La taxa d'ocupació, en canvi, mostra un signe divergent amb la productivitat i un comportament evidentment procíclic, amb una tendència a l'alça fins a la gran crisi, moment en què comença a perdre terreny amb força i es queda molt lluny dels moments precrisi. El comportament de la jornada anual, que s'ha d'interpretar des d'un punt de vista d'hores efectives i no de la normativa laboral, tot i que hi afecti, té un comportament estructural baixista de manera sostinguda durant tot el període, amb un únic alta-baix important l'any 2020 a causa de la covid, quan bona part de l'absorció laboral del xoc vengué dels ERTE i no dels acomiadaments.

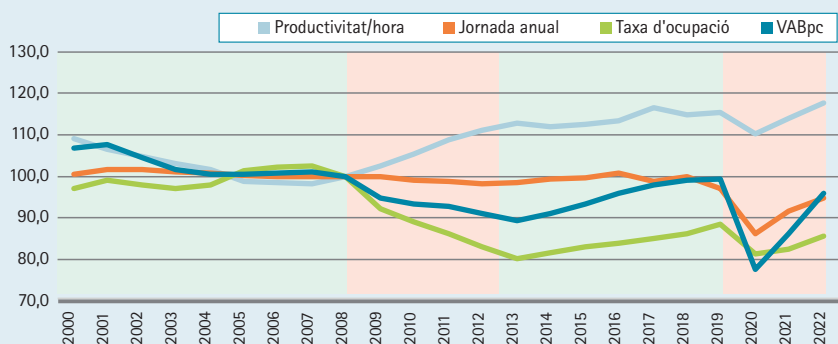
Podem segmentar, doncs, el període en quatre fases prou diferenciades d'acord

amb el cicle econòmic i el comportament dels factors:

- 2000-2008. Període expansiu amb un fort ajust de la productivitat per hora que impedeix el creixement de la renda *per capita*, a pesar que les variables relatives al treball mantenen molt de vigor i ocupen les primeres places a escala autonòmica.
- 2008-2013. Es tracta d'un període marcat per la crisi, en què la productivitat repunta amb força a causa de l'ajust de l'ocupació. El mercat laboral sobreacciona amb ajustos de plantilla que incrementen el producte per hora treballada.
- 2013-2019. Es produeix una lenta recuperació de l'economia. Tant productivitat com taxa d'ocupació creixen lentament. Aquesta darrera queda molt lluny dels màxims de la sèrie.

Gràfic IR-2.2.

Evolució del VABpc real, la productivitat per hora treballada, la jornada anual i la taxa d'ocupació (2000-2022) (2008=100)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Contabilidad Regional de España (CRE) de l'INE

- 2019-2022. És un període profundament marcat per la covid. El fort ajust de les hores treballades fa que, a diferència de la crisi anterior, productivitat i ocupació mostrin una evolució sincrònica però que, en global, resulta en un increment de la productivitat i un descens de la taxa d'ocupació.

El **quadre IR-2.1** mostra la variació dels components assenyalats en les quatre fases diferenciades.

Per tant, una de les primeres conclusions que es poden extreure abans d'entrar en la comparació amb la resta de l'Estat és que des del 2008 el VAB *per capita* real no s'ha recuperat. Això es deu fonamentalment al fet que les Illes Balears no han estat capaces de retornar les hores treballades i la taxa d'ocupació a nivells precrisi, a la vegada que el producte aparent del treball ha seguit una evolu-

ció a l'alça, especialment significativa en el lustre 2008-2013.

Un cop establerta la guia del que resulta important en cada període, entrem a analitzar cada component de manera aïllada i fer la comparació amb altres territoris de l'Estat. El següent mostra l'evolució de la productivitat real per hora treballada en termes reals a les Illes Balears en comparació amb la resta de comunitats i la mitjana espanyola. Es pot apreciar que les Balears transiten d'una posició dominant l'any 2000, amb la tercera productivitat més elevada (30 €/h), fins a assolir un mínim l'any 2007, amb 27 €/h. A partir d'aquí, s'inicia una senda de convergència de les Balears amb la mitjana de l'Estat, tant en evolució com en valors absoluts, amb l'única excepció de 2020, en què els estralls de la covid afectaren sobre manera l'economia illenca (vegeu el **gràfic IR-2.3**).

QUADRE IR-2.1. VARIACIÓ PER PERÍODES DEL VABPC I ELS SEUS FACTORS (EUROS DE 2015)

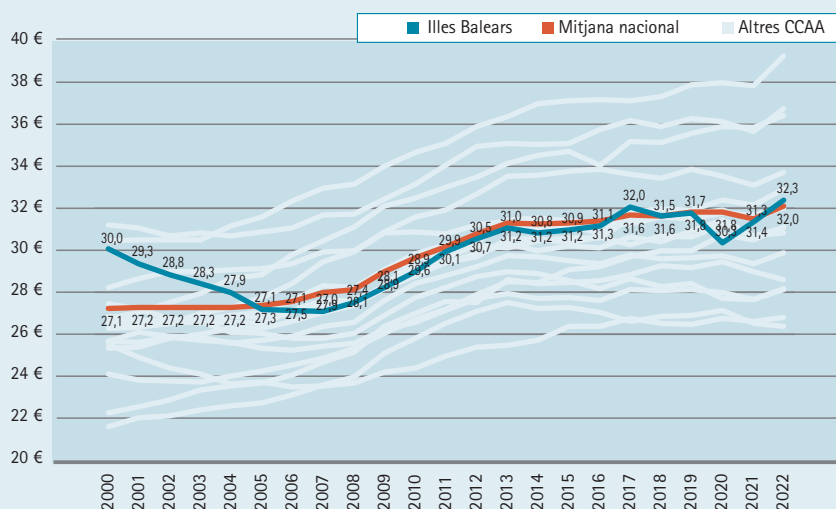
	Absolut				
Magnitud	2000	2008	2013	2019	2022
Illes Balears					
VAB <i>per capita</i>	25.967,0 €	24.313,3 €	21.727,1 €	24.172,1 €	23.329,2 €
Productivitat/hora	30,0 €	27,4 €	31,0 €	31,7 €	32,3 €
Jornada anual	1.762,5 €	1.751,7 €	1.726,0 €	1.703,0 €	1.661,8 €
Taxa d'ocupació	49,1%	50,6%	40,6%	44,8%	43,4%
Espanya					
VAB <i>per capita</i>	19.591,5 €	22.127,0 €	20.151,7 €	23.006,4 €	22.652,2 €
Productivitat/hora	27,1 €	28,1 €	31,2 €	31,8 €	32,0 €
Jornada anual	1.752,8 €	1.710,1 €	1.689,8 €	1.677,5 €	1.652,2 €
Taxa d'ocupació	41,2%	46,1%	38,2%	43,2%	42,8%

continua

	Variacions				
Magnitud	2000-2008	2008-2013	2013-2019	2019-2022	2000-2022
Illes Balears					
VAB <i>per capita</i>	-6,4%	-10,6%	11,3%	-3,5%	-10,2%
Productivitat/hora	-8,5%	13,0%	2,3%	1,9%	7,8%
Jornada anual	-0,6%	-1,5%	-1,3%	-2,4%	-5,7%
Taxa d'ocupació	1,5 pp	-10 pp	4,2 pp	-1,3 pp	-5,6 pp
Espanya					
VAB <i>per capita</i>	12,9%	-8,9%	14,2%	-1,5%	15,6%
Productivitat/hora	3,5%	11,2%	1,8%	0,8%	18,1%
Jornada anual	-2,4%	-1,2%	-0,7%	-1,5%	-5,7%
Taxa d'ocupació	4,9 pp	-7,9 pp	5 pp	-0,4 pp	1,6 pp

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Contabilidad Regional de España (CRE) de l'INE

Gràfic IR-2.3.
Evolució de la productivitat per hora treballada per comunitats autònomes (euros de 2015) (2000-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Contabilidad Regional de España (CRE) de l'INE

Des d'aquesta perspectiva, aquesta evolució constata dos fets rellevants: el primer és que la productivitat de les Illes Balears tingué un comportament relatiu

molt pitjor que a la resta de comunitats autònomes, només comparable amb les Illes Canàries, amb qui ja hem assenyalat similituds històriques en renda *per capi-*

ta, i la Regió de Múrcia. El segon factor és que, en termes absoluts, la productivitat aparent del treball de les Illes Balears ha deixat d'estar entre les més elevades d'Espanya, però aquesta perduda es basa fonamentalment en el comportament d'abans de la crisi del 2008, ja que des d'aquesta ha mantingut un to alcista i ha evolucionat d'una forma molt similar a la mitjana nacional.

L'ambivalència mostrada per la productivitat a les Illes Balears abans i després de la crisi financera suscita la qüestió sobre si el valor agregat és resultat d'un comportament uníson a totes les branques d'activitat o si es deu a la variació de pesos de les diferents branques. Sense entrar a analitzar el comportament individual de cada una de les branques d'activitat, que excediria la profunditat i extensió d'aquesta anàlisi, les dades suggereixen intrasectorial explicaria tant el retrocés de la primera etapa com la recuperació de la segona, en línia amb el que constaten altres estudis per al cas espanyol. Pot servir com a prova el fet que la majoria de les branques mostren el mateix patró en l'evolució de la productivitat al llarg del temps, i entre aquestes la construcció i el sector del comerç, transport i hotel·leria, que representen entorn de la meitat del VAB i tocaren fons en moments previs a la crisi, per després reprendre la senda creixent fins a situar-se, ambdues, en nivells similars a l'any 2000 (vegeu el [gràfic IR-2.4](#)).

Com ja s'ha advertit a l'inici, la productivitat aparent del treball és un calaix de sastre on es recull tot el comportament de la renda *per capita* aïllada de factors

laborals i demogràfics, que aporta una informació extremadament valuosa però agrupa un únic valor que pot ser generat per diferents inputs o la combinació d'ambdós, de manera tangible o intangible. Això provoca que la productivitat aparent del treball observada fins ara aculli, en la seva definició, no només processos d'eficiència productiva dels seus factors treball i capital, sinó que també sigui un mirall dels desajustos de la capacitat instal·lada no utilitzada. Això és perquè les empreses tenen dificultats per ajustar la plantilla a les necessitats de producció (costos laborals, organització), i molt més encara per fer-ho amb el seu estoc de capital. Aquest és un dels fets que, per exemple, té una clara influència en els repunts de la productivitat aparent per treballador en èpoques de recessió a Espanya, molt més que el fet que els inputs utilitzats per la producció perdin eficiència i capacitat de producció per unitat de temps.

Una aproximació al concepte teòric de productivitat és la que resulta de la teoria clàssica de Solow (1957), que considera la funció de producció d'una economia com el valor afegit que resulta de l'augment de dotacions de treball i capital. Un tercer factor anomenat productivitat total dels factors productius (PTF) recull, en essència, el comportament no explicat i que es deu a guanys en eficiència dels dos anteriors. Per tant, aquest no respon a un patró d'acumulació, sinó d'eficiència dels inputs gràcies a la seva millora, progrés tècnic i organització. Aquest darrer factor PTF s'estima com la diferència entre el creixement del VAB i el dels factors productius treball i capital, atès que les mi-

llores en eficiència a un nivell agregat no són directament mesurables. En el càlcul d'aquesta productivitat, són una bona referència les estimacions de l'Observatorio de Productividad y la Competitividad en España (OPCE), que en una monografia recent ⁴ permet destriar a escala regional el creixement del VAB en creixement per acumulació del factor treball, acumulació de capital productiu i un residu no explicat per aquests dos factors (PTF). Això és possible gràcies a la investigació d'aquest institut, que aproxima el capital productiu de les economies regionals i permet observar l'evolució d'una productivitat més semblant a l'objectiu del que volem calcular.

Els resultats preliminars d'aquest estudi són coherents amb el que s'ha explicat fins ara. Durant el període 1995-2021, el VAB real de les Balears cresqué un 1,37 anual, lleugerament per sota de la mitjana espanyola (1,68). A més, en aquesta etapa les Balears presenten la major contribució del treball en aquest creixement (2,07), compatible amb la gran terciarització de l'economia i el creixement en termes d'afiliació, que duplica la contribució feta pel capital productiu (0,99). La PTF, que es defineix com la diferència entre el creixement total i les contribucions del factor treball i capital, marcà un retrocés anual de l'1,7, el més baix amb escriu de totes les regions espanyoles a excepció de les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla (-1,98).

Novament, és important l'anàlisi temporal d'aquestes dades, atès que el comportament no ha estat homogeni en tota la sèrie. El gràfic 5 compara les productivitats aparents del treball per hora treballada anteriors de les Balears i Espanya amb la contribució de la PTF un cop descomptat l'efecte del capital productiu, fent ús de la base de dades publicada per l'OPCE⁵. Una vegada més, s'han transformat les dades per establir la base 100 a 2008, atès que la ruptura de la tendència en aquest any és palesa i permet comparar més bé l'evolució a partir d'aquest moment (vegeu el [gràfic IR-2.5](#)).

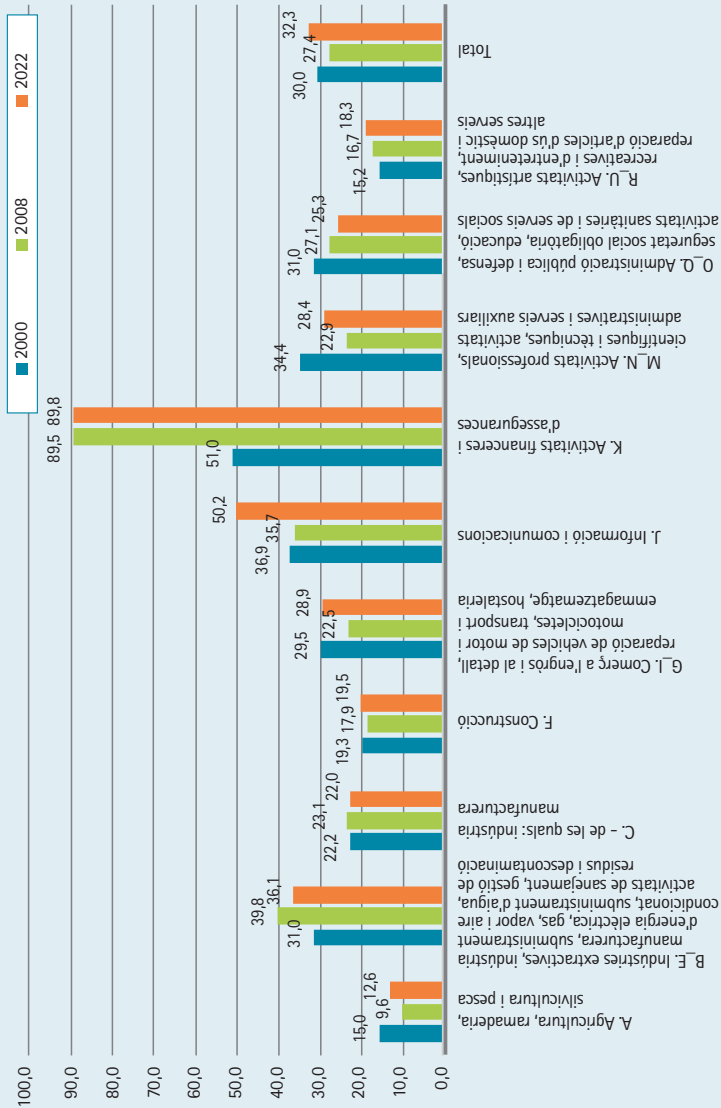
Observant el gràfic, s'aprecien diferències interessants. La trajectòria a les Balears de la productivitat aparent del treball i la PTF és paral·lela, amb un gran descens que tendeix a frenar-se abans del 2008. La dissociació d'aquestes variables al territori nacional permet dilucidar que mentre la productivitat aparent del treball es mantenia estable al conjunt del territori espanyol, la PTF també descendia, tot i que a un ritme més lent. A partir d'aquest moment, tant la productivitat per hora com la contribució de la PTF prenen tendències similars, en què la productivitat per hora observada té un comportament més dinàmic que la PTF, i les Balears, un comportament relatiu lleugerament millor.

4. PÉREZ, F.; MAS, M.; PILAT, D., i FERNÁNDEZ DE GUEVARA J. (dir.); BENAGES, E.; ROBLEDÓ, J.C., i HERNÁNDEZ, L. (2024). *El comportamiento de la productividad en España (1995-2022)*. Informe OPCE 2023. Bilbao: Fundación BBVA.

5. Fundación BBVA i Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques (IVIE). *Observatorio de la productividad y la competitividad en España (OPCE)*. Base de datos regional. 1995-2021. Extret de: <https://www.fbbva.es/bd/observatorio-productividad-competitividad-espana/#bd-2-0>.

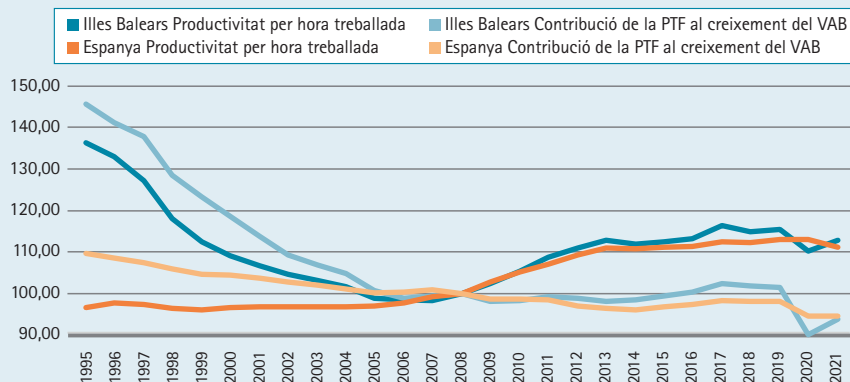
Gràfic IR-2.4

Evolució de la productivitat per hora treballada i grup CNAE-09 a les Illes Balears (euros de 2015)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Contabilidad Regional de España (CRE) de l'INE

Gràfic IR-2.5.
Evolució de la productivitat per hora treballada i la PTF a Balears i Espanya (2008=100)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de Fundació BBVA i l'Institut Valencià d'Investigacions Econòmiques (IVIE)

Així, tant les dades de productivitat elaborades a partir de la CNR de l'INE com les que complementa l'OPCE permeten afirmar que a partir de la crisi del 2008 les Balears no han tingut un comportament relatiu de la productivitat pitjor que la mitjana espanyola. Encara més, s'observa un diferencial positiu que indica que, en termes generals, la productivitat ha evolucionat de manera més positiva.

Sigui com sigui, no es pot menystenir que les Balears des de finals del segle anterior fins a principis d'aquest han malbaratat tot l'avantatge relatiu que presentaven en termes de productivitat, i que redundava en una renda *per capita* real molt superior a la mitjana. És per això que la investigació a fons d'aquest fet i les causes que el provocaren és una línia d'investigació interessant per entendre els canvis dels processos productius i

la generació de rendes que evitin que es puguin tornar a produir, o implementar mesures eficaces per revertir-ho. A més a més, cal tenir en compte que l'anàlisi d'aquest requadre se centra en la comparativa d'àmbit regional, però les dades de l'Eurostat assenyalen que, paral·lelament, les Balears continuen perdent convergència amb les regions de la Unió Europea. Això és perquè han augmentat el diferencial per sota que han presentat durant la darrera dècada (92 el 2013 per 89 el 2022), tot i que a un menor ritme que el terreny que ha perdut Espanya en conjunt (94 el 2013 per 86 el 2022).

Tot plegat suggereix que la productivitat no explica per si sola la persistència de la pèrdua de renda *per capita* durant els darrers quinze anys, i exigeix una anàlisi en profunditat del funcionament del mercat de treball i l'ocupabilitat de la població per completar les peces del

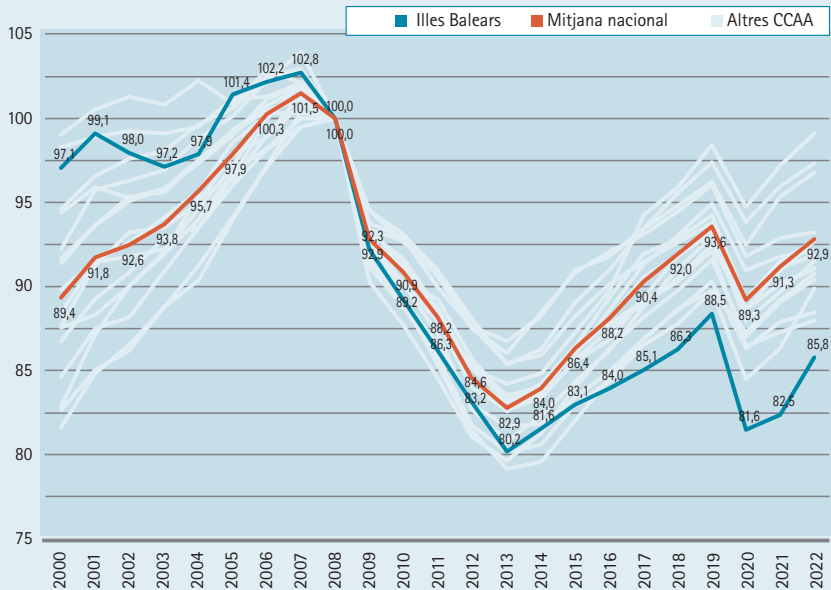
puzle. I és que, com ja s'ha avançat a l'inici, les Illes Balears han passat de ser una de les tres economies que presentava un major nombre d'ocupats sobre la població amb l'economia a plena activitat en precisió 2008 a ocupar la darrera posició de totes les comunitats autònomes. A més a més, de mitjana, els treballadors són els que han minvat amb més força el nombre d'hores anuals que fan. I si bé és cert que el tall de la sèrie a 2022 pot fer que aquestes dades laborals estiguin encara afectades per la covid, no és menys cert que en termes de taxa d'ocupació sembla clar que és un fenomen estructural que va molt més enllà del daltabaix de 2020 (vegeu el gràfic IR-2.6 i IR-2.7).

Cal, doncs, revisar a fons què amaguen les dades laborals, sovint eclipsades per rècords en termes absoluts que no permeten copsar el comportament de les magnituds *per capita* o en termes relatius i que, any rere any, es condensen en una renda real per habitant que no recupera posicions. Probablement, confluència de factors demogràfics, com el fort increment de població i les dificultats d'inserció que això comporta a curt termini, el romanent de treballadors expulsats per la forta crisi de 2008, amb difícil recuperació per altres sectors i el desajust de l'oferta i la demanda laboral en ocupacions intermèdies són qüestions cabdals que poden oferir una explicació al fet que el mercat laboral s'hagi estancat en nivells d'ocupació estructurals més baixos mesurats tant en ocupats com en hores treballades. Si bé, com s'ha explicat, el factor clau del creixement a llarg termini és l'augment

de la productivitat, l'existència d'un mercat laboral que és incapaç d'entrar en l'estructura productiva ha jugat de manera decisiva en la continuació de la tendència a la baixa de la renda *per capita*.

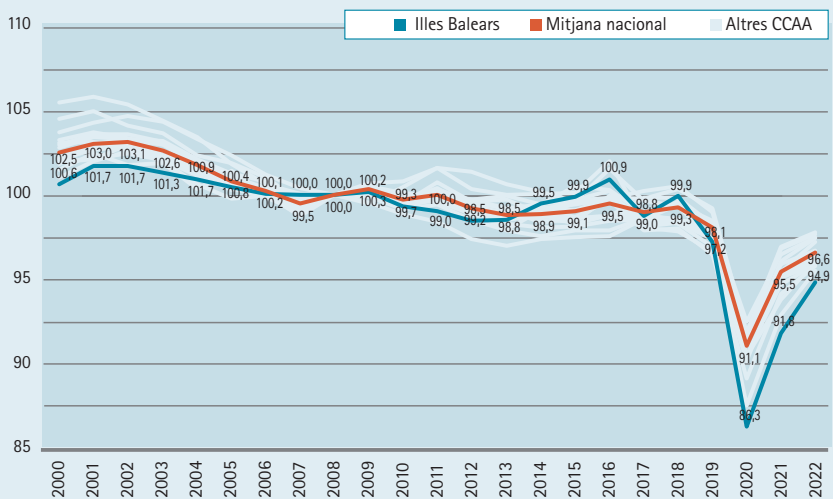
Aquest requadre pretén obrir una línia d'investigació del CES per aprofundir en el seguiment de la renda *per capita* i la contribució de la productivitat de l'economia de les Illes Balears en aquesta evolució. Un tema cabdal per al progrés econòmic de l'economia il·lenca i que genera una preocupació creixent tant a les Illes com a la resta de l'Estat a mesura que es perd l'estela de la mitjana europea en termes de riquesa. Tant és així, que el Govern de l'Estat recentment ha posat damunt la taula un projecte de real decret per a la creació del Consell de la Productivitat d'Espanya, un organisme independent per a la realització de diagnòstics i anàlisi de l'evolució de la productivitat i la competitivitat. Aquesta iniciativa emana d'una recomanació de la Comissió Europea de 2016 i, a pesar del caràcter potestatiu, només hi falten tres països per executar-la (Itàlia, Estònia, i la mateixa Espanya). Entre els seus membres hi haurà representat el mateix Consell Econòmic i Social d'Espanya, així com el Banc d'Espanya, representants de diverses carteres ministerials i uns altres vocals de prestigi reconegut.

Gràfic IR-2.6.
Evolució de la taxa d'ocupació per comunitats autònomes (2000-2022) (2008=100)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Contabilidad Regional de España (CRE) de l'INE

Gràfic IR-2.7.
Evolució de la jornada anual treballada en hores per comunitats autònomes (2000-2022) (2008=100)

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Contabilidad Regional de España (CRE) de l'INE

2

EL SECTOR PRIMARI

La producció del sector agrari i pesquer suposa un total de 272.334.862 euros, en què l'agricultura representa un 57 %, la ramaderia un 30 %, la pesca un 7 % i l'aqüicultura un 6 %. El 2023, la ramaderia i l'aqüicultura han millorat l'aportació al conjunt total, mentre que l'agricultura i la pesca veuen reduïda la seva aportació (G I-2.1).

El sector primari ha viscut aquests darrers anys fenòmens desestabilitzadors importants, alguns de més habituals, com la sequera, les fluctuacions del preu d'alguns productes, l'augment de les despeses de producció o la competència exterior, i d'altres més poc habituals, com la pandèmia, la guerra d'Ucraïna i la reducció de l'esforç pesquer.

Tot i aquests alts i baixos de diversa índole, en conjunt, la situació del sector primari és força estable i les tendències que marquen la producció agrària i la pesquera abans d'aquests darrers anys més convulsos continuen sent gairebé les mateixes. L'augment de les despeses de producció degut a la insularitat, la manca de sòl agrari, les sequeres cada vegada més recurrents i la manca de demanda interna de productes locals encara són els grans reptes del sector. Amb algunes diferències entre la pesca i l'agricultura, que explicarem en els apartats següents, aquesta és, més o menys, la situació del sector, que mostra certa solidesa i, al mateix temps, segueix

amb una lleugera tendència decreixent (vegeu el [gràfic I-2.1](#)).

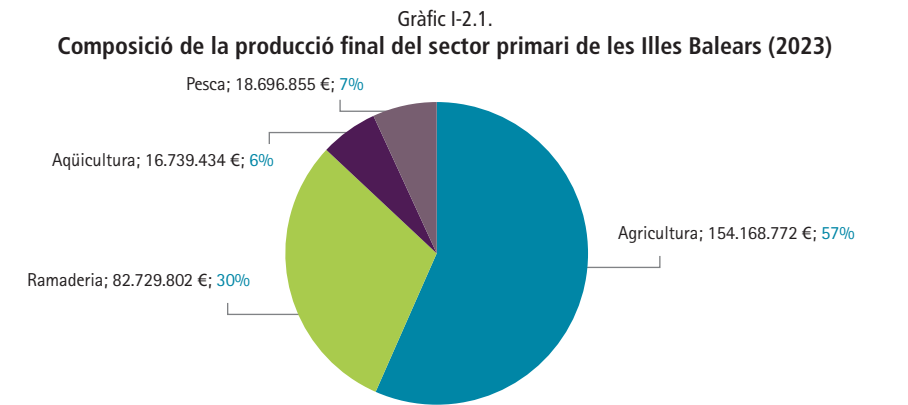
2.1.

LA PRODUCCIÓ I LA RENDA AGRÀRIA

La producció agrària el 2023 davallà un 2,6 % respecte de l'any anterior. Per sectors, la producció agrícola davallà un 12,8 %, mentre que la ramaderia puja un 24,4 %.

En les dades de producció agrícola, té una incidència important la davallada del preu dels cereals, les lleguminoses, els farratges i, sobretot, la garrova; l'augment del preu dels cítrics, l'hortalissa i la patata, i les elevades produccions d'oli d'oliva. Pel que fa a la producció ramadera, es produeix un increment important de la producció d'ous i mel, mentre que la resta es manté o baixa, al mateix temps que es produeix un augment generalitzat del preu dels productes ramaders.

Les dades de producció total agrària que *a priori* no semblen del tot bones, analitzades en profunditat tenen una lectura positiva, atès que el 2022 fou un any amb alguns elements distorsionadors més conjunturals que no estructurals i que, per tant, no haurien de tenir un efecte més enllà de l'any 2023 (vegeu el [quadre I-2.1](#)).

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

QUADRE I-2.1. EVOLUCIÓ DE LA PRODUCCIÓ AGRÀRIA, EN EUROS CORRENTS (2019-2023)			
	2019	2020	2021
Producció agrícola final	146.310.435	143.649.346	143.810.246
Producció ramadera final	61.530.809	60.074.215	56.780.838
Total producció agrària	207.841.245	203.723.561	200.591.084
Despeses de producció*	99.903.808	97.924.546	77.009.866
VAB a preus de mercat	107.937.437	105.799.015	123.581.219
Subvencions	56.299.374	63.032.590	56.124.556
Impostos lligats a la producció*	18.432.877	18.067.691	18.066.221
VAB a cost dels factors	145.803.934	150.763.915	161.639.554
Amortitzacions*	43.342.938	42.484.242	28.392.388
Renda agrària	102.460.996	108.279.673	133.247.166

	2022	2023	Var. 22-23
Producció agrícola final	176.722.622	154.168.772	-12,8%
Producció ramadera final	66.499.312	82.729.802	24,4%
Total producció agrària	243.221.934	236.898.573	-2,6%
Despeses de producció*	100.748.387	98.027.884	-2,7%
VAB a preus de mercat	142.473.547	138.870.689	-2,5%
Subvencions	66.468.739	51.194.935	-23,0%
Impostos lligats a la producció*	24.078.847	23.204.318	-3,6%
VAB a cost dels factors	184.863.439	166.861.306	-9,7%
Amortitzacions*	36.538.580	35.629.723	-2,5%
Renda agrària	148.324.859	131.231.583	-11,5%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

(*) Estimació a partir de dades estructurals.

Així, les despeses de producció baixen en relació amb el 2022 un 2,7 %, i dona com a resultat un VAB a preus de mercat de 138.870.689, la qual cosa suposa una davallada del 2,5 % respecte del 2022.

Les subvencions davallen un 23 %, de 66.468.739 euros el 2022 a 51.194.935 euros el 2023. De fet, aquesta forta davallada de les subvencions estaria lligada al funcionament cíclic dels programes europeus d'ajudes. Això, lligat a la davallada dels impostos lligats a la producció, dona com a resultat un VAB a cost dels factors de 166.861.306 euros. En qualsevol cas, aquestes dades tenen un fort impacte sobre la renda, que queda en 131.231.583 euros, un 11,5 % menys que el 2022.

2.2.

LA PRODUCCIÓ I LA RENDA PESQUERA I AQUÍCOLA

Pel que fa a la pesca i l'aquicultura, la producció pesquera final fou de 35.436.289 euros, un 2,3 % més que l'any anterior (QI-2.2). La producció pesquera va baixar un 3,3 %, arrossegada sobretot pel descens de captures de mol·luscs i crustacis, mentre que els preus van pujar lleugerament en els tres grups de productes (crustacis, mol·luscs i peixos). Per altra banda, la producció aquícola va pujar un 9,5 %.

Així, el VAB a preus de mercat se situa en els 15.560.941 euros, un 18,6 % més que el 2022, gràcies a l'efecte conjunt de l'augment de la producció i la davallada de les despeses de producció en un 7,6 %. Les subvencions

també van pujar durant el 2023 un 74,1 %, la qual cosa va suposar una pujada del VAB a cost dels factors fins als 17.530.536 euros, un 23,4 % més que el 2022.

Finalment, un cop descomptades les amortitzacions, la renda pesquera se situà en 14.771.988 euros, un 28,4 % més que el 2022 (vegeu el [quadre I-2.2](#)).

2.3.

AGRICULTURA

La producció agrícola durant el 2023 va ser de 154.168.772 euros, un 12,4 % inferior a la de l'any anterior (vegeu el [quadre I-2.3](#)). En qualsevol cas, si es tenen en consideració els darrers cinc anys (vegeu els [quadres I-2.4 i I-2.5](#)), s'observa que les dades són relativament bones i que el 2022 fou un any atípic per la irrupció d'un producte, la garrova, que va sofrir un procés especulatiu important, amb una pujada molt forta de la cotització els anys 2021 i 2022. El 2023, però, el seu preu ha tornat a valors més moderats.

Si s'analitzen els grups de cultius més importants, en els cultius herbacis extensius hi ha un augment important de les produccions i una baixada dels preus produïda per la finalització dels efectes postpandèmia i de la guerra a Ucraïna que incideix de manera significativa en la pujada de preu. La millora de rendiments i produccions respecte de 2022 no ha estat generalitzada i en alguns indrets de les Illes Balears ha estat un any dolent, amb rendiments baixos o gairebé nuls, com per exemple a Eivissa o al sud de Mallorca.

QUADRE I-2.2. PRODUCCIÓ PESQUERA (EN EUROS CORRENTS) (2019-2023)

	2019	2020	2021
Total espècies pescades	19.605.084	17.863.535	18.507.844
Total espècies criades en aqüicultura	15.335.129	16.530.935	14.841.709
Producció pesquera final	34.940.213	34.394.470	33.349.553
Despeses de producció*	21.707.646	21.368.587	20.719.401
VAB a preus de mercat	13.232.567	13.025.883	12.630.152
Subvencions	1.085.730	1.021.567	1.406.318
Impostos lligats a la producció*	114.739	112.947	109.515
VAB a cost dels factors	14.203.558	13.934.504	13.926.955
Amortitzacions*	2.719.931	2.677.448	2.596.106
Renda pesquera	11.483.627	11.257.056	11.330.849

	2022	2023	Var. 22-23
Total espècies pescades	19.340.865	18.696.855	-3,3%
Total espècies criades en aqüicultura	15.292.829	16.739.434	9,5%
Producció pesquera final	34.633.693	35.436.289	2,3%
Despeses de producció*	21.517.211	19.875.348	-7,6%
VAB a preus de mercat	13.116.482	15.560.941	18,6%
Subvencions	1.198.088	2.085.963	74,1%
Impostos lligats a la producció*	113.732	116.368	2,3%
VAB a cost dels factors	14.200.837	17.530.536	23,4%
Amortitzacions*	2.696.070	2.758.548	2,3%
Renda pesquera	11.504.767	14.771.988	28,4%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

(*) Estimació a partir de dades estructurals.

QUADRE I-2.3. PRODUCCIÓ AGRÍCOLA A LES ILLES BALEARS (2023)

	Superfície en producció (ha)	Producció (tones)	Producció final (euros)
Cereals	36.606	54.119	12.885.895
Llegums	2.719	1.840	551.889
Farratges	13.558	158.227	10.089.094
Tubercles	990	34.808	18.209.527
Cultius industrials	89	202	744.835

continua

	Superfície en producció (ha)	Producció (tones)	Producció final (euros)
Flors	8		4.560.713
Hortalisses	1.755	33.803	38.704.749
Cítrics	1.401	9.617	5.990.117
Fruiters no cítrics	10.560	2.966	2.835.062
Olives	5.971	9.028	168.000
Oli d'oliva		1.239	9.258.929
Raïm	2.462	11.336	349.228
Altres cultius	12.191	14.984	6.601.424
hl			Euros
Vi		71.047	43.219.311
Total de la producció agrícola			154.168.772

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

QUADRE I-2.4. EVOLUCIÓ DEL VOLUM DE LA PRODUCCIÓ AGRÍCOLA, EN TONES (2019-2023)						
	2019	2020	2021	2022	2023	Variació 22-23
Cereals	46.210	48.937	47.147	47.244	54.119	14,6%
Llegums	1.484	2.057	2.270	1.408	1.840	30,6%
Farratges	462.059	567.452	62.771	95.208	158.227	66,2%
Tubercles	50.375	50.858	49.630	40.551	34.808	-14,2%
Cultius industrials	173	157	243	163	202	23,9%
Hortalisses	56.047	38.060	38.408	38.492	33.803	-12,2%
Cítrics	11.745	8.860	9.609	8.865	9.617	8,5%
Fruiters no cítrics	5.974	5.223	3.766	4.175	2.966	-29,0%
Olives	4.525	4.782	5.202	4.557	9.028	98,1%
Oli d'oliva	626	653	690	619	1.239	100,2%
Raïm	9.953	6.535	9.999	10.495	11.336	8,0%
Vi	60.193	45.400	57.291	66.030	71.047	7,6%
Altres cultius	9.589	20.358	17.859	15.240	14.984	-1,7%
Total producció agrícola	718.953	799.332	304.885	333.047	403.215	21,1%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Quadre I-2.5. Evolució del valor de la producció agrícola, en euros corrents (2019-2023)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Cereals	9.299.433	9.869.928	11.268.119	17.451.307	12.885.895
Llegums	404.781	573.976	669.291	630.403	551.889
Farratges	11.849.244	15.158.180	3.357.001	8.098.666	10.089.094
Tuberdres	19.106.161	19.181.247	13.936.020	17.366.757	18.209.527
Cultius industrials	404.132	121.182	107.159	89.792	744.835
Flors	6.534.459	5.756.696	7.622.673	5.998.994	4.560.713
Hortalisses	42.087.077	38.991.237	34.748.505	41.846.684	38.704.749
Cítrics	5.008.584	5.141.967	4.714.591	4.255.905	5.990.117
Fruiters no cítrics	6.530.467	4.155.972	3.483.946	3.732.146	2.835.062
Olives	156.400	87.400	114.538	102.000	168.000
Oli d'oliva	3.388.130	2.291.040	3.303.604	4.654.927	9.258.929
Raïm	378.411	260.696	144.175	127.147	349.228
Vi	35.132.848	24.851.052	36.833.530	42.090.163	43.219.311
Altres cultius	5.949.016	17.206.582	23.506.016	29.614.168	6.601.424
Total producció agrícola	146.310.435	143.649.346	143.810.246	176.059.060	154.168.772
					-12,4%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IREAP

Les dades de la patata i la resta d'hortalisses disminueixen en tones produïdes, un 13,2 %, i milloren en preus, cosa que dona com a resultat que la producció final davalli un 3,8 % respecte de l'any 2022. Per la seva banda, dels cítrics s'augmenta la producció en un 8,5 % respecte de l'any anterior, amb un increment de les tones produïdes i dels preus.

Els fruiters no cítrics, fruita dolça i fruits secs, davallen la producció un 29 %, arrossegats pel cultiu de l'ametller, que passa de 2.982 tones (clovella) produïdes el 2022 a 1.925 el 2023. La fruita dolça sense tenir en compte l'ametller es troba en una situació estable, tant pel que fa a la producció com en superfície cultivada, amb un augment del 2 % de la producció en euros el 2023. Per altra banda, la baixada de la producció en l'ametller es deu bàsicament a la climatologia, concretament la manca de precipitacions i hores de fred, i a la DANA de l'estiu de 2023, que va fer malbé part de la collita.

De l'ametller, un dels cultius llenyosos amb més tradició a Mallorca i Eivissa, és important comentar que passa per una situació difícil a causa del canvi climàtic i a l'arribada fa uns anys de la *Xylella fastidiosa*, que ha obligat el sector a una reconversió del cultiu cap a un maneig en reguiu. Aquesta reconversió no ha estat possible en tots els casos i els processos d'abandonament hi són des de fa anys.

Les bones notícies del 2023 arriben del cultiu de l'olivera, que ha vist com es donaven unes produccions històriques d'oliva en un context regional de preus elevats. Això alleugereix la càrrega que suposen les altes despeses de producció, sobretot en l'olivar

tradicional de muntanya, i fa disminuir el diferencial de preu amb la resta de competidors. La producció va créixer un 98,1 % respecte del 2022, mentre que els preus es van mantenir semblants als de 2022.

El sector de la vinya i el vi continuen la seva evolució creixent a bon ritme en l'etapa postpandèmia: la producció final passa de 42.090.163 euros a 43.219.311 euros, i, per tant, creix un 2,7 %.

Pel que fa a l'epígraf d'«altres cultius», en què trobam el garrover, s'ha de comentar el que ja s'ha dit al principi de la secció: la davallada del preu de la garrova el 2023 ha estat gairebé del 77 % respecte de l'any 2022. Això ha suposat un descens molt important de la producció final agrícola (vegeu el [gràfic I-2.2](#)).

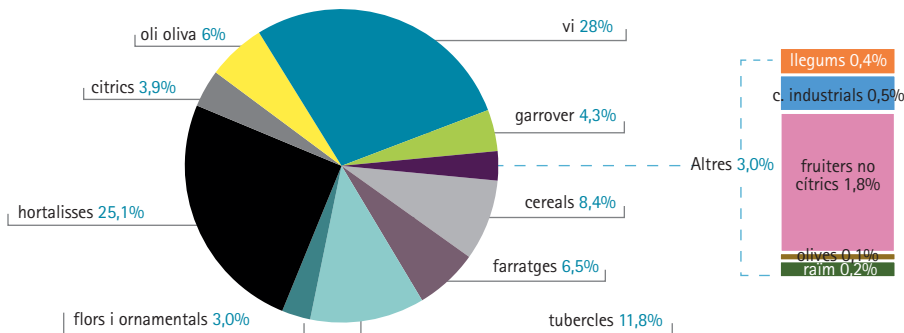
2.4.

RAMADERIA

La producció ramadera total el 2023 arriba als 82.729.802 euros, un 24,4 % més que l'any anterior, a causa sobretot de la pujada generalitzada de preus i, també, d'algunes produccions que durant el 2023 han sofert un increment important, com la mel i els ous (vegeu el [quadre I-2.6](#)).

Un dels productes que ha incrementat molt la producció han estat els ous de gallina, ja que ha crescut un 35 % el nombre d'ous produïts respecte de l'any anterior. Aquesta major producció sumada a la millora dels preus n'ha fet pujar un 74,9 % la facturació respecte del 2022.

Gràfic I-2.2.
Composició del valor de la producció agrícola de les Illes Balears (2022)

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

QUADRE I-2.6. PRODUCCIÓ RAMADERA A LES ILLES BALEARS (2023)			
Carn			
		Tones en canal	Euros
Carn	Boví	1.857,9	8.347.121
	Oví	1.399,5	9.652.731
	Caprí	26,9	175.584
	Porcí	2.774,0	10.020.932
	Aviram	279,8	569.899
	Conills	2,2	11.368
	Total de carn	6.340,3	28.777.635
Vendes fora de les Illes Balears			
Vendes			Euros
	Boví	985.164	
	Oví	348.900	
	Porcí	1.675.372	
	Total de vendes	3.009.436	
Productes ramaders			
			Euros
Llet	De vaca	58.449.842	30.699.734
	D'ovella	86.582	132.817
	De cabra	409.456	427.144
	Total de llet	58.945.880	31.259.695

continua

Productes ramaders			
			Euros
Ous	Total d'ous	7.763	18.604.631
			Euros
Mel i cera	Mel	69.173	1.078.405
	Cera		0
	Total de mel i cera		1.078.405
Total de productes ramaders			50.942.731
Producció ramadera final			82.729.802

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Les produccions de llet es mantenen estables i les de mel augmenten un 16,4 %.

Per altra banda, s'ha produït un lleuger descens de la producció de carn, en tones de canal, la qual cosa no fa més que certificar la tendència dels últims anys de disminució de la cabana ramadera i de producció de carn. La davallada en les produccions és més acusada en el sector porcí i en el sector boví, unes produccions molt lligades a la compra d'insums agrícoles com els pinsos i els farratges, que veuen com la millora en els preus no és suficient per canviar la tendència decreixent. A més, pateix de mals endèmics com les despeses de producció elevades i la competència d'altres usos en l'entorn rural.

Els millors preus registrats en el preu de la llet, la carn i els ous el 2023 són els principals responsables de les bones xifres (vegeu el quadres I-2.7 i I-2.8). En qualsevol cas, tot i les pujades més o menys generalitzades dels preus dels productes, la rendibilitat de les explotacions es veu compromesa per les elevades despeses de producció que, tot i ser el 2023 un any en què s'han con-

tingut algunes d'aquestes com els cereals i els farratges, generen una forta sensació de vulnerabilitat en el sector i un panorama incert de cara a futur que en cap cas permet revertir la tendència decreixent de la ramaderia balear (vegeu el gràfic I-2.3).

2.5.

PESCA I AQÜICULTURA

El valor de la producció de la pesca i l'aqüicultura a les Illes Balears el 2023 va ser de 35.436.288 euros, un 2,3 % superior a les de l'any anterior. La pujada es deu sobretot a l'impuls generat per l'aqüicultura marina, que creix un 9,5 % respecte del 2022, mentre que la pesca davalla lleugerament, fins a un 3,3 %, i passa dels 19.340.865 euros el 2022 als 18.696.855 euros el 2023 (vegeu el quadre I-2.9).

La producció aquícola de les Illes Balears va lligada a una empresa concreta de producció d'alevins que té instal·lacions a diferents llocs del litoral espanyol. Les vari-

acions en la producció responen sovint a la demanda interna de les altres instal·lacions d'engreix de l'empresa. En qualsevol cas, any rere any es consolida l'illa de Mallor-

ca com a centre de producció d'alevins, sobretot de llobarro i orada, gràcies a les condicions sanitàries i de qualitat de l'aigua marina.

Quadre I-2.7. Evolució del volum de la producció ramadera a les Illes Balears (2019-2023)						
	2019	2020	2021	2022	2023	Var. 22-23
Carn (t canal)						
	7.331,4	6.961,936	7.249,8	6.953,8	6.340,3	-8,8%
Vendes ramat fora Balears (unitats)						
	42.411	61.407	49.936	33.995	34.854	2,5%
Llet (litres)						
	68.485.316	67.083.175	61.924.470	58.439.799	58.945.880	0,9%
Ous (milers dotzenes)						
	6.711,221	7.394	5.876,13	5.750,85	7.763,09	35,0%
Mel i cera (kg)						
	124.597	144.820	72.382	59.433	69.173	16,4%

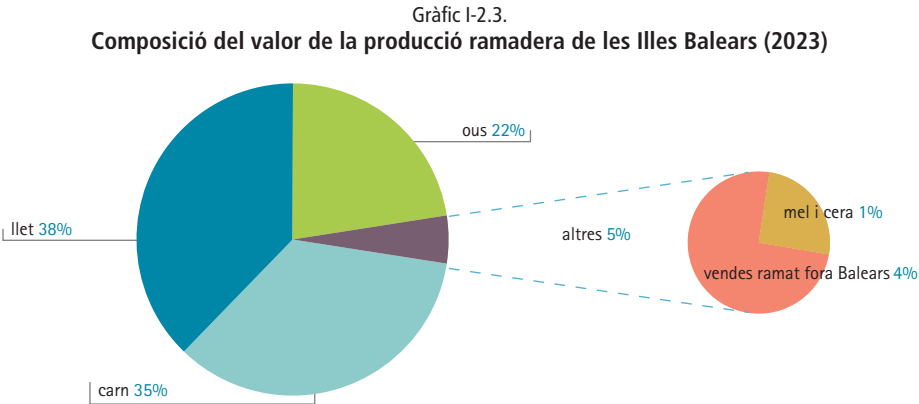
Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Quadre I-2.8. Evolució del valor de la producció ramadera a les Illes Balears (2019-2023)						
	2019	2020	2021	2022	2023	Var. 22-23
Carn						
	26.271.186 €	23.690.138 €	23.858.998 €	26.929.712 €	28.777.635 €	75,0%
Vendes ramat fora Balears						
	2.345.045 €	3.039.141 €	2.799.330 €	2.635.697 €	3.009.436 €	14,2%
Llet						
	25.185.880 €	24.607.265 €	23.114.344 €	25.409.734 €	31.259.695 €	23,0%
Ous						
	6.283.883 €	6.978.786 €	6.043.197 €	10.634.712 €	18.604.631 €	74,9%
Mel i cera						
	1.444.816 €	1.758.937 €	964.969 €	889.456 €	1.078.405 €	21,2%
Productes ramaders						
	32.914.579 €	33.344.988 €	30.122.510 €	36.933.903 €	50.942.731 €	37,9%
Producció ramadera final						
	61.530.809 €	60.074.266 €	56.780.838 €	66.499.312 €	82.729.802 €	24,4%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Quadre I-2.9. Producció pesquera a les Illes Balears (2023)									
		2022			2023			Var. 22-23	Var. 22-23
		kg	Euros		kg	Euros		kg	€
Espècies pescades	Crustacis	316.460	7.890.316		281.745	7.180.412		-11,0%	-9,0%
	Mol·luscos	201.818	2.385.912		185.030	2.255.807		-8,3%	-5,5%
	Peixos	1.385.556	9.042.683		1.372.612	9.244.096		-0,9%	2,2%
	Altres espècies	547	21.954		620	16.540		13,4%	-24,7%
	Total d'espècies pescades	1.904.381	19.340.865		1.840.007	18.696.855		-3,4%	-3,3%
Espècies criades en aqüicultura		Juvenils (unitats)	Euros		Juvenils (unitats)	Euros		kg	€
	Aqüicultura marina	39.745.013	15.287.109		47.267.643	16.733.713		-22,5%	9,5%
	Aqüicultura continental	900	5.720		900	5.720			0,0%
	Total d'espècies criades en aqüicultura		15.292.829			16.739.433			9,5%
Total de la producció pesquera			34.633.693			35.436.288			2,3%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca i Medi Marí

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Pel que fa a la producció pesquera, sobre la davallada d’un 3,3 % respecte del 2022 cal en compte les aturades per temes de reducció de l’esforç pesquer, que han suposat una davallada del 7,5 % dels dies de pesca durant el 2023.

Els principals productes que s’ha vist com davallaven les captures són la gamba, la llagosta, l’escamarlà, el pop i el cap-roig, entre d’altres. Aquestes espècies tenen un pes molt important en el conjunt de la producció, atès que són espècies d’alt valor econòmic. Així mateix, s’observa com la caiguda de les captures de crustacis, mol·luscs i peixos en quilograms és major que

la caiguda de les captures en euros, la qual cosa vol dir que s’han revalorat les captures respecte de l’any anterior.

En aquest sentit, sembla que continuar amb les polítiques de reducció de l’esforç pesquer i la creació de reserves marines està tenint un impacte positiu en el sector i en les poblacions de peixos d’interès pesquer.

Pel que fa a les diferents illes, Menorca és l’illa que té una davallada de les captures més gran respecte de 2022. La resta d’illes té un comportament molt semblant (vegeu els quadres I-2.10, I-2.11 i I-2.12).

QUADRE I-2.10. EVOLUCIÓ DEL VOLUM DE LA PRODUCCIÓ PESQUERA, EN KG (2019-2023)						
Espècies pescades	2019	2020	2021	2022	2023	Var. 22-23
Total crustacis	352.084	254.173	259.229	316.460	281.745	-11,0%
Total mol·luscos	286.763	350.526	292.963	201.818	185.030	-8,3%
Total peixos	1.994.444	1.828.423	1.629.037	1.385.556	1.372.612	-0,9%
Total altres	165	23	533	547	620	13,4%
Total espècies pescades	2.633.456	2.433.144	2.181.763	1.904.381	1.840.007	-3,4%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca

QUADRE I-2.11. EVOLUCIÓ DEL VALOR DE LA PRODUCCIÓ PESQUERA (2019-2023)						
	2019	2020	2021	2022	2023	Var. 22-23
Crustacis	7.740.642 €	5.485.655 €	6.223.004 €	7.890.316 €	7.180.412 €	-9,0%
Mol·luscos	2.448.402 €	2.795.946 €	2.653.974 €	2.385.912 €	2.255.807 €	-5,5%
Peixos	9.410.492 €	9.580.668 €	9.614.011 €	9.042.683 €	9.244.096 €	2,2%
Altres	5.548 €	1.267 €	16.855 €	21.954 €	16.540 €	-24,7%
Total espècies pescades	19.605.084 €	17.863.535 €	18.507.844 €	19.340.865 €	18.696.855 €	-3,3%
Aqüic. marina	15.329.485 €	16.529.490 €	14.840.884 €	15.287.109 €	16.733.713 €	9,5%
Aqüic. continental	5.644 €	1.444 €	825 €	5.720 €	5.720 €	0,0%
Total aqüicultura	15.335.129 €	16.530.934 €	14.841.709 €	15.292.829 €	16.739.433 €	9,5%
Total producció pesquera	34.940.213 €	34.394.469 €	33.349.554 €	34.633.693 €	35.436.288 €	2,3%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca

QUADRE I-2.12. ESPÈCIES PESCADES A LES BALEARS PER ILLES (2021-2023)								
	kg 2021	kg 2022	kg 2023	"% var. 2022-2023"	Euros corrents 2021	Euros corrents 2022	Euros corrents 2023	"Var. 22-23"
Mallorca	1.570.516	1.344.333	1.304.983	-2,9%	12.309.725	12.211.271	11.833.878	-3,1%
Menorca	252.353	251.207	228.616	-9,0%	2.757.340	3.387.270	3.124.428	-7,8%
Eivissa	234.226	192.659	187.567	-2,6%	2.282.949	2.485.201	2.441.378	-1,8%
Formentera	124.668	116.183	118.841	2,3%	1.157.829	1.257.124	1.297.171	3,2%
Illes Balears	2.181.763	1.904.381	1.840.007	-3,4%	18.507.844	19.340.865	18.696.855	-3,3%

Font: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP. Elaboració pròpia amb dades de la Direcció General de Pesca i Medi Mari

2.6.

COMERÇ EXTERIOR

La font d'informació sobre els fluxos comercials d'importació i exportació de mercaderies agroalimentàries entre les Illes Balears i altres països és la base de dades Data Comex, que pertany a la Secretaria d'Estat de Comerç del Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme del Govern d'Espanya.

Les estadístiques presentades a Data Comex corresponen exclusivament a dades de comerç declarat proporcionades pel Departament de Duanes i Imposts Especials de l'Agència Tributària. Per a la identificació de les mercaderies, s'han emprat els codis d'aranzel integrat de la Unió Europea (TARIC). És important destacar que en aquest informe no es tenen en compte els fluxos entre les Illes Balears i la resta de comunitats autònomes de l'Estat espanyol. Les dades de comerç declarat són provisionals per a l'any 2023.

Les exportacions més significatives durant el 2023 les trobam en el sector de les fruites, hortalisses i llegums, amb 33.956 milers d'euros; el sector dels tabacs (25.910); les begudes (18.372); els productes carnis (14.843), i els lactis i ous (10.317). Pel que fa a productes agraris, els més rellevants en les exportacions són les patates; els formatges; els vins i licors; les garroves i els seus derivats; les ametlles; els cítrics, i la carn de porcí i derivats (vegeu el [quadre I-2.13](#)).

Pel que fa als països receptors de les exportacions, França, Alemanya, Cuba, Portugal i els Estats Units són els més importants (vegeu el [quadre I-2.14](#)).

2.7.

LA COMERCIALIZACIÓ AGRÍCOLA: MERCAPALMA

Mercapalma és el principal mercat majorista de les Illes Balears i el mercat de referència de les Illes Balears quant a comercialització de fruita i hortalissa, ja sigui produïda a les Balears com fora de la comunitat autònoma.

Pel que fa a comercialització de fruita i hortalissa d'origen balear, en el període 2022-2023 hi ha una davallada d'un 11 % de les tones de fruita comercialitzada, que passa de 15.822 tones el 2022 a 14.160 tones el 2023, i un increment de l'hortalissa del 3 %, que passa de 27.072 tones el 2022 a 27.935 tones el 2023 (vegeu el [quadre I-2.15](#) i [I-2.16](#)).

En qualsevol cas, pel que fa a l'origen dels productes, la fruita comercialitzada d'origen Illes Balears representa el 18,1 % del total de fruita comercialitzada durant el 2023 i l'hortalissa el 31 %, valors molt semblants als del 2022. Això significa que es manté el pes de la producció pròpia comercialitzada respecte de productes forans.

Pel que fa a altres proveïdors, les dues regions més importants són Catalunya i la Comunitat Valenciana, tant en fruita com en hortalissa. Així mateix, l'Estat espanyol en conjunt representa el 95 % de les tones comercialitzades en fruita i el 98,6 % en hortalissa, percentatges que augmenten lleugerament respecte de 2022.

QUADRE I-2.13. VALOR DE LES EXPORTACIONS DE LES ILLES BALEARS EN EL SECTOR PRIMARI EN MILERS D'EUROS (2019-2023)

	2019	2020	2021	2022	2023*	var. 22-23
Productes carnis	5.643	2.308	3.964	20.222	14.843	-26,6%
Lactis i ous	6.713	3.448	4.839	11.202	10.317	-7,9%
Productes pesquers	4.160	1.576	1.136	1.374	1.981	44,1%
Cereals	10	21	10	6	23	270,4%
Fruïtes, hortalisses i llegums	43.381	32.453	34.985	31.372	33.956	8,2%
Sucre, cafè i cacau	1.466	461	1.496	1.047	4.381	318,5%
Preparats alimentaris	9.076	4.319	4.796	5.081	6.852	34,8%
Begudes	12.391	9.169	12.518	18.026	18.372	1,9%
Tabacs	1.492	268	4.843	17.260	25.910	50,1%
Greixos	1.052	778	3.316	2.007	1.438	-28,4%
Llavors i fruits oleaginosos	165	104	161	213	173	-19,0%
Pinsos animals	6	61	288	1.034	1.879	81,6%
Total alimentació, begudes i tabac	85.556	54.966	72.353	108.846	120.124	10,4%

Font: Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

*Provisional.

QUADRE I-2.14. VALOR DE LES EXPORTACIONS DE LES ILLES BALEARS EN EL SECTOR PRIMARI PER PAÏSOS (MILERS D'EUROS, 2021-2023)

Països	2021	2022	2023*	Var. 22-23
França	23.358	23.578	21.915	-7%
Alemanya	14.591	9.650	11.115	15%
Països Baixos	695	649	587	-9%
Estats Units	1.293	3.383	7.040	108%
Itàlia	1.420	2.319	1.484	-36%
Regne Unit	2.410	1.702	2.377	40%
Cuba	1.252	13.606	9.866	-27%
Portugal	2.341	4.104	7.093	73%
Bèlgica	468	438	182	-58%
Polònia	3.368	4.450	3.349	-25%
Xina	121	143	138	-3%
Resta de països	21.037	44.825	54.978	23%
Total	72.353	108.846	120.124	10%

Font: Ministeri d'Indústria, Comerç i Turisme. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

*Provisional.

QUADRE I-2.15. ORIGEN DE LA FRUITA COMERCIALIZADA A MERCAPALMA (2022-2023)					
Estat/regió	2022		2023		var 22/23
	Tones	% del total	Tones	% del total	
Comunitat Valenciana	32.190	37,0%	28.991	37,0%	-9,9%
Catalunya	22.896	26,3%	22.310	28,5%	-2,6%
Illes Balears	15.822	18,2%	14.160	18,1%	-10,5%
Andalusia	3.285	3,8%	3.728	4,8%	13,5%
Múrcia	2.062	2,4%	1.670	2,1%	-19,0%
Illes Canàries	1.851	2,1%	1.605	2,0%	-13,3%
Resta de l'estat	1.883	2,2%	1.652	2,1%	-12,3%
Total de l'Estat espanyol	79.989	92,0%	74.117	94,6%	-7,3%
Costa Rica	1.737	2,0%	1.454	1,9%	-16,3%
Ecuador	1.059	1,2%	837	1,1%	-20,9%
Itàlia	710	0,8%	403	0,5%	-43,3%
Brazil	443	0,5%	536	0,7%	21,2%
Nova Zelanda	329	0,4%	167	0,2%	-49,4%
Resta de països	2.681	3,1%	833	1,1%	-68,9%
Total fora Espanya	6.959	8,0%	4.230	5,4%	-39,2%
Total fruita comercialitzada	86.948	100,0%	78.346	100,0%	-9,9%

Font: Mercapalma. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Nota: S'han agrupat les províncies i els països amb un volum comercialitzat menor de l'1%.

QUADRE I-2.16. EVOLUCIÓ DE L'ORIGEN DE LA FRUITA COMERCIALIZADA A MERCAPALMA, EN TONES I % (2019-2023)						
Estat/regió	2019		2020		2021	
	Tn 2019	% del total	Tn 2020	% del total	Tn 2021	% del total
Illes Balears	20.487	20,3%	13.409	19,3%	15.054	20,0%
Total de l'Estat espanyol	91.943	91,3%	65.004	93,7%	69.580	92,5%
Total fora de l'Estat espanyol	8.756	8,7%	4.407	6,3%	5.667	7,5%
Total fruita comercialitzada	100.699	100,0%	69.411	100,0%	75.247	100,0%

Estat/regió	2022		2023	
	Tn 2022	% del total	Tn 2023	% del total
Illes Balears	15.822	18,2%	14.160	18,1%
Total de l'Estat espanyol	79.989	92,0%	74.117	94,6%
Total fora de l'Estat espanyol	6.959	8,0%	4.230	5,4%
Total fruita comercialitzada	86.948	100,0%	78.346	100,0%

Font: Mercapalma. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

Els productes més significatius comercialitzats a Mercapalma són la taronja, el plàtan, la síndria i el meló, en fruites, i la tomàtiga, la patata, la ceba i el pebre, en hortalissa (vegeu els [quadre I-2.17](#) i [I-2.18](#)). De tots aquests productes, els que tenen una major proporció de producte local comercialitzat són la patata, amb un 71 % de volum comercialitzat amb origen a Illes Balears; la síndria, amb un 52 %, i el meló, amb un 48 %.

QUADRE I-2.17. ORIGEN DE LES HORTALISSES COMERCIALIZADES A MERCAPALMA (2022-2023)					
Estat/regió	2022		2023		% var. 22-23
	Tones	% del total	Tones	% del total	
Comunitat Valenciana	31.859	34,8%	32.348	35,9%	1,5%
Illes Balears	27.072	29,6%	27.935	31,0%	3,2%
Catalunya	16.401	17,9%	15.354	17,0%	-6,4%
Andalusia	8.168	8,9%	9.054	10,0%	10,8%
Múrcia	3.966	4,3%	3.347	3,7%	-15,6%
Resta de l'estat	974	1,1%	913	1,0%	-6,3%
Total Espanya	88.440	96,6%	88.949	98,6%	0,6%
França	1.764	1,9%	708	0,8%	-59,9%
Itàlia	285	0,3%	299	0,3%	5,1%
Holanda	103	0,1%	31	0,0%	-69,8%
Bèlgica	60	0,1%	7	0,0%	-89,1%
Resta de països	922	1,0%	180	0,2%	-80,5%
Total fora Espanya	3.134	3,4%	1.225	1,4%	-60,9%
Total hortalissa comercialitzada	91.574	100,0%	90.175	100,0%	-1,5%

Font: Mercapalma. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP
Nota: S'han agrupat les províncies i els països amb un volum comercialitzat menor de l'1%.

QUADRE I-2.18. EVOLUCIÓ DE L'ORIGEN DE LES HORTALISSES COMERCIALIZADES A MERCAPALMA (2019-2023)						
Estat/regió	2019		2020		2021	
	Tn 2019	% del total	Tn 2020	% del total	Tn 2021	% del total
Illes Balears	96.672	36,5%	27.059	32,6%	27.804	33,2%
Total de l'Estat espanyol	96.672	97,5%	80.790	97,4%	81.904	97,7%
Total fora de l'Estat espanyol	2.471	2,5%	2.173	2,6%	1.962	2,3%
Total hortalissa comercialitzada	99.143	100,0%	82.963	100,0%	83.867	100,0%

continua

Estat/regió	2022		2023	
	Tn 2022	% del total	Tn 2023	% del total
Illes Balears	27.072	29,6%	27.935	31,0%
Total de l'Estat espanyol	88.440	96,6%	88.949	98,6%
Total fora de l'Estat espanyol	3.134	3,4%	1.225	1,4%
Total hortalissa comercialitzada	91.574	100,0%	90.175	100,0%

Font: Mercapalma. Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

2.8.

PRODUCTES DE QUALITAT

La producció de productes amb segell de qualitat a les Illes Balears presenta una evolució positiva. Després del sotrac que va suposar la pandèmia, sembla que la comercialització torna a la normalitat i mostra un creixement sostingut. Tot i les dades positives a escala global, hi ha excepcions en algunes produccions de qualitat que no mostren la tendència general i que davallen tant en volum comercialitzat com en euros respecte de 2022 (vegeu el quadre I-2.19).

El vi de qualitat davalla el volum comercialitzat (hl) un 5,6 % durant el 2023, mentre que el valor de la producció comercialitzada (€) augmenta un 3,1 %. El volum comercialitzat de les denominacions d'origen Binissalem i Pla i Llevant presenta una davalla més gran (9,6 %) que la de les marques incloses dins Vi de la Terra (3,6 %). En qualsevol cas, la facturació dels vins de qualitat segueix una evolució positiva els darrers anys.

Pel que fa a les begudes espirituoses, mostren un creixement moderat del 0,4 % respecte de l'any anterior. DG Herbes de Mallorca i DG Gin Maó mostren una evo-

lució positiva, mentre que a les marques DG Herbes Eivissenques i DG Palo de Mallorca l'evolució és negativa en el període 2022-2023. S'ha de tenir en compte, que en el cas de DG Herbes Eivissenques i la DG Palo de Mallorca havien tingut creixements importants durant el període 2021-2022, del 25 % i del 37 % respectivament, la qual cosa significa que la davallada actual podria tenir a veure amb els efectes dels estocs postpandèmia.

En els aliments, trobam una gran diversitat de tendències. La DO Mahón-Menorca mostra un lleuger creixement de l'1,8 % en termes relatius, però d'una gran importància en termes absoluts, atès que la facturació anual és de 24,3 milions d'euros. La DO Oli de Mallorca creix un 2,2 %, mentre que la DOP Oliva de Mallorca davalla considerablement respecte de 2022, amb un 53,4 %, i la IGP Oli d'Eivissa, un 9,8 %. En aquest sentit, tenir en compte que les dades d'oli i oliva encara no reflecteixen tota la pujada de la collita de finals del 2023, que ben segur repercutirà positivament el 2024.

La nova DOP Pebre Bord de Mallorca puja un 52 % i la IGP Sobrassada de Mallorca, una altra de les marques de qualitat importants en volum de negoci, un 18,4 %.

Quadre I-2.19. Denominacions de productes de qualitat a les Illes Balears (2023)							
Denominació de vins	Volum produït 2022 (hl)	Volum produït 2023 (hl)	"Volum comercialitzat 2022 (hl)"	"Volum comercialitzat 2023 (hl)"	var del volum produït 22-23	Var. del volum comercialitzat 22-23	
DO Binissalem	7.893	8.747	7.265	6.421	10,8%	-11,6%	
DO Pla i Llevant	13.665	13.742	10.317	9.469	0,6%	-8,2%	
Total de vins amb DO	21.558	22.489	17.582	15.890	4,3%	-9,6%	
Vi de la Terra Illes Balears	4.402	4.620	3.406	2.732	5,0%	-19,8%	
Vi de la Terra Serra de Tramuntana	61	107	163	125	75,4%	-23,3%	
Vi de la Terra Mallorca	34.658	37.684	29.833	29.155	8,7%	-2,3%	
Vi de la Terra Eivissa	1.219	1.324	1.153	981	8,6%	-14,9%	
Vi de la Terra Illa de Menorca	1.356	1.982	1.104	1.350	46,2%	22,3%	
Vi de la Terra Formentera	294	234	154	181	-20,4%	17,5%	
Total de vins de la terra	41.990	45.951	35.813	34.524	9,4%	-3,6%	
Total de vi	63.548	68.440	53.395	50.414	7,7%	-5,6%	

	Volum comercialitzat (€) 2019	Volum comercialitzat (€) 2020	Volum comercialitzat (€) 2021	Volum comercialitzat (€) 2022	Volum comercialitzat (€) 2023	Var. del volum comercialitzat 22-23	Variació del valor comercial 2021-2022
Vins de qualitat (DO i VT)	34.954.827	24.630.343	36.426.501	41.283.924	42.411.358	3,1%	

continua

Begudes espirituoses	Volum produït 2022 (mil L)	Volum produït 2023 (mil L)	Volum comercialitzat 2022 (mil L)	Volum comercialitzat 2023 (mil L)	Valor comercial 2022 (mil euros)	Valor comercial 2023 (mil euros)	Var. del valor comercial 22-23
DG Herbes de Mallorca	1124	1027	1.140	1.023	9.320	9.712	4,2%
DG Herbes Eivissenques	535	446	492	440	3.668	3.140	-14,4%
DG Palo de Mallorca	43	36	42	30	446	280	-37,2%
DG Gin de Maó	393	380	335	336	3.430	3.799	10,8%
Total de begudes espirituoses			2.009	1.829	16.864	16.931	0,40%
Aliments	Volum produït 2022 (mil kg o mil L)	Volum produït 2023 (mil kg o mil L)	Volum comercialitzat 2022 (mil kg o mil L)	Volum comercialitzat 2023 (mil kg o mil L)	Valor comercial 2022 (mil euros)	Valor comercial 2023 (mil euros)	Var. del valor comercial 22-23
DO Maó-Menorca	3.428	3.703	2.516	2.560	23.906	24.325	1,8%
DO Oli de Mallorca	615	481	330	316	4.299	4.392	2,2%
DOP Oliva de Mallorca	31	8	24	6	208	97	-53,4%
DOP Pebre Bord de Mallorca	11	15	5	7	162	246	52,0%
IGP Sobrassada de Mallorca	2.186	2.174	2.116	2.103	12.317	14.586	18,4%
IGP Ensaimada de Mallorca	45	33	45	33	580	568	-2,1%
IGP Ametlla de Mallorca	890	987	41	62	344	1.063	209,4%
IGP Oli d'Eivissa	24	46	13	9	160	145	-9,8%
Ésmel	2	1	2	1	43	34	-23,0%
Tomàtiga de ramellet	939	918	900	879	1.639	1.666	1,7%
Som Pagesos de Mallorca			16.929	18.526	16.900	20.872	23,5%
Total d'aliments			22.922	24.503	60.558	67.993	12,28%

Font: Institut de Qualitat Agroalimentària (IQUA). Elaboració: Estadístiques agràries i pesqueres, IRFAP

La IGP Ensaimada de Mallorca presenta valors negatius, un 2,1 % de davallada.

Per una altra banda, la IGP Ametlla de Mallorca mostra un creixement del 209,4 %, la qual cosa demostra que de mica en mica els productors s'incorporen a la marca i que la marca funciona com a incentiu en la comercialització de l'ametlla mallorquina. La marca de garantia Ésmel davalla un 23 %, i la de tomàtiga de ramellet puja un 1,7 %.

Som Pagesos de Mallorca, la marca de garantia que es va posar en marxa el 2022, mostra un creixement del 23,5 %.

Aquesta aposta per valorar la fruita i l'hortalissa de Mallorca genera una gran expectació en el sector i sembla que de moment està sortint bé. Aconseguir diferenciar el producte local de la resta de producció en producte fresc és una de les grans assignatures pendent del camp balear, que en cas d'èxit pot tenir uns efectes molt beneficiosos en l'àmbit socioeconòmic i mediambiental per al camp balear.

3

INDÚSTRIA I ENERGIA

3.1.

PANORAMA GENERAL DE LA INDÚSTRIA, ÍNDEX DE PRODUCCIÓ INDUSTRIAL (IPI) I DE L'ÍNDEX DE PREUS INDUSTRIALS

En aquest apartat s'analitza l'evolució de la producció del sector industrial. Aquesta informació es desglossa i s'amplia per estructures d'empreses i per les principals branques productives del sector industrial a les Illes Balears, a partir de dades de l'Ibestat i relatives a l'enquesta industrial. També s'analitzen l'índex de producció industrial (IPI), l'índex de preus industrials (IPRI) i altres indicadors conjunturals del sector industrial.

L'economia balear va créixer un 18,8 % el 2022 respecte al 2021. En el cas de la indústria, l'augment va ser 6 punts superior, fins al 23,8 %; però aquest dinamisme en termes nominals amaga una altra realitat. Si es consulten les dades en volums encadenats (base 2015), es comprova que en realitat la indústria balear està a nivells inferiors als registrats en plena pandèmia de la covid. Així, el 2020 l'índex tenia un valor de 100,9 punts bàsics i el 2022 cau fins als 96,4 punts (vegeu el [gràfic I-3.1](#)).

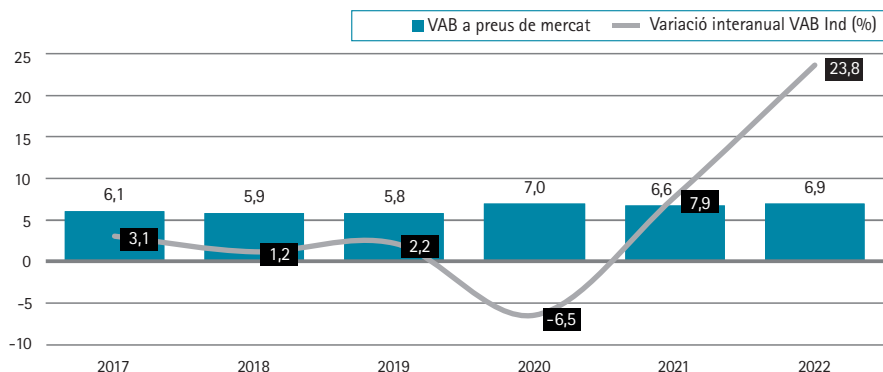
En aquesta mateixa línia, la producció industrial de les Illes Balears ha crescut més

d'un 37 % el 2022 en termes interanuals i destaca el cas de la fabricació de mobles i indústries manufactureres diverses, que presenta un augment de la producció d'un 91,2 %; productes metàl·lics, amb un creixement del 74,5 %, i la fabricació de productes de cautxú i matèries plàstiques, juntament amb subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat, amb pujades per sobre del 50 % (vegeu el [quadre I-3.1](#)).

Però aquest dinamisme en la indústria principalment és més conseqüència de l'efecte del comportament dels preus que de la producció real. Així, començant per la producció, l'índex de producció industrial (IPI) el 2023 a les Illes Balears mostra un lleuger millor comportament que la mitjana estatal, però amb menys dinamisme que l'any anterior. En concret, 111,0 punts enfront de 112,4. A més, no ha recuperat els valors previs a la gran recessió, ni dels darrers anys, previs a la pandèmia, per sobre dels 120 punts.

Per un altre costat, i davant de la producció, els preus industrials han presentat un gran dinamisme després de la pandèmia de la covid-19. En termes d'IPC, el 2021 els béns industrial creixien a l'ordre d'un 13,6 %. A més, el 2022 els béns industrial duradors i no duradors i els béns industrials sense productes energètics augmentaven per sobre del 5 %.

Gràfic I-3.1.

Pes del VAB en la indústria en relació amb el total de les Illes Balears (2018-2022)

Font: Ibestat (2024). Comptabilitat regional anual

L'índex de preus industrials (IPRI) el 2015 era de 75,4 punts bàsics (base 2021); el 2020, en plena pandèmia, baixa a 72,7 punts bàsics i el 2022 puja per sobre dels 155 punts bàsics, quan l'índex de producció industrial a penes supera els 112 punts (base 2021), i el 2023, amb un IPRI de quasi 130 punts, l'IPI és de 111 punts (vegeu els gràfics I-3.2 i I-3.3).

3.2.

EVOLUCIÓ DE LES EMPRESES INDUSTRIALS

El total d'establiments industrials a les Illes Balears el 2022 va créixer respecte de l'any anterior un 4,5 %, fins als 5.750, fruit d'un augment del 10,6 % en indústries extractives i d'un 6,6 % en la indústria manufacturera, i a pesar de la caiguda de 63 empreses en el subsector de subministrament d'energia elèctrica i de 16 establiments en el cas de subministrament d'aigua.

La indústria manufacturera, amb 5.166 llocs el 2022, aglutina quasi el 90 % dels establiments, el 53,6 % de la facturació, el 67,5 % dels salaris i el 78,2 % de l'ocupació de tota la indústria balear.

En termes generals, la xifra de negocis ha pujat quasi un 50 % el 2022 respecte del 2021, amb una participació elevada del subsector subministrament d'energia elèctrica, amb un creixement de més del 80 %. En aquest subsector el pes dels salaris sobre la xifra de negoci és de l'1,3 %, el més baix de la indústria, que de mitjana té un valor del 9,5 %.

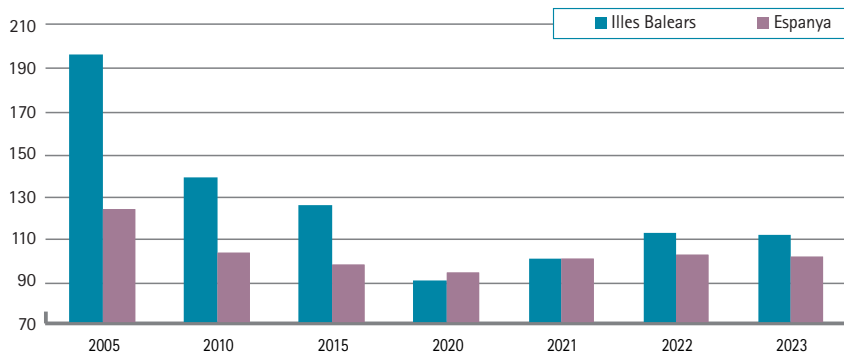
Tot i que aquestes dades mostren un escenari positiu, si ens atenim a l'índex de la xifra de negocis que publica l'INE (base 2021), la situació de la indústria balear el 2022 és pràcticament la mateixa que en la prèvia de la pandèmia de la covid, el 2019, amb un índex de 106,6 punts per un de 105,9, respectivament; però hem de dir que el 2023 puja fins als 113,4 punts.

QUADRE I-3.1. PRODUCCIÓ PRÒPIA PER ACTIVITAT INDUSTRIAL (A 2 DÍGITS CNAE-09). ILLES BALEARS PER ANYS

	Percentatge sobre total		
	2022	2021	2022
TOTAL	3.095.209	2.249.335	100,0
(10,11,12) Alimentació, begudes i tabac	589.148	472.707	19,0
(13,14) Tèxtil i confecció	27.377	26.171	0,9
(15) Indústria del cuir i del calçat	78.077	...	2,5
(16) Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cristalleria i esparteria	60.036	62.541	1,9
(17,18) Indústries del paper i arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	50.069	42.566	1,6
(19,20,21) Coqueries, refinació, químiques i productes farmacèutics	20.270	32.174	0,7
(22) Fabricació de productes de cautxú i matèries plàstiques	25.962	16.796	0,8
(23) Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	249.079	201.054	8,1
(24) Metal·lúrgia; fabricació de productes bàsics de ferro, acer i ferroaliatges	...	...	...
(25) Productes metàl·lics	312.685	179.163	10,1
(26,27) Fabricació de productes informàtics, electrònics, òptics i materials i equips elèctrics	3.355	3.385	0,1
(28) Fabricació de maquinària i equips NCAA	32.611	26.761	1,1
(29,30) Material de transport	16.914	...	0,6
(31,32) Fabricació de mobles i indústries manufactureres diverses	141.538	74.017	4,6
(33) Reparació i instal·lació de maquinària i equip	463.339	379.683	15,0
(35) Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	1.024.307	668.283	33,1

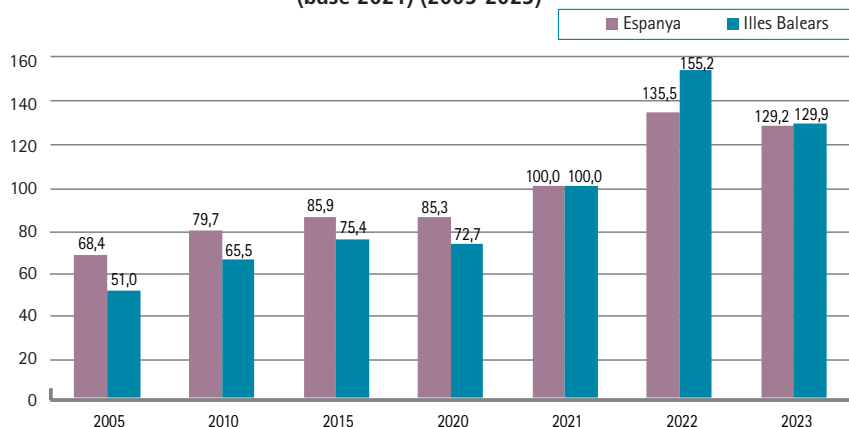
Font: Ibestat) a partir de dades de l'INE (2023, Índexs de producció industrial

Gràfic I-3.2.

Índex de producció industrial (IPI) a les Illes Balears i Espanya (base 2021) (2005-2023)

Font: Ibestat (2024). Índex de producció industrial

Gràfic I-3.3.

Evolució de l'índex de preus industrials (IPRI) a Espanya i a les Illes Balears. (base 2021) (2005-2023)

Font: INE (2024). Índex de preus industrials

En termes de productivitat del factor treball, el subsector de subministrament d'energia elèctrica també està com capdavanter, amb 4,655,8 milers d'euros de xifra de negocis per ocupat, enfront del valor mitjà de 257,1 milers d'euros.

Els salaris, en general, han crescut un 11,1 % respecte de l'exercici anterior i un 9,2 % si es compara amb el 2019, període

previ a la pandèmia; que, tenint en compte l'IPC general el 2022 del 8,1 %, significa una certa recuperació en termes reals dels salaris respecte al 2021 (IPC 3,3 %) i pràcticament una tornada als nivells de 2019, quan la inflació va ser del 0,5 %.

Quant a la inversió a la indústria, ha crescut un 30,4 % en relació amb el 2021, però un 7,6 % respecte al 2019, valors

que, tenint en compte el comportament dels preus industrial, permeten contextualitzar el comportament d'aquest agregat econòmic.

3.2.1. ENERGIA I PRODUCTES PETROLÍFERS

Durant l'any 2023 la producció i demanda d'energia elèctrica a les Illes Balears ha estat de 6 milions de megawatts hora (MWh), un 7 % inferior a l'any 2022. El 87,7 % de la producció es localitza a Mallorca; poc més del 12 % a Menorca i Eivissa, a parts iguals, i el 0,3 % restant a Formentera.

Quant a demanda, a Mallorca és del 75 % del total, Menorca el 8 %, Eivissa el 16 % i Formentera l'1 %. Destaca, per tant, la posició amb excedent de Mallorca i la deficitària d'Eivissa, que consumeix el 80 % de l'excedent de l'illa de Mallorca (vegeu el [quadre I-3.3](#)).

Quant a facturació el 2020, darrera data disponible, va caure un 13,4 % respecte a l'exercici anterior, ja que se suma una caiguda del 14,2 % a Mallorca, del 9,1 % a Menorca, del 14,3 % a Eivissa i del 12,8 % a Formentera. Hem de tenir en compte que pràcticament gran part d'aquest any 2020 va ser conseqüència del confinament de la covid.

El 45,2 % de la facturació d'energia elèctrica a les Illes Balears va destinada al subsector d'alimentació, begudes i tabac, que presenta un descens respecte al 2019 del 12,2 %. No és el valor més alt en termes relatius, però sí en termes absoluts i agrupa el 40 % de la caiguda de tota la indús-

tria, dades totalment justificades, ja que les dates se situen en ple confinament per la pandèmia de la covid, i és un subsector relacionat directament amb el turisme.

Destaquen altres subsectors que presenten importants caigudes en termes absoluts, en què indústria del cautxú, arts gràfiques i edició, indústria tèxtil i siderúrgia i fosa en són clars exemples.

En el cas contrari, hi ha les refineries de petroli, que varen augmentar la facturació quasi un nou 1.000 %, però en termes absoluts és un subsector amb molt poca rellevància. Uns altres grups que presenten comportaments positius són extracció i aglomeració de carbó, fabricació i distribució de gas, producció i distribució d'energia elèctrica i coqueries (vegeu el [quadre I-3.4](#)).

El 2023 el consum de combustibles va augmentar quasi un 1 %, relacionat directament amb el bon comportament de les refineries de petroli, suma d'un increment en relació amb el 2022 del 5 % de la gasolina 95 i del 3,8 % de la gasolina 98 i del gasoil C del 32,8 % i d'una reducció del 27,5 % del gasoil B.

És interessant destacar com el percentatge dels combustibles bio augmenta el 2023 per sobre del 25 % respecte a l'any anterior; en concret, les gasolines un 25,4 %, que representant un 3,8 % del total consum de la gasolina demandada; i en gasoil un 54,4 %, que significa un 10,8 % del total del dièsel consumit. Aquests mateixos valors respecte al 2019 són del 12,8 % i del 34,7 % respectivament (vegeu el [quadre I-3.5](#)).

QUADRE I-3.2. PRINCIPALS MAGNITUDS PER SECCIÓ D'ACTIVITAT I ANY.(2022)					
	Total sector industrial	B. Indústries extractives	C. Indústria manufacturera	D. Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	E. Subministrament d'aigua, activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació
Nombre d'establiments	5.750	52	5.166	230	301
Xifra de negociis (milers d'euros)	7.118.207	75.205	2.579.487	3.813.056	650.459
Sous i salaris (milers d'euros)	673.271	12.747	454.666	50.414	155.444
Adquisició d'immobilitzat material (milers d'euros)	197.108	4.015	62.317	88.339	42.436
Personal ocupat mitjà	27.690	447	21.660	819	4.763
Variacions percentuals respecte a l'any anterior					
Nombre d'establiments	4,5	10,6	6,6	-21,5	-5,0
Xifra de negociis	49,8	69,4	22,7	87,3	14,3
Sous i salaris	11,1	33,3	12,7	6,3	6,7
Adquisició d'immobilitzat material	30,4	13,5	33,6	10,3	103,6
Personal ocupat mitjà	4,4	20,5	3,9	0,5	5,8

Font: Ibestat) a partir de dades de l'INE (2023, Índexs de producció industrial

QUADRE I-3.3. PRODUCCIÓ I DEMANDA ELÈCTRICA A LES BALEARS PER ILLES (MW/H) (2023)			
	Producció	Demanda	Diferència
Mallorca	5.261.767	4.498.188	763.578,8
Menorca	395.740	478.063	-82.323,4
Eivissa	338.475	955.439	-616.963,2
Formentera	4.119	68.411	-64.292,4
Variació respecte al 2022 (%)			
	Producció	Demanda	Diferència prod.-dem.
Mallorca	0,7	-0,6	1,3
Menorca	-5,6	-2,4	-3,2
Eivissa	-10,0	-0,2	-9,9
Formentera	-76,5	2,8	-79,3

Font: Ibestat (2024). Producció i demanda d'energia elèctrica (REE)

QUADRE 1-3.4. FACTURACIÓ D'ENERGIA ELÈCTRICA (KWh) PER PERÍODE, ILLA I MUNICIPI I SECTOR ECONÒMIC (DES DE 2019).

	ILLES BALEARS		Mallorca		Menorca	
	2020	2019	2020	2019	2020	2019
Extracció i aglomeració de carbó	102.549,5	88.765,3	102.549,5	88.765,3	0,0	0,0
Extracció de petroli i gas	21.512,9	24.649,3	19.991,8	22.064,8	0,0	0,0
Combustible nuclear i altres energies	165.765,4	264.513,2	165.765,4	264.513,2	0,0	0,0
Coqueries	2.750,6	2.560,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Refineries de petroli	45.517,1	508,1	45.517,1	508,1	0,0	0,0
Producció i distribució energia elèctrica	3.031.897,7	2.778.671,5	2.636.546,1	2.382.588,7	175.568,4	163.472,0
Fabricació i distribució de gas	367.808,4	286.001,2	341.089,9	256.538,0	26.493,5	28.911,2
Mines i pedreres (no energètiques)	7.077.088,2	7.355.323,2	5.538.036,9	5.628.955,8	848.491,5	1.009.467,7
Siderúrgia i fosa	5.960.873,7	7.272.996,7	4.547.627,2	5.611.057,8	703.292,6	834.952,0
Metal·lúrgia no ferria	34.503,7	37.262,6	34.503,7	37.262,6	0,0	0,0
Indústria del vidre	2.136.015,0	2.424.998,4	2.016.459,9	2.282.702,0	43.651,4	49.037,7
Ciments, calçs i guixos	2.216.439,2	2.786.829,8	1.851.020,0	2.415.717,4	105.571,8	98.113,6
Altres materials de construcció	9.359.261,2	10.166.569,5	7.062.830,6	7.548.022,6	637.162,3	665.798,8
Química i petroquímica	3.416.339,7	4.359.988,0	3.209.970,7	4.166.399,4	92.893,4	109.559,9
Màquines i transformacions metàl·liques	2.283.203,2	2.364.832,6	1.745.044,4	1.703.581,8	368.457,3	467.097,2
Construcció i reparació naval	3.864.425,8	4.135.292,6	3.583.544,5	3.815.388,3	172.309,4	188.407,7
Construcció automòbils i bicicletes	11.863.641,7	13.470.579,2	9.353.955,9	10.691.787,5	1.078.173,4	1.208.761,8
Alimentació, begudes i tabac	58.948.541,0	67.139.019,6	39.819.461,0	46.319.467,8	13.758.665,2	14.271.344,9
Indústria tèxtil, confecció de cuir i calçat	6.326.904,8	8.064.352,0	4.036.489,5	5.136.798,5	2.043.519,1	2.651.454,6
Indústria de fusta, suro (no fabricació de mobles)	852.375,2	960.133,1	732.485,0	828.074,5	90.162,3	115.968,6
Pastes papereres, paper, cartró	1.065.284,0	1.364.997,9	1.035.447,9	1.322.865,1	29.836,1	42.132,8
Arts gràfiques i edició	5.299.712,2	6.680.846,6	4.517.578,9	5.792.535,3	128.052,4	152.140,0
Indústria del cautxú, plàstic i altres indústries	6.064.504,7	8.702.443,7	4.634.661,2	6.815.637,6	1.297.933,2	1.709.012,9
TOTAL	130.506.914,9	150.732.134,2	97.030.577,1	113.131.232,1	21.600.233,3	23.765.633,4

continua

	Eivissa		Formentera	
	2020	2019	2020	2019
Extracció i aglomeració de carbó	0,0	0,0	0,0	0,0
Extracció de petroli i gas	1.521,1	2.584,4	0,0	0,0
Combustible nuclear i altres energies	0,0	0,0	0,0	0,0
Coqueries	2.750,6	2.560,1	0,0	0,0
Refineries de petroli	0,0	0,0	0,0	0,0
Producció i distribució energia elèctrica	202.974,2	197.143,8	16.809,0	35.467,0
Fabricació i distribució de gas	225,0	552,0	0,0	0,0
Mines i pedreres (no energètiques)	681.089,0	706.384,2	9.470,8	10.515,5
Siderúrgia i fosa	700.587,2	816.732,4	9.366,7	10.254,5
Metal·lúrgia no fèrria	0,0	0,0	0,0	0,0
Indústria del vidre	75.903,8	93.258,7	0,0	0,0
Ciments, calçs i guixos	254.037,0	267.596,0	5.810,4	5.402,8
Altres materials de construcció	1.217.774,3	1.458.359,6	441.494,0	494.388,5
Química i petroquímica	113.475,7	84.028,7	0,0	0,0
Màquines i transformacions metàl·liques	139.957,0	166.975,5	29.744,6	27.178,0
Construcció i reparació naval	104.817,1	127.544,7	3.754,7	3.952,0
Construcció automòbils i bicicletes	1.300.755,9	1.433.523,7	130.756,5	136.506,2
Alimentació, begudes i tabac	5.087.650,8	6.194.901,9	282.764,0	353.305,1
Indústria tèxtil, confecció de cuir i calçat	210.014,5	234.564,6	36.881,7	41.534,3
Indústria de fusta, suro (no fabricació de mobles)	20.698,9	14.699,0	9.029,0	1.391,0
Pastes papereres, paper, cartró	0,0	0,0	0,0	0,0
Arts gràfiques i edició	653.486,8	735.788,3	594,0	383,0
Indústria del cautxú, plàstic i altres indústries	125.026,4	170.277,5	6.883,9	7.515,8
TOTAL	10.892.745,3	12.707.475,1	983.359,3	1.127.793,7

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de GESA.

QUADRE I-3.5. CONSUM DE PRODUCTES PETROLÍFERS A LES BALEARS (2019-2023) (TONES)								
	Gasolina 95 IO	Gasolina 98 IO	% de bio en gasolines	Gasoil A	Gasoil B	Gasoil C	% de bio en gasols	Fueloil BIA
2019	229.423,9	14.244,4	3,4%	409.631,8	50.092,3	140.037,0	8,0%	80.375,8
2020	167.564,2	11.146,9	3,0%	300.200,8	48.738,8	72.820,4	8,5%	48.416,4
2021	217.334,6	12.365,2	3,5%	345.462,3	52.461,1	88.942,8	7,8%	49.487,5
2022	239.856,0	10.272,8	3,1%	366.287,6	63.071,0	121.820,9	7,0%	20.289,8
2023	251.609,3	10.658,6	3,8%	359.428,0	45.732,8	161.728,8	10,8%	74,4

Font: CORES (2024). Estadísticas

3.3.

EVOLUCIÓ DE L'OCUPACIÓ

Amb les darreres dades disponibles, del 2022, l'ocupació en la indústria balear puja a 27.690 persones, un 4,4 % més que l'any anterior. El subgrup que aglutina el nombre més gran de treballadors és el d'indústria manufacturera, amb el 78,2 % del total i amb un augment del 3,9 % de plantilla en relació amb el 2022. El subgrup més dinàmic ha estat el d'indústries extractives a un increment del 20,5 % interanual, però si es compara amb el 2019 l'augment és d'un 2,1 % respecte al 2019; seguit de subministrament d'aigua, amb un 5,8 %; l'esmentat indústria manufacturera, amb un 3,9 %, i tancant amb subministrament d'energia elèctrica, amb un 0,5 %, que, en relació amb el 2019, cau un 5,8 %. (vegeu el quadre I-3.6).

Quant a l'ocupació, si es compara amb la producció, observam que durant els darrers anys la primera ha estat més dinàmica que la segona, ja que durant el període de 2016 a 2021 la raó entre valor màxim i mí-

nim de l'ocupació ha estat de l'1,15 (anys 2021 i 2016 respectivament). Per contra la producció, per al mateix període, la raó ha estat de l'1,08 (anys 2021 i 2020, respectivament), resultats en què la pandèmia de la covid té un paper determinant.

L'any 2022, darrera dada disponible, la producció va augmentar un 23,8 % respecte a l'any anterior i l'ocupació, com hem dit, un 4,4 %. Aquest fet ha afavorit un augment substancial de la productivitat del factor treball, que passa de 68.080,7 euros el 2021 a 80.784,8 euros el 2022, un 18,7 % més. Tot i que hem de recordar que són dades en termes nominals.

Si l'anàlisi de la productivitat del factor treball el feim en hores, en lloc d'ocupats, les dades són molt semblants, ja que el 2022 l'augment de la productivitat del factor treball en hores a la indústria és del 21 %, suma d'un augment del 9 % de la indústria manufacturera i del 42 % de la no manufacturera.

Quant a jornades anuals a la indústria, el 2022 va arribar a les 1.715,3 hores anuals per treballador, 15,4 hores més que l'any

anterior. Per subsectors, la indústria extractiva va arribar a les 1.716,7 hores, 14 hores més que el 2021; la manufacturera, 1.737,1 hores, 17,8 hores més; subministrament d'energia elèctrica, 1.664,52 hores, amb una reducció de 2,5 hores en relació amb el 2021, i subministrament d'aigua, amb 1.639,2 hores, 8,9 hores més de treball que durant l'any anterior (vegeu el [gràfic I-3.4](#)).

3.4.

SECTOR EXTERIOR A LA INDÚSTRIA

Durant el 2023, la indústria balear va exportar productes per valor de 2.184,6 milions d'euros i va importar per valor de 1.858,3 milions d'euros, el que va generar un balanç comercial positiu de 326,3 milions d'euros.

Aquest balanç positiu és motiu d'una major caiguda de les importacions (-341 milions d'euros) que de les exportacions (-0,9 milers d'euros) respecte al 2022, fet que explica la millora en el saldo exterior.

Per subsectors, la indústria extractiva va exportar 137.862 euros menys el 2023 que el 2022. Per una altra banda, les importacions varen caure en 36.795 euros.

En el cas de la indústria manufacturera, la caiguda de les exportacions és de 677.173, en què destaquen les pujades de coqueries i refinament de petroli, amb un augment de més de 186 milions d'euros en relació amb el 2022 i els 36 milions d'euros de fabricació de material i equip elèctric; quant a les caigudes, destaquen en més de 157

milions d'euros, fabricació d'un altre material de transports o els 107 milions d'euros de fabricació de vehicles de motor.

El subgrup de subministrament d'aigua, activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació, presenta una caiguda en les exportacions de 37.117 euros i una disminució de les importacions de quasi 1,8 milions d'euros.

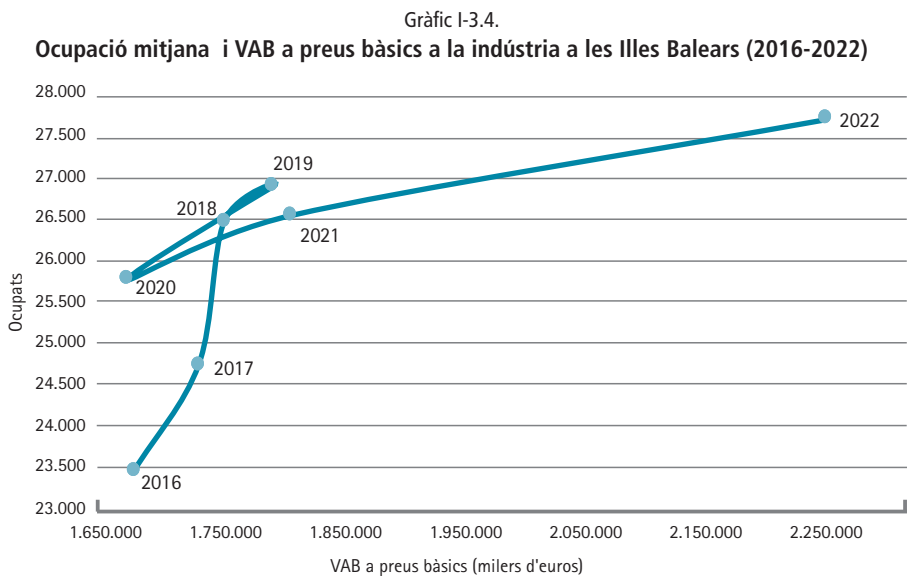
Per una altra banda, si es calcula el preu per quilogram comercial amb l'exterior, hi ha un fet rellevant, les importacions presenten un valor més alt que les exportacions. A la indústria extractiva, el valor de les exportacions per quilogram era de mitjana 0,03 euros, agrupat a altres indústries extractives, i de les importacions 0,58 euros, i també vinculat a altres indústries extractives.

A la indústria manufacturera, el preu mitjà per quilogram a les exportacions el 2023 és d'1,5 euros, enfront de les importacions, que era de 2 euros. Desagregant les dades, destaquen el subgrup indústria del cuir i del calçat, amb un preu mitjà per quilogram de les exportacions de 28,1 euros el 2023, i de les importacions de 37,2 euros. Les coqueries i el refinament de petroli, 1 euro enfront de 0,7 entre exportacions i importacions respectivament; tancant amb la indústria química amb un preu mitjà de les exportacions d'1,3 euros i de les importacions d'1,8 euros.

Quant al subsector de subministrament d'aigua, el preu mitjà per quilogram d'exportacions puja a 1,2 euros, enfront de 5,6 euros, preus concentrats en la recollida, tractament i eliminació de residus (vegeu el [gràfic I-3.5](#)).

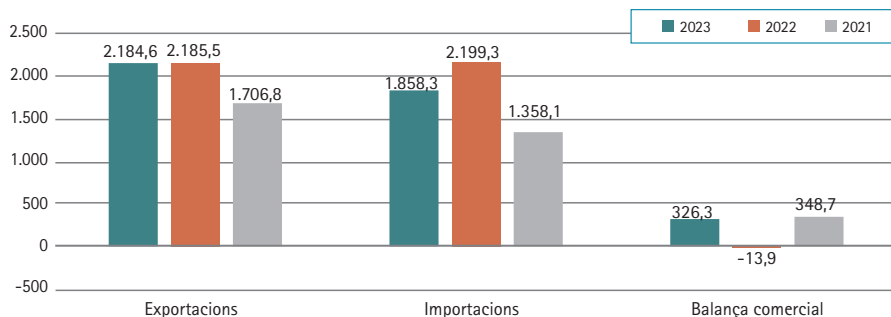
QUADRE I-3.6. PRINCIPALS MAGNITUDS PER SECCIÓ D'ACTIVITAT I ANY. PERSONAL OCUPAT MITJÀ					
	Total sector industrial	B. Indústries extractives	C. Indústria manufacturera	D. Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	E. Subministrament d'aigua, activitats de sanejament, gestió de residus i descontaminació
2022	27.690	447	21.660	819	4.763
2021	26.533	371	20.843	815	4.504
2020	25.759	389	20.093	871	4.406
2019	26.878	438	21.154	869	4.416
2018	26.468	393	20.901	862	4.314
Percentatge sobre total					
2022	100,0	1,6	78,2	3,0	17,2
2021	100,0	1,4	78,6	3,1	17,0
2020	100,0	1,5	78,0	3,4	17,1
2019	100,0	1,6	78,7	3,2	16,4
2018	100,0	1,5	79,0	3,3	16,3

Font: Ibestat, a partir de dades de l'INE (2023, Índex de producció industrial

Font: Elaboració pròpia

Gràfic I-3.5.

Valor de les exportacions/importacions i saldo comercial a la indústria de les Illes Balears (2021-2023) (milions d'euros)

Font: lbestat (2024) a partir de dades de la Agencia Tributaria (AEAT)

Analitzam ara la inversió bruta a les Balears dels darrers tres anys. El 2021 la inversió bruta d'estrangers a les Illes va pujar a 3,3 milions d'euros, dels quals 2,3 milions va anar destinats a reparació i instal·lació de maquinària i equip. El 2022, dels 5,9 milions d'euros invertits per estrangers a les Illes Balears, un 80 % més en termes interanuals, 5,7 milions va anar destinat a fabricació de begudes, i el 2023 dels 10 milions arribats a les Balears de l'exterior, un 70 % més que 2022, pràcticament la totalitat va anar destinada a captació, depuració i distribució d'aigua. En el cas de les inversions de residents balears a l'exterior, únicament hi ha registrats 25 milers d'euros en el subsector de subministrament d'energia elèctrica el 2023 (vegeu el [quadre I-3.7](#)).

3.5.

SECTOR TECNOLÒGIC I INNOVACIÓ

Una breu anàlisi dels principals indicadors d'R+D en empreses de les Illes Balears a

partir de les dades disponibles a l'lbestat mostren que el 83,6 % de les empreses i el 95 % del personal a jornada completa, dins el sector d'alta tecnologia a les Illes Balears, estan englobades dins el subsector de serveis d'alta tecnologia, que inclou farmàcia, fabricació de productes informàtics, electrònics i òptics, i construcció aeronàutica i espacial i la seva maquinària. La resta d'empreses i personal ho són a les manufactures d'alta i mitjana alta tecnologia, que agrupa diverses fabricacions com la química, material i equip elèctric o material de transport, entre d'altres (vegeu el [quadre I-3.8](#)).

En la mateixa base de dades hi ha informació sobre l'evolució de variables de l'ús de TIC a les empreses en què destaquen els resultats següents. Amb dades de 2022, darreres disponibles, pràcticament el 100 % de les empreses a les Illes Balears disposen de connexió a internet, entorn de 65 % tenen pàgina web, entorn del 55 % utilitzen mitjans socials i més del 80 % interactuen amb les administracions públiques mitjançant internet.

QUADRE 1-3.7. INVERSIÓ BRUTA A/DE ILLES BALEARS (2021-2023) (MILERS D'EUROS)						
	2023			2022		2021
	Inversió bruta estrangera a les Balears	Inversió bruta de les Balears a l'estranger	Inversió bruta estrangera a les Balears	Inversió bruta de les Balears a l'estranger	Inversió bruta estrangera a les Balears	Inversió bruta de les Balears a l'estranger
Indústria de l'alimentació	..	..	84	0	50	..
Fabricació de begudes	..	..	5.738	..	906	0
Arts gràfics i reproducció de suports gravats	..	..	..	..	0	..
Indústria química	..	..	3	..	0	..
Fabricació de mobles	..	..	..	..	16	..
Reparació i instal·lació de maquinària i equip	..	..	..	..	2.327	..
Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire	9	25	105	..	0	..
Captació, depuració i distribució d'aigua	10.059	..	..	..	0	..
TOTAL	10.074	25	5.930	0	3.299	0

Font: Ilibestat (2024), a partir de dades del Ministeri d'Economia i Competitivitat

QUADRE 1-3.8. PRINCIPALS INDICADORS DE R+D EN EMPRESES PER ANY I TIPUS D'EMPRESA. ILLES BALEARS (2021-2022) (CNAE-2009)						
	2022			2021		
	Nombre d'empreses	Despesa en I+D interna	Personal en EJC	Nombre d'empreses	Despesa en I+D interna	Personal en EJC
TOTAL SECTORS D'ALTA TECNOLOGIA	61	40.597,6	611,8	62	36.851,0	581,6
Manufactureres d'alta i mitjana alta tecnologia	10	2.201,6	26,1	9	2.018,7	31,6
Serveis d'alta tecnologia	51	38.396,1	585,7	53	34.832,3	550,0

Font: Ibestat (2023), a partir de dades de l'INE. Estadística sobre activitats d'I+D

4

CONSTRUCCIÓ

4.1.

INTRODUCCIÓ

L'any 2023 va ser un any dinàmic, malgrat les condicions desfavorables com ara l'escalada de l'Euríbor, el refredament de les economies europees i l'encariment dels preus de les matèries primeres. Es veu com l'impuls constructor de l'any anterior s'esgotava a mesura que passaven els mesos i el màxim dinamisme es concentra en el primer semestre de 2023. Les xifres del 2023 es varen normalitzar i assolir nivells semblants als del 2018. S'observà un comportament desigual en funció de la variable analitzada. Els que millor es varen comportar varen ser l'aprovisionament de ciment, la població ocupada i la població aturada, mentre que la construcció pública i els habitatges acabats es reduïren respecte al 2022. Gran part de l'activitat es va centrar en les reformes d'habitatges i la construcció d'habitatges unifamiliars nous.

Els indicadors avançats de la construcció també mostraren un comportament actiu per al 2024, encara que més moderat que el 2023. Per una banda, s'observà un indicador global d'activitat positiu i millor que el del 2022. Encara que, per una altra, tant els habitatges iniciats com els habitatges visats es reduïren respecte al 2022 i apunten cap a una normalització de l'activitat per al 2024.

Concretament, pel que fa a l'indicador global d'activitat (IGA), que mesura l'evolució futura del sector a través del comportament de les vendes de ciment i dels afiliats a la Seguretat Social del sector, va ser positiu. L'indicador va augmentar a una taxa del 6,6 %. És a dir, aquest indicador preveu més activitat constructora per al 2024 respecte al 2023 (vegeu el [gràfic I-4.1](#)).

De fet, la Comptabilitat Regional d'Espanya (CRE)¹ de l'INE, que publica el producte interior brut (PIB) del sector, va estimar un primer avanç per al 2021. Amb totes les reserves de la primera estimació, es va publicar que el PIB (a preus de mercat) va disminuir un 0,2 % respecte al 2020 (-12,1 %), amb la qual cosa mostrava una millora respecte al descens anterior. Va generar un total de 2.146,8 milions d'euros. D'altra banda, per al conjunt de les Illes Balears, el PIB va augmentar un 14,6 % i ascendia a 30.031,7 milions. En aquest sentit, la pandèmia va accelerar l'activitat turística, va reduir el pes relatiu del sector de la construcció i va fer més terciària l'economia balear: s'ha passat d'un 8,2 % el 2020 a un 7,1 % el 2021, un dels percentatges més baixos dels darrers anys.

Una altra manera d'aproximar-se al comportament del sector és mitjançant l'anàlisi de l'evolució dels indicadors d'activitat

1. Instituto Nacional de Estadística (2021). *Contabilidad regional de España*.

dels factors que intervenen de manera més destacada en la producció. A continuació es comenten de manera detallada els diferents indicadors d'activitat.

4.2.

FACTORS DE PRODUCCIÓ

4.2.1. MATERIALS DE CONSTRUCCIÓ: CIMENT

El ciment constitueix una de les variables explicatives més importants de l'activitat present de construcció, ja que és un material clau que s'utilitza en la primera fase dels projectes de construcció i reflecteix els moviments del sector. A continuació, es presenten les dades relatives a les entrades i sortides de ciment a través dels cinc ports de les Illes Balears, publicades per l'Autoritat Portuària de Balears, ja que des del 2019 constitueixen l'única forma d'aprovisionament autonòmic (vegeu [quadre I-4.1](#)).

L'aprovisionament exterior net de ciment, que es calcula a partir de la quantitat de material que prové de l'exterior per via marítima un cop descomptades les sortides, va assolir un volum de 438,2 milers de tones, amb la qual cosa creix un 5,5 % respecte al 2022.

Per ports, Palma va ser el que més trànsit va concentrar, i Alcúdia, el que pitjor es va comportar. Pel port de la capital varen entrar nets 228,8 milers de tones de ciment, cosa que suposa un 52 % del flux total balear. El seu aprovisionament net gairebé

va coincidir amb el moviment total, perquè tot el que va entrar es va destinar a consum local. Es va augmentar un 14,3 % respecte a l'any anterior. En segon lloc es va posicionar els ports de les Pitiüses, amb un 22 % de l'aprovisionament, la meitat que Palma. El port d'Alcúdia, en tercer lloc, va patir una reducció del 15,6 %. Finalment, Menorca va tenir un trànsit de 25,8 mil tones, fet que va suposar un creixement del 9,1 % i va aglutinar el 6 % del trànsit de ciment balear.

Pel que fa al consum aparent de ciment, només es computen les tones aprovisionades netes de fora. Es van consumir 438.200 tones per les 415.700 tones de l'any anterior. Aquestes xifres són inferiors a les de fa una dècada, quan el 2008 es van consumir 638,5 milers de tones i el 2009, 343,6 milers de tones. Com que no es disposa de les vendes de ciment, es va utilitzar la hipòtesi que el 2023 no hi va haver estoc de ciment. Per tant, es va vendre tant ciment com es va consumir.

4.2.2. MERCAT LABORAL

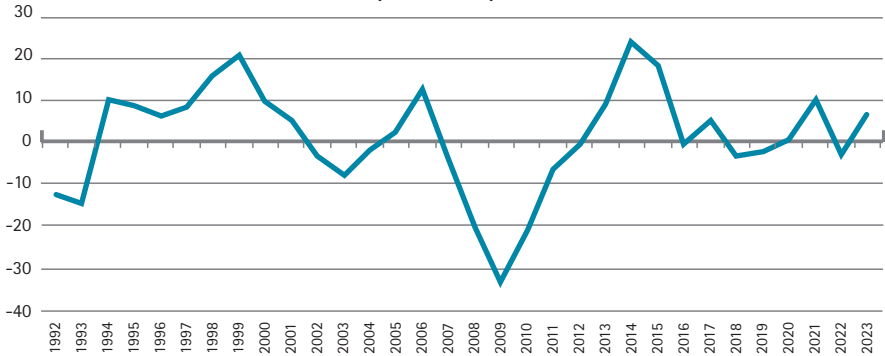
El 2023 es van registrar xifres històriques, segons dades de la Seguretat Social. No tan sols va millorar l'ocupació, sinó que també es va reduir intensament la població aturada.

Respecte a l'ocupació, segons les dades facilitades per la Seguretat Social, el nombre d'afiliats al sector van augmentar un 5,5 %, amb la qual cosa es van assolir, de mitjana, els 60.341 treballadors, la xifra més alta dels darrers anys. Per illes, Mallorca, que concentra tres de cada quatre afiliats, va créixer

un 5,0 %; Eivissa, un 6,9 %; Formentera, un 8,2 %, i Menorca, un 5,0 %. Aquesta variable indica el bon comportament de l'activitat del sector en aconseguir el seu màxim. En canvi, no es va observar el mateix amb els ocupats de l'Enquesta de població activa (EPA) de l'INE. De fet, el 2023 l'ocupació va disminuir un 7,1 % respecte al 2022, fins a arribar a les 55.900 persones ocupades, el nivell més baix des del 2019, per sota, fins i tot, del de la pandèmia. Es desconeix

quina lectura es pot fer, ja que no es veuen canvis en el nombre d'hores treballades per les persones ocupades ni tampoc canvis metodològics que puguin explicar aquesta reducció tan contundent no només referida al 2023, sinó, sobretot, a la tendència descendent del nombre d'ocupats dels darrers anys. La lectura d'aquesta variable contrasta amb el dinamisme dels ocupats registrats a la Seguretat Social i el bon ritme d'activitat de la resta de variables del sector.

Gràfic I-4.1.
Percentatge de variació de l'indicador global d'activitat en el sector de la construcció (1992-2022)

Font: Elaboració pròpia

QUADRE I-4.1. CONSUM APARENT DE CIMENT (TONES) (2018-2023)							
	2018	2019	2020	2021	2022	2023	% 23/22
Producció interior ⁽¹⁾	317.605	0	0	0	0		-
Port de Palma							
Entrades	106.496	299.009	257.929	198.314	200.341	229.288	14,4%
Sortides	97.110	284	179	195	141	490	247,5%
Net	9.386	298.725	257.750	198.119	200.200	228.798	14,3%
Port d'Alcúdia							
Entrades	4.139	19.390	73.854	85.718	105.199	89.068	-15,3%
Sortides	1.863	1.144	106	765	813	937	15,3%
Net	2.276	18.246	73.748	84.953	104.386	88.131	-15,6%

continua

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	% 23/22
Menorca							
Entrades	24.897	33.156	26.316	21.509	23.688	25.845	9,1%
Sortides	0	0	0	0	0	0	-
Net	24.897	33.156	26.316	21.509	23.688	25.845	9,1%
Pitiüses							
Entrades	106.735	118.688	105.733	86.435	91.605	99.629	8,8%
Sortides	5.126	4.142	3.877	4.025	4.706	4.194	-10,9%
Net	101.609	114.546	101.856	82.410	86.899	95.435	9,8%
Proveïment net exterior ⁽²⁾	138.168	464.673	459.670	386.991	415.173	438.209	5,5%
Consum aparent a les Balears	455.773	464.673	459.670	460.538	415.173	438.209	5,5%
Vendes ⁽³⁾	455.773	464.673	386.123	460.538	415.173	438.209	5,5%
Variació aparent d'estocs	0	0	73.547	0	0	0	-

Font: CEMEX, Autoritat Portuària de Balears, Servei de Ports i elaboració pròpia

⁽¹⁾ La producció interior de les Balears procedeix de la font oficial CEMEX.

⁽²⁾ L'aprovisionament net exterior procedeix de l'Autoritat Portuària de Balears.

⁽³⁾ S'estima que les vendes de ciment són les mateixes que el consum aparent de ciment, excepte al 2020 per la situació puntual provocada per la crisi de la pandèmia i seguint les estimacions del sector.

També va millorar el comportament de la població aturada. Segons les xifres de la Seguretat Social, l'atur es va reduir un 20,8 % respecte al 2022. En valors absoluts, va registrar 3.822 aturats, la xifra més baixa dels darrers anys, per sota dels nivells de 2007 (4.215), 2017 (4.480) i 2022 (4.824), anys d'intensa activitat constructora.

4.3.

LA PRODUCCIÓ CONSTRUCTORA

4.3.1. INVERSIÓ PÚBLICA

La inversió pública de 2023, analitzada a partir de les dades de l'Associació d'Empreses Constructores i Concessionàries

d'Infraestructures (SEOPAN)², va tornar a xifres més modestes en comparació amb l'any anterior, quan va assolir el seu màxim. Malgrat la moderació, el grau de descentralització de les licitacions promogudes per l'Administració autonòmica i local respecte al total va ser més alt que el de 2022. En altres paraules, tres de cada quatre projectes licitats van ser finançats per l'Administració autonòmica i local. Aquest percentatge situa les Illes Balears al capdavant del grau de descentralització respecte a la mitjana espanyola (58 %) i en el quart lloc en comparació amb les altres comunitats autònomes, per darrere del País Basc (87 %), les Canàries (83 %) i Catalunya (80 %).

2. Associació d'Empreses Constructores i Concessionàries d'Infraestructures, SEOPAN (2023). Licitació. Recuperat el 28 d'abril de 2024: <https://seopan.es/licitacion/>.

Durant l'any 2023, es van licitar 437,37 milions d'euros, una xifra similar a la del 2020 i un 44,0% inferior a la del 2022. Aquesta reducció es va notar principalment per la disminució de l'aportació de l'Administració central, que va caure a la meitat, fins a registrar 109,20 milions d'euros, així com de l'Administració territorial (pressupostos autonòmics i locals), que va disminuir un 38,5%, fins a arribar als 328,20 milions d'euros. En ambdós casos l'impacte de la inversió pública realitzada els anys anteriors amb fons europeus es dilueix i tendeix a normalitzar-se (vegeu el [quadre I-4.2](#)).

Per que fa al tipus d'activitat, tant l'edificació (obra residencial i equipament social) com l'enginyeria civil (carreteres, ferrocarrils, ponts, preses, ports, aeroports, etc.) van experimentar una disminució, encara que aquesta última de manera més intensa. Específicament, la inversió en edificació es va reduir un 21,6%, fins a arribar als 267,42 milions d'euros, mentre que l'obra civil va tenir una caiguda del 61,4%, fins als 169,96 milions d'euros.

4.3.2. INVERSIÓ PRIVADA

L'any 2023 va ser actiu quant a la construcció d'habitatges i va superar el nivell del 2019 però sense arribar al màxim registrat l'any anterior (3.414 habitatges), la xifra més alta des del 2012. L'anàlisi de l'activitat residencial és crucial per a la nostra comunitat, ja que representa més del 70% de la superfície total. En aquest cas, els visats del 2023 es van reduir respecte al 2022. Això indica un refreda-

ment en el sector per al 2024 i el 2025. No obstant això, es va mantenir l'activitat en les obres visades, mentre que el pes de les reformes d'habitatges va guanyar importància.

Segons el Ministeri de Foment, que quantifica els habitatges iniciats en funció de la sol·licitud de qualificació o declaració provisional per a l'obra, es van sol·licitar 2.782 permisos per a habitatges lliures, un 9,7% menys que l'any anterior. Tot i això, aquesta xifra és elevada i se situa un 119% per sobre de la mitjana dels darrers onze anys (al voltant de 2.300 per any), uns nivells similars als del 2018. Aquest indicador sol considerar-se una variable avançada, ja que poden passar entre 18 i 24 mesos des de la sol·licitud de qualificació provisional fins que es construeix l'obra i s'atorga la qualificació definitiva.

D'altra banda, els habitatges acabats, que són aquells que obtenen la qualificació o declaració definitiva i que també publica el Ministeri de Foment, representen un indicador actual de l'empenta constructiva. El 2023, l'activitat va continuar sent dinàmica, amb un registre de 2.512 certificats definitius d'habitatges, un 125% per sobre de la mitjana dels darrers dotze anys. Les xifres del 2022 van assolir un màxim de 3.184 habitatges, que es va normalitzar durant el 2023, amb una reducció del 21,1% respecte a l'any anterior (vegeu el [quadre I-4.3](#)).

Cada any s'analitza la situació de l'habitatge públic. Malauradament, al tancament d'aquest capítol no tenim xifres actualitzades.

QUADRE I-4.2. LICITACIÓ OFICIAL (MILERS D'EUROS) (2011-2023)

	Total edificació	Total enginyeria civil	Total	Administració de l'Estat	Administració d'ens territorials	Total
2011	83.862	80.090	163.952	51.446	112.506	163.952
2012	22.405	103.886	126.291	23.128	103.163	126.291
2013	41.900	154.775	196.675	31.955	164.720	196.675
2014	47.770	130.206	177.976	47.321	130.655	177.976
2015	70.191	193.028	263.219	180.622	82.597	263.219
2016	66.132	267.685	333.817	156.754	177.063	333.817
2017	140.500	226.050	366.550	110.180	256.370	366.550
2018	153.660	251.900	405.550	113.420	292.140	405.550
2019	533.210	186.880	720.100	497.770	222.330	720.100
2020	260.034	176.245	436.279	90.645	345.634	436.279
2021	255.150	316.330	571.480	110.580	460.900	571.480
2022	341.140	440.020	781.160	247.600	533.560	781.160
2023	267.420	169.960	437.380	109.200	328.200	437.400
Variació 23/22	-21,6%	-61,4%	-44,0%	-55,9%	-38,5%	-44,0%

Font: SEOPAN

Un altre indicador que es considera és la relació entre l'habitatge iniciat i acabat, en aquest cas només de l'habitatge lliure, que resumeix l'impuls futur de l'activitat del sector de la construcció residencial. Una relació superior a 1 indica que l'activitat per al 2023 encara serà expansiva. Amb les dades del 2023 (1,11), s'estima que el parc d'obra nova residencial mantindrà un ritme actiu molt semblant al de 2022 (1,08).

Pel que fa als indicadors avançats d'activitat relatius a projectes visats, variables que facilita el Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Illes Balears³, el nombre d'obres (exclo-

sos els expedients per a l'elaboració d'informes, valoracions, urbanisme, peritatges i altres similars) es va mantenir semblant al 2022, mentre que el d'habitatges va disminuir un 7,5 % respecte a l'any anterior. Això sí, un 58 % foren llicències per reformes d'habitatges.

En termes absoluts, a les Illes Balears es van concedir 5.770 llicències d'obra. A Mallorca (4.446 llicències), les xifres van ser pràcticament les mateixes que el 2021 i el 2022. A Menorca (646 llicències), es va registrar una disminució del 7,4 %, mentre que a les Pitiüses (678 llicències) hi va haver augment del 13,9 % (vegeu el **quadre I-4.4**).

3. COAIB (2022). *Estadísticas*. Recuperat 29 de març de 2023: <http://www.coaib.org/ca/coaib/informacio-general/estadistiques.aspx>.

Quadre I-4.3. Habitatges començats i habitatges acabats (2011-2023)														
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	% de variació 23-22
Total començats	2.108	1.052	989	896	1.636	2.091	1.791	3.075	3.497	3.249	3.670	3.518	2.782	-4,1%
Habitatges protegits	528	118	0	0	0	114	0	2	385	273	259	436		-100,0%
% d'habitatges protegits	25,0%	11,2%	0,0%	0,0%	0,0%	5,5%	0,0%	0,1%	11,0%	8,4%	7,1%	12,4%	0,0%	-
Habitatges lliures	1.580	934	989	896	1.636	1.977	1.791	3.073	3.112	2.976	3.411	3.082	2.782	-9,7%
% d'habitatges lliures	75,0%	88,8%	100,0%	100,0%	100,0%	94,5%	100,0%	99,9%	89,0%	91,6%	92,9%	87,6%	100,0%	-
% de var. sobre l'any anterior	-27,4%	-50,1%	-6,0%	-9,4%	82,6%	27,8%	-9,41 %	71,69%	13,72%	-7,09%	12,96%	-4,14%	-20,92%	-
Total acabats	3.652	2.628	1.394	1.218	1.426	1.023	1.743	1.699	2.162	3.152	2.864	3.414	2.512	-26,4%
Habitatges protegits	288	69	168	32	0	14	0	0	18	9	0	230		-100,0%
% d'habitatges protegits	7,9%	2,6%	12,1%	2,6%	0,0%	1,4%	0,0%	0,0%	0,8%	0,3%	0,0%	6,7%	0,0%	-
Habitatges lliures	3.364	2.559	1.226	1.186	1.426	1.009	1.743	1.699	2.144	3.143	2.864	3.184	2.512	-21,1%
% d'habitatges lliures	92,1%	97,4%	87,9%	97,4%	100,0%	98,6%	100,0%	100,0%	99,2%	99,7%	100,0%	93,3%	100,0%	-
% de var. sobre l'any anterior	-34,3%	-28,0%	-47,0%	-12,6%	17,1%	-28,3%	70,4%	-2,5%	27,3%	45,8%	-9,1%	19,2%	-26,4%	-
Hab. començats-hab. acabats	0,58	0,40	0,71	0,74	1,15	2,04	1,03	1,81	1,62	1,03	1,28	1,03	1,11	7,5%

Font: Direcció General d'Habitatge, Ministeri de Transport, Mobilitat i Agenda Urbana, i elaboració pròpia

QUADRE I-4.4. PROJECTES VISATS PEL COAIB A LES BALEARS PER ILLES (2018-2023)								
		2018	2019	2020	2021	2022	2023	% variació 23-22
Obres visades	Mallorca	4.311	4.334	4.092	4.459	4.455	4.446	-0,2%
	Menorca	645	678	595	679	698	646	-7,4%
	Pitiüses	569	532	536	857	595	678	13,9%
	Illes Balears	5.525	5.544	5.223	5.995	5.748	5.770	0,4%
Habitatges visats	Mallorca	2.656	2.920	2.778	2.734	2.447	2.332	-4,7%
	Menorca	161	261	125	200	288	162	-43,8%
	Pitiüses	588	650	681	813	825	798	-3,3%
	Illes Balears	3.405	3.831	3.584	3.747	3.560	3.292	-7,5%

Font: COAIB

Nota: N'estan exclosos els expedients d'informes, valoracions, urbanisme, peritatges i similars.

En quantitat d'habitatges, es van concedir 3.292 llicències, el nivell més baix des del 2018, amb una disminució del 7,5 % respecte a l'any anterior. Totes les illes van experimentar un rendiment inferior, especialment a Menorca, on la reducció va ser del 43,8 %. A Mallorca es va observar una disminució del 4,7 %, i a les Pitiüses, un 3,3 %. Malgrat això, les llicències d'habitatges a les Pitiüses van superar el nivell de 2018.

La grandària mitjana de les promocions d'habitatges col·lectius (incloent-hi obra nova i reformes) per obra va continuar sent inferior a 1, concretament de 0,57, la qual cosa indica que la major part de les llicències d'habitatges van correspondre a habitatges unifamiliars. Aquesta grandària ha estat la més baixa registrada des del 2018. De fet, en l'últim lustre ha predominat la construcció d'habitatges unifamiliars, amb ràtios que oscil·len entre 0,62 i 0,69, en contrast amb les ràtios anteriors a la crisi immobiliària, quan superaven la unitat (com el 2007, amb una ràtio de

2,37 habitatges per obra). Els resultats per illes reflecteix un patró diferent a les Pitiüses, on va predominar l'activitat plurifamiliar, mentre que a Mallorca i Menorca la ràtio va seguir per sota de la unitat, fet que assenyalava un predomini de l'activitat unifamiliar. Les taxes de variació van ser negatives a les quatre illes respecte a l'any anterior (vegeu el [quadre I-4.5](#)).

La reforma va guanyar protagonisme el 2023 en comparació amb altres anys. Més de dues tercers parts de les llicències concedides van correspondre a projectes de reforma o ampliació en àmbits residencials, industrials i turístics. D'aquestes, la gran majoria van ser actuacions en habitatges (3.879 llicències concedides). Aquest comportament era habitual en èpoques recessives, ja que mentre la construcció nova perdia pes, la reforma es consolidava. En l'actual panorama, la reforma s'ha consolidat com una modalitat protagonista tan important o més que la construcció nova, especialment afectada per l'escassetat de

terreny disponible i l'augment del cost (increment del preu dels terrenys, les matèries primeres i els tipus d'interès), fet que la converteix en una opció més demandada.

Si bé ja s'apreciava un canvi de tendència en els darrers anys, aquest es va accentuar el 2022 i ha continuat el 2023. Es van concedir 3.879 llicències per a reformes, un 2,8 % més que fa un any, amb 3.377 d'aquestes corresponents a habitatges reformats, la qual cosa suposa un augment del 2,3 %. Les restants 502 llicències van ser per a reformes industrials i turístiques, també amb un increment del 6,8 % respecte a l'any anterior. Per illes, en totes el pes de les reformes va augmentar, però destaca l'acceleració a Menorca i la seva quota de mercat (vegeu el quadre I-4.6).

La distribució per tipus d'edificació de la superfície visada proporciona una descripció aproximada dels segments de la demanda privada del sector. El 2023 es van concedir llicències per a prop d'1,84 milions de metres quadrats, la qual cosa representa una disminució del 6,5 % respecte a l'any anterior. Cal destacar que, malgrat que el nombre d'obres visades és similar al de 2022, al voltant de les 5.700 obres, la superfície visada és un 6,5 % inferior.

Això indica que els projectes visats tenen una superfície mitjana més petita (vegeu el quadre I-4.7).

Pel que fa a la tipologia, el pes del sector residencial ha augmentat el darrer any, amb un 71 % dels projectes visats corresponents a edificis residencials. En els anys anteriors, aquest percentatge se situava al voltant del 66 %. Tot i així, la superfície visada en aquest segment es va reduir un 2,8 %. Aquesta disminució no és només deguda a la concessió d'un 7,5 % menys d'habitatges, sinó també a la reducció de la mida mitjana de cada un.

El 2023, es van visar 1,3 milions de metres quadrats per a edificis i habitatges residencials, el qual es va consolidar com el principal segment del sector. Pel que fa a les altres tipologies, la superfície dels projectes turístics i d'entreteniment va ocupar el segon lloc, amb 320.400 metres quadrats (representa el 17 % del total visat), tot i que va experimentar una reducció del 15,6 % respecte al 2022. A molta més distància, es van situar en tercer lloc els projectes d'oficines i comerços (66.700 metres quadrats), i en quart lloc, els projectes culturals i religiosos (59.500 metres quadrats).

QUADRE I-4.5. % DE PROJECTES VISATS PEL COAIB: RELACIÓ HABITATGE/OBRA (2018-2023)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	% variació 23/22
Mallorca	0,6	0,7	0,7	0,61	0,55	0,52	-4,5%
Menorca	0,2	0,4	0,2	0,29	0,41	0,25	-39,2%
Pitiüses	1,0	1,2	1,3	0,95	1,39	1,18	-15,1%
Illes Balears	0,62	0,69	0,69	0,63	0,62	0,57	-7,9%

Font: COAIB i elaboració pròpia

QUADRE 1-4.6. AMPLIACIONS I REFORMES (2018-2023)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	% de variació 23-22
Mallorca							
Ampliacions i reformes d'habitatges	1.857	1.965	1.888	1.995	2.603	2.644	1,6%
Indústria i turisme de rehabilitació	358	347	278	287	346	359	3,8%
Total reformes	2.215	2.312	2.166	2.282	2.949	3.003	1,8%
Total obres visades	4.311	4.334	4.092	4.459	4.455	4.446	-0,2%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	51,4%	53,3%	52,9%	51,2%	66,2%	67,5%	2,0%
Menorca							
Ampliacions i reformes d'habitatges	358	377	367	407	450	433	-3,8%
Indústria i turisme de rehabilitació	77	64	58	55	55	77	40,0%
Total reformes	435	441	425	462	505	510	1,0%
Total obres visades	645	678	595	679	698	646	-7,4%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	67,4%	65,0%	71,4%	68,0%	72,3%	78,9%	9,1%
Pitiüses							
Ampliacions i reformes d'habitatges	221	208	201	200	249	300	20,5%
Indústria i turisme de rehabilitació	53	42	47	50	69	66	-4,3%
Total reformes	274	250	248	250	318	366	15,1%
Total obres visades	569	532	536	857	595	678	13,9%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	48,2%	47,0%	46,3%	29,2%	53,4%	54,0%	1,0%
Illes Balears							
Ampliacions i reformes d'habitatges	2.436	2.550	2.456	2.602	3.302	3.377	2,3%
Indústria i turisme de rehabilitació	488	453	383	392	470	502	6,8%
Total reformes	2.924	3.003	2.839	2.994	3.772	3.879	2,8%
Total obres visades	5.525	5.544	5.223	5.995	5.748	5.770	0,4%
% d'ampliacions i reformes sobre el total	52,9%	54,2%	54,4%	49,9%	65,6%	67,2%	2,4%

Font: COAIB

Quadre I-4.7. Projectes visats per il·les i tipologies (%) (2018-2023)

	2018		2019		2020		2021		2022		2023		% de variació 23-22
	m²	%	m²	%	m²	%	m²	%	m²	%	m²	%	
Mallorca	1.569.890	100,0	1.514.835	100,0	1.255.063	100,0	1.521.161	100,0	1.399.140	100,0	1.351.501	100,0	-3,4%
Edificis residencials	978.448	62,3	1.052.715	69,5	944.176	75,2	1.032.835	67,9	946.029	67,6	965.328	71,4	2,0%
Industrials	27.763	1,8	29.391	1,9	42.169	3,4	35.627	2,3	36.341	2,6	45.987	3,4	26,5%
Oficines i comerç	66.360	4,2	142.833	9,4	51.920	4,1	72.500	4,8	61.129	4,4	56.921	4,2	-6,9%
Esportius	49.086	3,1	51.738	3,4	30.731	2,4	12.542	0,8	31.315	2,2	10.373	0,8	-66,9%
Turisme i espectacles	397.728	25,3	204.470	13,5	162.578	13,0	230.166	15,1	273.565	19,6	253.141	18,7	-7,5%
Sanitaris i benèfics	27.488	1,8	8.465	0,6	2.848	0,2	110.299	7,3	1.190	0,1	7.452	0,6	526,2%
Culturals i religiosos	12.902	0,8	22.046	1,5	16.908	1,3	19.025	1,3	44.941	3,2	7.077	0,5	-84,3%
Altres projectes	10.115	0,6	3.178	0,2	3.733	0,3	8.168	0,5	4.630	0,3	5.222	0,4	12,8%
Menorca	121.855	100,0	172.064	100,0	115.834	100,0	114.062	100,0	161.492	100,0	121.958	100,0	-24,5%
Edificis residencials	78.923	64,8	96.982	56,4	65.489	56,5	86.358	75,7	121.116	75,0	87.771,2	72,0	-27,5%
Industrials	3.813	3,1	3.195	1,9	5.118	4,4	2.215	1,9	3.391	2,1	3.542,3	2,9	4,5%
Oficines i comerç	3.286	2,7	545	0,3	1.243	1,1	2.835	2,5	5.501	3,4	5.820,2	4,8	5,8%
Esportius	265	0,2	5.117	3,0	166	0,1	3.338	2,9	1.818	1,1	1.185,1	1,0	-34,8%
Turisme i espectacles	30.568	25,1	55.968	32,5	30.824	26,6	9.765	8,6	25.570	15,8	17.047,3	14,0	-33,3%
Sanitaris i benèfics	477	0,4	7.392	4,3	11.480	9,9	9.207	8,1	826	0,5	4.627,8	3,8	460,3%
Culturals i religiosos	3.477	2,9	1.784	1,0	640	0,6	30	0,0	2.316	1,4	540,0	0,4	-76,7%
Altres projectes	1.047	0,9	1.082	0,6	873	0,8	315	0,3	954	0,6	1.424,0	1,2	49,3%

continua

	2018		2019		2020		2021		2022		% variació 22-21
	m²	%	m²	%	m²	%	m²	%	m²	%	
Pitjüses	298.661	100,0	327.536	100,0	289.928	100,0	430.846	100,0	368.029	100,0	-9,8%
Edificis residencials	187.566	62,8	215.512	65,8	207.984	71,7	286.785	66,6	257.105,6	69,9	-8,5%
Industrials	4.130	1,4	895	0,3	1.048	0,4	13.019	3,0	9.932,9	2,7	288,0%
Ofícines i comerç	3.317	1,1	3.864	1,2	7.296	2,5	12.995	3,0	3.938,7	1,1	94,4%
Esportius	4.664	1,6	0	0,0	140	0,0	63	0,0	6.409,2	1,7	4175,3%
Turisme i espectacles	92.694	31,0	105.648	32,3	71.040	24,5	109.017	25,3	50.177,7	13,6	-37,6%
Sanitaris i benèfics	0	0,0	0	0,0	104	0,0	274	0,1	2.749,6	0,7	-91,9%
Culturals i religiosos	5.971	2,0	1.507	0,5	2.133	0,7	5.774	1,3	30.538,5	8,3	282,9%
Altres projectes	318	0,1	110	0,0	183	0,1	2.918	0,7	7.176,8	2,0	
Illes Balears	1.990.406	100,0	2.014.435	100,0	1.660.825	100,0	2.066.069	100,0	1.841.488	100,0	-6,5%
Edificis residencials	1.244.936	62,5	1.365.209	67,8	1.217.648	73,3	1.405.978	68,1	1.310.205	71,1	-2,8%
Industrials	35.706	1,8	33.481	1,7	48.335	2,9	50.861	2,5	59.462	3,2	40,6%
Ofícines i comerç	72.963	3,7	147.242	7,3	60.459	3,6	88.330	4,3	66.680	3,6	-2,9%
Esportius	54.015	2,7	56.854	2,8	31.037	1,9	15.944	0,8	17.967	1,0	-46,0%
Turisme i espectacles	520.990	26,2	366.086	18,2	264.443	15,9	348.948	16,9	320.366	17,4	-15,6%
Sanitaris i benèfics	27.965	1,4	15.857	0,8	14.433	0,9	119.780	5,8	14.829	0,8	-58,6%
Culturals i religiosos	22.350	1,1	25.337	1,3	19.681	1,2	24.829	1,2	38.155	2,1	-30,9%
Altres projectes	11.480	0,6	4.369	0,2	4.789	0,3	11.401	0,6	13.823	0,8	147,5%

Font: COAIB

5

EL SECTOR DE SERVEIS

5.1.

INTRODUCCIÓ

Des del 2001, el Consell Econòmic i Social (CES) sempre ha atorgat un paper cabdal al sector de serveis a les Illes Balears, com no podia ser d'una altra manera. En les primeres edicions, l'anàlisi en profunditat de les activitats del sector de serveis es dividia en tres capítols incardinats dintre de l'activitat terciària: el turisme, el comerç i els transports i les comunicacions; a més dels comentaris més genèrics que es poguessin fer en altres capítols per contextualitzar l'evolució sectorial de les Balears des de la seva perspectiva sectorial. L'any 2008 es va començar a incloure també un capítol anomenat «Els serveis privats», que recollia des d'una perspectiva més àmplia l'evolució de les activitats no incloses en les tres activitats que tenien assignat un capítol específic.

L'augment progressiu de les dades disponibles i les ganes tant de la comissió que dirigeix i avalua el contingut d'aquesta memòria com dels serveis tècnics han fet que al llarg dels anys la memòria del CES hagi augmentat la quantitat de dades que hi conté i l'han fet més prolíxa. Això, si bé enriqueix el coneixement i la capacitat d'enteniment del rumb de les Balears, també en difi-

culta una visió sectorial conjunta si no es manté una estructura cohesionada i interrelacionada.

Entre els canvis que conté la memòria anual del CES d'enguany, un ha estat simplificar l'estructura de capítols del sector de serveis i integrar tots els serveis no turístics en un únic capítol. Aquesta decisió s'ha pres amb l'objectiu de simplificar l'estructura del document i facilitar una comprensió més clara i ordenada de les dades. No obstant això, aquesta reestructuració no implica una pèrdua d'informació, ja que es continua abordant detalladament cada subsector com abans. Al mateix temps, aquest nou enfocament permet al lector obtenir una visió més compacta i coherent de l'evolució del sector de serveis i evita una fragmentació excessiva de la informació, tal com fan altres publicacions de referència, i entre les quals el CES d'Espanya.

L'esquelet d'aquest capítol està format per un apartat genèric del sector de serveis, en què es toquen les principals macromagnituds del sector, amb algunes consideracions genèriques del comerç i transports. Seguidament, s'analitza l'activitat d'aquestes activitats de manera individual, aprofundint amb el mateix nivell de detall que en les memòries anteriors.

5.2.

EL SECTOR DE SERVEIS EN CONJUNT

Tradicionalment, el sector de serveis ha estat la locomotora del creixement econòmic a les Illes Balears i durant els darrers anys ha consolidat aquesta posició. Ha assolit un pes històric en el teixit productiu de la regió. Aquest sector, que inclou activitats tan diverses com el turisme, el comerç, l'hostaleria i els serveis professionals, ha estat clau per a la recuperació i el creixement econòmic postpandèmia. La forta demanda turística, juntament amb un augment significatiu en els serveis de restauració i allotjament, ha impulsat notablement l'economia balear. A més, l'expansió dels serveis tecnològics i professionals ha contribuït, en menor grau, a diversificar i enfortir la base econòmica de les Illes, reafirmant el seu paper fonamental en el desenvolupament regional.

A més, alguns treballs¹ apunten que des de la pandèmia s'ha produït un repunt molt més elevat del preu del cost del capital en relació amb el cost de la mà d'obra, atès que el cost dels productes ha augmentat de manera més ràpida que el preu dels salaris. Això ha fet que el cost relatiu de la mà d'obra s'hagi abaratit envers el cost del capital, afectat per l'alça en el preu de les matèries primeres, combustibles i el cost de finançament. Aquest fenomen explicaria que el sector de serveis, el més intensiu en mà d'obra, hagi tingut més facilitats per adaptar l'oferta de serveis a la demanda puixant amb una expectativa de rendi-

bilitat més elevada que en altres sectors, que continuen tenint moltes dificultats per recuperar-se del cop de la pandèmia.

Així les coses, el valor afegit brut (VAB) del sector de serveis a les Illes Balears va experimentar un fort creixement durant l'any 2023 i va assolir un increment del 4,1 % respecte a l'any anterior. Aquest augment situa el VAB dels serveis en un rècord històric, contribuint amb més del 87,2 % al total regional. Aquest creixement ha estat un impuls per a la creació d'ocupació, ja que el nombre de les afiliacions a la Seguretat Social en aquest sector ha crescut un 4,6 %, amb la qual cosa passa d'una mitjana de 429.225 afiliacions a gairebé 450.000 el 2023. L'increment de les afiliacions, que és dels termòmetres més precisos per estimar el creixement econòmic d'una activitat, indica que les més dinàmiques foren les vinculades a l'hoteleria i l'oferta complementària, així com les activitats de transport i emmagatzematge, tot i que ha abastat la majoria d'activitats en general i especialment les vinculades.

Les estimacions de les dades avança de la *Contabilidad Regional de España* (CRE) per al 2022 publicades per l'INE posen de manifest l'embranzida amb què les Balears havien sortit de la crisi de la pandèmia, liderades pel sector de serveis, i situaven el creixement en termes bruts del sector en un 20 %, elevant el valor del VAB nominal fins als 27.669 milions d'euros. Això demostra el seu dinamisme, atès que, excloent la branca d'activitats corresponent a la secció de despesa pública —seccions de la O a la Q de la CNAE—, el creixement va ser encara més fort (24,5 %).

Quan es rastregen els grups de les activitats que formaren aquest creixement, es troben

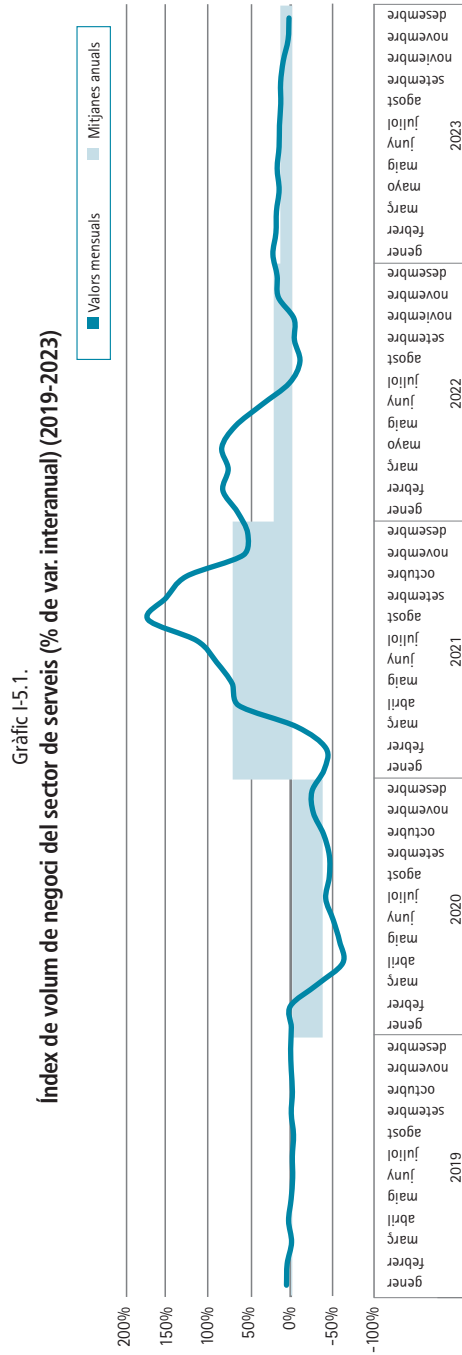
1. Salas Fumás, V. (Maig-Juny 2024). La capitalització de la empresa espanyola desde la crisis financiera. *Desafíos tras la "normalización" financiera*.

moltes pistes de l'impuls assolit el 2022 i que s'ha estirat el 2023. I és que les activitats que agrupen l'hostaleria, els transports i el comerç de manera directa segons el tipus d'activitat cresqueren en termes nominals més del doble que la resta (41,3%). No es pot negar que, en tractar-se de dades del 2022, l'efecte base que aquestes dades encara tenen en compte —de fet, les Balears i les Canàries encara estaven endarrerides en relació amb el 2019 en el rànquing de comunitats autònomes—, però tampoc es pot obviar que la recuperació ha estat fulgurant i que també s'ha estès a la resta de branques com les activitats professionals i científiques (16,1%), i activitats financeres i assegurances (14,9%). De fet, això permet inferir la solidesa de la recuperació amb què probablement es veurà reflectit el creixement a escala intrasectorial quan aquesta font disposi de les dades disponibles per al 2023.

Una altra dada que confirma el bon estat del sector de serveis el 2023 és l'índex del volum de negocis, que ha tancat desembre amb un creixement interanual del 14,2 % respecte del mateix període de l'any anterior. La sorpresa positiva d'aquest indicador, més enllà de la dada puntual de tancament, és la lenta desacceleració que està patint després del rebot lògic del 2021 i el 2022. No debades, durant el 2023 s'ha marcat un nou màxim històric, al mes d'agost, amb un valor de l'índex de 202,05, un rècord que es repeteix en la majoria de mesos de l'any però amb menys intensitat a causa del component estacional d'aquest indicador. La mitjana anual de l'indicador de negocis tanca així el 2023, un any amb un creixement que supera l'any prepanandemic en un 46 %, unes xifres excel·lents que dupliquen la mitjana estatal (24,5 %) (vegeu el [gràfic I-5.1](#)).

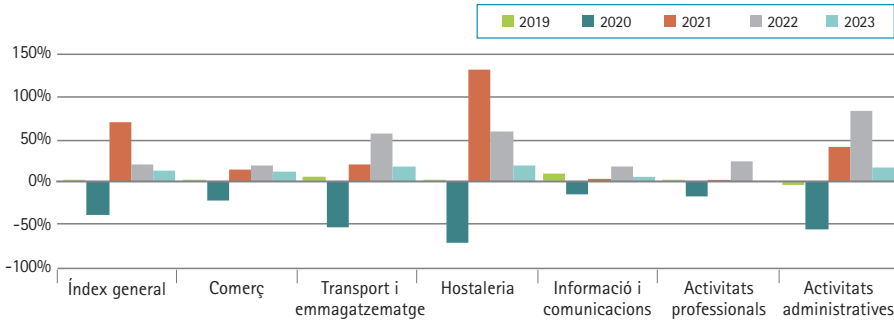
Paral·lelament, l'índex d'ocupació del sector de serveis també ratifica el bon estat del sector, amb un creixement mitjà del 7,4 %, que revalida el bon increment registrat durant el 2022 (5,6 %) i supera el del 2019 (3,2 %). La lectura mensual d'aquest indicador suggereix que el major impuls de l'ocupació tingué lloc a la part més alta de la temporada turística, ja que mentre la mitjana de les variacions interanuals entre abril i octubre fou del 9 %, a la resta de mesos no arriba al 5 %, tot en concordança amb l'origen fonamentalment turístic de l'embranchida que conserva aquest sector.

Per branques d'activitat, els indicadors inclosos a l'IASS confirmen el relat principal i situen el creixement de l'hostaleria com a capdavantera del creixement de la facturació i l'ocupació a les Balears durant el 2023 (22,4 % i 15,4 %, respectivament) amb xifres que superen àmpliament la mitjana nacional (13,2 % i 3,5 %, respectivament). El sector dels transports també ha estat especialment dinàmic en termes de facturació (20,9 % per un 1,5 % d'Espanya), tot i que no va experimentar el mateix creixement en ocupació (3,2 % per un 3,1 % d'Espanya), i, per la seva banda, el comerç també ha lluit unes bones dades, tant en el creixement de l'índex de la xifra de negocis (12,9 % per un 1,1 % d'Espanya) com en el de l'índex de l'ocupació (4,6 % per un 1,8 % d'Espanya). El creixement de la facturació d'altres branques com la informació i les comunicacions (6,7 % per un 6,4 % d'Espanya) o les activitats professionals, científiques i tècniques (3,3 % per un 6,2 % d'Espanya) fou bo, però està més en línia amb el de la resta de l'Estat (vegeu el [gràfic I-5.2](#)).

Font: l'Inestat, a partir de dades de l'INE (2024). Indicadors d'activitat del sector serveis (IASS)

Gràfic I-5.2.
**Índex de volum de negoci dels serveis (IASS) per sector d'activitat (% de var. interanual)
(2019-2023)**

Font: Ibestat, a partir de dades de l'INE (2024), Indicadors d'activitat del sector serveis (IASS)

Una economia orientada als serveis posa en el centre del seu producte les persones, i no és estrany que el major trànsit als aeroports de les Illes hagi estimulat la demanda dels serveis i, de retruc, la necessitat d'una provisió més gran de mercaderies per abastir la demanda. En aquest sentit, les Balears han tornat a batre el rècord d'arribada de passatgers als aeroports, rompent el sòtil de 22 milions de persones per primera vegada, i han fet el mateix amb el transport marítim de mercaderies, amb més de 16 milions de tones. Aquestes dades donen continuïtat a la tendència observada l'any anterior i beneficien el teixit empresarial del sector, que acumula tres exercicis després de la covid amb bones xifres tant a escala macro com micro.

Les darreres dades de l'Estadística estructural d'empreses (EEE)² del sector de serveis,

que proporciona informació sobre un gran nombre de variables que permeten fer el seguiment de les principals constants sectorials, daten de 2022 però ja avançaven el lideratge del sector en el procés de recuperació, especialment quan es comparen amb el 2019, l'any previ a la pandèmia. Així, l'enquesta xifrava l'increment triennal d'establiments i establiments en un 33 % i creixements del valor de la producció (29,7 %), del VAB a preus de mercat (24,2 %) i l'excedent brut d'explotació (26,8 %), àmpliament per damunt de la crisi.

Consegüentment, les dades també posen de manifest un increment de l'ocupació mitjana en aquests tres anys del 18,7 % que ha comportat un augment de les despeses de personal del 23 % i, alhora, un notable creixement dels consums intermedis (37 %). Cal recordar que les dades d'aquesta estadística són expressades en termes nominals i duen incorporat el creixement dels preus, que ha estat força rellevant en el període 2019-2022. Així i tot, no hi ha cap dubte que tant la seva

2. Es tracta d'una estadística elaborada de manera anual amb un nombre limitat de magnituds de l'àmbit autonòmic per a la indústria, el comerç i els serveis. Posteriorment, l'Ibestat en fa una explotació ampliada.

magnitud com les dades en termes reals del sector que aporten les estimacions sectorials de la Direcció General d'Economia i Estadística del Govern les situen com a exponent clar del seu dinamisme (vegeu el [quadre I-5.1](#)).

Seguint la comparativa respecte al 2019 —ja que la lectura interanual en anys de la pandèmia en dificulta la comprensió—, l'EEE destaca l'increment de la xifra de negocis en la majoria d'activitats, però especialment el comerç (18,7 %), les activitats immobiliàries (15,5 %) i l'hostaleria (14,8 %), que, en concordança, també són els que experimenten un creixement més fort del valor de la producció. El comerç s'ha mostrat principalment fort en la recuperació dels excedents bruts d'explotació (38,5 %), atès que amb un creixement sostingut del nombre d'empreses i un decreixement de la mitjana del personal ocupat (-4,7 %) ha aconseguit relançar les vendes. La creació d'empreses ha estat més dinàmica en el sector de la informació i la comunicació i de les activitats immobiliàries (23,5 % i 26,3 %, respectivament). La branca que fins al 2022 té més dificultats per assolir la recuperació és la de transports i emmagatzematge, amb una concentració de les empreses existents (-11,8 %) i uns forts increments de les despeses de personal (14,9 %) i dels consums intermedis (29, %). Així, arrossega l'únic excedent brut d'explotació negatiu respecte a fa tres anys (-14 %) entre les branques de serveis que ofereix aquesta enquesta per a les Balears.

Si bé des de l'òptica general es pot afirmar que el dinamisme del sector de serveis ha revifat l'economia de les Balears com no

ho han fet els altres sectors i ha contribuït al patró de l'especialització sectorial que pateix des de fa dècades l'arxipèlag. Cal també alertar dels perills i els reptes que suposa l'excessiva concentració de l'economia en activitats terciàries típiques del teixit regional, moltes amb una productivitat i salaris per sota de la mitjana, lligats a una activitat estacional com el turisme.

Podem aprofitar les dades de la *Contabilidad Regional d'Espanya* de l'INE per observar que la productivitat horària de les branques del comerç, transport i hostaleria, que concentren la major part del VAB regional del sector de serveis —i per extensió del total—, a finals de 2022 va assolir els 28,9 €/h, per sota de la mitjana de l'arxipèlag (32,3 €/h). Així, s'ha situat de manera crònica per davall d'aquesta referència durant les darreres dècades, lluny d'altres activitats que presenten típicament una major productivitat, com la indústria en general (36,1 €/h), les activitats d'informació i telecomunicacions (50,2 €/h) o les activitats financeres i d'assegurances (89,9 €), que són molt més intensives en capital i poden aprofitar l'eficiència de la relació *output-cost* per revertir en un major rendiment per ocupat.

Anàlogament, gràcies a aquestes estimacions podem saber que el salari d'aquestes branques protagonistes és el més baix de totes les branques dels serveis —i també de la resta de sectors—, amb un salari mitjà de 17.100 euros. Això és per sota de la mitjana (21.000). A més, el conjunt de les rendes a assalariats tenen una participació de només el 39,2 %, un valor que no sorprèn per estar per sota de la mitjana (45,9 %), sinó perquè els serveis són

una activitat intensiva en mà d'obra. En conseqüència, els salaris haurien de ser, de forma natural, una part important del valor generat per l'activitat. Aquesta relació descrita és molt evident en branques com les activitats financeres i assegurances (31,8 %) o en un cas extrem com les activitats immobiliàries (3,7 %), activitats en què la generació d'excedent brut d'explotació sense el factor humà, bé sigui pel potencial tecnològic o per les particularitats del mercat (competència, valor percebut...), és aclaparadora. L'EEE també confirma aquesta anàlisi, tot i que, en fer-ho en termes nominals i en productivitats per ocupat i no horàries, es pot veure afectat el resultat final.

A més a més, les dades per al 2022 de l'EEE del sector de serveis també fa referència en termes nominals a aquest fenomen, i situa la productivitat, calculada com el quocient entre el valor afegit i el nombre de persones ocupades, de l'hostaleria (47.100) i el sector del comerç (46.200) en la mitjana total. Els costos laborals unitaris es troben lleugerament per sota de la mitjana en el cas del comerç (24.600) i per sobre en el cas de l'hostaleria (29.100).

També s'aprecia una taxa de remunerats femenina desigual arreu de les activitats, ja que mentre en el del transport i l'emmagatzemat només arriba al 21,2 %, en les activitats relacionades amb l'educació i les activitats de serveis socials les dones són majoria (56,7 % i 58 %, respectivament). El [quadre I-5.2](#) ofereix tot un seguit de magnituds del sector de serveis per branques per als dos darrers anys disponibles.

Finalment, els resultats d'explotació de l'EEE també ofereixen una visió sobre la recuperació empresarial a través de les dades d'explotació empresarial. Així, durant el 2022 el sector de serveis arribà a uns ingressos totals de 47.727,4 milions d'explotació, un 44 % més que l'any anterior i un 16 % més que el 2019, abans dels estralls pandèmics. A més, s'amplià el marge sobre les despeses d'explotació, que assoliren els 42.538,7 milions d'euros i augmentaren una mica menys respecte de 2019 (12,1 %).

La reactivació de l'activitat i la confiança empresarial dugueren associat un fort increment de les inversions en actius materials, que assolí els 1.756,6 milions d'euros —un 25 % més que el 2019—, amb la qual cosa es recupera ràpidament del fatídic 2020, en què el valor d'aquestes inversions no arribà als 1.000 milions per la caiguda de les transaccions i també dels preus d'aquests actius en un context d'incertesa. Novament, el comerç, del qual s'oferiran més detalls en l'apartat següent, varen exhibir el seu dinamisme i varen ser els únics que registraren forts increments tant en els ingressos d'explotació respecte a fa tres anys (18,2 % i 12,2 %, respectivament) i la inversió en actius materials (27,6 % i 32,1 %, respectivament). Altres activitats com les de transport han evidenciat que encara travessaven dificultats, possiblement per les pujades del preu del petroli de 2022, amb un creixement de les despeses d'explotació (11,4 %) més elevades que els ingressos (6,2 %), un fet que possiblement ja ha començat a remetre el 2023, gràcies a la moderació del preu dels combustibles (vegeu el [quadre I-5.3](#)).

QUADRE 15.1. PRINCIPALS MACROMAGNITUDS DELS SERVEIS PRIVATS PER SECTOR D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (2022)										
Magnitud	Unitat	Total sector de serveis	Comerç	Transports i emmagatzematge	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats immobiliàries	Activitats professionals, científiques i tècniques	Activitats administratives i serveis auxiliars	Altres serveis
Nombre d'empreses	Unitats	84.856	17.571	4.195	11.301	2.099	9.886	12.057	10.606	4.915
	% interanual	6,8%	2,6%	-16,1%	-1,4%	45,9%	24,3%	0,0%	12,5%	0,1%
	% vs 2019	33,7%	2,8%	-11,8%	-1,2%	23,5%	26,3%	-1,1%	38,2%	509,8%
Nombre d'establiments	Unitats	95.702	21.903	4.968	13.321	2.356	10.288	12.923	11.759	5.036
	% interanual	6,5%	0,8%	-9,5%	-2,7%	54,2%	22,1%	3,7%	13,2%	-3,2%
	% vs 2019	34,8%	5,7%	-5,4%	-0,2%	31,4%	26,9%	3,7%	38,8%	514,9%
Xifra de negocis	Milers d'euros	46.239.217	18.269.383	3.724.839	9.048.737	1.456.816	1.345.898	2.252.530	7.022.415	357.060
	% interanual	48,8%	29,5%	58,7%	88,9%	24,9%	29,7%	39,5%	98,8%	28,5%
	% vs 2019	16,1%	18,7%	7,1%	14,8%	9,8%	15,5%	4,4%	-16,0%	503,8%
Valor de la producció	Milers d'euros	29.005.920	5.647.086	3.381.699	9.062.534	1.253.983	1.390.186	2.186.958	3.251.068	333.960
	% interanual	48,5%	30,6%	59,7%	86,6%	27,1%	10,3%	41,6%	49,9%	25,0%
	% vs 2019	29,7%	19,5%	9,3%	16,2%	15,3%	20,0%	8,4%	33,9%	647,2%
VAB a preus de mercat	Milers d'euros	15.840.235	3.474.686	1.582.895	4.672.291	649.874	890.908	1.253.443	1.573.649	189.155
	% interanual	50,8%	31,7%	56,4%	102,9%	15,5%	30,4%	46,8%	45,1%	28,7%
	% vs 2019	24,2%	20,2%	-7,2%	11,5%	5,0%	22,2%	6,8%	11,2%	643,6%

continua

Magnitud	Unitat	Total sector de serveis	Comerç	Transports i enmagatzematge	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats immobiliàries	Activitats professionals, científiques i tècniques	Activitats administratives i serveis auxiliars	Altres serveis
Despeses de personal	Milers d'euros	8.755.330	1.850.343	913.947	2.891.125	303.413	197.615	592.826	947.797	109.301
	% interanual	35,9%	16,2%	30,9%	77,6%	13,1%	38,9%	15,3%	27,2%	24,3%
	% vs 2019	23,0%	4,1%	14,9%	9,4%	-1,1%	25,1%	3,8%	11,3%	703,2%
Consums intermedis	Milers d'euros	13.165.685	2.172.400	1.798.804	4.390.243	604.109	499.278	933.515	1.677.419	144.806
	% interanual	45,8%	28,7%	62,6%	72,0%	42,5%	-13,5%	35,2%	54,6%	20,4%
	% vs 2019	37,0%	18,4%	29,6%	21,6%	29,0%	16,3%	10,6%	65,8%	652,0%
Excedent brut d'exploració	Milers d'euros	6.785.907	1.407.354	784.023	1.648.758	299.280	643.886	673.296	619.498	77.353
	% interanual	52,3%	27,4%	105,9%	70,7%	35,8%	25,2%	78,9%	68,8%	10,7%
	% vs 2019	26,8%	38,5%	-14,5%	19,4%	16,8%	17,7%	3,2%	8,4%	620,5%
Població ocupada mitjana	Ocupats	338.298	75.290	24.595	99.115	8.024	12.515	25.397	39.682	9.337
	% interanual	17,5%	7,4%	13,1%	32,9%	13,4%	26,9%	5,6%	15,5%	8,9%
	% vs 2019	18,7%	-4,7%	4,9%	0,8%	-0,5%	15,5%	-4,8%	6,2%	639,9%
Població ocupada a 30/09	Ocupats	372.948	76.538	25.922	128.600	8.016	12.579	25.511	41.489	9.742
	% interanual	13,5%	7,0%	10,5%	19,7%	15,6%	22,9%	6,7%	13,3%	2,2%
	% vs 2019	19,1%	-1,7%	1,0%	4,6%	-2,0%	13,2%	-5,4%	6,3%	687,6%

Font: Ibestat (2024), a partir de les dades de l'INE. Estadística estructural d'empreses, 3 de juny de 2024

QUADRE 1-5.2. PRINCIPALS INDICADORS DELS SERVEIS PRIVATS PER SECTOR D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (2021-2022)										
	Total serveis	Comerç	Transport i emmagatzematge	Hostaleria	Informació i comunicacions	Activitats immobiliàries	Activitats professionals, científiques i tècniques	Activitats administratives i serveis auxiliars	(Excepte 94 i 96) Altres serveis*	
2021										
Ocupats per empresa	4	4	4	7	5	1	2	4	2	2
Ocupats per establiment	3	3	4	5	5	1	2	3	2	2
Productivitat (milers d'euros)	36,5	37,6	46,5	30,9	79,6	69,3	35,5	31,6	17,1	17,1
Salari mitjà (milers d'euros)	21,9	21,3	30,1	19,6	34,7	26,7	28,2	19,9	15,6	15,6
Cost laboral unitari (milers d'euros)	22,4	22,7	32,1	21,8	37,9	14,4	21,4	21,7	10,3	10,3
Taxa de valor afegit (%)	53,77	60,98	47,78	47,42	57,04	54,2	55,3	50	54,98	54,98
Taxa de despeses de personal (%)	61,36	60,37	69,01	70,68	47,68	20,82	60,2	68,72	59,86	59,86
Taxa d'assalariats (%)	80,15	83,16	80,68	89,15	87,75	44,31	59,89	84,15	51,89	51,89
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	70,27	81,44	74,77	61,86	89,54	42,72	60,25	78,94	46,64	46,64
Taxa femenina d'assalariats a 30/09 (%)	36,31	40,94	20,11	31,19	29,07	24,88	38,3	41,37	31,6	31,6
2022										
Ocupats per empresa	4	4	6	9	4	1	2	4	2	2
Ocupats per establiment	4	3	5	7	3	1	2	3	2	2
Productivitat (milers d'euros)	46,8	46,2	64,4	47,1	81	71,2	49,4	39,7	20,3	20,3
Salari mitjà (milers d'euros)	25	23,1	32,5	24,8	34,1	34,1	31,3	22,6	16,7	16,7
Cost laboral unitari (milers d'euros)	25,9	24,6	37,2	29,2	37,8	15,8	23,3	23,9	11,7	11,7
Taxa de valor afegit (%)	54,61	61,53	46,81	51,56	51,82	64,09	57,31	48,4	56,64	56,64
Taxa de despeses de personal (%)	55,27	53,25	57,74	61,88	46,69	22,18	47,3	60,23	57,78	57,78
Taxa d'assalariats (%)	80,78	82,98	86,56	91,8	87,93	38,55	58,66	82,7	54,88	54,88
Taxa d'assalariats a 30/09 (%)	73,28	81,63	82,13	70,75	88,02	38,36	58,4	79,1	52,6	52,6
Taxa femenina d'assalariats a 30/09 (%)	38,29	42,65	21,18	36,69	29,79	24,31	37,13	42,12	34,73	34,73

Font: Ibestat, a partir de les dades de l'INE (2024), Estadística estructural d'empreses

QUADRE I-5.3. PRINCIPALS RESULTATS D'EXPLOTACIÓ DELS SERVEIS PRIVATS PER SECTOR D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS
(MILERS D'EUROS) (2021-2022)

	2022		
	Ingressos d'explotació	Despeses d'explotació	Inversions en actius materials
Comerç	18.556.935	17.283.147	271.600
Transport i emmagatzematge	3.935.878	3.483.755	220.413
Hostaleria	9.237.163	8.092.809	738.485
Informació i comunicacions	1.521.328	1.249.402	-1.720
Activitats immobiliàries	1.464.084	971.604	162.749
Activitats professionals, científiques i tècniques	2.418.352	1.801.365	60.926
Activitats administratives i serveis auxiliars	7.333.105	6.924.336	196.109
(Excepte 94 i 96) Altres serveis*	362.217	285.961	22.446
Total serveis	47.727.389	42.538.773	1.756.613
	2021		
	Ingressos d'explotació	Despeses d'explotació	Inversions en actius materials
Comerç	14.557.756	13.627.550	150.437
Transport i emmagatzematge	2.545.338	2.426.859	202.173
Hostaleria	5.391.283	4.854.794	317.787
Informació i comunicacions	1.227.150	1.091.736	4.250
Activitats immobiliàries	1.144.599	934.223	433.334
Activitats professionals, científiques i tècniques	1.754.023	1.395.911	24.464
Activitats administratives i serveis auxiliars	3.763.273	3.588.354	105.759
(Excepte 94 i 96) Altres serveis*	293.680	234.846	8.724
Total serveis	33.038.135	30.139.279	1.386.383
	variació interanual		
	Ingressos d'explotació	Despeses d'explotació	Inversions en actius materials
Comerç	27,5%	26,8%	80,5%
Transport i emmagatzematge	54,6%	43,5%	9,0%
Hostaleria	71,3%	66,7%	132,4%
Informació i comunicacions	24,0%	14,4%	-140,5%
Activitats immobiliàries	27,9%	4,0%	-62,4%
Activitats professionals, científiques i tècniques	37,9%	29,0%	149,0%
Activitats administratives i serveis auxiliars	94,9%	93,0%	85,4%
(Excepte 94 i 96) Altres serveis*	23,3%	21,8%	157,3%
Total serveis	44,5%	41,1%	26,7%

Font: Ibestat, a partir de les dades de l'INE (2024), Estadística estructural d'empreses

5.3.

COMERÇ

De les dades generals que analitzen les diferents activitats en l'apartat anterior, es desprèn que el comerç ha estat una de les activitats més dinàmiques dins del sector de serveis en aquesta recuperació de l'economia insular. El corol·lari del que s'ha exposat fins ara és evident, però basti recordar que fins al 2022 l'EEE situava l'increment del VAB del sector del comerç un 20,2 % en termes nominals superior a l'inici de la pandèmia, amb una xifra que havia crescut un 18,7 % i que tornava a estar en expansió neta en nombre d'empreses i establiments. Aquest apartat utilitza les fonts principals estadístiques existents que aporta informació dins el sector del comerç, com són els indicadors d'activitat del sector de serveis (IASS) i, concretament, els índexs relatius al comerç i l'índex de comerç al detall, acotats a les empreses destinades al consumidor final.

Així les coses, la consolidació del creixement dels fluxos turístics juntament amb les bones dades macroeconòmiques han fet repuntar la mitjana anual de l'índex del comerç al detall el 2023 un 13,4 %. Aquest és l'increment més fort de totes les comunitats autònomes, superant el de les Canàries (13 %) i el de Madrid (12 %), i a força distància de la mitjana nacional (9,4 %), que en general també ha mostrat un bon dinamisme a pesar que a un nivell inferior que les Balears des de fa una dècada, a excepció del 2020 (vegeu el [gràfic I-5.3](#)).

Si prenem de referència el 2019, el panorama no canvia gaire i situa les Balears amb un creixement acumulat del 30,6 % com la

segona comunitat en què ha crescut més l'índex, per darrere de Madrid (35,6 %), en un context de bonança generalitzada on els creixements autonòmics són, com a mínim del 15,7 %, registrat a Múrcia.

Les bones dades del comerç detallista s'han estès a la seva ocupació, amb un repunt de l'índex d'ocupació del comerç al detall de l'INE —amb estacions de serveis incloses— durant el 2023 del 4,1 %, el segon creixement més alt de la sèrie i el capdavanter de totes les comunitats autònomes. L'han seguit altres comunitats eminentment turístiques, com les Canàries (3,3 %) i la Comunitat Valenciana (3,1 %), que probablement hagin estat especialment beneficiades per la forta reactivació turística. Val a dir que aquestes dades positives no són un fet excepcional dins del territori nacional, que també ha registrat un avanç considerable (1,9 %) que fa que gairebé totes les comunitats estiguin en un índex superior al del 2019. Aquesta referència esdevé necessària si es té en compte que els darrers anys han estat anòmalament erràtics per l'impacte de la crisi de la covid.

Les darreres dades de 2023 dels indicadors del sector de serveis (IASS) confirmen que el repunt del comerç detallista és una ramificació del bon estat del sector de serveis en general. I ho fan donant continuïtat a les bones dades que ja avançava l'Enquesta estructural de serveis per al comerç fins al 2022, amb un creixement de l'índex de xifra de negocis a les Balears d'un 12 % i de l'índex d'ocupació d'un 4,5 %. Aquests dos creixements es troben molt per sobre dels increments estimats per a la mitjana espanyola (-0,2 % i 1,8 %, respectivament). Quan hom repassa la res-

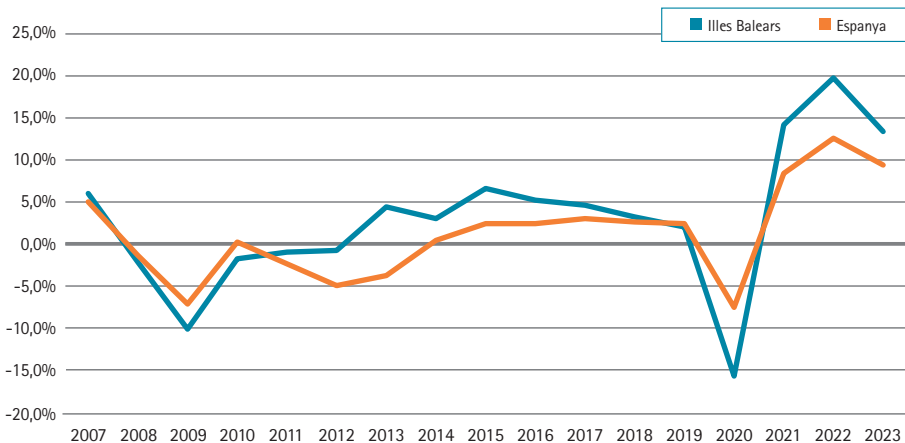
ta d'activitats, s'assabenta que no es pot dir que el comerç sigui un cas excepcional dins del sector de serveis, ja que la majoria d'activitats a les Balears experimenten creixements significatius, més intensos en xifra de negocis que en ocupació, cosa que situa el comerç com una vela més dels vents de popa que bufen en la conjuntura econòmica per al sector.

De fet, l'Enquesta estructural de serveis de 2022, referida de manera més concreta al comerç, permet constatar que les dades foren bones especialment en el sector del comerç al detall i a l'engròs —i no tant en les vendes de vehicles, que acompanya l'activitat del comerç en la secció CNAE—, tot i que un grau inferior a l'espectacularitat de les xifres de l'hostaleria, que encara havien estat molt febles durant el 2021 a causa de les restriccions. Així, la xifra de

negoci del comerç detallista incrementà un 35,2 %, un increment substancial acompanyat d'un creixement més moderat de la provisió d'inputs. De fet, així ho demostra l'augment de les despeses de personal (14,1 %) i el consum de béns intermedis (32,2 %), tot deixant un excedent brut d'explotació a l'alça (16,6 %) i un creixement de les empreses més moderat (3,6 %), ja que bona part de la recuperació es feu per la pèrdua de vendes dels anys anteriors (vegeu el [quadre I-5.4](#)).

El comerç a l'engròs, de manera anàloga, també incrementà la xifra de negocis a taxa de dos dígit (26,2 %) i tant el seu VAB a preus de mercat (41,7 %) com l'excedent brut d'explotació que en forma part (33,3 %) es mostraren vigorosos, acompanyats d'un increment de les empreses (6,3 %) i del personal mitjà ocupat (9,5 %).

Gràfic I-5.3.
Evolució de la mitjana anual de l'índex del comerç al detall de les Balears vs. Espanya
(% var. interanual)

Font: Ibestat (2024), a partir de dades de l'INE, Índex de comerç al detall

QUADRE I-5.4. PRINCIPALS MACROMAGNITUDS DEL COMERÇ PER SUBGRUP A LES ILLES BALEARS (2021-2022)

Magnitud	Unitat	Total Comerç	Venda de vehicles a motor	Comerç a l'engròs i intermediaris	Comerç al detall
Nombre d'empreses	2022	17.571	1.718	4.206	11.647
	2021	17.126	1.931	3.958	11.237
	% var. interanual	2,6%	-11,0%	6,3%	3,6%
Nombre d'establiments	2022	21.903	1.936	5.040	14.927
	2021	21.731	2.168	4.747	14.816
	% var. interanual	0,8%	-10,7%	6,2%	0,7%
Xifra de negocis	2022	18.269.383	1.959.118	6.539.337	9.770.928
	2021	14.110.090	1.701.767	5.183.078	7.225.246
	% var. interanual	29,5%	15,1%	26,2%	35,2%
Valor de la producció	2022	5.647.086	790.444	1.828.091	3.028.550
	2021	4.325.013	577.036	1.375.009	2.372.968
	% var. interanual	30,6%	37,0%	33,0%	27,6%
VAB a preus de mercat	2022	3.474.686	406.181	1.145.858	1.922.648
	2021	2.637.503	291.262	808.411	1.537.829
	% var. interanual	31,7%	39,5%	41,7%	25,0%
Despeses de personal	2022	1.850.343	199.900	640.244	1.010.199
	2021	1.592.173	175.065	531.616	885.492
	% var. interanual	16,2%	14,2%	20,4%	14,1%
Consums intermedis	2022	2.172.400	384.264	682.234	1.105.903
	2021	1.687.510	285.774	566.597	835.139
	% var. interanual	28,7%	34,5%	20,4%	32,4%
Excedent brut d'explotació	2022	1.407.354	195.805	476.659	734.890
	2021	1.104.664	117.196	356.940	630.528
	% var. interanual	27,4%	67,1%	33,5%	16,6%
Població ocupada mitjana	2022	75.290	7.372	21.412	46.506
	2021	70.082	7.625	19.548	42.909
	% var. interanual	7,4%	-3,3%	9,5%	8,4%
Població ocupada a 30/09	2022	76.538	7.432	21.971	47.135
	2021	71.562	7.629	20.296	43.637
	% var. interanual	7,0%	-2,6%	8,3%	8,0%

Font: Ibestat (2024), a partir de les dades de l'INE, Estadística estructural d'empreses

Com ja hem fet anteriorment, l'exercici de comparativa amb l'any 2019 permet ponderar en quina situació es troba el sector respecte a un teòric punt d'equilibri, tot tenint en compte que les dades que s'ofereixen són en termes nominals i poden estar afectades per l'efecte inflació dels darrers anys. Des d'aquesta perspectiva, la majoria de magnituds referides al comerç a l'engròs i, sobretot, el comerç al detall superaven les dades prèvies a la pandèmia amb un diferencial que permet inferir l'avanç real de les xifres.

Per exemple, les xifres de negoci augmentaren un 27 % en el comerç detallista i un 13,9 % en el comerç majorista, i augmenten en termes similars el valor de la producció i del VAB a preus de mercat. L'alça de les vendes fou sensiblement més elevada que l'increment de les despeses, un fet que situà els excedents bruts d'explotació, de mitjana, un 33 % més elevats. En canvi, les empreses del sector foren més reticents a augmentar els factors de producció, possiblement perquè aquest creixement no les ha situat en el límit de la seva frontera de producció —o venda, en aquest cas—, com demostra que el personal ocupat mitjà era encara inferior (-6,6 % i -2,7 %, respectivament). A més, només el comerç al detall havia incrementat respecte al 2019 el nombre d'empreses (9,6 %) i establiments (10,8 %), ja que en el comerç a l'engròs el nombre d'aquestes unitats era inferior (-9,4 % i -3,9 %, respectivament).

Usant la mateixa font, es pot fer el mateix exercici d'anàlisi amb altres magnituds relacionades amb la productivitat i les constants econòmiques del sector que tenen un caire més estructural, com la

productivitat i els costos unitaris. Cal tenir en compte que l'evolució s'observa millor en períodes llargs i que les variacions interanuals poden introduir molt de renou, especialment en la darrera crisi.

Així, d'acord amb aquesta enquesta, que aporta una visió complementària a la de la CRE comentada anteriorment, la productivitat de les empreses que es dediquen al comerç com a activitat principal es fa impulsar fins als 46.200 euros per ocupat, força per sobre del valor que presentava el 2019 (36.600 euros) gràcies a l'increment de la xifra de negocis i la contenció en els creixements de plantilla. Aquesta productivitat va ser, com calia esperar, més elevada en el comerç a l'engròs (53,5) i les vendes de vehicles a motor (55,1) que al petit comerç (41,3), d'acord amb la impossibilitat de crear economies d'escala, tot i que el creixement respecte a 2019 va ser elevat en les tres activitats (venda de vehicles a motor, 48,1 %; comerç a l'engròs, 25,9 %; comerç al detall, 22,6 %).

Alhora, el salari mitjà i els costos laborals unitaris han evolucionat a l'alça d'una forma més moderada, la qual cosa suggereix un increment de la competitivitat i la rendibilitat del sector, que concentra bona part dels costos en el pagament de nòmines. Així, el creixement respecte al 2019 del salari mitjà va ser d'un 8,5 %, i el dels costos laborals, un 9,3 %. L'increment fou més lent en el comerç al detall (7,3 % i 7,4 %, respectivament) que en la resta d'àrees, si bé és cert que aquests creixements encara són més elevats que els sectors de serveis en la totalitat (3,6 % i 1,5 %, respectivament), en què la productivitat per ocupat no ha estat capaç de créixer en aquest

trienni analitzat (-1,9 %). El quadre I-5.5 conté aquestes i altres variables relatives al comerç i la comparativa tant entre les seves activitats com amb la totalitat del sector de serveis.

Aquesta evolució ha tingut un reflex en els aspectes més comptables de l'activitat i ha superat les xifres de 2019 tant en ingressos d'explotació (18,2 %) com en despeses d'explotació (16,3 %). Així, es torna a situar la inversió en actius materials del comerç un 27,6 % més elevat que abans de la pandèmia, fins a un total de 271,6 milions d'euros. Novament, des d'aquest prisma, es pot apreciar com els sectors més dinàmics són les activitats del comerç a l'engròs i al detall, mentre que la subcategoria de venda de vehicles encara no havia superat les xifres d'explotació d'abans de la crisi i es trobava encara lluny de la inversió en actius materials (-14,4 %) (vegeu el quadre I-5.6).

5.3.1. EL COMERÇ ELECTRÒNIC

A mesura que la transformació digital guanya terreny en tots els àmbits, també ho fa en el comerç, que no n'és una excepció. Després de la crisi de la Gran Depressió es va produir un boom del comerç electrònic, amb la generalització de l'ús de grans plataformes de comerç electrònic i el creixent nombre d'usuaris que usaven internet per comprar. A aquest fenomen, en els darrers anys s'hi ha afegit l'ús d'aplicacions mòbil per fer compres, una cosa que posa encara més a l'abast del comprador la informació i el servei necessari per adquirir productes des de qualsevol lloc. A més, posa en relleu que les noves formes de comercialitza-

ció evolucionen i fan més difícil la supervivència del comerç tradicional que no sigui capaç d'adaptar-se a aquests sistemes de venda.

Serveixi com a clar exemple de l'expansió continuada del comerç electrònic l'índex que calcula l'INE de comerç al detall per correspondència o internet, mesurat a través l'activitat del grup CNAE 4791. Segons aquesta estadística, l'índex ha repuntat el 2023 un 7,5 %, després que l'any anterior s'estabilitzàs (0,3 %). Aquestes dades, que són estatals però amb tota seguretat són extrapolables a l'entorn regional, demostren que després de la pandèmia se segueix la tònica positiva dels darrers anys, si bé amb menor força que a final de la dècada anterior i especialment l'any 2020, quan l'increment per les restriccions de les interaccions socials el van fer el més elevat de la sèrie disponible (38,8 %).

Des d'una perspectiva més integral i aplicada a les Balears, per conèixer l'evolució del comerç electrònic podem consultar l'Enquesta sobre l'ús de TIC i comerç electrònic a les empreses, una operació estadística feta per l'Institut Nacional d'Estadística (INE) a Espanya, l'objectiu de la qual és mesurar l'ús de les tecnologies de la informació i les comunicacions (TIC) i el comerç electrònic a les empreses, seguint les recomanacions metodològiques d'Eurostat. Segons aquesta font, el 2022 les vendes del comerç electrònic de les empreses de més de deu treballadors de les Illes Balears ascendiren a 9.686,5 milions d'euros, el doble que l'any anterior (4.834,4 milions) —cal recordar que els grans creixements inclouen un efecte base important de recuperació de la pandèmia.

Quadre I-5.5. Principals indicadors del comerç per subgrup a les Illes Balears (2021-2022)						
Indicador	Unitat	Total Comerç	Venda de vehicles a motor	Comerç a l'engròs i intermediaris	Comerç al detall	Total serveis
Ocupats per empresa	Ocupats	4	4	5	4	4
	% var. interanual	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%
	var vs 2019	-20,0%	-20,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Ocupats per establiment	Ocupats	3	4	4	3	4
	% var. interanual	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	33,3%
	var vs 2019	-25,0%	0,0%	0,0%	-25,0%	0,0%
Productivitat	Milers d'euros	46,2	55,1	53,5	41,3	47,0
	% var. interanual	22,9%	44,2%	29,2%	15,4%	30,2%
	var vs 2019	26,2%	48,1%	25,9%	22,6%	-1,9%
Salari mitjà	Milers d'euros	23,1	26,9	27,1	20,6	25,6
	% var. interanual	8,5%	16,5%	11,5%	5,6%	15,8%
	var vs 2019	8,5%	15,0%	10,2%	7,3%	3,6%
Cost laboral unitari	Milers d'euros	24,6	27,1	29,9	21,7	26,3
	% var. interanual	8,4%	17,8%	9,9%	5,3%	17,9%
	var vs 2019	9,3%	13,9%	11,6%	7,4%	1,5%
Taxa de valor afegit	Percentatge	61,5	51,4	62,7	63,5	52,9
	% var. interanual	0,9%	1,8%	6,6%	-2,1%	2,4%
	var vs 2019	0,6%	-0,2%	1,9%	0,4%	-5,3%

continua

Magnitud	Unitat	Total sector de serveis	Comerç		Transports i emmagatzematge	Altres serveis
Taxa de despeses de personal	Percentatge	53,3	49,2	55,9	52,5	55,8
	% var. interanual	-11,8%	-18,1%	-15,0%	-8,8%	-9,5%
	var vs 2019	-13,4%	-23,1%	-11,4%	-12,5%	3,1%
Taxa d'assalariats	Percentatge	83,0	79,2	87,3	81,6	80,2
	% var. interanual	-0,2%	2,4%	-0,3%	-0,7%	1,2%
	var vs 2019	0,5%	0,8%	1,6%	-0,1%	-1,9%
Taxa d'assalariats a 30/09	Percentatge	81,6	78,5	85,0	80,5	71,1
	% var. interanual	0,2%	1,6%	0,9%	-0,4%	5,9%
	var vs 2019	-2,5%	-2,5%	0,1%	-3,8%	-0,7%
Taxa femenina d'assalariats a 30/09	Percentatge	42,7	15,6	26,5	54,4	37,2
	% var. interanual	4,2%	6,3%	3,8%	3,3%	6,1%
	var vs 2019	0,0%	18,5%	-2,0%	-1,9%	5,5%

Font: Ibestat (2024), a partir de les dades de l'INE, Estadística estructural d'empreses

QUADRE I-5.6. PRINCIPALS RESULTATS D'EXPLOTACIÓ DELS SECTORS DE SERVEIS PER SECTOR D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (MILERS D'EUROS) (2019-2022)

	Total Comerç	Venda de vehicles a motor	Comerç a l'engròs i intermediaris	Comerç al detall	Total serveis
2019					
Ingressos d'explotació	15.698.744,9	2.032.211,3	5.818.648,5	7.847.885,1	25.433.632,6
Despeses d'explotació	14.856.204,4	1.940.375,8	5.554.241,0	7.361.587,6	23.094.827,0
Inversions en actius materials	212.828,2	25.107,4	80.757,6	106.963,3	1.190.314,6
2020					
Ingressos d'explotació	12.913.156,9	1.607.025,6	4.479.809,6	6.826.321,7	11.884.084,1
Despeses d'explotació	12.571.577,4	1.563.233,1	4.407.301,8	6.601.042,4	12.342.106,6
Inversions en actius materials	158.942,8	-4.569,8	60.536,3	102.976,3	827.821,7
2021					
Ingressos d'explotació	14.557.756,0	1.764.435,6	5.369.775,3	7.423.545,1	18.480.379,1
Despeses d'explotació	13.627.549,6	1.676.259,4	5.071.228,3	6.880.062,0	16.511.729,4
Inversions en actius materials	150.437,3	-3.780,8	34.287,3	119.930,8	1.235.946,0
2022					
Ingressos d'explotació	18.556.935,0	2.019.376,3	6.602.587,2	9.934.971,5	29.170.453,8
Despeses d'explotació	17.283.147,1	1.870.590,1	6.192.977,7	9.219.579,3	25.255.626,1
Inversions en actius materials	271.599,5	21.493,0	95.991,3	154.115,2	1.485.013,3

Font: Ibestat (2024), a partir de les dades de l'INE. Estadística estructural d'empreses

Aquest creixement va ser propiciat per l'impuls de les vendes mitjançant webs o apps (78 %), però, especialment, per les vendes mitjançant missatges tipus EDI³ (137,4 %), un sistema que ja representa, amb 4.319,6 milions d'euros, un 44,5 % del total. Durant el 2022, la proporció de les vendes per comerç electrònic sobre el total també augmentà fins al 37 % (per un 23,3 % el 2021). Tot i això, el nombre d'empreses que va fer alguna venda per aquest mitjà va descendir (un 32 %, per un 36 % el 2021), la qual cosa posa de manifest que algunes de les empreses s'havien adaptat als anys més durs de pandèmia per oferir els seus productes en línia retornant al seu mètode habitual un cop restablerta certa normalitat en els hàbits de consum dels clients.

Quan es desglossa el comerç electrònic segons l'activitat de l'empresa a través dels subgrups CNAE —atès que en aquesta estadística el comerç electrònic es presenta com un mitjà de transacció i no com una activitat en si mateixa—, s'observa que el major bagatge dels comerços fa que els principals increments del comerç electrònic ara provinguin d'altres activitats no íntimament relacionades amb el comerç a l'engròs o al detall. Tant és així que les empreses d'aquest sector —que també agrupa la reparació de vehicles, d'acord amb l'estructura CNAE— només representa, amb 434 milions, un 9 % del total de les vendes per mitjans electrònics.

3. Missatges electrònics Electronic Data Interchange (EDI), expressat en milers d'euros. L'EDI és un sistema d'intercanvi electrònic de dades que permet a les empreses enviar i rebre documents comercials de forma automàtica i segura entre els seus sistemes informàtics, sense necessitat d'intervenció manual.

Obrint el ventall de la resta d'activitats, hi ha un fort repunt de les empreses del sector de serveis en general (103,3 %), i del sector d'hoteleria i càmpings en particular (130 %), gràcies a l'impuls del sector turístic. Les vendes de les empreses de construcció també repuntaren amb força (54,9 %) i la indústria mantingué un perfil més baix (14 %), en línia amb l'atonía del sector en els darrers anys. A més, arreu de tots els sectors s'observa un retrocés del nombre d'empreses que oferiren vendes per mitjà electrònic en el darrer any i un impuls més fort de les vendes mitjançant tipus EDI.

Tot plegat, el nombre d'empreses de més de deu treballadors que venen per correu electrònic almenys un 10 % de la seva facturació arribà al 22,9 %. Fou especialment elevat en el sector de l'hoteleria (87,2 %), va descendir significativament en el sector de serveis en general (32,47 %) i el comerç en particular (20,6 %), on encara hi continua havent un gruix important de les vendes que es duen a terme de manera presencial. Quan parlem de les empreses que realitzen la major part de la facturació de manera electrònica, aquest nombre es redueix al 10,2 %, i el nombre d'empreses passa a ser força més testimonial excepte en algunes activitats en què la comercialització electrònica té històricament una gran implantació, com és el camp dels allotjaments hotelers (53,8 %) (vegeu el quadre I-5.7).

A la microempresa —empreses de menys de deu treballadors—, la implantació del comerç electrònic és més lenta, ateses les barreres d'entrada i tecnològiques que suposa el desenvolupament i l'adquisició

QUADRE I-5.7. VENDES A TRAVÉS DEL COMERÇ ELECTRÒNIC PER SECTOR D'ACTIVITAT (EMPRESSES DE 10 OCUPATS O MÉS) (2021-2022)						
	Total Empreses	Indústria	Construcció	Serveis	Comerç a l'engròs i al detall. Reparació de vehicles	Hotels i càmpings
2021						
Vendes mitjançant comerç electrònic (milers d'euros)	4.834.379	163.063	14.915	4.656.401	434.013	1.299.193
Vendes mitjançant pàgines web o apps (milers d'euros)	3.015.110	29.414	14.915	2.970.781	345.506	1.067.227
Vendes mitjançant missatges tipus EDI (milers d'euros)	1.819.269	133.649		1.685.620	88.507	231.966
% de vendes mitjançant comerç electrònic sobre el total de vendes	23,34	10,7	0,56	28,17	6,42	48
% d'empreses que han realitzat vendes per comerç electrònic	35,98	33,34	4,44	49	38,91	95,79
% d'empreses les vendes de les quals per comerç electrònic són >= 10% de les vendes totals	24,08	17,66	1,4	34,57	14,7	91,06
% d'empreses les vendes de les quals per comerç electrònic són >= 50% de les vendes totals	11,13	3,96		17,26	2,65	58,63
2022						
Vendes mitjançant comerç electrònic (milers d'euros)	9.686.575	185.948	23.103	9.477.525	549.521	2.988.482
Vendes mitjançant pàgines web o apps (milers d'euros)	5.366.939	32.324	23.103	5.311.512	372.481	1.935.502
Vendes mitjançant missatges tipus EDI (milers d'euros)	4.319.637	153.624		4.166.013	177.041	1.052.980
% de vendes mitjançant comerç electrònic sobre el total de vendes	36,98	9,54	0,86	43,98	9,8	60,71
% d'empreses que han realitzat vendes per comerç electrònic	31,98	28,17	9,92	42,65	36,95	91,79
% d'empreses les vendes de les quals per comerç electrònic són >= 10% de les vendes totals	22,9	17,07	4,43	32,47	20,63	87,22
% d'empreses les vendes de les quals per comerç electrònic són >= 50% de les vendes totals	10,22	6,33		15,67	5,22	53,18
						8,32

Font: Ibestat, a partir de les dades de l'INE (2024). Enquesta d'ús de TIC i comerç electrònic a les empreses 2022-2023

d'una plataforma per oferir els serveis en línia. Això representa una despesa menys rendible per xifres de negoci petites i amb més dificultats per fer-se un nom a la xarxa respecte de les grans ja instaurades. Tot i així, el 2022 un 13,4 % de les empreses facturaren almenys part de les vendes mitjançant el comerç electrònic, un percentatge que es deu principalment a les empreses venedores de serveis (18,5 %), ja que a la indústria i la construcció aquesta modalitat és quasi inexistent (1,1 %). El total de les vendes per comerç electrònic va ascendir a 2.326,3 milions d'euros, el 95,6 % dels quals fou a través de webs o aplicacions mòbils.

5.4.

TRANSPORTS

El creixement del sector de serveis ha portat a un increment substancial en el volum de transports. Aquesta relació, especialment en una economia turística, és bidireccional: una bona marxa econòmica del sector de serveis ha generat una major demanda de transport, mentre que unes infraestructures de transport eficients han estat essencials per sostenir i fomentar els fluxos turístics i dels serveis en general. D'aquesta manera, el transport esdevé tant causa com conseqüència del dinamisme econòmic en aquests sectors.

A les Illes Balears, la insularitat comporta desafiaments únics que afecten el sector del transport. Les limitacions geogràfiques i la separació física respecte a les grans masses continentals imposen una depen-

dència significativa del transport marítim i aeri. Aquesta dependència es reflecteix en els costos logístics, la freqüència i fiabilitat dels serveis, i la capacitat de resposta davant les fluctuacions en la demanda.

A més, l'increment constant del flux de persones i mercaderies posa a prova les infraestructures existents i genera preocupacions significatives en termes de capacitat, impacte ambiental i qualitat de vida. És essencial trobar un equilibri entre fomentar el desenvolupament econòmic i garantir la sostenibilitat a llarg termini. Aquest debat inclou la necessitat d'inversions en tecnologies verdes, la millora de l'eficiència del transport públic i la implementació de polítiques que limitin la massificació turística, protegint així tant el medi ambient com el benestar de les comunitats locals.

En aquest apartat, s'analitza de manera exhaustiva la situació del sector del transport en una illa, considerant tant el transport de mercaderies com el de persones en les diferents vies de transport disponibles: marítim, aeri i terrestre. Es detallen i analitzen les dades a partir d'aquests tres darrers medis per oferir una vista global i comparada de l'evolució que permeti comprendre les tendències actuals, identificar els desafiaments específics i proposar solucions per millorar la connectivitat i sostenibilitat del transport en el context insular.

5.4.1. EL TRANSPORT AERI I MARÍTIM DE PERSONES

La condició de territori insular ofereix avantatges significatius per al control de l'arribada i sortida de persones. La seva natu-

ralesa geogràfica permet un monitoratge més efectiu dels punts d'entrada i sortida, ja que aquests es limiten principalment als aeroports i ports marítims. Aquest control es torna encara més rellevant en el context insular, on l'impacte de la massificació es percep de manera més intensa. Així, el monitoratge eficient no només contribueix a una millor gestió dels visitants, sinó que també esdevé una eina clau per equilibrar l'activitat turística amb la sostenibilitat i el benestar de la comunitat.

Així, les dades d'AENA indiquen que el 2023 ha tornat a ser un any de rècord, després del parèntesi de la pandèmia, i les Balears han batut l'anterior rècord de passatgers, amb més de 22 milions de persones arribades als tres aeroports de l'arxipèlag. Aquesta xifra representa un increment del 8,6 % respecte de l'any anterior, en què pràcticament s'assolí la plena normalitat després de les restriccions, i també supera l'anterior rècord que ostentaven les illes l'any 2019 amb un total de 20,64 milions de persones (vegeu el [gràfic I-5.4](#)).

Tots els aeroports de les Illes han vist incrementades les xifres de passatgers arribats, si bé partien d'un punt de partida distint en la recuperació dels fluxos d'entrada. Així, l'aeroport de Son Sant Joan, que patí el major daltabaix durant el fatídic 2020, ha superat els 15,5 milions de passatgers arribats gràcies a un increment interanual del 8,9 %. Això li permet situar-se per sobre de les xifres d'abans de la pandèmia (4,7 %) i seguir recuperant el pes que té sobre el total (70,6 %), que a escala estructural ha perdut afluència relativa des de fa quasi vint anys en favor de l'aeroport de Can Misses. Precisament l'aeroport de

Can Misses també ha anotat una empena significativa en les arribades, amb un increment del 9,7 %, el més intens de tots, i els quasi 4,5 milions de passatgers arribats a Eivissa representaren el 20,2 % del total. Finalment, Menorca ha presentat un augment més minso de passatgers, amb un 3,7 % de taxa de variació interanual, si bé val a dir que els més de 2 milions de persones que arribaren a l'aeroport són els que tenen un diferencial positiu més gran respecte a l'etapa precrisi (16,6 %), atès el menor descens durant el 2020 (-69 % per un -77,5 % de les Balears), gràcies, en part, al manteniment d'un flux de passatgers interilles en època de màximes restriccions.

Des d'un punt de vista mensual, les Balears assoliren un nou pic màxim d'arribades al mes de juliol amb un total de 3.331.266 passatgers aterrats, que superen la barrera de l'any anterior en un 5,3 %. Tot i així, no es pot dir que el rècord provengui només dels fluxos turístics estivals, sinó que cada mes les arribades han presentat increments interanuals, que han estat més acusats en el primer trimestre (31 %) a causa que la comparativa encara es feia contra mesos en què les restriccions eren presents d'una manera o una altra. Només Maó se surt parcialment d'aquesta tònica, ja que els increments a partir de la segona meitat de l'any foren més exigus i acabaren tancant el darrer trimestre amb un decreixement del nombre de passatgers arribats (-2,1 %) (vegeu el [gràfic I-5.5](#)).

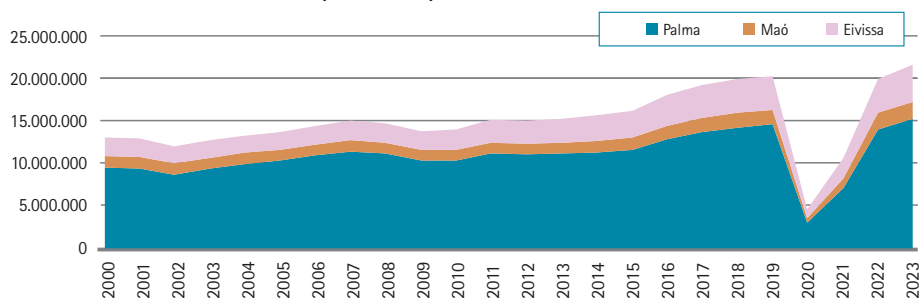
De manera similar, l'impuls de l'arribada de passatgers per via aèria s'ha estès també als passatgers per via marítima, que han assolit per primera vegada els 4 milions de

persones arribades, amb un increment respecte a l'any anterior del 6,9 %. L'augment es va deixar notar a totes les illes, amb un increment similar dels ports que mouen més passatgers, com Eivissa (6,8 %), Palma (5,8 %) i la Savina (4,4 %). Ports més petits

com Ciutadella i Alcúdia han crescut a taxes de dues xifres (18,3 % i 12,7 %, respectivament), tot i que Maó, el que rep menys passatgers, ha estat l'únic en què atracaren menys persones que l'any anterior (-8,8 %) (vegeu el [gràfic I-5.6](#)).

Gràfic I-5.4.

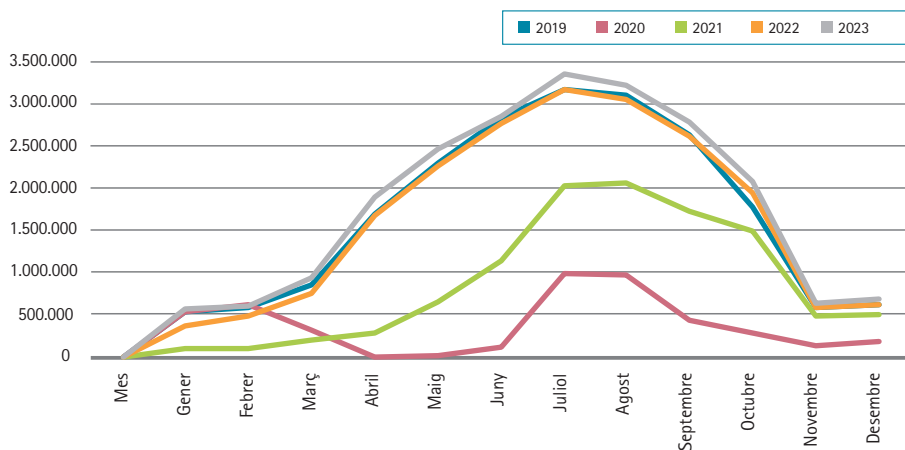
Evolució anual del nombre de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears (2000-2023) arribats a les Illes

Font: Ibestat (2024), a partir de les dades d'AENA

Gràfic I-5.5.

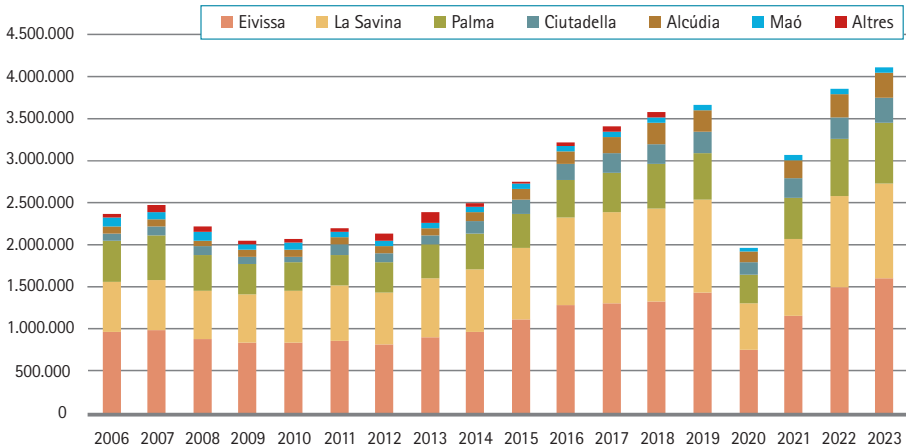
Evolució anual del nombre de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears (2000-2023) arribats a les Illes

Font: Ibestat a partir de les dades d'AENA

Gràfic I-5.6.

Evolució anual del nombre de passatgers i passatgeres per via marítima a les Illes Balears (2006-2023) arribades als ports de les illes Balears

Font: lbestat (2024), a partir de dades de l'Autoritat Portuària i ports de les Illes Balears.

Nota: La categoria «altres» inclou els ports de cala Rajada (Mallorca) i Sant Antoni (Eivissa), on actualment no hi ha trànsit de passatgers registrat.

L'acusada estacionalitat de l'arribada de viatgers es traduí en un pic a l'agost que fou el màxim a tots els ports arreu de les illes, si bé les illes petites acusen un major factor estacional derivat de l'augment de les connexions directes amb la península. Per exemple, durant el mes d'agost arribaren a la Savina més de 200.000 persones, un valor 8,7 vegades superior a les arribades del mes de gener, i a l'illa major, Eivissa, les prop de 300.000 persones representaven 6,7 vegades el trànsit del mes de gener. Al port de Palma l'estacionalitat no és tan marcada i assolí una arribada de persones de 120.000, un 4,3 superior a la de febrer, que és el mes en què hi hagué un menor moviment de persones.

En el vessant més lúdic del transport de passatgers per via marítima, com són els creuers, la plena normalitat ha arribat sense

rompre rècords. Així, durant el 2023 el total de passatgers procedents de creuers —tant de trànsit com emprant de base els ports balears— ha estat de 2.516.143 persones, un 45 % més que l'any anterior, però que no supera el rècord de creueristes de 2019, amb prop de 2,66 milions de creueristes. L'explicació d'aquesta contenció, contràriament amb el que passa al transport per via aèria i marítima ordinària on s'han batut rècords arreu de les illes, rau principalment en el menor nombre de naus que atracaren al port de Palma respecte de l'any anterior (660 per un 709, 2022) i també respecte del 2019 (817). Això, si bé ha permès incrementar la xifra de viatgers respecte a l'any passat un 37 %, fins a les 1.895.264, s'ha quedat lluny dels anys previs a la pandèmia, en què es superaren amb escreix els 2 milions de viatgers.

En canvi, Eivissa i Menorca sí que han vist com el nombre de creueristes ha anat a l'alça, marcant nous màxims tant en nombre de naus com en viatgers. Així, pel port d'Eivissa el 2023 n'han passat 188 (per 140 el 2022), la qual cosa eleva la xifra de viatgers a 550.258, quasi el doble que l'any anterior (85,6 %). Això deixa enrere la xifra de 163 vaixells i quasi 400.000 viatgers del 2019. El port de Maó, tot i que en molta menor escala, també, i el nombre de creueristes, un 30,9 % per 81 naus (per un 73, 2022), encara que els 69.692 que arribaren, tot i ser més que el 2019, són dins de la mitjana dels darrers quinze anys.

5.4.2. EL TRANSPORT DE MERCADERIES

D'acord amb el dinamisme exhibit per l'economia illenca el 2023, les estadístiques de l'Autoritat Portuària de les Illes Balears han registrat un increment de l'arribada de mercaderies per via marítima —la principal a les illes— respecte a l'any anterior del 4,1 %, fins a les 16.066.729 tones. Aquest augment ha estat determinat principalment per l'increment de la mercaderia rodada (5,6 %) i les seves mercaderies netes (7,2 %), que porten gairebé el 90 % del total a les Illes. Per la seva part, els grànels líquids i sòlids no han superat els valors del 2022 (-4,9 % i -0,5 %, respectivament).

Segons el port d'arribada, el de Palma ha estat el que ha rebut la major quantitat d'aquests productes, amb un tonatge total de més de 10 milions i un creixement interanual del 5,4 %. El segon port per importància és el d'Eivissa, que també ha registrat un increment (5 %) de mercaderies arribades similar al de Palma i un tonatge

total del 3,4 milions. En altres ports més petits, els resultats són més erràtics, ja que contrasta l'increment del port de Maó (5,3 %), molt en línia amb els anteriors ports principals amb els retrocessos d'Alcúdia (-4,1 %) i la Savina (-13,8 %).

Podem citar de manera testimonial que durant el 2023 han arribat 17,7 tones de mercaderies a les Balears per via aèria, un valor infinitament més baix que l'arribada en vaixell als ports a causa del major cost i la menor capacitat d'aquest mitjà per transportar béns. A més, el tonatge presenta una tendència clarament a la baixa i acumula descensos gairebé de manera sistemàtica des de principi de segle, en què l'assortiment de mercaderies de les Illes per via aèria arribava a les 69,4 tones.

5.4.3. ÚS DE LES CARRETERES

La necessitat d'impulsar el transport públic juntament amb les mesures per mitigar els estralls de la inflació en la recuperació de la covid motivaren les mesures estatals de la gratuïtat de gran part del transport públic urbà i interurbà durant el 2022. No hi ha cap dubte que aquestes mesures han suposat un gran impuls en l'ús del transport públic, amb un increment molt significatiu de viatgers dels serveis ferroviaris i transport rodat com de les línies d'autobús urbanes i interurbanes. Amb tot, sembla que no tot aquest increment de passatgers ha suposat un bescanvi entre transport públic i ús del vehicle privat, ja que, a pesar del gran augment de viatgers en tan sols un any, aquest no ha redundat en una menor intensitat del trànsit a les carreteres. Això hauria d'obrir la reflexió a la necessitat d'establir mesures

addicionals per assegurar l'abandonament de l'ús de vehicle privat o els vehicles de lloguer a través de la millora d'infraestructures i freqüències que facin més atractiva l'alternativa del transport públic.

Així, les línies de tren, metro i autobusos interurbans de la xarxa TIB van aglutinar 33,4 milions de viatgers, un màxim històric que es va produir, en bona part, en la gratuïtat dels bitllets per a tots els viatges fets amb la targeta intermodal. Aquestes xifres suposen un espectacular 51 % respecte al 2022 (21,1 milions) i dupliquen les anteriors a la pandèmia, que arribaven als 16,3 milions.

De manera similar, les dades de l'INE i el Consorci de Transports de Mallorca assenyalen que creixements espectaculars en el nombre de viatgers de les línies d'autobús i metro a Palma. El nombre de trajectes en autobusos urbans a la capital ha superat els 54 milions, el valor més alt de tota una sèrie, que venia de 37 milions l'any anterior i gairebé 44 abans de la pandèmia. Alhora, també s'ha disparat l'ús de l'única línia de metro que té Palma, entre el centre i la Universitat de les Illes Balears, amb un total d'1,86 milions d'usuaris, un creixement del 39 % i que l'any 2022 sí que havia marcat un rècord amb 1,34 milions.

Sense sortir de la capital, també s'ha de mencionar la important expansió de la xarxa de bicicletes públiques Bicipalma en els darrers anys, que el 2023 ha gaudit d'una gran ampliació del nombre d'estacions fins a les 85, un nombre que augmenta i que ja n'hi ha noves de projectades fins al centenar, per arribar a totes les barriades de Palma. Aquest sistema ha disposat de preus molt atractius i en la primera part de

2023 ja comptava amb més de 6.000 usuaris que tenien al seu abast quasi un miler de bicicletes, aproximadament un terç d'elèctriques, la qual cosa introduïa una gran novetat dins d'aquest sistema des de la seva implantació i que, segons han informat les autoritats municipals, ha fet disparar encara més el nombre d'usuaris.

Amb tot, les Balears arriben amb un parc de vehicles per habitant molt alt, un dels més elevats, fet que evidencia els hàbits d'ús de transports a les Illes i la necessitat d'impulsar el transport públic. Segons les dades d'Ibestat a partir de les dades de la Direcció general de Trànsit (DGT), el 2023 hi havia a les Balears 919,5 vehicles per cada mil habitants, una de les xifres més altes d'Espanya però que enguany, com a fet poc freqüent, s'ha reduït respecte de l'any anterior (927,48). Menorca és la que presenta un nombre més baix de vehicles per cada mil habitants (880,6), seguida de Mallorca (900,3) i Eivissa (1.036,9). A molta distància hi ha Formentera, que frega els 1.500 vehicles per cada mil habitants, i supera els 733 si només es tenen en compte els turismes (per un 622,4 de les Balears), la qual dona a entendre per què ha estat la primera illa que ha posat limitacions a l'entrada de vehicles en temporada alta.

L'ús d'aquest parc de vehicles, a més, no ha deixat de créixer arreu de les Illes. Segons les dades del Consell Insular de Mallorca, la intensitat mitjana diària (IMD) a les carreteres de l'illa gran ha arribat a 13.769, un 4,7 % més que l'any anterior, tot superant també el darrer màxim que s'havia marcat el 2019 (13.262). El percentatge de vehicles pesants fou del 7,28 %, un valor molt semblant a l'any anterior (vegeu el [quadre I-5.8](#)).

Quadre I-5.8. INTENSITATS MITJANES DIÀRIES (IMD), PERCENTATGE DE VEHICLES PESANTS I VOLUM TOTAL DE VEHICLES A LES BALEARS PER ILLES (2012-2023)												
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca												
IMD	9.884,24	10.092,87	10.415,86	11.091,34	11.792,49	12.457,59	12.809,40	13.261,98	9.291,34	12.096,00	13.151,19	13.767,98
Pesants (%)	6,00	6,12	6,57	7,01	7,23	7,28	7,32	7,27	7,31	7,30	7,29	7,28
Mobilitat anual (milions)	6.325,83	6.459,35	6.666,06	7.270,62	7.567,77	7.910,50	8.118,46	8.318,13	5.834,53	7.667,64	8.091,69	8.673,29
Menorca *												
IMD	8.940,11	7.558,46	8.939,69	9.323,97	9.859,32	10.150,55	9.247,45	9.716,20	6.860,43	9.022,64	—	—
Pesants (%)	6,73	5,31	6,65	7,34	8,00	7,39	7,44	5,87	4,72	4,16	—	—
Mobilitat anual (milions)	383,68	324,38	383,66	400,15	423,13	435,63	407,37	467,91	330,39	434,51	—	—
Eivissa *												
IMD	8.943,00	9.272,00	9.509,00	9.942,00	10.201,00	10.378,00	10.415,00	10.315,00	6.818,00	8.968,00	10.025,00	10.582,00
Pesants (%)	4,30	—	4,30	4,40	4,10	3,80	3,80	3,80	3,50	3,50	3,50	3,70
Mobilitat anual (milions)	636,57	—	676,86	707,71	728,15	738,74	741,39	734,28	486,65	638,51	692,25	743,99

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels Consells de Mallorca, de Menorca i d'Eivissa i Formentera

* El Consell de Menorca no ha facilitat les actualitzacions d'intensitat mitjana diària per al global de l'illa a 2022 i 2023.

Ara per ara, les dades d'Eivissa no permeten ser tampoc gaire optimistes. I és que la intensitat mitjana diària a les principals carreteres ha repuntat un 5,6 %, fins als 10.582 vehicles per dia, i una proporció de vehicles pesants que comporta un augment de dos punts percentuals respecte a l'any anterior (3,7 %, per un 3,5 % el 2022). Eivissa torna a superar així el punt més àlgid de la sèrie històrica, que s'havia assolit el 2018, amb una intensitat mitjana diària de 10.415.

Finalment, les dades de Menorca semblen donar una treva, amb un descens del 5 % de la intensitat mitjana diària, fins als 9.204 vehicles diaris, un comportament més moderat que, com s'ha vist en aquest capítol, s'estén a la majoria d'indicadors de volum i no només als de trànsit rodat a les seves carreteres.

Finalment, a partir de l'anàlisi individual de les seves principals carreteres – ja que al tancament d'aquesta memòria el Consell de Menorca no ha pogut facilitar una dada que agregui de manera ponderada el trànsit de l'illa– es pot extreure la conclusió que la congestió viària a Menorca dona una treva. Així, la Ronda de Maó, que anualment registra el major trànsit de vehicles,

ha experimentat una disminució del 9,5% amb una intensitat mitjana diària total del 19.406, mentre que la Me-08 (Maó-Sant Lluís), amb qui comparteix el major trànsit rodat de l'illa, tampoc ha superat les xifres de l'any anterior (-0,4%). La Me-01, principal artèria que connecta Maó amb ciutadella, sí que ha incrementat lleugerament el nombre de vehicles que hi ha passat (2.3%), tot i que es tracta de l'increment interanual més exigu dels darrers 10 anys, exceptuant 2020, l'any de restriccions més severes de la pandèmia. De fet, en aquesta carretera els vehicles pesats han representat un 7,9%, un valor força inferior a l'any anterior (8,6%), i també més baix que els valors previs a la 2020 (8%).

És evident que treballar sobre el preu no n'hi ha prou per incentivar l'ús del transport públic. Reduir el cost del bitllet és només una part de l'equació. Per avançar en la substitució del vehicle privat per altres formes de transport més eficients i netes, cal una estratègia integral que aglutini millores en la freqüència i la qualitat del servei, l'accessibilitat, la connectivitat entre diferents modes de transport i una infraestructura segura i còmoda. Només així es podrà fomentar un canvi real i durador cap a un model de mobilitat més sostenible.

6

TURISME

6.1.

INTRODUCCIÓ

Si l'any 2022 es podia considerar el punt de retorn a la normalitat quant als resultats de l'activitat turística a les Illes Balears després de l'esclat de la pandèmia de la covid, el 2023 és l'any dels rècords. En termes absoluts, la majoria d'indicadors turístics de les Illes Balears superen els nivells històrics assolits i se situen per sobre dels anys més àlgids en termes turístics. Aquesta circumstància no només confirma la recuperació dels patrons estacionals sinó el retorn al model d'explotació característic de les Illes Balears.

Com és habitual en aquest capítol de la memòria del CES, a totes les taules i els gràfics es proporciona informació relativa a l'any de referència, en aquest cas el 2023, comparada amb el període immediatament anterior. La comparativa temporal amb el 2022 permet contextualitzar les xifres i les variacions anuals, que mostren fins on han arribat les magnituds del 2023. No obstant això, en molts casos en aquesta edició encara s'ha mantingut la comparativa respecte de l'any 2019. S'ha decidit així per un doble motiu. Per una part, l'any previ a la pandèmia ha quedat a la literatura econòmica com a referència de comparació i s'ha considerat adient mantenir-la a fi d'oferir informació addicional al lector.

En segon lloc, comparar amb l'any 2019 confirma la genuïnitat de les dades de 2023, ja que els increments que presenten no són fruit d'un efecte de base, sinó que les variacions positives es donen més enllà de la vall que suposà el 2020.

En aquesta edició de la memòria del CES s'ha continuat la sèrie de dades turístiques d'Eivissa i Formentera de forma desagregada. Tal com es va comentar a la memòria de 2022, s'han calculat separatament les dades de la temporada alta i la temporada baixa per a cada illa, però en els casos en què això no ha estat possible s'ha continuat aportant la informació per temporades per al conjunt d'ambdues illes. Arran d'aquesta incorporació, es manté el nom de Pitiüses per a la suma d'Eivissa i Formentera.

Per al present capítol, fonamentalment s'ha optat per una estructura de dos blocs de continguts. El primer està centrat en el punt de vista de la demanda turística i s'hi analitza el nombre de turistes, les pernoctacions i l'estada mitjana, així com la despesa feta pels visitants, entre altres variables. El segon bloc analitza l'oferta turística i ofereix les magnituds relacionades amb la planta oberta, nombre de places i les empreses i locals en les branques turístiques. El nombre d'establiments i el de places fa referència a l'any 2022, atès que en la data de tancament no es disposava de les dades del 2023.

Quant als criteris metodològics, totes les dades procedeixen de fonts oficials, bé sia de l'Ibestat o bé de l'INE. La data d'extracció de les taules de l'Ibestat és el 10 de maig de 2024, per la qual cosa les dades que es refereixen al 2022 i al 2019 ja estan revisades i actualitzades i són definitives, i les del 2023 encara són provisionals i seran definitives a l'edició de la memòria del CES del 2024. Les dades que s'han tret del Directori d'Empreses de l'INE (DIRCE) estan referides a l'1 de gener de cada any.

L'estacionalitat s'ha continuat analitzant considerant la seqüència temporal següent: temporada mitjana alta, de maig a octubre, i temporada mitjana baixa, de novembre a abril. A fi que l'acumulat anual coincideixi amb la suma de les dues temporades, s'ha considerat que la temporada baixa és discontinua.

6.2.

L'EVOLUCIÓ DE LES BALEARS EN RELACIÓ AMB LES COMUNITATS AUTÒNOMES COMPETIDORES EN EL SEGMENT DE SOL I PLATJA EN TURISME INTERNACIONAL

Aquest apartat tracta de l'evolució del nombre de turistes internacionals a les comunitats autònomes que l'informe sobre la competitivitat del sector turístic del CES ha definit com a principals comunitats autònomes competidores

de les Balears¹, que són Catalunya, les Canàries, Andalusia i la Comunitat Valenciana. Aquestes dades s'han obtingut a partir de l'Enquesta de moviments turístics en frontera (FRONTUR) per als turistes estrangers.

L'any 2022, dos anys després de la pandèmia de la covid, les Illes Balears pràcticament retornaren al nivell de turistes internacionals que hi hagué el 2019. Si bé aleshores no va arribar a igualar-lo, el 2023 l'ha superat amb escreix. Cal recordar que les restriccions per viatjar arreu del món que s'imposaren a partir de març de 2020 sacsejaren fortament la confiança dels turistes, especialment per al turisme estranger. Per això, el fet de superar el nombre de turistes previs a la pandèmia tres anys després confirma la superació de la crisi. Cal comentar que el 2023 ha estat el primer any en què es permeté viatjar sense cap tipus de restricció al llarg dels mesos.

Les Illes Balears acolliren 14,4 milions de turistes internacionals el 2023. Aquesta xifra implica una recuperació del 9,2 % respecte del 2022 i supera els 13,9 milions de turistes del 2018, que fins aleshores era el sostre que s'havia assolit a l'arxipèlag. Els rècords superats en turisme internacional per a Illes Balears també s'han repetit al llarg del territori estatal en la majoria de casos. Així, a Espanya arriben 85,2 milions de turistes, la xifra més alta de tota la sèrie històrica i que supera àmpliament la del 2022 (en un 18,9 %) i la del 2019 (un

1. Vegeu: CONSELL ECONÒMIC I SOCIAL DE LES ILLES BALEARS (2005). *Informe sobre la competitivitat del sector turístic de les Illes Balears*. Disponible a: <https://www.caib.es/sacmicrofront/archivopub.do?ctrl=NTCS-0146ZI373&id=373>.

2,0 % més), la qual queda com la segona més elevada fins al moment. Com haurà pogut observar el lector, la variació interanual d'Espanya és més elevada que la de les Balears, la qual cosa ha provocat que el pes que representa el turisme balear dintre del turisme espanyol passi d'un 18 % el 2022 a un 17 % el 2023. No obstant això, les Illes Balears es mantenen com la segona comunitat autònoma quant a nombre de turistes. Precisament, la regió que acollí el nombre més elevat és Catalunya, amb 18,2 milions de persones. No debades, aquesta comunitat presenta la variació més destacada respecte al 2022 (22,4 %) i té un pes en el còmput estatal de més d'una cinquena part (concretament, un 21 %). Ara bé, si es comparen les dades catalanes respecte dels nivells de 2019, són les úniques que encara es troben per sota de la situació prèvia a la pandèmia (un 6,2 % inferior). Les Canàries, amb gairebé 14 milions de turistes, queden en tercer lloc en el rànquing de comunitats autònomes i cal destacar la recuperació que han tingut en comparació amb l'any anterior (13,2 %) i respecte de 2019 (6,1 %). Andalusia ha recuperat el terreny perdut i, gràcies a un augment en el nombre de turistes del 21,8 % en un any, aconsegueix situar-se lleugerament per sobre del nombre de turistes de 2019. Així, el 2023 frega els 12,2 milions, mentre que quatre anys enrere just superava els 12,0 milions. La Comunitat Valenciana tanca el grup de regions amb més de 10 milions de turistes, fita que mai havia arribat a assolir. El màxim anterior fou precisament el del 2019, amb 9,5 milions de turistes internacionals, lllindar que ha superat el 2023 en quasi una desena part més. Dintre de les comunitats autònomes que no s'han definit

com a competidores hi destaca la Comunitat de Madrid, que supera en un 2,7 % el nombre de turistes del 2019 i queda en 7,8 milions (vegeu el [quadre I-6.1](#)).

Quant als diferencials de creixement respecte a la mitjana espanyola, destaca la divergència negativa dels dos arxipèlags espanyols. En ambdós casos la caiguda del nombre de turistes a causa de la covid fou més intensa que a la Península; a més, la recuperació posterior es donà abans i de manera més vigorosa. Per tant, és esperable que ara les taxes anuals de creixement per a les Balears i les Canàries siguin més moderades que la resta del territori espanyol. Al cantó positiu hi ha Catalunya, amb un diferencial de 3,6 p. p., però, com s'ha comentat al paràgraf anterior, encara no ha arribat als nivells previs a la pandèmia. Andalusia i la Comunitat Valenciana també es troben en positiu respecte del diferencial amb la taxa estatal (vegeu el [gràfic I-6.1](#)).

Quant a la desagregació entre la temporada alta i la temporada baixa, destaca, com en altres edicions, el pes que representen els mesos de primavera i estiu sobre el total a les Illes Balears. Una vegada recuperat el patró estacional, la concentració dels visitants en la temporada alta es manté al voltant del 85 %, el nivell d'estacionalitat més elevat d'Espanya, i a distància del segon, Catalunya, amb un 64 %. Les Canàries tenen el percentatge més alt del turisme total internacional en temporada baixa (un 55 %), tot i que cal recordar que la definició dels mesos de temporada baixa feta per a les Balears en realitat són els mesos de temporada alta per a l'arxipèlag canari.

QUADRE I-6.1. TURISTES DE LES ILLES BALEARS EN RELACIÓ AMB LES COMUNITATS AUTÒNOMES D'ESPANYA COMPETIDORES EN TURISME INTERNACIONAL (2022-2023)

2022

	Total		Temporada mitjana alta				Temporada mitjana baixa			
	Total turistes	% sobre el total	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA	Total turistes	% sobre CA
Espanya	71.659.282	100%	47.370.759	100%	66%	24.288.523	100%	34%		
Illes Balears	13.203.884	18%	11.297.646	24%	86%	1.906.238	8%	14%		
Andalusia	10.009.890	14%	6.617.278	14%	66%	3.392.612	14%	34%		
Canàries	12.328.012	17%	5.961.981	13%	48%	6.366.031	26%	52%		
Catalunya	14.852.042	21%	10.130.710	21%	68%	4.721.332	19%	32%		
Com. Valenciana	8.616.447	12%	5.632.689	12%	65%	2.983.758	12%	35%		
La resta de CA	12.649.007	18%	7.730.455	16%	61%	4.918.552	20%	39%		

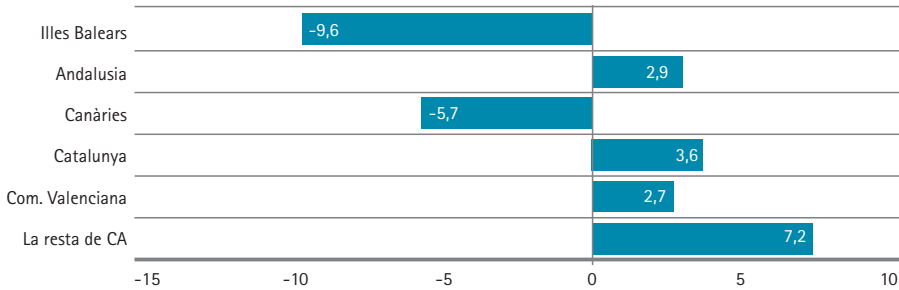
2023

	2023										% de variació 2023-2022			
	Total		Temporada mitjana alta				Temporada mitjana baixa				Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% de variació 2023-2019 Total
	Total turistes	% sobre el total	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA	% sobre Espanya	% sobre CA	Total turistes	% sobre Espanya	% sobre CA				
Espanya	85.169.048	100%	53.893.370	100%	63%	31.275.678	100%	37%	18,9	28,8	2,0			
Illes Balears	14.424.512	17%	12.191.976	23%	85%	2.232.536	7%	15%	9,2	17,1	5,4			
Andalusia	12.190.566	14%	7.716.019	14%	63%	4.474.547	14%	37%	21,8	31,9	1,4			
Canàries	13.950.687	16%	6.346.156	12%	45%	7.604.531	24%	55%	13,2	19,5	6,1			
Catalunya	18.182.612	21%	11.695.673	22%	64%	6.486.939	21%	36%	22,4	37,4	-6,2			
Com. Valenciana	10.474.166	12%	6.618.787	12%	63%	3.855.379	12%	37%	21,6	29,2	9,8			
La resta de CA	15.946.505	19%	9.324.759	17%	58%	6.621.746	21%	42%	26,1	34,6	1,3			

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2024). FRONTUR

Gràfic I-6.1.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement dels turistes respecte a Espanya per comunitats autònomes competidores (2022-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2024). FRONTUR

6.3.

LA DEMANDA TURÍSTICA A LES ILLES BALEARS

6.3.1. ESTADES

El total d'estades a les Illes Balears gairebé arriba als 115 milions el 2023, una xifra superior als 108,8 milions de l'any anterior i un 5,0 % per sobre la del 2019. No obstant això, aquesta magnitud és una de les que discrepa en la sèrie de rècords del 2023. El 2017, tot i que arribà un nombre total de turistes inferior al del 2023, les estades arribaren als 116,5 milions, un 1,3 % més que les de 2023. Respecte de la comparativa amb aquest màxim del 2017, s'ha de dir que el turisme espanyol a les Illes augmenta el 2023 més d'un 40 % i és el turisme internacional que queda un 7,5 % per sota. En canvi, ambdues tipologies de turistes superen el 2023 les xifres del 2019 i les del 2022. El pes que té el turisme espanyol en termes d'estades roman al voltant del 20 %, fet que indica un canvi

de patró a causa de la pandèmia de covid; fins aleshores, l'aportació del turisme d'altres comunitats autònomes vorejava el 15 % (vegeu el [quadre I-6.2](#)).

En la desagregació per illes, Mallorca representa més de dues terceres parts del total d'estades (el 70,7 %) i supera els 80 milions per primera vegada en els darrers 5 anys, tot i que no arriba als 84 milions del 2017. El creixement interanual és mig punt percentual superior a la mitjana autònoma i és molt equilibrat entre el turisme internacional (6,2 % més) i el nacional (5,6 %). Les estades dels turistes estrangers, uns 70 milions, són el 86 % del total de l'illa, amb què Mallorca queda com l'illa amb major presència internacional en el nombre de nits gaudides pels turistes.

Menorca acull 11,6 milions d'estades turístiques, xifra que és mig punt inferior a la del 2022. No obstant aquest descens, el nivell del 2023 és el segon més alt de la sèrie històrica, únicament superat pel del 2022. Aquesta circumstància es repeteix pel turisme nacional, que, si bé presenta pèrdues en

comparació amb l'any anterior, supera els anys previs a la pandèmia. Menorca és l'illa on el turisme d'altres comunitats autònomes té més presència, superant el 40 %. El nombre d'estades dels estrangers completa el 60 % restant, amb gairebé 7 milions. En aquesta ocasió, la fita del 2023 supera tant la del 2019 com la del 2022, amb variacions del 0,9 % i 3,1 % respectivament, però es queda per darrere del 2016, 2017 i 2018, quan se superaren amb escreix els 7 milions de nits gaudides pel turisme internacional.

L'arxipèlag pitiús concentra una de cada cinc estades turístiques de les Illes Balears, ràtio que augmenta fins a una de cada quatre en el cas dels turistes espanyols. Els 22,1 milions d'estades del 2023 es desagreguen en 5,7 milions dels nacionals i 16,4 per als estrangers. Respecte de l'any immediatament anterior, destaca l'augment del 9,5 % del nombre de nits passades pels turistes internacionals, però en la comparativa respecte del 2019 cal dir que les nits dels turistes espanyols s'incrementen en un 50 %. Aquest fet excepcional empeny el total de nits fins al rècord històric que representa el 2023, el qual se situa un 7,3 % per sobre del 2022 i un 11,4 % per damunt del 2019.

Aquestes dades que s'han comentat de les Pitiüses, es poden desagregar per a Eivissa i Formentera. Quant a la pitiüsa major, se superen els 20 milions d'estades, suma dels 5 milions dels espanyols i dels 15,1 milions dels estrangers. Tant un cas com l'altre marquen rècords de la sèrie històrica, que per a Eivissa s'inicià el 2019. Respecte d'aquest any, les pernoctacions turístiques dels espanyols s'incrementen un 57,7 % el 2023 i representen una quarta part del total. Les estades internacionals

són el 75 % restant i superen el llindar del 2019 en un 1,1 %.

En el cas de Formentera, l'any dels rècords és el 2022; el 2023 queda relegat al segon lloc de la sèrie històrica. A l'any de referència d'aquesta memòria, el nombre d'estades se situa en 1,9 milions, un 14,5 % per sota de la quantitat del 2022. Aquest descens es dona en les nits passades per espanyols (-22,5 %) i per estrangers (-10,0 %). Les estades de turistes internacionals són més de dues terceres parts del total de l'illa i superen en un 19,0 % les que es donaren el 2019. En el cas dels espanyols, queden un 6,8 % per sobre. Cal recordar que la proporció d'excursionistes (visitants que no pernocten) a l'illa de Formentera és més elevada que a la resta d'illes.

6.3.2. ESTADA MITJANA

El daltabaix que representà la pandèmia de covid ha modificat certs hàbits i comportaments dintre de la demanda turística de les Illes Balears. Un d'aquests és l'estada mitjana dels turistes, la qual s'ha escurçat en comparació amb els anys previs al 2020. Això succeeix de manera pràcticament generalitzada, ja que es detecta aquesta reducció a totes les illes i en la majoria de nacionalitats.

El 2023, l'estada mitjana a les Illes Balears se situa en els 6,4 dies, amb una caiguda del 2,2 % en comparació amb el 2022 i un escurçament del 3,0 % respecte de l'estada mitjana del 2019. El nombre de pernoctacions dividit pel nombre de turistes en el cas de la nacionalitat estrangera és de 6,5 dies per turista, amb un decreixement d'un 2,3 % (un -2,9 % respecte de 2019),

i, pel cas dels espanyols, ha estat de 6,2 dies, amb un decreixement d'un 2,0 % (-3,1 % respecte de tres anys enrere) (vegeu el [quadre I-6.3](#)).

L'estada mitjana a Mallorca ha estat de 6,5 dies (0,1 dies per sobre de la mitjana regional), amb una escurçada del 2,3 % (similar a la reducció regional). L'estada mitjana dels estrangers (6,6 dies) és una mica més llarga que la dels espanyols (6,2 dies), fet que es repeteix a la resta d'illes, amb l'única excepció d'Eivissa. Respecte del 2019, es redueix l'estada dels turistes internacionals i dels nacionals, però si es fa la comparativa respecte del 2022, destaca l'allargament del turisme domèstic, amb un 4,8 %.

A Menorca es dona l'estada mitjana més llarga de totes les illes, amb 7,0 dies de còmput mitjà. Això significa 0,6 dies per sobre de la mitjana regional, tot i que mostra un decrement del 2,7 % (mig punt més negatiu que el decreixement regional). L'estada mitjana del turisme estranger ha estat de 7,1 dies, amb un creixement d'un 2,5 % (4,8 p. p. per sobre de la variació regional), i de 6,7 dies en el cas del turisme domèstic, amb un decreixement d'un 9,6 %, el qual, llevat de Formentera, és el més negatiu de l'arxipèlag balear.

L'estada mitjana a les Pitiüses ha estat inferior als sis dies (0,5 dies més curta que la mitjana regional), amb una reducció de l'1,7 %. L'estada mitjana dels turistes estrangers i la dels espanyols és molt similar (6,0 dies i 5,9 dies respectivament), si bé el comportament respecte de 2022 és divergent: en el primer cas es dona un lleuger augment (un 0,6 % interanual), mentre

que en la segona tipologia s'escurça l'estada mitjana un 7,8 %.

El comportament negatiu de l'estada mitjana de les Illes Pitiüses no es reparteix amb la mateixa intensitat a cada una de les illes. Si bé la ràtio del nombre d'estades entre el de turistes és similar en ambdues illes (6,0 dies per a Eivissa i 5,8 per a Formentera), la caiguda respecte de 2022 a la pitiüsa major queda en el mig punt percentual, mentre que l'illa més meridional redueix l'estada mitjana un 12,0 %. Cal destacar la reducció que ha patit Formentera en la mitjana dels turistes espanyols (-21,1 %).

6.3.3. NOMBRE DE TURISTES

La magnitud turística que més destaca per l'increment, juntament amb la despesa turística, és el nombre total de turistes de les Illes Balears. El 2023 visitaren les Illes més de 17,8 milions de turistes, amb un increment del 8,1 % respecte de 2022 i queda un 8,3 % per sobre el total del 2019. Vistes aquestes variacions, no resulta sorprenent que la xifra total de turistes marqui un màxim en la sèrie històrica. Els turistes internacionals són els que més contribueixen a aquest augment respecte del 2022, amb un 9,1 % i assoleixen la xifra de 14,4 milions (el 81 % del total), tal com s'ha comentat a l'apartat 6.2 d'aquest capítol. Els 3,4 milions restants (19 %), que són els turistes amb nacionalitat espanyola, presenten també un creixement significatiu del 3,9 %. En realitat, el turisme nacional supera amb escreix el nivell previ a la pandèmia (un 22,7 % més), mentre que l'internacional queda un 5,3 % per damunt (vegeu el [quadre I-6.4](#)).

QUADRE I-6.2. ESTADES DELS TURISTES AMB DESTINACIÓ PRINCIPAL A LES BALEARS PER ILLES I PAIS DE RESIDÈNCIA (2022-2023)

2022

	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temporada mitjana baixa
Illes Balears	108.825.992	100%	88.886.072	82%	19.939.920	18%
Espanya (altres CA)	20.910.999	19%	16.149.142	77%	4.761.857	23%
Estranger	87.914.990	81%	72.736.927	83%	15.178.063	17%
Mallorca	76.612.376	100%	60.598.964	79%	16.013.412	21%
Espanya (altres CA)	10.421.850	14%	7.622.741	73%	2.799.109	27%
Estranger	66.190.527	86%	52.976.223	80%	13.214.304	20%
Menorca	11.623.328	100%	10.357.322	89%	1.266.006	11%
Espanya (altres CA)	4.866.855	42%	4.038.986	83%	827.869	17%
Estranger	6.756.475	58%	6.318.337	94%	438.138	6%
Pitiüses	20.590.284	100%	17.929.787	87%	2.660.497	13%
Espanya (altres CA)	5.622.297	27%	4.487.419	80%	1.134.878	20%
Estranger	14.967.989	73%	13.442.369	90%	1.525.620	10%
Eivissa	18.352.600	100%	...	...	...	...
Espanya (altres CA)	4.824.327	26%	...	...	...	...
Estranger	13.528.271	74%	...	...	...	...
Formentera	2.237.686	100%	...	...	...	...
Espanya (altres CA)	797.968	36%	...	...	...	...
Estranger	1.439.718	64%	...	...	...	...

continua

2023										% de variació 2023-2022				% de variació 2023-2019	
Total		% per illa	Temporada mitjana alta	% temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Temporada mitjana alta	Total	Temporada mitjana alta			Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana baixa		Total
Illes Balears		100%	93.554.516	81%	21.407.128	19%	5,6	5,3			7,4	5,0			5,0
Espanya (altres CA)		19%	15.934.056	75%	5.360.789	25%	1,8	-1,3			12,6	18,9			18,9
Estranger		81%	77.620.460	83%	16.046.338	17%	6,5	6,7			5,7	2,3			2,3
Mallorca		100%	63.913.706	79%	17.402.028	21%	6,1	5,5			8,7	3,3			3,3
Espanya (altres CA)		14%	7.515.692	68%	3.492.641	32%	5,6	-1,4			24,8	8,8			8,8
Estranger		86%	56.398.015	80%	13.909.388	20%	6,2	6,5			5,3	2,4			2,4
Menorca		100%	10.570.102	91%	991.242	9%	-0,5	2,1			-21,7	6,0			6,0
Espanya (altres CA)		40%	3.916.190	85%	679.928	15%	-5,6	-3,0			-17,9	14,9			14,9
Estranger		60%	6.653.912	96%	311.313	4%	3,1	5,3			-28,9	0,9			0,9
Pitiüses		100%	19.070.706	86%	3.013.859	14%	7,3	6,4			13,3	11,4			11,4
Espanya (altres CA)		26%	4.502.175	79%	1.188.222	21%	1,2	0,3			4,7	50,0			50,0
Estranger		74%	14.568.532	89%	1.825.638	11%	9,5	8,4			19,7	2,3			2,3
Eivissa		100%	...	...	...	...	9,9	...			...	11,1			11,1
Espanya (altres CA)		25%	...	...	...	...	5,1	...			...	57,7			57,7
Estranger		75%	...	...	...	...	11,6	...			...	1,1			1,1
Formentera		100%	...	...	...	...	-14,5	...			...	14,7			14,7
Espanya (altres CA)		32%	...	...	...	...	-22,5	...			...	6,8			6,8
Estranger		68%	...	...	...	...	-10,0	...			...	19,0			19,0

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ílbestat (2024). EGATUR

Quadre I-6.3. Estades mitjanes dels turistes amb destinació principal a les Balears per illes i país de residència (2022-2023)										
	2022			2023			% de variació 2023-2022			% de variació 2023-2019 Total
	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	
Illes Balears	6,6	6,4	7,5	6,4	6,4	6,8	-2,2	-0,9	-8,8	-3,0
Espanya (altres CA)	6,3	6,3	6,3	6,2	6,3	5,9	-2,0	-0,6	-5,6	-3,1
Estranger	6,7	6,4	8,0	6,5	6,4	7,2	-2,3	-1,0	-9,7	-2,9
Mallorca	6,7	6,5	7,5	6,5	6,4	6,8	-2,3	-0,7	-8,8	-3,5
Espanya (altres CA)	5,9	5,9	5,9	6,2	6,3	5,9	4,8	7,1	0,3	-2,9
Estranger	6,8	6,6	8,0	6,6	6,5	7,1	-3,5	-1,9	-10,5	-3,5
Menorca	7,2	7,1	7,6	7,0	7,0	6,5	-2,7	-1,3	-14,3	-4,4
Espanya (altres CA)	7,4	7,4	7,8	6,7	6,8	6,4	-9,6	-8,0	-18,1	-3,4
Estranger	7,0	6,9	7,4	7,1	7,1	7,0	2,5	3,0	-5,6	-4,7
Pitiüses	6,0	5,9	7,4	5,9	5,8	6,9	-1,7	-1,2	-6,9	-0,3
Espanya (altres CA)	6,4	6,3	6,5	5,9	5,9	5,8	-7,8	-6,9	-11,0	-2,1
Estranger	5,9	5,7	8,1	6,0	5,8	7,8	0,6	0,8	-4,6	0,2
Eivissa	6,0	..	..	6,0	..	..	-0,5	..	..	-0,6
Espanya (altres CA)	6,4	..	..	6,1	..	..	-5,9	..	..	-2,0
Estranger	5,8	..	..	5,9	..	..	1,4	..	..	-0,5
Formentera	6,6	..	..	5,8	..	..	-12,0	..	..	2,7
Espanya (altres CA)	6,1	..	..	4,8	..	..	-21,1	..	..	-8,3
Estranger	6,9	..	..	6,4	..	..	-6,8	..	..	9,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2024). EGATUR

QUADRE I-6.4. TURISTES AMB DESTINACIÓ PRINCIPAL A LES BALEARS PER ILLES I PAÍS DE RESIDÈNCIA (2022-2023)

2022

	Total	% per illa	Temporada mitjana alta	% temp. mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temp. mitjana baixa
Illes Balears	16.507.006	100%	13.842.460	84%	2.664.546	16%
Espanya (altres CA)	3.303.122	20%	2.544.814	77%	758.308	23%
Estranger	13.203.884	80%	11.297.646	86%	1.906.238	14%
Mallorca	11.474.346	100%	9.336.361	81%	2.137.985	19%
Espanya (altres CA)	1.768.482	15%	1.290.564	73%	477.918	27%
Estranger	9.705.863	85%	8.045.797	83%	1.660.066	17%
Menorca	1.625.572	100%	1.459.816	90%	165.756	10%
Espanya (altres CA)	654.172	40%	547.358	84%	106.814	16%
Estranger	971.403	60%	912.459	94%	58.944	6%
Eivissa	3.065.478	100%	2.720.244	89%	345.234	11%
Espanya (altres CA)	749.027	24%	581.038	78%	167.989	22%
Estranger	2.316.451	76%	2.139.206	92%	177.245	8%
Formentera	341.612	100%	326.040	95%	15.572	5%
Espanya (altres CA)	131.444	38%	125.856	96%	5.588	4%
Estranger	210.169	62%	200.185	95%	9.984	5%

continua

2023										% de variació 2023-2022			% de variació 2023-2019	
										Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	
Illes Balears	17.836.630	100%	14.699.407	82%	3.137.223	18%	8,1	6,2	17,7	8,3				
Espanya (altres CA)	3.431.308	19%	2.526.816	74%	904.492	26%	3,9	-0,7	19,3	22,7				
Estranger	14.405.322	81%	12.172.592	85%	2.232.730	15%	9,1	7,7	17,1	5,3				
Mallorca	12.463.389	100%	9.915.812	80%	2.547.577	20%	8,6	6,2	19,2	7,0				
Espanya (altres CA)	1.782.911	14%	1.188.306	67%	594.605	33%	0,8	-7,9	24,4	12,1				
Estranger	10.680.477	86%	8.727.504	82%	1.952.973	18%	10,0	8,5	17,6	6,2				
Menorca	1.661.080	100%	1.509.677	91%	151.403	9%	2,2	3,4	-8,7	10,9				
Espanya (altres CA)	683.712	41%	576.657	84%	107.055	16%	4,5	5,4	0,2	19,0				
Estranger	977.369	59%	933.021	95%	44.348	5%	0,6	2,3	-24,8	5,9				
Eivissa	3.385.609	100%	2.959.636	87%	425.973	13%	10,4	8,8	23,4	11,8				
Espanya (altres CA)	837.129	25%	639.086	76%	198.043	24%	11,8	10,0	17,9	61,0				
Estranger	2.548.480	75%	2.320.550	91%	227.930	9%	10,0	8,5	28,6	1,6				
Formentera	332.014	100%	318.780	96%	13.234	4%	-2,8	-2,2	-15,0	11,7				
Espanya (altres CA)	129.158	39%	122.907	95%	6.251	5%	-1,7	-2,3	11,9	16,4				
Estranger	202.856	61%	195.873	97%	6.983	3%	-3,5	-2,2	-30,1	8,9				

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Íbestat (2024). EGATUR

Introduint a l'anàlisi el component de la temporada, l'augment del nombre de turistes a Illes Balears s'ha donat tant en temporada mitjana alta (6,2 %), com, sobretot, en temporada mitjana baixa (17,7 %). Com es pot observar, l'increment de la temporada baixa és més intens que el de la temporada alta, la qual cosa contribueix a la desestacionalització del nombre de turistes. Aquesta circumstància es tractarà amb més detall a l'apartat 6.3.4.2 d'aquesta memòria. El repartiment dels turistes al llarg de l'any s'ha donat tant pels turistes espanyols com pels de nacionalitat distinta de l'espanyola. Fins i tot, en el primer cas, el nombre de turistes de la temporada mitjana alta cau set dècimes, mentre que l'augment de visitants es concentra en la temporada baixa (un 19,3 % més). En el cas dels estrangers, la desestacionalització es dona per un increment més intens en temporada mitjana baixa (17,1 %) en comparació amb el de la temporada mitjana alta (7,7 %).

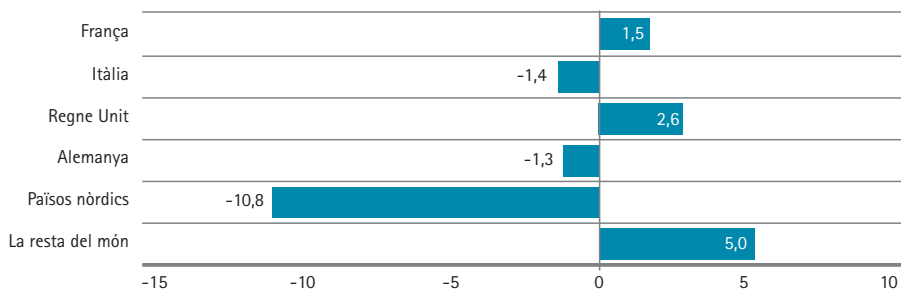
Per nacionalitats, destaquen en primer lloc els alemanys, que, amb 4,6 milions de turistes, representen més d'una quarta part del total (concretament, el 26 %). Respecte del 2022, presenten un augment del 7,2 % i amb això superen en un 1,8 % el llindar del 2019. En segon lloc es troba el nombre de turistes procedents del Regne Unit. Als 3,7 milions de visitants britànics els correspon un pes del 21 % en el total i en termes relatius en comparació amb el 2022 és de les nacionalitats que més augmenten (9,8 %). Malgrat això, el nombre de turistes britànics únicament iguala el que es donà el 2019. En canvi, el turisme francès es troba un 28,1 % per sobre del

2019 i frega el milió de visitants (978.069 turistes), un 5 % del total. Itàlia manté un pes del 4 % (788.000 turistes) i té creixements destacats tant respecte de 2022 com de 2019 (6,9 % i 8,2 %). En el cas dels països nòrdics hi ha un retrocés en el nombre de turistes, ja que es redueix la xifra del 2022 en un 4,2 % i la d'abans de la pandèmia en una quarta part. Finalment, cal comentar que la resta de nacionalitats, que completen el 21 % restant, amb 3,8 milions de turistes, augmenten tant respecte del 2021 (14,1 %) com del 2019 (18,4 %).

Per creixements diferencials, destaca el Regne Unit, amb 2,6 punts, el qual s'ha reactivat amb retard de la crisi de la covid. També cal mencionar França (amb 1,5 punts de diferencial), que mostra una forta recuperació després de la pandèmia. A l'altre extrem hi ha Dinamarca, Suècia, Finlàndia i Noruega, el turisme dels quals té un diferencial negatiu de més de 10 punts, i també Alemanya i Itàlia, amb diferencials del -1,3 p. p. i -1,4 p. p., respectivament (vegeu el [gràfic I-6.2](#)).

Quant als turistes per tipus d'allotjament, el 2023 un total de 14,6 milions de turistes optaren per allotjaments que tenen la reglamentació turística d'hotels, apartaments, turisme rural i acampaments, els quals gairebé representen el 81,6 % del total. Aquesta xifra ja supera en un 7,7 % la del 2019. Els allotjaments que no tenen la reglamentació turística d'hotels, apartaments, turisme rural i acampaments mantenen el dinamisme i superen el nombre del 2022, en un 8,4 %, i el del 2019, en un 11,4 %.

Gràfic I-6.2.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement dels turistes estrangers respecte al total de les Illes Balears per país de residència (2022-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2024). EGATUR

6.3.3.1. Nombre de turistes a Mallorca

El total de turistes a Mallorca el 2023 ha estat de 12,5 milions, un milió de turistes més que el 2022, la qual cosa significa un creixement d'un 8,7 % interanual. Així, Mallorca ha acollit el 70 % del total de turistes d'Illes Balears. D'aquests turistes, 10,7 milions són estrangers (un pes del 86 %), amb un creixement del 10,0 % (gairebé dos punts per sobre del creixement regional), i el 14 % són espanyols, amb un creixement pràcticament nul en comparació amb l'any anterior. Cal destacar l'augment dels del nombre de turistes en temporada mitjana baixa, amb un 19,2 %, mentre que en temporada mitjana alta se n'ha registrat un augment més moderat (6,2 %).

S'han allotjat en establiments amb reglamentació 10,2 milions de turistes. De manera més concreta, s'han allotjat en hotels i similars 8,8 milions, el 70 % del total a l'illa (el 2022 el pes fou del 68 %) i un creixement del 9,0 % respecte del 2019. Els turistes que escolliren allotjaments de lloguer

sumen 1,1 milions, el 9 % del total, amb una pèrdua de pes d'un punt percentual respecte a l'any anterior i un decreixement del 14 % en relació amb el 2019. En altres allotjaments de mercat hi pernoctaren 290.000 turistes, un 2 % del total, amb la qual cosa es manté el pes respecte a l'any anterior i amb un creixement del 34 % respecte a quatre anys ençà. En total, els turistes allotjats en establiments amb reglamentació representen el 82 % (1 punt més que el 2022), amb un creixement de 9,1 % interanual respecte del 2022.

El 18 % restant (1 punt menys que el 2022) s'ha allotjat en establiments no subjectes a la reglamentació turística (creixement del 7,3 % i del 10,1 % respecte del 2022 i del 2019, respectivament). Es tracta de 2,3 milions de turistes, dels quals prop d'1,7 milions (creixement del 12,6 %) s'han allotjat en altres establiments de no mercat (el 13 % del total), i 642.000, en habitatges de propietat (el 5 % del total, amb 1 punt menys respecte a l'any anterior), amb una variació del -4,2 %. Respecte al creixement de la mitjana regional, destaca

el millor comportament dels allotjaments de mercat a Mallorca, amb 1 punt per sobre, tot i que els allotjaments de no mercat varien un punt per davall del conjunt de les Illes Balears.

6.3.3.2. Nombre de turistes a Menorca

El 2023 Menorca ha acollit uns 1,7 milions de turistes, el 9,3 % del total balear. Presenta un creixement d'un 2,1 % interanual, la qual cosa suposa que es troba més de sis punts per sota de la mitjana regional. Ara bé, cal ressaltar que, en comparació amb el 2019, el nombre de turistes ja està un 10,9 % per sobre. Del més de milió i mig de turistes, 977 milers tenen nacionalitat estrangera (el 59 %), amb un creixement d'un 0,6 %, i el 41 % tenen nacionalitat espanyola, amb un augment del 4,5 %.

S'han allotjat en establiments amb reglamentació turística 1,4 milions de turistes. De manera més concreta, s'han allotjat en hotels 975.225 turistes, el 59 % del total a l'illa, amb una pèrdua de 13 punts respecte a l'any anterior, però amb un creixement del 9,8 % en comparació amb el 2019; en allotjaments de lloguer, 340.800 turistes, un 21 % del total, que presenta un guany molt important en comparació amb l'any anterior (un 43,1 % més) i el 20,9 % en comparació amb 4 anys enrere. Han triat altres allotjaments de mercat uns 53.000 turistes, el 3 % del total, quatre punts menys respecte a l'any anterior i dividint per la meitat les xifres del 2022, però doblant les del 2019. En total, els allotjaments de mercat representen el 82 % (el mateix pes que el 2022), amb un creixement d'un 2,6 % interanual i una variació destacada respecte del 2019 (14,8 %).

El 18 % restant s'ha allotjat en establiments no subjectes a la reglamentació turística i pràcticament repeteix el nivell assolit el 2022. Es tracta de 291.000 turistes, dels quals 171.000 (creixement de l'11,3 %) s'han allotjat en altres establiments de no mercat (el 10 % del total, un punt més que a l'any anterior), i 120.000, en habitatges de propietat (el 7 % del total, un punt menys respecte a l'any anterior), amb una variació del -12,9 %.

Respecte al creixement de la mitjana regional, destaca a Menorca el pitjor comportament tant dels allotjaments de mercat, amb 5,5 punts menys, com el dels allotjaments de no mercat, el qual ha estat 8,6 punts per sota de la mitjana balear.

6.3.3.3. Nombre de turistes a Eivissa

El nombre de turistes a Eivissa, que assoleix el 19,0 % del total de les Illes Balears, amb gairebé 3,4 milions, presenta un creixement d'un 10,4 % en comparació amb el 2022 (2,4 punts per sobre de la mitjana regional). D'aquests turistes, 2,5 milions són estrangers (75 %), amb un creixement del 10,0 % (0,9 punts per sobre del creixement regional). El 25 % dels turistes són espanyols, amb un creixement de l'11,8 % (7,9 punts per sobre del creixement regional).

S'han allotjat en establiments amb reglamentació turística 2,7 milions de turistes. De manera més concreta, s'han allotjat en hotels 2,1 milions, el 62 % del total de la pitiüsa major, amb un retrocés de 4 punts respecte a l'any anterior i un creixement del 4,4 %. Els allotjaments de lloguer registren 514.298 persones, el 15 % del total, amb una pujada d'1 p. p. respecte a

l'any anterior i un creixement del 22,8 %. En altres allotjaments de mercat hi ha hagut uns 129.000 turistes, el 4 % del total, amb el mateix pes de l'any anterior però amb un creixement del 19,6 %. En total, representen el 81 % (2 punts menys que el 2022), amb un ascens del 8,1 % respecte de 2022 i un avanç del 9,3 % si es compara amb el 2019.

El 19 % restant (2 punts percentuals més que el 2022) s'ha allotjat en establiments no subjectes a la reglamentació turística (un creixement del 22 %). Es tracta de 640.617 turistes, amb una variació respecte del 2019 del 23,8 %. Respecte al creixement de la mitjana regional, destaca el mateix comportament dels allotjaments de mercat a Eivissa que al conjunt balear, mentre que els allotjaments de no mercat creixen més que la mitjana (13,5 p. p.).

6.3.3.4. Nombre de turistes i excursionistes a Formentera

Un total de 332.000 turistes visitaren l'illa de Formentera el 2023. Aquesta xifra és gairebé 10.000 unitats inferior a la de 2022, la qual cosa implica un descens del 2,8 %. El diferencial amb el conjunt de les Illes Balears queda així en 11 p. p. en negatiu. Tot i aquesta davallada, el nombre de turistes de Formentera és un 11,7 % més elevat que el 2019, la qual cosa situa les dues illes més meridionals al capdavant de la recuperació en comparació amb abans de la pandèmia.

Disset de cada vint turistes de Formentera s'allotjaren en establiments de mercat, és a dir, 279.246 turistes, un 2,7 més que el 2022. Una part important, pràcticament el

60 %, ho feren en hotels i similars, cosa que implica 2 p. p. menys que el 2022 i baixar la xifra dels 200.000. Malgrat això, en aquest camp, Formentera supera el resultat del 2019 en un 9,2 %. Quant als allotjaments de lloguer, els tria un 24,7 % del total i per poc superen els 82.000 turistes. En comparació amb el 2022, guanyen 8 punts en el pes i la variació en termes relatius és d'un 43,9 %. Aquesta és la modalitat d'allotjament que queda més propera als nivells previs a la pandèmia (un 1,8 % per sobre). La resta d'allotjaments de mercat, que el 2022 prengué certa força, cau un 60,2 % i queda com una tipologia pràcticament residual (1.334 turistes).

L'allotjament de no mercat representà a Formentera el 16 % del total de 2023 (4 punts menys que l'any anterior). Les taxes de variació en comparació amb 2022 i 2019 són d'un -24,3 % i un 43,4 %. Això posa de manifest que, tot i la forta caiguda que ha tingut aquesta tipologia d'allotjament a Formentera el darrer any, supera amb escreix el nivell previ a la pandèmia.

Els diferencials de creixement a la pitiüsa menor en comparació amb la mitjana balear són especialment negatius en el cas dels allotjaments de no mercat (-32,7 p. p.) i, en menor grau, en els de mercat (-5,4 p. p.). Aquestes xifres mostren que per Formentera l'any dels rècords fou el 2022.

Novament, cal recordar que, per les especificitats de Formentera, els visitants excursionistes tenen una importància notable. Així, el nombre d'excursionistes que arribaren a Formentera el 2023 és de 473.670, més d'una tercera part per sobre dels que ho feren el 2022, però encara

lluny dels 554.000 excursionistes registrats el 2019. La ràtio per nacionalitat, en canvi, és molt similar, de manera que una quarta part dels excursionistes tenen origen espanyol i la resta són estrangers, on destaca el 15 % d'italians.

6.3.4. ANÀLISI DE L'ESTACIONALITAT DE LA DEMANDA

6.3.4.1. Evolució del pes de la temporada mitjana baixa sobre el total anual

L'aportació al total anual que té la temporada mitjana baixa (novembre-abril) en el còmput anual és un indicador de la desestacionalització del mercat turístic. En aquest apartat s'analitza el diferencial del pes del 2023 respecte del pes del 2022, ja que aquest any es recuperarà el patró estacional habitual de l'arxipèlag balear. Aquesta magnitud es pot calcular en relació amb les estades o bé amb el nombre de turistes arribats.

Quant a les Illes Balears i pel que fa a la millora de l'estacionalitat de les estades, la recuperació ha conduït a increments més elevats en la temporada baixa que en la mitjana alta. Així, es dona un diferencial de tres dècimes positives del pes en la temporada mitjana baixa. Aquest retrocés de l'estacionalitat es dona per mor del turisme espanyol, amb 2,4 punts, mentre que l'estranger perd una dècima en el pes de la temporada baixa.

Mallorca millora l'estacionalitat de les estades en 0,5 punts, a causa novament de les estades dels turistes de nacionalitat espanyola (4,9 punts més de pes de la

temporada baixa), ja que pels de nacionalitat estrangera davalla dues dècimes percentuals. Menorca empitjora significativament l'estacionalitat i disminueix el pes del nombre de pernoctacions en temporada baixa (-2,3 punts), amb un decrement de 2,2 punts pel que fa a estades d'espanyols i d'un altre de 2,0 punts en negatiu quant a les estades d'estrangers. Les Pitiüses, en canvi, presenten la millora més significativa, ja que puja el pes de la temporada baixa en 0,7 punts. Aquest avenç en la desestacionalització de les estades d'Eivissa i Formentera es dona gràcies a l'augment per les estades d'estrangers (0,9 punts) i per les dels espanyols (0,7 p. p.). Atès que no es disposa de la desagregació per temporades de les estades turístiques d'Eivissa i Formentera, no es pot analitzar l'estacionalitat per separat.

En relació amb l'anàlisi de l'estacionalitat del nombre de turistes, les conclusions són similars a les fetes per les estades, la qual cosa posa de manifest el retorn als patrons habituals després del dalta baix que fou la pandèmia per covid. Així, el pes de la quantitat de turistes que visitaren les Illes Balears els mesos de temporada mitjana baixa augmenta el 2023 uns 1,4 punts respecte del 2022. El descens de l'estacionalitat té lloc entre els estrangers (1,1 p. p.), però sobretot és en els espanyols on s'alleugera més l'estacionalitat (3,4 p. p.). En el detall per països, la millora de l'estacionalitat dels turistes d'Alemanya (2,8 p. p.) és la més positiva, mentre que només el Regne Unit presenta un lleu retrocés (-0,2 p. p.). També cal destacar el bon comportament dels països nòrdics, que augmenten el pes de la temporada baixa en 1,8 p. p. La temporada mitjana baixa

ha guanyat pes tant en els allotjaments de mercat, amb 1,1 punts, com en els allotjaments que no tenen la reglamentació turística d'hotels, apartaments, turisme rural i acampaments, amb 3,0 p. p.

En relació amb l'evolució de l'estacionalitat dels turistes per illes, Mallorca mostra el mateix patró que el conjunt de les Illes Balears: una millora d'1,8 punts pel que fa a la temporada mitjana baixa, amb un augment més intens entre els espanyols (6,3 p. p.) que entre els estrangers (1,2 p. p.). De forma similar al que passa per a les estades, Menorca empitjora l'estacionalitat (uns 1,1 punts menys), ja que retrocedeixen els espanyols (-0,7 p. p.) i els estrangers (1,5 p. p. en negatiu). Eivissa puja en més d'un punt el pes de la temporada mitjana baixa de 2023 en comparació amb el pes de la de 2022 (1,3 p. p.). Es dona un augment similar entre els espanyols (1,2 p. p.) que entre els estrangers (que pugen 1,3 p. p.). Formentera presenta, juntament amb Menorca, els empitjoraments de l'estacionalitat, amb 0,6 punts en negatiu. L'impuls dels espanyols (0,6 p. p.) no arriba a compensar el retrocés que es dona en l'empitjorament de l'estacionalitat dels estrangers (-1,3 p. p.).

6.3.4.2. Índex de Gini de les estades i del nombre de turistes

L'índex de Gini és un coeficient que mesura la concentració d'un conjunt de dades. Pot prendre qualsevol valor entre 0 i 1 i augmenta a mesura que s'incrementa la concentració. Per tant, l'índex de Gini és igual a zero quan la magnitud de referència es reparteix per igual a totes les observacions (en el cas, per exemple, del

nombre de turistes segons els mesos de l'any significaria l'absència d'estacionalitat). L'altre extrem, si l'índex de Gini pren el valor 1, implica la màxima concentració (tots els turistes es trobarien concentrats en un sol mes i, per tant, l'estacionalitat seria màxima).

Ateses les estades dels turistes, l'índex de Gini a les Illes Balears el 2023 és de 0,40, el mateix que el 2022. L'estacionalitat de les pernoctacions estrangeres ha augmentat més que la dels espanyols. Així, la primera se situa en 0,41, mentre que la dels espanyols cau fins al 0,37. L'estacionalitat a les Illes Balears és força més intensa que a la resta d'Espanya. Així, l'índex de Gini de les pernoctacions d'estrangers en el total estatal queda en el 0,15. La comparativa amb l'any 2022, quan l'índex de Gini a Espanya se situava en el 0,18, mostra una reducció de l'estacionalitat. L'índex de 2023 de les Illes Balears ha descendit respecte del 2019 un 5,5 %, quan fou d'un 0,42, amb la suavització corresponent de l'estacionalitat respecte de quatre anys enrere. Paral·lelament al comportament del pes de la temporada baixa que s'ha comentat a l'apartat anterior, l'estacionalitat de les pernoctacions empitjora per als estrangers (l'índex de Gini passa del 0,40 del 2022 al 0,41 el 2023), però no és així per als espanyols (cau d'un 0,40 a un 0,37) (vegeu el quadre I-6.5).

Quant a l'anàlisi regional, Mallorca és l'illa de les Balears on el nivell d'estacionalitat de les estades és més baix (igual a 0,37), tant pel que fa a les estades dels estrangers (0,38) com les dels espanyols (0,30). Per nacionalitat, augmenta l'estacionalitat dels estrangers (un 0,4 %) en comparació

amb el 2022, compensada per la disminució de la concentració de les nits dels espanyols (-11,6 %). En qualsevol cas, les diferències en punts percentuals de les taxes de creixement de l'índex de Gini de les pernoctacions són negatives o nul·les en comparació amb les del conjunt de les Illes Balears.

Menorca presenta els nivells d'estacionalitat més elevats i supera la mitjana balear en més de deu punts. A l'illa més septentrional, els índexs de les estades tant dels espanyols com dels estrangers romanen al voltant del 0,54. No debades, en ambdós casos té lloc l'augment més destacat de l'estacionalitat respecte del 2022, que és més intens en els estrangers (4,6 %) que entre els espanyols (3,8 %). El fet que en

els espanyols s'augmenti l'estacionalitat però en el conjunt de l'arxipèlag caigui dispara el diferencial de Menorca en més d'11 punts. El diferencial per als estrangers també és positiu.

L'arxipèlag pitiús presenta un nivell d'estacionalitat de 5 punts per sobre de la mitjana de les Illes Balears i queda en el 0,45. Les estades dels espanyols són les menys concentrades (0,41) en comparació amb les dels estrangers (0,49). En relació amb el 2022, les primeres cauen un 6,1 % i les segones un 2,0 %. En comparació amb les variacions de les Illes Balears, aquests percentatges indiquen una millora relativa de l'estacionalitat a les Pitiüses en el cas dels estrangers, però un empitjorament per als espanyols (vegeu el [gràfic I-6.3](#)).

QUADRE I-6.5. ÍNDEX DE GINI DE LES ESTADES I ELS TURISTES (2022-2023)

	2022		2023		% de variació 2023-2022		% de variació 2023-2019	
	Estades	Turistes	Estades	Turistes	Estades	Turistes	Estades	Turistes
Illes Balears	0,40	0,42	0,40	0,40	-0,7	-3,9	-5,5	-0,2
Espanya (altres CA)	0,40	0,37	0,37	0,34	-7,2	-6,8	4,0	17,8
Estranger	0,40	0,43	0,41	0,42	0,4	-3,2	-7,0	-2,2
Mallorca	0,37	0,38	0,37	0,37	-1,1	-4,7	-5,3	0,4
Espanya (altres CA)	0,34	0,31	0,30	0,25	-11,6	-17,2	2,8	21,5
Estranger	0,38	0,40	0,38	0,39	0,4	-3,4	-6,1	-0,9
Menorca	0,51	0,51	0,54	0,52	4,6	2,8	-2,4	-0,8
Espanya (altres CA)	0,52	0,49	0,54	0,50	3,8	1,5	1,4	7,6
Estranger	0,52	0,52	0,55	0,54	4,6	4,0	-4,3	-5,0
Pitiüses	0,46	0,49	0,45	0,47	-2,3	-3,8	-8,9	-2,1
Espanya (altres CA)	0,42	0,41	0,39	0,41	-6,1	-1,3	5,0	16,5
Estranger	0,48	0,51	0,47	0,49	-2,0	-4,5	-10,4	-3,6

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'íbestat (2024). FRONTUR
Nota: Com més alt és l'índex de Gini, més elevada és l'estacionalitat.

La progressió de l'estacionalitat del nombre de turistes és similar a la que s'ha comentat sobre el pes de la temporada baixa i coincideix respecte a la de les estades. En termes globals, s'ha atenuat l'estacionalitat respecte de 2022 (-3,9 %), tant en el cas dels turistes espanyols (-6,8 %) com en el dels estrangers (-3,2 %). En termes generals, ha millorat l'estacionalitat a totes les illes, excepte a Menorca (2,8 %) especialment a causa del turisme estranger (4,0 %). Cal destacar la millora de l'estacionalitat que s'ha esdevingut a Mallorca per als espanyols, ja que l'índex de Gini ha passat d'un valor de 0,31 el 2022 a 0,25 el 2023.

6.4.

ALTRES PERSPECTIVES DE LA DEMANDA: VIATGERS I PASSATGERS

6.4.1. PERNOCTACIONS, ESTADA MITJANA I VIATGERS EN HOTELS PER PAÍS DE RESIDÈNCIA I PER ILLES

6.4.1.1. Pernoctacions en hotels

El total de pernoctacions als hotels ha estat de gairebé 60 milions, amb un creixement del 7,0 % respecte de 2022, tot i que en comparació a 2019 queda sols un 2,1 % per damunt. La quantitat d'espanyols continua cedint terreny i el seu pes cau fins a situar-se en un 9 % del total de nits, amb 5,5 milions i un creixement de l'1,5 %. Destaca la recuperació per a totes les comunitats autònomes, per a les quals s'igualava o se supera el nombre de nits gau-

dides en el 2019, i, en especial, el cas de les dues Castelles i d'Extremadura, que es troben la meitat per damunt del nivell previ a la pandèmia.

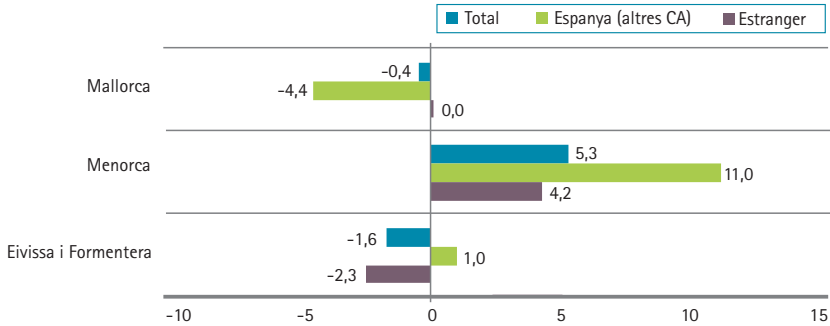
Els estrangers, amb 53,7 milions de pernoctacions i un creixement del 7,4 %, són el 91 % restant. Cal comentar que els mercats emissors internacionals patiren el daltabaix més intens durant la pandèmia i el nombre de nits és sols un 0,8 % superior a les de 2019. Els alemanys, amb 17,7 milions, representen un 30 %, amb un creixement del 5,9 %. Els britànics, amb 15,7 milions de pernoctacions, representen el 26 % i recuperen terreny respecte d'un any ençà (un 4,0 % més), tot i que estan encara mig punt per davall del 2019. La resta de nacionalitats, amb 20,4 milions, aporten el terç restant (vegeu el quadre I-6.6).

Mallorca

El total de pernoctacions als hotels ha estat de 45,9 milions (el 77 % del total regional), amb un creixement del 7,8 % (respecte de 2019, l'augment queda en el 2,0 %). Els espanyols representen el 7 % del total d'estades a l'illa (quan l'any anterior fou el 8 %), amb 3,3 milions i un creixement de l'1,2 % interanual. Quant al turisme intern, destaca el creixement del nombre de residents a Castella i Lleó, Castella-la Manxa i Extremadura, que augmenta més de la meitat en comparació amb el 2022 i, a l'altre extrem, Catalunya i la Comunitat Valenciana, on es redueix el nombre de pernoctacions respecte de l'any anterior. Els estrangers, amb 42,5 milions de pernoctacions (el 93 % del total regional), representen el 79 % sobre tot

Gràfic I-6.3.

Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de l'índex de Gini de les estades respecte a les Illes Balears (2022-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'íbestat (2024). FRONTUR

l'arxipèlag, amb un creixement del 8,1 %. Respecte a aquestes pernoctacions, els alemanys, amb 16,4 milions, representen el 36 % a l'illa, i augmenten un 8,2 % les nits del 2022; els britànics, amb gairebé 11 milions, es queden en el 24 % a l'illa, i cedeixen tres dècimes en comparació a un any ençà. A la resta de nacionalitats sobresurten els francesos, que superen els dos milions de pernoctacions (el 5 % de l'illa) i un creixement relatiu destacat (9,1 %).

Menorca

El total de pernoctacions als hotels ha estat de 4,6 milions (el 8 % del total regional), amb un creixement del 6,0 %. Els espanyols representen el 24 % del total d'estades a l'illa, amb més d'un milió de pernoctacions i un creixement del 5,0 %. La millora en el nombre d'aquestes estades ha estat possible gràcies al comportament global dels residents de les comunitats del nord-est espanyol (7,1 % interanual) i el turisme intern balear (97,7 %), ja que la resta de territoris té un nombre agregat de

nits inferior al del 2022. Els estrangers, amb 3,5 milions d'estades (el 6 % del total regional), representen el 76 % restant a l'illa, amb un creixement del 6,3 %. De les estades internacionals, els britànics, amb 1,6 milions, representen el 36 % de l'illa, amb un creixement de gairebé el 7,2 %, i els alemanys, amb un nombre arran de 330.000 pernoctacions, representen el 7 % de Menorca i tenen un decreixement d'un 4,3 %. De la resta de nacionalitats, destaquen els francesos, amb gairebé mig milió de pernoctacions (l'11 % de l'illa) i passa a ser la segona nacionalitat majoritària a la menor de les Gimnèsiques, desbancant els italians.

Pitiüses

El total d'estades als hotels ha estat de 8,9 milions (el 15 % del total regional), amb un creixement d'un 3,6 %. Els espanyols representen el 13 % del total d'estades del conjunt d'Eivissa i Formentera, amb 1,1 milions d'estades i un decreixement d'un 0,7 %. La caiguda en el nombre de nits gaudides pels residents espanyols es dona

de forma més intensa Andalusia, Múrcia i les Canàries (-21,1 %). Cal comentar que no tots els casos registren increments relatius en el nombre de pernoctacions en comparació a 2019. Així, el grup de País Basc, Navarra, la Rioja i Aragó encara roman en un nivell inferior de pernoctacions. Els estrangers, amb 7,8 milions d'estades (el 14 % del total regional), representen el 87 % restant a l'illa, amb un creixement del 4,2 %. D'aquestes estades, els britànics, amb més de tres milions de nits, representen el 34 % de l'illa, amb un creixement del 20,7 %. Els italians, amb més de 979.000 estades, representen l'11 % de l'illa i són la segona nacionalitat en importància, tot i que tenen un decreixement del 2,3 %. De la resta de nacionalitats, sobresurten els alemanys, que també cauen respecte de 2022 (un -22,2 %) i es mantenen per sobre de les 900.000 nits.

6.4.1.2. Estada mitjana als establiments hotelers

La durada de l'estada mitjana als hotels de les Balears es manté en els 5,1 dies, encara inferior a la de 2019 (un 6,3 % més curta). Els espanyols fan una estada mitjana de 3,47 dies, lleugerament més llarga que la del 2022 (variació d'un 2,9 %) i que la de 2019 (2,2 %). Els estrangers presenten una mitjana de nits més llarga, entorn dels 5,4 dies, tot i que s'escurça respecte de l'any anterior i del 2019 (-6,9 %). Els alemanys fan una estada de 5,6 dies, amb un descens del 2,1 % i empitjora la situació respecte del 2019. Els britànics, amb una mitjana que no arriba als sis dies per poc, allarga una mica l'estada respecte de 2022 (un 1,1 %), però n'hi ha prou per superar l'estada mitjana de 2019.

Mallorca

L'estada mitjana als hotels de Mallorca és de 5,3 dies, amb la qual cosa es repeteix el resultat de 2022, però queda un 6,4 % per sota de l'estada de quatre anys enrere. Els espanyols han fet una estada mitjana de 3,44 dies (el 2022 va ser de 3,24 dies), amb una pujada del 6,2 %. Els estrangers pernocten una mitjana de 5,51 dies (el 2022 va ser de 5,56 dies), amb un decrement de quasi un punt percentual. Els alemanys enfonsen encara més l'estada mitjana per sota dels sis dies (fins als 5,6 dies), escurçant en un 2,2 % la xifra del 2022. En canvi, els britànics conserven el nombre de nits per cada viatger en les sis nits, un avanç del 0,2 %.

Menorca

L'estada mitjana als hotels de Menorca continua entorn dels cinc dies i mig, similar al valor del 2022, però per sota del de 2019 (5,94). L'increment relatiu és de l'1,5 %. Els espanyols han fet una estada mitjana de 4,11 dies (el 2022 va ser una mica superior). L'estada mitjana dels estrangers és un dia més llarga que la mitjana de l'illa. El 2022 arriba als 6,49 dies, un 3,7 % superior a la de 2022 (6,25 dies) i s'acosta a la xifra del 2019 (6,72 dies). Les estades dels alemanys, amb 7,23 dies, són de les més llargues, malgrat que presenten un retrocés del 5,5 %. Cal destacar el cas dels viatgers txecs, ja que les seves estades són les úniques que superen els vuit dies de durada. La mitjana dels britànics torna a superar la setmana de durada, que allarguen l'estada un 4,9 %.

QUADRE I-6.6. VIATGERS, PERNOTACIONS I ESTADA MITJANA A LES BALEARS PER ILLES I TIPUS D'ALLOTJAMENTS (2022-2023)						
2022						
	Viatgers		Pernotacions			Estada mitjana
	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	Total	% per illa	% sobre el total de les IB
Illes Balears	12.744.362	100%	100%	65.318.544	100%	5,13
Total Hotels	10.827.620	85%	100%	55.499.026	85%	5,1
Total estrelles d'or	10.353.971	81%	100%	53.972.468	83%	5,2
Cinc estrelles d'or	728.965	6%	100%	3.280.182	5%	4,5
Quatre estrelles d'or	5.260.889	41%	100%	28.211.912	43%	5,4
Tres estrelles d'or	3.709.393	29%	100%	19.599.916	30%	5,3
Dues i una estrelles d'or	654.725	5%	100%	2.880.458	4%	4,4
Total estrelles de plata	473.649	4%	100%	1.526.558	2%	3,2
Apartaments turístics	1.478.258	12%	100%	8.158.242	12%	5,5
Allotjaments de turisme rural	390.985	3%	100%	1.402.023	2%	3,6
Acampaments turístics	47.499	0%	100%	259.253	0%	5,5
Mallorca	9.114.123	100%	72%	48.165.106	100%	5,3
Total Hotels	8.075.013	89%	75%	42.592.805	88%	5,3
Total estrelles d'or	7.849.036	86%	76%	41.860.321	87%	5,3
Cinc estrelles d'or	457.767	5%	63%	2.171.476	5%	4,7
Quatre estrelles d'or	4.184.548	46%	80%	22.797.255	47%	5,4
Tres estrelles d'or	2.826.089	31%	76%	15.193.143	32%	5,4
Dues i una estrelles d'or	380.632	4%	58%	1.698.447	4%	4,5
Total estrelles de plata	225.977	2%	48%	732.483	2%	3,2
Apartaments turístics	729.540	8%	49%	4.421.517	9%	6,1
Allotjaments de turisme rural	309.570	3%	79%	1.150.784	2%	3,7

continua

	2022						
	Viatgers			Pernotacions			Estada mitjana
	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	
Menorca	1.099.444	100%	9%	5.997.101	100%	9%	5,5
Total Hotels	769.144	70%	7%	4.321.886	72%	8%	5,6
Total estrelles d'or	726.259	66%	7%	4.211.067	70%	8%	5,8
Cinc estrelles d'or	45.632	4%	6%	289.796	5%	9%	6,4
Quatre estrelles d'or	411.095	37%	8%	2.357.312	39%	8%	5,7
Tres estrelles d'or	232.913	21%	6%	1.408.778	23%	7%	6,0
Dues i una estrelles d'or	36.620	3%	6%	155.182	3%	5%	4,2
Total estrelles de plata	42.885	4%	9%	110.819	2%	7%	2,6
Apartaments turístics	270.436	25%	18%	1.502.646	25%	18%	5,6
Allotjaments de turisme rural	59.864	5%	15%	172.569	3%	12%	2,9
Eivissa-Formentera	2.483.297	100%	19%	10.897.086	100%	17%	4,4
Total Hotels	1.983.463	80%	18%	8.584.335	79%	15%	4,3
Total estrelles d'or	1.778.677	72%	17%	7.901.079	73%	15%	4,4
Cinc estrelles d'or	225.566	9%	31%	818.910	8%	25%	3,6
Quatre estrelles d'or	665.246	27%	13%	3.057.345	28%	11%	4,6
Tres estrelles d'or	650.391	26%	18%	2.997.995	28%	15%	4,6
Dues i una estrelles d'or	237.473	10%	36%	1.026.829	9%	36%	4,3
Total estrelles de plata	204.787	8%	43%	683.256	6%	45%	3,3
Apartaments turístics	478.283	19%	32%	2.234.080	21%	27%	4,7
Allotjaments de turisme rural	21.551	1%	6%	78.671	1%	6%	3,7

continua

2023						
	Viatgers		Pernotacions			Estada mitjana
	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	Total	% per illa	% sobre el total de les IB
Illes Balears	13.395.154	100%	100%	68.900.151	100%	100%
Total Hotels	11.535.872	86%	100%	59.365.578	86%	100%
Total estrelles d'or	11.010.191	82%	100%	57.732.766	84%	100%
Cinc estrelles d'or	818.752	6%	100%	3.560.730	5%	100%
Quatre estrelles d'or	5.566.700	42%	100%	30.427.945	44%	100%
Tres estrelles d'or	3.940.182	29%	100%	20.969.670	30%	100%
Dues i una estrelles d'or	684.557	5%	100%	2.774.422	4%	100%
Total estrelles de plata	525.681	4%	100%	1.632.812	2%	100%
Apartaments turístics	1.365.677	10%	100%	7.748.933	11%	100%
Allotjaments de turisme rural	445.599	3%	100%	1.520.690	2%	100%
Acampaments turístics	48.006	0%	100%	264.950	0%	100%
Mallorca	9.655.566	100%	72%	51.060.155	100%	74%
Total Hotels	8.680.336	90%	75%	45.896.532	90%	77%
Total estrelles d'or	8.455.263	88%	77%	45.128.005	88%	78%
Cinc estrelles d'or	517.968	5%	63%	2.385.173	5%	67%
Quatre estrelles d'or	4.432.391	46%	80%	24.661.790	48%	81%
Tres estrelles d'or	3.108.138	32%	79%	16.480.273	32%	79%
Dues i una estrelles d'or	396.767	4%	58%	1.600.769	3%	58%
Total estrelles de plata	225.073	2%	43%	768.526	2%	47%
Apartaments turístics	614.079	6%	45%	3.901.531	8%	50%
Allotjaments de turisme rural	361.151	4%	81%	1.262.092	2%	83%
						3,5

continua

	2023						
	Viatgers			Pernotacions			Estada mitjana
	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	Total	% per illa	% sobre el total de les IB	
Menorca	1.147.320	100%	9%	6.322.613	100%	9%	5,5
Total Hotels	802.552	70%	7%	4.579.505	72%	8%	5,7
Total estrelles d'or	761.062	66%	7%	4.479.611	71%	8%	5,9
Cinc estrelles d'or	42.843	4%	5%	309.629	5%	9%	7
Quatre estrelles d'or	456.517	40%	8%	2.568.089	41%	8%	5,6
Tres estrelles d'or	223.415	19%	6%	1.440.256	23%	7%	6
Dues i una estrelles d'or	38.288	3%	6%	161.636	3%	6%	4
Total estrelles de plata	41.490	4%	8%	99.895	2%	6%	2,4
Apartaments turístics	282.892	25%	21%	1.564.506	25%	20%	5,5
Allotjaments de turisme rural	61.876	5%	14%	178.602	3%	12%	2,9
Eivissa-Formentera	2.544.262	100%	19%	11.252.434	100%	16%	4,4
Total Hotels	2.052.984	81%	18%	8.889.541	79%	15%	4,3
Total estrelles d'or	1.793.865	71%	16%	8.125.150	72%	14%	4,5
Cinc estrelles d'or	257.941	10%	32%	865.928	8%	24%	3
Quatre estrelles d'or	677.792	27%	12%	3.198.065	28%	11%	4,7
Tres estrelles d'or	608.630	24%	15%	3.049.141	27%	15%	5
Dues i una estrelles d'or	249.502	10%	36%	1.012.017	9%	36%	4
Total estrelles de plata	259.119	10%	49%	764.391	7%	47%	2,9
Apartaments turístics	468.706	18%	34%	2.282.897	20%	29%	4,9
Allotjaments de turisme rural	22.572	1%	5%	79.996	1%	5%	3,5

continua

	% de variació 2023-2022			% de variació 2023-2019		
	Viatgers	Pernoctacions	Estada mitjana	Viatgers	Pernoctacions	Estada mitjana
Illes Balears	5,1	5,5	0,4	8,0	0,9	-6,6
Total Hotels	6,5	7,0	0,4	9,0	2,1	-6,3
Total estrelles d'or	6,3	7,0	0,6	9,9	3,0	-6,3
Cinc estrelles d'or	12,3	8,6	-3,4	17,2	17,3	0,1
Quatre estrelles d'or	5,8	7,9	1,9	17,6	11,9	-4,8
Tres estrelles d'or	6,2	7,0	0,7	1,5	-7,6	-9,0
Dues i una estrelles d'or	4,6	-3,7	-7,9	-3,5	-11,7	-8,5
Total estrelles de plata	11,0	7,0	-3,6	-6,1	-20,4	-15,3
Apartaments turístics	-7,6	-5,0	2,8	-5,9	-10,9	-5,4
Allotjaments de turisme rural	14,0	8,5	-4,8	34,8	21,5	-9,9
Acampaments turístics	1,1	2,2	1,1	17,7	8,1	-8,2
Mallorca	5,9	6,0	0,1	8,1	0,5	-7,0
Total Hotels	7,5	7,8	0,2	9,0	2,0	-6,4
Total estrelles d'or	7,7	7,8	0,1	9,9	2,5	-6,8
Cinc estrelles d'or	13,2	9,8	-2,9	16,1	20,5	3,8
Quatre estrelles d'or	5,9	8,2	2,1	15,6	10,7	-4,2
Tres estrelles d'or	10,0	8,5	-1,4	3,3	-8,2	-11,1
Dues i una estrelles d'or	4,2	-5,8	-9,6	-1,2	-12,8	-11,8
Total estrelles de plata	-0,4	4,9	5,3	-17,1	-17,8	-0,9
Apartaments turístics	-15,8	-11,8	4,8	-13,0	-18,8	-6,7
Allotjaments de turisme rural	16,7	9,7	-6,0	36,6	21,7	-10,9
Menorca	4,4	5,4	1,0	14,1	10,0	-3,6
Total Hotels	4,3	6,0	1,5	16,8	12,3	-3,9
Total estrelles d'or	4,8	6,4	1,5	16,1	12,5	-3,0
Cinc estrelles d'or	-6,1	6,8	13,8	40,2	30,3	-7,1
Quatre estrelles d'or	11,0	8,9	-1,9	25,3	12,8	-9,9
Tres estrelles d'or	-4,1	2,2	6,6	-2,6	9,3	12,2
Dues i una estrelles d'or	4,6	4,2	-0,4	21,8	8,1	-11,2
Total estrelles de plata	-3,3	-9,9	-6,8	33,2	1,1	-24,1
Apartaments turístics	4,6	4,1	-0,5	3,7	2,0	-1,6
Allotjaments de turisme rural	3,4	3,5	0,1	35,2	31,9	-2,4

continua

	% de variació 2023-2022			% de variació 2023-2019		
	Viatgers	Pernoctacions	Estada mitjana	Viatgers	Pernoctacions	Estada mitjana
Eivissa-Formentera	2,5	3,3	0,8	5,0	-2,1	-6,8
Total Hotels	3,5	3,6	0,0	6,3	-1,8	-7,7
Total estrelles d'or	0,9	2,8	2,0	7,2	1,1	-5,7
Cinc estrelles d'or	14,4	5,7	-7,5	16,1	5,6	-9,1
Quatre estrelles d'or	1,9	4,6	2,7	27,1	21,6	-4,3
Tres estrelles d'or	-6,4	1,7	8,7	-5,2	-11,1	-6,2
Dues i una estrelles d'or	5,1	-1,4	-6,2	-9,8	-12,5	-3,1
Total estrelles de plata	26,5	11,9	-11,6	0,8	-24,9	-25,5
Apartaments turístics	-2,0	2,2	4,3	-0,7	-3,4	-2,7
Allotjaments de turisme rural	4,7	1,7	-2,9	10,8	0,4	-9,4

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'íbestat (2024). Ocupació de l'oferta turística
(*) Dades d'acampaments turístics no desagregades per illes.

Pitiüses

L'estada mitjana als hotels de les Pitiüses s'allarga un 0,8 % respecte del 2022 i queda entorn dels 4,42 dies, pels 4,38 dies del 2022 i els 4,7 dies del 2019. Els espanyols han fet una estada mitjana al voltant dels 3,08 dies el 2023 (uns 3,15 dies el 2022), amb una reducció del 2,1 %. En canvi, el nombre mitjà de pernoctacions dels estrangers roman en els 4,61 dies (un 0,4 % interanual), per mor de l'augment dels britànics (amb 5,20 dies pugen un 4,9 %) i italians (4,20 dies i un increment del 2,7 %) que compensen les caigudes d'altres nacionalitats com els francesos, txecs, russos i finlandesos.

6.4.1.3. Viatgers en hotels

El total de viatgers als hotels s'acosta als 11,5 milions, amb un creixement del 6,5 %. En comparació amb el 2019, els clients dels

establiments hotelers s'han incrementat un 9,0 %, notòriament per damunt del que succeeix amb les pernoctacions, tal com s'ha comentat a l'apartat corresponent. Això explica l'escurçada de l'estada mitjana respecte dels nivells previs a la pandèmia. Els espanyols representen el 14 % del total de viatgers a hotels, amb 1,6 milions i un decreixement de l'1,3 %. Cal comentar que el 2022 el pes dels espanyols en el total dels viatgers fou d'un 15 %, fet que constata la recuperació del mercat internacional. Dels viatgers residents a Espanya, destaca, com en el cas de les pernoctacions, l'increment dels procedents d'ambdues Castelles i d'Extremadura (4,2 % més), els quals ja estan gairebé una tercera part per sobre del nombre de viatgers de 2019. Els residents a Andalusia, Múrcia, les Canàries i les ciutats autònomes són els que decreixen amb més força respecte al 2022, amb un -9,9 %. En comparació amb el 2019, totes les regions espanyoles incrementen el nombre

de viatgers. Els estrangers, amb gairebé 10 milions, representen el 86 % restant i presenten un creixement del 7,8 %. D'aquests, destaquen sobre la resta els alemanys, que amb més de 3 milions representen el 27 % del total, seguits dels britànics, amb 2,6 milions, un 23 %. Ambdues nacionalitats aglutinen més de la meitat del total de viatgers allotjats als hotels de les Illes Balears.

El segon grup de nacionalitats que cal destacar són els francesos i els italians, que entre tots dos superen el milió de viatgers i representen cada una devers el 5 % del total. En ambdós casos se superen els nivells assolits el 2022 (10,1 % i 0,8 %, respectivament). A l'extrem negatiu, hi ha Dinamarca, Luxemburg i el grup de països europeus minoritaris, que respecte de 2022 són els únics que presenten una pèrdua de viatgers. En la comparativa amb el 2019, és especialment destacable el cas del turisme rus (el nombre de viatgers russos del 2023 no arriba a una cinquena part del de 2019), el suec (el nombre de viatgers tot just és la meitat que quatre anys enrere) i finlandès (una reducció de més d'una tercera part).

Mallorca

El total de viatgers als hotels de Mallorca se situa al voltant dels 8,7 milions, amb un creixement del 7,5 %. Els espanyols representen l'11 % del total de viatgers a hotels de l'illa, fregant el milió i un decreixement del 4,7 %. Les caigudes que expliquen el descens es troben entre els viatgers de Galícia, Astúries i Cantàbria (amb un -18,5 %), i pels residents a Catalunya i la Comunitat Valenciana (-14,6 %). Els estrangers, amb 7,7 milions, representen

el 89 % restant i presenten un creixement del 9,1 %. D'aquests, els alemanys, amb 2,9 milions, representen el 34 %, i els britànics, amb 1,8 milions, el 21 %. En tercer lloc, els viatgers francesos superen la xifra de 400.000 i augmenten un 7,4 % el nivell del 2022, amb el qual sobrepassen el llindar de 2019.

Com a consolidació de nou mercat emissor, cal comentar el cas dels Estats Units d'Amèrica, el nombre de viatgers del qual augmenta més d'un 31,4 % i supera les 135.000 persones. Possiblement ha ajudat a aquesta fita la ruta aèria directa entre l'Aeroport de Palma i la ciutat de Nova York, que es va inaugurar el 2022 i s'ha mantingut el 2023. Deixant les nacionalitats ja comentades (alemanys, britànics i francesos), els Països Baixos, Suïssa i Itàlia completen el grup dels que superen el llindar dels 200.000 viatgers, tots amb variacions positives de dues xifres respecte de 2022 i folgadamment per sobre de 2019.

Menorca

El total de viatgers als hotels de Menorca vessa els 800.000, amb un creixement del 4,3 %. El nombre d'espanyols representen un terç del total de viatgers a hotels de l'illa, amb 264 milers i un creixement del 8,5 % en comparació a 2022. Els estrangers, amb més de 538.000, representen el 67 % restant i en aquest cas presenten un creixement d'un 2,6 %. D'aquests viatgers, els britànics són els més nombrosos, amb 230.000, representen el 29 % i creixen un 2,1 %. En segon lloc es mantenen els francesos, els quals s'acosten als 100.000 viatgers gràcies a un increment interanual del 37,5 %, amb la qual cosa

es dobla la xifra del 2019. Els italians, amb 50.000 viatgers, representen el 6 % del total de l'illa i, tot i caure un 22 % respecte de 2022, encara romanen per damunt els alemanys.

Si es compara la situació amb la d'abans de la pandèmia, l'increment en el nombre de viatgers d'un 16,8 % es dona gràcies als espanyols (un 29 % més) i als francesos (doblen el nombre de viatgers de 2019), atès que britànics (-8,2 %), italians (-3,8 %) i alemanys (-20,1 %) encara presenten variacions negatives.

Pitiüses

El total de viatgers als hotels de les Pitiüses ha estat de 2,1 milions, amb un creixement d'un 3,5 %. Els espanyols passen a representar el 18 % del total de viatgers a hotels de l'illa, amb menys de 370.000, malgrat que el creixement és de l'1,4 % en termes interanuals. D'aquests, destaca la pujada del nombre de viatgers procedents d'Astúries Galícia i Cantàbria, el qual augmenta en una cinquena part. També els viatgers de Catalunya i la Comunitat Valenciana presenten un augment important (8,9 %). A l'altre extrem, hi ha el descens dels residents a País Basc, Navarra, la Rioja i Aragó, amb un 13,5 %. Els estrangers, amb 1,7 milions, representen el 82 % restant i presenten un creixement del 3,8 %. D'aquests viatgers, els britànics, amb més de 588.000, representen el 29 % i creixen un 15,1 %; els italians, amb 233.000, representen l'11 % i decreixen un 4,9 %. Els alemanys, que el 2022 gairebé arribaren als 200.000 viatgers, es queden en els 160.000 al 2023, un descens del 22,5 %.

Per creixement en comparació amb el 2019, és remarcable el fet que tant els espanyols (increment del 21,0 %) com els estrangers (3,3 %) aporten en positiu a la recuperació. Dintre del segon cas, destaquen els francesos, que presenten una pujada del 65 %, però tant Suïssa com els Estats Units tenen variacions superiors al 60 %. Al cantó negatiu tornam a trobar-hi Rússia (amb una pèrdua d'un 62,8 %), el Japó (-39,6 %) i Irlanda (-34,7 %).

6.4.2. PERNOCTACIONS, ESTADA MITJANA I VIATGERS EN APARTAMENTS TURÍSTICS

El 2022 els apartaments turístics sumen 7,7 milions de pernoctacions, l'11 % del total de les Illes Balears en establiments reglats. Respecte del 2022, aquesta xifra representa una caiguda del 5,0 %. L'estada mitjana que es donà en aquest tipus d'allotjament és lleugerament més llarga que la dels hotels, ja que arriba als 5,7 dies, i s'incrementa el diferencial gràcies a l'augment del 2,8 % en termes interanuals. El total de viatgers, 1.366.000, cau amb més força que les pernoctacions (un -7,6 %) respecte de l'any 2022, i torna a quedar per sota del 2019.

A Mallorca, aquest tipus d'allotjament reglat té un pes inferior a la mitjana (un 8 %) i registra 3,9 milions de pernoctacions. En comparació a l'any anterior, el nombre de nits cau amb força, un 11,8 %. L'estada mitjana és, en aquesta illa, de 6,4 nits, la més alta dels establiments reglats, i presenta un allargament respecte del 2022 (4,8 %), però és més curta que la del 2019 (-6,7 %). Quant al nombre de viatgers, supera els 614.000, amb un descens del

15,8 % en comparació amb el 2022 i un altre del 13,0 % respecte del 2019.

A Menorca, els apartaments turístics tenen més importància que a la resta de l'arxipèlag. Més d'un de cada cinc viatgers que optaren per un apartament turístic de les Balears escolliren l'illa de Menorca i un de cada quatre que visità l'illa s'allotjà en aquest tipus d'establiment. Així, el nombre de pernoctacions, 1,6 milions, i el de viatgers, 283.000, tenen un pes respecte a l'illa d'un 25 % en ambdós casos. Tant el nombre de viatgers com el de pernoctacions augmenten més de quatre punts amb un any enrere i ja superen els registres del 2019. En canvi, l'estada mitjana, que se situa en 5,5 dies s'escurça en termes interanuals i també en comparació a quatre anys ençà.

Els apartaments turístics registren a les Pitiüses 2,3 milions de pernoctacions, el 20 % sobre el total de l'illa, i el 29 % de les nits en apartaments de totes les Balears. Els viatgers, gairebé 470 milers, tenen un pes fins i tot superior, el qual arriba al 34 %. En comparació amb els nivells del 2022, les pernoctacions pugen un 2,2 %, però el nombre de viatgers cedeix dos punts percentuals. Aquest fet afavoreix l'estada mitjana, que augmenta un 4,3 %, fins a fregar els cinc dies, tot i que queda un 2,7 % més curta que el 2019.

6.4.3. PERNOCTACIONS, ESTADA MITJANA I VIATGERS EN ALLOTJAMENTS DE TURISME RURAL

Els establiments de turisme rural a les Illes Balears tenen un pes al voltant dels tres punts percentuals respecte de la

resta d'establiments reglats. No obstant això, més de 445.000 viatgers optaren per gaudir 1,5 milions de pernoctacions en allotjaments de turisme rural de les Illes Balears. Respecte de l'any anterior, aquestes xifres suposen una recuperació tant en el nombre de viatgers (14,0 %) com en el de les pernoctacions (8,5 %). L'estada mitjana, que fou de les més curtes dels establiments reglats amb 3,4 dies i s'escurça un 4,8 % en termes interanuals.

Mallorca supera els 360.000 viatgers i arriba a 1,3 milions de pernoctacions en els allotjaments de turisme rural. El nombre de nits facturades puja un 9,7 %, mentre que el de viatgers s'incrementa un 16,7 %. Això fa que l'estada mitjana caigui (-6,0 %), i queda al voltant dels 3,5 dies. A Menorca destaca aquest tipus d'allotjament pel pes que té (entre el 3 % i el 5 %) i per superar amb escreix els nivells previs a la pandèmia. Els increments del nombre de viatgers (3,4 %) i de pernoctacions (3,5 %) respecte de 2022 fan que la variació respecte a quatre anys ençà sigui molt positiva (35,2 % i 31,9 %, respectivament). L'estada mitjana roman estable interanualment, tot i que no arriba als tres dies i queda per davall l'estada del 2019. A les Pitiüses, el turisme rural té menys presència que a la resta del territori balear (representa devers l'1 % del pes a l'illa), tot i que si mateix registra gairebé 80.000 pernoctacions de més de 22.000 viatgers. En comparació amb el 2022, aquestes magnituds presenten un augment d'un 1,7 % i un 4,7 % respectivament, i en ambdós casos les xifres estan per sobre del 2019.

6.4.4. PASSATGERS EN CREUERS

El total de passatgers en creuers, tant en trànsit com de base, ha estat de 2,5 milions a 2023, un increment del 45,4 % respecte de 2022. El fet que aquesta variació interanual sigui tan elevada en comparació amb la resta de variables turístiques indica que el sector dels creuers es troba a la coa quant a recuperació postpandèmica. Cal recordar que a causa les restriccions a la mobilitat imposades per la crisi sanitària provocada per la covid s’aturà l’arribada de creuers a partir del març de 2020 i no fou fins al juny del 2021 quan es tornà a donar

aquesta activitat als ports de les Illes Balears. De l’1,9 milions de creueristes que visitaren el port de Palma el 2023, tres quarts ho feren a la temporada alta. El còmput de tot l’any supera en un 37,4 % el nombre de creueristes del 2022, però encara queda un 14,5 % per sota del 2019. Contràriament, tant el port de Maó com el d’Eivissa ja superen amb escreix els nombres del 2022 (un 30,9 % i 85,6 % més respectivament) i del 2019 (59,3 % i 38,8 %). L’activitat de creuers al port de la Savina de Formentera i al d’Alcúdia ha estat nul·la en el 2023 (vegeu el [quadre I-6.7](#)).

QUADRE I-6.7. TRÀNSIT MARÍTIM DE PASSATGERS DE CREUERS A LES ILLES BALEARS PER PORT (2022-2023)										
2022										
	Total	% sobre el total	Temporada mitjana alta	% temp. mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temp. mitjana baixa				
Total	1.729.588	100%	1.441.284	100%	288.304	100%				
Palma	1.379.517	80%	1.107.979	77%	271.538	94%				
Alcúdia	318	0%	318	0%	0	0%				
Maó	53.245	3%	48.466	3%	4.779	2%				
Eivissa	296.508	17%	284.521	20%	11.987	4%				
La Savina	0	0%	0	0%	0	0%				
2023										
							% de variació 2023-2022			
	Total	% sobre el total	Temporada mitjana alta	% temp. mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% temp. mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	% de variació 2023-2019 Total
Total	2.515.214	100%	2.030.033	100%	485.181	100%	45,4	40,8	68,3	-5,4
Palma	1.895.264	75%	1.447.505	71%	447.759	92%	37,4	30,6	64,9	-14,5
Alcúdia	0	0%	0	0%	0	0%	-100,0	-100,0	...	-100,0
Maó	69.692	3%	62.057	3%	7.635	2%	30,9	28,0	59,8	59,3
Eivissa	550.258	22%	520.471	26%	29.787	6%	85,6	82,9	148,5	38,8
La Savina	0	0%	0	0%	0	0%	...	...	...	...

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l’Autoritat Portuària de les Illes Balears de l’Ibestat (2024). Transport (...) Dada no disponible.

En aquest punt cal fer esment que el Programa Estadístic Anual de 2023 inclou un estudi de la despesa turística dels passatgers de creuers, que ha dissenyat conjuntament l'Ibestat i l'Autoritat Portuària de les Illes Balears i que permetrà disposar d'estimacions anuals del perfil i de la despesa realitzada pels passatgers de creuers.

Aquesta diferència ofereix la incidència de l'estacionalitat a les illes menors.

Pel que fa a les taxes de creixement, la despesa total ha augmentat un 14,9 %; la despesa per persona, un 6,3 %, i la despesa per persona i dia, un 8,8 %. Per illes, augmenta la despesa a tots els casos, però destaca Eivissa, amb una variació interanual del 21,7 %.

6.5.

DESPESA TURÍSTICA TOTAL

6.5.1. PER ILLES I TEMPORADA

La despesa total ha seguit una evolució més positiva que la dels turistes, si bé cal tenir en compte que l'efecte de la pujada de preus sobre alguns serveis. A les Illes Balears la despesa turística arriba als 19.941 milions d'euros: el 69,7 % a Mallorca, el 19,6 % a Eivissa, el 8,9 % a Menorca i l'1,8 % restant a Formentera. La despesa per persona torna a millorar si se situa en els 1.117 euros. Eivissa és la regió amb la mitjana per persona més alta (1.154 euros); mentre que a Menorca és on es troba la ràtio més modesta (de 1.065 euros). Quant a la despesa per persona i dia ha estat de 173 euros i destaca Eivissa presenta la xifra més alta, seguida de Formentera. En canvi, a Menorca aquesta magnitud es queda en els 153 euros per turista i dia (vegeu el [quadre I-6.8](#)).

La temporada mitjana baixa només representa el 15,3 % del total de la despesa. Per illes, només Mallorca supera aquest percentatge, amb un 18,3 %, ja que a les Pitiüses és del 9,3 %, i a Menorca, del 6,3 %.

El 2023 hi ha una evolució favorable en el comportament de la temporada mitjana baixa a Mallorca i a les Pitiüses. El pes d'aquesta temporada a Mallorca puja a la despesa total 0,7 punts i a Eivissa, 0,9 p. p., mentre que a Menorca davalla 1,1 p. p.

6.5.2. PER PAÍS DE RESIDÈNCIA I PER ILLES

6.5.2.1. Illes Balears

La despesa dels estrangers, amb 17.692 milions d'euros, representa el 88,7 % del total, i la dels espanyols, amb 2.249 milions, l'11,3 % restant. Per nacionalitats, destaquen els alemanys, amb 5.173 milions, i els britànics, amb 4.242 milions. La despesa per persona dels espanyols és de 656 euros, i la dels estrangers, de 1.227 euros. Destaca per dalt la despesa dels turistes procedents de la resta del món, amb 1.666 euros per persona, i la dels nòrdics, amb 1.364 euros/persona. La despesa per persona i dia dels espanyols torna a superar els 100 euros, i la dels estrangers puja un 9,1 % fins a situar-se als 189 euros. Destaquen per sobre dels 200 euros els turistes procedents dels països nòrdics, els de l'associació del Benelux i els del grup de la resta del món (vegeu el [quadre I-6.9](#)).

Quadre I-6.8. Despesa dels turistes amb destinació principal a les Balears per illes (2022-2023)									
2022			2023			% de variació 2023-2022			% de variació 2023-2019 Total
Total			Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	
Illes Balears									
Total (milions d'euros)	17.351	14.784	2.566	19.941	16.889	3.052	14,2	18,9	20,8
Per persona (euros)	1.051	1.068	963	1.117	1.149	973	7,6	1,0	11,6
Per persona i dia (euros)	159	166	129	173	181	143	8,5	10,8	15,0
Mallorca									
Total (milions d'euros)	12.171	10.026	2.146	13.899	11.356	2.542	13,3	18,5	18,1
Per persona (euros)	1.061	1.074	1.004	1.115	1.145	998	6,7	-0,6	10,4
Per persona i dia (euros)	159	165	134	171	178	146	7,4	9,0	14,4
Menorca									
Total (milions d'euros)	1.611	1.492	119	1.770	1.659	111	11,2	-6,7	22,8
Per persona (euros)	991	1.022	716	1.065	1.099	731	7,5	2,2	10,7
Per persona i dia (euros)	139	144	94	153	157	112	8,9	19,2	15,8

continua

	2022			2023			% de variació 2023-2022			% de variació 2023-2019 Total
	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	
Pitiüses										
Total (milions d'euros)	3.568	3.267	302	4.273	3.874	399	19,7	18,6	32,2	29,6
Per persona (euros)	1.047	1.072	836	1.149	1.182	908	9,7	10,2	8,6	15,9
Per persona i dia (euros)	173	182	113	193	203	132	11,6	11,5	16,7	16,3
Eivissa										
Total (milions d'euros)	3.212	...	...	3.908	...	...	21,7	...	...	29,0
Per persona (euros)	1.048	...	...	1.154	...	...	10,2	...	...	15,4
Per persona i dia (euros)	175	...	...	194	...	...	10,7	...	...	16,0
Formentera										
Total (milions d'euros)	356	...	...	364	...	...	2,2	...	...	36,6
Per persona (euros)	1.043	...	...	1.097	...	...	5,2	...	...	22,3
Per persona i dia (euros)	159	...	...	190	...	...	19,5	...	...	19,1

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Íbestat (2024). EGATUR
(...) Dada no disponible.

QUADRE I-6.9. DESPESA DELS TURISTES AMB DESTINACIÓ PRINCIPAL A LES ILLES BALEARS PER PAÍS DE RESIDÈNCIA (2022-2023)									
	2022				2023				% de variació 2023-2022
	Despesa total (milions d'euros)	Despesa per persona (euros)	Despesa per persona i dia (euros)	Despesa total (milions d'euros)	Despesa per persona (euros)	Despesa per persona i dia (euros)	Despesa total (milions d'euros)	Despesa per persona (euros)	
Total	17.351	1.051	159	19.941	1.117	173	14,9	6,3	8,8
Espanya (altres CA)	2.129	645	102	2.249	656	106	5,6	1,7	3,7
Estranger	15.222	1.153	173	17.692	1.227	189	16,2	6,4	9,1
França	918	1.036	160	1.039	1.063	174	13,3	2,6	8,9
Itàlia	701	950	158	782	992	163	11,5	4,4	3,1
Regne Unit	3.716	1.105	169	4.242	1.149	180	14,1	4,0	6,2
Alemanya	4.756	1.106	158	5.173	1.123	168	8,8	1,5	6,5
Suïssa	480	1.197	174	616	1.213	197	28,2	1,3	13,0
Bèlgica, Luxemburg i Països Baixos	1.280	1.231	194	1.421	1.301	213	11,0	5,7	10,0
Països nòrdics	784	1.295	177	792	1.364	200	1,0	5,3	13,4
La resta del món	2.587	1.383	219	3.628	1.666	246	40,2	20,4	12,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'ílibestat (2024). EGATUR
En els països nòrdics, s'hi inclou Dinamarca, Finlàndia, Noruega i Suècia.

En termes de creixement diferencial regional, el comportament de la despesa global dels estrangers ha estat millor (1,3 punts), enfront del descens de 9,3 punts en el cas dels espanyols. Respecte de la despesa per persona i la despesa diària, es repeteix el mateix patró, amb un diferencial positiu en els estrangers (0,1 p. p. i 0,3 p. p. respectivament) i negatiu en els espanyols (-4,6 punts i -5,1 p. p.). Per nacionalitats dels estrangers, destaca el dinamisme dels suïssos (13,2 punts en despesa total) i de la resta del món (25,3 punts per sobre la mitjana). En la despesa per persona, la majoria dels diferencials són negatius, amb l'excepció del grup de la resta del món.

6.5.2.2. Mallorca

La despesa dels estrangers, amb 12.850 milions, representa el 92,5 % del total, i la dels espanyols, amb 1.049 milions, el 7,5 % restant. La despesa per persona dels espanyols és de 588 euros, i la dels estrangers, de 1.202 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 95 euros, i la dels estrangers, de 183 euros. Per nacionalitats, els alemanys fan més d'un terç de la despesa total (4.716 milions), però la resta de països diferents a Alemanya i Regne Unit tenen la despesa per persona i per persona i dia més alta. Cal destacar l'augment de la despesa dels països de la resta del món, que amb una pujada del 23,2 % se situa en els 5.490 milions d'euros.

6.5.2.3. Menorca

La despesa dels estrangers, amb 1.258 milions, representa devers el 71,1 % del total, i la dels espanyols, amb 512 milions,

el 28,9 % restant. La despesa per persona dels espanyols és de 751 euros, i la dels estrangers, de 1.285 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 111 euros, i la dels estrangers, de 181 euros. Per nacionalitats, destaca la recuperació del turisme alemany, amb un increment d'una cinquena part, tot i que és minoritari a aquesta illa. La despesa diària més destacada la tenen els països de la resta del món (201 euros).

6.5.2.4. Eivissa

La despesa dels estrangers, amb 3.332 milions, representa el 85 % del total, i la dels espanyols, amb 577 milions, el 15 % restant. La despesa per persona dels espanyols és de 689 euros, i la dels estrangers, de 1.308 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 114 euros, i la dels estrangers, de més de 220 euros. Quant a les nacionalitats, la despesa dels italians significa el 7 % del total, tot i que les ràtios per persona i per illa siguin més altes a la resta de nacionalitats.

6.5.2.4. Formentera

La despesa dels estrangers, amb 253 milions, representa el 69,4 % del total, i la dels espanyols, amb 112 milions, el 30 % restant. La despesa per persona dels espanyols és de 866 euros, i la dels estrangers, de 1.244 euros. La despesa per persona i dia dels espanyols és de 180 euros, i la dels estrangers, de 195 euros. En el cas de la pititusa menor, la despesa dels italians significa el 36 % del total i arriba als 130 milions d'euros.

6.5.3. DESPESA DEL TURISME INTERNACIONAL PER COMUNITATS AUTÒNOMES

La despesa turística internacional al conjunt estatal supera per primera vegada els 100.000 milions d'euros. La principal aportació a aquesta fita ve de part de Catalunya i Canàries, amb més de 20.000 milions cada una. En tercer lloc es troba l'arxipèlag balear, el qual supera els 17.000 milions d'euros. Entre les tres regions es concentra el 55 % de la despesa. També cal apuntar que Catalunya encara no ha recuperat la xifra de 2019 i que els dos arxipèlags tenen els increments més modestos. La variació respecte de 2022 és més heterogènia entre les diferents comunitats autònomes. En el rànquing de la despesa per persona, les Illes Balears han recuperat posicions relatives respecte de 2022 (ha passat de la vuitena posició a la sisena), i en el cas de la despesa mitjana diària manté el quart lloc, per darrere de Madrid, el País Basc i Catalunya (vegeu el [quadre I-6.10](#)).

6.6.

PREUS I RENDIBILITAT DEL SECTOR HOTELER

6.6.1. RENDIBILITAT PER ILLES I PER TEMPORADES

A l'any dels rècords turístics, la tarifa mitjana diària i els ingressos per habitació disponible també superen qualsevol llindar anterior. Aquesta segona magnitud sobrepassa els 100 euros per habitació

disponible per primera vegada a la sèrie històrica al conjunt de l'arxipèlag i a les illes de Mallorca i Menorca. Les Pitiüses, que ja depassaven el centenar abans de la pandèmia, el 2023 arriben a uns ingressos de 144 euros i una tarifa mitjana de 180,3 euros. Tot i que l'agregat d'Eivissa i Formentera té les ràtios de preu i rendibilitat més elevats, és la regió que menys augmenta respecte de 2022. Mallorca continua sent l'illa que té la tarifa mitjana diària i els ingressos per habitació més baixos el 2023 (125,4 euros i 101,8 euros respectivament) i també és la regió que menys augmenta aquestes xifres respecte de 2019 (25,3 % i 27,6 %). La situació Menorca és intermèdia entre la de Mallorca i les Pitiüses i es troba lleugerament per sobre de la mitjana balear (vegeu el [gràfic I-6.4](#)).

L'anàlisi que s'ha fet per illes, es pot detallar pels municipis pels quals es té informació disponible. Així, els ingressos per habitació disponible més alts del mes de juliol foren al municipi d'Eivissa (255,8 euros), a Sant Josep de sa Talaia (249,5 euros) i a Formentera (221,10). A Mallorca, destaquen per damunt dels 200 euros els municipis de Santanyi, Sóller i Andratx. A Menorca sobresurt el municipi de Sant Lluís (152,6 euros) (vegeu el [quadre I-6.11](#)).

L'augment significatiu dels preus i de la rendibilitat ha tingut lloc tant a la temporada alta com a la baixa i aquest fet s'ha repetit a totes les illes. Quant als diferencials de creixement respecte del total de les Illes Balears, són negatius a les Pitiüses en la temporada alta (-1,5 p. p. per a la tarifa mitjana diària i -3,1 p. p. per als ingressos

per habitació) però positius a la temporada baixa (0,4 p.p i 19,1 p. p. respectivament). La situació és totalment la contrària a Mallorca, on la temporada alta presenta diferències de creixement positives que canvien de signe a la temporada baixa. Menorca té tots els diferencials en positiu (especialment l'increment de la tarifa mitjana a la temporada mitjana baixa), excepte el cas dels ingressos de la temporada alta, on cedeix quatre dècimes.

6.6.2. TARIFA MITJANA DIÀRIA DEL SECTOR HOTELER PER COMUNITATS AUTÒNOMES

Com s'ha comentat al paràgraf anterior, la tarifa mitjana diària a les Balears augmenta amb força el 2023 respecte del 2022, fet que es troba en sintonia amb l'augment del 7,7 % a l'àmbit nacional. Aquest fet confirma que la tarifa mitjana balear sigui la més elevada de totes les comunitats autònomes i queda un 21 % per sobre de l'estatal. Les Canàries, Catalunya i la Comunitat de Madrid completen el grup de regions amb la tarifa mitjana per damunt dels 120 euros, en què destaca l'increment d'aquesta darrera (vegeu el [quadre I-6.12](#) i el [gràfic I-6.5](#)).

6.6.3. EVOLUCIÓ 2012-2022 DE L'ÍNDEX DE PREUS DE L'OFERTA TURÍSTICA

Novament, l'índex de preus per hotels, per apartaments i per allotjaments de turisme rural al llarg de l'any 2023 assoleixen els nivells més elevats de tota la sèrie històrica, superant amb escreix els nivells previs a la pandèmia. La pujada

més destacada s'ha donat als hotels, amb un 8,5 % més que un any ençà; seguits dels apartaments, amb un 6,3 %, i dels establiments rurals, els quals es troben un 3,0 % per damunt del nivell de 2022 (vegeu el [gràfic I-6.6](#)).

Els preus dels establiments hotelers per les diferents categories mostra un increment interanual en el cas de les categories més elevades, com ara les quatre i cinc estrelles d'or (6,9 % i 5,0 % respectivament), però un estancament en el cas dels hotels d'estrelles de plata. Al costat negatiu, cal remarcar la caiguda del preu en el cas dels establiments d'una estrella d'or (-10,5 %). Precisament aquesta categoria encara no arriba a igualar l'índex de preus del 2019 (es troba un 4,9 % per sota), mentre que la resta està més d'un 31 % per damunt. Per temporades, únicament els hotels de cinc estrelles tenen la pujada de preus més elevada a la temporada baixa (un augment del 12,2 %) que no pas a la temporada alta (4,0 % més), mentre que els establiments de categoria inferior han pujat més els preus de la temporada alta.

6.7.

OFERTA

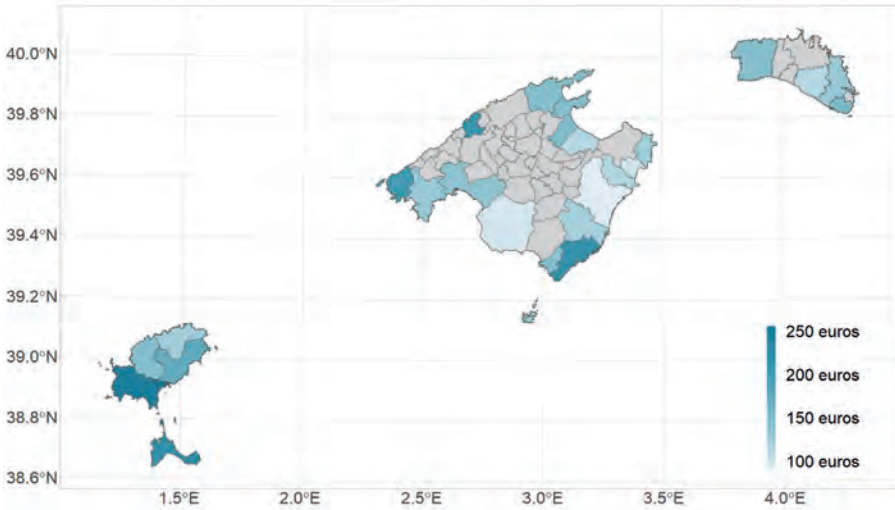
En aquest apartat s'estudia l'oferta d'allotjament, el grau d'ocupació i l'oferta complementària. Les dades referents al nombre d'establiments i al de places corresponen a l'any 2022, atès que en la data de tancament de la publicació les dades del 2023 encara no estaven disponibles.

Quadre 16.10. Despesa dels turistes internacionals per comunitat autònoma de destinació principal (2022-2023)									
	Despesa total (milions d'euros)			Despesa mitjana per persona (euros)			Despesa mitjana diària per persona (euros)		
	2022	2023	% de variació	2022	2023	% de variació	2022	2023	% de variació
Espanya	87.138	108.789	24,8	1.216	1.277	5,0	162	177	9,3
Andalusia	11.990	15.315	27,7	1.198	1.256	4,8	137	154	12,4
Aragó	296	390	31,5	770	913	18,6	134	124	-7,5
Astúries	346	453	31,0	1.278	1.206	-5,6	112	127	13,4
Illes Balears	15.222	17.692	16,2	1.153	1.227	6,4	173	189	9,2
Canàries	17.453	20.333	16,5	1.416	1.457	2,9	163	172	5,5
Cantàbria	356	508	42,7	1.099	1.170	6,5	126	115	-8,7
Castella i Lleó	563	778	38,2	554	639	15,3	132	140	6,1
Castella-la Manxa	220	237	7,5	1.101	1.091	-0,9	122	112	-8,2
Catalunya	16.479	21.248	28,9	1.110	1.169	5,3	188	209	11,2
Com. Valenciana	10.104	12.512	23,8	1.173	1.195	1,9	119	127	6,7
Extremadura	171	171	0,2	536	612	14,2	89	125	40,4
Galícia	1.498	2.072	38,3	1.178	1.281	8,7	125	146	16,8
Madrid	9.630	13.330	38,4	1.592	1.699	6,7	281	293	4,3
Múrcia	1.001	1.243	24,2	1.219	1.273	4,4	99	108	9,1
Navarra	176	300	70,3	644	824	28,0	134	164	22,4
País Basc	1.471	2.053	39,6	952	1.026	7,8	214	233	8,9
La Rioja	109	87	-20,1	966	734	-24,0	134	132	-1,5

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2024). EGATUR

Gràfic I-6.4.

Ingressos per habitació disponible (RevPAR) municipal. Euros - Juliol 2023

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2024)

6.7.1. ESTABLIMENTS

El 2022, hi havia 2.912 establiments turístics a les Balears, trenta-dos establiments més que l'any anterior, que en termes relatius és un 1,1 % més. Per illes, Mallorca en té 1.822; Eivissa, 552; Menorca, 417, i Formentera, 121. Menorca és l'única illa que presenta una variació negativa respecte a l'any passat, d'un -1,0 %. A Eivissa i Mallorca, el nombre d'establiments turístics ha crescut en el darrer any un 2,0 % i un 1,4 %, respectivament. A Formentera el nombre s'ha mantingut estable.

Segons el tipus d'establiment, hi ha 879 hotels i 770 apartaments turístics, la suma dels quals representa el 56,6 % del nombre total d'establiments el 2022. Les variacions

positives més significatives respecte al 2021 es troben en les cases d'hostes, que passen de 47 a 49 allotjaments (4,3 %) i a les residències apartament, atès que hi ha hagut una nova incorporació a Eivissa. Per contra, l'única reducció es dona en els apartaments turístics, la qual es xifra en un -0,5 %.

6.7.2. PLACES

El 2022 n'hi ha hagut a les Illes Balears un total de 446.406 de places turístiques (un 0,3 % més que el 2021), les quals s'han repartit de la manera següent: 307.312 a Mallorca (un 0,5 % més que el 2021), 77.227 a Eivissa (un 0,1 % menys que l'any anterior), 53.760 a Menorca (un 0,2 % menys que el 2021) i 8.107 a Formentera (onze places més que l'any anterior).

Quadre I-6.11. Tarifa mitjana diària i ingressos per habitacions del sector hotel·ler a les Illes Balears per temporada (Euros) (2022-2023)										
	2022			2023			% de variació 2023-2022			% de va- riació 2023-2019 Total
	Total *	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa *	Total	Temporada mitjana alta	Temporada mitjana baixa	
Illes Balears										
Tarifa mitjana diària	126,6	130,0	93,1	136,2	140,3	99,1	7,6	7,9	6,4	27,9
Ingressos per habitació disponible	98,6	104,9	55,5	109,7	116,6	64,7	11,3	11,2	16,7	30,0
Mallorca										
Tarifa mitjana diària	115,5	118,2	93,1	125,4	129,2	98,5	8,6	9,2	5,8	25,3
Ingressos per habitació disponible	90,0	95,8	57,0	101,8	108,5	65,4	13,1	13,2	14,7	27,6
Menorca										
Tarifa mitjana diària	131,1	133,3	64,9	145,4	146,8	76,4	10,9	10,2	17,7	36,1
Ingressos per habitació disponible	101,5	105,2	30,8	113,7	116,5	37,4	12,0	10,8	21,5	40,0
Eivissa i Formentera										
Tarifa mitjana diària	169,0	171,8	107,4	180,3	182,8	114,7	6,7	6,4	6,8	37,1
Ingressos per habitació disponible	132,7	138,3	48,5	144,4	149,5	65,8	8,8	8,1	35,8	37,7

QUADRE I-6.12. TARIFA MITJANA DIÀRIA DEL SECTOR HOTELER PER COMUNITATS AUTÒNOMES (EUROS) (2022-2023)

	2022	2023	% variació
Espanya	104,9	112,9	7,7
Andalusia	104,8	110,8	5,7
Aragó	66,4	70,2	5,8
Astúries	71,4	74,5	4,4
Illes Balears	126,6	136,2	7,5
Canàries	115,2	123,3	7,1
Cantàbria	84,1	86,6	3,0
Castella i Lleó	62,2	65,8	5,8
Castella-la Manxa	59,6	63,2	6,1
Catalunya	112,9	122,9	8,9
Com. Valenciana	88,8	95,2	7,3
Extremadura	63,3	64,5	2,0
Galícia	67,9	71,4	5,1
Madrid	107,1	120,0	12,1
Múrcia	67,1	70,0	4,3
Navarra	73,3	80,8	10,2
País Basc	101,5	109,8	8,2
La Rioja	72,4	75,3	4,0
Ceuta	65,1	70,9	9,0
Melilla	71,5	78,8	10,1

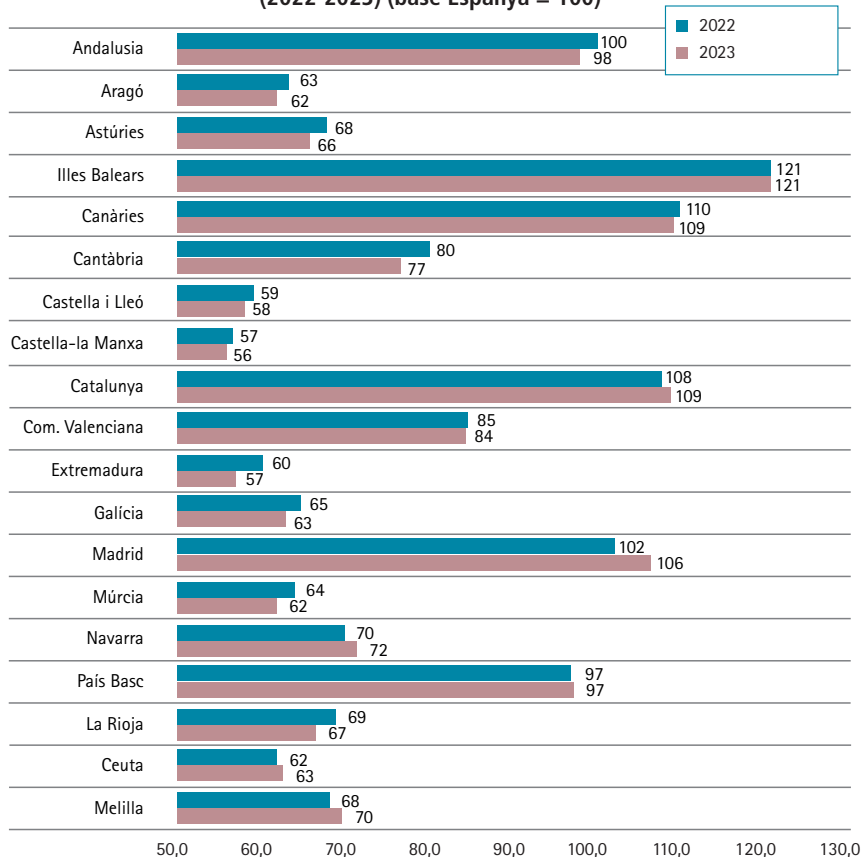
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2024). Hoteles: encuesta de ocupación, índice de precios e indicadores de rentabilidad

Segons la tipologia d'allotjaments, la classificació queda de la manera següent: 232.637 places d'hotel (el 75,8 % a Mallorca), 103.888 d'hotel apartament (el 78,9 % a Mallorca) i 73.648 d'apartaments turístics (el 43,8 % a Mallorca). La resta de places es reparteixen entre les altres categories, cap de les quals supera les 8.000 places. La variació més significativa en positiu respecte al

2021 és en l'hotel residència, que passa de 2.006 a 2.235 places, la qual cosa representa un augment de l'11,4 %. Per contra, la variació proporcional negativa més important es dona en la ciutat de vacances, amb una pèrdua de 494 places (-11,5 %), i totes es perden a Menorca, on ha deixat d'aparèixer l'únic establiment d'aquest tipus que hi havia a l'illa.

Gràfic I-6.5.

**Tarifa mitjana diària del sector hotel·ler per comunitats autònomes (euros)
(2022-2023) (base Espanya = 100)**

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2024). Hoteles: encuesta de ocupación, índice de precios e indicadores de rentabilidad.

6.7.3. GRAU D'OCUPACIÓ

Els resultats d'ocupació de la planta oberta es classifiquen en establiments hotelers, apartaments turístics i establiments de turisme rural. En pràcticament tots els casos els nivells resultants de l'any 2023 milloren els de l'any anterior.

Quant als hotels, l'evolució del percentatge de planta oberta al total de les Balears augmenta el 2023 fins a un 54,4 %, ràtio que marca el màxim dels cinc anys anteriors. Mallorca té un percentatge lleugerament superior, amb un 56,6 %, i una millora respecte al 2022 de més d'un punt i mig. Menorca, amb un 48,2 %, presenta el

percentatge més baix però respecte al 202 es dona la millora d'un punt. Pitiüses té un 47,8 % de percentatge de planta oberta i augmenta en 0,4 p. p. el resultat del 2022.

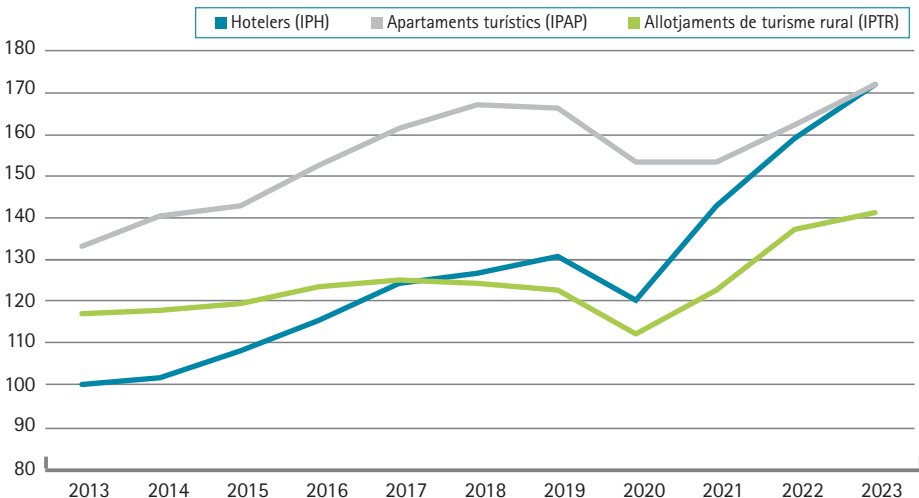
Continuant amb l'anàlisi dels hotels, el percentatge del grau d'ocupació per places puja a les Balears més de dos punts, fins a situar-se en el 76,0 %, la qual cosa implica igualar el nivell de 2019. Per illes, Mallorca millora 2,5 punts; Menorca empitjora dues dècimes, i les Pitiüses, 2,3 punts. Les Pitiüses el 2023 tenen el percentatge més alt, amb un 77,1 %; seguides de Mallorca, amb un 76,0 %, i Menorca, amb un 72,9 % (vegeu els gràfics I-6.7, I-6.8, I-6.9, I-6.10).

Si es detalla el grau d'ocupació per places pels municipis turístics, destaquen, per damunt del 80 % Santa Margalida i Sant

Llorenç des Cardassar. No obstant això, a menys d'un punt hi ha Son Servera i Santanyi. A Eivissa, la ràtio més alta està a Santa Eulària des Riu (77,8 %) i a Sant Antoni de Portmany (77,1 %). També amb un 77,1 % es troba Ciutadella de Menorca. La resta de municipis té un grau d'ocupació per places inferior o bé la dada no està disponible (vegeu el gràfic I-6.11).

Respecte a l'anàlisi dels hotels, l'evolució del percentatge de places ocupades sobre les places existents millora en el total de les Balears 2,3, i, més o menys queda similar al del 2019. Per illes, Mallorca puja gairebé tres punts; Menorca, mig punt, i les Pitiüses, 1,3 punts. Mallorca és la que té el percentatge més alt del 2023, amb un 43,1 %, seguida de Pitiüses, amb un 36,8 % i, a poca distància, Menorca, amb un 35,1 %.

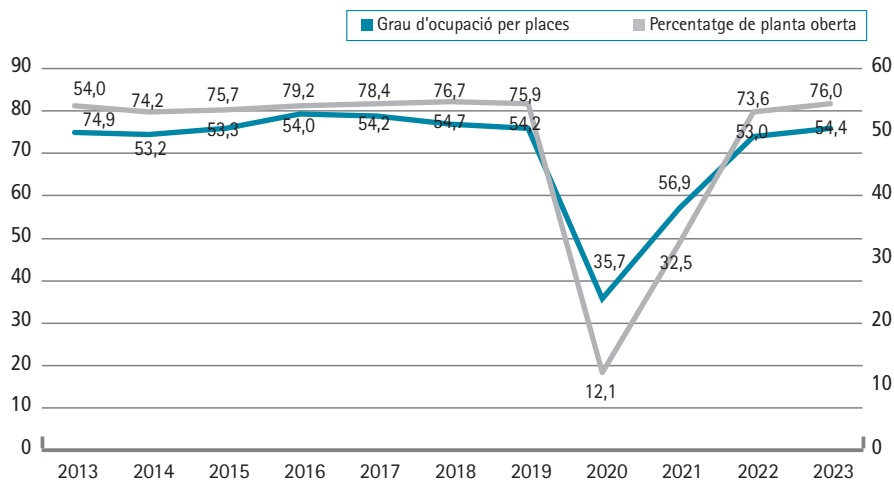
Gràfic I-6.6.
Evolució de l'índex de preus de l'oferta turística a les Illes Balears (2013-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE i de L'ibestat (2024). Rendibilitat del sector hotelier

Gràfic I-6.7.

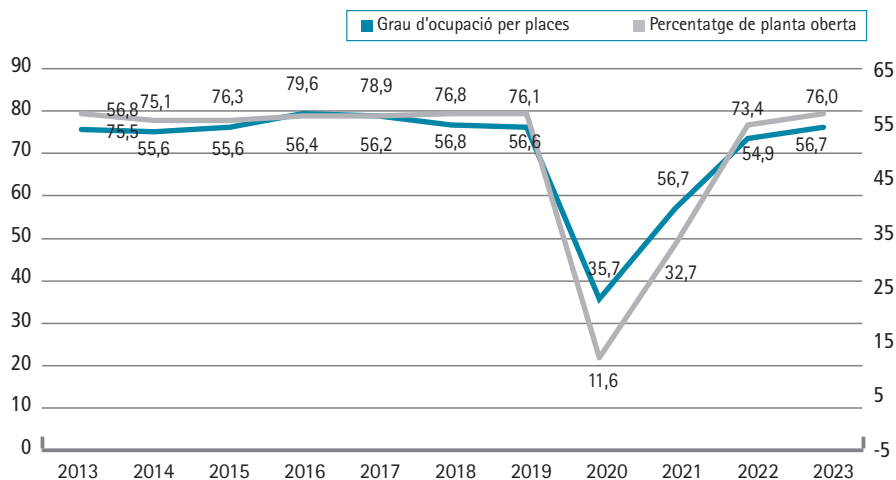
Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a les Illes Balears (2013-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'ibestat (2024). Ocupació de l'oferta turística

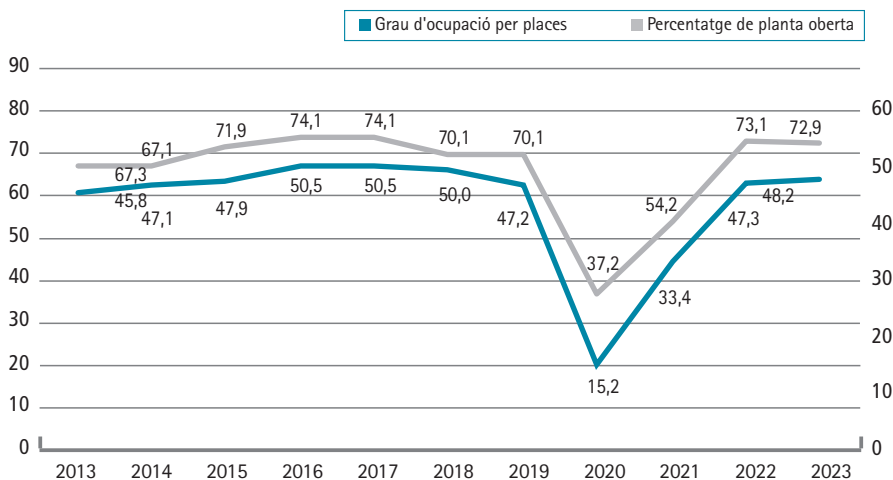
Gràfic I-6.8.

Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Mallorca (2013-2023)

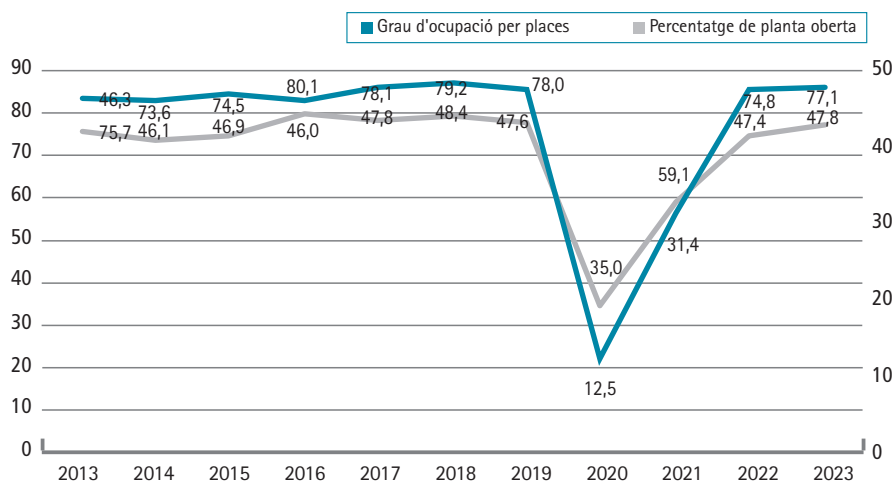
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'ibestat (2024). Ocupació de l'oferta turística

Gràfic I-6.9.
Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Menorca
(2013-2023)

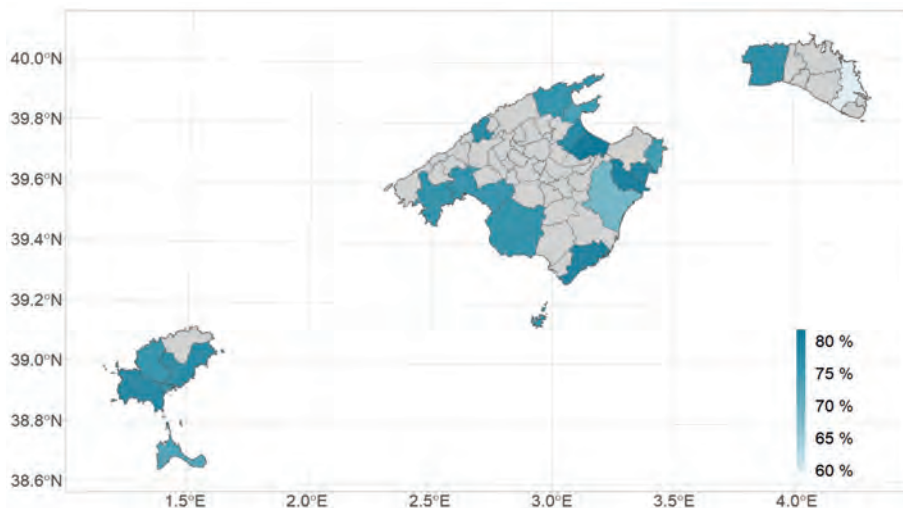
Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Íbestat (2024). Ocupació de l'oferta turística

Gràfic I-6.10.
Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Eivissa-Formentera
(2013-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Íbestat (2024). Ocupació de l'oferta turística

Gràfic I-6.11.

Grau d'ocupació per places (%) als hotels. Any 2023

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2024)

Pel que fa als apartaments turístics, el grau d'ocupació per places queda a les Illes Balears (60,7 %) més de cinc punts per sobre del registre del 2022. En aquest sentit, cal destacar el cas de Mallorca, que millora pràcticament set punts respecte de l'any anterior, però té el percentatge més baix (59,7 %). De fet, tant les Pitiüses (62,3 %) com Menorca (60,7 %) arriben al màxim històric de la seva sèrie temporal.

Quant als apartaments de turisme rural, respecte del 2022 l'evolució és positiva a Mallorca, mentre que la resta d'illes empitjoren els graus d'ocupació. En relació amb la planta oberta millora en el total de les Balears 2,4 punts i supera de nou el 60 %. Malgrat això, aquest percentatge queda cinc punts per sota del llindar del 2019. Mallorca presenta la proporció de planta oberta més elevada (62,4 %), però no ar-

riba a acostar-se als nivells pre pandèmics. Tampoc arriben a fer-ho Menorca (amb un 54 % de planta oberta) ni les Pitiüses (46,8 %), si bé en aquests dos casos s'empitjora respecte de 2022 (en un punt i mig punt respectivament).

Continuant amb l'estudi dels apartaments de turisme rural, l'evolució del percentatge del grau d'ocupació per places creix a les Balears 0,9 punts i queda en el 57 %, més de deu punts per sobre del 46 % assolit el 2019 i marcant un rècord històric. Per illes, Mallorca també marca un màxim a la sèrie històrica després de pujar un punt i mig i situar-se al 56,6 %. Menorca, que cau més d'un punt, es queda en el 61,2 % de grau d'ocupació al turisme rural. A Pitiüses, on aquest tipus d'establiments tenen menor pes, el percentatge és d'un 56,3 %, un punt inferior al de 2022.

Per tancar l'anàlisi dels apartaments de turisme rural, l'evolució del percentatge de places ocupades sobre places existents mostra també una cota màxima dintre dels percentatges anteriors. Aquest grau d'ocupació augmenta a les Balears dos punts i se situa en el 34,4 %. El grau del 2023 respecte del 2022 a Mallorca (35,3 %) puja 2,6 punts; en el cas de Menorca (33,0 %), -1,3 punts, i en el de les Pitiüses (26,4 %) cau set dècimes.

tats (que augmenta el nombre d'empreses un 5,1 %, i el de locals, un 4,6 %). Així les coses, les caigudes més intenses són a la subactivitat de serveis de menjar i begudes, que cedeixen tant en el nombre d'empreses (-6,8 %) com en el de locals (-5,4 %). Els serveis d'allotjament i el transport de passatgers cauen un 3,9 % i un 0,5 % respectivament, tot i que són les subactivitats que menys pes presenten sobre el sector turístic (vegeu els [gràfics I-6.12 i I-6.13](#)).

6.8.

EMPRESSES I LOCALS TURÍSTICS

Aquest apartat analitza el nombre d'empreses i locals dedicats a l'activitat turística segons subactivitat econòmica, nivell d'ocupació i per illes.

6.8.1. PER ACTIVITAT ECONÒMICA

El 2023, a les Balears hi havia un total de 18.406 empreses actives en el sector turístic i 22.697 locals. La variació respecte al 2022 ha estat negativa, en sintonia amb l'evolució del global del teixit empresarial. Així, tant el nombre d'empreses (-2,2 %) com el nombre de locals (-1,2 %) es redueixen en termes interanuals.

La concentració tant d'empreses com de locals es dona principalment en serveis de menjar i begudes, amb 7.821 empreses (42,5 % del total) i 9.239 locals (40,7 %). Tots els subsectors redueixen el nombre d'empreses i de locals respecte al 2022, amb l'única excepció de la resta d'activi-

6.8.2. PER ACTIVITAT ECONÒMICA I ESTRATS D'ASSALARIATS

La majoria de les empreses del sector turístic són empreses de cinc o menys assalariats (90 % del total). El nombre d'empreses cau a mesura que acumulen un nombre més alt d'assalariats. Cal destacar la caiguda pel cas de 100 o més treballadors, que després de perdre una quarta part queda en el 2023 en 74 empreses. Pel que fa als locals turístics, es repeteix el mateix esquema: la immensa majoria (90 %) tenen cinc o menys empleats. Les taxes més elevades de variació respecte al 2022 es troben en locals de 20 a 49 assalariats (un 34,4 % més), mentre que el decreixement més acusat es dona en la forquilla dels 100 als 199 assalariats (una caiguda del 35,2 %) i sense assalariats (-5,6 %).

6.8.3. PER ACTIVITAT ECONÒMICA I PER ILLES

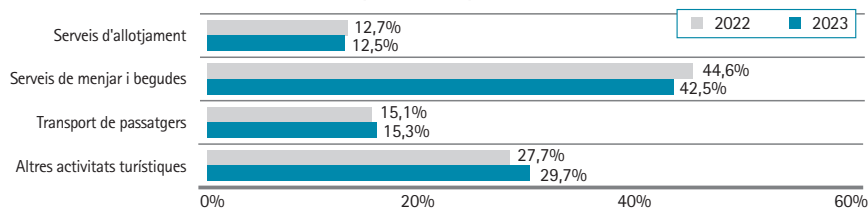
Si se centra l'atenció en l'activitat econòmica per illes, es pot observar una composició sectorial molt similar pel que fa al nombre

d'empreses: les empreses del sector de serveis (32.755 empreses) representen de mitjana un 76 % del total de companyies a les Balears, amb un màxim del 84 % a Formentera (461 empreses) i un mínim del 73 % a Menorca (2.537 empreses).

Les empreses del sector turístic són el 27,6 % del total a les Balears (11.222 empreses). Aquesta dada és del 27,8 % a Menorca (969 empreses), el 26,0 % a

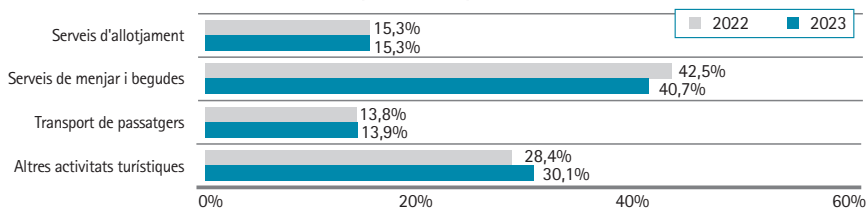
Mallorca (7.7791 empreses), del 33,1 % a Eivissa (2.217) i del 45,1 % a Formentera (246 empreses). Entre les empreses turístiques, dominen les que proveeixen serveis de menjar i begudes (14,6 % a les Balears), que el 2023 arriben a 5.929 empreses (un 1,8 % més que el 2022). En segon lloc, hi ha les empreses de transport de passatgers (1.858 empreses, un 11,0 % més) i a poca distància els serveis d'allotjament (1.823 el 2023).

Gràfic I-6.12.
Percentatge d'empreses actives en el sector turístic a les Illes Balears per activitat econòmica (2022-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2024). DIRCE

Gràfic I-6.13.
Percentatge de locals actius en el sector turístic a les Illes Balears per activitat econòmica (2022-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2024). DIRCE

7

INSTITUCIONS FINANCERES

7.1.

INTRODUCCIÓ

En aquesta secció es revisa l'evolució dels principals indicadors financers de l'economia de les Illes Balears i s'estableix una comparativa amb les magnituds i tendències observades en el conjunt de l'economia espanyola.

7.2.

INSTITUCIONS FINANCERES A LES ILLES BALEARS

7.2.1. EVOLUCIÓ DEL CRÈDIT D'INSTITUCIONS FINANCERES

De fet, es presenta el desenvolupament global del crèdit total (incloent-hi administracions públiques, famílies i empreses no financeres) a les Illes Balears. De manera general, s'observa que els valors i les taxes de creixement durant el 2023 continuen amb el decreixement iniciat l'any anterior, després del comportament atípic de caiguda i recuperació que hi va haver els anys de pandèmia i posteriors.

El gràfic 1A mostra l'evolució del crèdit total a les Illes Balears i a Espanya des de l'any 2009 fins al 2023 per comparar els valors

recents en relació amb els enregistrats d'ençà de l'inici de la darrera crisi econòmica i financerera. Durant el 2023, el volum de crèdit concedit per les entitats de dipòsit va disminuir un 4,3 % (gràfic 9.1a), una reducció semblant al decreixement enregistrat l'any anterior, del 4,4 %. Aquesta reducció s'explica pel comportament negatiu del crèdit a empreses i famílies, a causa de la reducció del crèdit nou per la caiguda en la demanda pel context d'alts tipus d'interès i per les amortitzacions anticipades de crèdit empresarial i de préstecs hipotecaris a famílies.

Amb relació al crèdit empresarial, la disminució més gran del crèdit total a les Balears en comparació amb la resta d'Espanya s'explica, almenys en part, per la reducció progressiva de l'endeutament del sector turístic, que és el que presenta un pes més gran en el total del crèdit empresarial a les Illes (gràfic 9.4). Segons l'informe d'estabilitat financera del Banc d'Espanya, entre la reducció generalitzada del crèdit al sector empresarial, destaquen les notables reduccions interanuals del crèdit concedit als sectors més importants de l'economia balear —hostaleria, oci i comerç (-4,1 %)— i el retrocés del saldo principalment s'explica per les amortitzacions dels crèdits vius concedits a aquest tipus d'empreses.

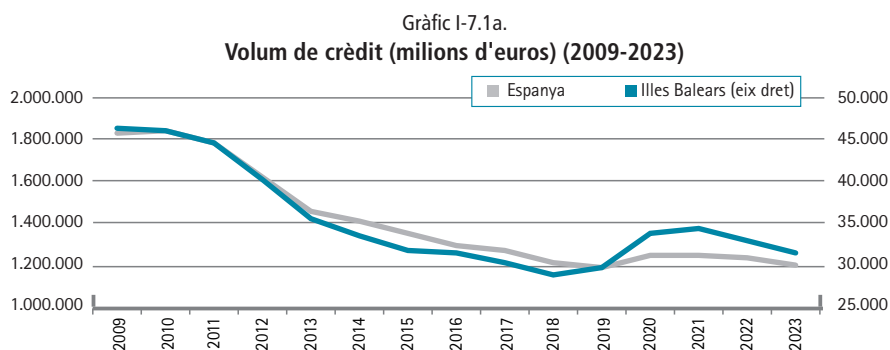
Pel que fa al crèdit a les famílies, el major increment del preu de l'habitatge a les Balears, que va ser del 8,3 % interanual

al quart trimestre de 2023 segons l'estadística de Tinsa publicada a IMIE Mercats Locals, és notable en comparació amb el creixement del 4,1 % observat en l'àmbit nacional. Aquest augment situa el preu de l'habitatge en 2.877 €/m² a les Illes Balears, en comparació amb els 1.768 €/m² de la resta de l'Estat espanyol. El preu més alt de l'habitatge fa que hi hagi menys demanda de crèdit hipotecari i un major nivell d'amortitzacions. Segons el Banc d'Espanya, aquestes amortitzacions juguen un paper fonamental en el procés de reducció de deute de les famílies.

A finals de 2023, l'import total del crèdit es va situar en 31.642 milions d'euros, enfront dels 33.056 milions d'euros registrats el 2022. A escala nacional, el crèdit total es va reduir, amb una taxa de creixement del -3,6 % (vegeu el gràfic 1B), amb la qual cosa es va assolir un volum d'1.201.952 euros. De fet, això indica una tendència decreixent en el sector financer espanyol. Així, el crèdit total a les Illes Balears el 2023 va representar un 2,63 % del crèdit a Espanya, una disminució en el pes

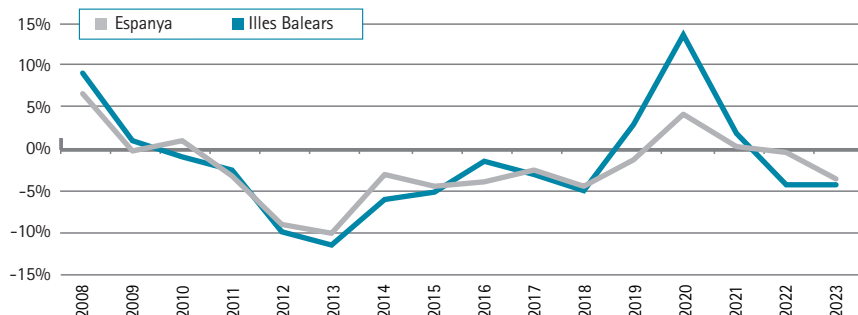
relatiu en comparació amb el 2,65 % de l'any anterior. Aquesta reducció en la participació relativa es deu a la major caiguda del crèdit experimentada a les Illes Balears en comparació amb la resta de l'Estat espanyol el 2023 (vegeu els gràfics I-7.1a i I-7.1b).

El gràfic I-7.2 presenta la relació entre el volum total de crèdit i el producte interior brut (PIB) generat a les Illes Balears. Durant el 2023, aquesta proporció es va reduir fins al 79,89 %, amb la qual cosa va caure per sota del llindar del 80 % i es va situar per sota del mínim del 86,55 % registrat l'any anterior. Aquesta disminució s'explica per dos factors principals: el creixement del PIB balear, que va augmentar un 3,7 %, i la contracció del crèdit disponible, resultat de la disminució de l'estoc de crèdit per a famílies i empreses i la menor demanda provocada pels alts tipus d'interès. Així, les empreses no financeres, les llars i les administracions públiques a les Balears han millorat la situació financera i, en mitjana, són menys vulnerable que abans de la pandèmia.

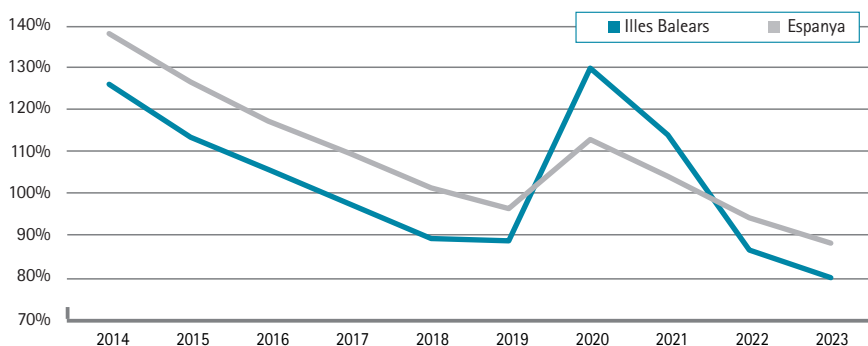
Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya i elaboració pròpia

Gràfic I-7.1b.
Taxa de creixement del crèdit (2008-2023)

Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya i elaboració pròpia

Gràfic I-7.2.
Crèdit total en relació amb el PIB (2014-2023)

Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya, Informe de Conjuntura Econòmica 2022 i elaboració pròpia

Comparant aquesta evolució amb la resta d'Espanya, s'observa una reducció similar de la ràtio, pel fet que el PIB espanyol va presentar una taxa de creixement del 2,5 %, inferior a la del PIB balear, i compensa la menor caiguda del crèdit de l'Estat en relació amb les Illes. En l'àmbit nacional, la ràtio va disminuir 5,57 punts percentuals (una caiguda del 5,93 %), amb la qual cosa va arribar al 88,36 % a finals de 2023, en contrast amb la reduc-

ció de 6,67 punts percentuals a les Illes Balears. Això significa que la ràtio a les Illes Balears és 8,47 punts percentuals inferior a la del conjunt de l'Estat i que es reverteix la situació durant la pandèmia, quan les Balears tenien una ràtio superior. Aquesta evolució ens retorna a una situació similar a la de 2019, en què la ràtio a les Balears era de mitjana 9,78 punts percentuals més baixa que la del conjunt d'Espanya.

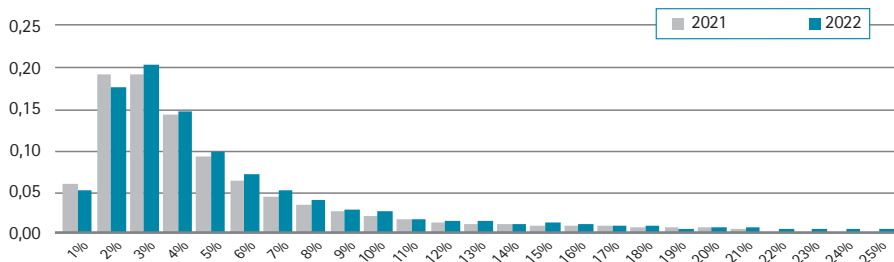
7.2.1.1. Crèdit a empreses no financeres

Aquesta secció examina l'evolució del crèdit i el seu cost per a les societats no financeres de les Illes Balears, així com la distribució segons l'activitat econòmica principal de les empreses. En particular, el gràfic 3 presenta una comparació del cost d'endeutament de les societats no financeres de les Balears per als anys 2022 i 2021. Aquest cost es determina com la ràtio del resultat financer net de les empreses dividit pel volum de passiu no corrent a llarg termini, utilitzant dades de la base de dades SABI. La distribució del cost del deute es concentra majoritàriament en valors inferiors al 5 %. En comparació amb el 2021, l'any 2022 s'observa una disminució del percentatge d'empreses que es financen a tipus d'interès inferiors al 3 %, mentre que ha augmentat el percentatge d'empreses que es financen a tipus iguals o superiors al 3 %. Concretament, el percentatge d'empreses que es financen a tipus inferiors al 2 % ha disminuït del 24,99 % el 2021 al 22,64 % el 2022. En canvi, les empreses que es financen amb

tipus entre el 3 % i el 6 % han augmentat del 48,94 % al 51,64 % (vegeu els gràfics I-7.3 i I-7.4).

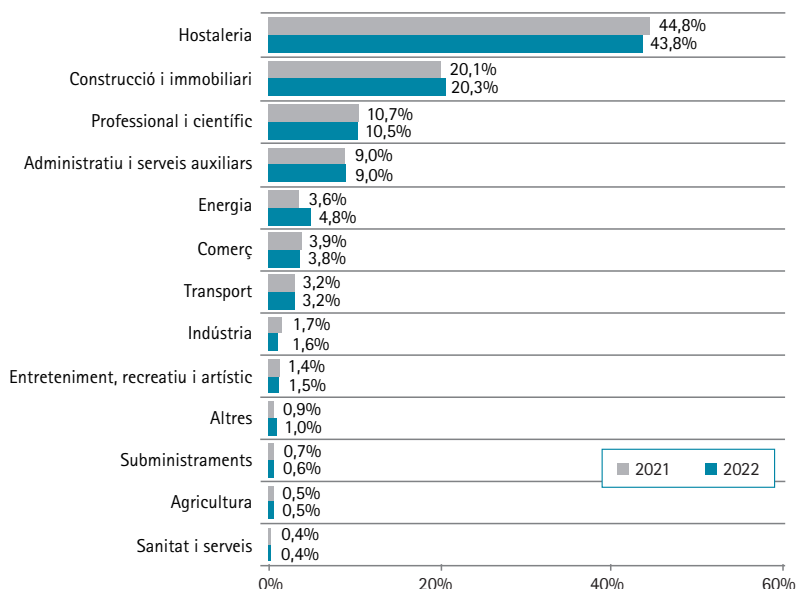
Al llarg del 2022, el valor mitjà del cost del deute empresarial a les Illes Balears va ser del 6,12 %, un augment de 85 punts bàsics respecte al 2020. La mitjana i la moda de la distribució d'aquest cost es van situar en el 3,72 % i el 3,09 %, respectivament, amb increments de 23 i 41 punts bàsics en comparació amb l'any anterior. Aquestes dades observades són consistents amb dades del Butlletí Estadístic del Banc d'Espanya: el cost del deute empresarial en termes de TAE per a noves operacions inferiors a 250.000 euros era del 3,53 % al desembre de 2022. No obstant això, al desembre de 2023 aquest cost s'ha incrementat fins al 5,1 % a causa de l'augment de l'Euríbor, que va passar del 3,018 % el 2022 al 3,858 % registrat al desembre de 2023. Per tant, es pot preveure una evolució similar del cost del deute per a les empreses de les Illes Balears durant el 2023, amb increments significatius en el cost d'endeutament.

Gràfic I-7.3.
Distribució del cost de l'endeutament per cost del finançament (2021-2022)

Font: SABI i elaboració pròpia

Gràfic I-7.4.
Distribució de l'endeutament per sector econòmic (2021-2022)

Font: SABI i elaboració pròpia

Pel que fa a la distribució de l'endeutament per sectors econòmics, el gràfic 4 mostra que l'hostaleria va ser el sector amb el percentatge més alt de deute el 2022, tot i una lleugera disminució del 44,8 % el 2020 al 43,8 % el 2022. Aquesta reducció en el palanquejament de les empreses hostaleres és coherent amb els ajustaments de crèdit observats en el sector hotelier i d'oci en l'àmbit nacional, amb una reducció del 4,1 %. El sector de la construcció i promoció immobiliària va ser el segon en importància pel que fa a endeutament i va mantenir una proporció estable del crèdit total, passant del 20,1 % a finals de 2021 al 20,3 % el 2022.

En conjunt, els sectors de l'hostaleria i la construcció i promoció immobiliària re-

presenten el 64,1 % del total de l'endeutament empresarial a les Illes Balears, una lleugera disminució de 0,8 punts percentuals respecte al 2021. Aquestes dades reflecteixen les dinàmiques específiques dels sectors econòmics a les Illes Balears i la seva evolució en el context del cost del crèdit.

A continuació, es presenten els resultats d'una anàlisi del risc de crèdit per a les empreses ubicades a les Illes Balears, basada en les ràtios de morositat observades en l'àmbit nacional i publicades al Butlletí Estadístic del Banc d'Espanya, en els sectors econòmics més rellevants de les Illes.

La ràtio de morositat per a totes les empreses s'ha mantingut relativament estable: del 4,21 % el 2022 al 4,06 % el 2023. No

obstant això, aquesta reducció no ha estat uniforme entre els diferents sectors, ja que en alguns casos s'han registrat increments en les ràtios de morositat. El sector de la construcció, que és el segon més rellevant a les Illes Balears, continua exhibint la taxa de dubtositat més alta entre tots els sectors, amb un 8,16 % el 2022, amb un creixement des del 8,07 % en relació amb l'any anterior. En l'hostaleria, la principal activitat econòmica a les Illes Balears, s'ha observat una reducció de la ràtio de dubtositat, que ha passat del 7,98 % el 2022 al 6,48 % el 2022. No obstant la reducció, l'hostaleria continua sent la segona activitat econòmica amb més dubtositat, després de la construcció. La causa de la reducció de la ràtio de dubtositat en el cas de l'hostaleria es deu a la major caiguda del volum de crèdit dubtós que la reducció observada en el total de crèdit a empreses hoteleres del denominador.

En resum, els dos sectors principals a les Illes Balears —construcció i hostaleria— presenten les ràtios de dubtositat més altes de l'àmbit nacional (8,16 % en construcció i 6,48 % en hostaleria). Això implica que el risc de crèdit per a les empreses a les Illes Balears, en termes de composició, és superior a la mitjana nacional. Per tant, els sectors de la construcció i l'hostaleria a les Illes Balears presenten les ràtios de morositat més altes a escala nacional (8,16 % en construcció i 6,48 % en hostaleria). Aquest fet determina que el risc de crèdit per a les empreses a les Illes Balears, en termes de composició sectorial, és superior a la mitjana nacional.

Per complementar l'anàlisi del risc de crèdit, el gràfic 5 mostra el nombre d'empreses en situació de procediment concursal, agrupades per sector econòmic, basant-se

en dades de l'estadística de procediment concursal. S'ha observat un increment del 62,26 % en el nombre d'empreses balears declarades en concurs de creditors, amb la qual cosa s'ha passat de 53 empreses el 2022 a 86 empreses el 2023. Aquest augment ha estat generalitzat en tots els sectors empresarials i destaquen els creixements en el sector de la construcció i el comerç, que han duplicat i triplicat el nombre d'empreses en procediment concursal, respectivament. Aquest increment contrasta amb la situació a la resta d'Espanya, en què el nombre d'empreses en concurs de creditors ha disminuït de 4.755 el 2022 a 4.544 el 2023, amb una reducció del 4,43 %.

Per tant, tot i que s'ha observat una contenció de la ràtio de dubtositat durant l'any 2023 al conjunt de l'Estat, el risc d'impagament dels crèdits a les Balears continua augmentant, principalment a causa de l'increment del crèdit dubtós en el sector de l'hostaleria i a l'elevada ràtio de morositat en el sector immobiliari, que són dos dels pilars de l'economia balear (vegeu el [gràfic I-7.5](#)).

7.2.1.2. Finançament de les famílies

El requadre 1 analitza l'evolució del nombre i volum de les hipoteques constituïdes a les Illes Balears, així com les execucions hipotecàries, i compara aquestes dades amb les del conjunt d'Espanya. Durant l'any 2023, el nombre d'hipoteques a les Balears va disminuir un 8,40 %, amb la qual cosa passà de 15.499 hipoteques signades el 2022 a 14.197 el 2023. En l'àmbit nacional, la caiguda va ser encara més pronunciada, amb una reducció del 10,45 %, des de 608.868 hipoteques el 2022 fins a

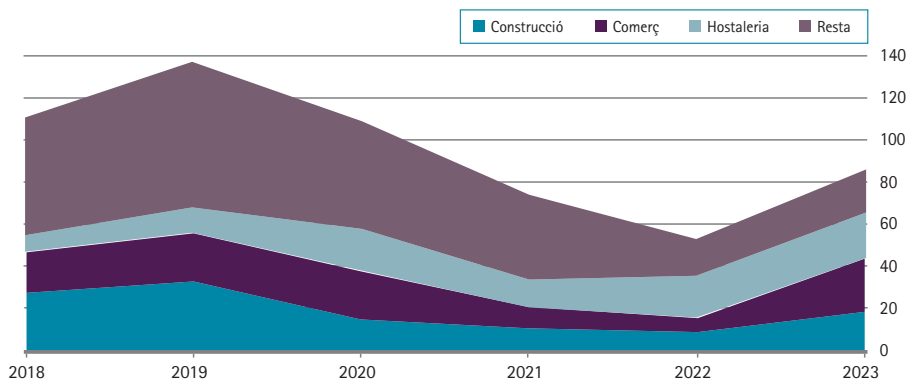
545.232 el 2023. Aquest canvi representa una inversió en la dada de creixement observada el 2022 i suposa una contracció del nombre d'operacions hipotecàries.

Aquesta reducció es deu principalment a l'augment dels tipus d'interès, amb l'Euríbor pujant 0,975 punts percentuals durant el 2023, des del 2,883 % al gener fins al 3,858 % al desembre. Com es va anticipar a la memòria del 2022, el creixement del nombre d'hipoteques ha disminuït a mesura que els increments de l'Euríbor s'han reflectit en els tipus d'interès de les hipoteques. El 2022, els tipus encara no havien absorbit completament l'augment de l'Euríbor: segons el Butlletí Econòmic del Banc d'Espanya, la taxa anual equivalent (TAE) mitjana per a noves hipoteques va passar de l'1,55 % al gener al 3,12 % al desembre. En canvi, el 2023, aquesta xifra es va mantenir per sobre del 3,6 % durant tot l'any, amb la qual cosa es reflecteix completament l'increment dels tipus.

Tot i la disminució en el nombre d'hipoteques, l'import global de les hipoteques concedides a les Illes Balears va augmentar un 9,23 %: de 4.071.914 euros el 2022 a 4.447.977 euros el 2023. Això implica que l'import mitjà per hipoteca va incrementar un 19,25 %, de 262.721 euros el 2022 a 313.304 euros el 2023. Aquest augment és similar al màxim de deu anys registrat el 2021, quan l'import mitjà per hipoteca va créixer un 21,53 %.

El creixement del volum total de les hipoteques el 2023 s'explica per l'augment de l'import mitjà per hipoteca, coherent amb un increment del preu de l'habitatge del 8,3 % interanual al quart trimestre del 2023, segons l'estadística de Tinsa publicada a IMIE Mercats Locals. Així, la caiguda en la demanda, reflectida en una reducció del nombre d'operacions, es deu tant a l'augment dels tipus de referència (Euríbor) com a l'increment dels preus de l'habitatge.

Gràfic I-7.5.
Empreses en procediment concursal a les Illes Balears (2018-2023)

Font: INE i Poder Judicial d'Espanya

En el conjunt d'Espanya, en canvi, es va observar una reducció del volum d'operacions del 6,09 %, ja que la caiguda en el nombre d'hipoteques (-10,45 %) va ser més gran que l'augment de l'import mitjà (-6,09 %). Així, a finals de 2023 l'import mitjà de les hipoteques continua sent molt superior a les Illes Balears que a la resta de l'Estat. En concret, l'import mitjà a les Balears amb relació a Espanya ha estat d'1,89 el 2023. Això implica que a les Illes Balears les llars continuen tenint més dificultats per adquirir un habitatge pel fet de tenir un nivell de preus més alt que a la resta de l'Estat. Aquesta diferència ha augmentat comparada amb el 2022, on la ràtio d'import mitjà a les Balears amb relació a Espanya era de l'1,67 (vegeu el quadre I-7.1).

Finalment, s'analitza la capacitat de pagament de les hipoteques per part de les llars a partir de l'evolució del nombre d'execucions hipotecàries. Durant l'últim any, el nombre d'execucions hipotecàries es va reduir un 48,18 %, ja que va passar de 330 el 2022 a 171 el 2023. Al conjunt d'Espanya aquest indicador també es va reduir, un 22,54 %: de 16.851 el 2022 a 13.053 el 2023. No obstant això, s'ha de tenir en consideració que la ràtio de crèdits dubtosos a hipoteques, segons l'Informe d'Estabilitat Financera, va augmentar al conjunt de l'Estat un 2,7 %, fins a situar-se en un 2,4 %. Per tant, no es pot afirmar que el risc de les hipoteques hagi disminuït, sinó que fins i tot es podria incrementar si es prolonguen els tipus d'interès en àmbits elevats.

QUADRE I-7.1. HIPOTEQUES A FAMÍLIES (2013-2023)								
Illes Balears					Espanya			
	Nombre d'hipoteques	Volum de les hipoteques (milers d'euros)	Import mitjà (€)	Nombre d'execucions hipotecàries	Nombre d'hipoteques	Volum de les hipoteques (milers d'euros)	Import mitjà (€)	Nombre d'execucions hipotecàries
2013	10.207	1.365.968	133.827	–	326.978	37.484.012	114.638	–
2014	9.786	1.489.345	152.191	1.941	315.535	41.097.804	130.248	70.422
2015	12.748	2.181.378	171.115	1.328	371.981	48.936.163	131.556	60.032
2016	13.907	2.459.346	176.842	753	400.873	53.610.362	133.734	41.288
2017	14.686	2.866.644	195.196	515	429.082	60.691.568	141.445	27.171
2018	14.576	3.335.965	228.867	387	478.403	68.382.147	142.938	25.903
2019	13.812	3.053.905	221.105	411	497.720	73.716.908	148.109	27.488
2020	14.873	3.029.970	203.723	372	464.017	69.733.289	150.282	18.920
2021	12.870	3.186.581	247.598	224	557.971	82.451.302	147.770	20.694
2022	15.499	4.071.914	262.721	330	608.868	95.908.841	157.520	16.851
2023	14.197	4.447.977	313.304	171	545.232	90.068.156	165.192	13.053

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023) Estadística d'Hipoteques

7.2.1.3. Institucions financeres al finançament de les administracions públiques

En aquesta secció s'estudia la situació financera de les administracions públiques de les Balears utilitzant el protocol de dèficit excessiu (PDE). A finals de l'any 2023, el deute acumulat per les administracions públiques de les Illes Balears es va situar en 8.579 milions d'euros, una disminució del 3,32 % respecte als 8.874 milions d'euros de l'any anterior. Aquesta reducció és significativa, en contrast amb l'increment observat en la resta de comunitats autònomes, que van veure augmentar el deute de 316.937 milions d'euros el 2022 a 325.234 milions d'euros el 2023. Com a resultat, el pes del deute de les Balears respecte al total de les comunitats autònomes va baixar del 2,80 % el 2022 al 2,64 % el 2023.

Pel que fa a la proporció del deute en relació amb el PIB, aquesta ha disminuït significativament: del 26,6 % al desembre de 2022 al 24,6 % al desembre de 2023. Aquesta reducció s'explica per la combinació de la disminució del deute (numerador) i el creixement del PIB de les Illes Balears (denominador). És important destacar que aquesta proporció ja és inferior al 26,1 % registrat el 2019, abans de l'arribada de la pandèmia, i que va augmentar fins al 34,0 % el 2020 a causa de la caiguda del PIB durant aquell any.

Comparant amb les altres comunitats autònomes, les Illes Balears es mantenen en la cinquena posició en termes de ràtio d'endeutament respecte al seu PIB. La Comunitat Valenciana continua sent la més

endeutada en proporció a la seva economia, amb un 41,2 %; seguida de Castella-la Manxa, amb un 31,2 %; Catalunya, amb un 31,0 %, i Múrcia, amb un 30,0 %. Les comunitats amb la menor ràtio d'endeutament són el País Basc (12,7 %), la Comunitat de Madrid (13,0 %), les Canàries (13,2 %) i Navarra (13,1 %).

En l'àmbit general, el deute de les administracions públiques de totes les comunitats autònomes en proporció al PIB també s'ha reduït l'últim any, que ha passat del 23,9 % el 2022 al 22,3 % el 2023. Aquesta tendència es deu a l'increment del PIB (denominador), que ha superat l'increment del deute (numerador) i ha reflectit una millora en la situació financera de les comunitats autònomes en conjunt.

El gràfic I-7.6 il·lustra la composició del volum de deute de les administracions públiques d'acord amb el PDE, comparant la situació de les Illes Balears el 2023 amb la del conjunt de les comunitats autònomes. El crèdit atorgat pel fons de liquiditat autònom (FLA) continua sent el component principal de l'estructura de finançament de les administracions públiques balears el 2023. El pes del FLA ha augmentat fins al 60,36 % del deute total, enfront del 50,47 % del 2022, fet que suposa un increment de 9,88 punts percentuals. En l'àmbit global, les comunitats autònomes també han experimentat un increment en aquesta proporció, tot i que en grau més baix: del 58,62 % el 2022 al 60,87 % el 2023. Així doncs, el FLA de les administracions de les Balears s'ha situat a un nivell semblant al de les altres comunitats autònomes, que han mantingut una tendència estable durant els darrers anys.

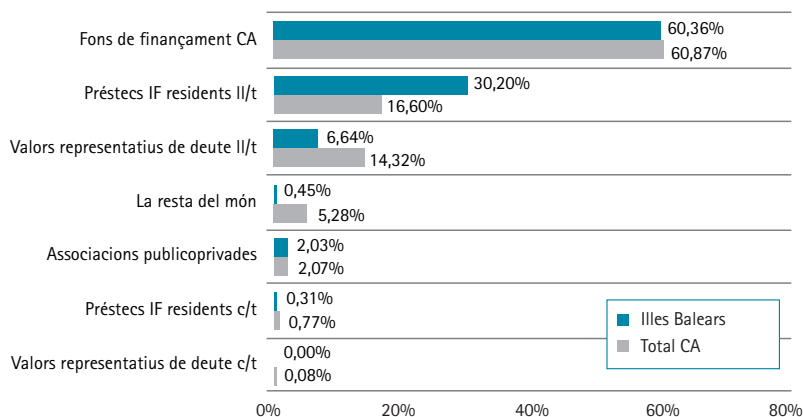
Aquest augment en la importància del FLA a les Illes Balears es compensa amb la reducció del pes dels préstecs d'institucions financeres residents a llarg termini, que són la segona font de finançament de les administracions públiques balears. El pes d'aquesta font ha disminuït del 39,67 % el 2022 al 30,20 % el 2023, tot i que continua sent el doble del valor registrat el 2019 (15,0 %). En el conjunt de les comunitats autònomes, el finançament a llarg termini de les entitats de dipòsit residents representa el 16,60 %, és a dir, un 54,98 % del percentatge observat a les Illes Balears.

Pel que fa a la resta de components del deute segons el PDE, han mantingut valors relativament estables el 2023. La tercera font de finançament, en ordre d'importància, són els valors representatius de deute a llarg termini, que han mantingut la seva

rellevància en el 6,64 % del deute total (6,76 % el 2022). Al conjunt de les comunitats autònomes, aquest component suposa el 14,32 %, 2,15 vegades el pes que tenen a les Balears.

Les fonts de finançament menys importants, tant en l'àmbit estatal com a les Illes Balears, inclouen les entitats financeres no espanyoles, que financen el 5,28 % del deute de totes les comunitats autònomes el 2023, mentre que a les Balears aquest percentatge es redueix al 0,45 %. Les associacions publicoprivades presenten percentatges similars a les Balears i a Espanya el 2023, amb un 2,03 % i un 2,07 %, respectivament. La resta de components tenen una importància inferior a l'1 % del deute en relació amb el PIB i, en general, la seva rellevància no presenta grans variacions en comparació amb els valors del 2022 i el 2023.

Gràfic I-7.6.

Composició del deute segons el PDE (desembre de 2022)

Font: Butlletí estadístic del Banc d'Espanya i elaboració pròpia

7.2.2. ESTALVI A LES ILLES BALEARS: EVOLUCIÓ DELS DIPÒSITS

Aquí s'analitza com ha evolucionat l'estalvi a les Illes Balears, amb un enfocament especial en la tendència del volum total de dipòsits. A finals del 2023, els dipòsits de les entitats a les Balears sumaven 32.866 milions d'euros, que reflectien un augment del 0,82 % en comparació amb el 2022. En termes de volum total d'Espanya, els dipòsits a les Balears representaven el 2,18 % al desembre de 2023, una lleugera disminució de 2 punts bàsics respecte a l'any anterior. L'estabilitat en els dipòsits tant a les Balears com a Espanya és responsable d'aquest canvi, amb un creixement general de l'1,85 % durant el 2023.

Pel que fa a la proporció de dipòsits en relació amb el PIB, a les Balears aquesta ràtio es va situar en un 94,24 %, una caiguda de 3,47 punts percentuals en comparació amb el 2022. Aquesta disminució s'explica per un augment del PIB balear que va ser més pronunciat que el creixement dels dipòsits. En l'àmbit nacional, la tendència va ser similar, amb una ràtio de dipòsits en relació amb el PIB del 103,50 % el 2023, comparat amb el 113,60 % del 2020. Aquest descens també es deu a un creixement més significatiu del PIB en comparació amb els dipòsits. Així, el creixement més gran de dipòsits en l'àmbit del conjunt de l'Estat situa el nivell d'estalvi relatiu al PIB de les Balears 9,27 punts percentuals per sota del d'Espanya.

Analitzant els dipòsits captats per la banca electrònica en l'àmbit estatal, aquests van assolir els 70.706 milions d'euros, amb un increment del 14,07 % respecte al 2022.

Aquesta taxa de creixement és 7,60 vegades més gran que la dels dipòsits totals, fet que explica l'increment del pes de la banca electrònica des del 4,11 % dels dipòsits totals al desembre de 2022 fins al 4,68 % el 2023. Tot i això, la banca electrònica en termes de captació de dipòsits continua tenint una importància reduïda al conjunt de l'Estat i es pot extrapolar la mateixa conclusió per a les Illes Balears.

7.2.3. XARXA D'OFICINES DE LES ENTITATS DE DIPÒSIT A LES ILLES BALEARS

A continuació, s'examina l'evolució del nombre d'oficines de les entitats financeres a les Balears des de l'any 2011 fins al 2023. Al gràfic 7 es pot observar que a finals de 2023 les Illes Balears disposaven de 424 oficines bancàries d'entitats de dipòsit, després d'una reducció de 17 oficines respecte al 2022. Aquesta disminució és notablement inferior a les dels darrers anys, la qual cosa apunta a una estabilització en els nivells d'ajustament de la xarxa d'oficines a les Balears.

En l'àmbit nacional, també s'observa una estabilització en el nombre de tancaments, amb una reducció de només 45 oficines: de 17.648 el 2022 a 17.603 el 2023. Així, es trenca la tendència de tancament d'oficines observada en anys anteriors tant a les Balears com a la resta d'Espanya.

Tot i aquesta estabilització, la taxa de decreixement a les Balears, amb un -3,85 %, ha estat inferior a la de la resta de l'Estat. Si s'afegeix aquesta dada a la sèrie històrica, en què els tancaments a les Illes han estat més nombrosos que a la resta

d'Espanya, s'observa que, en relació amb el nombre màxim d'oficines registrades el 2008, les oficines tancades representen el 61,45 % de la xarxa existent a Espanya i el 66,19 % a les Illes Balears. Per tant, en termes relatius s'han tancat més oficines a les Balears, amb una diferència de 4,74 punts percentuals en relació amb el conjunt espanyol (vegeu el [gràfic I-7.7](#)).

Durant l'any 2022, es va observar una reducció del 2,4% en la densitat de la xarxa d'oficines de les Balears en relació amb la seva població. Aquesta disminució es tradueix en una caiguda de la densitat d'oficines disponibles: de 0,36 oficines per cada mil habitants el 2022 a 0,34 oficines per cada mil habitants el 2023. Aquesta reducció s'explica tant pel tancament d'oficines com pel creixement de la població empadronada a les Illes Balears, que va augmentar un 2,96 % durant el 2023, arribant a un total d'1.246.600 habitants.

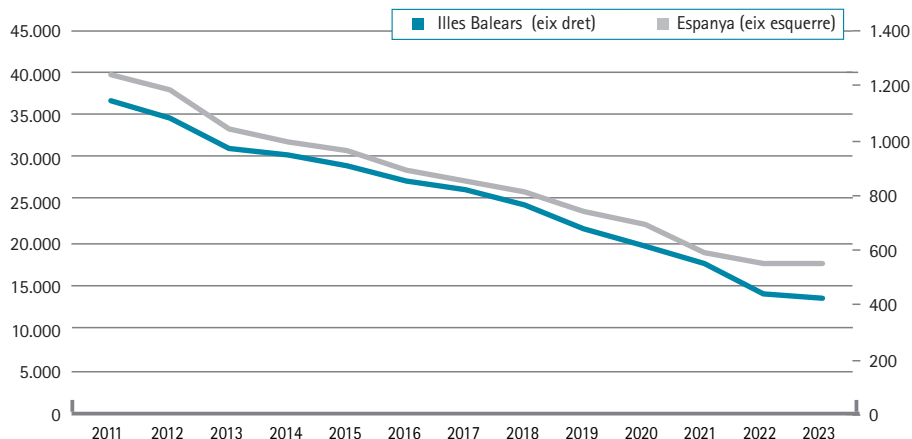
Si es compara aquesta densitat d'oficines per habitant amb la del conjunt de l'Estat, s'hi observa certa similitud: amb una mitjana de 0,373 oficines per cada mil habitants a finals de 2023, enfront de 0,370 el 2022. L'anàlisi del nombre d'oficines per habitant proporciona informació rellevant sobre el nivell d'inclusió financera del territori, ja que la mida i la distribució de les oficines influeixen en la capacitat dels habitants d'un municipi per accedir a serveis financers bàsics.

7.3.

ALTRES INSTITUCIONS FINANCERES I FONTS DE FINANÇAMENT ALTERNATIVES

En aquest apartat s'examinen altres entitats i productes financers que poden presentar un paper important en l'estalvi i finançament a les Illes Balears.

Gràfic I-7.7.
Evolució del nombre d'oficines (2011-2023)

Font: Banc d'Espanya i elaboració pròpia

7.3.1. SOCIETATS DE GARANTIA RECÍPROCA: ISBA

Les societats de garantia recíproca (SGR) són institucions financeres que tenen com a missió proporcionar avals a petites i mitjanes empreses, facilitant així l'accés al finançament i millorant les condicions en què poden obtenir-lo. A les Illes Balears, aquesta funció la desenvolupa l'ISBA.

Durant l'any 2023, l'ISBA va rebre sol·licituds per un valor total de 142,78 milions d'euros en operacions, de les quals es van aprovar 117,48 milions. Això representa un creixement del 20,85 % respecte a les operacions aprovades l'any anterior, similar al creixement del 21,72 % registrat el 2021. El 2023, el risc total avalat per l'ISBA va ascendir a 316,8 milions d'euros, amb un increment del 1,67 % en comparació amb els 311,6 milions del 2022. Aquest augment en el volum de risc total contrasta amb la reducció observada el 2021, que es va deure a les amortitzacions anticipades d'ajudes autonòmiques per cancel·lar el risc financer.

L'estructura de les operacions formalitzades el 2023 va mostrar un canvi significatiu respecte al 2022 pel que fa a la finalitat del finançament. El 2023, un 60,65 % de les operacions es van destinar a finançar circulat, un 35,72 % el 2022. Aquest valor del 2023 és semblant al del 2021, quan el 52,83 % de les operacions es van utilitzar per finançar circulat. La resta del finançament el 2023 es va dedicar principalment a inversions, amb un 37,69 %, una disminució en relació amb el 58,86 % del 2022.

7.3.2. AMPLIACIONS DE CAPITAL

El gràfic 8.1 mostra l'evolució del nombre d'empreses que van dur a terme una ampliació de capital a les Illes Balears. El 2023, aquest nombre va ser de 911 empreses, la qual cosa representa un increment del 7,43 % respecte al 2022. Aquest augment confirma el canvi de tendència iniciat l'any anterior, que va interrompre la trajectòria decreixent començada el 2019 i agreujada per la crisi del coronavirus. En l'àmbit nacional, el nombre d'empreses que van ampliar capital es va mantenir relativament estable, amb un total de 29.424 empreses, fet que reflecteix un creixement de l'1,36 % respecte al 2022. Així, les empreses balears van representar un 3,10 % del total nacional el 2023, amb la qual cosa van augmentar 17 punts bàsics en comparació amb el 2,92 % registrat el 2022.

Pel que fa al volum de capital ampliat a les Illes Balears es va observar un increment: de 489,40 milions d'euros el 2022 a 542,90 milions d'euros el 2023. Això suposa un creixement del 10,94 %, que esborra parcialment la disminució del 38,94 % observada l'any anterior. A Espanya, les empreses van ampliar capital per un valor de 21.469,2 milions d'euros, un 8,84 % més que l'any anterior, un increment similar al de les Illes Balears.

En els gràfics I-7.8a, I-7.8b i I-7.8c es detalla l'augment del volum mitjà per ampliació a les Balears, que va arribar a 0,596 milions d'euros el 2023, un increment del 3,26 % respecte al 2022. A la resta d'Espanya, el volum mitjà per ampliació es va situar en 0,73 milions d'euros, lleugerament superior al de les Illes. Així, la combinació

de l'augment del volum mitjà i el major nombre d'empreses que amplien capital explica l'increment del volum total de capital durant l'any 2023.

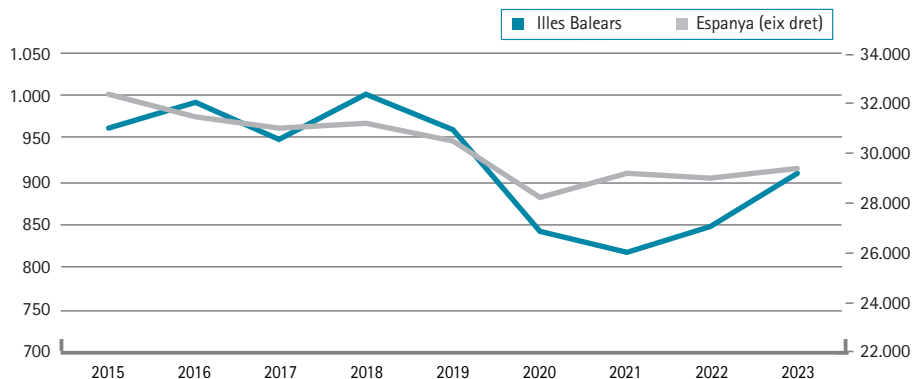
7.3.3. COTITZACIÓ A BORSA, BME GROWTH I ALTRES

En aquesta última part del capítol dedicat a les institucions financeres s'exploren altres vies de finançament que les empreses balears podrien considerar. Malgrat la seva existència, aquestes opcions fins ara han tingut un impacte relativament menor en comparació amb les opcions tradicionals ja discutides. El mercat de valors encara és una via de finançament poc utilitzada per les empreses a les Balears. El nombre d'empreses balears que cotitzen a la borsa o al BME Growth (anteriorment mercat

alternatiu borsari, MAB) és molt limitat, fet que mostra la rellevància marginal en aquest àmbit.

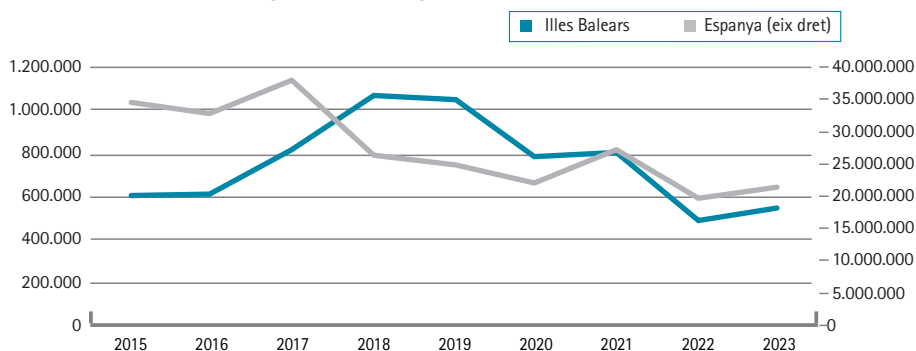
També hi ha les societats de capital risc, que proporcionen finançament i suport a empreses en fase de creixement. Tot i el seu potencial, aquestes societats no han aconseguit una presència significativa a les Illes Balears i deixen aquesta font de capital infrautilitzada. Finalment, el micromecenatge, que consisteix a obtenir finançament a través de petites contribucions de moltes persones, tampoc ha tingut un gran impacte a les Balears fins ara. Aquesta forma de finançament col·laboratiu encara no ha adquirit una importància notable a la regió. Per tant, tot i que aquestes alternatives de finançament estan disponibles, la seva influència en el panorama empresarial de les Illes Balears és encara molt limitada.

Gràfic I-7.8a.
Nombre d'empreses que amplien capital (2015-2023)

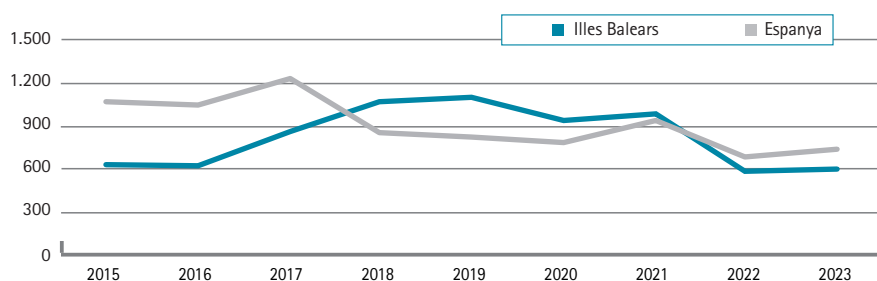
Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE (2023), Estadística de societats mercantils

Gràfic I-7.8b.
Volum d'ampliacions de capital (millons d'euros) (2015-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE (2023), Estadística de societats mercantils

Gràfic I-7.8c.
Volum mitjà d'ampliació de capital (milers d'euros) (2015-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'INE (2023), Estadística de societats mercantils

8

ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I CÀRREGA FISCAL

Aquest apartat tracta de la gestió financera pública des de dos vessants: la despesa i els ingressos. I des d'una doble òptica: l'Administració de la Comunitat Autònoma (CAIB) i el conjunt d'administracions i ens instrumentals de les Illes Balears (SPIB).

L'apartat es divideix en els subapartats següents: en primer lloc, una descripció dels pressuposts i, en segon lloc, una anàlisi amb indicadors que posa èmfasi en la pressió fiscal i el deute públic. Només en el cas de la pressió fiscal i des de l'òptica SPIB es consideren dades de l'àmbit estatal per donar una visió completa d'aquest indicador.

Les referències comparatives utilitzades són, d'una banda, dades històriques des del 2015 i, de l'altra, només en el cas de la CAIB, dades de les comunitats autònomes amb poblacions similars a les Illes Balears, concretament, Aragó, Astúries, Extremadura i la Regió de Múrcia, que en aquest apartat s'anomenen el G-5.

Cal tenir present en la valoració dels resultats o saldos pressupostaris les variacions interanuals de despesa i del nivell de deute, que a partir del 2020, excepcionalment, s'han suspès els límits de dèficit, regla de despesa i deute, mitjançant l'activació de la clàusula de salvaguarda del Pacte d'Estabilitat i Creixement de la Unió Europea.

Sector públic administratiu (CAIB)

L'anàlisi economicofinancera de l'Administració autònoma es basa en els pressuposts generals consolidats del sector públic administratiu (CAIB). Això implica agregar els ingressos i les despeses de l'Administració general (AGIB), els del Servei de Salut de les Illes Balears (SSIB) i els de l'Agència Tributària de les Illes Balears (ATIB), i eliminar les transferències internes per no duplicar transaccions.

8.1.

PRINCIPALS MAGNITUDS DEL PRESSUPOST INICIAL

En aquest subapartat s'analitzen els ingressos i les despeses del pressupost consolidat de la CAIB, desglossats segons la classificació econòmica.

8.1.1. INGRESSOS

Els ingressos no financers consolidats per a l'exercici 2023 són 5.446,6 milions d'euros, un 16,6 % més que el 2022, i representen un 14,0 % del PIB¹, 3,1 punts percentuals

1. Direcció General d'Economia i Estadística del Govern de les Illes Balears.

per sota de la mitjana del G-5. Ara bé, si només es consideren els recursos generals², és a dir, els que no tenen un destí específic, l'increment és encara més significatiu, un +20,9 % (vegeu el [quadre I-8.1](#)).

En comparació amb l'exercici 2022, els ingressos corrents s'incrementen un 20,4 %. Si es descompten els de caràcter finalista, com les transferències del mecanisme de recuperació Next Generation-EU, la variació és encara més elevada, un +23,6 %. El seu pes sobre el total d'ingressos és del 71,8 %, 0,3 punts percentuals per sobre de la mitjana del G-5.

Dins dels ingressos corrents, els impostos directes s'han incrementat 34,4 milions (+ 2,1 %). Destaca l'IRPF, amb un increment de 46,5 milions (+3,3 %), dels quals 36,3 milions corresponen a liquidacions. Així, la liquidació provisional corresponent a l'exercici 2021, 43,4 milions d'euros, és molt superior a la liquidació provisional del 2020, 7,1 milions. Les bestretes a compte només pugen 10,2 milions d'euros (+0,7 %). L'impost sobre el patrimoni (IP) s'incrementa un 7,0 % fins als 85,5 milions. Els altres dos impostos directes —impost sobre successions i donacions (ISD) i impost sobre dipòsits d'entitats de crèdit (IDEC)— cauen un 14,0 % i un 1,8 %, respectivament.

Els impostos indirectes augmenten en 813,7 milions d'euros (+32,4 %). Destaca l'IVA, amb un increment de 462,4 milions

d'euros, a causa d'un augment significatiu de les bestretes a compte, 239,1 milions (+16,4 %) i de les liquidacions provisionals, 223,3 milions d'euros. També contribueixen els impostos especials del sistema de finançament autonòmic (SFA) i determinats tributs cedits no subjectes a liquidació, en concret l'impost de transmissions patrimonials (ITP) i el d'actes jurídics documentats (AJD), amb creixements de 61,6 milions (+25,0 %) i 299,5 milions d'euros (+44,1 %), respectivament.

També contribueix a l'increment dels ingressos corrents l'augment de les transferències corrents per import de 27,3 milions d'euros (121,3 %), sobretot pel fons de competitivitat de l'SFA, que és un recurs d'ajust vertical que tracta d'introduir al model cert grau d'ordinalitat. També per la reducció de les aportacions al fons de garantia dels serveis públics fonamentals (FGSPF), que és el que garanteix un finançament homogeni en termes de població ajustada entre les distintes comunitats autònomes i respecte al qual la CAIB és una de les poques contribuents. Aquests efectes compensen l'increment al tercer fons, el fons de suficiència general (FSG), al qual la CAIB també contribueix i el que fa fonamentalment és ajustar la distribució dels recursos a l'*statu quo* del sistema de finançament anterior.

Les operacions de capital sumen 326,2 milions, el 4,6 % del total, i totes corresponen a fons finalistes. D'aquests, destaquen els fons del factor d'insularitat i de REACT, que aquest darrer és l'instrument de recuperació anomenat Next Generation-EU, per import de 109,7 i 75,2 milions d'euros, respectivament.

2. El criteri per calcular els recursos generals difereix del de la memòria del 2022, especialment els relatius al cànon de sanejament d'aigües; el cànon sobre l'abocament i la incineració de residus de les Illes Balears, i l'impost sobre el dipòsit de residus a abocadors, la incineració i la coïncineració de residus.

QUADRE I-8. 1. DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA DEL PRESSUPOST CONSOLIDAT PER CAPÍTOLS D'INGRESSOS DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS									
Ingressos Pressupost inicial Classificació econòmica	CAIB					G-5			
	Import (milers d'euros)		Variació		Pes relatiu (%)	Pes relatiu (%)		2022	2023
	2022	2023	2022-2023	(%)		2022	2023		
Total operacions corrents	4.251.265,5	5.120.356,3	869.090,9	20,4		66,4	71,8	68,9	71,5
<i>Dels quals no finalistes</i>	3.745.079,1	4.630.098,1	885.019,0	23,6		58,5	64,9		
I. Imposts directes	1.636.306,1	1.670.707,6	34.401,4	2,1		25,6	23,4	19,8	21,4
II. Imposts indirectes	2.510.459,2	3.324.159,0	813.699,8	32,4		39,2	46,6	25,6	28,9
III. Taxes, prest. serv. i alt.	78.065,2	71.576,6	-6.488,6	-8,3		1,2	1,0	1,8	1,7
IV. Transferències corr.	22.509,9	49.821,6	27.311,7	121,3		0,4	0,7	21,6	19,4
V. Ingressos patrimonials	3.925,0	4.091,5	166,5	4,2		0,1	0,1	0,1	0,1
Total operacions capital	421.579,1	326.242,3	-95.336,9	-22,6		6,6	4,6	7,5	7,5
<i>Dels quals no finalistes</i>	85.412,5	0,0	-85.412,5	-100,0		1,3	0,0		
VI. Alienació d'inversions	0,0	0,0	0,0	0,0		0,0	0,0	0,1	0,1
VII. Transferències cap.	421.579,1	326.242,3	-95.336,9	-22,6		6,6	4,6	7,5	7,4
Total ingrés no financer	4.672.844,6	5.446.598,6	773.754,0	16,6		73,0	76,4	76,5	79,1
<i>Dels quals no finalistes</i>	3.830.491,6	4.630.098,1	799.606,5	20,9		59,9	64,9		
VIII. Actius financers	142.873,8	281.994,5	139.120,7	97,4		2,2	4,0	1,5	2,4
IX. Passius financers	1.582.103,3	1.404.778,6	-177.324,7	-11,2		24,7	19,7	22,1	18,5
Total oper. financeres	1.724.977,1	1.686.773,1	-38.204,0	-2,2		27,0	23,6	23,5	20,9
<i>Dels quals no finalistes</i>	1.603.289,7	1.427.375,2	-175.914,5	-11,0		25,1	20,0		
Total ingressos	6.397.821,7	7.133.371,7	735.550,0	11,5		100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Dels quals no finalistes</i>	5.433.781,3	6.057.473,3	623.692,0	11,5		84,9	84,9		

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

Els ingressos per operacions financeres d'endeutament es redueixen en 177,3 milions, fins als 1.404,8 milions d'euros, i representen el 19,7 % dels ingressos autonòmics, 1,2 punts per sobre de la mitjana del G-5.

Pel que fa a l'evolució dels ingressos, és convenient observar-la a partir dels ingressos corrents, ja que són essencials per a l'autonomia financera de la CAIB. El pes d'aquests ingressos per sobre del PIB s'ha mantingut relativament estable fins al 2018, que coincideix amb la introducció de l'impost d'estades turístiques. Als anys pandèmics, l'indicador es dispara, perquè els ingressos es mostren poc elàstics a la caiguda del PIB. A mesura que es recupera a partir del 2021 l'activitat econòmica, en un primer moment el pes relatiu es redueix, però a partir del 2022 torna a pujar. Canvis en patrons de consum i l'aflorament d'economia submergida, que han estat propiciats per la pandèmia, han incrementat de manera significativa la recaptació d'ITP i IVA,

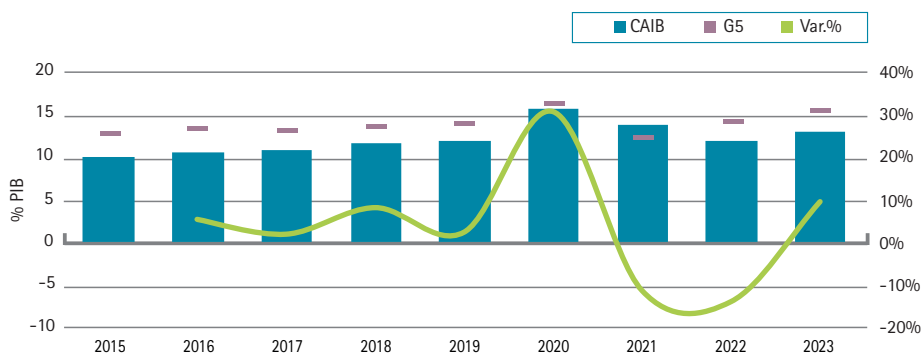
que expliquen aquest fenomen. Respecte al G-5, hi ha hagut un procés de convergència en la darrera dècada que s'ha interromput a partir del 2022. El diferencial a favor del G-5 és de 2,4 punts percentuals sobre el PIB el 2023. Només el 2021 aquest indicador va ser superior a la mitjana del G-5 a causa de la major caiguda relativa del PIB a les Illes Balears. La raó principal d'aquest diferencial es troba a l'SFA, així com s'explicarà més endavant (vegeu el [gràfic I-8.1](#)).

8.1.2. DESPESES

Les despeses consolidades de caràcter no financer per a l'exercici del 2023 sumen 5.947,5 milions d'euros. Aquesta quantitat representa un 14,9 % d'augment respecte a l'exercici anterior. No obstant això, si es descompten les despeses finançades amb fons finalistes, l'increment és menor, un 11,9 %. El pes de la despesa sobre el PIB és del 15,3 %, 3,0 punts percentuals inferior a la mitjana del G-5 (vegeu el [quadre I-8.2](#)).

Gràfic I-8.1.

Evolució dels ingressos corrents de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació, INE i FUNCAS

QUADRE | 8.2. DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA DEL PRESSUPOST CONSOLIDAT PER CAPÍTOLS DE DESPESA DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS

Despeses Pressupost inicial Classificació econòmica	Sector públic administratiu						G-5	
	Import (milers d'euros)		Variació		Pes relatiu (%)		Pes relatiu (%)	
	2022	2023	2022-2023	(%)	2022	2023	2022	2023
Total operacions corrents	4.433.315,6	4.951.260,4	517.944,8	11,7	69,3	69,4	72,6	71,4
<i>Dels quals no finalistes</i>	<i>4.142.934,6</i>	<i>4.636.701,4</i>	<i>493.766,8</i>	<i>11,9</i>	<i>64,8</i>	<i>65,0</i>		
I. Despeses de personal	1.846.850,9	1.976.332,0	129.481,1	7,0	28,9	27,7	34,2	33,0
II. Compra béns corr. i serv.	873.102,0	949.793,0	76.690,9	8,8	13,6	13,3	13,6	13,6
III. Despeses financeres	77.312,6	88.698,4	11.385,9	14,7	1,2	1,2	1,2	1,2
IV. Transferències corr.	1.561.050,2	1.876.437,0	315.386,9	20,2	24,4	26,3	23,0	23,0
V. Fons de contingències	75.000,0	60.000,0	-15.000,0	-20,0	1,2	0,8	0,6	0,6
Total operacions capital	743.326,1	996.231,3	252.905,2	34,0	11,6	14,0	11,0	12,9
<i>Dels quals no finalistes</i>	<i>378.887,1</i>	<i>425.257,9</i>	<i>46.370,8</i>	<i>12,2</i>	<i>5,9</i>	<i>6,0</i>		
VI. Inversions reals	371.527,2	319.868,7	-51.658,6	-13,9	5,8	4,5	5,8	6,3
VII. Transferències cap.	371.798,9	676.362,6	304.563,8	81,9	5,8	9,5	5,2	6,6
Total despesa no financ.	5.176.641,7	5.947.491,7	770.850,0	14,9	80,9	83,4	83,6	84,3
<i>Dels quals no finalistes</i>	<i>4.521.821,7</i>	<i>5.061.959,3</i>	<i>540.137,6</i>	<i>11,9</i>	<i>70,7</i>	<i>71,0</i>		
VIII. Actius financers	41.014,1	32.944,9	-8.069,2	-19,7	0,6	0,5	0,2	0,3
IX. Passius financers	1.180.165,9	1.152.935,1	-27.230,8	-2,3	18,4	16,2	16,1	15,4
Total operacions financ.	1.221.180,0	1.185.880,0	-35.300,0	-2,9	19,1	16,6	16,4	15,7
<i>Dels quals no finalistes</i>	<i>1.221.180,0</i>	<i>1.185.880,0</i>	<i>-35.300,0</i>	<i>-2,9</i>	<i>19,1</i>	<i>16,6</i>		
Total despeses	6.397.821,7	7.133.371,7	735.550,0	11,5	100,0	100,0	100,0	100,0
<i>Dels quals no finalistes</i>	<i>5.743.001,7</i>	<i>6.247.839,3</i>	<i>504.837,6</i>	<i>8,8</i>	<i>89,8</i>	<i>87,6</i>		

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

Despesa des de la perspectiva econòmica

La despesa corrent creix significativament, un 11,7 %; en termes no finalistes, un 11,9 %. Cal destacar l'increment de 315,5 milions de la despesa en transferències corrents, un 20,2 %, fins als 1.876,4 milions, i inclou 255,0 milions en despesa finançada amb fons finalistes. El capítol 2, compra de béns i serveis, s'incrementa un 8,8 %, mentre que el capítol 1 de despesa de personal augmenta en 129,5 milions, un 7,0 %. Les despeses financeres s'incrementen un 14,7 %, encara que en termes nominals són poc significatius. En comparació amb el G-5, el pes de les operacions corrents sobre el total de despeses és 2,0 punts percentuals menys, un 69,4 %.

Pel que fa a la despesa en operacions de capital, l'increment és significatiu, especialment les transferències de capital, amb 304,6 milions (81,9 %), i això és atribuïble als fons finalistes. La part finançada amb recursos generals creix un 12,2 %. I el pes de les operacions de capital, 14,0 %, 1,1 punts percentuals per sobre de la mitjana del G-5.

La despesa financera també decreix, un 2,9 %, amb una reducció de 27,2 milions destinats a reduir l'endeutament. Aquest tipus d'operacions representen el 16,6 % de la despesa, 0,9 punts percentuals superior que la mitjana del G-5, i posen de manifest l'efecte desplaçament més gran d'aquesta despesa en comparació amb altres comunitats autònomes, ja que redueix en major grau els recursos destinats a polítiques que directament beneficien als ciutadans.

El pes de la despesa corrent sobre el PIB se situa en el 12,7 % el 2023, per sobre del

nivell prepanandemic, que era al voltant de l'11 %. Des del 2020, a mesura que l'activitat econòmica es recupera, hi ha una tendència a la baixa a causa de l'efecte més gran del denominador. Aquest patró s'interromp el 2023 una vegada l'economia assoleix el seu potencial. Sense la despesa finalista, que cal recordar que és molt significativa el 2023, el pes és de l'11,9 %. Així com succeeix amb els ingressos corrents, el pes de les despeses corrents sobre el PIB ha estat històricament inferior a la mitjana del G-5. Ara bé, s'observa un procés de lenta convergència que ha reduït el diferencial de 3,0 punts percentuals el 2015 a 2,8 el 2023 (vegeu el [gràfic I-8.2](#)).

Despesa des de la perspectiva funcional

La despesa en producció de béns públics de caràcter preferent representa la meitat de la despesa de la CAIB, i dins d'aquesta política destaquen sanitat i educació, amb un 31,3 % i un 17,4 %, respectivament. Respecte al 2022, creix un 9,9 %, i les funcions esmentades, en el mateix ordre, un 11,2 % i un 7,7 %. En comparació amb el G-5, s'hi destinen 0,3 punts percentuals menys a aquesta política, sobretot a educació, 0,8 punts percentuals. A la sanitat, la CAIB hi destina uns 0,3 punts percentuals més (vegeu el [quadre I-8.3](#)).

La cobertura de les despeses del deute públic, tant en interessos com en amortització de principal, representa un 17,3 %, i és la tercera prioritat en polítiques de despesa. Disminueix un 1,4 % respecte a l'exercici anterior. L'efecte desplaçament que suposa és més gran que la mitjana del G-5, que pot destinar 0,9 punts percentuals addicionals de la despesa a altres

polítiques que beneficien directament la ciutadania.

L'evolució del pes de la despesa sanitària sobre el PIB des del 2015 és positiva, i així s'ha incrementat en 1,1 punts percentuals, fins a arribar al 5,7 % el 2023. La mitjana del G-5 creix menys, 0,9 punts, i se situa en un 6,7 %, 0,9 punts per sobre de la mitjana de la CAIB (vegeu el [gràfic I-8.3a](#)).

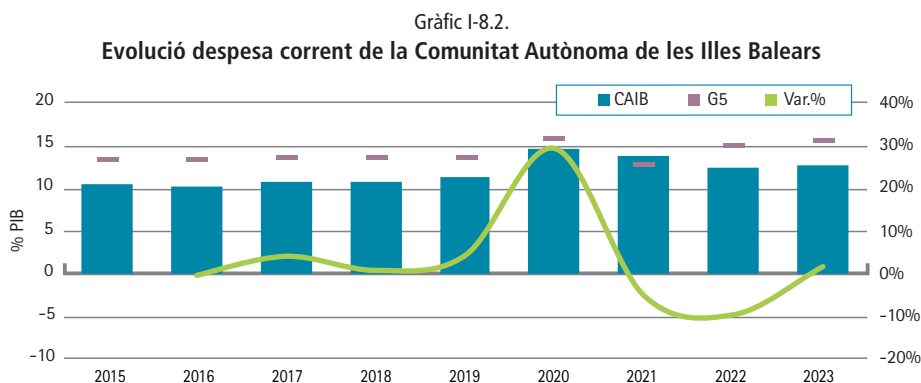
La despesa en educació representa un 3,2 % del PIB el 2023, i ha incrementat el seu pes en 0,5 punts percentuals des del 2015. En el cas del G-5, el percentatge és del 3,9 % el 2023, 0,3 punts percentuals per sobre del 2015 i 0,7 punts per sobre de la CAIB (vegeu el [gràfic I-8.3b](#)).

8.1.3. RESULTAT O SALDO PRESSUPOSTARI

El resultat o saldo del pressupost inicial, d'acord amb la LOEPSF, no pot ser deficitari en termes estructurals, i això s'instrumenta

en un resultat o saldo no financer que compleixi amb l'objectiu d'estabilitat pressupostària, una variació de la despesa prevista que no superi la taxa de referència i un volum del deute sostenible. Els tres límits són fixats anualment pel Govern de l'Estat i, conjuntament, estableixen el marc fiscal que determina el sostre de despesa no financera. Cal tenir present que a partir del 2020 excepcionalment s'han suspès aquests límits, mitjançant l'activació de la clàusula de salvaguarda del Pacte d'Estabilitat i Creixement de la Unió Europea (vegeu el [quadre I-8.4](#)).

El pressupost inicial de la CAIB del 2023, malgrat la suspensió esmentada, s'alinea amb l'objectiu d'estabilitat de referència establert pel Govern de l'Estat del 0,3 % del PIB. No obstant això, des de la perspectiva pressupostària, el marge corrent (ingressos corrents menys despeses corrents) és superavitari, amb +169,1 milions d'euros. Ara bé, si no s'inclouen els ingressos i les despeses finalistes és lleugerament deficitari (-6,6 milions d'euros).

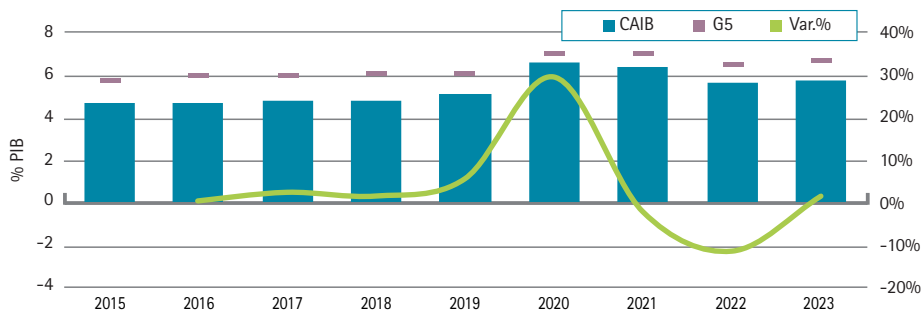

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació, INE i FUNCAS

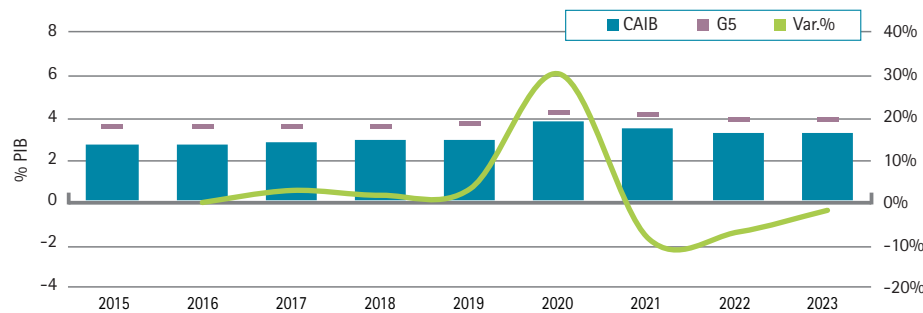
QUADRE I-8.3. DISTRIBUCIÓ FUNCIONAL DEL PRESSUPOST CONSOLIDAT PER CAPÍTOLS DE DESPESA DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS									
Despeses Pressupost inicial Classificació funcional	CAIB					G-5			
	Import (milers d'euros)		Variació		Pes relatiu (%)	Pes relatiu (%)		2022	2023
	2022	2023	2022-2023	(%)		2022	2023		
Serveis públics bàsics	41.040,5	46.655,8	5.615,3	13,7	0,6	0,7		1,0	1,0
Act. protec. i promoció social	442.359,0	621.074,7	178.715,7	40,4	6,9	8,7		10,4	11,2
Protecció social	279.594,7	381.006,0	101.411,3	36,3	4,4	5,3		6,9	7,2
Ocupació	130.769,2	140.226,6	9.457,4	7,2	2,0	2,0		2,7	2,7
Habitatge	31.995,2	99.842,2	67.847,0	212,1	0,5	1,4		0,8	1,3
Altres	0,0	0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0
Prod. béns públ. carac. pref.	3.217.727,5	3.536.685,8	318.958,3	9,9	50,3	49,6		51,3	49,9
Sanitat	2.008.296,3	2.233.728,7	225.432,4	11,2	31,4	31,3		31,6	31,0
Educació	1.155.066,1	1.244.294,6	89.228,5	7,7	18,1	17,4		19,0	18,2
Altres	54.365,1	58.662,5	4.297,4	7,9	0,8	0,8		0,7	0,7
Acts. caràcter econòmic	702.460,8	848.999,2	146.538,4	20,9	11,0	11,9		14,5	15,3
Acts. de caràcter general	1.994.233,9	2.079.956,1	85.722,3	4,3	31,2	29,2		22,8	22,6
Serveis de caràcter general	219.502,2	187.892,5	-31.609,7	-14,4	3,4	2,6		2,5	3,0
Adminis. financera i tributària	26.881,9	32.142,3	5.260,4	19,6	0,4	0,5		0,8	0,6
Transfs. a altres adm. públ.	463.524,1	587.721,5	124.197,4	26,8	7,2	8,2		2,0	2,1
Deute públic	1.249.646,4	1.231.915,1	-17.731,2	-1,4	19,5	17,3		17,2	16,4
Altres	34.679,3	40.284,7	5.605,4	16,2	0,5	0,6		0,4	0,4
Total despeses	6.397.821,7	7.133.371,7	735.550,0	11,5	100,0	100,0		100,0	100,0

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

Gràfic I-8.3a.
Evolució de la despesa sanitària i educativa de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears
Evolució de la despesa sanitària sobre PIB (%). CAIB i G-5

Gràfic I-8.3b.
Evolució de la despesa sanitària i educativa de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears
Evolució de la despesa en educació sobre PIB (%). CAIB i G-5

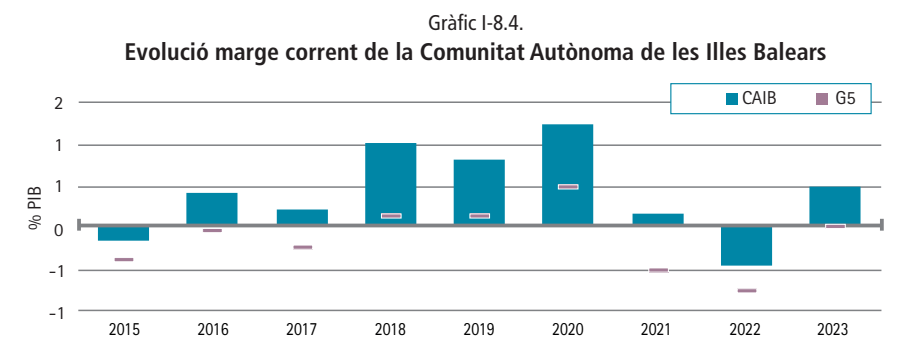
Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

QUADRE I-8.4. RESULTAT PRESSUPOSTARI DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS						
Resultat pressupostari Pressupost inicial	CAIB					
	Import (milers d'euros)		Variació		Pes relatiu (%)	
	2022	2023	2022-2023	(%)	2022	2023
Resultat operacions corrents	-182.050,2	169.095,9	351.146,1	-192,9	-36,1	-33,8
Dels quals no finalistes	-397.855,5	-6.603,4	391.252,2	-98,3	-79,0	-1,3
Resultat operacions de capital	-321.746,9	-669.989,0	-348.242,1	108,2	-63,9	-133,8
Dels quals no finalistes	-293.474,6	-425.257,9	-131.783,3	44,9	-58,3	-84,9

continua

Resultat pressupostari Pressupost inicial	CAIB					
	Import (milers d'euros)		Variació		Pes relatiu (%)	
	2022	2023	2022-2023	(%)	2022	2023
Resultat no financer	-503.797,1	-500.893,1	2.904,0	-0,6		
<i>Dels quals no finalistes</i>	-691.330,2	-431.861,3	259.468,9	-37,5		
Resultat financer	503.797,1	500.893,1	-2.904,0	-0,6		
Resultat total	0,0	0,0	0,0	-100,0		
<i>Dels quals no finalistes</i>	-691.330,2	-431.861,3	259.468,9	-37,5		
Ajuts SEC	294.683,2	365.677,3	70.994,1			
Capacitat o necessitat de finançament	-209.114,0	-135.215,8	73.898,1	-35,3		
% PIB	-0,6	-0,3	0,2			

Font: Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació, INE i FUNCAS

En qualsevol cas, el marge corrent és insuficient per finançar l'activitat inversora i amortitzar deute i, per tant, es recorre a l'endeutament per al finançament (saldo per finançar de 501 milions d'euros).

L'evolució del marge corrent, important per les raons conegudes, mostra que el

dèficit del pressupost del 2022 va ser una excepció, i es torna a pressupostar un marge corrent positiu, així com ha succeït des del 2016. Tot i tenir uns ingressos corrents relativament més baixos, el marge relatiu de les Illes Balears se situa per sobre de la mitjana del G-5 en cada any de la sèrie (vegeu el [gràfic I-8.4](#)).

8.2.

ANÀLISI PRESSUPOSTÀRIA

En aquest subapartat s'analitzen les magnituds pressupostàries amb una sèrie d'indicadors.

8.2.1. INDICADORS D'EQUILIBRI PRESSUPOSTARI I D'EFICIÈNCIA

Els ingressos corrents del pressupost del 2023 són suficients per cobrir la despesa corrent neta d'interessos del deute (estalvi brut³ del +6,2 %). També ho són per fer front a la despesa corrent total (equilibri corrent⁴ del +4,7 %). Ara bé, són insuficients si s'hi afegeix l'amortització del deute (desestalvi net⁵ del -18,0 %). Tots aquests indicadors milloren respecte al 2022 i, en general, són millors que les mitjanes del G-5 (vegeu el quadre I-8.5a).

Pel que fa a l'eficiència, el cost del principal recurs de la CAIB, els empleats públics, representa un 38,6 % dels ingressos corrents, 4,8 punts percentuals menys que el 2022. No obstant això, aquest indicador es manté molt per sota de la mitjana del G-5, que és

del 46,1 %. La càrrega financera⁶ que suposa el segon recurs més important de la CAIB, el capital aliè, és d'un 24,2 %, 1,0 punts percentuals per sobre de la mitjana del G-5.

8.2.2. INDICADORS D'IMPACTE

El pressupost del 2023 impacta en l'economia autonòmica mitjançant l'obtenció i aplicació de recursos. En aquest sentit, la CAIB preveu gastar un 12,7 % del PIB en operacions corrents, un 11,9 % en despesa no finalista, 2,8 punts percentuals menys que la mitjana del G-5 (vegeu el quadre I-8.5b).

La inversió representa un 2,6 % del PIB, 0,5 punts percentuals més que el 2022, d'aquesta quantitat només 1,1 punts percentuals es financen amb recursos generals. L'esforç inversor és 0,2 punts percentuals per sota de la mitjana del G-5.

La balança fiscal amb el ciutadà es pot mesurar amb l'índex de retorn⁷, que relaciona la despesa en polítiques que suposen un servei directe als ciutadans amb la pressió fiscal (recursos que reclama l'Administració autonòmica mitjançant impostos als ciutadans). Segons aquest indicador, els ciutadans de les Illes reben 99,7 euros per cada 100 euros que contribueixen. L'índex de retorn del G-5 és significativament més favorable, amb 148,8 euros per cada 100 euros, i s'explica, en part, perquè del

3. Nota metodològica: l'indicador d'estalvi brut és el quocient entre la diferència entre ingressos corrents i les despeses dels capítols 1, 2 i 4, i els ingressos corrents.

4. Nota metodològica: l'indicador d'equilibri corrent és el quocient entre el marge corrent i la despesa corrent sense considerar la despesa dels fons de contingència.

5. Nota metodològica: l'indicador d'estalvi net és el quocient entre la diferència entre els ingressos corrents i les despeses corrents (excepte el 5) més el capítol 9, i els ingressos corrents.

6. Nota metodològica: l'indicador de càrrega financera és el quocient entre la suma de les despeses dels capítols 3 i 9 i els ingressos corrents.

7. Índex de retorn al ciutadà: el quocient entre les despeses netes de les destinades a actuacions de caràcter general i els ingressos dels capítols 1 a 3.

G-5, les Illes Balears és l'única contribuent neta als fons de garantia dels serveis públics fonamentals (FGSPF) i de suficiència general (FSG) de l'SFA, la qual cosa vol dir que una part important dels seus recursos obtinguts mitjançant la pressió fiscal no es poden destinar a serveis per a la ciutadania.

Un altre fet singular que explica el diferencial és que la CAIB destina una part dels seus ingressos tributaris a finançar competències autonòmiques atribuïdes als consells insulars, i aquesta despesa, en forma de transferència, no computa com a un servei a la ciutadania.

QUADRE I-8.5A. INDICADORS D'EQUILIBRI, EFICIÈNCIA I IMPACTE DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS					
Indicadors d'equilibri i eficiència Pressupost inicial	CAIB			G5	
	Indicador		Var.	Indicador	
	2022	2023	2022-2023	2022	2023
Equilibri pressupostari					
Equilibri corrent (%)	-2,5	4,7	7,1	-4,3	1,1
<i>Dels quals no finalistes</i>	-7,9	1,2	9,1		
Equilibri no financer (%)	-8,4	-7,5	0,9	-7,9	-5,5
<i>Dels quals no finalistes</i>	-13,9	-7,4	6,4		
Estalvi brut (%)	-0,7	6,2	6,9	-2,8	2,8
<i>Dels quals no finalistes</i>	-5,9	3,1	9,0		
Estalvi net (%)	-30,3	-18,0	12,2	-27,9	-20,4
<i>Dels quals no finalistes</i>	-38,1	-21,8	16,2		
Recursos					
Despesa de personal (%)	43,4	38,6	-4,8	49,7	46,1
<i>Dels quals no finalistes</i>	49,3	42,7	-6,6		
Càrrega financera (%)	29,6	24,2	-5,3	25,2	23,2
<i>Dels quals no finalistes</i>	33,6	26,8	-6,8		

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

QUADRE I-8.5B. INDICADORS D'EQUILIBRI, EFICIÈNCIA I IMPACTE DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DE LES ILLES BALEARS					
Indicadors d'impacte Pressupost inicial	CAIB			G5	
	Indicador		Var.	Indicador	
	2022	2023	2022-2023	2022	2023
Impactes					
Despesa corrent (% PIB)	12,5	12,7	0,2	14,9	15,5
<i>Dels quals no finalistes</i>	11,7	11,9	0,2		

continua

Indicadors d'impacte Pressupost inicial	CAIB			G5	
	Indicador		Var.	Indicador	
	2022	2023	2022-2023	2022	2023
Inversió (% PIB)	2,1	2,6	0,5	2,3	2,8
<i>Dels quals no finalistes</i>	1,1	1,1	0,0		
Ingrés corrent (% PIB)	12,0	13,1	1,2	14,2	16,4
<i>Dels quals no finalistes</i>	10,6	11,9	1,3		
Índex de retorn (%)	104,2	99,7	-4	163,6	148,8
<i>Dels quals no finalistes</i>	0,0	0,0	0		
Deute (% PIB)	22,8	23,4	0,6	23,9	23,4

Font: Elaboració pròpia amb dades del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

8.2.3. PRESSIÓ FISCAL

La pressió fiscal⁸ exercida per la CAIB és equivalent al 13,0 % del PIB, 2,2 punts percentuals per sobre de la dada prepan-dèmica (el 2019, 10,7 %). Respecte a la mitjana del G-5, el diferencial és d'1,9 punts percentuals a favor de la CAIB (ve-geu el quadre I-8.5c).

Fins al 2017, la pressió fiscal es mantenia al voltant de l'11 % del PIB; a partir del 2018, que coincideix amb l'entrada en vigor de l'impost d'estades turístiques, impost que paguen els usuaris d'allot-jaments turístics, s'incrementa un punt percentual. El 2019 s'accentua l'aug-ment, amb un increment interanual pre- vist del 9,4 % en la recaptació de l'ITP que finalment no es produeix (en la li-

quidació del pressupost es produeix una caiguda del 2,2 %). El 2020, els efectes de la pandèmia sobre l'activitat econò- mica provoquen una caiguda del PIB im- portant, que és més gran que la caiguda de la recaptació tributària, i això resulta en un increment important de l'indica- dor a causa de l'efecte denominador. La pandèmia, no només afecta el nivell d'activitat econòmica, sinó que també produeix altres externalitats amb impac- te tributari, com són canvis en patrons de comportament dels contribuents, en- tre d'altres, la minva dels pagaments en efectiu i la prioritització de la inversió en la llar. Això incrementa les bases imposa- bles de determinades figures tributàries via l'aflorament d'economia submergida i l'augment de l'activitat econòmica, fets que provoquen increments significatius en la recaptació de l'IVA i de l'ITP a partir del 2021. El diferencial amb el G-5, s'ha ampliat dels 0,7 punts percentuals del 2015 fins als 2,0 punts percentuals de l'exercici 2023.

8. Nota metodològica: l'indicador de pressió fiscal és el quocient entre els ingressos dels capítols 1 a 3 (càrrega fiscal) i el PIB corrent. Inclou tributs cedits en grau mitjà i mínim que són gestionats per l'Estat i la CAIB; només en el cas dels primers, té cert grau de capacitat normativa.

8.2.4. DEUTE PÚBLIC

L'endeutament net de l'exercici (deute emès menys deute retornat) és de 251,8 milions, import que s'afegeix al deute autònom el 2023 (vegeu el [gràfic I-8.5b](#)).

D'acord amb l'escenari pressupostari del 2023, es preveu que el deute acumulat de la CAIB sigui de 9.125,7 milions d'euros, un 23,4 % del PIB, molt per sobre del llindar del 13 % que estableix l'article 13 de la LOEPSF i en línia amb la mitjana prevista pel G-5. La principal raó d'aquest incompliment, segons la literatura⁹ especialitzada, és la insuficiència i les deficiències en la distribució dels recursos de l'SFA, que afecta totes les comunitats autònomes, però especialment les de l'arc mediterrani.

L'evolució del pes relatiu de l'endeutament sobre el PIB mostra una clara tendència decreixent des del 2015, no per una reducció en el seu volum, sinó perquè el PIB ha crescut a un ritme superior al del deute. Aquest patró només es trenca el 2020 amb la pandèmia, i es dispara l'indicador fins al 34,8 %. El 2021, amb l'efecte rebot del PIB, el pes relatiu disminueix fins al 30,0 % i torna a la senda decreixent, i així es preveu que el 2023 baixi fins al 23,4 % del PIB.

9. ZABALZA, A. (2021). «Plan de saneamiento de la deuda autonómica. Investigaciones Regionales». *Journal of Regional Research*, 50, 71-103.

LAGO-PÉÑAS, S.; MARTÍNEZ-VAZQUEZ, J. (2015). «El sistema de financiación autonómica: ¿"Quo vadis"?» *Papeles de economía española*, núm. 143.

Sector públic de les Illes Balears

El sector públic consolidat de les Illes Balears (SPIB) per al 2023 està compost, a més de la Comunitat Autònoma (CAIB) i els seus ens instrumentals (SPI), pel sector públic local (SPL), que inclou 3 consells insulars, 67 ajuntaments¹⁰ (inclou Formentera, que també és un consell insular) i 5 mancomunitats¹¹.

Metodològicament, cal destacar que, en el procés de consolidació, s'han eliminat les transferències de la CAIB al seus ens instrumentals i als consells insulars i als ajuntaments per evitar duplicacions que distorsionarien la visió del conjunt.

8.3.

PRINCIPALS MAGNITUDS DEL PRESSUPOST INICIAL

8.3.1. INGRESSOS

Els ingressos consolidats de caràcter no financer de les administracions de les Illes Balears (SPIB) per a l'exercici del 2023 són 7.134,1 milions d'euros, un

10. Ministeri d'Hisenda i Funció Pública. «CONPREL: consulta presupuestos y liquidaciones de EELL». Recuperat el 27 de maig 2023 a: <https://serviciostelematicosexh.hacienda.gob.es/SGFAL/CONPREL>. Les dades dels pressuposts inicials del 2023 no inclouen els ajuntaments següents: Alaior, Ariany, Deia, Formentera i Sineu.

11. Ministeri d'Hisenda i Funció Pública. «CONPREL: consulta presupuestos y liquidaciones de EELL». Recuperat el 27 de maig 2023 a: <https://serviciostelematicosexh.hacienda.gob.es/SGFAL/CONPREL>. Les dades dels pressuposts inicials del 2023 no inclouen les mancomunitats següents: Tramuntana de Mallorca i Serveis Públics Insulars de l'Illa d'Eivissa.

78,6 % dels ingressos totals. Els ingressos corrents suposen el 75,0 % (vegeu el quadre I-8.6).

La previsió d'ingressos no financers de l'SPL és de 2.325,9 milions d'euros, dels quals 833,1 milions d'euros corresponen als consells insulars (amb un creixement del 16,8 %), i 1.472,9 als ajuntaments (amb un creixement del 2,1 %). Les transferències de la CAIB a l'SPL sumen 809,7 milions d'euros i inclouen el finançament dels consells insulars, que representa un 68,1 % dels ingressos per a aquestes entitats. Els ingressos corrents suposen un 92,1 % dels ingressos totals: un 86,5 % en el cas dels consells insulars i un 95,5 % en el dels ajuntaments. Un 5,2 % dels recursos són ingressos de capital, i destaquen els governs insulars, amb un 9,4 %. Els ingressos financers són residuals, un 2,7 % del total.

8.3.2. DESPESES

Despesa des de la perspectiva econòmica

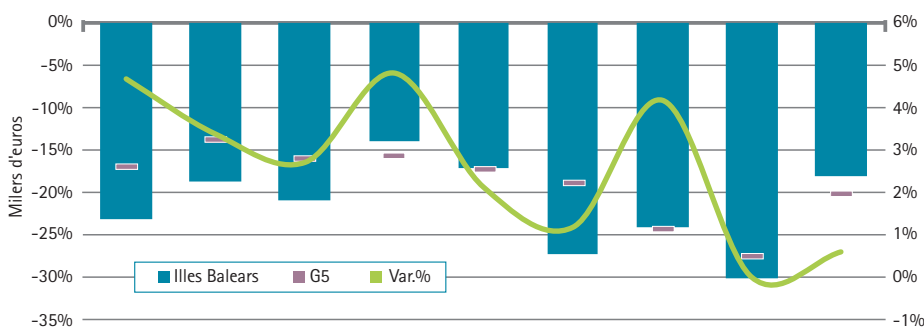
Les operacions no financeres de l'SPIB sumen 7.817,0 milions d'euros, l'equivalent al 20,1 % del PIB. El 33,4 % del pressupost es destina a despesa de personal, i a la resta de despeses corrents, el 37,6 %. L'activitat inversora consumeix 1.349,5 milions d'euros, un 14,9 % del total. A les obligacions financeres, s'hi destina un 13,8 % (vegeu el quadre I-8.7).

En aquest consolidat, el pressupost de la CAIB representa el 78,6 %. L'SPI preveu 1.068,5 milions d'euros de despesa, dels quals el 50,7 % correspon a operacions de capital. Aquest percentatge evidencia el seu paper inversor dins del sector públic autonòmic.

Gràfic I-8.5a.

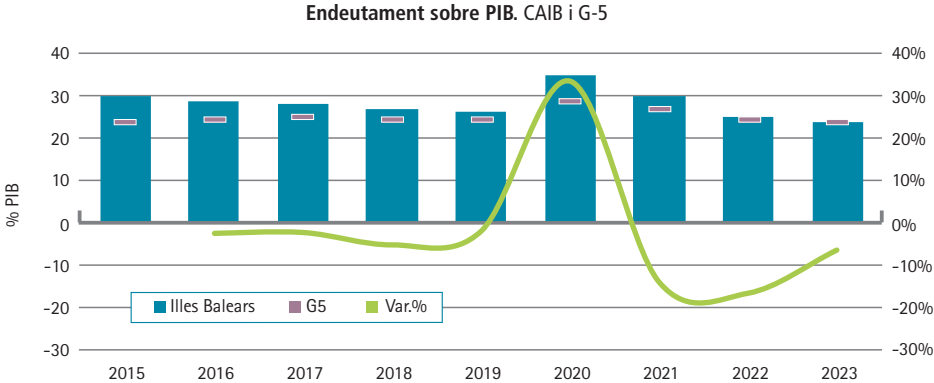
Indicadors d'estalvi net, pressió fiscal i endeutament de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears

Evolució estalvi net. CAIB i G-5

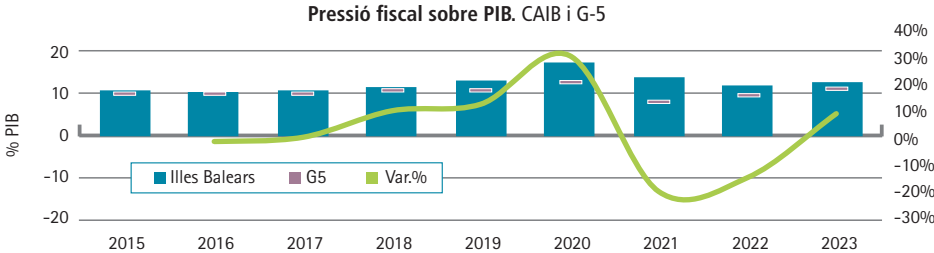
Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació, INE i FUNCAS

Gràfic I-8.5b.
Indicadors d'estalvi net, pressió fiscal i endeutament de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació, INE i FUNCAS

Gràfic I-8.5c.
Indicadors d'estalvi net, pressió fiscal i endeutament de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació, INE i FUNCAS

QUADRE I-8.6. DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA DEL PRESSUPOST CONSOLIDAT PER CAPÍTOLS D'INGRESSOS DEL SECTOR PÚBLIC DE LES ILLES BALEARS							
Ingressos consolidats Pressupost inicial 2023 Cl. Econòmica (milions euros)	Sector públic autonòmic			Sector públic local		SP Illes Balears	
	CAIB	SPI	Elimin. tran. int.	Cl AJ MC	Elimin. tran. int.	Total	Pes rel. (%)
Tot. operacions corrents	5.120,4	464,5	-346,2	2.201,5	-634,9	6.805,2	75,0
I. Imposts directes	1.670,7	0,0	0,0	628,9		2.299,6	25,3
II. Imposts indirectes	3.324,2	0,0	0,0	107,0		3.431,1	37,8

continua

Ingressos consolidats Pressupost inicial 2023 Cl. Econòmica (milions euros)	Sector públic autonòmic			Sector públic local		SP Illes Balears	
	CAIB	SPI	Elimin. tran. int.	CI AJ MC	Elimin. tran. int.	Total	Pes rel. (%)
III. Taxes, preus públ. i alt.	71,6	121,1	-20,5	396,1		568,2	6,3
IV. Transf. corrents	49,8	336,7	-325,4	1.026,0	-634,9	452,2	5,0
V. Ingressos patrimonials	4,1	6,7	-0,3	43,5		54,1	0,6
Tot. operacions capital	326,2	370,3	-317,2	124,4	-174,8	328,9	3,6
VI. Alienació d'inversions	0,0	0,0	0,0	0,2		0,2	0,0
VII. Transferències capital	326,2	370,3	-317,2	124,2	-174,8	328,7	3,6
Total ingrés no financer	5.446,6	834,8	-663,4	2.325,9	-809,7	7.134,1	78,6
VIII. Actius financers	282,0	206,5	-22,5	7,3		473,3	5,2
IX. Passius financers	1.404,8	27,2	-17,2	56,1		1.470,9	16,2
Tot. operacions financeres	1.686,8	233,7	-39,7	63,4	0,0	1.944,1	21,4
Total ingressos	7.133,4	1.068,5	-703,2	2.389,3	-809,7	9.078,3	100,0

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques I del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

**QUADRE I-8.7. DISTRIBUCIÓ ECONÒMICA DEL PRESSUPOST CONSOLIDAT PER CAPÍTOLS DE DESPESA DEL
SECTOR PÚBLIC DE LES ILLES BALEARS**

Despeses consolidades Pressupost inicial 2023 Cl. Econòmica (milions euros)	Sector públic autonòmic			Sector públic local		SP Illes Balears	
	CAIB	SPI	Elimin. tran. int.	CI AJ MC	Elimin. tran. int.	Total	Pes rel. (%)
Total operacions corrents	4.951,3	457,6	-343,5	2.037,0	-634,9	6.467,4	71,3
I. Despeses de personal	1.976,3	200,1	0,0	854,8	0,0	3.031,3	33,4
II. Despeses corrents	949,8	229,3	-17,9	849,5	0,0	2.010,6	22,2
III. Despeses financeres	88,7	11,7	-0,1	9,2	0,0	109,5	1,2
IV. Transferències corr.	1.876,4	16,5	-325,4	314,6	-634,9	1.247,3	13,8
V. Fons de contingències	60,0	0,0	0,0	8,8	0,0	68,8	0,8
Total operacions capital	996,2	542,0	-320,0	306,1	-174,8	1.349,5	14,9
VI. Inversions reals	319,9	331,1	-2,7	241,7	0,0	889,9	9,8
VII. Transferències capital	676,4	210,9	-317,2	64,4	-174,8	459,6	5,1
Total opera. no financera	5.947,5	999,6	-663,4	2.343,1	-809,7	7.817,0	86,2
VIII. Actius financers	32,9	1,2	-17,2	9,2	0,0	26,1	0,3
IX. Passius financers	1.152,9	67,7	-22,5	29,7	0,0	1.227,9	13,5
Total opera. financeres	1.185,9	68,9	-39,7	38,9	0,0	1.254,0	13,8
Total despeses	7.133,4	1.068,5	-703,2	2.382,0	-809,7	9.070,9	100,0

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques I del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

L'SPL disposa d'un pressupost no financer de 2.341,1 milions d'euros per al 2023, dels quals 866,3 milions d'euros corresponen als tres consells insulars amb administració pròpia, que augmenten el seu pressupost no financer en un 15,7 %. El pressupost dels ajuntaments, que duplica el dels consells insulars, s'incrementa un 0,5 %. El 85,5 % del pressupost de l'SPL es destina a despeses corrents, amb un 78,8 % pels consells insulars i un 88,9 % pels ajuntaments, mentre que el 12,9 % es destina a operacions de capital, amb un 21,0 % i un 8,3 %, respectivament. Les obligacions financeres tenen un pes residual de l'1,6 % (vegeu els [quadres I-8.8 i I-8.9](#)).

Despesa des de la perspectiva funcional

En l'àmbit de l'SPIB, la principal política és la producció de béns públics de caràcter preferent, un 43,1 % de la despesa. Més de la meitat d'aquesta correspon a despesa sanitària, equivalent al 5,8 % del PIB, i una tercera part a educació, 3,4 % del PIB. Les SPL financen majoritàriament els esports i la cultura.

Les actuacions de protecció i promoció social són la segona prioritat, amb un 13,4 % de la despesa, que equival al 3,1 % del PIB, i inclouen protecció social i l'habitatge, entre d'altres. Les actuacions de caràcter econòmic constitueixen la tercera prioritat, amb un 15,3 %, i destaquen la protecció social i l'habitatge, dels quals l'SPL assumeix, en el mateix ordre, el 50,7 % i 50,5 %.

La despesa assignada als serveis públics bàsics, del qual l'SPL assumeix el 92,6 %, es reparteix en diversos programes, entre els quals destaquen seguretat ciutadana i mo-

bilitat, amb un 3,2 % de la despesa total, i benestar comunitari, que inclou els serveis urbans bàsics, com la gestió de residus aigua, clavegueram, enllumenat públic, cementiris, neteja urbana, etc., amb un 3,1 %.

El 2023, s'ha assignat un 14,0 % de la despesa total a atendre les anualitats del deute públic, equivalent al 3,3 % del PIB. El 97,3 % recau en l'Administració autonòmica.

Quant a la despesa destinada al funcionament de les administracions públiques, representa el 6,9 % de la despesa total, del qual el 58,5 % correspon a les administracions locals, que són molt més nombroses (vegeu el [quadre I-8.10](#)).

Resultat pressupostari

El pressupost del 2023 de l'SPIB s'aprova amb un superàvit de 7,3 milions d'euros. Les necessitats de finançament, segons el resultat no financer, són de 682,8 milions d'euros i representen un -1,8 % del PIB. L'SPL, que forma part de l'SPIB, preveu una necessitat de finançament de només 17,2 milions d'euros, dels quals 33,1 milions d'euros corresponen als consells insulars. Els ajuntaments preveuen capacitat de finançament per import de 16,0 milions d'euros als ajuntaments (vegeu el [quadre I-8.11](#)).

El resultat de les operacions corrents té un saldo positiu de 337,8 milions d'euros, un superàvit imputable, a parts pràcticament iguals, a la CAIB i l'SPL. D'aquest darrer, els consells contribueixen amb un marge corrent positiu de 67,2 milions d'euros i els ajuntaments amb 100,0 milions d'euros.

QUADRE I-8.8. PRESSUPOSTS CONSOLIDATS DELS CONSELLS INSULARS AMB OA (EN EUROS)									
Ingressos i despeses	Consell Insular de Mallorca			Consell Insular de Menorca			Consell Insular d'Eivissa		
	2022	2023	% var	2022	2023	% var	2022	2023	% var
Pressupost inicial consolidat	453.158,4	544.287,7	20,1	81.765,8	96.341,8	17,8	88.606,7	110.742,2	25,0
Operacions corrents									
I. Imposts directes	18.605,7	19.167,7	3,0	1.564,7	1.636,2	4,6	3.180,5	3.094,5	-2,7
II. Imposts indirectes	21.458,2	20.989,6	-2,2	2.193,1	2.132,5	-2,8	3.649,4	3.562,7	-2,4
III. Taxes, prest. serv. i alt.	29.928,1	31.744,9	6,1	3.303,6	3.660,2	10,8	8.077,9	9.187,0	13,7
IV. Transferències corr.	380.967,1	468.846,4	23,1	74.648,5	88.881,8	19,1	73.698,9	94.355,2	28,0
V. Ingressos patrimonials	2.199,4	3.539,1	60,9	55,9	31,1	-44,4	0,0	542,8	
Operacions de capital	43.133,0	57.006,7	32,2	23.773,0	15.639,9	-34,2	23.079,2	9.127,9	-60,4
VI. Alienació d'inversions	0,0	0,0		0,0	0,0		0,0	0,0	
VII. Transferències cap.	43.133,0	57.006,7	32,2	23.773,0	15.639,9	-34,2	23.079,2	9.127,9	-60,4
VIII. Actius financers	3.473,7	4.231,0	21,8	375,0	350,0	-6,7	250,0	250,0	0,0
IX. Passius financers	19.654,4	0,0	-100,0	12.700,0	30.470,0	139,9	200,0	200,0	0,0
Total	519.419,5	605.525,4	16,6	118.613,8	142.801,7	20,4	112.135,9	120.320,1	7,3
Operacions corrents	434.296,9	490.834,7	13,0	77.435,7	92.707,6	19,7	88.157,3	100.650,9	14,2
I. Despeses de personal	182.091,4	190.078,6	4,4	27.314,7	29.488,0	8,0	35.959,8	40.528,4	12,7
II. Compra béns corr. i serv.	197.084,3	225.488,0	14,4	19.512,3	21.376,3	9,6	27.658,5	29.225,7	5,7

continua

Ingressos i despeses	Consell Insular de Mallorca			Consell Insular de Menorca			Consell Insular d'Eivissa		
	2021	2022	% var.	2021	2022	% var.	2021	2022	% var.
Pressupost inicial 2022									
III. Despeses financeres	1.291,9	512,1	-60,4	175,0	95,0	-45,7	208,4	209,2	0,4
IV. Transferències corr.	53.729,3	74.656,0	38,9	30.233,7	41.260,4	36,5	23.125,6	29.882,6	29,2
V. Fons de contingències	100,0	100,0	0,0	200,0	487,9	143,9	1.205,0	805,0	-33,2
Operacions de capital	84.391,6	113.459,7	34,4	40.602,2	49.418,1	21,7	23.578,6	19.219,2	-18,5
VI. Inversions reals	53.893,8	82.198,0	52,5	28.999,8	28.517,6	-1,7	16.817,9	12.039,2	-28,4
VII. Transferències cap.	30.497,8	31.261,7	2,5	11.602,3	20.900,5	80,1	6.760,7	7.180,0	6,2
VIII. Actius financers	731,0	1.231,0	68,4	576,0	676,0	17,4	250,0	350,0	40,0
IX. Passius financers	0,0	0,0		0,0	0,0		150,0	100,0	-33,3
Total	519.419,5	605.525,4	16,6	118.613,8	142.801,7	20,4	112.135,9	120.320,1	7,3

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques

QUADRE I-8.9. PRESSUPOSTS CONSOLIDATS DELS AJUNTAMENTS (EN EUROS)

Ingressos i despeses	Ajuntaments			Mancomunitats		
Pressupost inicial	2022	2023	% var.	2022	2023	% var.
Operacions corrents	1.401.915,4	1.433.414,0	2,2	19.144,9	16.732,5	-12,6
I. Imposts directes	615.079,2	605.030,5	1,7	0,0	0,0	
II. Imposts indirectes	73.684,7	80.281,7	9,0	0,0	0,0	
III. Taxes, prest. serv. i alt.	330.949,0	347.028,3	4,9	3.608,4	4.458,0	23,5
IV. Transferències corr.	345.260,9	361.677,7	4,8	15.536,4	12.274,5	-21,0
V. Ingressos patrimonials	36.941,6	39.395,8	6,6	0,1	0,0	-98,0
Operacions de capital	41.170,4	39.448,5	-4,2	0,0	3.157,4	
VI. Alienació d'inversions	701,0	191,0	-72,7	0,0	0,0	
VII. Transferències cap.	40.469,4	39.257,4	-3,0	0,0	3.157,4	
VIII. Actius financers	6.069,4	2.503,9	-58,7	0,0	0,0	
IX. Passius financers	40.651,1	25.402,1	-37,5	0,0	0,0	
Total	1.489.806,3	1.500.768,5	0,7	19.144,9	19.889,9	3,9
Operacions corrents	1.306.922,8	1.333.501,2	2,0	14.153,6	19.278,0	36,2
I. Despeses de personal	582.269,6	591.574,9	1,6	2.842,4	3.162,4	11,3
II. Compra béns corr. i serv.	545.140,3	557.593,3	2,3	11.036,9	15.792,8	43,1
III. Despeses financeres	8.334,5	8.401,1	0,8	17,0	31,0	82,4
IV. Transferències corr.	164.037,7	168.554,3	2,8	257,3	291,8	13,4
V. Fons de contingències	7.140,6	7.377,6	3,3	0,0	0,0	
Operacions de capital	142.545,5	123.373,9	-13,4	4.991,3	611,9	-87,7
VI. Inversions reals	134.163,4	118.312,4	-11,8	4.991,3	611,9	-87,7
VII. Transferències cap.	8.382,1	5.061,6	-39,6	0,0	0,0	
VIII. Actius financers	2.213,2	6.917,3	212,6	0,0	0,0	
IX. Passius financers	30.906,2	29.629,7	-4,1	0,0	0,0	
Total	1.482.587,7	1.493.422,1	0,7	19.144,9	19.889,9	3,9

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques

QUADRE I-8.10. DISTRIBUCIÓ FUNCIONAL DEL PRESSUPOST CONSOLIDAT PER POLÍTQUES DE DESPESA DEL SECTOR PÚBLIC DE LES ILLES BALEARS

Despeses consolidades Pressupost inicial Cl. Funcional (milions euros)	Sector públic autonòmic			Sector públic local		SP Illes Balears	
	CAIB	SPI	Elimin. tran. int.	CI AJ MC	Elimin. tran. int.	Total	Pes rel. (%)
Serveis públics bàsics	46,7	9,1	-9,0	647,7	-60,4	634,1	7,0
Seguretat i mobilitat	20,1	7,8	0,0	265,9	-2,5	291,4	3,2
Benestar comunitari	0,0	0,0	0,0	286,1	-3,7	282,4	3,1
Medi ambient	0,0	0,0	0,0	95,7	-54,3	41,4	0,5
Altres	26,6	1,3	-9,0	0,0	0,0	18,9	0,2
Act. prot. i prom. social	621,1	171,3	-114,9	636,5	-96,4	1.217,5	13,4
Protecció social	381,0	90,5	-63,1	473,7	-53,5	828,6	9,1
Ocupació	140,2	0,0	0,0	24,5	-41,7	123,0	1,4
Habitatge	99,8	80,8	-51,8	132,2	-0,9	260,1	2,9
Altres	0,0	0,0	0,0	6,1	-0,3	5,8	0,1
Pr. béns públ. car. pref.	3.536,7	210,0	-155,3	352,4	-34,8	3.909,0	43,1
Sanitat	2.233,7	68,3	-46,1	17,9	-1,4	2.272,4	25,1
Educació	1.244,3	61,0	-33,8	90,7	-30,8	1.331,5	14,7
Esports	0,0	11,5	-10,5	102,0	-1,2	101,8	1,1
Cultura	58,7	69,2	-64,9	141,8	-1,4	203,3	2,2
Act. caràcter econòmic	849,0	678,2	-424,0	317,9	-30,2	1.390,9	15,3
Transport	151,7	242,2	-116,1	41,4	-1,0	318,3	3,5
Infraestructures	284,4	142,3	-102,5	150,9	0,0	475,1	5,2
Altres	412,9	278,4	-202,9	125,6	-29,3	584,7	6,4
Act. caràcter general	2.080,0	0,0	0,0	427,4	-587,9	1.919,5	21,2
Òrgans de govern	40,3	0,0	0,0	39,3	-0,1	79,4	0,9
Serv. caràcter general	187,9	0,0	0,0	244,2	0,0	432,1	4,8
Admin. financ. i tributària	32,1	0,0	0,0	82,7	-0,3	114,6	1,3
Transf. altres admin. públ.	587,7	0,0	0,0	26,7	-587,5	26,9	0,3
Deute públic	1.231,9	0,0	0,0	34,6	0,0	1.266,6	14,0
Total despeses	7.133,4	1.068,5	-703,2	2.382,0	-809,7	9.070,9	100,0

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques i del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

Quadre I-8.11. Resultat pressupostari de la Comunitat Autònoma del Sector Públic de les Illes Balears				
Resultat pressupost inicial Pressupost inicial 2023 (milions euros)	Sector públic de les Illes Balears			
	SPA		SPL	Cons.
	CAIB	SPI		
Resultat operacions corrents	169,1	6,9	164,5	337,8
Resultat operacions de capital	-670,0	-171,6	-181,7	-1.020,6
Resultat no financer	-500,9	-164,8	-17,2	-682,8
Resultat financer	500,9	164,8	24,5	690,2
Resultat total	0,0	0,0	7,3	7,3

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques I del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

Les operacions de capital són deficitàries, amb -1.020,6 milions d'euros, fet previsible, perquè una part important de l'activitat inversora és (i ha de ser, per raons de sostenibilitat) finançada amb recursos corrents. Aquest dèficit es produeix també a l'SPL, amb -181,7 milions d'euros; d'aquests els consells insulars preveuen un marge negatiu de -100,3 milions d'euros, i els ajuntaments, -83,9 milions d'euros.

La despesa de personal representa el 44,5 % dels ingressos corrents, i és especialment alta en el sector públic autònom. Pel que fa a l'altre indicador d'eficiència, la càrrega financera, és destacable l'important pes sobre el consolidat de la CAIB, ja que l'SPL només destina un 1,8 % dels ingressos corrents a finançar aquestes obligacions.

Anàlisi pressupostària

8.3.3. INDICADORS D'EQUILIBRI PRESSUPOSTARI I D'EFICIÈNCIA

Els ingressos corrents del pressupost del 2023 són suficients per cobrir la despesa corrent (equilibri corrent del 6,4 %), per l'important marge de l'SPL (8,5 %). Ara bé, si es descompta la càrrega financera, hi ha un important desestelvi net consolidat del 12,1 %, tot i que l'SPL també presenta superàvit respecte a aquest marge (vegeu el quadre I-8.12a).

8.3.4. INDICADORS D'IMPACTE

La despesa corrent consolidada és del 16,6 % del PIB, 0,9 punts percentuals per sota de l'ingrés corrent. L'SPL, en concret, gasta en operacions corrents un 5,2 % del PIB, 0,5 punts percentuals menys del que ingressa. Per la seva part, la inversió representa el 3,5 % del PIB. El sector públic autònom representa aproximadament el 80 % de les tres ràtios.

L'índex de retorn consolidat és de 113,5 euros per cada 100 euros de contribució via impositiva. El sector públic autònom presenta un balanç fiscal lleugerament inferior, amb 99,7, tot i que cal recordar la

seva important contribució als fons estatals del sistema de finançament autonòmic per anivellar horitzontalment els recursos de totes les comunitats autònomes. En el cas de l'SPL, s'ha de tenir en compte que la major part dels ingressos dels consells insulars són transferències de la comunitat autònoma, que no es consideren com a càrrega fiscal, malgrat l'origen tributari (vegeu el [quadre I-8.12b](#)).

8.3.5. PRESSIÓ FISCAL

En aquest apartat, a més dels ingressos de l'SPIB, s'inclou la recaptació a les Illes Balears de la part dels tributs que corresponen a l'Estat per mostrar la pressió fiscal total sobre l'economia de les Illes Balears. A diferència de l'apartat homònim de la CAIB, els imports dels tributs cedits de grau mitjà o mínim¹², per raons d'homogeneïtat en el tractament de la part autonòmica i estatal, corresponen a la recaptació i no a la imputació pressupostària.

El càlcul de la pressió fiscal es fa sobre el PIB, ja que la població que contribueix realment per via impositiva és difícil de quantificar. Les Illes Balears són un cas singular dins de l'Estat espanyol, amb una població no resident significativa i un gran nombre de turistes que, en conjunt, superen anualment deu vegades la població de dret. Tota aquesta població principalment contribueix als impostos sobre consum, transaccions patrimonials, estades turístiques i taxes. Calcular la pressió fiscal

per habitant seria complicat, ja que s'hauria d'ajustar el numerador (excloure les contribucions de la població que no és de dret) o el denominador (agregar la població que no és de dret), amb dades poc fiables. Només es fa el càlcul sobre la població en l'apartat dedicat exclusivament als ajuntaments, perquè no es disposen de dades relatives al PIB a escala municipal.

El 2023, la recaptació dels tributs cedits de grau mitjà o mínim per part de la Delegació Especial d'Hisenda de les Illes Balears arriba als 6.736,2 milions d'euros, amb un augment del 16,8% interanual, principalment a causa de la recuperació de l'economia a nivells pre pandèmia. Destaquen els increments tributaris relacionats amb els beneficis empresarials (36,2%) i les rendes de les persones físiques (19,4%). La recaptació del principal impost sobre el consum, IVA, només s'incrementa un 4,5%. Els augments de l'any anterior varen ser més significatius, amb un 86,4%, 36,2% i un 62,9%, respectivament. També s'ha d'esmentar el moderat increment de l'impost sobre les rendes dels no residents (2,6%) després de l'important creixement de l'any anterior (39,3%), el qual es pot interpretar com un indicador de l'evolució de la població no resident a les Illes Balears.

En la distribució de la càrrega fiscal per figures tributàries, s'observa un canvi respecte al 2022, amb una disminució del pes dels tributs cedits de grau màxim¹³ i dels

12. L'impost sobre la renda de les persones físiques; impost sobre l'electricitat; impost sobre el valor afegit; impostos especials de fabricació sobre la cervesa, el vi i les begudes fermentades; els productes intermedis; l'alcohol i les seves begudes derivades; els hidrocarburs, i les llavors del tabac.

13. Impost sobre el patrimoni de residents en territori de les Illes Balears, impost sobre successions i donacions, impost sobre transmissions patrimonials i actes jurídics documentats, tributs sobre el joc, impost especial sobre determinats mitjans de transport, impost sobre les vendes detallistes de determinats hidrocarburs, i impost sobre el dipòsit de residus a abocadors, la incineració i la coïncineració de residus.

QUADRE I-8.12A. INDICADORS D'EQUILIBRI, EFICIÈNCIA I IMPACTE DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DEL SECTOR PÚBLIC DE LES ILLES BALEARS					
Indicadors d'equilibri i eficiència Pressupost inicial 2023	Indicador (%)				
	Sector Públic Autonòmic			S.P. Local	S.P. Balear
	CAIB	SPI	Consolidat	Total	Consolidat
Equilibri pressupostari					
Equilibri corrent (%)	4,7	1,5	4,7	8,5	6,4
Equilibri no financer (%)	-7,5	-16,5	-9,7	-0,4	-7,9
Estalvi brut (%)	6,2	4,0	5,2	8,3	7,6
Estalvi net (%)	-18,0	-13,1	-18,4	6,5	-12,1
Recursos					
Despesa de personal (%)	38,6	43,1	41,5	38,8	44,5
Càrrega financera (%)	24,2	17,1	24,8	1,8	19,7

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques I del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

QUADRE I-8.12B. INDICADORS D'EQUILIBRI, EFICIÈNCIA I IMPACTE DE LA COMUNITAT AUTÒNOMA DEL SECTOR PÚBLIC DE LES ILLES BALEARS					
Indicadors d'impacte Pressupost inicial 2023	Indicador (%)				
	Sector Públic Autonòmic			S.P. Local	S.P. Balear
	CAIB	SPI	Consolidat	Total	Consolidat
Impactes					
Despesa corrent (% PIB)	12,7	1,2	13,0	5,2	16,6
Inversió (% PIB)	2,6	1,4	3,1	0,8	3,5
Ingrés corrent (% PIB)	13,1	1,2	13,4	5,7	17,5
Índex de retorn (%)	99,7	882,4	104,9	172,7	113,5
Deute (% PIB)	23,4	0,0	23	0,9	24,4

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques I del Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació

tributs propis autonòmics¹⁴, ambdós gestionats per la CAIB, de -0,7 punts percentuals, i també dels tributs locals, de -1,4 punts percentuals. Aquesta disminució és en favor dels tributs cedits en grau mitjà o mínim i dels tributs estatals¹⁵, ambdós gestionats pel Govern central, que el 2023 suposen en conjunt un 72,0 % de la càrrega fiscal total (vegeu el **gràfic I-8.7**).

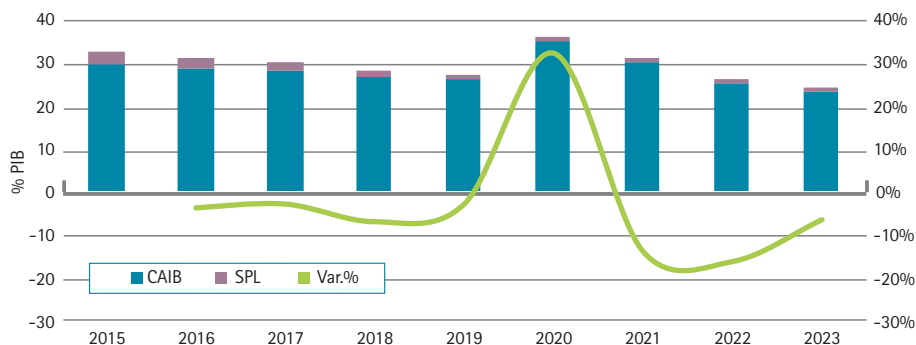
14. Impost sobre el joc del bingo, cànon de sanejament d'aigües, impost sobre estades turístiques, cànon sobre l'abocament i la incineració de residus de les Illes Balears i taxes autonòmiques.

15. Impost sobre societats, impost sobre la renda de no residents.

Gràfic I-8.6a.

Indicadors d'estalvi net, pressió fiscal i endeutament de la Comunitat Autònoma del Sector Públic de les Illes Balears

Endeutament sobre PIB. SP Illes Balears

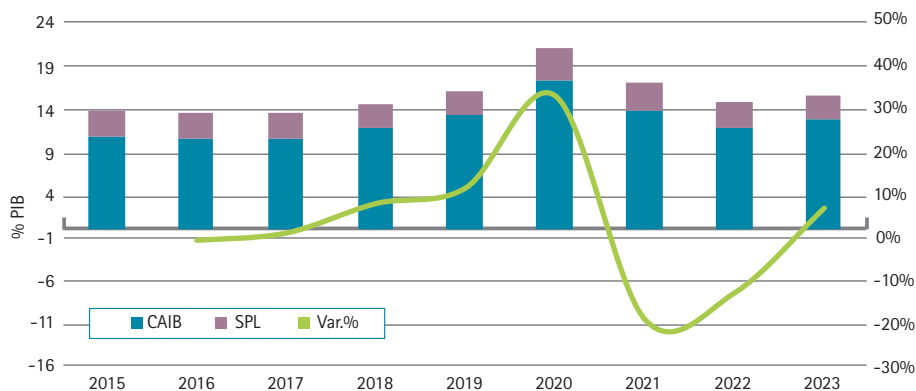

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació, INE i FUNCAS

Gràfic I-8.6b.

Indicadors d'estalvi net, pressió fiscal i endeutament de la Comunitat Autònoma del Sector Públic de les Illes Balears

Pressió fiscal sobre PIB. SP Illes Balears

Font: Elaboració pròpia segons dades del Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques, Govern de les Illes Balears, Conselleria d'Economia, Hisenda i Innovació, INE i FUNCAS

La pressió fiscal consolidada, inclosa la càrrega fiscal estatal, de l'SPIB el 2023 és el 23,8 % del PIB. D'aquest percentatge, 17,3 punts percentuals corresponen als tributs cedits i propis gestionats pel Govern central. Els tributs cedits i propis gestionats per la CAIB suposen 3,8 punts percentuals. Els restants 2,7 punts percentuals corresponen a tributs locals. La pressió fiscal mitjana del G-5 és el 17,1 % del PIB agregat, 6,7 punts percentuals per sota.

Ara bé, aquesta major pressió fiscal comparativa no es materialitza en més recursos tributaris per a les administracions de les Illes Balears. La raó és que l'SFA, de l'import recaptat, fa ajusts, primer, d'anivellament horitzontal entre les comunitats autònomes, que en el cas de la CAIB minven l'import l'equivalent al 2,4 % del PIB (951,8 milions d'euros). La resta de comunitats autònomes del G-5 són receptores dels fons generats per aquest primer procés d'anivellament (especialment Extremadura, que rep un import equivalent al 7,1 % del seu PIB). En una segona fase, el model de finançament fa ajusts d'anivellament vertical, que en el cas de les Illes mitiga els efectes redistributius anteriors (1,9 % del PIB). La resta de comunitats autònomes del G-5 també són receptores dels fons generats per aquest segon procés. El resultat és que els recursos tributaris de l'SPIB equivalen a un 15,2 % del seu PIB, 0,4 punts percentuals per sota de la mitjana del G-5 (vegeu el [quadre I-8.13](#) i [I-8.14](#)).

L'evolució de la pressió fiscal en l'àmbit SPIB s'explica principalment des de la CAIB (vegeu l'apartat corresponent), ja que l'SPL pràcticament no ha variat des del 2015, i es manté dins de la forquilla 2,9-3,5 % del

PIB, amb l'excepció del 2020, quan l'indicador va arribar al 3,9 % per les mateixes raons que expliquen l'increment d'aquest indicador en el cas de la CAIB (vegeu l'apartat corresponent).

Respecte a l'SPL, i en aquest cas fent ús de la dada poblacional com a denominador, la pressió fiscal prevista pels ajuntaments de les Illes Balears el 2023 és una mitjana de 882,1 euros per habitant. Destaca la mitjana d'Eivissa, amb 927,6 euros per habitant, 53,7 euros més que Mallorca, que té la ràtio més baixa. Tres ajuntaments de Mallorca —Andratx, Escorca i Sant Llorenç des Cardassar— superen els 1.500 euros per habitant. A l'altre extrem, se situen Lloret de Vistalegre, Petra i Vilafranca de Bonany —tots tres també de Mallorca—, que no arriben als 400 euros per habitant (vegeu el [quadre I-8.15](#)).

8.3.6. DEUTE PÚBLIC

El deute consolidat de l'SPIB representa el 24,4 % del PIB, amb només 0,9 punts percentuals corresponents a l'SPL. D'aquests darrers, 0,4 punts percentuals corresponen als consells insulars i 0,6 als ajuntaments.

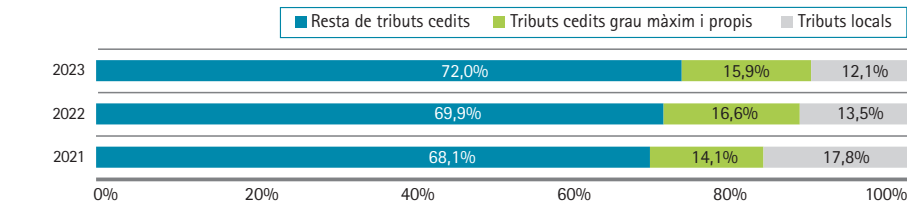
En conjunt, els consells insulars augmenten l'endeutament en 30,5 milions d'euros, a la vegada que els ajuntaments el redueixen en 4,2 milions d'euros.

Des del 2015, totes les administracions de les Illes Balears han reduït progressivament el pes del deute amb relació al PIB, amb una disminució acumulada de 8,0 punts percentuals. En el cas concret de l'SPL, aquesta disminució és d'1,8 punts percentuals (vegeu el [gràfic I-8.6a](#)).

QUADRE I-8.13. INGRESSOS DE LA DELEGACIÓ ESPECIAL D'HIENDA DE LES ILLES BALEARS (MILERS D'EUROS)							
	Illes Balears					Espanya	
	2021	2022	2023	var. 2021-22	var. 2022-23	var. 2022-23	
Recaptació tributs cedits de grau mitjà o mínim							
Capítol I: Imposts directes	2.697,6	3.883,3	4.772,9	44,0%	22,9%	10,1%	
Imposts sobre la renda de persones físiques	1.947,2	2.651,1	3.165,0	36,2%	19,4%	9,9%	
Imposts sobre societats	510,6	951,9	1.296,6	86,4%	36,2%	9,0%	
Imposts sobre la renda no residents	165,1	230,0	235,9	39,3%	2,6%	8,9%	
La resta del capítol I	74,7	50,3	75,3	-32,6%	49,6%	136,3%	
Capítol II: Imposts indirectes	1.166,6	1.827,3	1.907,9	56,6%	4,4%	1,7%	
Imposts sobre el valor afegit	1.034,8	1.685,5	1.761,8	62,9%	4,5%	1,6%	
Imposts especials	8,8	14,2	14,9	60,9%	5,4%	-0,2%	
La resta del capítol II	123,0	127,7	131,2	3,8%	2,7%	9,9%	
Capítol III: Taxes i altres ingressos	45,1	55,6	55,6	23,1%	0,0%	-0,2%	
Total ingressos tributaris	3.909,3	5.766,2	6.736,3	47,5%	16,8%	6,4%	

Font: Elaboració pròpia amb dades de l'Agència Tributària

Gràfic I-8.7.
Distribució pressió fiscal del sector públic de les Illes Balears
Càrrega fiscal. Consolidat

Font: Elaboració pròpia

QUADRE I-8.14. CÀRREGA FISCAL PER COMUNITATS AUTÒNOMES G5							
Pressió fiscal (2023)	Administració gestora				Anivellament		Recursos tributaris
Pes sobre PIB (%)	Local	Autonòmica	Estatat	Total	CCAA	Estat-CA	
Illes Balears	2,7	3,8	17,3	23,8	-2,4	1,9	15,2
Astúries	2,2	2,3	11,7	16,3	2,7	0,6	17,5
Extremadura	2,7	1,6	8,5	12,8	7,1	0,8	21,2
Múrcia	2,5	1,9	9,9	14,4	1,8	0,6	15,7
Aragó	2,2	1,6	12,5	16,3	1,5	0,1	13,8
G-5	2,5	2,3	12,4	17,1	1,6	0,8	15,6

Font: Elaboració pròpia amb dades del Ministeri d'Hisenda i Funcio Publica

QUADRE I-8.15. CÀRREGA FISCAL PER AJUNTAMENTS				
Pressió fiscal (2023)	Pressió fiscal per habitant (€)			
Pes sobre PIB (%)	Imposts directes	Imposts indirectes	Taxes i altres ingressos	Total
Mitjana de Mallorca	507,8	70,3	295,8	873,9
Alaró	317,8	62,8	151,7	532,4
Alcúdia	763,9	23,4	294,3	1.081,6
Algaida	314,7	81,4	133,4	529,5
Andratx	1.016,0	219,7	491,8	1.727,5
Ariany	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.
Artà	602,9	73,3	569,6	1.245,7
Banyalbufar	701,8	242,6	532,1	1.476,6

continua

Pressió fiscal (2023)	Pressió fiscal per habitant (€)			
Pes sobre PIB (%)	Imposts directes	Imposts indirectes	Taxes i altres ingressos	Total
Binissalem	286,1	27,3	146,9	460,3
Búger	369,0	72,5	322,5	764,0
Bunyola	341,2	84,8	209,0	635,0
Calvià	1.069,9	143,9	257,9	1.471,8
Campanet	303,8	33,3	288,0	625,2
Campos	436,3	64,0	403,9	904,2
Capdepera	850,9	56,7	517,4	1.425,0
Consell	277,4	46,5	263,9	587,8
Costitx	329,5	29,7	59,7	418,9
Deià	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.
Escorca	1.585,6	134,1	1.287,8	3.007,4
Esporles	371,8	22,0	208,0	601,8
Estellencs	527,3	246,4	473,0	1.246,7
Felanitx	440,5	45,9	252,3	738,7
Fornalutx	710,9	42,3	428,5	1.181,7
Inca	309,2	17,4	271,7	598,3
Lloret de Vistalegre	248,9	41,0	59,0	348,9
Lloseta	316,0	31,4	274,3	621,7
Llubí	308,5	98,4	79,1	486,1
Llucmajor	466,5	48,3	312,9	827,6
Manacor	406,0	30,3	262,1	698,3
Mancor de la Vall	369,1	24,6	191,6	585,3
Maria de la Salut	276,8	49,2	147,1	473,2
Marratxí	378,1	46,1	194,7	619,0
Montuïri	440,9	79,7	142,3	663,0
Muro	594,5	111,8	466,7	1.173,0
Palma	454,5	80,2	298,5	833,1
Petra	189,0	37,9	148,9	375,8
Pollença	609,1	57,9	402,7	1.069,7
Porreres	328,9	43,7	51,4	424,0
Pobla (Sa)	334,6	28,2	291,7	654,5
Puigpunyent	554,0	97,6	328,8	980,4

continua

Pressió fiscal (2023)	Pressió fiscal per habitant (€)			
Pes sobre PIB (%)	Imposts directes	Imposts indirectes	Taxes i altres ingressos	Total
Sencelles	298,1	78,1	143,8	519,9
Sant Joan	321,6	56,9	212,8	591,4
Sant Llorenç des Cardassar	1.006,3	97,8	490,5	1.594,6
Santa Eugènia	337,0	52,0	183,6	572,6
Santa Margalida	516,7	27,0	331,0	874,7
Santa Maria del Camí	327,9	30,2	342,8	700,9
Santanyí	857,9	91,3	440,8	1.390,1
Selva	367,0	51,3	160,2	578,5
Salines (Ses)	652,3	114,0	376,1	1.142,3
Sineu	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.
Sóller	628,8	72,7	302,3	1.003,8
Son Servera	673,1	8,9	301,5	983,6
Valldemossa	771,6	98,2	851,5	1.721,3
Vilafranca de Bonany	233,4	27,0	107,8	368,1
Mitjana de Menorca	600,0	29,0	257,2	886,1
Alaior	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.
Ciutadella de Menorca	486,7	38,3	350,5	875,5
Ferreries	429,0	22,8	221,6	673,4
Maó	652,2	11,9	140,6	804,7
Mercadal (Es)	851,1	37,2	385,0	1.273,3
Sant Lluís	822,2	65,8	412,9	1.300,9
Castell (Es)	559,3	15,6	80,6	655,5
Migjorn Gran (Es)	678,8	58,0	405,0	1.141,9
Mitjana d'Eivissa	524,0	80,8	322,8	927,6
Eivissa	588,2	38,5	330,6	957,2
Sant Antoni de Portmany	458,2	70,8	253,3	782,3
Sant Josep de sa Talaia	512,5	101,7	395,6	1.009,8
Sant Joan de Labritja	567,4	73,3	331,1	971,8
Santa Eulària des Riu	489,0	127,3	307,1	923,4
Formentera	s.d.	s.d.	s.d.	s.d.
Mitjana SPL	517,0	68,6	296,5	882,1

Font: Elaboració pròpia

9

SOCIETAT DEL CONEIXEMENT I DE LA INFORMACIÓ

9.1.

ANÀLISI DEL SISTEMA DE CIÈNCIA, TECNOLOGIA I INNOVACIÓ DE LES ILLES BALEARS

9.1.1. ACTIVITATS DE RECERCA I DESENVOLUPAMENT TECNOLÒGIC

Fins a l'any 2020, l'Institut Nacional d'Estadística (INE) identificava la unitat estadística empresa amb la unitat legal (mitjançant el CIF). A partir de l'any 2021 s'adopta una nova identificació per a les empreses, d'acord amb el sistema estadístic europeu (SEE), segons el qual una empresa pot ser una unitat legal independent, o un grup empresarial format per una unitat legal o unes quantes o bé un subconjunt d'una unitat legal o unes quantes d'un grup empresarial¹. Aquest canvi provoca que la sèrie de dades del sector empreses de l'enquesta d'activitats d'R+D de l'any 2022 no siguin estrictament comparables a les dels anys anteriors.

La despesa en R+D executada pel sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears l'any 2022 va ser de 164.211 milers d'euros, segons les dades publicades el 28 de novembre de 2023 per l'INE. Aquest valor va representar un augment del 12,44 % respecte a l'any anterior, el qual mostra la

continuitat del creixement produït des de l'any 2015 (vegeu el [gràfic I-9.1](#)).

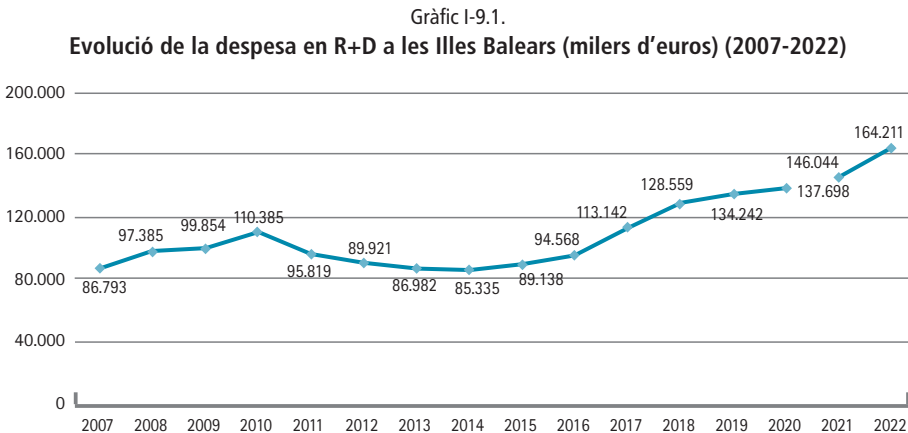
L'esforç en R+D de les Illes Balears, que es quantifica com a la despesa en R+D respecte al producte interior brut (PIB), continua sent el menor comparat amb la resta de comunitats autònomes, amb un descens lleuger respecte al percentatge de l'any 2021 (vegeu el [gràfic I-9.2](#)).

La despesa en R+D de les Illes Balears representa un 0,8 % del total de la despesa de l'Estat, que va sumar un valor de 19.324.755 mil d'euros. Les comunitats autònomes que més despesa varen executar l'any 2022 varen ser Madrid i Catalunya, que representen el 26,5 % i el 25,0 % respectivament del total de la despesa d'Espanya (vegeu el [quadre I-9.1](#)).

Si es compara el percentatge del creixement de la despesa en R+D en el període 2021-2022, el de les Illes Balears es troba lleugerament per sobre de la mitjana espanyola, un 12,0 % (vegeu el [gràfic I-9.3](#)).

Si tenim en compte el creixement anual des de l'any 2019, les Illes Balears són una de les poques comunitats autònomes que han tingut una tendència continuada en el creixement de la despesa en R+D. La majoria de comunitats autònomes ha experimentat canvis dràstics en la taxa anual (vegeu el [gràfic I-9.4](#)).

1. https://www.ine.es/prensa/nueva_definicion_empresa.pdf.

Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia
(*) Ruptura de la sèrie pel canvi en el concepte «empresa» el 2021 (unitats legals fins al 2020 i empreses estadístiques des del 2021).

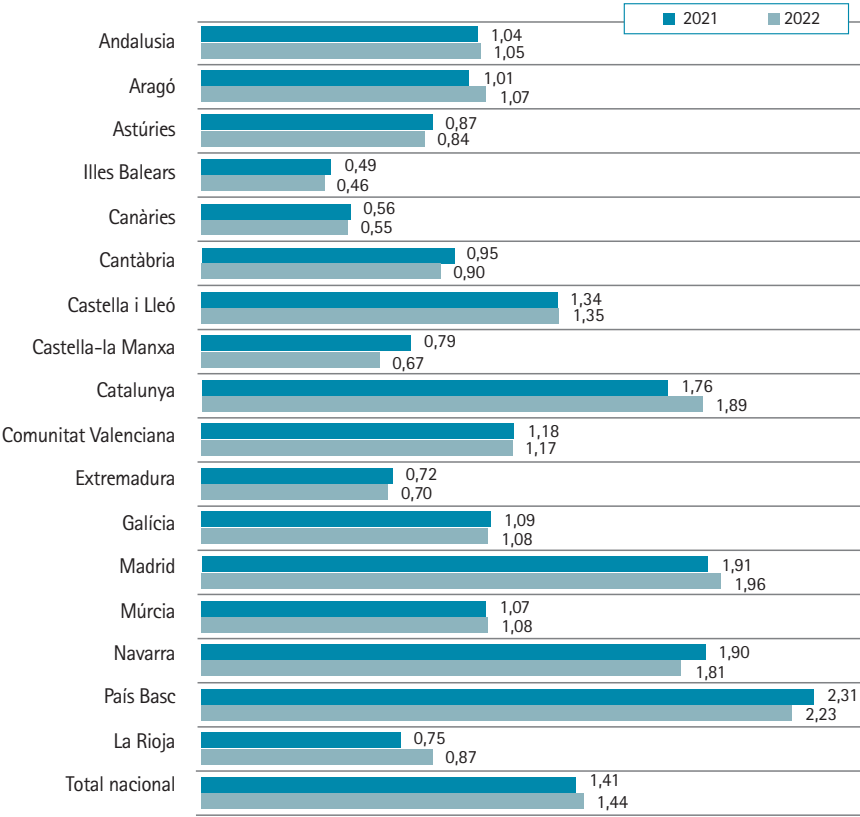
QUADRE I-9.1. DESPESA EN R+D PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2021-2022)				
	Total (milers d'euros)		Repartiment de la despesa (%) (2022)	Taxa de variació 2021-2022 (%)
	2021	2022		
Andalusia	1.702.682	1.890.566	9,8	11,0
Aragó	386.939	447.121	2,3	15,6
Astúries	204.327	217.867	1,1	6,6
Illes Balears	146.044	164.211	0,8	12,4
Canàries	238.542	271.596	1,4	13,9
Cantàbria	133.210	138.479	0,7	4,0
Castella i Lleó	795.932	866.999	4,5	8,9
Castella-la Manxa	339.734	313.897	1,6	-7,6
Catalunya	4.083.036	4.827.232	25,0	18,2
Comunitat Valenciana	1.354.194	1.485.293	7,7	9,7
Extremadura	149.078	158.054	0,8	6,0
Galícia	694.942	751.045	3,9	8,1
Madrid	4.538.085	5.130.046	26,5	13,0

continua

	Total (milers d'euros)		Repartiment de la despesa (%) (2022)	Taxa de variació 2021-2022 (%)
	2021	2022		
Múrcia	351.429	387.214	2,0	10,2
Navarra	390.206	409.931	2,1	5,1
País Basc	1.666.672	1.772.820	9,2	6,4
La Rioja	64.987	82.328	0,4	26,7
TOTAL	17.249.250	19.324.755	100,0	12,0

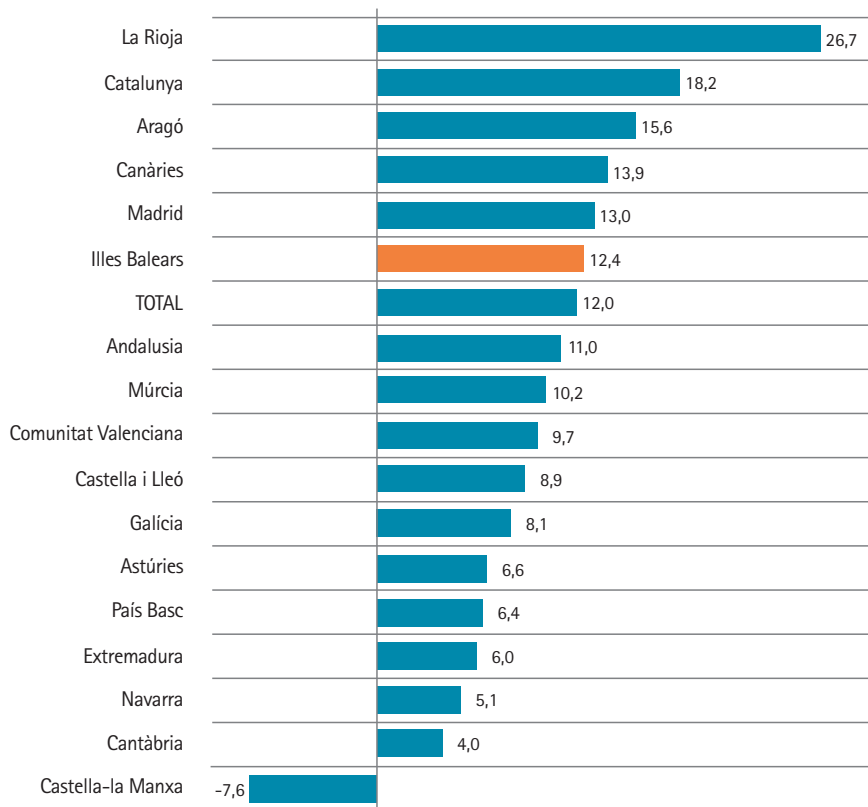
Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Gràfic I-9.2.
Despesa en R+D sobre el PIB de les comunitats autònomes (%) (2021-2022)

Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Gràfic I-9.3.

Taxa de variació de la despesa en R+D (%) (2021-2022)

Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Pel que fa a la distribució sectorial, la despesa en R+D executada pel sector empreses a les Illes Balears continua amb la tendència de creixement iniciada el 2016 i des de fa tres supera anys la despesa que duu a terme la Universitat de les Illes Balears. Per tant, és el sector que més hi ha invertit (vegeu el [gràfic I-9.5](#)).

El sector que engloba els centres de recerca de l'Administració pública continua en crei-

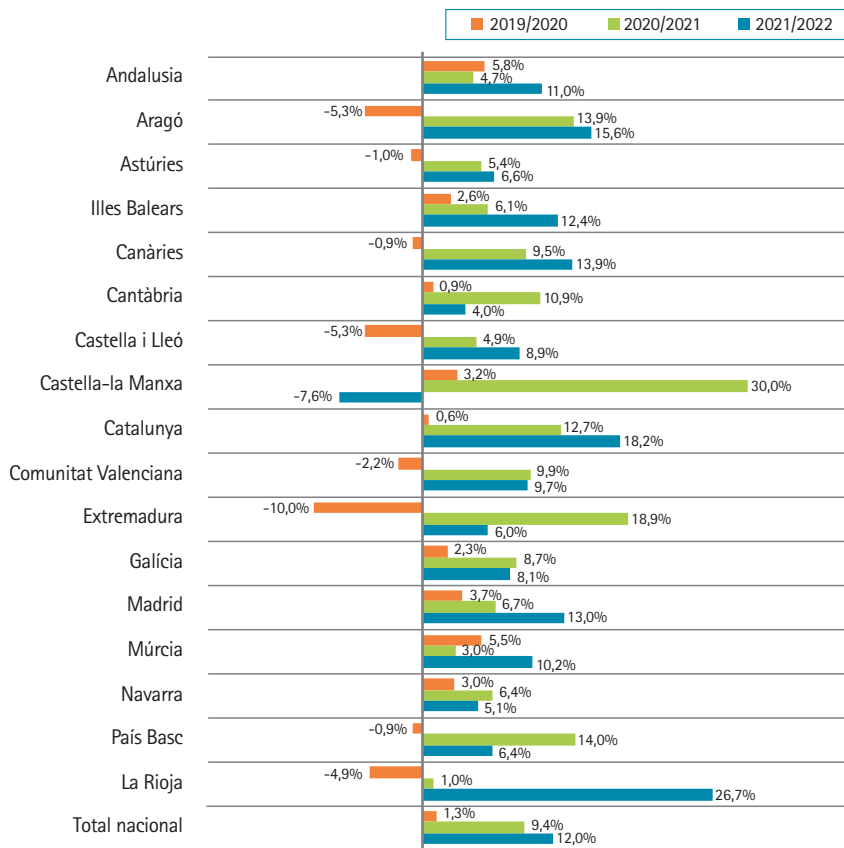
xement, un 9,0% respecte a l'any 2021. La despesa en R+D a la Universitat va créixer un 14,1%, i en el sector empreses, un 14,3%.

La despesa en R+D de les empreses a les Illes Balears ja representa el 37,8% de la despesa total. La mitjana nacional se situa en un 56,4% (vegeu el [gràfic I-9.6](#)).

Pel que fa als recursos humans dedicats a la recerca, el 2022 hi va haver 3.237,5

Gràfic I-9.4.

Taxa de creixement de la despesa en R+D de les comunitats autònomes (%) (2019-2022)

Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

(*) La unitat estadística pel sector empreses utilitzada per calcular la taxa de creixement en els períodes 2019-2020 i 2020-2021, han estat unitats legals, en canvi per calcular la taxa de creixement en el període 2021-2022 ha estat empresa estadística.

persones en EDP², la qual cosa va suposar un augment del 8,04 % respecte a l'any anterior. D'aquest col·lectiu, 2.187,3 EDP són investigadors i representen l'1,35 % del total d'investigadors de l'Estat (vegeu el [quadre I-9.2](#)).

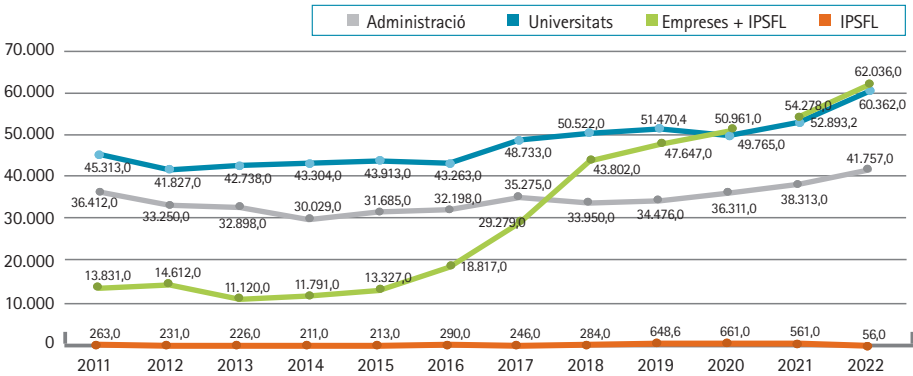
Les Illes Balears continuen amb la recuperació del nombre de persones en R+D, un 8,04 % respecte al 2021, superior a la taxa de la mitjana espanyola, que es va situar en un 5,59 %. El sector que més va créixer respecte a l'any anterior pel que fa al nombre de personal en R+D va ser l'empresarial, amb un 12,89 %, se-

2. EDP: equivalent a dedicació plena.

guit de la Universitat, amb un 8,05 %. En canvi, pel que fa al nombre d'investigadors les Illes Balears, han patit una

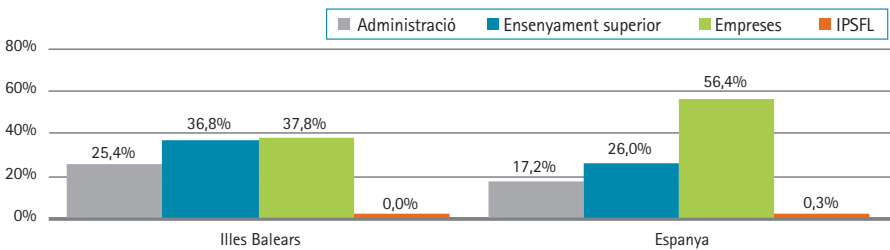
pèrdua en el total, ja que han passat de tenir 2.244,0 a 2.187,3 EDP el 2022 (vegeu el [gràfic I-9.7](#)).

Gràfic I-9.5.
Evolució de la despesa en R+D a les Illes Balears, en milers d'euros (2006-2022)

Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia
(*) Empreses: unitats legals fins al 2020 i empreses estadístiques des del 2021.

Gràfic I-9.6.
Distribució de la despesa en R+D a les Illes Balears i Espanya (2022)

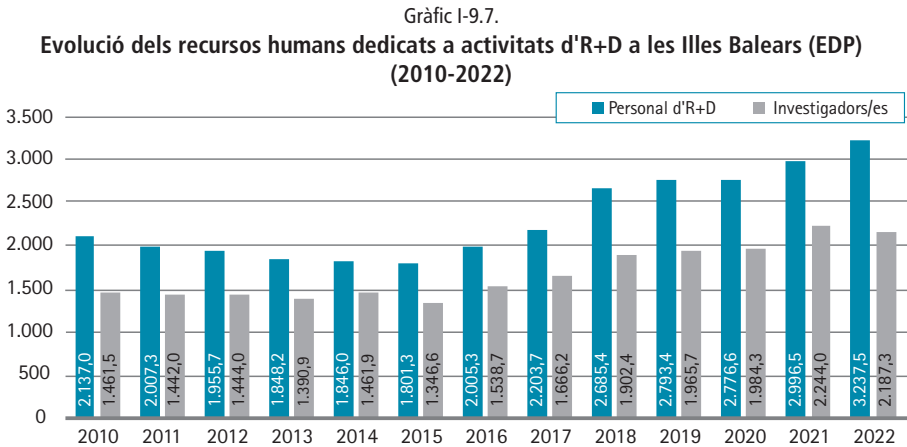
Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

QUADRE I-9.2. RECURSOS HUMANS EN R+D A LES ILLES BALEARS I ESPANYA (2022)		
	Illes Balears	Espanya
Personal d'R+D (en EDP)	3.237,5	263.407,1
Personal R+D (% sobre el total estatal)	1,23%	100,0%
Personal R+D / 1.000 de població activa	4,87	11,25

continua

	Illes Balears	Espanya
Investigadors (en EDP)	2.187,3	161.750,5
Investigadors (% sobre el total estatal)	1,35%	100,0%
Investigadors / 1.000 de població activa	3,29	6,91

Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Per comunitats autònomes, si es considera el període 2019-2022, la taxa de creixement anual en el nombre d'investigadors ha estat desigual. L'any 2021 les taxes de creixement per a totes les comunitats autònomes varen ser positives; en canvi, l'any 2022 tant les Illes Balears com les Canàries han perdut investigadors, a diferència de la Rioja, que ha experimentat un creixement del 17,3 % (vegeu el [gràfic I-9.8](#)).

Si es compara el nombre de personal investigador per 1.000 persones de la població activa a les Illes Balears, només n'hi ha 3,3, un valor inferior a l'any 2021, que es va situar en 3,46 investigadors, mentre que a Espanya aquesta ràtio és de 6,91.

Com és habitual, el País Basc, Madrid, Navarra i Catalunya són les que tenen més personal investigador per població activa (vegeu el [gràfic I-9.9](#)).

Pel que fa a la distribució sectorial del personal investigador, com és habitual la Universitat de les Illes Balears és la que té el nombre més alt d'investigadors, 1.420,3 EDP, que representen el 64,9 % del total (vegeu el [gràfic I-9.10](#)).

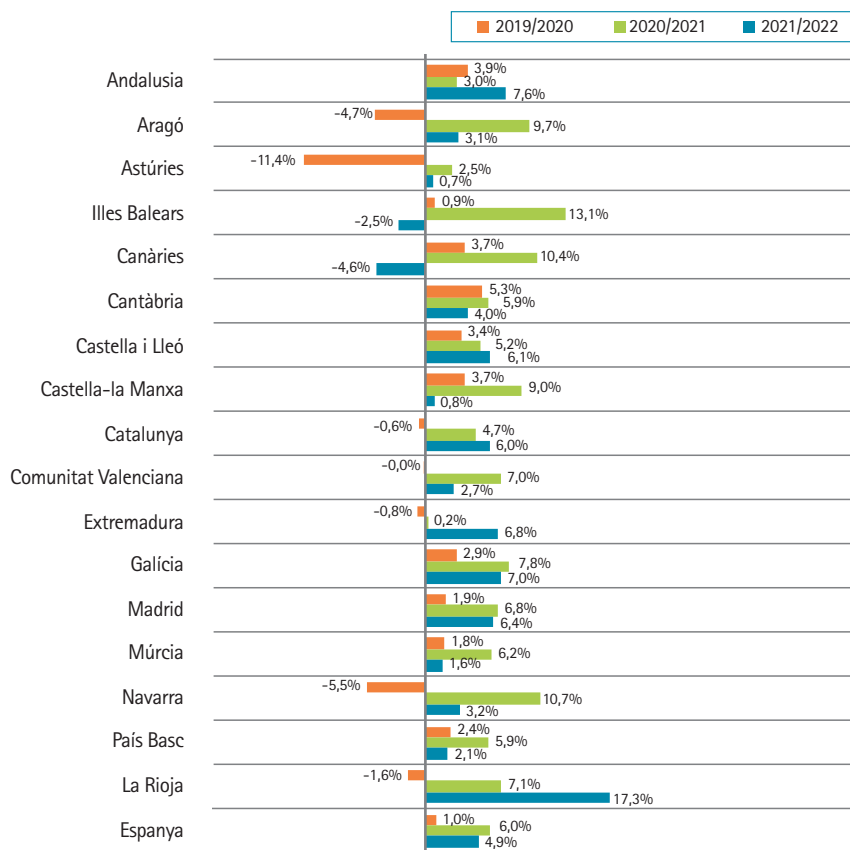
El sector empresarial de les Illes Balears durant molts d'anys ha tingut un percentatge petit d'investigadors en les seves plantilles comparat amb la resta de sectors, però a partir de l'any 2018 s'aprecia

un creixement que va fer que l'any 2021 superés el nombre d'investigadors dels centres públics de recerca de les Illes Balears, amb 497,8 investigadors. Malgrat

aquest augment, l'any 2022 aquest sector va patir una pèrdua d'investigadors, concretament un 21,13 % (vegeu el **gràfic I-9.11**).

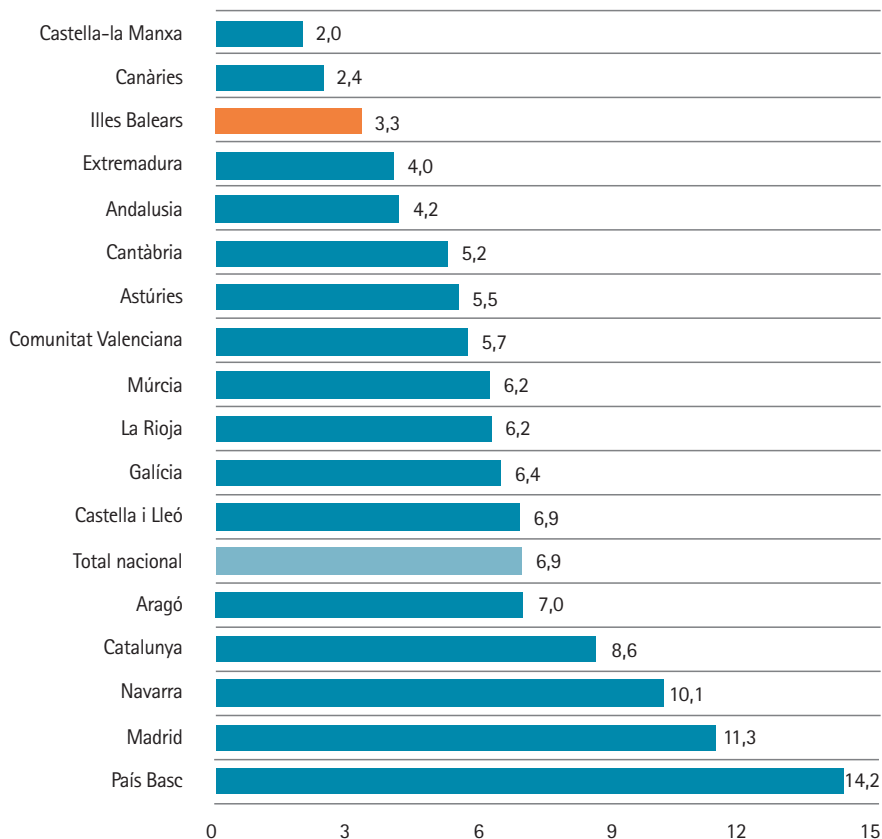
Gràfic I-9.8.

Taxa de creixement del nombre de personal investigador de les comunitats autònomes (%) (2019-2022)

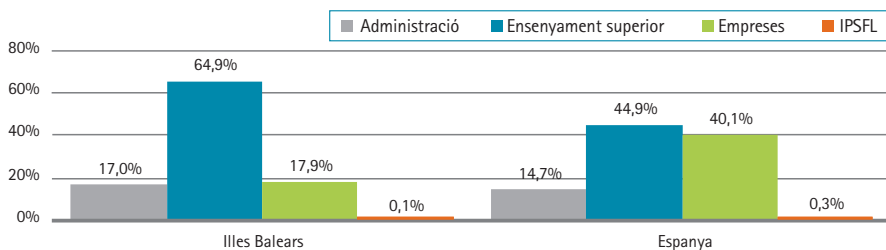
Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Gràfic I-9.9.
Investigadors / 1.000 habitants de població activa (2022)

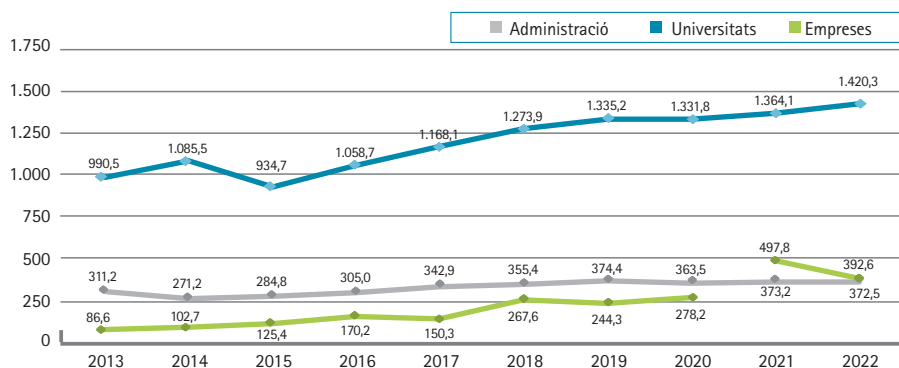
Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, Enquesta de població activa, i elaboració pròpia

Gràfic I-9.10.
Distribució d'investigador a les Illes Balears i Espanya (2022)

Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Gràfic I-9.11.

Evolució del nombre d'investigadors i investigadores a les Illes Balears (en EDP) (2013-2022)

Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Si s'analitza la presència de les dones en el sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears, l'any 2022 les dones representen el 43,3 % del total dels investigadors (991,0 investigadores), un percentatge superior a la mitjana d'Espanya, un 39,6 % (63.990,1 investigadores).

Per sectors, el 69,9 % de les investigadores es troben a la Universitat de les Illes Balears. A les empreses, la seva presència continua sent molt baixa, només d'un 9,3 %. En canvi, en l'àmbit estatal, un 49,4 % són a les universitats i un 41,1 % són en el sector empresarial (vegeu el [gràfic I-9.12](#)).

L'any 2022, la despesa en R+D per cada investigador, en mitjana, a les Illes Balears va ser de 75,1 milers d'euros, valor molt inferior a la mitjana estatal, 119,47 milers d'euros per investigador (EDP). Els investigadors de les comunitats autònomes que més despesa han pogut executar són Castella-la Manxa, Catalunya i Madrid; en

canvi, els de les Illes Balears són els que menys (vegeu el [gràfic I-9.13](#)).

Si es comparen aquests valors per sectors, tenim que els investigadors del sector empresa a les Illes Balears són els que més despesa han pogut executar, seguits dels de l'Administració (vegeu el [gràfic I-9.14](#)).

9.1.2. ACTIVITATS D'INNOVACIÓ

L'INE va publicar els resultats de l'Enquesta d'innovació a les empreses el 19 de desembre de 2023. A causa del canvi de la definició del concepte d'empresa estadística, els indicadors publicats no són comparables amb els dels anys anteriors. La nova definició proporcionada pel Reglament de la Unió Europea (693/93)³ defineix l'empresa estadística com «la

3. Reglament (CEE) núm. 696/93, del Consell, de 15 de març de 1993, relatiu a les unitats estadístiques d'observació i d'anàlisi del sistema de producció a la Comunitat.

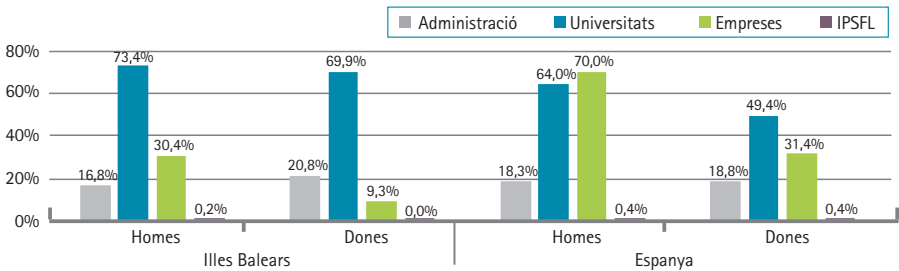
combinació més petita d'unitats jurídiques que produeixen béns o serveis i que té una certa autonomia de decisió principalment a l'hora de fer servir els recursos de què disposa».

La despesa en activitats innovadores de tot l'Estat l'any 2022 es va situar en 20.836 milions d'euros, i només un 0,9 % d'aquesta despesa va ser executada a les Illes Balears per 489 empreses. Les comunitats autònomes on s'executa més despesa són Madrid

i Catalunya (vegeu el quadre I-9.3 i el gràfic I-9.15).

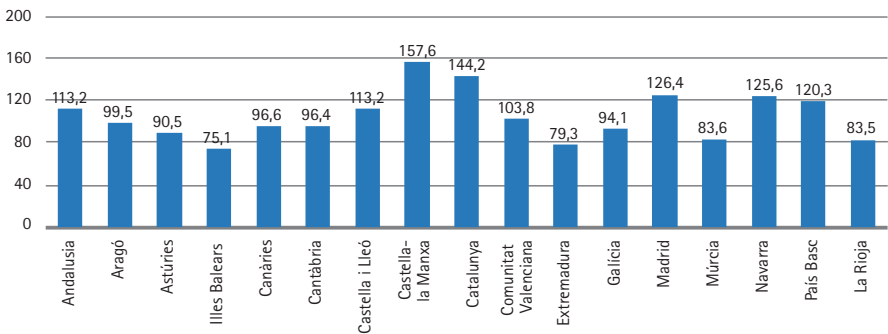
Si es considera la despesa respecte d'on és la seu social de les empreses, l'any 2022 la despesa en innovació a les Illes Balears es va situar en 161.364 milers d'euros, dels quals es va dedicar gairebé un 58 % a despeses no relacionades amb l'R+D. En canvi, pel que fa a l'Estat, el 50 % de la despesa en innovació es destina a activitats en R+D interna (vegeu el quadre I-9.4).

Gràfic I-9.12.
Distribució sectorial del personal investigador a les Illes Balears i Espanya (2022)

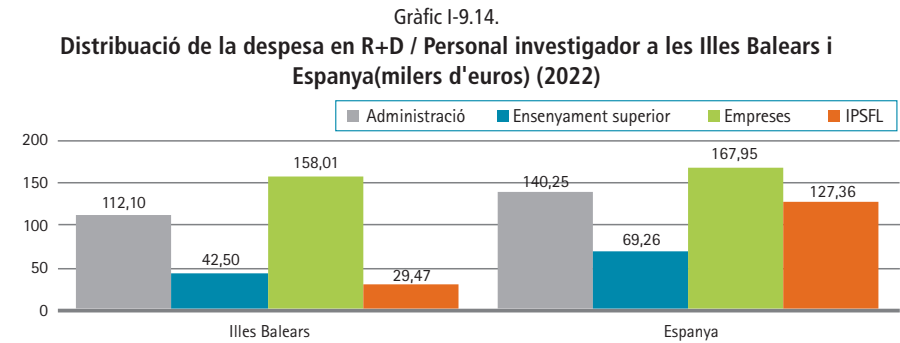

Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Gràfic I-9.13.
Despesa en R+D / Personal investigador (milers d'euros) (2022)

Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

Font: INE (2023). Enquesta d'activitats en R+D, i elaboració pròpia

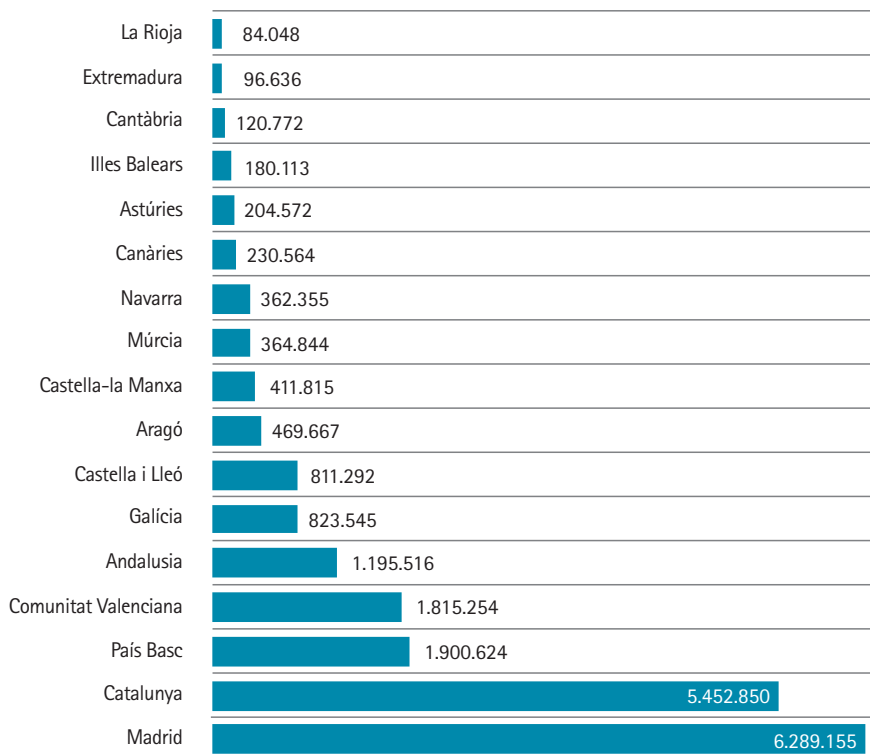
QUADRE I-9.3. EMPRESES I DESPESA EN INNOVACIÓ PER COMUNITATS AUTÒNOMES ON ES VA EXECUTAR LA DESPESA (2022)			
	Empreses amb despesa en activitats innovadores	Despesa en innovació (milers d'euros)	Repartiment de la despesa (%)
Andalusia	3.049	1.195.516	5,7
Aragó	1.003	469.667	2,3
Astúries	430	204.572	1,0
Illes Balears	489	180.113	0,9
Canàries	750	230.564	1,1
Cantàbria	364	120.772	0,6
Castella i Lleó	1.050	811.292	3,9
Castella-la Manxa	888	411.815	2,0
Catalunya	5.979	5.452.850	26,2
Comunitat Valenciana	3.222	1.815.254	8,7
Extremadura	302	96.636	0,5
Galícia	1.225	823.545	4,0
Madrid	4.018	6.289.155	30,2
Múrcia	892	364.844	1,8
Navarra	543	362.355	1,7
País Basc	2.127	1.900.624	9,1
La Rioja	230	84.048	0,4
TOTAL	24.065	20.836.041	100,0

Font: INE (2023). Enquesta sobre innovació a les empreses

(*) Resultats basats en empresa estadística.

Gràfic I-9.15.

Despesa en activitats innovadores per CA on s'ha executat la despesa (milers d'euros) (2022)

Font: INE (2023). Enquesta sobre innovació a les empreses, i elaboració pròpia

(*) Resultats basats en empresa estadística.

El personal intern total a Espanya dedicats a activitats d'innovació que no fossin activitats d'R+D interna o externa, l'any 2022 era de 37.251,2 persones (en EDP), de les quals només el 28,78 % eren dones. En general, la presència de les dones en aquest tipus d'activitats és molt baixa, el País Basc té un 36,2 %, seguit de la Comunitat Valenciana i Galícia. La comunitat autònoma amb menys presència és Cantàbria. Aquest percentatge a les Illes Balears se situa en un 23,9 % (vegeu el [gràfic I-9.16](#)).

El nombre d'empreses innovadores en el període 2020-2022 ubicades a les Illes Balears varen ser de 762 empreses. D'aquestes, 344 varen ser innovadores en producte; 629 empreses en processos de negoci, i que fossin juntament innovadores en producte i processos de negoci, 210 empreses. Les comunitats autònomes on hi ha més empreses innovades en aquest període són Catalunya, Madrid i Andalusia (vegeu el [gràfic I-9.17](#) i el [gràfic I-9.18](#)).

En el període 2020-2022, hi havia 97 empreses innovadores ubicades a les Illes Balears amb activitats d'R+D interna, de les quals només 36 empreses feien activitats d'R+D de manera ocasional. El percentatge d'empreses amb innovacions introduïdes ja siguin completades abandonades sobre el total d'empreses va ser d'un 20,02 % a les Illes Balears. A escala estatal, aquest percentatge se situa en un 26,12 %. Les comunitats autònomes amb més empreses amb activitats d'R+D en el

període són Catalunya, Madrid i el País Basc (vegeu el [gràfic I-9.19](#)).

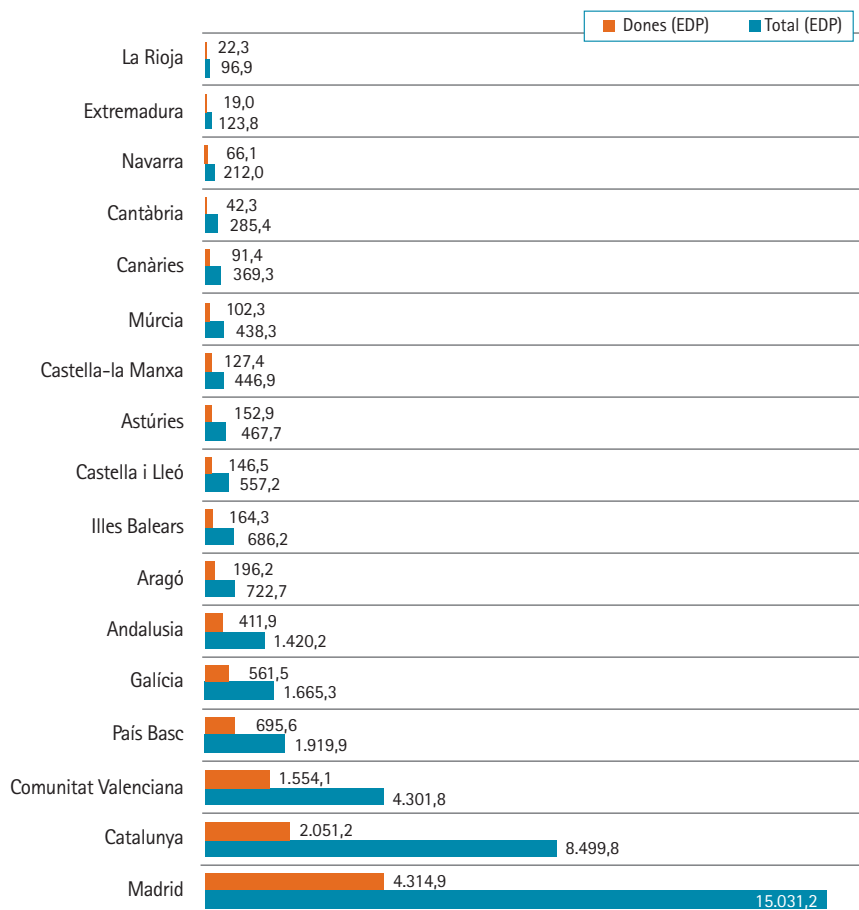
Durant el període 2020-2022, només el 3,56 % del total d'empreses de les Illes Balears varen cooperar per dur a terme activitats innovadores i, a més, només el 0,51 % va ser per desenvolupar activitats d'R+D. Si es compara amb la mitjana nacional, el 6,85 % de les empreses cooperen en activitats innovadores i només el 2,48 % ho fa en activitats d'R+D.

QUADRE I-9.4. DESPESA EN INNOVACIÓ PER COMUNITATS AUTÒNOMES ON S'UBICA LA SEU SOCIAL (2022)				
	Despeses en innovació (milers d'euros)	Despesa en R+D interna (%)	Despesa en adquisició d'R+D externa (%)	Altres despeses d'innovació (%)
Andalusia	770.375	53,89	3,18	42,93
Aragó	353.757	61,02	6,92	32,06
Astúries	195.925	46,42	6,14	47,43
Illes Balears	161.364	35,60	6,47	57,93
Canàries	152.026	36,75	5,15	58,10
Cantàbria	186.414	25,00	57,05	17,96
Castella i Lleó	628.441	48,19	11,42	40,39
Castella-la Manxa	290.538	46,44	3,52	50,04
Catalunya	4.824.820	56,18	14,36	29,46
Comunitat Valenciana	1.950.621	30,79	2,15	67,06
Extremadura	60.066	53,33	2,46	44,21
Galícia	729.928	46,73	2,92	50,36
Madrid	7.561.746	49,02	9,46	41,52
Múrcia	222.571	63,17	1,04	35,79
Navarra	357.323	73,86	5,79	20,35
País Basc	2.325.960	54,66	11,41	33,93
La Rioja	63.698	73,13	2,20	24,67
TOTAL	20.836.041	50,07	9,75	40,18

Font: INE (2023). Enquesta sobre innovació a les empreses
(*) Resultats basats en empresa estadística.

Gràfic I-9.16.

Personal intern en innovació (exclosa la R+D interna i externa) (2022)

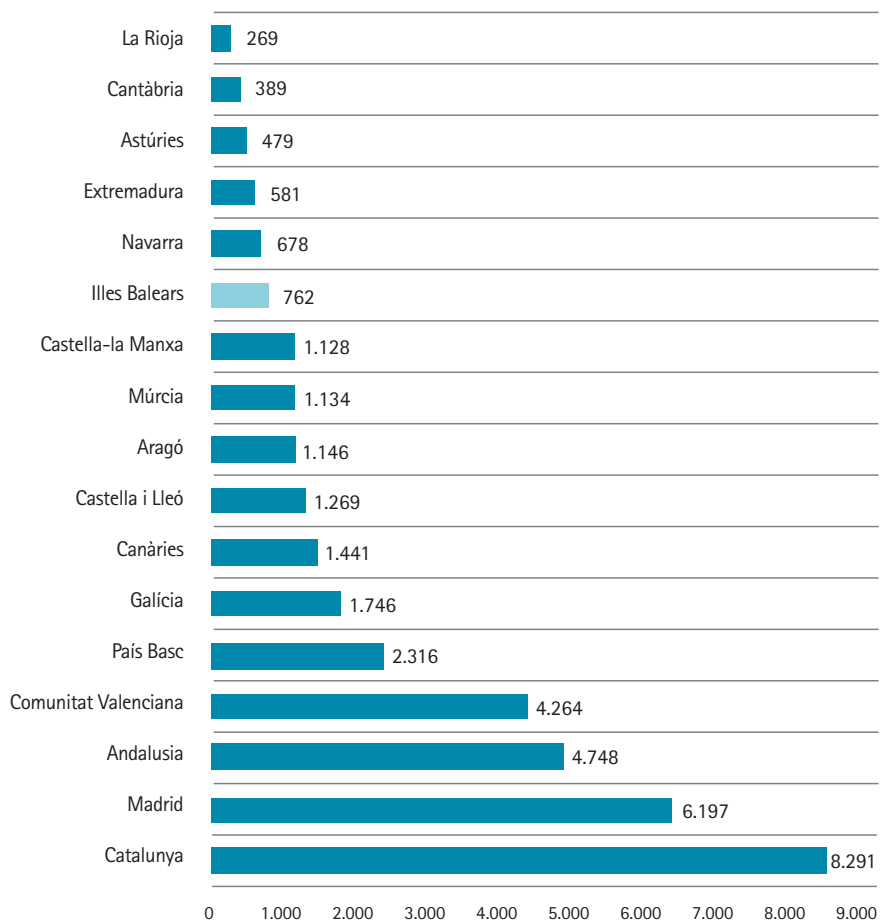
Font: INE (2023). Enquesta sobre innovació a les empreses, i elaboració pròpia

(*) Resultats basats en empresa estadística.

Si considerem les activitats de processos de negoci, les empreses de les Illes Balears desenvolupen aquestes activitats de forma interna, i si han de cooperar ho solen fer amb altres empreses. Aquest comportament també es reproduïx en l'àmbit estatal (vegeu el quadre I-9.5).

A finals de l'any 2022 a les Illes Balears hi havia 144 empreses amb activitats en curs del total de les 9.350 empreses d'Espanya. A més, 86 empreses varen finalitzar activitats innovadores, però no varen ser introduïdes, i 43 empreses varen abandonar o suspendre les activitats innovadores (vegeu el gràfic I-9.20).

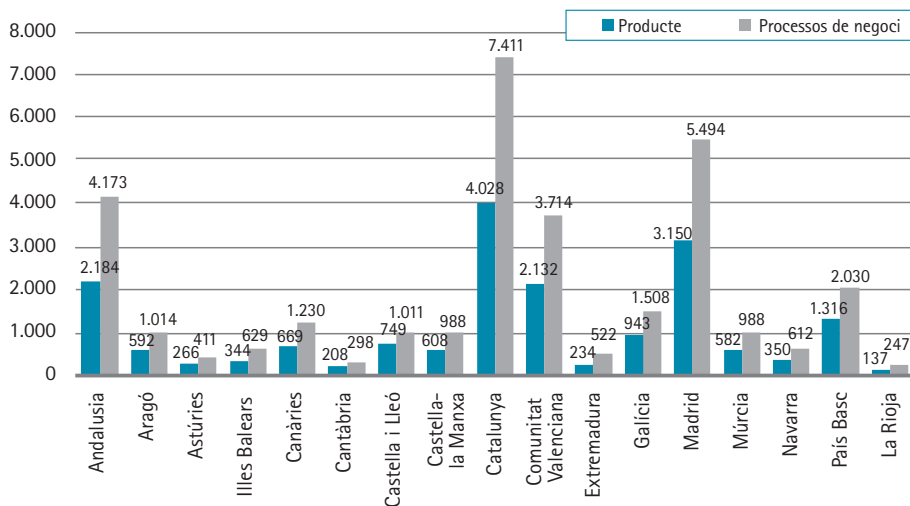
Gràfic I-9.17.
Empreses innovadores (2020-2022)

Font: INE (2023). Enquesta sobre innovació a les empreses, i elaboració pròpia

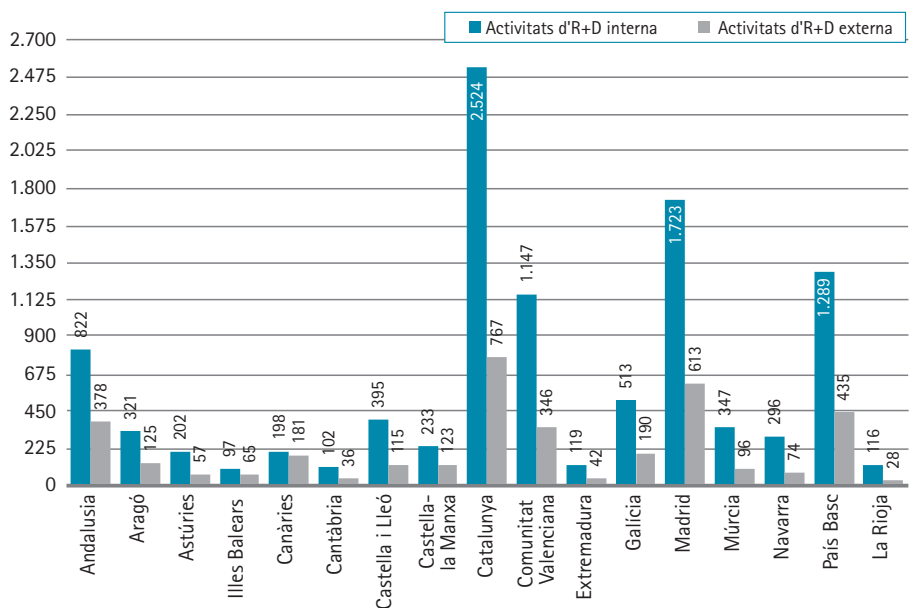
(*) Resultats basats en empresa estadística.

Gràfic I-9.18.
Empreses innovadores per tipus d'innovació (2020-2022)

Font: INE (2023). Enquesta sobre innovació a les empreses, i elaboració pròpia

Gràfic I-9.19.
Empreses amb activitats d'R+D (2020-2022)

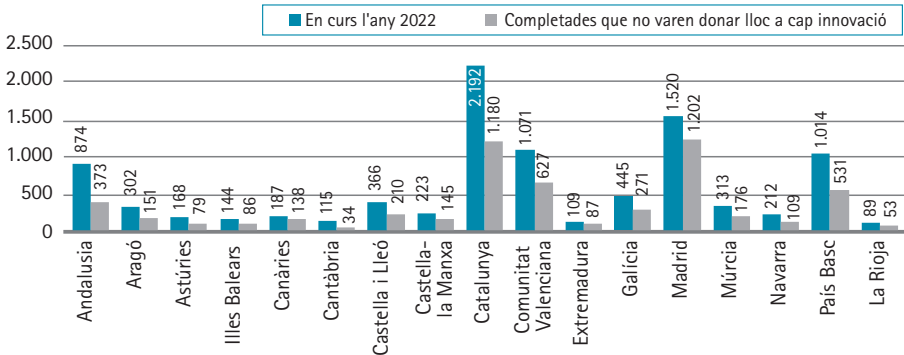
Font: INE (2023). Enquesta sobre innovació a les empreses, i elaboració pròpia

(*) Resultats basats en empresa estadística.

QUADRE I-9.5. EMPRESES INNOVADORES DE PROCESSOS DE NEGOCI PER TIPUS DE SOCI PEL SEU DESENVOLUPAMENT (2020-2022)				
	Desenvolupades per la pròpia empresa	Amb Universitat/ centres de recerca	Amb centres tecnològics	Amb altres empreses, consultores, IPSFL, etc.
Andalusia	2.536	54	43	445
Aragó	610	40	47	177
Astúries	207	10	14	104
Illes Balears	365	3	1	94
Canàries	706	6	6	165
Cantàbria	179	2	3	52
Castella i Lleó	619	30	21	131
Castella-la Manxa	590	10	4	195
Catalunya	4.488	127	65	1.306
Comunitat Valenciana	2.441	63	51	586
Extremadura	282	11	9	123
Galícia	862	69	53	319
Madrid	3.350	81	90	935
Múrcia	582	26	29	153
Navarra	377	13	17	127
País Basc	1.179	75	118	474
La Rioja	174	5	8	37
TOTAL	19.564	626	579	5.432

Font: INE (2023). Enquesta sobre innovació a les empreses
(*) Resultats basats en empresa estadística.

Gràfic I-9.20.
Empreses amb activitats innovadores (2020-2022)

Font: INE (2023). Enquesta sobre innovació a les empreses, i elaboració pròpia
(*) Resultats basats en empresa estadística.

9.2.

ELS RESULTATS DE LA POLÍTICA DE CIÈNCIA, TECNOLOGIA I INNOVACIÓ

Les actuacions executades s'emmarquen dins del Pla de Ciència, Tecnologia i Innovació, l'instrument de foment que marca la Llei 7/2022, de 5 d'agost, de la ciència, la tecnologia i la innovació de les Illes Balears.

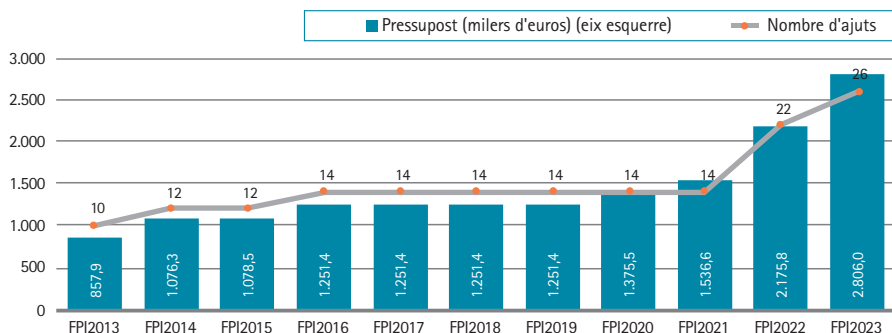
El reforçament de la plantilla dels recursos humans dedicats a activitats d'R+D és un dels programes més consolidats en la política de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears, tant en el sector públic com en el privat, ja que els recursos humans són un dels factors més importants per augmentar la despesa en R+D a les Illes Balears.

L'any 2023, el Govern de les Illes Balears va incrementar considerablement tant el nombre d'ajuts per a la formació de per-

sonal investigador (FPI), es va arribar a un màxim de 26 ajuts, com el nombre d'ajuts per a la incorporació de personal investigador doctor (Postdoc) (vegeu el [gràfic I-9.21](#) i el [gràfic I-9.22](#)).

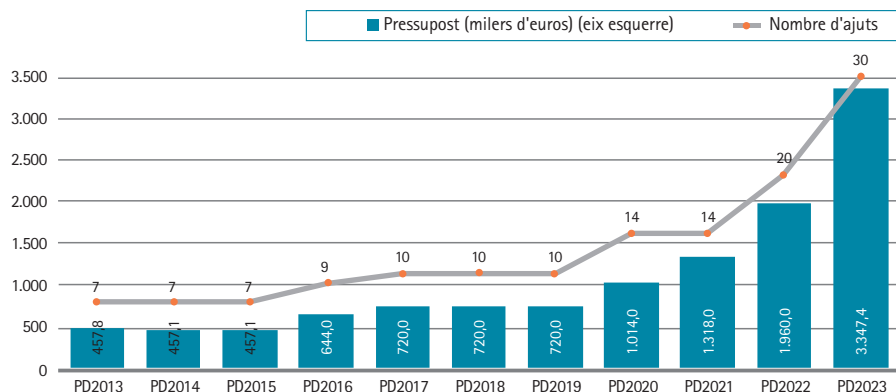
L'any 2022 es va posar en marxa una nova convocatòria d'ajuts de formació de professorat universitari (FPU), que, a més de l'adquisició de les competències investigadores corresponents, també inclou l'adquisició de competències docents que els programes d'ajuts FPI no preveuen de manera específica. A més, aquests ajuts van destinats a àrees de la Universitat de les Illes Balears amb dèficit estructural de personal acreditat, com l'àrea de medicina, infermeria i fisioteràpia, ciències matemàtiques i informàtica, enginyeria industrial i de la construcció, pedagogia aplicada, psicologia de l'educació, dret públic o privat, filologia espanyola, moderna i clàssica i estudis anglesos. Des de llavors, s'ha publicat anualment una convocatòria amb vuit ajuts cada any.

Gràfic I-9.21.
Nombre d'ajuts i pressupost de les convocatòries FPI (2013-2023)

Font: Govern de les Illes Balears

Gràfic I-9.22.

Nombre d'ajuts i pressupost de les convocatòries de Postdoc (2013-2023)

Font: Govern de les Illes Balears

La Comunitat Autònoma de les Illes Balears participa en tres programes derivats dels plans complementaris, els quals estan emmarcats dins el Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (PRTR), full de ruta per a la modernització de l'economia de l'Estat, la recuperació del creixement econòmic i la creació de llocs de treball, per a la reconstrucció econòmica sòlida, inclusiva i resiliència, després de la crisi de la covid-19. Aquest pla està finançat pels fons Next Generation-EU. Els tres programes són el d'astrofísica i física d'altres energies; el de biodiversitat, i el de ciències marines.

En el marc del programa d'astrofísica i física d'altres energies, la Universitat de les Illes Balears participa en dues de les vuit línies que forma el projecte «Tecnologies avançades per a l'exploració de l'univers i els seus components», amb un pressupost de 2.000.000 d'euros per als anys 2022-2023 (LIA3: Experiments d'ones gravitacionals i astronomia de multimissatgers, i

LIA 8: Computació, *big data* i intel·ligència artificial).

En el marc del programa de biodiversitat, la Universitat de les Illes Balears participa en quatre de les sis línies que forma el projecte «Exploració, anàlisi i prospectiva de la biodiversitat: possibles respostes a l'estratègia 2030 de desenvolupament sostenible en un escenari de canvi global» (LIA 2: Monitoratge i seguiment de la biodiversitat, LIA 3: Inventari dels serveis ecosistèmics, LIA 4: Avaluació i mitigació de l'impacte del canvi global sobre la biodiversitat, LIA 6: Xarxa de centre per a l'estudi i gestió de la biodiversitat). En el marc d'aquest programa, es va publicar una convocatòria per ajudes a projectes de recerca en biodiversitat amb un pressupost de 2.317.000 euros. Es varen concedir 21 ajuts.

L'any 2023, en el marc del programa de ciències marines «Think in Blue», el Consell Superior d'Investigacions Científiques, la Universitat de les Illes Balears i el Consorci

per al Disseny, Construcció, Equipament i Explotació del Sistema d'Observació Costaner de les Illes Balears (SOCIB) va obtenir una subvenció conjunta amb un pressupost total d'1.640.411 euros per dur a terme el projecte anomenat «Estrategia balear en ciencias marinas para la observación y comprensión predictiva de los efectos del cambio climático en el Mar Mediterraneo; nuevo nodo climático de Porto Colom. EBAMAR-Porto C».

Una de les febleses del sistema de ciència, tecnologia i innovació és la poca col·laboració entre el sector públic i el privat per desenvolupar activitats conjuntes que permetin una transferència efectiva del coneixement cap a l'entorn productiu. Per intentar augmentar la cooperació entre el sector públic i el privat, l'any 2023 es va publicar una convocatòria d'ajuts per a empreses per dur a terme projectes de recerca aplicada (PINEM23). L'objectiu de la convocatòria és generar coneixement molt enfocat a la transferència cap al sector productiu. El pressupost de la convocatòria és de 5 milions d'euros, i de les 21 sol·licituds presentades s'han concedit deu ajuts, dels quals sis són per executar projectes de desenvolupament experimental, i els altres quatre, de recerca aplicada.

Pel que fa a la política de clústers basats en el coneixement, l'any 2022 es va tornar a publicar una convocatòria per donar suport al funcionament d'agrupacions empresarials innovadores de les Illes Balears, amb un pressupost de 500.000 euros per al període 2023-2024. Aquestes agrupacions han d'estar prèviament inscrites en el Registre d'agrupacions empresarials inno-

vadores de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Pel que fa a les activitats de difusió de la ciència, tecnologia i innovació, les quals tenen com a objectiu fer arribar a tota la societat la importància del coneixement científic i tecnològic, es poden destacar com a fites importants el Dia de la Dona i la Nina a la Ciència (l'11 de febrer) i la Nit de la Recerca (el darrer divendres de setembre). Enguany es varen unificar les activitats de la Nit de la Recerca a cada una de les illes. Al Parc de la Mar va tenir lloc una fireta investigadora amb tallers, contacontes i monòlegs. A Menorca les activitats varen tenir lloc a l'estació d'investigació Jaume Ferrer, i a Eivissa, al Museu Monogràfic Puig dels Molins.

9.3.

LA SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ A LES ILLES BALEARS

9.3.1. EMPRESES

La digitalització de les empreses de les Illes Balears el 2023 de més de deu treballadors continua avançant en la línia dels nivells estatals, però en la majoria d'indicadors se situa lleugerament per sota. El 99,8 % de les empreses més grans disposen d'ordinadors, i superen la mitjana estatal (99,5 %), amb la qual cosa augmenten respecte al període anterior (99,3 %). El percentatge de treballadors que empra ordinadors amb finalitats empresarials se situa en el 59,6 %, més de 6 punts per sota de la mitjana estatal, 66,2 %.

L'11,3 % de les empreses balears de més de deu treballadors té contractats especialistes en TIC, per sota del 16,4 % de la mitjana nacional. Les dones especialistes en TIC només representen un 24,4 %. El 3,6 % d'empreses més grans van patir alguna dificultat per cobrir vacants d'especialistes en TIC a les Illes Balears, com, per exemple, expectatives salarials dels sol·licitants massa elevades (88,9 %), manca d'experiència laboral adequada (76,3 %) o de la qualificació adient (68,5 %). Un 12,9 % de les empreses de les Illes Balears de més de deu treballadors proporcionen activitats formatives en TIC als empleats, quasi 10 punts per sota de la mitjana estatal, un 22,6 % (vegeu el [gràfic I-9.23](#)).

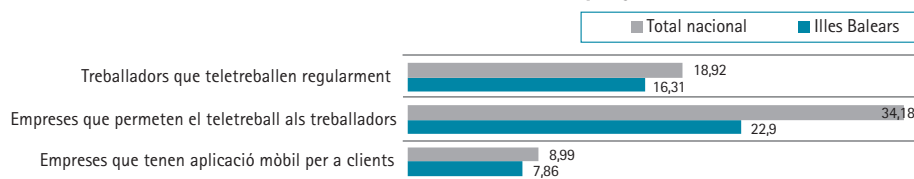
La forma de connexió majoritària per a les empreses de més de deu treballadors continua sent la banda ampla fixa, amb un 96,7 %, mentre que la connexió a través de banda ampla mòbil representa un 89,3 %. Els dos valors se situen lleugerament per sota de la mitjana estatal, però no hi ha diferències significatives. Les empreses amb més de deu treballadors que tenen connexió a internet i espai web representen un 75,6 %, per sota del 78,5 % de la mitjana estatal. Si s'observa l'evolució dels darrers anys a les Illes Balears, hi ha una tendència

continuada a la baixa: el 2020 un 81,4 % de les empreses tenia web, el 2021 la xifra passava a ser del 78,2 %, i el 2022 baixava fins al 75,9 %.

El nombre d'empreses de més de deu treballadors que permeten fer teletreball representen un 22,9 % a les Illes Balears, més d'11 punts per sota de la mitjana estatal, que se situa en un 34,2 %. Representa un descens clar respecte a l'any anterior, en què se situava en un 33,9 %. El percentatge d'empleats d'empreses més grans de les Illes Balears que teletreballen regularment se situa en un 16,3 %, més de 2 punts per sota de la mitjana nacional, un 18,9 %. El nombre de dies en terme mitjà que teletreballen regularment se situa per sobre dels dos dies, amb un 2,47 %, molt semblant a la mitjana nacional, 2,4 %.

Un 65,9 % de les empreses de més de deu treballadors empen mitjans socials, amb la qual cosa superen la mitjana estatal (63,6 %). La utilització de xarxes socials com Facebook, LinkedIn, etc. continua sent el més estès, amb un 92,7 %, exactament igual que la mitjana nacional; seguit de les que empen websites de contingut multimèdia (Instagram, Youtube...), amb un 55,9 %, molt similar al 56,7 % estatal.

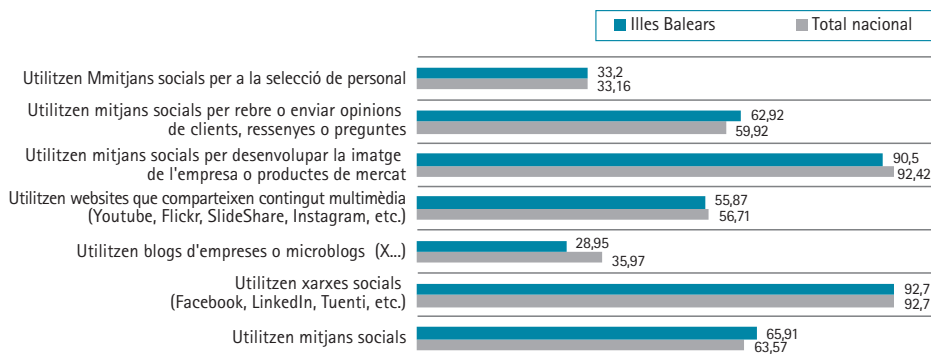
Gràfic I-9.23.

Teletreball a les Illes Balears i a Espanya (%)

Font: INE (2023). Aplicacions mòbils i teletreball, i elaboració pròpia

Gràfic I-9.24.

Usos de les xarxes socials a les Illes Balears i a Espanya (%)

Font: INE (2023). Mitjans socials, i elaboració pròpia

En darrer lloc, hi ha l'ús de blogs d'empreses o microblogs com X (abans Twitter), amb un 29 %, més de 5 punts per sota de la mitjana estatal (36 %).

Pel que fa als usos, dels mitjans socials a les nostres Illes, el principal ús és el de desenvolupar la imatge de l'empresa o productes de mercat, amb un 90,5 %, seguit per rebre o enviar opinions de clients, ressenyes o preguntes amb un 62,9 %, i per la selecció de personal, amb un 33,2 % (vegeu el [gràfic I-9.24](#)).

El percentatge d'empreses grans il·lenques que empen tecnologies basades en intel·ligència artificial se situa en un 6,2 %, per sota del 9,55 % de mitjana estatal; el seu ús ha baixat més de 3 punts respecte a l'any passat. D'aquestes, utilitzen tecnologies d'IA d'anàlisi del llenguatge escrit un 39,39 %, per sobre de la mitjana estatal (32,96 %). Uns altres usos destacables de la IA són: aprenentatge automàtic per a l'anàlisi de dades, l'automatització de fluxos de

treball o ajut en la presa de decisions, i convertir el llenguatge parlat en format llegible per una màquina. Pel que fa a les aplicacions de les tecnologies d'IA de les empreses grans il·lenques, en tots els casos superen la mitjana estatal. Els principals motius de les empreses per no emprar IA sobretot són perquè falten coneixements especialitzats rellevants a l'empresa, amb un 76,4 %, i perquè els costos es consideren massa cars, un 67 % (vegeu el [gràfic I-9.25](#)).

Pel que fa a les empreses de més de deu empleats que empen algun programari de codi obert a les Illes Balears representen un 87,1 %, per sobre de la mitjana estatal (86,2 %). D'aquestes empreses, només un 23,8 % compten amb aplicacions de processament automàtic d'informació (ERP o CRMs), i tan sols un 9,4 %, un programari per a l'anàlisi de *big data*. En canvi, les empreses grans il·lenques, independentment de si empen programari lliure o no, que fan servir programari de planificació de recursos empresarials (ERP) representen

un 48,3 %, i un 22,9 % programaris de relació amb els clients (CRM). En tots dos casos estan per sota la mitjana estatal, un 57,4 % i un 29,7 % respectivament.

Les empreses més grans que utilitzen programari d'intel·ligència de negocis a les Illes Balears representen un 15,7 %, enfront del 18,6 % estatal. El 25,8 % de les empreses comparteixen dades electrònicament amb proveïdors o clients, mentre que el 26 % fan anàlisi de dades per part dels seus mateixos empleats. El 86,2 % de les dades analitzades corresponen a registres de transaccions, seguides per les dades de clients, amb un 62,3 %, i dades de xarxes socials, amb un 41,7 %. Unes altres anàlisis de dades destacades que fan són el 35,6 % en dades web, sobre dades d'ubicació a partir de l'ús de dispositius portàtils, un 26,5 %, o dades oberes d'autoritats governamentals, un 24,9 %.

El 93,3 % de les empreses de més de deu treballadors de les Illes Balears empen internet per interaccionar amb l'Administració pública (vegeu el [gràfic I-9.26](#)).

El 31 % de les empreses més grans paguen per anunciar-se a internet, superior a la mitjana estatal, 28,3 %. D'aquestes empreses, el 29,1 % empen mètodes de publicitat dirigida que poden ser: basat en continguts o paraules clau cercades pels usuaris (85,1 %), basat en el rastreig d'activitats passades o en el perfil d'usuaris d'internet (55,6 %) i en la geolocalització d'usuaris d'internet, (52,9 %). En tots els casos superen la mitjana estatal.

Un 29 % d'empreses de més de deu treballadors compra serveis de *cloud computing*, una mica per sota de la mitjana naci-

onal, un 31,7 %. De les empreses de més de deu empleats que tenen internet i compren serveis de *cloud computing*, s'observa que el que més compren són el servei de correu electrònic, amb un 81,2 %, seguit per l'emmagatzematge de fitxers, amb un 75,5 %, i el servei d'allotjament de bases de dades de l'empresa, amb un 67,5 %.

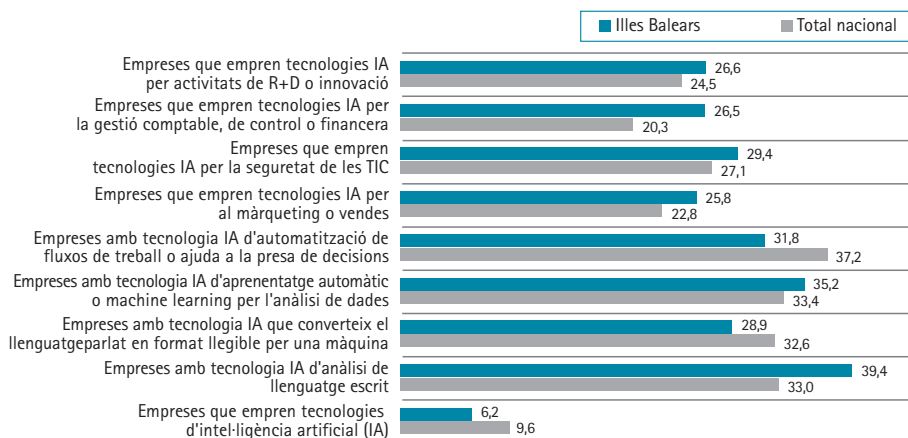
Pel que fa a les empreses més grans de les Illes Balears que envien factures electròniques que en permeten el processament informàtic automatitzat, només representen un 35 %, més de 6 punts per sota del 41,5 % de mitjana estatal. En canvi, el 83,1 % d'empreses que envien factures electròniques no permeten el processament informàtic automàtic, quasi igual que la mitjana estatal, 84,8 %. Encara hi ha un 78 % d'empreses que envien factures en paper, lleugerament per sobre de la mitjana estatal, un 77,6 %.

Quant a la despesa en TIC de les empreses de més de deu treballadors hi ha diferències molt acusades respecte a la mitjana nacional en tots els àmbits. Pel que fa a la despesa total en seguretat TIC, a les Illes Balears se situa en 88.118,37 euros, molt lluny dels 2.897.760,23 euros estatals. Respecte a la despesa en sistemes d'intel·ligència artificial, amb 2.072,62 euros també se situa molt per sota de la mitjana estatal, que ascendeix a 321.716,57 euros.

La implantació i equipament TIC a les empreses de menys de deu treballadors continua sent considerablement inferior als de les empreses més grans. A diferència de l'any anterior, en què aquestes empreses se situaven per sobre la mitjana estatal en quasi tots aquests indicadors, enguany la situació canvia.

Gràfic I-9.25.

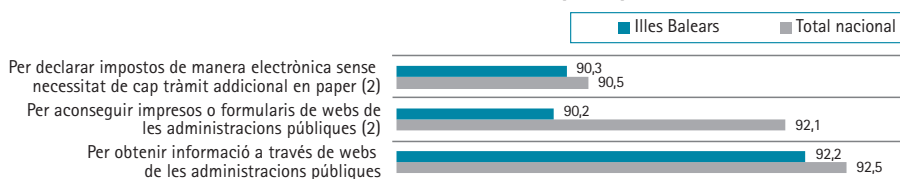
Usos de tecnologies basades en IA a les empreses (%)

Font: INE (2023). Intel·ligència artificial, i elaboració pròpia

Gràfic I-9.26.

Interacció amb les administracions públiques (%)

Font: INE (2023). Interacció amb les AP, anuncis a internet i publicitat dirigida, i elaboració pròpia

En la majoria d'indicadors les empreses més petites de les Illes Balears estan per sota de la mitjana estatal (disposar d'ordinador, disposar d'especialistes en TIC, i de connexió a internet, ja sigui per connexió fixa com per banda ampla mòbil). En canvi, sí que superen àmpliament la mitjana estatal pel que fa a tenir connexió a internet i web, l'ús de mitjans socials i comprar algun producte de *cloud computing* (vegeu el [gràfic I-9.27](#)).

Fent un cop d'ull a l'evolució dels indicadors de les empreses de menys de deu treballadors respecte a l'any anterior, s'observa un descens generalitzat i significatiu a tots els indicadors, excepte en el cas de l'ús de xarxes socials, que només passa d'un 38,7 % a un 38,3 %, i les que disposen de connexió a internet i web, que augmenta d'un 34,9 % a un 35,1 %. Amb totes aquestes dades, podem veure com a fet destacat que la presència a internet de

les empreses petites a les Illes Balears, sigui amb web o xarxes socials, es manté i se situa per sobre de la mitjana estatal.

9.3.2. LLARS I CIUTADANIA

Quasi la totalitat de llars de les Illes Balears disposen de telèfon mòbil, mentre que el telèfon fix continua minvant i reduint-se, 27,5 punts percentuals en els darrers sis anys, i el nombre de llars amb connexió a internet se situa 0,9 punts per sobre de la mitjana estatal i arriba al 97,3 %. Les cases que disposen d'algun tipus d'ordinador han passat d'un 86,8 % l'any 2022 a un 84,4 % l'any 2023.

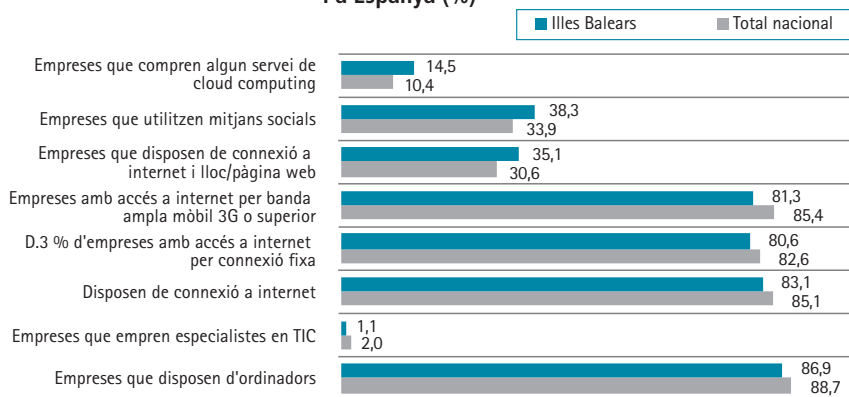
L'ordinador, ja sigui portàtil, de sobretaula, tauleta o *notebook*, està present en un 84,4 % de les llars balears, mentre que la mitjana estatal se situa en un 82,6 %. En general, els habitatges balears estan lleu-

gerament més ben equipats que la mitjana de l'Estat, en què destaca la tauleta. El nombre de llars amb connexió a internet (97,3 %), tot i estar per sobre de la mitjana, disminueix subtilment respecte del període anterior (97,5 %) (vegeu el [gràfic I-9.28](#)).

Els indicadors que fan referència a l'ús d'internet també són un factor molt rellevant a l'hora d'avaluar el procés de digitalització d'una societat. En aquest sentit, el 97,2 % de la població balear ha utilitzat alguna vegada internet els darrers tres mesos, mentre que la mitjana estatal se situa en el 95,4 %. A les Illes Balears, els homes empren més internet que les dones; de fet, entre les persones que fan servir internet diàriament, la xifra de dones se situa fins a 4,6 punts per sota de la dels homes. Respecte al comerç electrònic, a les Illes Balears les dones (59 %) compren més per internet que els homes (56,3 %).

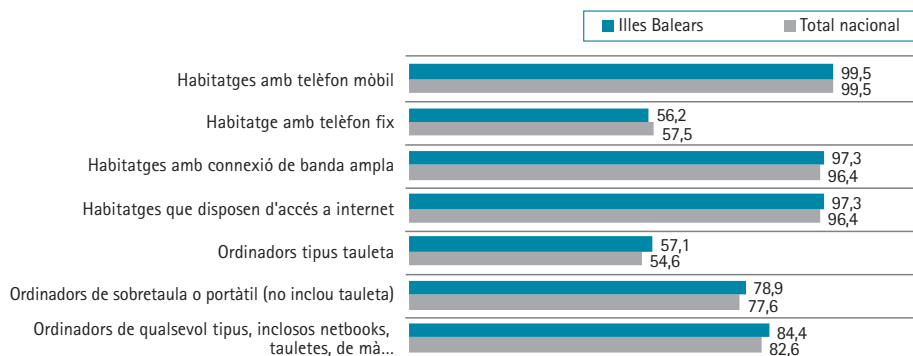
Gràfic I-9.27.

Resum d'indicadors TIC a les empreses de menys de 10 treballadors a les Illes Balears i a Espanya (%)

Font: INE (2023). Principals variables d'ús TIC per comunitats i ciutats autònomes, i elaboració pròpia

Gràfic I-9.28.
Resum equipament TIC a les llars de les Illes Balears(%)

Font: INE (2023). Equipament de productes TIC a les principals llars, i elaboració pròpia

Del total de persones de 16 a 74 anys de les Illes Balears, un 77,9 % ha comprat durant el 2023 a través d'internet (75 % l'any 2022), mentre que la mitjana estatal se situa en un 74,3 %. El comerç electrònic ha tingut un creixement moderat a les Illes durant el darrer període i un 59,3 % ho ha fet durant els darrers tres mesos. El més comprat els darrers tres mesos ha estat roba, calçat i accessoris, seguit de menjar a domicili (vegeu el [gràfic I-9.29](#)).

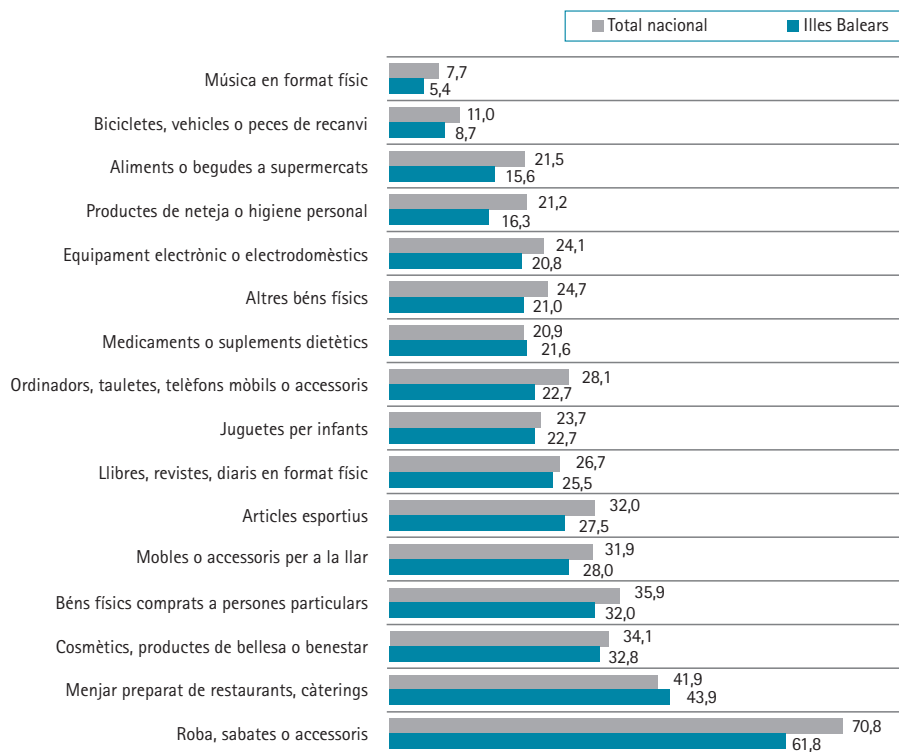
La majoria de les compres en línia en els darrers tres mesos es fan a venedors nacionals (91,2 %), però també a altres països de la Unió Europea (33,6 %) i a la resta del món (26,9 %). La ciutadania de les Illes Balears compra més a la UE (33,6 %) que la mitjana nacional (31,5 %), però menys a la resta del món (26,9 %) que la mitjana nacional (29,2 %). El valor de les compres fetes en els darrers tres mesos a internet es concentra en l'interval que comprèn dels 100 als 300 euros (32 % a les Illes Balears; 28,8 % la mitjana nacional). Així mateix,

les persones de 75 i més anys de les Illes Balears que afirmen haver comprat en línia alguna vegada els darrers tres mesos representen el 46,4 % (quasi 6 punts menys que el 2022, 52,3 %). Les persones de 75 anys i més compren en més quantitat les de les Illes Balears (32,9 %) que la mitjana nacional (18,6 %) en els darrers tres mesos.

Quant als principals usos d'internet que fa la població balear entre 16 i 74 anys, destaca l'ús de la missatgeria instantània, com el WhatsApp, amb un 97 %, seguit de l'ús del correu electrònic, telefonar o realitzar videotrucades, utilitzar la banca per internet i llegir diaris, notícies o revistes en línia. La participació política a través d'internet, vendre béns o serveis, cercar feina o fer cursos en línia són usos no tan estesos. On hi ha més diferències amb la mitjana nacional és amb l'ús de la banca per internet, un 79,3 % a les Illes Balears vers un 74,9 % de mitjana nacional (vegeu el [gràfic I-9.30](#)).

Gràfic I-9.29.

Principals béns comprats per la ciutadania de 16-74 anys durant els darrers tres mesos per motius particulars. Illes Balears i Espanya (%)

Font: INE (2023). Compres en format físic o a través d'una web o aplicació per motius particulars els darrers 3 mesos, i elaboració pròpia

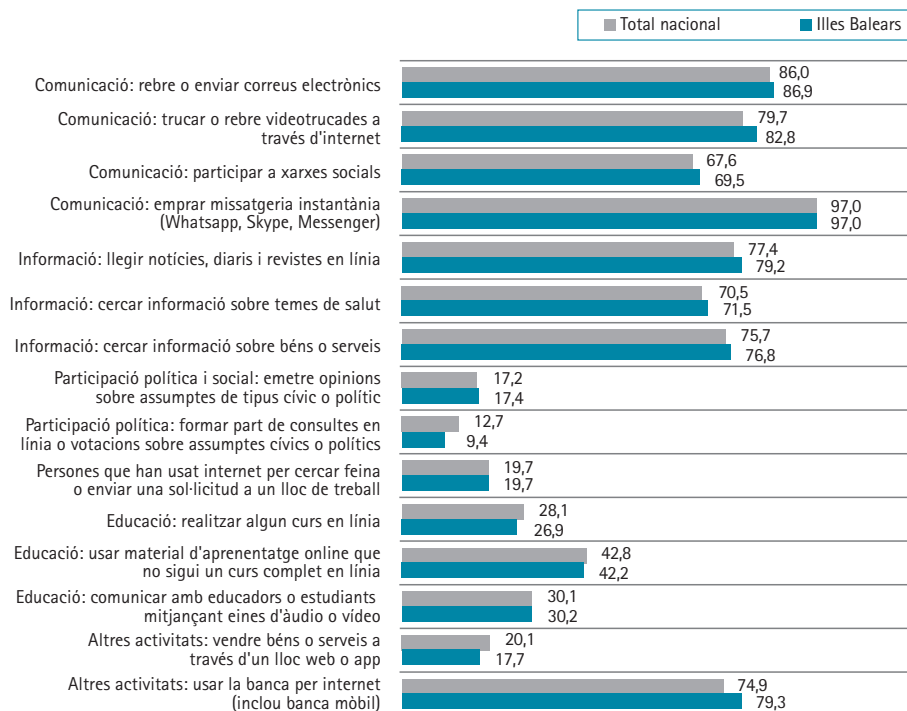
Pel que fa a la relació entre els ciutadans de 16 a 74 anys i l'Administració pública a través d'internet, la xifra de població que ha utilitzat alguna app o ha visitat algun web durant el darrer any és del 83,1 %, enfront del 79,6 % de l'any anterior. El motiu més comú per fer-ho han estat cites o reserves, accés a informació pública, descàrrega o impressió d'algun formulari: un 49,3 %, molt inferior al 65,3 % de l'any 2022. En canvi, ha pujat molt el paràmetre de concertar cites, que l'any 2022 va ser d'un

50,3 %. En general, a les Illes Balears s'interacciona una mica menys amb l'Administració pública que la mitjana nacional, excepte per sol·licitar documents de certificats oficials, que està més de 4 punts per sobre, amb un 46,4 % (vegeu el [gràfic I-9.31](#)).

Durant els darrers tres mesos, el 61,4 % dels usuaris que manifesten haver emprat internet afirmen que han vist informació que pot resultar falsa o dubtosa, i un 31,8 % n'ha comprovat la veracitat.

Gràfic I-9.30.

Principals usos d'Internet per motius particulars 16-74 anys. Illes Bbalears i Espanya (%)

Font: INE (2023). Serveis d'Internet usats per motius particulars als darrers 3 mesos, i elaboració pròpia

Pel que fa a les persones ocupades, han teletreballat un 13 % a les Illes Bbalears, sent la mitjana nacional i un 13,8 % la mitjana. L'any 2022 aquest percentatge va ser un 6,7 % i un 14 % respectivament; per tant, el teletreball a les Illes Bbalears ha augmentat considerablement.

A les Illes Bbalears, un 69,8 % de les feines no permeten la modalitat del teletreball, inferior al 76,5 % de l'any 2022. De les persones que sí que teletreballen, la mitjana de dies per setmana a les Illes Bbalears és de 2,8, mentre que la mitjana nacional se

situa en 3,1 dies. En total van teletreballar 77.247 persones de les Illes Bbalears, que van valorar l'experiència amb una puntuació mitjana de 9 sobre 10.

Les xifres envers l'ús de TIC dels menors d'entre 10 i 15 anys, ja sigui d'ordinador, telèfon mòbil i internet, durant els darrers tres mesos, és d'un 94,2 %, amb la qual cosa supera lleugerament la mitjana estatal, de 93,1 %. Destaca especialment la disposició de telèfon mòbil, un 75,2 % a les Illes Bbalears respecte al 70,6 % de mitjana estatal. En comparació amb l'any pas-

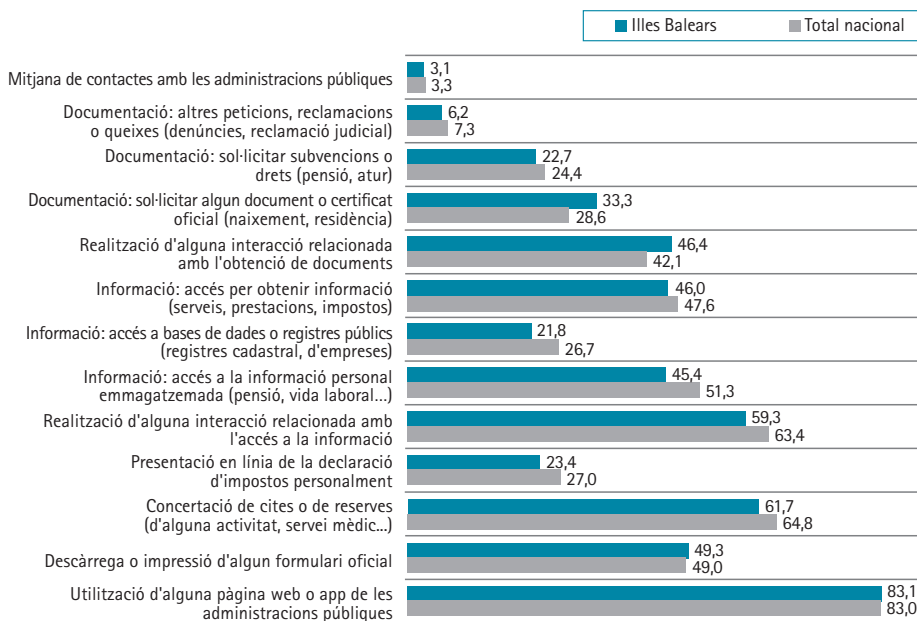
sat, el fet de tenir telèfon mòbil ha crescut gairebé 5 punts a les Illes Balears i menys d'1 a l'Estat.

En referència a les persones de 75 i més anys, els indicadors d'implantació de TIC se situen per sota de la mitjana estatal, a diferència de l'any 2022, que estaven per sobre de la mitjana. Un 41,4 % ha fet servir internet alguna vegada, 4 punts menys que el 2022, un 34,2 % ha utilitzat internet els últims tres mesos i un 27,3 % l'empra diàriament.

Els usos principals que fan d'internet les persones de 75 i més anys que s'han connectat durant els darrers tres mesos són alguna activitat relacionada amb la comunicació, i entre aquestes la que més es fa servir és la missatgeria instantània tipus Whatsapp, telefonar o videotrucades, rebre o enviar correus electrònics. En segon lloc, duen a terme alguna activitat relacionada amb la informació, i destaca llegir notícies, diaris o revistes en línia, i cercar temes d'informació sobre salut. L'ús de la banca per internet és d'un 47,2 %, més de 4 punts per sobre de la mitjana nacional (vegeu el gràfic I-9.32).

Gràfic I-9.31.

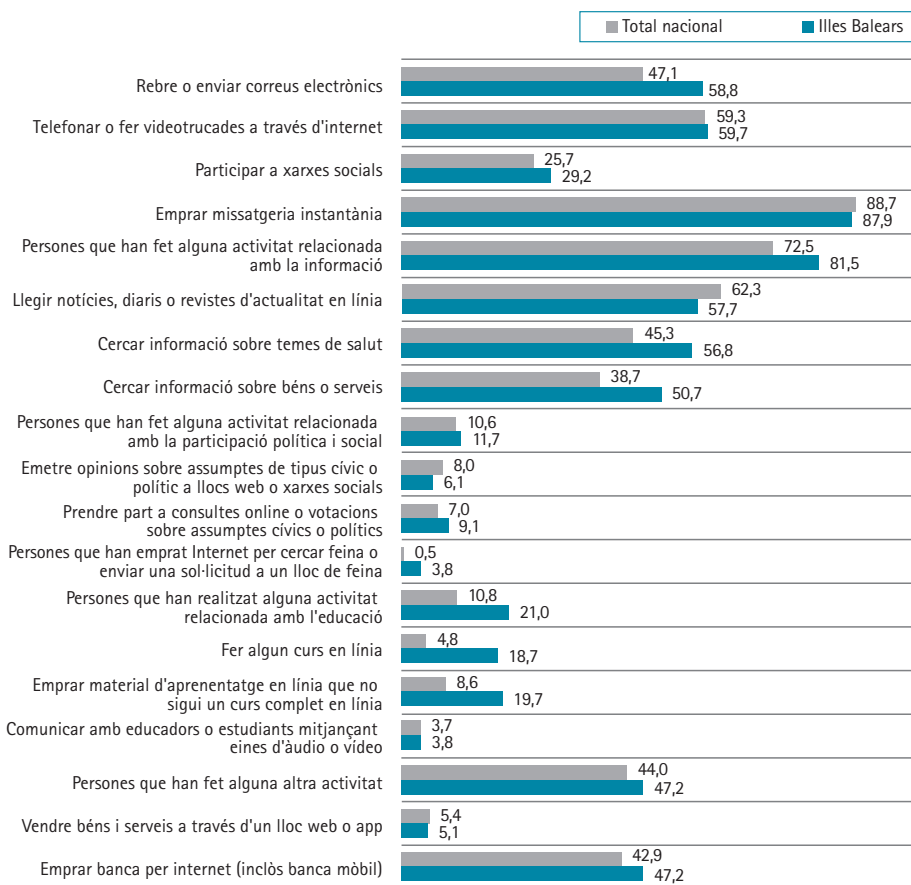
Principals contactes amb l'Administració pública a través d'internet per motius particulars als darrers 12 mesos. Illes Balears i Espanya (%)

Font: INE (2023). Administració electrònica, i elaboració pròpia

Gràfic I-9.32.

Principals usos d'internet de les persones de 75 i més anys que s'han connectat els darrers tres mesos. Illes Balears i Espanya (%)

Font: INE (2023). Ús de productes TIC per persones de 75 i més anys, i elaboració pròpia

10

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA I FINANCES ÈTIQUES

10.1.

INTRODUCCIÓ I CONTEXT

L'economia social és un conjunt de pràctiques econòmiques que, a diferència de l'economia convencional, no es regeixen per l'ànim de lucre. Segons la Llei 5/2011, de 29 de març, d'economia social, parlem d'un conjunt d'activitats econòmiques i empresarials que en l'àmbit privat desenvolupen les entitats que cerquen l'interès general econòmic o social, o ambdós, d'acord amb diferents principis relacionats amb la prioritització de les persones i el fi social per damunt del capital, la presa democràtica de decisions, el compromís amb la societat i la independència respecte als poders públics. La Carta de principis de l'economia social i solidària, a més, amplia aquests principis a uns altres de relacionats amb la sostenibilitat ecològica, l'equitat de gènere, el treball digne, la cooperació, el repartiment just de la riquesa i el compromís amb l'entorn¹.

En aquest sentit, l'OCDE ha subratllat els efectes positius de l'economia social tant pel que fa a la cohesió social (creació inclusiva d'ocupació; més estabilitat laboral; menors desigualtats salarials; més nivells d'igualtat; contribució als serveis socials)

com a la cohesió territorial (creació d'activitat econòmica i ocupació a les àrees rurals; competitivitat de l'economia agrària i retenció de la població rural).²

Parlem de pràctiques molt diverses, tant pel que fa al funcionament i els sectors de producció i serveis que l'economia social abasta com a les formes jurídiques que les sustenten. En l'àmbit europeu, el Sistema Europeu de Comptes (SEC 2010) nacionals i regionals de la Unió Europea classifica els operadors de l'economia social en dos grans sectors:

Productors de mercat

Societats no financeres (S.11)

- Cooperatives (de treball, agroalimentàries, de consum, educació, transport, habitatge, etc.)
- Societats laborals
- Societats agràries de transformació (SAT)
- Centres especials d'ocupació (CEO)
- Empreses d'inserció
- Altres productors de mercat privats (iniciatives de RSC, agricultura ecològica i ONCE).

1. Es pot consultar la Carta de l'economia solidària a: https://www.economiasolidaria.org/sites/default/files/pages_attachments/CARTA_ECONOMIA_SOLIDARIA_REAS.pdf.

2. OCDE (2021). Recomendación del Consejo sobre la Economía Social y Solidaria y la Innovación Social. Instrumentos jurídicos de la OCDE. Disponible a: <https://legalinstruments.oecd.org/api/download/?uri=/public/9fb3ff40-8e07-42d9-9b23-c6973bb506dd.pdf>.

Institucions financeres (S.12)

- Cooperatives de crèdit i d'estalvi
- Companyies de mútues d'assegurances
- Institucions sense ànim de lucre de serveis d'economia social

Productors no de mercat**Institucions sense ànim de lucre al servei de les llars (S.15)**

ONG, fundacions, associacions, etc. que presten serveis a les llars i són productors de no mercat

Com s'ha assenyalat en memòries anteriors, l'economia social i solidària és una modalitat d'activitat econòmica que en el context de les Illes Balears té un pes més qualitatiu que quantitatiu, tot i l'increment en els darrers anys tant del nombre com de l'abast de les iniciatives, sota diferents formes jurídiques i en diferents sectors productius.

Pel que fa al marc internacional i europeu, el 2023, coincidint amb la presidència espanyola de la Comissió Europea, aquesta es va fixar l'objectiu d'impulsar el desenvolupament de l'economia social³, en línia amb el Pla d'Acció aprovat el 2021⁴. Parlem d'un sector que inclou 2,8 milions d'organitzacions, més de 13 milions de llocs de feina

i que representa entre el 6 % i el 8 % del PIB de la UE (*ibid.*). Així, el Consell de la UE va adoptar la seva primera recomanació en matèria d'economia social amb l'objectiu de promoure la inclusió social i l'accés al mercat laboral de les persones que desenvolupen aquesta mena d'activitats. El text insta els estats membres de la Unió a implementar mesures que reconeguin i donin suport al rol de l'economia social en:

- La facilitació de l'accés al mercat laboral.
- El foment de la inclusió social, mitjançant la provisió de serveis socials i de cures que siguin accessibles i d'alta qualitat.
- L'estímul a l'adquisició d'habilitats, incloent-hi les necessàries per a les transicions verda i digital.
- La promoció de la innovació social i el desenvolupament econòmic sostenible.

Va ser també el 2023 que l'Assemblea General de les Nacions Unides va adoptar la seva primera resolució de la història sobre economia social, a instàncies d'Espanya. La resolució que duu per títol «Promoure l'economia social i solidària per al desenvolupament sostenible», adoptada a l'abril de 2023, recull i consagra la definició d'economia social continguda a la resolució de l'Organització Internacional del Treball (OIT) de 2022, que la descriu com un model alternatiu amb capacitat de generar ocupació de qualitat⁵.

3. «La economía social, una forma de gestión alternativa que la Presidencia española quiere potenciar»: <https://spanish-presidency.consilium.europa.eu/es/noticias/economia-social-forma-gestion-alternativa-presidencia-espanola-quiere-potenciar/>.

4. CE (2021). *Construir una economía que funcione para las personas: un plan de acción para la economía social*. <https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=24989&langId=en>.

5. UNSSE (2023). «Momento histórico para la ESS: en su 66ª reunión plenaria, la Asamblea General de la ONU adopta la resolución para promover la Economía Social y Solidaria para el Desarrollo Sostenible»: <https://unsse.org/2023/04/19/historic-moment-for-the-sse-at-its-66th-plenary-meeting-the-un-general-assembly-adopts-the-resolution-promoting-the-social-and-solidarity-economy-for-sustainable-development/?lang=es>.

En el context espanyol, a l'abril de 2023 el Consell de Ministres va aprovar un avant-projecte de llei integral d'economia social, encara en tràmit parlamentari. Tot i que el text normatiu que substituiria la Llei d'economia social 5/2011 s'alinea amb l'esmentat Pla d'Acció impulsat per la Comissió Europea per crear les condicions que facin possible un desplegament òptim de l'ecosistema de l'economia social en l'àmbit espanyol, la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència hi va fer una advertència sobre eventuais distorsions del mercat que podria comportar el text⁶, cosa que l'organisme no sol fer, tot i la tendència clarament oligopòlica de sectors com el financer i l'energètic, entre d'altres.

També el 2023, el Ministeri de Treball va aprovar la nova Estratègia espanyola d'economia social 2023-2027, publicada al *Butlletí Oficial de l'Estat* núm. 130 de 2023, que identifica quatre eixos prioritaris (visibilitat i participació institucional; millora de la productivitat; emprenedoria i sectors emergents; i sostenibilitat social i territorial) i fins a 112 actuacions que cal desenvolupar en el període que comprèn el document.

En l'àmbit de les Illes Balears, el Pla Director de l'Economia Social 2018-2022 no només va ser desenvolupat de manera limitada, sinó que no s'ha pogut accedir a cap document d'avaluació d'aquest. El juliol de 2023, després de les eleccions autonòmiques, la competència d'economia social va passar a formar part del Servei d'Emprenedoria, Economia Social i Circular, dependent de la Direcció General d'Em-

presa, Autònoms i Comerç, adscrita a la Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia.

A escala metodològica, en aquest capítol de la memòria del CES es fan servir fonts de dades quantitatives, secundàries, a partir de les bases de dades estadístiques disponibles d'organismes públics i complementades en alguns casos amb dades aportades directament o indirectament per les principals xarxes i organitzacions vinculades a l'economia social. Així mateix, també es fa una anàlisi qualitativa a partir de la interpretació de la documentació publicada i disponible. A més, s'hi inclou un apartat sobre finances ètiques, atès que no només es tracta d'un sector inclòs en el sistema de comptes (institucions financeres, S12), sinó que representa el suport financer fonamental de bona part de les iniciatives d'economia social, que per al seu funcionament i per la seva naturalesa sense ànim de lucre han de recórrer al crèdit.

Finalment, es fa un repàs en forma de balanç tant de les polítiques públiques desenvolupades a les Illes Balears amb relació a l'economia social, com dels principals reptes i tendències del mateix sector.

10.2.

DADES I TENDÈNCIES DE L'ECONOMIA SOCIAL A LES BALEARS EL 2023

D'acord amb les dades disponibles a partir de diferents fonts estadístiques i combinades en els quadres I-10.1 i 10.2, el percentatge d'empreses i iniciatives de

6. CNMC (2023). «El apoyo normativo a las entidades de economía social debe evitar distorsiones del mercado»: <https://www.cnmc.es/prensa/ante-proyecto-ley-impulso-economia-social-20230720>.

l'economia social ha mantingut un nivell de creixement una mica superior al de l'any anterior (2,29 % el 2023 en relació amb el 2,13 % del 2022). De fet, això refferma el creixement suau però sostingut dels darrers anys, tot i que continua enfora dels objectius previstos a l'extint Pla Director de l'Economia Social de les Illes Balears 2018-2022, que plantejava que el 6 % del PIB fos generat sota fórmules d'economia social. No obstant això, si es considerassin en aquest còmput les iniciatives no empresarials (productors de no mercat), com ara les activitats desenvolupades pel tercer sector d'acció social, aquest valor relatiu seria notablement superior.

A continuació, exposam algunes dades relatives als productors tant de mercat com de no mercat, llevat del cas de les societats laborals, en què per primera vegada trobam una nova alta d'ençà del 2019, que no se n'havia constituïda cap a la nostra comunitat autònoma⁷.

10.2.1. LES COOPERATIVES

Les cooperatives són la figura d'economia social amb més tradició i consolidació tant en el conjunt de l'Estat com a les Illes Balears. Les modalitats més destacables són les de treball associat (els socis dels quals també són treballadors) i les cooperatives agràries. En aquest apartat, cal esmentar que el nombre de cooperatives registrades

no té per què coincidir amb el de cooperatives actives, atès que el Registre de cooperatives autònomic no dona de baixa les que ja no existeixen.

Les cooperatives de treball associat

Si en l'àmbit espanyol es varen constituir 1.558 cooperatives el 2022, segons les dades del Ministeri de Treball i Economia Social⁸; pel que fa a les Illes Balears, i d'acord amb les aportades per la Unió de Cooperatives de Treball Associat (UCTAIB), varen ser 15. D'aquestes, la majoria, 10, ho varen ser de treball associat. Això representa l'1,01 % del total estatal (amb 1.475 cooperatives creades el 2023), un percentatge lleument més baix que el de l'any anterior (1,14 % el 2022).

Bona part d'aquestes noves cooperatives són microcooperatives (amb dos socis), concretament 11 de les 15 creades. Aquesta és una tendència que s'ha reforçat d'ençà de l'aprovació de la Llei 4/2019, de 31 de gener, de microcooperatives de les Illes Balears, fonamentada en la realitat microempresarial del teixit socioeconòmic illenc i les dificultats per iniciar cooperatives amb tres socis, si més no en l'etapa inicial. L'esmentada Llei permet crear una microcooperativa amb dos socis, enfront de les tres que requereix la constitució d'una cooperativa convencional.

7. Les dades del Ministeri de Treball es poden consultar aquí: https://www.mites.gob.es/ficheros/ministerio/sec_trabajo/autonomos/economia-soc/EconomiaSocial/estadisticas/CoopConstituidasLaboRegistradas/2023/4TRIM/CUADRO-LAB-3.pdf.

8. Vegeu dades del Ministeri de Treball i Economia Social: https://www.mites.gob.es/ficheros/ministerio/sec_trabajo/autonomos/economia-soc/EconomiaSocial/estadisticas/CoopConstituidasLaboRegistradas/2023/4TRIM/COO-G7.pdf.

QUADRE I-10.1. NOMBRE D'EMPRESES PER CONDICIÓ JURÍDICA DE L'ECONOMIA SOCIAL A LES ILLES BALEARS (2010-2021)						
	Societats cooperatives (DG Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular)	Societats laborals anònimes i limita- des (Ministeri de Treball i Economia Social)	Altres tipus (*)	Total economia social	Total empreses a les Illes Balears (DIRCE)	
2010	214	545	—	—	89.562	—
2011	221	546	—	—	87.461	—
2012	223	546	—	—	85.372	—
2013	234	546	—	—	85.044	—
2014	244	544	—	—	84.270	—
2015	260	535	—	—	87.111	—
2016	263	520	987	1.770	89.341	1,98 %
2017	273	508	1.035	1.816	93.067	1,95 %
2018	274	482	1.103	1.859	96.638	1,92 %
2019	276	477	1.159	1.912	98.712	1,94 %
2020	295	473	1.190	1.958	100.022	1,96 %
2021	320	463	1.274	2.057	98.120	2,10 %
2022	326	463	1.367	2.156	101.236	2,13 %
2023	339	464	1.438	2.241	97.784	2,29 %

Font: Directori Central d'Empreses (DIRCE), i dades de la Direcció General de Promoció Econòmica, Emprenedoria i Economia Social i Circular de la CAIB, d'UCTAIB i d'elaboració pròpia

QUADRE I-10.2. NOMBRE D'ALTRES TIPUS D'ENTITATS DE L'ECONOMIA SOCIAL (2023)	
	2023
Societats agràries de transformació (1)	106
Confraries de pescadors (2)	16
Centres especials d'ocupació (3)*	50
Empreses d'inserció (4)	8
Altres productors de mercat privats	
Iniciatives d'RSC (*)	—
Agricultura ecològica	1.258
Total	1.438

Fonts: (1) Direcció General d'Agricultura, Ramaderia i Medi Natural. (2) Federació Balear de Comfraries de Pescadors. (3) Registre de Centres Especials d'Ocupació de la CAIB. (4) Associació Balear d'Empreses d'Inserció-ABIEI (5) Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica (CBPAE)

(*) La dada només està actualitzada a gener de 2023. (**) No hi ha un registre de les iniciatives d'RSC a les Illes Balears, si bé Eticentre té 19 empreses que en són sòcies i Forètica té empreses associades amb seu a les Balears. A més, CAEB, PIME i Cambra de Comerç de Mallorca, entre d'altres, apliquen mesures d'RSC.

En aquest sentit, del total de cooperatives registrades el 2023 a les Balears —339 segons les dades aportades per UCTAIB i contrastades amb les del Registre de cooperatives autonòmic—, 220 (el 64,8 %) ho són de treball associat. D'aquestes, 52 (el 23,6 %, és a dir, una de cada quatre) són microcooperatives.

Dins de les cooperatives de treball associat, les que tenen més pes i trajectòria històrica són les cooperatives d'ensenyament, que compten amb la seva pròpia sectorial dins la UCTAIB i que agrupen centres educatius com Es Liceu, Es Lledoner-Sant Alfons, Aula Balear i l'Escoleta Gianni Rodari, entre moltes altres. En conjunt, compten amb uns 7.500 alumnes i 625 treballadors i treballadores, entre socis cooperativistes i contractats (incloent-hi personal docent i no docent).

El cooperativisme de treball és el motor que impulsa el cooperativisme a les Balears, tant pel nombre de cooperatives registrades com pel creixement exponencial dels darrers anys, especialment gràcies a les microcooperatives. Les cooperatives i microcooperatives són presents a tots els sectors productius, la qual cosa indica que qualsevol activitat econòmica pot ser cooperativitzada. La Confederació Espanyola de Cooperatives, COCETA, ha mostrat la seva fortalesa amb la constitució de 1.149 noves cooperatives de treball el 2023 en el conjunt de l'Estat, que generen 3.291 llocs de feina directes⁹.

9. COCETA (2023). «El sector de las Cooperativas de Trabajo sigue mostrando su fortaleza en España: 1.149 nuevas empresas y 3.291 empleos en 2023». <https://www.coceta.coop/noticias-coceta.asp>.

Les cooperatives agroalimentàries

Cooperatives Agroalimentàries (abans UCABAL) és la principal xarxa de cooperatives agràries de les Balears, que també agrupa societats agràries de transformació (SAT) i altres tipus d'entitats del sector. Juntament amb la UCTAIB, conformen la Federació de Cooperatives de les Illes Balears.

El creixent dinamisme del sector primari es veu reflectit en els resultats de les cooperatives agroalimentàries, que el 2022 havien facturat 111,6 milions d'euros i compten amb 7.789 socis cooperativistes¹⁰. De fet, a l'informe *Las empresas más relevantes de la Economía Social 2022-2023*, de la Confederació Empresarial Espanyola de l'Economia Social (CEPES)¹¹, n'apareixen algunes de les Illes Balears per volum de facturació: la cooperativa Camp Mallorquí (en el 357è lloc d'un rànquing de 2.511 cooperatives de tot l'Estat), i la Cooperativa Insular Ramadera de Menorca (en el 462è), seguides de les cooperatives d'ensenyament, amb facturacions econòmiques importants. Aquestes dades posen de manifest la importància del cooperativisme agrari, i molt especialment en el cas de Menorca, on el sector primari encara ocupa un lloc important en l'economia de l'illa.

10. En la data d'edició d'aquest capítol, no s'havia publicat la memòria d'activitats de les cooperatives agroalimentàries corresponent a l'exercici de 2023.

11. Vegeu l'informe a: <https://www.cepes.es/files/docs/las-empresas-de-la-economia-social-20212022.pdf>.

QUADRE I-10.3. COOPERATIVES A LES BALEARS (2023)*					
Modalitat	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Total
Treball Associat	170	23	27		220
Agràries	36	7	7	1	51
Habitatge	12	1	7		20
Iniciativa social	11	1			12
Serveis	8	2	1		11
Explotació comunitària de la terra	8	1			9
Consumidors i usuaris	5	2		1	8
Transports	5				5
Integrals	1		1		2
De la mar		1			1
TOTAL cooperatives a les Balears	256	38	43	2	339

*Dades facilitades per UCTAIB

Altres cooperatives

Com es pot veure al quadre I.10.3, darrere de les cooperatives de treball associat i les agràries, hi ha les cooperatives d'habitatge, que si bé havien experimentat un creixement important en els darrers anys, el 2023 es mantenen estables, sense que se n'hagi creat cap altra tot i la importància social d'aquesta problemàtica en el conjunt de les Illes Balears.

En aquest apartat d'altres cooperatives, cal destacar la diversitat de productes i serveis que abasten les microcooperatives creades arreu de l'arxipèlag el 2023: cinc a Mallorca (so i edició musical; lampisteria i construcció; restaurant; muntatge de bastides; revista digital); quatre a Eivissa (menjar preparat; activitats esportives; neteja d'edificis; indústria alimentària) i una a Menorca (un restaurant).

10.2.2. EL TERCER SECTOR D'ACCIÓ SOCIAL

El tercer sector d'acció social és un altre dels pilars importants dins de l'ecosistema de l'economia social a les Illes Balears. Es tracta d'un sector molt heterogeni, constituït per entitats sense ànim de lucre de diferent naturalesa jurídica i diferents trajectòries històriques i de reconeixement (des d'associacions de caràcter local fins a grans entitats de caràcter singular, com Càritas, la Creu Roja i l'ONCE¹²). A més, n'hi ha que, en funció de l'activitat que desenvolupen, poden ser considerades segons la classificació esmentada anteriorment com a operadors de mercat (per

12. Segons el *Barómetro del Tercer Sector de Acción Social en España 2022*, el darrer publicat, l'any anterior només les tres entitats de caràcter singular (Càritas, Creu Roja i ONCE), suposaren un 20 % de la facturació de les entitats del tercer sector a l'àmbit de l'Estat.

exemple, en el cas dels centres especials de treball, CET, o les empreses d'inserció) o no de mercat.

Es tracta d'un sector en creixement, sobretot per mor de dos factors: per una banda, la professionalització d'una part important de les entitats del tercer sector en els darrers anys, sobretot de les que gestionen serveis socials, ocupacionals i de cures; segona, les obligacions derivades de la Directriu europea 2014/24/UE i la Llei 9/2017, de contractes del sector públic, que a la disposició addicional quarta recull els contractes reservats per a empreses d'inserció i centres especials d'ocupació d'iniciativa social, així com per a organitzacions d'economia social. A més, la Llei 3/2018, del tercer sector de les Illes Balears, que estableix la possibilitat que més d'una setantena d'entitats que gestionaven serveis de cures que les administracions tenen l'obligació de prestar, en la seva aplicació ha suposat estabilitat i creixement de les entitats sense ànim de lucre que els gestionaven.

L'esmentada Llei preveu l'obligació d'aquestes entitats que gestionen serveis bàsics d'integrar-se al Cens públic d'organitzacions del tercer sector¹³, depenent de la Conselleria d'Afers Socials. Aquest Cens al tancament de 2023 comptava amb 142 entitats d'arreu de les Illes Balears (21 més que el 2022), dues de les quals es varen donar d'alta el mateix any. La Mesa del Tercer Sector de les Illes Balears comprèn 3.500 professionals, atén 145.000 usuaris i usuàries i compta amb una xarxa de més de 6.000 voluntaris.

El 2023 hi havia també vuit empreses d'inserció a les Balears, set de les quals formaven part de la recentment constituïda Associació Balear d'Empreses d'Inserció (AIBEI): Benfet Servis i Manteniment; Deixalles Inserció i Triatge; Deixalles Serveis Ambientals; Eines d'Inserció; Mestral Inserció i Medi Ambient; Retexsol, i Triam de Tot. Totes estan vinculades a entitats del tercer sector amb prou reconeixement social, com ara Projecte Home, la fundació Deixalles o les Càritas de Mallorca, Menorca i Eivissa.

Tot i que no disposam de les dades del conjunt de l'activitat econòmica desplegada per les entitats del tercer sector, sí que ens podem fer una idea de l'important volum que això representa si agafam com a mostra les que estan agrupades a la Xarxa d'Economia Alternativa i Solidària (REAS-Illes Balears), que el 2023 va celebrar el 25è aniversari. A la seva memòria de 2022, si ens atenem només a entitats del tercer sector, parlem d'un moviment econòmic anual de més de 18,5 milions d'euros, de 510 persones contractades i de més de 1.900 persones, entre treballadors i voluntaris d'un univers de 15 entitats socials que conformen aquesta xarxa. Altres xarxes, com 3SalutMental, que agrupa les principals entitats de salut mental a Mallorca, el 2023 comptaven amb més de 200 professionals, prestaven diferents serveis que inclouen des de jardineria i gestió d'aparcaments fins a l'exitosa iniciativa d'embotellament i subministrament d'aigua a domicili Tres Glops, que ja té més de 50 treballadors. Per la seva part, la Coordinadora Balear de Persones amb Discapacitats el 2023 comptava amb 34 associacions integrades en el conjunt

13. Es poden consultar les dades de les organitzacions inscrites al Cens aquí: <https://intranet.caib.es/russfront/llistatEntitats.xhtml>.

de les Illes Balears, que gestionen serveis relacionats amb l'atenció a la discapacitat física, orgànica, intel·lectual, i amb persones amb trastorns de salut mental.

10.2.3. LES FINANCES ÈTIQUES

Un dels instruments que permet el desenvolupament de bona part de les iniciatives d'economia social tractades fins ara són les finances ètiques. Es tracta de serveis financers o bancaris basats, com el conjunt de l'economia social, en principis ètics, inversió responsable, justa i sostenible i un funcionament democràtic. A les Illes Balears hi ha tres entitats afiliades a la Federació Europea de Bancs Ètics i Alternatius (FEBEA), que és la xarxa de referència del sector. Es tracta de Caixa Colonya, una de les dues úniques caixes d'estalvi que queden a tot l'Estat, després del procés de reestructuració bancària patit fa una dècada i que va suposar, entre d'altres, la desaparició de Sa Nostra; Fiare Banca Ètica, que compta amb un grup d'iniciativa territorial (GIT) a les Balears, i la cooperativa de crèdit Coop57, de matriu catalana, que disposa d'un grup promotor a Mallorca.

Caixa Colonya, que ja va ser pionera als anys noranta del segle passat amb la creació de l'«estalvi ètic», el 2023 comptava amb 24 oficines a les Illes (18 a Mallorca, 4 a Menorca i 2 a Eivissa), dues més que l'any anterior gràcies a l'obertura de noves oficines a Sóller i Ferreries. Va tancar l'exercici de 2023 amb un balanç de 714,9 milions d'euros i un benefici rècord de 10,9 milions d'euros que ha fet incrementar la dotació de l'obra social de 700.000 l'any anterior a 1 milió el 2023. El volum

de clients ha estat de 51.316, dels quals 44.692 eren persones físiques i famílies i la resta persones jurídiques.

Fiare Banca Ètica comptava el 2023 a les Balears amb 72 socis, dels quals 12 són entitats socials. Va finançar cinc projectes a les Balears, per un import de 3,9 milions d'euros, els més importants dels quals foren dues cooperatives d'habitatge a Eivissa (Es Sanadors i Es Porxos). Pel que fa a Coop57, d'implantació més recent, el 2023 comptava a Mallorca amb onze entitats associades de serveis i 41 socis col·laboradors, i va finançar quatre projectes socials per valor de més de 100.000 euros, entre els quals l'Acampallengua 2023, organitzat per l'Associació Joves de Mallorca per la Llengua, amb un impacte social important.

L'abast de les finances ètiques s'estén també a altres serveis i productes financers, com les assegurances, que van guanyant pes a la realitat de les Illes Balears, amb entitats com Arç Cooperativa, que compta amb un acord de col·laboració amb la UCTAIB.

10.2.4. LA RESPONSABILITAT SOCIAL CORPORATIVA (RSC)

Entre els productors de mercat privats també trobam les iniciatives de responsabilitat social corporativa (RSC), que exerceixen les empreses de tota classe, tant si són socials com si no ho són. No hi ha un registre públic d'RSC, atès que es tracta d'una opció voluntària de les empreses per compensar socialment i mediambientalment les externalitats negatives de la seva activitat, i

treballar de manera cohesionada i responsable amb la societat.

Tanmateix, disposem de les dades facilitades per Eticentre, associació sense ànim de lucre que treballa per la incorporació de criteris ètics en el món dels negocis i que el 2023 va fer el vintè aniversari. El 2023 comptaven amb 24 empreses i organitzacions associades.

Pel que fa a Forética, consultora especialitzada en RSC, no consta cap empresa a les Balears certificada amb la norma SGE1 el 2023 (la norma vinculada a la responsabilitat social empresarial), la darrera es va fer el 2021. En els darrers deu anys només consten set empreses certificades per aquesta organització a les Illes, la qual cosa subratlla una tendència de retrocés de les iniciatives d'RSC que sol coincidir amb contextos de crisi econòmica. No obstant això, la Confederació d'Associacions Empresarials de Balears (CAEB), a més de tenir entre els seus serveis l'assessorament a les empreses adscrites en l'aplicació de la seva RSC, d'ençà de la pandèmia impulsa el programa Empreses que Ayudan, sota el paraigua de la fundació CEOE, consistent en iniciatives de mentoratge i patrocini per part d'empreses a entitats sense ànim de lucre. La principal organització patronal de les Illes també promou la xarxa Empreses Compromeses, Empreses Amb Valors, conformada per totes les empreses que al llarg dels anys han participat en els programes d'RSC de la CAEB, i promou la inserció laboral de persones amb discapacitats a les empreses adherides al programa. Per la seva part, la patronal de la petita i mitjana empresa de Mallorca, PIMEM, impulsava el 2023 el programa Net Zero PIMEM per afavorir la sostenibilitat

ambiental de les empreses associades, en línia amb els ODS de l'Agenda 2030 de les Nacions Unides.

10.3.

BALANÇ DE POLÍTIQUES PÚBLIQUES I REPTES DEL SECTOR

Les iniciatives d'economia social i finances ètiques han crescut a les Illes Balears, tot i l'escàs impuls per part de les administracions locals, insulars i autonòmiques en els darrers anys. No només no s'ha avaluat, ni tampoc actualitzat el Pla Director de l'Economia Social de les Illes Balears 2018-2022, sinó que tampoc no s'ha aprofitat un marc normatiu i polític favorable a l'economia social tant a escala espanyola com europea.

De fet, el 2023 el Consell de Mallorca va retirar el suport econòmic al programa d'impuls ESSLocal, que treballava en el desenvolupament local a partir de les sinergies entre economia social i economia local, liderat pel Mercat Social Illes Balears, tot i comptar amb el paraigua d'un acord unànime dels partits polítics amb representació a la institució insular. Aquesta entitat va publicar el 2023 una *Guia didàctica per a l'emprenedoria col·lectiva*, adreçada a centres educatius i programes de formació ocupacional¹⁴.

14. Mercat Social (2023). Guia didàctica Emprenedoria Col·lectiva. Per què i com triar economia social i solidària pel vostre projecte. https://mercat-social.org/descarregues/395/emprenedoria-collectiva/232103/guia_emprenedoria_colectiva_web.

Pel que fa a la compra pública ètica i les obligacions de les administracions en relació amb la normativa i la mateixa Llei de contractes del sector públic, en matèria de contractes reservats, REAS va presentar el 2023 el segon informe de seguiment dels contractes reservats per a programes d'ocupació protegida. S'hi torna a constatar, com l'any anterior, l'evolució negativa dels imports adjudicats per part del Govern autonòmic, tot i el marc normatiu favorable a la contractació social. De fet, el 2022 es varen adjudicar vint contractes o lots reservats a programes d'ocupació protegida, per un import d'1,48 milions d'euros, el que representa un 0,25 % de la quantitat adjudicada amb aquesta mena de contractes, molt enfora de l'1 % marcat per la Llei. També s'observen males praxis en relació amb els criteris econòmics dels contractes públics, com ara contractes adjudicats a preu/hora del personal més baix, o lots declarats deserts per insuficiència del pressupost de licitació.

El Mercat Social va celebrar l'octubre de 2023 a Manacor el II Fòrum d'Economies Transformadores, sota el lema «Sense cures no hi ha transformació», unint els plantejaments de l'economia feminista i les pràctiques de l'economia social i solidària en un espai de debat de les organit-

zacions i iniciatives del sector en el conjunt de les Illes.

A Menorca, el Fòrum d'Entitats del Tercer Sector de Menorca (també conegut com a Fòrum ETS) continua creixent, amb 50 entitats de l'illa adherides (un 10 % més que l'any anterior) i, a més de celebrar el novembre de 2023 la VIII Mostra d'Entitats de Menorca, va expressar la seva preocupació i descontent per la manca de suport institucional a les entitats del tercer sector menorquí.

Finalment, continuam sense disposar d'eines estadístiques que permetin fer un seguiment acurat i de conjunt de l'evolució del sector, atesa l'esmentada diversitat de formes jurídiques existents i l'abast de sectors d'activitat, productes i serveis. No obstant això, podem afirmar que tot i el suport limitat de les administracions a l'economia social i solidària a les Balears, les iniciatives han crescut durant el 2023, com s'ha pogut apreciar a partir de l'anàlisi de les dades aquí presentades, i continua sent un vector clau que cal tenir en compte, especialment des de les administracions públiques a tots els àmbits, amb vista de la necessària transició cap a un model econòmic més sostenible i socialment just, alineat amb els ODS de l'Agenda 2030.

11

L'ESTAT DEL MEDIAMBIENT A PARTIR DE L'INDICADOR SINTÈTIC MEDIAMBIENTAL DE LES ILLES BALEARS

11.1.

INTRODUCCIÓ

En aquest apartat s'analitza l'estat del medi ambient a les Illes Balears a partir de la metodologia de l'indicador sintètic mediambiental (ISM). Primer, s'analitzen els índexs parcials i els indicadors que el componen i després s'analitzen els resultats dels índexs parcials i generals per illes i anys. Aquest indicador s'inclou en la memòria del CES des de la passada edició¹.

L'índex de resiliència climàtica de l'ISM es compon de tres indicadors parcials:

- Evolució de la temperatura mitjana anual (°C).
- Valor mitjà de l'índex de sequera hidrològica durant els mesos d'estiu (juliol, agost i setembre).
- Evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle respecte al 1990 (%).

11.2.1. EVOLUCIÓ DE LA TEMPERATURA MITJANA ANUAL

L'indicador analitza l'evolució de la temperatura mitjana anual en un període determinat, tot comparant-la amb la temperatura mitjana anual del període 1981-2000.

Com ja és habitual, l'any 2023 s'ha classificat com a extremadament càlid a gran part de les Illes comparat amb el període 1981-2000. Només a l'est de Menorca, al sud de Mallorca i Andratx la temperatura mitjana es va definir com a molt càlida. Els mesos molt càlids foren març, abril, juny, setembre, octubre (el segon més càlid des que hi ha registres) i novembre. Juliol, amb una temperatura mitjana de 27,3 °C va ser un mes extremadament càlid a les Balears.

11.2.

RESILIÈNCIA CLIMÀTICA

La primera dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears (ISM) és la de resiliència climàtica, que fa referència a la capacitat d'un sistema —ja sigui una comunitat, una regió, un país o un ecosistema— per absorbir, adaptar-se i recuperar-se dels impactes del canvi climàtic.

1. Es pot consultar la metodologia a: RI.1. L'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears: definició i metodologia d'elaboració i de càlcul a Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears 2022. Disponible a: <https://memoriesib.es/2022/wp-content/uploads/2023/08/Memoria-CES-2022.pdf>.

Va ser el mes més càlid des que hi ha registres. No obstant això, la temperatura mitjana anual ha estat més baixa que el

2022 a totes les illes, ja que el 2022 es van registrar els valors més alts de tota la sèrie (vegeu el quadre I-11.1).

QUADRE I.11.1. EVOLUCIÓ DE LA TEMPERATURA MITJANA ANUAL, PER ILLES (2010-2022)							
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Aeroport de Palma	16,3	17,5	16,9	17,0	17,9	17,4	17,6
Aeroport de Menorca	16,5	17,6	17,5	17,2	18,1	17,7	18,0
Aeroport d'Eivissa	17,6	18,6	18,2	18,2	19,1	18,4	18,5
Formentera	18,5						

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aeroport de Palma	17,5	16,3	17,4	17,8	17,5	18,4	18,0
Aeroport de Menorca	17,8	17,7	17,3	17,9	17,4	18,6	17,5
Aeroport d'Eivissa	17,9	18,1	17,8	18,2	18,3	18,9	18,7
Formentera			19,3	19,6	18,6	20,3	19,5

Font: AEMET i Meteoblue

Per elaborar el quadre I-11.2 s'ha pres com a límit inferior el valor màxim d'increment de temperatura (1,5 °C) que segons l'IPCC no s'hauria de superar. El valor màxim correspondria a una variació de 0 °C. El 2023

a Mallorca, la temperatura mitjana (18 °C) va superar en més d'un grau i mig (1,5 °) la mitjana 1981-2000 (16,4 °C) com ja va passar el 2022 (18,4 °C).

QUADRE I.11.2. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE L'EVOLUCIÓ DE LA TEMPERATURA MITJANA ANUAL, PER ILLES (2019-2023)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	● 31,3	● 4,7	● 25,2	● 0,0	● 0,0
Menorca	● 79,7	● 48,0	● 79,7	● 1,3	● 74,7
Eivissa	● 100,0	● 100,0	● 100,0	● 60,7	● 74,0
Formentera	● 80,7	● 14,0	● 80,7	● 0,0	● 20,7
Illes Balears (valor mitjà)	● 73,5	● 43,5	● 72,0	● 0,0	● 40,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

11.2.2. VALOR MITJÀ DE L'ÍNDEX DE SEQUERA HIDROLÒGICA DURANT ELS MESOS D'ESTIU (JULIOL, AGOST I SETEMBRE)

El 2023 va ser un any sec, sobretot a Menorca i Eivissa, i la majoria de les precipitacions es va concentrar en episodis molt curts en el temps. En alguns casos, la mitjana no s'allunya gaire de la mitjana anual. En el [quadre I-11.3](#) figura l'evolució de les precipitacions en el període 2012-2023.

El mes de març va ser molt sec a Mallorca; el mes d'abril, sec per tot; però el mes de juny, humit amb precipitacions importants puntuals. Es produïren pluges excepcionals a l'agost. Període sec i molt sec a setembre, octubre, novembre i desembre, amb casos extrems a les Pitiüses.

El fenomen meteorològic més destacat de l'any 2023 va ser el pas de la borrasca Juliette a finals de febrer (27 i 28 de febrer). Aquesta borrasca va provocar precipitacions en aquest mes molt superiors a la mitjana, especialment a Mallorca i Menorca.

Hi va haver màximes diàries registrades i, en alguns casos, la pluja va arribar a quintuplicar la mitjana d'aquest mes. Aquesta borrasca va provocar episodis de neu fins al nivell de la mar i en molts pobles de l'interior de Mallorca. Entorn dels 800 m hi va haver gruixos de neu entre 80 cm i 1 m. A Eivissa nevà als 200 m d'altitud. Es varen produir nombroses incidències, sobretot per la caiguda d'arbres. El dia 28 es registraren ones d'altura màxima de 10,7 m a la boia de sa Dragonera, i el dia 27, de 9,4 m a la boia de Maó.

La sequera esmentada queda més ben reflectida a l'índex de sequera hidrològica. La sequera hidrològica, lligada a la humitat del sol, acostuma a manifestar-se posteriorment de la sequera pluviomètrica, un cop la manca de pluja queda plasmada en la realitat del terreny. En el [quadre I-11.4](#), hi figura l'índex de sequera hidrològica per al 2023. Es pot comprovar que la situació mitjana de la comunitat autònoma és de prealerta des de juny fins a final d'any, malgrat les pluges de febrer.

QUADRE I-11.3. EVOLUCIÓ DE LES PRECIPITACIONS ANUALS A LES ILLES BALEARS (2012-2023)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Aeroport de Palma	377,9	422	365,3	388,7	497	476,7
Aeroport de Menorca	368	635,4	554,4	606	341,5	457,8
Aeroport d'Eivissa	395,5	307,6	252,1	428,2	424,3	278,7

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Aeroport de Palma	451,2	397,2	390,1	426,4	249,9	329,4
Aeroport de Menorca	811,7	524,5	412,5	641	664,8	429,1
Aeroport d'Eivissa	517,4	362	267,3	505,7	447	259,5

Font: AEMET

QUADRE I-11.4. ÍNDEX DE SEQUERA HIDROLÒGICA A LES ILLES BALEARS (2023)					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Gener	0,540	0,553	0,476	0,622	0,538
Febrer	0,560	0,548	0,436	0,412	0,553
Març	0,586	0,531	0,443	0,483	0,575
Abril	0,565	0,522	0,411	0,597	0,555
Maig	0,520	0,509	0,380	0,346	0,512
Juny	0,511	0,508	0,364	0,439	0,503
Juliol	0,469	0,463	0,319	0,518	0,460
Agost	0,422	0,441	0,331	0,805	0,419
Setembre	0,430	0,446	0,366	0,701	0,429
Octubre	0,453	0,441	0,349	0,243	0,447
Novembre	0,460	0,469	0,338	0,000	0,454
Desembre	0,439	0,482	0,357	0,113	0,437
Valor mitjà	0,496	0,493	0,381	0,440	0,490
Valor mitjà estiu (JL-AG-SET)	0,440	0,450	0,339	0,675	0,436

Font: Direcció General de Recursos Hídrics. Conselleria de la Mar i del Cicle de l’Aigua

Per elaborar el quadre I-11.5, del valor de l’indicador normalitzat, es pren com a valor mínim el que assenyalava una situació d’alerta per sequera (0,3) i com a valor màxim 0,5, que expressa un nivell de sequera de normalitat i situació estable.

Els resultats mostren que la situació, que no és bona en el conjunt de les Illes, és particularment greu a Eivissa els darrers anys, on s’accentuen en major grau els efectes del canvi climàtic. Paradoxalment, a Formentera la seqüència és bona a l’estiu, considerant els valors habituals, però molt dolenta a final d’any, amb sequera extrema. L’indicador pren les dades de sequera hidrològica als mesos de juny, juliol i agost. Per aquesta raó, malgrat la situació

d’extrema sequera a Formentera de final d’any, aquesta no afecta l’indicador considerat.

11.2.3. EVOLUCIÓ DE LES EMISSIONS DE GASOS AMB EFECTE D’HIVERNACLE RESPECTE AL 1990 (%)

Pel que fa als gasos amb efecte d’hivernacle, les dades es detallen en el gràfic I-11.1, on, a l’apartat de fluorats, s’han inclòs els hidrofluorocarburs (HFC), els perfluorocarburs (PFC) i l’hexafluorur de sofre (SF₆). Les dades es mesuren en quilotones de CO₂ equivalent. El percentatge representa la variació de 2022 (darreres dades disponibles) respecte de 2021. La variació global es veu

arrossegada per l'augment en les emissions de diòxid de carboni, malgrat que en els altres casos l'increment és menor. La variació es visualitza en el [gràfic I-11.2](#), on les dades estan expressades en tant per cent (%) respecte de 1990. Destaca la disminució produïda durant l'any 2020, l'any de la pandèmia, seguida d'un increment.

Per a l'elaboració del valor normalitzat, s'ha pres com a valor mínim el pitjor valor de la sèrie de dades existent (85 % d'increment). Com a valor màxim, s'ha pres l'assoliment de l'objectiu de reducció d'emissions del

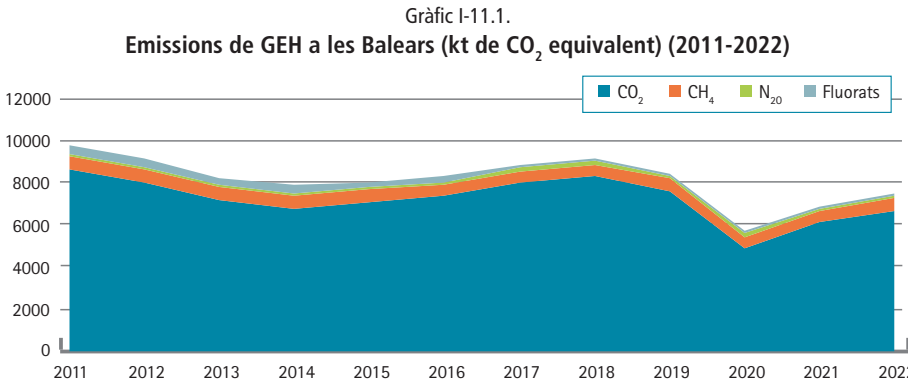
55 % respecte dels valors de 1990, objectiu de la UE (vegeu el [quadre I-11.6](#)).

11.2.4. RESULTAT DE L'ÍNDEX PARCIAL DE RESILIÈNCIA CLIMÀTICA

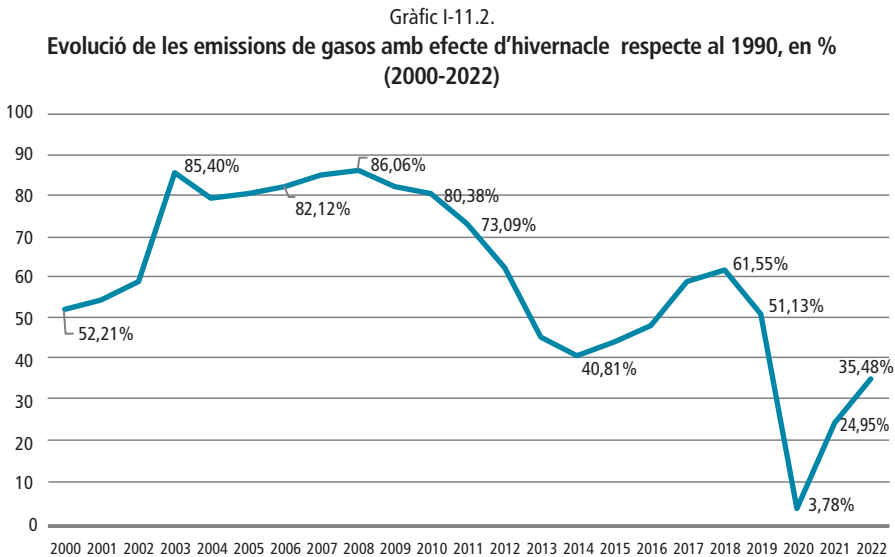
Atès que no es disposa de dades per al 2023 de l'índex d'evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle, no es pot calcular per a aquest any. El resultat de l'índex de resiliència climàtica per illes en el període 2019-2022 es pot consultar en el [quadre I-11.7](#).

QUADRE I-11.5. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SEQUERA HIDROLÒGICA DURANT ELS MESOS D'ESTIU (JULIOL, AGOST I SETEMBRE)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	81,8	100,0	68,5	69,2	70,2
Menorca	100,0	99,8	95,5	84,2	75,0
Eivissa	40,5	68,7	32,5	51,8	19,3
Formentera	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Illes Balears (valor mitjà)	80,3	100,0	67,8	69,0	68,7

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia Circular, Transició Energètica i Canvi Climàtic. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de Direcció General d'Economia Circular, Transició Energètica i Canvi Climàtic. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia

QUADRE I-11.6. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE L'EVOLUCIÓ DE LES EMISSIONS DE GASOS AMB EFECTE D'HIVERNACLE RESPECTE AL 1990 (%)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Illes Balears	● 24,2	● 58,0	● 42,9	● 35,4	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-11.7. RESULTATS DE L'ÍNDEX DE RESILIÈNCIA CLIMÀTICA, PER ILLES (2019-2023)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Illes Balears	● 57,0	● 63,6	● 60,1	● 31,0	s.d.
Mallorca	● 41,8	● 49,2	● 43,0	● 31,1	s.d.
Menorca	● 64,4	● 65,2	● 70,2	● 35,5	s.d.
Eivissa	● 56,5	● 76,3	● 61,3	● 49,0	s.d.
Formentera	● 64,8	● 52,6	● 71,7	● 39,1	s.d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

En el conjunt de les Illes Balears, l'índex parcial (índex de resiliència climàtica) empitjora el 2022, sobretot per Menorca i Formentera, atès que l'índex de temperatura mitjana i emissions de gasos amb efecte d'hivernacle superen l'índex de sequera hidrològica pel pes de ponderació més alt en el conjunt de l'índex parcial.

11.3.

QUALITAT DE L'AIRE

La segona dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears és la qualitat de l'aire. Fa referència a les emissions dels contaminants atmosfèrics principals, concretament a les superacions dels nivells màxims permesos per a la salut humana.

L'índex de la qualitat de l'aire de l'ÍSM es compon de quatre indicadors parcials:

- Superació dels valors d'immissió de NO_2 : valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut.
- Superació dels valors d'immissió de SO_2 : superacions del límit diari per a la protecció de la salut.
- Superacions dels valors d'immissió de PM_{10} : valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut.
- Superació dels valors d'immissió d' O_3 : superacions del valor octohorari de protecció de la salut.

Les dades de tres gasos (en tones) per al període 2011-2022 es detallen en el **gràfic I-11.3**. S'observa una disminució inicial

dels gasos de nitrogen i sofre que coincideix amb la crisi econòmica que va durar fins al 2014. Posteriorment, la línia de tendència és a l'alça fins a la baixada brusca de 2020, provocada pel confinament i les mesures anticovid posteriors.

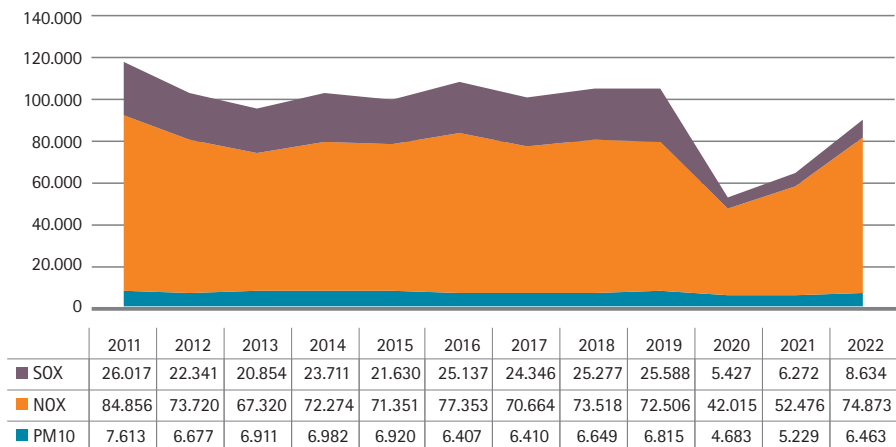
En tots els casos (sobretot en els gasos de sofre i nitrogen), el 2021 i el 2022 són clarament ascendents, coincidint amb la relaxació de les mesures antipandèmia i l'augment del turisme. En el cas de les partícules de PM_{10} , l'efecte no és tan notori, atès que, en aquest cas, els nivells no provenen només de la intervenció humana, sinó també de les entrades periòdiques de pols de procedència sahariana.

De les emissions només es disposa de dades amb un any de retard, però no passa el mateix amb les superacions dels valors d'immissió, de les quals es disposa dels valors de 2023 segregats per illes.

11.3.1. SUPERACIÓ DELS VALORS D'IMMISSIÓ DE NO_2

Aquest indicador fa referència al valor a les superacions del valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut. Per al diòxid de nitrogen, gas produït majoritàriament per a la combustió de motors dièsel, els valors de l'indicador normalitzat figuren en el **quadre I-11.8**, on el descens observat per al conjunt de les Illes Balears és provocat pel major pes de l'illa de Mallorca, on baixa 11,2 punts entre el 2019 i el 2020. Curiosament, aquesta baixada es manté fins al 2023 al centre de Palma.

Gràfic I-11.3.
Evolució d'emissions a les Balears, en tones (2011-2022)

Font: Direcció General d'Economia Circular, Transició Energètica i Canvi Climàtic. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia

S'ha pres com a valor límit el de la mitjana anual que marca el Reial decret 102/2011, que és de $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Es pren com a valor màxim objectiu una concentració de $0 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

11.3.2 SUPERACIÓ DELS VALORS D'IMISSIÓ DE SO_2

Aquest indicador fa referència a les superacions del límit diari per a la protecció de la salut d'aquest gas. Per al diòxid de sofre, gas produït en les combustions de combustibles fòssils (carbó, dièsel i gas natural), que és el principal responsable de la pluja àcida, els valors de l'indicador normalitzat és 100 a totes les illes en tot el període 2019-2023 (vegeu el [quadre I-11.9](#), atès que no s'ha enregistrat cap superació del límit diari).

En qualsevol cas, per a l'elaboració del valor normalitzat s'ha pres com a valor límit diari per a la protecció de la salut humana el que marca el Reial decret 102/2011, que és de $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$, valor que no pot superar-se en més de tres ocasions per any. Es pren com a valor mínim les quatre superacions del límit, i com a valor màxim, les 0 superacions.

11.3.3. SUPERACIONS DELS VALORS D'IMISSIÓ DE PM_{10} : VALOR LÍMIT DE LA CONCENTRACIÓ MITJANA ANUAL PER A LA PROTECCIÓ DE LA SALUT

En aquest cas, l'indicador fa referència al valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut d'aquestes partícules. Per PM_{10} s'entenen les partícules sòlides o líquides el diàmetre de les

quals és inferior a 10 µm (mil·lèsimes de mil·límetre). La seva presència pot ser per causa de l'acció humana, però també pot ser d'origen natural, com passa molt so-

vint a les nostres illes quan hi ha entrades de pols en suspensió provinent de l'Àfrica. Els valors de l'indicador normalitzat figuren en el [quadre I-11.10](#).

QUADRE I-11.8. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SUPERACIONS DELS VALORS D'IMMISSIÓ DE NO2: VALOR LÍMIT DE LA CONCENTRACIÓ MITJANA ANUAL PER A LA PROTECCIÓ DE LA SALUT					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	 37,5	 52,5	 50,0	 38,8	 46,3
Menorca	 72,5	 80,0	 77,5	 78,8	 80,0
Eivissa	 62,5	 76,3	 76,3	 70,0	 71,3
Formentera	 90,0	 92,5	 92,5	 90,0	 92,5
Illes Balears	 57,5	 69,6	 67,9	 62,5	 65,8

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-11.9. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SUPERACIONS DELS VALORS D'IMMISSIÓ DE SO2: SUPERACIONS DEL LÍMIT DIARI PER A LA PROTECCIÓ DE LA SALUT					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	 100,0	 100,0	 100,0	 100,0	 100,0
Menorca	 100,0	 100,0	 100,0	 100,0	 100,0
Eivissa	 100,0	 100,0	 100,0	 100,0	 100,0
Formentera	 100,0	 100,0	 100,0	 100,0	 100,0
Illes Balears	 100,0	 100,0	 100,0	 100,0	 100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-11.10. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SUPERACIONS DELS VALORS D'IMMISSIÓ DE PM10: VALOR LÍMIT DE LA CONCENTRACIÓ MITJANA ANUAL PER A LA PROTECCIÓ DE LA SALUT					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	 37,5	 45,0	 42,5	 38,8	 50,0
Menorca	 51,3	 55,0	 52,5	 45,0	 51,3
Eivissa	 37,5	 37,5	 30,0	 65,0	 62,5
Formentera	 57,5	 62,5	 60,0	 50,0	 62,5
Illes Balears	 42,1	 45,8	 41,7	 49,6	 54,6

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

L'augment de la freqüència de les irrupcions de pols sahariana, a conseqüència directa del canvi climàtic, contribueix que aquest indicador no tengui valors bons a cap de les illes.

Per elaborar el valor normalitzat, s'ha pres com a valor límit de la mitjana anual el que marca el Reial decret 102/2011, que és de 40 µg/m³. El valor màxim correspondria a 0 µg/m³.

11.3.4. SUPERACIÓ DELS VALORS D'IMMISSIÓ D'O₃

En aquest cas, l'indicador es refereix a les superacions del valor octohorari de protecció de la salut d'immissió d'ozó. Aquest gas, que a les capes altes de l'atmosfera ens protegeix dels raigs de longitud d'ona curta (UV, raigs X, raigs γ, etc.), a nivell de terra és un contaminant que es forma sobretot a les zones veïnades i properes a les grans ciutats, però no tant a l'interior, per reacció entre els òxids de nitrogen (provinents dels motors que consumeixen combustibles fòssils i les indústries) i compostos orgànics volàtils en presència de llum solar. En aquest cas, els valors de l'in-

dicador normalitzat figuren en el quadre I-11.11. Hi destaquen els millors valors de 2021 i 2022 respecte de 2020, any en què el confinament va fer baixar dràsticament l'activitat humana. Es detecta un cert empitjorament el 2023, sobretot a Eivissa.

Per obtenir el valor normalitzat, s'ha pres com a valor límit de nombre de superacions del valor octohorari el de 25, segons marca el Reial decret 102/2011, que es pren com a valor mínim. El valor màxim correspondria a 0 superacions.

11.3.5. RESULTAT DE L'ÍNDEX PARCIAL DE LA QUALITAT DE L'AIRE

Tenint en compte els quatre indicadors esmentats i atès el pes de cadascun en l'índex parcial de qualitat de l'aire, els resultats per al període 2019-2022 es visualitzen en el quadre I-11.12.

No s'observen grans variacions, si bé és visible la millora de 2020 respecte de 2019 per causa del confinament. Tot i això, cal tenir en compte que la mesura de la qualitat de l'aire no tan sols és el resultat de l'acció humana a les Illes, sinó que també és conseqüència de la situació atmosfèrica global.

QUADRE I-11.11. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SUPERACIONS DELS VALORS D'IMMISSIÓ D'O ₃ : SUPERACIONS DEL VALOR OCTOHORARI DE PROTECCIÓ DE LA SALUT					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	80,0	80,0	84,0	88,0	92,0
Menorca	84,0	86,0	94,0	90,0	90,0
Eivissa	80,0	80,0	58,0	78,0	66,0
Formentera	44,0	64,0	76,0	56,0	40,0
Illes Balears	81,3	82,0	78,7	85,3	72,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-11.12. RESULTATS DE L'ÍNDEX DE QUALITAT DE L'AIRE, PER ILLES (2019-2023)

	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	 67,8	 72,4	 70,0	 72,2	 71,6
Menorca	 60,6	 66,9	 66,4	 63,1	 69,2
Eivissa	 75,1	 78,7	 79,1	 76,5	 78,6
Formentera	 67,6	 71,5	 64,5	 77,0	 74,0
Illes Balears	 73,0	 79,5	 81,4	 73,5	 74,2

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

11.4.

TRANSICIÓ ENERGÈTICA

La tercera dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears (ISM) és la de transició energètica, que fa referència a les relacions entre el consum energètic a les Illes Balears i la població real; és a dir, l'índex de pressió humana (IPH), el PIB i la proporció de renovables.

L'índex de transició energètica de l'ÍSM es compon de tres indicadors parcials:

- El consum de l'energia final en relació amb l'IPH (ktep/pers.).
- L'eficiència energètica: energia final amb relació a l'energia primària (%).
- Intensitat energètica: consum d'energia primària (tep) pel que fa al PIB.
- Proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (%).

11.4.1. CONSUM D'ENERGIA FINAL EN RELACIÓ AMB L'IPH

Com en anys anteriors, les dades de consum energètic només estan a disposició amb un any de retard, per la qual cosa la informació

arriba fins al 2022. Si es relaciona el consum d'energia final amb la població real de les Illes Balears, s'obté el [quadre I.11.13](#). L'aparició de la pandèmia el 2020 provocà una forta caiguda del consum d'energia final, que inicià la recuperació el 2021. Però més interessant que els valors absoluts és la relació tep/pers., significativament més baixa el 2020. L'explicació l'hem de cercar en els efectes del confinament, amb la influència directa que va tenir en el sector dels transports (terrestres, aeris i marítims), així com en sector de serveis (turisme).

D'aquesta manera, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de consum d'energia final en relació amb l'IPH dona com a resultat el [quadre I-11.14](#). Per les raons esmentades, l'únic valor bo correspon al 2020, però no per raons estructurals, sinó conjunturals. El 2022 es recupera el valor de 2019 (1,38 tep/pers.).

El criteri seguit per elaborar el valor normalitzat és agafar com a valor mínim el pitjor resultat de la sèrie de dades analitzada (1,54 tep/pers.), i adoptar com a valor màxim l'assoliment de l'objectiu d'eficiència energètica del 36 % per al consum d'energia final que marca la UE (estalvi sobre el consum de l'any 2010).

QUADRE I-11.13. CONSUM D'ENERGIA FINAL EN RELACIÓ AMB L'ÍNDEX DE PRESSIÓ HUMANA (ÍPH) (TEP/PERS.)				
	2019	2020	2021	2022
Consum d'energia final (tep)	2.086.513,61	1.297.858,46	1.740.862,85	2.131.761
Mitjana anual de l'IPH a les Illes Balears	1.516.941,4	1.292.241,2	1.394.937,8	1.540.726
Relació tep/pers.	1,38	1,00	1,25	1,38

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Energia i Canvi Climàtic. Conselleria de Transició Energètica i Sectors Productius i l'IPH de l'Ibestat

QUADRE I-11.14. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE CONSUM D'ENERGIA FINAL EN RELACIÓ A L'ÍPH (TEP/PERS.)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Illes Balears	 43,5	 95,5	 61,4	 42,4	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

11.4.2. EFICIÈNCIA ENERGÈTICA: ENERGIA FINAL EN RELACIÓ AMB L'ENERGIA PRIMÀRIA

Aquest indicador fa referència a l'aprofitament que es fa de l'energia: compara la subministrada (primària) amb la consumida (final) i n'extreu l'eficàcia del consum energètic. En el quadre I-11.15, hi figura el consum d'energia final i d'energia primària a les Illes Balears per al període (2019-2022). Cal indicar que, en el total de consum d'energia final figuren els sectors d'indústria (39.481 tep), transport (1.364.514 tep), el primari (33.734 tep), de serveis (327.505 tep), residencial (294.587 tep) i de serveis públics (63.979 tep).

Amb aquestes dades, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'eficiència energètica dona com a resultat el quadre I-11.16. L'any 2020 representa l'únic valor bo, per les raons ja esmentades, mentre que el 2021, en què hi va haver una tran-

sició entre un any totalment turístic (2019) i un de restriccions (2020), també presenta un valor intermedi, si bé més proper al 2019. L'any 2022, l'eficiència energètica arriba a la pitjor dada considerada a l'indicador (68,6 davant 68,8 %), amb la qual cosa dona un valor negatiu. Això indica que l'eficiència energètica es perd més ràpidament del que es recupera l'economia.

En aquest cas, el criteri seguit per elaborar el valor normalitzat és adoptar com a valor mínim el pitjor resultat de la sèrie de dades analitzada (68 %) i prendre com a valor màxim l'assoliment d'un 80 % d'eficiència.

11.4.3. INTENSITAT ENERGÈTICA: CONSUM D'ENERGIA PRIMÀRIA (TEP) EN RELACIÓ AMB EL PIB

En aquest cas, l'indicador es calcula fent una comparativa entre el consum d'ener-

gia primària (tep) en relació amb el PIB. Fa referència a l'eficiència energètica d'una economia en el sentit de quantificar les unitats d'energia (en aquest cas, tep) que es necessiten per produir una unitat de riquesa, és a dir, el PIB. En el **quadre I-11.17**, hi figuren els valors dels darrers anys dels quals es disposa d'informació.

El valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'intensitat energètica, en funció de les dades esmentades, dona com a resultat

el **quadre I-11.18**. Com passa amb l'índex d'eficiència energètica i per les mateixes raons, el 2020 obté el valor òptim. També s'observa que el 2021, tot moure's entre els valors del 2020 i el 2019, és més proper al 2019, tot i estar en procés de recuperació econòmica. El valor de l'any 2022 és pitjor que l'any 2019 (60,3 per 65,5). La conseqüència que se'n deriva és que, com en el cas de l'indicador anterior, es perd a major ritme l'òptim d'intensitat energètica del que es recupera l'economia.

QUADRE I-11.15. CONSUM D'ENERGIA FINAL I D'ENERGIA PRIMÀRIA A LES ILLES BALEARS (2019-2021)

	Consum d'energia final (tep)	Consum d'energia primària (tep)	Relació del consum d'energia final amb el consum d'energia primària (%)
2019	2.086.513,61	2.884.675,00	72%
2020	1.297.858,46	1.665.724,59	78%
2021	1.740.862,85	2.382.983,62	73%
2022	2.131.761	3.108.667	68,6%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia Circular, Transició Energètica i Canvi Climàtic. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia

QUADRE I-11.16. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) D'EFICIÈNCIA ENERGÈTICA: ENERGIA FINAL VS. ENERGIA PRIMÀRIA (%)

	2019	2020	2021	2022	2023
Illes Balears	 31,8	 81,5	 38,2	 0,0	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-11.17. CONSUM D'ENERGIA PRIMÀRIA EN RELACIÓ AMB EL PIB

Any	Consum brut (tep)	PIB a preus de mercat (€)	tep/PIB	Evolució respecte al 2010
2010	2.921.367	26.535.097	0,110	0%
2011	2.831.618	26.398.144	0,107	-3%
2012	2.742.233	25.979.358	0,106	-4%

continua

Any	Consum brut (tep)	PIB a preus de mercat (€)	tep/PIB	Evolució respecte al 2010
2013	3.081.511	25.931.407	0,119	8%
2014	s.d.	26.769.837	s.d.	s.d.
2015	2.711.007	28.245.574	0,096	-13%
2016	2.824.260	29.831.313	0,095	-14%
2017	2.982.776	31.383.376	0,095	-14%
2018	3.029.186	32.767.619	0,092	-16%
2019	2.884.675	33.935.302	0,085	-23%
2020	1.665.725	26.186.402	0,064	-42%
2021	2.382.984	30.321.427	0,079	-29%
2022	3.108.667	35.465.293	0,088	-20%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia Circular, Transició Energètica i Canvi Climàtic. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia i l'INE

QUADRE I-11.18. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) D'INTENSITAT ENERGÈTICA: CONSUM D'ENERGIA PRIMÀRIA EN RELACIÓ AMB EL PIB (TEP/€)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Illes Balears	 65,5	 100,0	 77,9	 60,3	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Per a l'elaboració dels valors normalitzats, s'ha pres com a valor mínim el pitjor resultat de la sèrie de dades analitzada (0,12 tep/€). S'ha pres com a valor màxim l'assoliment de l'objectiu d'eficiència energètica del 39 % per al consum d'energia primària que preveu aprovar pròximament la Unió Europea, que es correspon a 0,07 tep/€.

11.4.4. PROPORCIÓ D'ENERGIA RENOVABLE EN EL CONSUM D'ENERGIA PRIMÀRIA

Aquest índex fa referència a la fracció d'energia renovable, mesurat en tant per cent, respecte del consum total d'energia

primària, per esbrinar l'estat de la nostra comunitat en el procés de descarbonització. Es consideren com a renovables l'energia solar i eòlica, la biomassa i el 50 % de l'energia procedent dels residus biodegradables. En aquest sentit, els valors per al període 2019-2022 figuren en el quadre I-11.19. No es considera l'energia renovable que arriba pel cable de connexió amb la Península.

Aquests valors donen com a resultat l'indicador normalitzat (0-100) de proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (vegeu el quadre I-11.20). El valor de 2020 no respon a una realitat estructural, ja que, si s'observen les dades

del quadre I-11.18 i es tenen en compte els residus (recordem que el Pla d'Acció Nacional d'Energies Renovables 2011-2020 considera el 50 % dels RSU incinerats com a energia renovable), el 2020 va ser l'any que menys renovables va produir dels tres de la sèrie. Però com que aquest any va ser amb diferència el que va tenir el menor valor del consum brut, el quocient surt favorable.

Per obtenir els valors normalitzats, s'ha pres com a valor mínim una participació nul·la de les renovables (0 %). Com a valor màxim s'ha tingut en compte l'assoliment del 40 % de quota d'energia renovable en el consum d'energia, el valor que proposa la Unió Europea per al 2030. L'any 2022 quasi es recupera la menor participació de renovables de l'any 2019.

QUADRE I-11.19. PROPORCIÓ D'ENERGIA RENOVABLE EN EL CONSUM D'ENERGIA PRIMÀRIA (%) (2019-2022)				
	2019	2020	2021	2022
Consum brut	2.884.675	1.665.725	2.382.984	3.108.667
Energia solar i eòlica	9.937	10.483	20.949	25.660
Biomassa	8.194	9.573	10.864	7.957
Renovables	18.131	20.056	31.813	33.617
Renovables + residus	75.772	60.990	80.586	85.725
% de renovable + residus	2,6%	3,7%	3,4%	2,8%

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de la Direcció General d'Economia Circular, Transició Energètica i Canvi Climàtic. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia

QUADRE I-11.20. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE PROPORCIÓ D'ENERGIA RENOVABLE EN EL CONSUM D'ENERGIA PRIMÀRIA (%)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Illes Balears	 6,6	 9,2	 8,5	 6,9	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

11.4.5. RESULTAT DE L'ÍNDEX PARCIAL DE TRANSICIÓ ENERGÈTICA

Amb els valors assolits en els quatre indicadors energètics, el resultat de l'índex de transició energètica per a les Illes Balears en el període 2019-2022 és el que figura en el quadre I-11.21. L'any 2020 va

ser excepcional en molts d'aspectes, raó per la qual els valors indicats en el gràfic per aquest any, com ja hem esmentat en aquest apartat, no s'han de prendre com una situació estructural, sinó conjuntural. Hi ha una millora el 2021, any de transició econòmica, respecte de 2019, tot i que les dades de 2022 empitjoren les de 2019.

QUADRE I-11.21. RESULTATS DE L'ÍNDEX DE TRANSICIÓ ENERGÈTICA, PER ILLES (2019-2022)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Illes Balears	 38,0	 73,1	 48,3	 30,1	s. d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

11.5.

CONSUM I QUALITAT DE L'AIGUA

La quarta dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears és el consum i la qualitat de l'aigua, que pràcticament fa referència al cicle de l'aigua, començant per les reserves hídriques, continuant pel consum d'aigua de proveïment urbà i acabant amb la qualitat de les aigües que entren i surten de les depuradores. Finalment, també es té en compte la influència de tot plegat en la qualitat de les aigües de bany.

L'índex de consum i qualitat de l'aigua de l'ÍSM es compon de cinc indicadors parcials:

- Evolució anual de les reserves hídriques (%).
- Consum d'aigua de proveïment urbà per IPH (litres/persona/dia).
- Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores (%).
- Percentatge d'incompliment de l'aigua residual urbana depurada (ARUD) (%).
- Percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent o bona (%).

11.5.1. EVOLUCIÓ ANUAL DE LES RESERVES HÍDRIQUES

Les reserves hídriques, ponderades i mesurades en tant per cent, en el decurs de 2023 es detallen en el [quadre I-11.22](#), on, a més, figura la variació interanual. Excepte en el cas de Menorca, els anys en què minven les reserves hídriques són més que aquells en què milloren. Hi manquen les dades de Formentera per a l'any 2022.

El valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'evolució anual de les reserves hídriques (%) es detalla en el [quadre I-11.23](#). Les dades no són bones en cap de les illes, atesa la deriva dels darrers anys provocada pel canvi climàtic.

Malgrat la recuperació dels darrers mesos del 2022, la situació continua sent dolenta, com en els anys anteriors. Les extraccions fetes els mesos d'estiu, que és quan hi ha més població a les Illes, afegit a la pluviositat descendent, marquen la tendència.

Per assolir el valor normalitzat, s'agafa com a valor mínim el pitjor en tota la sèrie de dades (42,83 %). Per altra banda, es pren com a valor objectiu mantenir el 100 % de les reserves.

Quadre I-11.22. EVOLUCIÓ DE LES RESERVES HÍDRIQUES PER ILLES, EN % (2010-2022)										
	Mallorca			Menorca			Eivissa		Formentera	
	Reserves hídriques	% de variació anual	Reserves hídriques	% de variació anual	Reserves hídriques	% de variació anual	Reserves hídriques	% de variació anual	Reserves hídriques	% de variació anual
2010	83,7%		58,8%		57,9%		45,5%			
2011	66,5%	-17,2%	59,0%	0,2%	50,9%	-7,0%	52,5%	7,0%		
2012	61,6%	-4,9%	58,0%	-1,0%	57,7%	6,8%	42,8%	-9,7%		
2013	58,3%	-3,3%	58,4%	0,4%	52,8%	-4,8%	44,8%	1,9%		
2014	56,7%	-1,7%	59,3%	0,8%	43,2%	-9,7%	49,0%	4,3%		
2015	58,1%	1,4%	67,3%	8,1%	43,8%	0,6%	43,3%	-5,8%		
2016	46,9%	-11,2%	61,0%	-6,3%	42,8%	-0,9%	48,8%	5,5%		
2017	63,0%	16,1%	61,2%	0,2%	66,2%	23,3%	55,8%	7,0%		
2018	62,8%	-0,3%	57,8%	-3,3%	53,3%	-12,9%	53,4%	-2,3%		
2019	58,9%	-3,8%	60,8%	3,0%	52,0%	-1,3%	57,1%	3,7%		
2020	67,9%	9,0%	62,0%	1,2%	49,6%	-2,4%	55,2%	-1,9%		
2021	55,5%	-12,4%	54,8%	-7,3%	49,4%	-0,2%	50,8%	-4,3%		
2022	56,6%	1,1%	47,9%	-6,9%	54,7%	5,3%	50,2%	-0,7%		
2023	56,7%	0,1%	53,9%	6,0%	44,8%	-9,9%	s.d.	s.d.		s.d.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la DG de Recursos Hídrics. Conselleria del Mar i del Cicle de l'Aigua

QUADRE I-11.23. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) D'EVOLUCIÓ ANUAL DE LES RESERVES HÍDRIQUES

	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	● 28,1	● 43,9	● 22,2	● 24,1	● 24,3
Menorca	● 31,5	● 33,5	● 20,9	● 8,9	● 19,4
Eivissa	● 16,0	● 11,8	● 11,5	● 20,8	● 3,4
Formentera	● 24,9	● 21,6	● 14,0	● 12,9	s.d.
Illes Balears	● 28,1	● 43,9	● 22,2	● 24,1	● 24,3

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

11.5.2. INDICADOR DEL CONSUM D'AIGUA DE PROVEÏMENT URBÀ PER IPH

Les dades de consum d'aigua només estan a disposició amb un any de retard, per la qual cosa la informació arriba fins al 2022.

El 2022, el volum d'aigua de consum subministrat en el conjunt de les Illes Balears va ser de 138,9 hm³ (un 8,6 % més que el 2021), del qual es consumiren 102,4 hm³. Això suposa unes pèrdues del 26,3 % (1,1 punts percentuals menys que l'any anterior).

Per origen de l'aigua subministrada, la subterrània, amb 86,7 hm³, va representar un 62,4 % del total (1,1 punts percentuals menys que el 2021); la desalinitzada, amb 14,5 hm³, suposà un 10,4 % (0,4 punts més que l'any anterior); la indiferenciada (barreja d'aigües subterrànies, dessalinitzades i, fins i tot, superficials en percentatges desconeguts), amb 19,8 hm³, un 14,2 % (en puja 1,3); la potabilitzada (aigües subterrànies amb un contingut alt de sals que ha passat per un procés de potabilització), amb 9,4 hm³, el 6,7 % (en baixa 0,04) i

la superficial, amb 8,6 hm³, un 6,2 % (en baixa 0,5).

Respecte al que és pròpiament el consum, en el [quadre I-11.24](#) figuren els valors registrats en el conjunt de les Illes Balears per al període 2016-2022. El consum se segrega en m³/IPH i en l/PH/dia.

En el [quadre I-11.25](#) figura el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de consum d'aigua de proveïment urbà per IPH (litres/pers./dia).

Menorca té el pitjor valor a causa que, malgrat que disposa de reserves hídriques acceptables, el consum per persona és el més alt de les Illes Balears. En el cas contrari hi ha Formentera, on, malgrat que només es consumeix aigua dessalinitzada, el consum per persona és el més baix de l'arxipèlag.

Per obtenir els valors normalitzats, s'ha pres com a valor mínim el pitjor en tota la sèrie de dades (191,66 litres/pers./dia). Per altra banda, com a valor màxim s'ha adoptat l'objectiu que marca l'OMS, de 100 litres/pers./dia.

QUADRE I-11.24. CONSUM D'AIGUA EN RELACIÓ AMB L'IPH A LES ILLES BALEARS (2016-2022)				
Any	Consum total (hm³)	Valor mitjà de l'IPH	Consum per IPH (m³/pers.)	Consum per IPH (l/pers./dia)
2016	100,02	1.477.597	67,69	185,45
2017	103,71	1.499.345	69,17	189,51
2018	102,09	1.504.351	67,86	185,93
2019	102,49	1.516.941	67,57	185,11
2020	85,91	1.292.241	66,48	182,13
2021	92,94	1.394.938	66,62	182,53
2022	102,38	1.544.525	66,28	181,60

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Direcció General de Recursos Hídrics i l'Ibestat

QUADRE I-11.25. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE CONSUM D'AIGUA DE PROVEÏMENT URBÀ PER IPH (LITRES/PERS./DIA)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	● 5,0	● 10,2	● 9,1	● 9,2	s.d.
Menorca	● 0,0	● 0,0	● 0,0	● 0,1	s.d.
Eivissa	● 21,2	● 14,9	● 17,9	● 16,8	s.d.
Formentera	● 100,0	● 100,0	● 100,0	● 100,0	s.d.
Illes Balears	● 7,1	● 10,4	● 10,0	● 11,0	s.d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

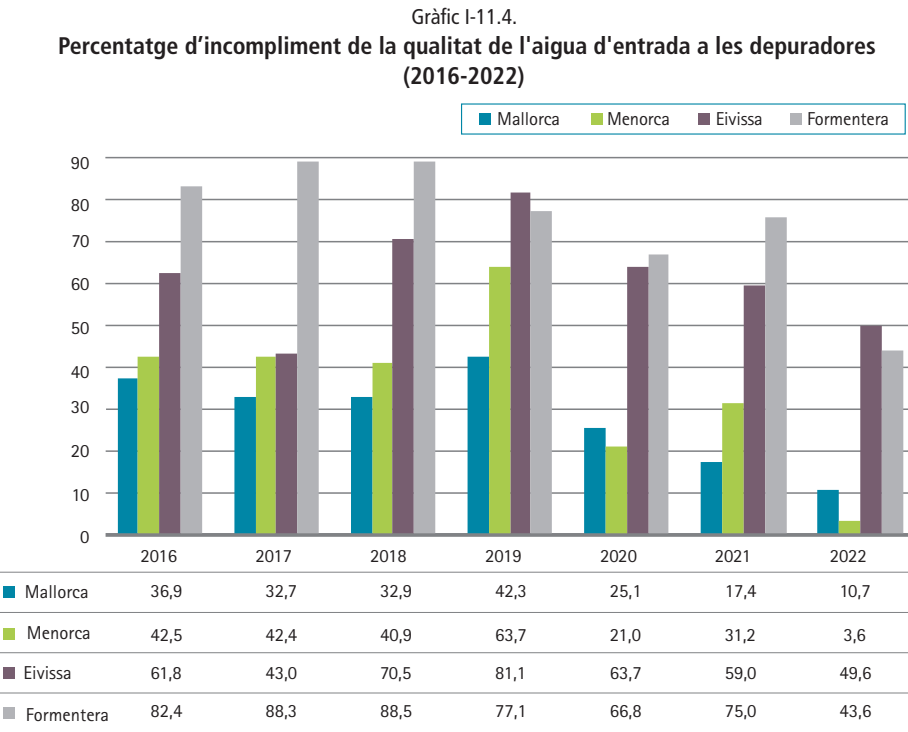
11.5.3. PERCENTATGE D'INCOMPLIMENT DE LA QUALITAT DE L'AIGUA D'ENTRADA A LES DEPURADORES

També les dades d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores només estan a disposició amb un any de retard, per la qual cosa la informació arriba fins al 2022.

Sovint, es valora l'efectivitat de la depuració únicament per la qualitat de les aigües de sortida. Però per poder valorar-la, també s'ha de tenir en compte la qualitat de

les aigües d'entrada, les quals condicionen el producte final. En aquest indicador es mesura el percentatge d'incompliment de les aigües d'entrada en percentatge.

En el [gràfic I-11.4](#) es pot visualitzar l'evolució del percentatge d'incompliment de l'aigua d'entrada a les depuradores, on s'observa l'alt percentatge d'incompliment a les Pitiüses, així com una millora general de la qualitat en totes les illes. Els resultats en el valor normalitzat (0-100) dels incompliments esmentats es detallen en el [quadre I-11.26](#).

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'ABAQUA

QUADRE I-11.26. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE PERCENTATGE D'INCOMPLIMENT DE LA QUALITAT DE L'AIGUA D'ENTRADA A LES DEPURADORES					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	52,2	71,6	80,3	87,9	s.d.
Menorca	28,0	76,3	64,7	95,9	s.d.
Eivissa	8,4	28,0	233,3	44,0	s.d.
Formentera	28,0	24,5	215,3	50,7	s.d.
Illes Balears	52,2	71,6	80,3	87,9	s.d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

S'ha pres com a valor mínim el pitjor en tota la sèrie de dades (88,5 %), i com a valor màxim, l'objectiu que tota l'aigua compleixi els objectius normatius, resultant un 0 % d'incompliment. Hi ha una millora

clara de 2020 respecte de 2019 a causa del confinament. L'any 2022 mostra les millors dades de tota la sèrie i indica una millora evident en les condicions d'entrada a les depuradores.

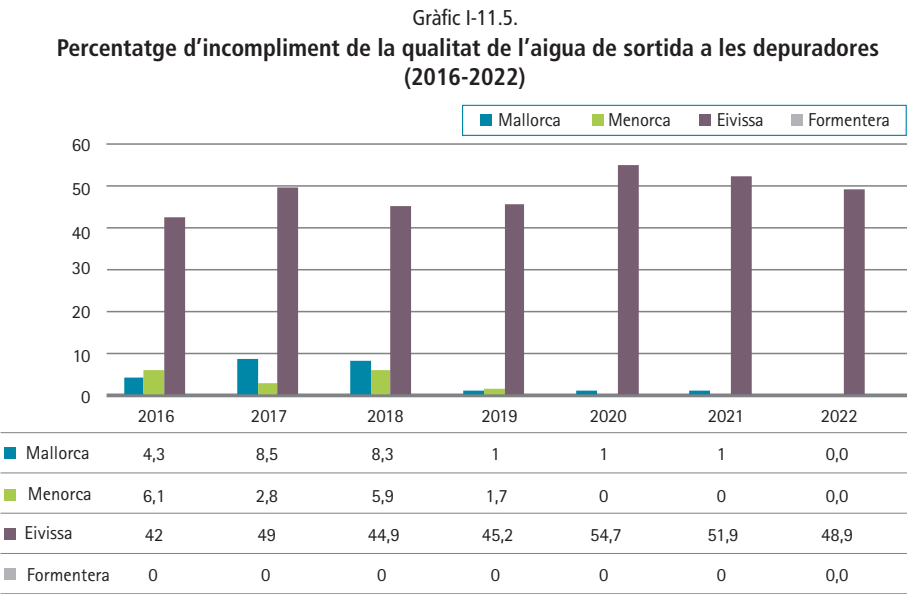
11.5.4. PERCENTATGE D'INCOMPLIMENT DE L'AIGUA RESIDUAL URBANA DEPURADA (ARUD)

Les dades d'incompliment de l'aigua residual urbana depurada (ARUD) només estan a disposició amb un any de retard, per la qual cosa la informació arriba fins al 2022.

Els percentatges d'incompliment dels efluents dels EDAR (anomenats ARUD, aigua residual urbana depurada) per a cadascuna de les illes, en el període 2016-2022 (no disposam de dades de 2023), es visualitza en el [gràfic I-11.5](#). En el cas de Mallorca, el percentatge fa referència als EDAR d'ABAQUA. Els percentatges estan fets sobre el total (ABAQUA) de cada illa.

Els resultats en el valor normalitzat (0-100) dels incompliments esmentats de l'aigua residual urbana depurada (ARUD) es detallen en el [quadre I-11.27](#). S'ha tingut en compte com a valor mínim el pitjor en tota la sèrie de dades (49 %). Com a valor màxim, s'ha pres l'objectiu que tota l'aigua compleixi amb els objectius normatius, resultant un 0 % d'incompliment.

Contràriament al que passa amb els cabals d'entrada, els de sortida mantenen un nivell bo d'efectivitat, amb l'excepció d'Eivissa, on, igual que en anys anteriors, no és així. Llevat d'Eivissa, es mostra una evident millora en les condicions de sortida de les depuradores.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'ABAQUA

QUADRE I-11.27. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE PERCENTATGES D'INCOMPLIMENT DE L'AIGUA RESIDUAL URBANA DEPURADA (ARUD)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	98,0	98,0	98,0	100,0	s.d.
Menorca	96,5	100,0	100,0	100,0	s.d.
Eivissa	7,8	0,0	0,0	0,2	s.d.
Formentera	100,0	100,0	100,0	100,0	s.d.
Illes Balears	98,0	98,0	98,0	100,0	s.d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

11.5.5. PERCENTATGE DE ZONES DE BANY AMB QUALIFICACIÓ EXCEL·LENT O BONA (%)

Com cada any, a finals de la temporada estiuenca del 2023 es fa l'avaluació i la qualificació de les aigües de bany. Cal recordar que la qualitat es classifica

com a «excel·lent», «bona», «suficient» o «insuficient» segons els criteris que no han canviat des de la memòria de 2017. La situació dels punts de mostreig s'indiquen en el quadre I-11.28, on les dades són el percentatge de qualificació excel·lent o bona sobre el total de punts de mostreig.

QUADRE I-11.28. PERCENTATGE DE ZONES DE BANY AMB QUALIFICACIÓ EXCEL·LENT I BONA					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
2011	95,0	97,0	97,0	100,0	95,6
2012	95,0	93,0	100,0	100,0	95,9
2013	95,6	93,4	97,0	100,0	96,4
2014	98,0	90,5	100,0	100,0	97,4
2015	94,5	94,0	100,0	100,0	95,9
2016	94,0	100,0	98,0	100,0	96,4
2017	95,0	97,0	98,0	100,0	95,6
2018	96,0	93,0	93,0	100,0	95,3
2019	98,0	97,0	95,0	100,0	94,4
2020	98,0	94,0	93,0	100,0	96,4
2021	96,0	94,0	88,0	100,0	94,2
2022	96,0	90,0	88,0	100,0	93,2
2023	96,0	96,0	88,0	100,0	92,7

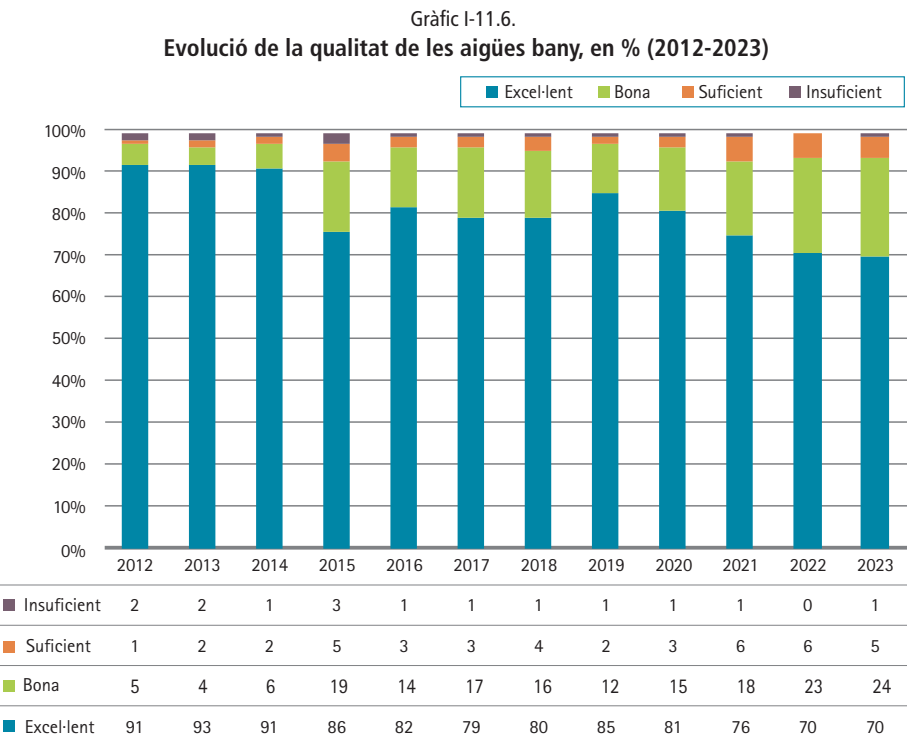
Font: Elaboració pròpia a partir de la DG de Salut Pública

L'evolució interanual de la qualitat de les aigües de bany per al període 2012-2023 dona com a resultat el **gràfic I-11.6**, on les dades són el percentatge de punts de mostreig sobre el total de les Illes Balears. Malgrat que a l'indicador normalitzat els punts amb la qualificació d'excel·lent o bona es consideren en conjunt com a positius, en el gràfic s'observa el descens progressiu de les excel·lents en benefici de les bones. Això indica que hi ha un empitjorament progressiu de la qualitat de l'aigua.

Els resultats en el valor normalitzat (0-100) de l'indicador del percentatge de

zones de bany amb qualificació excel·lent i bona (%) s'esmenten en el **quadre I-11.29**.

Es confirma la tendència a l'empitjorament de la qualitat de les aigües de bany. Cal remarcar que els valors de Menorca i Eivissa són dolents, però que en el primer cas és probable que sigui degut a una situació conjuntural, mentre que a Eivissa ve d'anys anteriors i es pot considerar estructural (recordem la baixa qualitat de les aigües que surten de les depuradores eivissenques).

Font: Direcció General de Salut Pública. Conselleria de Salut

QUADRE I-11.29. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE PERCENTATGE DE ZONES DE BANY AMB QUALIFICACIÓ EXCEL·LENT I BONA					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	78,9	78,9	57,9	57,9	57,9
Menorca	68,4	36,8	36,8	0,0	57,9
Eivissa	47,4	26,3	0,0	0,0	0,0
Formentera	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Illes Balears	41,1	62,1	39,4	28,4	22,8

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-11.30. RESULTATS DE L'ÍNDEX DE CONSUM I QUALITAT DE L'AIGUA, PER ILLES (2019-2022)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Illes Balears	45,3	55,9	48,8	49,4	s.d.
Mallorca	50,1	58,2	51,2	53,5	s.d.
Menorca	44,0	48,7	43,8	40,9	s.d.
Eivissa	18,5	14,5	12,3	16,0	s.d.
Formentera	70,3	68,9	65,6	71,1	s.d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Per elaborar el valor normalitzat, s'ha pres com a pitjor valor el percentatge més baix de zones de bany amb qualificació excel·lent i bona (90,5 %). S'ha agafat com a valor òptim el 100 % de les aigües de bany amb qualificació excel·lent i bona.

dels cabals d'entrada i sortida de les depuradores per al 2023.

A les illes majors, es detecta la millora provocada pel confinament, mentre que a Eivissa la línia és descendent.

11.5.6. RESULTAT DE L'ÍNDEX DE CONSUM I LA QUALITAT DE L'AIGUA

Els resultats de l'índex parcial, atesos els valors i les ponderacions dels indicadors que el componen, es visualitzen en el **quadre I-11.30**. Les dades arriben a 2022, atès que no es disposa de dades de la qualitat

11.6. TERRITORI I BIODIVERSITAT

La cinquena dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears és la de territori i biodiversitat, que fa referència a

la protecció i gestió del territori, tant terrestre com marí, així com la incidència en la biodiversitat.

L'índex de territori i biodiversitat de l'ÍSM es compon de quatre indicadors parcials:

- Percentatge de superfície terrestre protegida.
- Percentatge de superfície marina protegida a través de reserves marines d'interès pesquer.
- Percentatge de superfície forestal cremada respecte a la superfície forestal total.
- Percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori.

11.6.1. SUPERFÍCIE TERRESTRE PROTEGIDA

L'indicador fa referència a la proporció entre la superfície terrestre que disposa d'alguna figura de protecció, identificada per la Direcció General d'Espais Naturals i Biodiversitat del Govern de les Illes Balears, respecte de la superfície terrestre total de cada illa mesurada en tant per cent. Les dades per al 2023 són les que figuren en el [quadre I-11.31](#).

Amb aquestes dades, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de superfície terrestre protegida dona com a resultat el [quadre I-11.32](#). S'ha produït un cert increment de protecció a Mallorca, ja que l'any 2023 s'ha ampliat considerablement la zona protegida del Parc Natural de la Península de Llevant, que passa de 1.673,4 a 10.917,27 hectàrees. Cal tenir en compte que les reserves naturals figu-

ren en el còmput dels espais protegits als quals pertanyen. Per exemple, els monuments naturals del torrent de Pareis i ses Ufanes ja figuren en el còmput del paratge natural de la serra de Tramuntana.

Pel que fa a Menorca, a la superfície de l'albufera des Grau s'han afegit les reserves naturals de la zona. Això també s'ha fet a la superfície protegida de ses Salines d'Eivissa i Formentera. Aquest parc natural presenta territori terrestre tant a Eivissa com a Formentera, i així queda separat a les dades. Els illots entre Eivissa i Formentera s'assignen a aquesta darrera illa.

Per assolir els valors numèrics, s'ha tingut en compte que el *social progress index* utilitza el valor de 40 % de superfície protegida respecte al total com a valor objectiu, partint d'una anàlisi de totes les regions europees.

11.6.2. SUPERFÍCIE MARINA PROTEGIDA A TRAVÉS DE RESERVES MARINES D'INTERÈS PESQUER

Aquest indicador fa referència a les reserves marines establertes a la mar Balear identificades per la Direcció General de Pesca i Medi Marí i per l'Informe Mar Balear respecte de la superfície corresponent a la mar Balear mesurada en tant per cent. La superfície de la mar Balear és de 28.290 km². El valor de la superfície marina protegida s'ha incrementat lleugerament el darrer any 2023 degut a la declaració de les reserves marines de ses Bledes i des Vedrà-Vedranell (Decret 25/2023, de 2 de maig). D'aquesta manera, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percen-

tatge de superfície marina protegida dona com a resultat el **quadre I-11.33**.

A la fi, el percentatge protegit és un 2,38% de la mar Balear. Per tant, la situació no és bona, tenint en compte que, per assolir els valors numèrics de l'indicador, s'ha considerat com a valor objectiu màxim el 10 % de la superfície de la mar Balear.

11.6.3. SUPERFÍCIE FORESTAL CREMADA RESPECTE A LA SUPERFÍCIE FORESTAL TOTAL

Aquest indicador fa referència a la superfície forestal cremada durant un any respecte de la superfície forestal total en percentatge. El 2023, en el conjunt de les Illes Balears es van cremar un total de 22,12 hectàrees, el doble que l'any anterior. Per illes, a Mallorca es cremaren

14,1 hectàrees (un 62 % més que l'any anterior); a Menorca, 0,03 hectàrees (un 97 % menys que l'any anterior); a Eivissa se'n cremaren 8 hectàrees (5 vegades més que el 2022), i a Formentera, 0,00 hectàrees (l'any anterior no hi va haver incendis). Amb aquestes dades, l'evolució de la superfície cremada en el conjunt de les Illes Balears dona com a resultat el **gràfic I-11.7**.

Amb les dades esmentades, el valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de superfície forestal cremada dona com a resultat el **quadre I-11.34**. S'agafa com a valor pitjor el percentatge de superfície forestal cremada equivalent a l'incendi del 2013 de la serra de Tramuntana. Per altra banda, es pren com a valor òptim el 0 %, com a no ocurrència de cap incendi.

QUADRE I-11.31. SUPERFÍCIE TERRESTRE PROTEGIDA (2023)			
Illla	Zona	ha protegides	% del territori
Mallorca	Cabrera	1.316,0	19,2%
	S'Albufera	2.036,2	
	Mondragó	750,3	
	Sa Dragonera	274,4	
	Península de Llevant	1.673,4	
	Serra de Tramuntana	61.961,0	
	S'Albufereta de Pollença	211,4	
	Es Trenc	1.441,1	
Menorca	Albufera des Grau	3.438,3	4,9%
Eivissa	Es Vedrà, es Vedranell i illots de Ponent	232,7	3,2%
	Ses Salines	1.569,0	
Formentera	Ses Salines	1.183,8	14,3%
Illes Balears		85.331,4	15,2%

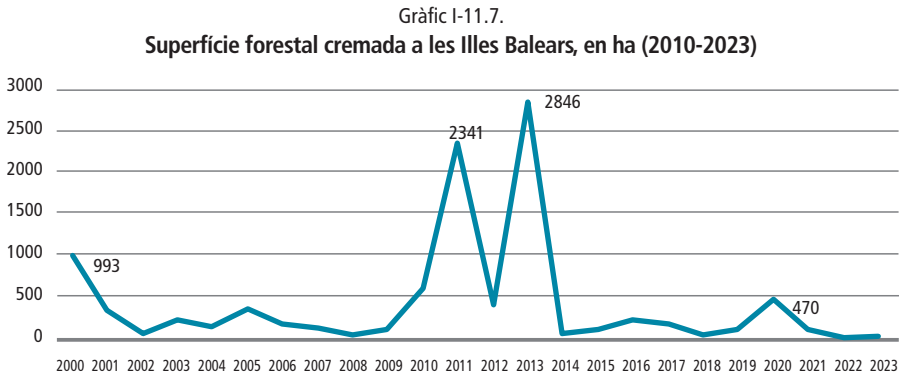
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la DG d'Espais Naturals i Biodiversitat

QUADRE I-11.32. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SUPERFÍCIE TERRESTRE PROTEGIDA (%)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	47,6	47,6	47,9	47,9	54,3
Menorca	12,4	12,4	12,4	12,4	12,3
Eivissa	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0
Formentera	35,8	35,8	35,8	35,8	35,8
Illes Balears	38,0	38,0	38,2	38,2	42,8

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-11.33. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SUPERFÍCIE MARINA PROTEGIDA A TRAVÉS DE RESERVES MARINES D'INTERÈS PESQUER (%)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	22,5	22,5	22,5	22,5	24,0
Menorca	22,5	22,5	22,5	22,5	24,0
Eivissa	22,5	22,5	22,5	22,5	24,0
Formentera	22,5	22,5	22,5	22,5	24,0
Illes Balears	22,5	22,5	22,5	22,5	24,0

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Ibestat

QUADRE I-11.34. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE SUPERFÍCIE FORESTAL CREMADA RESPECTE A LA SUPERFÍCIE FORESTAL TOTAL (%)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	96,5	83,9	96,1	99,7	99,5
Menorca	100,0	100,0	100,0	99,8	100,0
Eivissa	99,1	97,7	99,6	99,8	98,6
Formentera	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Illes Balears	97,5	88,7	97,3	99,7	99,5

* Sense dades, s'imputa la darrera dada disponible.
Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

11.6.4. PERCENTATGE DE SUPERFÍCIE GESTIONADA AMB UN ACORD DE CUSTÒDIA DEL TERRITORI

En aquest cas, l'indicador fa referència a les cobertes no artificials (vegetació natural, agrícola i zones humides) gestionades amb un acord de custòdia del territori. Aquest càlcul s'obté fent el quocient entre la superfície amb acord de custòdia i les cobertes no artificials (cobertes de vegetació natural, agrícoles i zones humides). Les dades de partida figuren en el **quadre I-11.35**.

Amb les dades de la taula, el valor normalitzat (0-100) de percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori es detalla en el **quadre I-11.36**.

Per obtenir els valors, es pren com a valor pitjor un 0 % de superfície amb acord de custòdia. Per altra banda, s'agafa com a òptim el valor equivalent al 7,5 % de superfície de sòl no artificial.

Les dades assignades a l'any 2023 són les de l'any 2022, ja que no s'han obtingut les dades actualitzades.

QUADRE I-11.35. SUPERFÍCIE GESTIONADA AMB UN ACORD DE CUSTÒDIA DEL TERRITORI					
Superfície en custòdia (ha)	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
2019	8.097,4	1.808,7	13,6	0,0	9.919,6
2020	8.585,6	2.704,7	14,5	0,0	11.304,8
2021	8.585,6	2.704,7	14,5	0,0	11.304,8
2022	8.295,5	2.704,7	17.069,0	0,0	28.069,4

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades d'ICTIB i ICGIB

QUADRE I-11.36. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE PERCENTATGE DE SUPERFÍCIE GESTIONADA AMB UN ACORD DE CUSTÒDIA DEL TERRITORI					
	2019	2020	2021	2022	2023*
Mallorca	 32,0	 33,5	 33,5	 32,4	 32,4
Menorca	 38,3	 57,3	 57,3	 57,3	 57,3
Eivissa	 0,4	 0,4	 0,4	 100,0	 100,0
Formentera	 0,0	 0,0	 0,0	 0,0	 0,0
Illes Balears	 28,6	 32,6	 32,6	 80,9	 80,9

* A falta de dades, s'imputa a l'any 2023 el valor de 2022.
Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

11.6.5. RESULTAT DE L'ÍNDEX DE TERRITORI I BIODIVERSITAT

El resultat de l'índex parcial de territori i biodiversitat per a les Illes en el període 2019-2023 és el que figura en el **quadre I-11.37**.

La millora en el conjunt de les Illes Balears és provocada per l'avançament a Eivissa. A la vegada, aquest és conseqüència de la millora de l'indicador del percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori, tot i que representi un 17 % sobre el total de l'índex parcial.

11.7. GESTIÓ I CIRCULARITAT DE RESIDUS

La sisena dimensió de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears (ISM) és la de gestió i circularitat de residus, que fa referència a la quantitat de recursos naturals utilitzats per satisfer les necessitats de les persones. També valora l'eficiència dels

recursos que es fan servir, en el sentit de mantenir-los i recircular-los en el sistema tantes vegades com sigui possible, minimitzant la generació de residus.

L'índex de gestió i circularitat de residus de l'ISM es compon de tres indicadors parcials:

- Generació de residus municipals en relació amb l'IPH.
- Percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats.
- Evolució de la recollida de residus perillosos respecte als valors del 2010.

11.7.1. GENERACIÓ DE RESIDUS MUNICIPALS EN RELACIÓ AMB L'IPH

Aquest indicador analitza l'evolució interanual de la producció de residus municipals mesurats en quilograms per persona i dia, tenint en compte l'IPH. Les dades per al període 2019-2023 es visualitzen en el **quadre I-11.38**. El major pes de Mallorca en el còmput total fa que els valors d'aquesta illa i la del conjunt de l'arxipèlag siguin molt semblants.

Quadre I-11.37. Resultats de l'índex de territori i biodiversitat, per illes (2019-2022)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Illes Balears	41,4	43,1	45,3	45,7	48,2
Mallorca	45,0	43,1	45,3	45,7	48,2
Menorca	35,0	38,3	38,3	38,2	38,7
Eivissa	27,0	26,7	27,1	44,0	44,6
Formentera	36,2	36,2	36,2	36,2	36,7

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Amb les dades del gràfic anterior, l'indicador normalitzat (0-100) de producció de residus municipals dona com a resultat el [quadre I-11.39](#). Per elaborar-lo, s'han tingut en compte els nivells que marca la Llei 8/2019, de residus i sòls contaminats de les Illes Balears. En aquest sentit, s'ha pres com a valor mínim el pitjor resultat dels obtinguts (Mallorca, 1,55 kg/pers./dia), mentre que s'ha agafat com a valor òptim el 15 % de reducció, tenint en compte que serà un valor que s'ha d'incrementar, atès que la llei exigeix assolir un 20 % el 2030 respecte als valors del 2010. Es calcula el valor per a cada illa.

Cal destacar que, en el conjunt de les Illes Balears el confinament decretat a causa de la pandèmia va representar una millora, però la incorporació progressiva del turisme no té una afectació significativa. Cas a part és Formentera, on les fluctuacions de l'IPH són molt importants i això queda reflectit en l'indicador normalitzat. Es detecta una certa millora el 2023 a les illes de Menorca, Eivissa i Formentera. Mallorca també presenta millora, però el valor és lluny del de les altres tres illes.

11.7.2. PERCENTATGE DE RECOLLIDA SELECTIVA RESPECTE AL TOTAL DE RESIDUS GENERATS

En aquest cas, l'indicador fa referència a la proporció, mesurada en tant per cent, de recollida selectiva respecte del total de residus. En el còmput de recollida selectiva, hi entra el paper, el vidre, els envasos i la fracció orgànica (FORM). Tenint en compte aquesta darrera observació, l'evolució dels valors de la proporció de recollida selectiva per al període 2019-2022 es detalla al [gràfic I-11.8](#). Hi ha una millora generalitzada, especialment a Eivissa i Formentera.

Malgrat la millora abans esmentada, els valors no són bons, atès que, d'acord amb els nivells que marca la Llei 8/2019, de residus i sòls contaminats de les Illes Balears, s'ha adoptat com a valor òptim el 65 % de recollida selectiva que ha de tenir lloc el 2030. Tenint en compte que la llei indica el valor sobre recollida selectiva neta, s'incrementa el valor objectiu fins a un 75 %. És a dir, malgrat la millora, encara s'és lluny dels objectius que cal assolir (vegeu el [quadre I-11.40](#)).

QUADRE I-11.38. GENERACIÓ DE RESIDUS MUNICIPALS EN RELACIÓ AMB L'IPH (KG/PERS./DIA)									
Mallorca				Menorca			Eivissa		
	Residus (t)	IPH	Residus kg/ persona/dia	Menorca	IPH	Residus kg/ persona/dia	Eivissa	IPH	Residus kg/ persona/dia
2019	650.871,0	1.147.058	1,55	57.645,1	132.298	1,19	142.699,9	216.579	1,81
2020	510.742,0	984.688	1,42	47.284,2	114.272	1,13	104.266,0	176.444	1,62
2021	558.645,0	1.057.525	1,45	51.838,1	122.630	1,16	102.658,4	195.182	1,44
2022	617.589,2	1.165.948	1,45	57.476,1	136.636	1,15	117.197,0	220.883	1,45
2023	624.419,18	1.201.332,75	1,42	56.552,04	145.733,17	1,06	114.518,72	230.096,75	1,36

Formentera					Illes Balears			
	Formentera	IPH	Residus kg/ persona/dia	Illes Balears	IPH	Residus kg/ persona/dia		
2019	8.852,5	21.007	1,15	860.068,4	1.516.941	1,55		
2020	7.538,0	16.838	1,23	669.830,1	1.292.241	1,42		
2021	10.583,0	19.601	1,48	723.724,6	1.394.938	1,42		
2022	9.694,6	21.057	1,26	801.957,0	1.544.525	1,42		
2023	8.683,82	20.853,08	1,14	804.173,76	1.598.015,75	1,38		

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera i l'Íbstat

11.7.3. EVOLUCIÓ DE LA RECOLLIDA DE RESIDUS PERILLOsos RESPECTE ALS VALORS DEL 2010

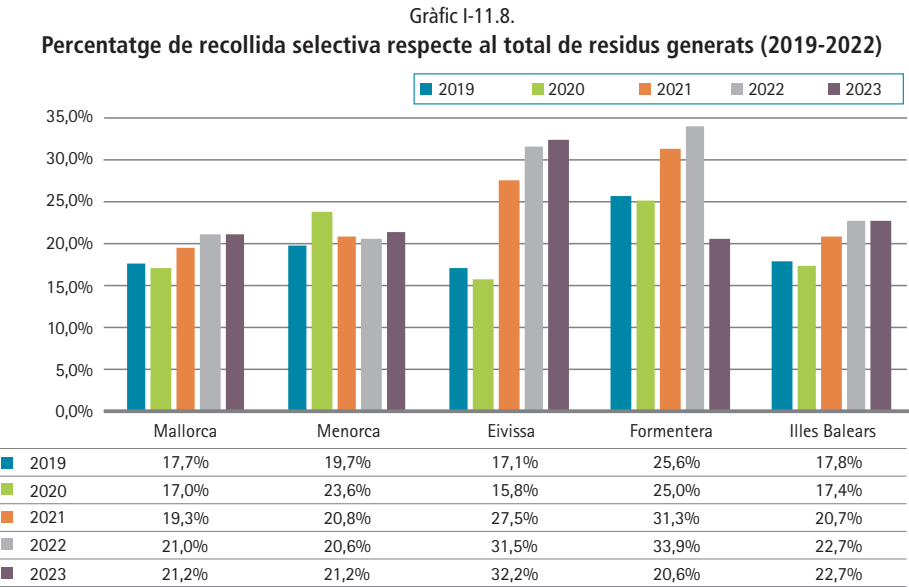
Aquest indicador fa referència, com el nom indica, a la recollida de residus peril·losos, entenent com a tals els que contenen propietats intrínseques que presenten riscos per a la salut i el medi ambient. Les darreres dades de què disposam corresponen a 2017. Per a l'indicador normalitzat (0-100) de recollida de residus peril·losos, es tenen en compte els objectius del Pla Director Sectorial de Prevenció i Gestió de Residus Peril·losos de les Illes Balears (PDSGP-RP). En aquest sentit, com a valor mínim, es pren l'objectiu de reducció del 10 % de la generació de residus peril·losos l'any 2021 respecte als valors del 2010. Com a valor òptim, s'agafa el nivell de reducció més elevat

del 65 %. Atesa la limitació en la disposició de les dades, no s'adjunta quadre de l'evolució de l'indicador normalitzat (0-100).

Les dades assignades a l'any 2023 són les de l'any 2017, ja que no s'han obtingut les dades actualitzades.

11.7.4. RESULTAT DE L'ÍNDEX PARCIAL DE GESTIÓ I CIRCULARITAT DE RESIDUS

Tenint en compte la manca d'informació referent a la generació de residus peril·losos —indicador en el qual s'ha imputat el valor de 2017 a cada any—, el resultat de l'índex parcial de gestió i circularitat de residus dona com a resultat el **quadre I-11.41**, on pràcticament són indistingibles les línies de Mallorca i les Illes Balears.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera

QUADRE I-11.39. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE GENERACIÓ DE RESIDUS MUNICIPALS EN RELACIÓ AMB L'IPH (KG/PERS./DIA)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	● 0,0	● 24,0	● 19,3	● 18,6	● 23,5
Menorca	● 65,0	● 75,9	● 71,5	● 72,5	● 88,6
Eivissa	● 0,0	● 0,0	● 20,4	● 18,1	● 34,4
Formentera	● 72,1	● 59,1	● 13,5	● 52,8	● 74,6
Illes Balears	● 0,1	● 24,2	● 23,9	● 23,7	● 31,6

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-11.40. VALOR DE L'INDICADOR NORMALITZAT (0-100) DE PERCENTATGE DE RECOLLIDA SELECTIVA RESPECTE AL TOTAL DE RESIDUS GENERATS					
	2019	2020	2021	2022	2023
Mallorca	● 23,5	● 22,7	● 25,7	● 28,0	● 28,2
Menorca	● 26,3	● 31,5	● 27,8	● 27,5	● 28,3
Eivissa	● 22,8	● 21,1	● 36,6	● 42,0	● 42,9
Formentera	● 34,1	● 33,4	● 41,7	● 45,2	● 27,5
Illes Balears	● 23,7	● 23,2	● 27,7	● 30,3	● 30,3

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-11.41. RESULTATS DE L'ÍNDEX DE GESTIÓ DE RESIDUS I CIRCULARITAT, PER ILLES (2019-2022)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Illes Balears	● 23,8	● 32,8	● 34,4	● 35,3	● 38,3
Mallorca	● 45,0	● 43,1	● 45,3	● 45,7	● 48,2
Menorca	● 35,0	● 38,3	● 38,3	● 38,2	● 38,7
Eivissa	● 27,0	● 26,7	● 27,1	● 44,0	● 44,6
Formentera	● 36,2	● 36,2	● 36,2	● 36,2	● 36,7

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

11.7.

RESULTATS DE L'INDICADOR
SINTÈTIC MEDIAMBIENTAL DE LES
ILLES BALEARS

L'evolució de l'índex sintètic mediambiental de les Illes Balears des de 2019 queda reflectit en el quadre I-11.42. Malgrat que no es disposa de dades actualitzades per al 2023 de tres dels índexs parcials, igualment es poden extreure algunes conclusions.

La millora observada el 2020 respecte del 2019 i del 2023 és causada per diversos factors, tots a conseqüència de les limitacions de mobilitat decretades arran de la pandèmia. Així, l'índex de qualitat de l'aire va ser afavorit per un descens significatiu del transport, que es va traduir en una baixada important del funcionament de motors alimentats per combustibles fòssils. Aquest fet també es va reflectir en l'índex de transició energètica, en baixar la quantitat d'energia consumida per habitant i, de retruc, en l'augment de la proporció de les energies renovables, no perquè hi

hagués un augment significatiu d'aquestes, sinó perquè en disminuir el consum d'energies d'origen fòssil, la proporció va augmentar sensiblement. En canvi, en altres índexs, com el de resiliència climàtica, hi ha un retrocés, ja que hi influeixen factors naturals que poc tenen a veure amb la mobilitat humana.

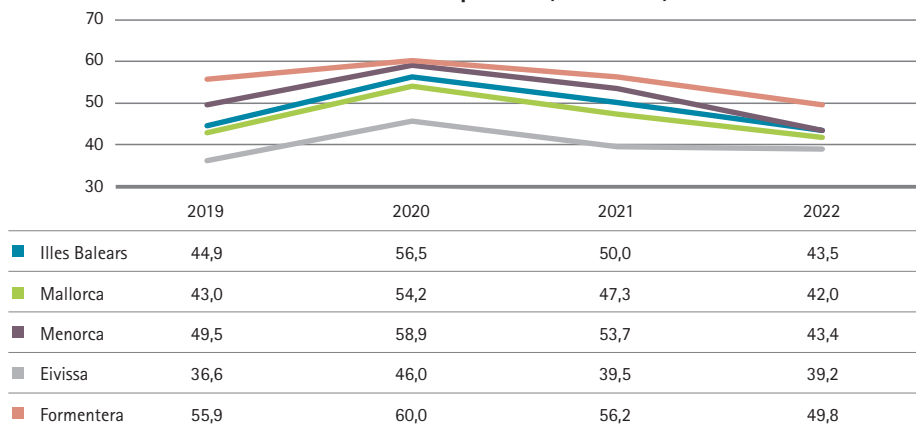
L'evolució de l'ÍSM des del 2020 fins al 2022 o 2023, almenys en els casos en què es disposa de dades, és de lleugera millora, excepte en el cas de la transició energètica. Si bé en tots els casos aquesta no és gaire destacable (en el darrer any, l'índex de gestió del territori i biodiversitat millora 2 punts, i el de gestió i circularitat de residus millora 3 punts), cal remarcar que, malgrat l'augment progressiu d'activitat econòmica, això no s'ha traduït en un empitjorament de la protecció del territori ni de la circularitat en matèria de residus.

L'evolució de l'ÍSM es visualitza en el gràfic I-11.9, on no figuren els valors del 2023 perquè hi falta informació per completar tres dels sis índexs parcials.

QUADRE I-11.42. RESULTAT DE L'ÍSM A LES ILLES BALEARS (2019-2021)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Índex de resiliència climàtica	57,0	63,6	60,1	31,0	s.d.
Índex de qualitat de l'aire	67,8	72,4	70,0	72,2	71,6
Índex de transició energètica	38,0	73,1	48,3	30,1	0,0
Índex de consum i qualitat de l'aigua	45,3	55,9	48,8	49,7	9,0
Índex de gestió del territori i biodiversitat	41,4	40,6	42,1	50,7	52,7
Índex de gestió i circularitat de residus	23,8	32,8	34,4	35,3	38,3
Índex ambiental	44,9	56,5	50,1	43,6	s.d.

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ÍSM del CES IB

Gràfic I-11.9.
Resultat de l'ISM per illes (2019-2021)

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

Si el resum de resultats es fa per anys i illes, per al 2019 s'obté com a resultat el **quadre I-11.43**. En el seu moment, aquell any va ser rècord en quantitat de turistes, amb la qual cosa va resultar un índex sintètic per davall dels 50 punts. De fet, això va arrossegar mals resultats en matèria de circularitat de residus (sobretot a Mallorca i Eivissa) i d'optimització energètica, en aquest cas a causa de les xifres elevades de consum de combustibles fòssils dels sectors de transport i serveis. Així, aquell any es van aconseguir millors resultats pels GEH que el 2018 i la climatologia va acompanyar amb temperatures i pluges lleugerament superiors a la mitjana, la qual cosa explica el valor de l'índex de resiliència climàtica.

Les dades per al 2020 s'esmenten en el **quadre I-11.44**, en què es detecten canvis substancials respecte de l'any anterior. El 2020 va ser l'any en què va irrompre la pandèmia, del confinament i de les restric-

cions. Això va ser determinant en la millora dels índexs, sobretot el de transició energètica, en disminuir el consum de combustibles fòssils, i, d'aquesta manera, millorar el percentatge de renovables. L'índex que va empitjorar més clarament va ser el de resiliència climàtica, ja que, malgrat que es reduïren les emissions de GEH, la temperatura mitjana i la pluviositat (factors no antròpics) no en permeteren una millora. Tot i això, l'ÍSM va millorar en 13,8 punts respecte de l'any anterior.

El 2021 va ser l'any de la recuperació econòmica amb restriccions. Es va quedar lluny de l'afluència turística del 2019, però aquesta augmentà respecte de 2020. Les dades dels índexs per al 2021 es detallen en el **quadre I-11.45**.

El 2021, l'ÍSM va baixar 8,5 punts, baixada en què sobretot va influir l'empitjorament de l'índex de transició energètica, que va

baixar 46,6 punts respecte de l'any anterior (94.9 al 2020) a causa de la recuperació parcial del transport i dels serveis. La resta dels índexs es van moure en valors semblants als de l'any anterior, ja que, malgrat que es produís un augment de l'activitat econòmica, no va ser de la magnitud que hi havia en anys anteriors a la pandèmia i, d'aquesta manera, la influència humana sobre factors mediambientals va ser moderada.

El 2022 s'eliminaren la majoria de les restriccions existents per lluitar contra la covid, la qual cosa es va traduir en un augment significatiu de l'activitat econòmica respecte de 2021. Les dades per al 2022 es detallen en el [quadre I-11.46](#). Es rebaixen els valors per resiliència climàtica, qualitat de l'aire i, sobretot, els de transició energètica, tot un reflex de l'increment de l'activitat econòmica.

QUADRE I-11.43. RESULTAT DE L'ÍSM PER DIMENSIONS I ILLES (2019)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Índex de resiliència climàtica	41,8	64,4	56,5	64,8	57,0
Índex de qualitat de l'aire	60,6	75,1	67,6	73,0	67,8
Índex de transició energètica	38,0	38,0	38,0	38,0	38,0
Índex de consum i qualitat de l'aigua	50,1	44,0	18,5	70,3	45,3
Índex de gestió del territori i biodiversitat	45,0	35,0	27,0	36,2	41,4
Índex de gestió i circularitat de residus	23,7	49,5	23,4	55,1	23,8
Índex ambiental	43,0	49,5	36,7	56,0	44,9

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-11.44. RESULTAT DE L'ÍSM PER DIMENSIONS I ILLES (2020)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Índex de resiliència climàtica	49,2	65,2	76,3	52,6	63,6
Índex de qualitat de l'aire	66,9	78,7	71,5	79,5	72,4
Índex de transició energètica	73,1	73,1	73,1	73,1	73,1
Índex de consum i qualitat de l'aigua	58,2	48,7	14,5	68,9	55,9
Índex de gestió del territori i biodiversitat	43,1	38,3	26,7	36,2	40,6
Índex de gestió i circularitat de residus	32,5	55,6	22,8	49,9	32,8
Índex ambiental	54,3	58,9	46,1	60,0	56,5

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-11.45. RESULTAT DE L'ÍSM PER DIMENSIONS I ILLES (2021)					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Índex de resiliència climàtica	43,0	70,2	61,3	71,7	60,1
Índex de qualitat de l'aire	66,4	79,1	64,5	81,4	70,0
Índex de transició energètica	48,3	48,3	48,3	48,3	48,3
Índex de consum i qualitat de l'aigua	51,2	43,8	12,3	65,6	48,8
Índex de gestió del territori i biodiversitat	45,3	38,3	27,1	36,2	42,1
Índex de gestió i circularitat de residus	31,9	52,5	36,4	35,7	34,4
Índex ambiental	47,3	53,8	39,6	56,3	50,1

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

QUADRE I-11.46. RESULTAT DE L'ÍSM PER DIMENSIONS I ILLES (2022)					
	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
Índex de resiliència climàtica	31,1	35,5	49,0	39,1	31,0
Índex de qualitat de l'aire	63,1	76,5	77,0	73,5	72,2
Índex de transició energètica	30,1	30,1	30,1	30,1	30,1
Índex de consum i qualitat de l'aigua	53,5	40,9	16,0	71,1	49,7
Índex de gestió del territori i biodiversitat	45,7	38,2	44,0	36,2	50,7
Índex de gestió i circularitat de residus	32,5	52,8	37,6	52,0	35,3
Índex ambiental	42,1	43,5	39,3	49,8	43,6

Font: Elaboració pròpia a partir de la metodologia de l'ISM del CES IB

No es disposa de prou dades per elaborar tres dels sis índexs parcials per al 2023, per la qual cosa no figura valor per a l'índex sintètic. Tot i això, destaca que els tres dels quals sí que hi ha dades registren una

millora respecte al 2022, especialment els de qualitat de l'aire i gestió dels residus. En tot cas, cal tenir present que els anys secs i calorosos, cada vegada més intensos, afecten l'índex de resiliència climàtica

i no en tenim cap control. La recuperació econòmica suposa un empitjorament en els índexs de transició energètica i consum

i qualitat de l'aigua. Per tant, són dos àmbits en què una afluença massiva de turistes tradicionalment ha jugat en contra.

BLOC II

MERCAT DE TREBALL I POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ

1

ANÀLISI DEL MERCAT DE TREBALL

En aquest apartat s'analitza l'evolució del mercat de treball de les Illes Balears, fent especial incidència a l'any 2023. Per això s'utilitzen les principals fonts disponibles sobre la matèria: l'Enquesta de població activa, l'enquesta trimestral del cost laboral de l'INE i els registres d'afiliació a la Seguretat Social (TGSS), així com les demandes d'ocupació, atur i contractes registrats al Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB).

1.1.

ANÀLISI DE LES DADES D'AFILIACIÓ A LA SEGURETAT SOCIAL

L'any 2022 va representar el retorn als nivells previs a la pandèmia provocada per la covid-19 en la majoria d'indicadors econòmics. El 2023 ja se superen les fites que històricament s'havien assolit en les xifres del mercat de treball. D'aquesta manera, l'any 2023 es tanca amb una mitjana de 547.142 treballadors i treballadores d'alta a la Seguretat Social a les Illes Balears. En comparació amb el 2022, l'afiliació ha pujat en gairebé 24.000 efectius i això, en termes relatius, suposa un increment del 4,6%. Aquesta quantitat és la més alta de la sèrie estadística. En comparació, en el conjunt d'Espanya les dades d'afiliació

del 2023 experimenten un augment del 2,7% en termes interanuals i se situen també en màxims històrics.

Juntament amb l'evolució del nombre de persones ocupades, cal analitzar el nombre d'hores treballades. D'aquesta manera, i segons les dades de l'Ibestat, l'afiliació equivalent a temps complet puja el 2023 un 6,7% respecte a l'any anterior, un increment superior al del nombre total de treballadors del règim general (5,4%), fet que indica un major increment de les hores treballades (vegeu el [quadre II-1.1](#)).

Per sexe, el 2023 les afiliades a la TGSS són 255.825 i representen el 46,8% del conjunt d'afiliació. Els homes són 291.317 i suposen el 53,2% restant. Respecte al 2022, hi ha un increment de l'afiliació similar entre les dones (4,6%) i els homes (4,5%), la qual cosa indica que el ritme de creació d'ocupació es dona amb una intensitat similar en els dos col·lectius (vegeu el [quadre II-1.2](#)).

En el conjunt d'Espanya, les dones ocupades representen el 47,1% del total d'ocupació del 2022. Tot i que de manera pausada, s'incrementa el pes de les dones ocupades sobre el total de l'ocupació i han passat de representar el 46,3% en el 2014 a l'actual 46,8%. Històricament, les dones tenien més pes sobre el total de la població ocupada a les Balears que en

el conjunt d'Espanya, si bé la incorporació de les dones en el mercat de treball s'ha incrementat arreu del territori, de manera

que s'ha equiparat progressivament el percentatge de dones ocupades sobre el total d'ocupats (vegeu el quadre II-1.3).

QUADRE II-1.1. AFILIACIONS AL RÈGIM GENERAL DE LA SEGURETAT SOCIAL EN EQUIVALÈNCIA A JORNADA COMPLETA A LES ILLES BALEARS (2016-2023)				
	Nombre d'afiliacions al règim general	% de var. interanual	Afiliacions en EJC	% de var. interanual
2016	350.775	6,2	318.882	6,6
2017	374.371	6,3	343.382	7,4
2018	389.084	6,7	360.334	7,7
2019	398.020	3,9	366.711	4,9
2020	356.467	-10,4	325.035	-11,4
2021	364.915	2,4	338.386	4,1
2022	411.508	12,8	380.638	12,5
2023	433.581	5,4	406.095	6,7

Font: Ibestat (2023), afiliats i comptes de cotització a la Seguretat Social (dades TGSS)
EJC: Equivalència a jornada completa. Mitjana anual dels quatre trimestres.

QUADRE II-1.2. TREBALLADORS I TREBALLADORES EN ALTA LABORAL A LES ILLES BALEARS PER SEXE (2015-2023)									
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Total	432.487	455.257	480.471	496.712	506.882	462.613	473.763	523.163	547.142
Homes	230.473	243.004	257.513	266.283	271.511	248.213	253.409	278.704	291.317
Dones	202.014	212.253	222.958	230.429	235.371	214.400	220.354	244.460	255.825

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

QUADRE II-1.3. EVOLUCIÓ DEL PES DE LA POBLACIÓ OCUPADA FEMENINA SOBRE EL TOTAL DE POBLACIÓ OCUPADA A LES ILLES BALEARS I ESPANYA (2015-2023)		
	Illes Balears	Espanya
2015	46,7%	46,2%
2016	46,6%	46,2%
2017	46,4%	46,2%
2018	46,4%	46,2%
2019	46,4%	46,4%
2020	46,3%	46,5%
2021	46,5%	46,6%
2022	46,7%	46,8%
2023	46,8%	47,1%

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

Per sectors econòmics, el 2023 el sector dels serveis concentra més de 8 de cada 10 treballadors de les Illes Balears (449.090 de persones afiliades, el 82,1 %); el segueix la construcció, amb 60.341 treballadors (11,0 %); la indústria, amb 29.903 efectius (5,5 %), i, finalment, l'agricultura, amb 6.655 persones (1,2 %). Respecte al 2022, és la construcció el sector que presenta l'increment més alt (5,5 %). El segueixen el sector de serveis (4,6 %) i la indústria (2,6 %) i l'agricultura (1,2 %) (vegeu el [quadre II-1.4](#)).

Més en detall, les activitats econòmiques que experimenten un increment més alt de l'afiliació, en termes relatius, són: les activitats de les seues centrals, activitats de consultoria de gestió empresarial (19,2 %), el transport aeri (18,1 %) i transport marítim (12,3 %), recerca i desenvolupament (9,3 %), així com la publicitat i els estudis de mercat (9,3 %). És important remarcar que els serveis d'allotjament continuen amb forts increments d'afiliació, concretament un 9,0 % per sobre de la xifra del 2022, que ja va ser històrica. En canvi, perden afiliació les activitats de cinematografia, de vídeo i de programes de televisió, activitats d'enregistrament de so i edició musical (-25,5 %), la indústria del cuir i el calçat (-8,0 %) i la reparació d'ordinadors, d'efectes personals i efectes domèstics (-3,4 %), entre d'altres.

Per règims, el 2023, un 79,2 % de les persones afiliades d'alta a les Balears estan en el règim general, mentre que en el d'autònoms aquest percentatge és del 18,1 %. La resta de persones d'alta a la Seguretat Social (2,6 %) es classifiquen en els règims especials. En termes interanuals, augmen-

ta sobretot l'afiliació en el règim general (5,4 %), molt per sobre del règim d'autònoms (2,1 %). Pel que fa als règims especials, augmenta l'afiliació sobretot en el règim de la mar (3,6 %), seguit de l'agrari (1,1 %). En canvi, es dona un descens en el règim de la llar (-3,0 %), que presenta una tendència descendent des de fa una sèrie d'anys (vegeu el [quadre II-1.5](#)).

La importància dels autònoms en el teixit productiu balear és molt rellevant, i més si es té en compte que també hi ha assalariats dependents de treballadors autònoms. De fet, durant el 2023 un total de 34.990 assalariats, de mitjana, treballaven per a un autònom, un 3,5 % més que el 2022. Així, si es considera el nombre de treballadors autònoms més els assalariats que tenen a càrrec, el pes que representen sobre el total de l'ocupació puja a un 24,5 %¹.

Quant al tipus de contracte, del conjunt de treballadors amb informació sobre la tipologia del seu contracte (399.597 persones), 360.027 estan d'alta amb un contracte indefinit i representen el 90,1 % del total. Alhora, els afiliats i les afiliades amb un contracte temporal sumen 39.571 persones (un 9,9 %). Els efectes de la reforma laboral regulada en el Reial decret llei 32/2021, de 28 de desembre, convalidat el 3 de febrer de 2022, es deixen sentir de manera clara en la qualitat de la contractació. D'aquesta manera, els treballadors i les treballadores amb un contracte indefinit són, per segon any consecutiu, els que han experimentat

1, Vegeu la publicació periòdica *Evolució i perfil del treball autònom* de l'Observatori del Treball de les Illes Balears, disponible a: http://www.caib.es/sites/observatorideltreball/ca/perfil_autanoms/.

un increment més alt, concretament del 12,7 %. En canvi, el personal treballador temporal ha patit un descens del 33,2 %, amb la qual cosa ha passat de represen-

tar el 29,0 % del total d'afiliats el 2021 al 9,9 % el 2023. Es tracta del percentatge més baix d'afiliacions de caire temporal de tota la sèrie històrica.

QUADRE II-1.4. CREIXEMENT DE L'Ocupació PER SECTORS D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS (2022-2023)

	2022	2023	Var. abs.	Var. (%)
Total	523.163	547.142	23.978	4,6
Agricultura	6.582	6.655	73	1,1
Indústria	29.134	29.903	769	2,6
Construcció	57.204	60.341	3.137	5,5
Serveis	429.225	449.090	19.865	4,6

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

QUADRE II-1.5. TREBALLADORS I TREBALLADORES EN ALTA LABORAL SEGONS EL RÈGIM A LES ILLES BALEARS (2015-2023)

	2015	2016	2017	2018	2019
Total	432.487	455.257	480.471	496.712	506.882
Règim general	330.097	350.775	374.371	389.084	398.020
RE autònoms	85.932	88.043	89.949	91.923	93.668
RE treballadors de la llar	11.790	11.582	11.123	10.599	10.110
RE agrari	2.492	2.598	2.613	2.620	2.562
RE treballadors de la mar	2.177	2.259	2.413	2.486	2.522

	2020	2021	2022	2023	% var. 23-22
Total	462.612	473.763	523.163	547.142	4,6
Règim general	356.467	364.915	411.508	433.580	5,4
RE autònoms	91.674	93.997	97.112	99.177	2,1
RE treballadors de la llar	9.725	9.927	9.419	9.139	-3,0
RE agrari	2.561	2.663	2.561	2.589	1,1
RE treballadors de la mar	2.185	2.262	2.564	2.657	3,6

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

Els treballadors fixos discontinus, per la seva banda, suposen 109.484 altes a la Seguretat Social de mitjana durant el 2023. Registren un increment de l'11,5% en termes interanuals i s'assoleix així la xifra més alta de la sèrie històrica. De fet, aquesta figura contractual esdevé la gran beneficiària de la reforma laboral. El marcat component estacional continua sent la principal característica d'aquest contracte, que el mes de juliol assoleix les 184.390 afiliacions. En canvi, el mes amb el menor volum va ser el del mes de gener, amb 29.745 altes. Tanmateix, el darrer trimestre del 2023 es dona una reducció dels afiliats amb contracte fix discontinu en comparació amb l'any anterior (vegeu el [quadre II-1.6](#)).

Per illes, l'afiliació es concentra en un 79,2% a Mallorca; la segueixen Eivissa, amb un 13,0%, i Menorca, amb un 6,4%. Finalment, Formentera concentra el 0,9% restant. Totes les illes mostren increments de l'afiliació respecte al 2022, i les Pitiüses són novament les que ho fan de manera més significativa: Eivissa, un +5,3% i Formentera, un +4,6%. Mallorca presenta un increment del 4,4%. Finalment, a Menorca l'augment del nombre de treballadors i treballadores afiliats i afiliades a la Seguretat Social és del 3,5% (vegeu el [quadre II-1.7](#)).

Les dades de l'estadística del padró continu a 1 de gener de 2023 mostren com les Illes Balears continuen sent la comunitat autònoma amb el percentatge més alt de població de nacionalitat estrangera sobre el total de població, amb el 20,5%, seguida de Catalunya (17,2%) i la Comunitat Valenciana (17,0%). Les Illes Balears se situen 7,2 punts percentuals per sobre de la mitjana estatal, en què el pes dels estrangers és del 12,7%.

Segons dades de la TGSS, el 2023 es comptabilitzen de mitjana 117.183 treballadors d'alta de nacionalitat estrangera, la qual cosa suposa el 21,4% del conjunt de treballadors d'alta a la Seguretat Social, dels quals un 9,0% són persones de la Unió Europea i un 12,4% són no comunitàries. Les Balears continuen sent la comunitat autònoma amb el major pes de població estrangera sobre el total de treballadors d'alta a la Seguretat Social.

La variació interanual dels afiliats estrangers a les Balears el 2023 ha estat elevada, però no tant com l'any anterior, i sobretot entre els estrangers no comunitaris (+13,8%), seguit dels estrangers comunitaris (+8,1%), significativament per sobre de l'increment dels nacionals (+3,1%) (vegeu el [quadre II-1.8](#)).

1.2.

ANÀLISI DE L'OCUPACIÓ SEGONS L'ENQUESTA DE POBLACIÓ ACTIVA

L'Enquesta de població activa (EPA) estima 589.600 persones ocupades a les Illes Balears de mitjana el 2023². Aquesta xifra representa un increment de 13.700 efectius ocupats respecte al 2022, que en termes relatius equival a un increment del 2,4%.

2. El mes d'abril de 2024 l'INE va incorporar a les dades de l'EPA un canvi de base poblacional. Aquest canvi consisteix en la incorporació i actualització de les sèries de població i habitatges derivades del Cens de població i habitatges de 2021, en substitució de les que s'utilitzaven fins llavors, basades en el cens de 2011. Això comporta la revisió dels factors d'elevació de l'enquesta, que es calculen a partir de les poblacions mencionades des del primer trimestre de 2021.

Quadre II-1.6. EVOLUCIÓ DE LES AFILIACIONS PER TIPUS DE CONTRACTE A LES ILLES BALEARS (2022-2023)														
	Indefinitos fixos discontinus (1)			Altres indefinitos			Total d'indefinitos			Temporals			Total d'afiliats (2)	
	2022	2023	% variació	2022	2023	% variació	2022	2023	% variació	2022	2023	% variació	2022	% variació
Gener	15.530	29.745	91,53	195.717	241.931	23,61	211.247	271.676	28,61	83.051	38.537	-53,60	326.403	343.320
Febrer	26.653	42.783	60,52	199.400	245.643	23,19	226.053	288.426	27,59	82.125	38.244	-53,43	340.576	360.057
Març	53.957	79.213	46,81	205.866	248.926	20,92	259.823	328.139	26,29	76.361	38.484	-49,60	368.842	400.604
Abril	111.827	131.234	17,35	213.345	251.135	17,71	325.172	382.369	17,59	69.168	39.632	-42,70	427.339	456.646
Maig	147.316	164.104	11,40	218.032	250.296	14,80	365.348	414.400	13,43	62.420	39.967	-35,97	461.302	489.244
Juny	163.124	177.650	8,90	223.269	250.971	12,41	386.393	428.621	10,93	58.378	42.384	-27,40	478.431	505.765
Juliol	173.148	184.390	6,49	227.706	250.511	10,02	400.854	434.901	8,49	58.140	44.655	-23,19	491.445	513.846
Agost	168.922	177.691	5,19	227.683	248.970	9,35	396.605	426.661	7,58	52.536	42.547	-19,01	481.163	499.003
Setembre	153.091	166.165	8,54	231.437	252.096	8,93	384.528	418.261	8,77	46.233	41.375	-10,51	463.806	494.155
Octubre	91.244	90.993	-0,28	234.403	252.455	7,70	325.647	343.448	5,47	41.781	37.026	-11,38	400.599	415.182
Novembre	40.241	38.182	-5,12	238.280	256.705	7,73	278.521	294.887	5,88	40.286	35.895	-10,90	352.157	365.636
Desembre	32.730	31.657	-3,28	239.366	256.874	7,31	272.096	288.531	6,04	40.644	36.103	-11,17	346.028	359.512
Mitjana anual	98.149	109.484	11,55	221.209	250.543	13,26	319.357	360.027	12,73	59.260	39.571	-33,23	411.508	433.581

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social
(1) Afiliacions al règim general. El total d'afiliats contractats inclou la categoria «no consta». El sumatori d'indefinitos i temporals no es correspon amb el total.
(2) El total d'afiliats al règim general.

QUADRE II-1.7. TREBALLADORS I TREBALLADORES AFILIATS A LES ILLES BALEARS PER ILLES (2022-2023)

	2022	2023	Variació interanual	
			Absoluta	Relativa (%)
Total	523.163	547.142	23.978	4,6
Mallorca	414.798	433.131	18.333	4,4
Menorca	33.690	34.865	1.175	3,5
Eivissa	67.335	70.932	3.598	5,3
Formentera	4.571	4.781	210	4,6
Altres províncies	2.770	3.432	662	23,9

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

QUADRE II-1.8. TOTAL D'AFILIATS I AFILIADES ESTRANGERS A LA SEGURETAT SOCIAL A LES ILLES BALEARS (2023)

	Unió Europea	No UE	Total	% UE	% no UE
Gener	35.679	48.833	84.512	42,2	57,8
Febrer	37.735	51.880	89.615	42,1	57,9
Març	43.332	59.462	102.794	42,2	57,8
Abril	52.064	71.463	123.527	42,1	57,9
Maig	58.170	79.455	137.625	42,3	57,7
Juny	60.917	82.676	143.593	42,4	57,6
Juliol	61.836	83.367	145.203	42,6	57,4
Agost	60.369	82.685	143.054	42,2	57,8
Setembre	58.750	81.515	140.265	41,9	58,1
Octubre	46.174	63.906	110.080	41,9	58,1
Novembre	39.571	54.441	94.012	42,1	57,9
Desembre	38.640	53.270	91.910	42,0	58,0
Mitjana	49.436	67.746	117.183	42,2	57,8

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

Es tracta d'un creixement relatiu més suau que amb les dades de Tresoreria, si bé les diferències metodològiques entre ambdues fonts són importants. S'assoleix per segon any consecutiu un màxim històric d'ocupació.

Pel que fa a les hores efectives treballades, es dona un increment del 3,9 % el 2023, per sobre de l'augment de l'ocupació. Aquesta variable, que és la millor per mesurar l'evolució econòmica des de l'àmbit laboral, mostra la robustesa del mercat la-

boral, i com més persones ocupades també creix el nombre d'hores treballades, la qual cosa suposa que no hi ha un repartiment del treball i es redueix la parcialitat (vegeu el quadre II-1.9).

Per sectors econòmics, l'EPA mostra un increment de l'ocupació en el sector dels serveis, que guanya 21.000 efectius, el que equival a un 4,4 % en termes relatius. En canvi, l'enquesta presenta un descens dels ocupats en la resta de sectors econòmics: el sector industrial perd 2.400 efectius i això suposa un descens del 6,1 %. En el cas de la construcció, el descens es quantifica en 4.300 efectius, una caiguda del 7,1 % en termes relatius. Finalment, el sector agrari experimenta un descens del 16,7 % (vegeu el quadre II-1.10).

Segons les dades de l'Enquesta de població activa, del total de 589.600 efectius ocupats l'any 2023, 494.600 són assalariats, fet que suposa el 83,9 % del total de persones ocupades a les Balears. Les 94.500 restants són treballadors i treballadores per compte propi i representen el 16,0 % del total. Respecte al 2022, creix el nombre d'assalariats un 3,8 %, mentre que el nombre de treballadors i treballadores per compte propi experimenta un descens del 5,0 %

El col·lectiu de treballadors assalariats del sector privat creix en 15.600 efectius, un 4,0 % en termes interanuals, per sobre del nombre d'assalariats i assalariades del sector públic, que ho fa en 2.700 ocupats, un 3,1 % respecte de l'any anterior.

QUADRE II-1.9. EVOLUCIÓ DE L'OCUPACIÓ A LES ILLES BALEARS (2011-2023)					
	Població ocupada	Variació		% var. hores efectives treballades	
		Absoluta	Relativa	Total d'ocupats	Assalariats
2011	465.100	-13.300	-2,8	-4,4	-6,7
2012	471.800	6.700	1,4	0,5	-0,3
2013	475.800	4.000	0,8	2,9	3,6
2014	482.900	7.100	1,5	1,4	1,7
2015	509.600	26.700	5,5	3,2	3,1
2016	530.600	21.000	4,1	2,8	5,7
2017	537.500	6.900	1,3	0,6	1,4
2018	560.100	22.675	4,2	6,0	6,2
2019	571.200	10.975	2,0	1,1	1,3
2020	528.200	-42.925	-7,5	-22,4	-23,5
2021	538.000	24.675	4,7	12,2	9,5
2022	575.900	39.475	7,1	11,0	15,5
2023	589.600	13.700	2,4	3,9	6,1

Font: INE i l'ebstat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

QUADRE II-1.10. EVOLUCIÓ DE LA POBLACIÓ OCUPADA (MILERS) PER SECTORS D'ACTIVITAT A LES ILLES BALEARS PER TRIMESTRES (2015-2023)

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Total
2015	5,3	37,8	45,0	421,5	509,6
2016	4,4	35,4	50,1	440,7	530,6
2017	4,5	41,1	51,7	440,3	537,5
2018	8,8	40,2	48,9	462,3	560,1
2019	5,8	37,0	63,7	464,6	571,2
2020	5,0	36,0	56,8	430,4	528,2
2021	6,4	36,3	56,1	439,3	538,0
2022	3,6	39,1	60,2	473,0	575,9
2023	3,0	36,7	55,9	494,0	589,6

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Pel que fa als treballadors ocupats per compte propi, el nombre dels que treballen en la categoria d'ocupadors ha estat 29.700, la qual cosa significa un descens del 15,6 % respecte a l'any 2022. En canvi, el 2023 la categoria d'empresaris sense assalariats assolix la xifra de 61.700 persones, un 2,5 % per sobre de la xifra del 2022, amb un pes del 65,3 % sobre el total de treballadors per compte propi (vegeu el [quadre II-1.11](#)).

1.3.

L'ESTACIONALITAT I LA TEMPORALITAT

L'estacionalitat és un fet indiscutible que forma part del model econòmic de les Balears i que es dona de manera més accentuada a les illes menors, en què la tempo-

rada turística té una durada més curta que a Mallorca. Els efectes laborals de l'estacionalitat són prou coneguts: més dificultat per sumar períodes de cotització, amb els efectes que això produeix en els nivells de protecció social, entre d'altres.

D'aquesta manera, el juliol de 2023 a les Illes Balears hi ha un 34,6 % més de treballadors i treballadores d'alta a la Seguretat Social que el mes de desembre (l'any anterior aquesta diferència suposava un 33,8 %). Tanmateix, aquesta dada se situa molt per sobre de la del conjunt d'Espanya, en què l'afiliació del desembre el 2023 se situa just un 0,2 % per sota de la del juliol. Com s'ha dit, es donen diferències per illes, ja que les Pitiüses històricament presenten el nivell més elevat d'estacionalitat: Formentera (156,7 %) i Eivissa (80,2 %), seguides de Menorca (48,9 %) i de Mallorca (26,8 %) (vegeu el [quadre II-1.12](#)).

QUADRE II-1.1.1. TREBALLADORS OCUPATS PER SITUACIÓ LABORAL A LES ILLES BALEARS (2019-2023)

	2019	%	2020	%	2021	%
Total de treballadors	571,2	100,0	528,2	100,0	538,0	100,0
Treballadors per compte propi: total	99,8	17,5	100,5	19,0	106,9	19,0
Treballadors per compte propi: ocupador	34,6	34,7	30,0	29,9	31,4	29,9
Treballador per compte propi: empresari sense assalariats o treballadors independents	63,3	63,4	67,8	67,5	72,4	67,5
Treballadors per compte propi: membre de cooperativa	..	0,0	..	0,0	..	0,0
Treballadors per compte propi: ajuda familiar	2,0	2,0	2,7	2,7	3,1	2,7
Total assalariats	470,9	82,4	427,5	80,9	430,9	80,9
Assalariats del sector públic	75,9	16,1	81,0	18,9	88,2	18,9
Assalariats del sector privat	394,9	83,9	346,5	81,1	342,7	81,1
Una altra situació	0,5	0,1	0,2	0,0	0,2	0,0
			2022	%	2023	%
Total de treballadors			575,9	100,0	589,6	100,0
Treballadors per compte propi: total			99,5	17,3	94,5	16,0
Treballadors per compte propi: ocupador			35,2	35,4	29,7	31,4
Treballador per compte propi: empresari sense assalariats o treballadors independents			60,2	60,5	61,7	65,3
Treballadors per compte propi: membre de cooperativa			0,1	0,0	0,1	0,1
Treballadors per compte propi: ajuda familiar			4,1	4,1	3,0	3,2
Total assalariats			476,3	82,7	494,6	83,9
Assalariats del sector públic			87,8	18,4	90,5	18,3
Assalariats del sector privat			388,5	81,6	404,1	81,7
Una altra situació			0,1	0,0	0,4	0,1

Font: INE i Ibestat (2023). Enquesta de població activa (EPA)

* Situació professional actual i percentatge respecte a la mitjana anual.

QUADRE II-1.12. ÍNDEX D'ESTACIONALITAT A LES ILLES BALEARS PER ILLA (2023)

	Treb. juliol	Treb. des.	% de var. jul.-des.
Illes Balears	632.152	469.520	34,6
Mallorca	485.001	382.538	26,8
Menorca	43.014	28.891	48,9
Eivissa	93.122	51.689	80,2
Formentera	7.384	2.877	156,7
Espanya	20.683.889	20.733.042	-0,2

Font: Tresoreria General de la Seguretat Social

Segons les dades de l'Enquesta de població activa, l'any 2023 les Illes Balears presenten una taxa de temporalitat del 14,5 %. És a dir, de cada 10 assalariats entre una i dues persones tenen un contracte temporal. Aquesta taxa ha experimentat un descens molt significatiu, concretament de 6,2 punts percentuals respecte al 2022, que s'explica pel fort impuls de la contractació indefinida introduït amb la reforma laboral del 2022. Les Illes Balears se situen per sota de la taxa de temporalitat del conjunt d'Espanya (17,2 %) i són la tercera comunitat autònoma amb la taxa més baixa, per darrere de Madrid (12,5 %) i Catalunya (14,1 %) (vegeu el [quadre II-1.13](#)).

Per seccions econòmiques, la que presenta una temporalitat més elevada el 2023 novament és l'Administració pública, educació i activitats sanitàries (26,1 %). A molta distància segueix la construcció (15,7 %), que presenta un descens de la taxa de temporalitat d'11,4 punts percentuals. D'altra banda, les branques de la indústria continuen tenint els menors índexs de temporalitat. Finalment, les activitats de comerç i hostaleria tenen una taxa del 10,5 %, que està per sota de la mitjana del

conjunt d'activitats i baixa de manera notable respecte al 2022, que es va situar en un 17,3 %.

Per nacionalitat, els treballadors estrangers presenten una taxa de temporalitat superior a la dels de nacionalitat espanyola, amb un 15,4 % i 14,2 %, respectivament. Ara bé, les diferències entre ambdós col·lectius s'han reduït de manera significativa, sobretot pel descens de la taxa de temporalitat entre els treballadors estrangers, que ha passat del 27,3 % el 2022 al 15,4 % el 2023. Finalment, pel que fa al tipus de sector (públic o privat), s'observa com el 2023 el sector públic presenta una taxa de temporalitat gairebé tres vegades superior a la del sector privat, amb un 30,5 %, enfront del 10,9 % (vegeu el [quadre II-1.14](#)).

El 2023, les dones de les Balears —amb un 15,8 % d'assalariades amb contracte temporal sobre el total d'assalariades— mostren una taxa de temporalitat superior a la dels homes (13,3 %). Si bé ambdós col·lectius han experimentat un descens de la temporalitat respecte al 2022, les dones ho han fet de manera més significativa (-7,1 punts percentuals per -5,4 punts entre els homes) (vegeu el [quadre II-1.15](#)).

QUADRE II-1.13. ASSALARIATS I ASSALARIADES (MILERS) PER TIPUS DE CONTRACTE I COMUNITAT AUTÒNOMA (2022-2023)												
	2022						2023					
	Total		Indefinit		Temporal		Total		Indefinit		Temporal	
	Val. absolut	%	Val. absolut	%	Val. absolut	%	Val. absolut	%	Val. absolut	%	Val. absolut	%
Total	17.369,4	100,0	13.664,7	78,7	3.704,7	21,3	17.963,0	100,0	14.865,6	82,8	3.097,4	17,2
Andalusia	2.743,8	100,0	1.963,9	71,6	779,8	28,4	2.831,8	100,0	2.207,1	77,9	624,7	22,1
Aragó	507,2	100,0	404,6	79,8	102,6	20,2	525,9	100,0	438,5	83,4	87,5	16,6
Astúries	314,5	100,0	244,0	77,6	70,5	22,4	321,5	100,0	259,3	80,7	62,1	19,3
Illes Balears	476,3	100,0	377,6	79,3	98,7	20,7	494,6	100,0	423,0	85,5	71,6	14,5
Illes Canàries	786,3	100,0	588,2	74,8	198,1	25,2	830,2	100,0	672,7	81,0	157,5	19,0
Cantàbria	208,7	100,0	171,1	82,0	37,6	18,0	214,0	100,0	179,7	84,0	34,3	16,0
Castella i Lleó	822,7	100,0	651,0	79,1	171,8	20,9	835,4	100,0	691,3	82,8	144,1	17,2
Castella-la Manxa	726,1	100,0	561,0	77,3	165,0	22,7	752,3	100,0	606,7	80,6	145,6	19,4
Catalunya	3.055,8	100,0	2.516,7	82,4	539,0	17,6	3.177,5	100,0	2.729,2	85,9	448,3	14,1
Com. Valenciana	1.854,7	100,0	1.438,0	77,5	416,7	22,5	1.930,9	100,0	1.581,2	81,9	349,7	18,1
Extremadura	337,9	100,0	240,6	71,2	97,3	28,8	342,5	100,0	251,2	73,3	91,3	26,7
Galícia	896,5	100,0	722,4	80,6	174,1	19,4	918,5	100,0	765,2	83,3	153,2	16,7
Madrid	2.843,2	100,0	2.391,5	84,1	451,7	15,9	2.937,8	100,0	2.569,9	87,5	367,9	12,5
Múrcia	540,9	100,0	412,0	76,2	128,9	23,8	564,9	100,0	458,4	81,1	106,5	18,9
Navarra	250,7	100,0	197,3	78,7	53,4	21,3	252,6	100,0	206,4	81,7	46,2	18,3
País Basc	832,6	100,0	648,5	77,9	184,1	22,1	862,6	100,0	684,2	79,3	178,4	20,7
La Rioja	123,2	100,0	99,6	80,8	23,6	19,2	121,8	100,0	102,5	84,2	19,3	15,8

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

QUADRE II-1. 14. TAXES DE TEMPORALITAT PER SECCIONS D'ACTIVITAT, NACIONALITAT I TIPUS DE SECTOR A LES ILLES BALEARS (2021-2023)				
Total		2021	2022	2023
		22,7	20,7	14,5
Seccions d'activitat	Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	27,1	32,0	-
	Indústria alimentació, tèxtil, cuir, fusta i paper	3,5	13,1	3,0
	Indústria extractiva, química, farmacèutica, cautxú i plàstiques, subministrament d'energia, aigua i residus	13,5	10,1	6,6
	Construcció de maquinària, equip elèctric i material de transport; instal·lació i reparació industrial	9,9	6,8	5,3
	Construcció	39,0	27,1	15,7
	Comerç a l'engròs i al detall, reparació d'automòbils, hostaleria	17,6	17,3	10,5
	Transport i emmagatzematge, informació i comunicacions	17,9	11,8	12,5
	Intermediació financera, assegurances, activitats immobiliàries, serveis professionals, científics i altres	13,2	13,0	9,0
	Administració pública, educació i activitats sanitàries	34,1	31,8	26,1
	Altres serveis	14,9	19,9	14,2
Nacionalitat		21,8	19,1	14,2
		26,6	27,3	15,4
Tipus de sector		35,8	34,2	30,5
		19,4	17,7	10,9

Font: INE i Ibestat (2023). Enquesta de població activa (EPA)

Quadre II-1.15. Taxes de temporalitat dels assalariats i assalariades a les Illes Balears per sexe (2017-2023)			
	Total	Home	Dona
2017	29,3	31,4	27,0
2018	28,4	29,2	27,6
2019	27,0	26,0	28,2
2020	22,6	23,7	21,5
2021	22,7	21,2	24,4
2022	20,7	18,7	22,9
2023	14,5	13,3	15,8

Font: INE i l'ebstat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Per tipus de jornada, la taxa de temporalitat en la jornada parcial és 12 punts superior a la dels treballadors a jornada completa, diferència que es dona en tota la sèrie estadística. Respecte al 2022, cau amb més intensitat la taxa de temporalitat dels treballadors a jornada parcial (-8,8 p. p.) dels qui treballen a jornada completa (-5,9 punts) (vegeu el quadre II-1.16).

una taxa superior a la dels segons (10,7 % i 8,8 % respectivament). La taxa de parcialitat es manté pràcticament igual que el 2022, quan es va situar en el 10,3 %. Respecte al 2022, es produeix més increment en el nombre d'efectius ocupats a temps parcial (+3,1 %) que en el nombre de persones ocupades a temps complet (+2,3 %) (vegeu el quadre II-1.17).

1.4.

LES PERSONES OCUPADES I ASSALARIADES PER TIPUS DE JORNADA, PER GÈNERE I PER SECTOR ECONÒMIC

L'any 2023, el nombre de persones ocupades a jornada completa a les Illes Balears és de 528.128, mentre que a jornada parcial són 61.426. La taxa de parcialitat se situa, per tant, en el 10,4 %. Es donen diferències entre els assalariats i els no assalariats, atès que els primers presenten

Per sexe, del total de 61.426 treballadors a jornada parcial, 43.949 són dones (71,5 %). És a dir, més de 7 de cada 10 persones ocupades a jornada parcial de les Balears és una dona. Dit d'una altra manera, la taxa de parcialitat femenina és del 16,0 % a les Balears, mentre que la masculina és del 5,6 %. La diferència entre ambdues taxes és significativa i es manté en el temps, ja que d'ençà del 2007 ha oscil·lat entre els 10 punts percentuals i els 16 punts percentuals, la qual cosa implica que les dones han de patir les conseqüències d'aquesta contractació, que tindrà efectes tant en la seva trajectòria professional com en les futures prestacions que percebin, entre d'altres.

QUADRE II-1.16. TAXES DE TEMPORALITAT DELS ASSALARIATS I ASSALARIADES A LES ILLES BALEARS PER TIPUS DE JORNADA (2017-2023)

	Total	Jornada completa	Jornada parcial
2017	29,3	27,3	41,4
2018	28,4	26,2	43,7
2019	27,0	24,4	45,3
2020	22,6	20,6	37,4
2021	22,7	20,9	36,5
2022	20,7	19,1	34,0
2023	14,5	13,2	25,3

Font: INE i lbestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

QUADRE II-1.17. OCUPATS I ASSALARIATS A LES ILLES BALEARS PER TIPUS DE JORNADA I PER SEXE (2016-2023)

	Ocupats				Assalariats			
	Jornada completa		Jornada parcial		Jornada completa		Jornada parcial	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
2016	263.776	198.159	21.741	46.912	203.434	162.382	17.622	40.541
2017	271.713	197.612	19.953	48.272	204.556	167.773	17.046	42.820
2018	282.792	209.739	16.886	50.729	221.587	177.224	12.855	45.089
2019	289.400	209.500	21.700	50.600	232.092	179.786	16.024	42.959
2020	267.584	193.941	19.021	47.689	209.949	164.970	14.314	38.274
2021	273.692	202.328	15.200	46.783	210.504	170.342	10.993	39.057
2022	293.857	222.502	16.632	42.955	231.128	192.778	12.945	39.434
2023	296.863	231.264	17.477	43.949	241.233	200.364	13.004	40.027

	No assalariats			
	Jornada completa		Jornada parcial	
	Homes	Dones	Homes	Dones
2016	60.342	35.777	4.119	6.371
2017	67.157	29.839	2.907	5.452
2018	61.205	32.515	4.031	5.640
2019	57.308	29.714	5.676	7.641
2020	57.635	28.971	4.707	9.415
2021	63.188	31.986	4.207	7.726
2022	62.729	29.724	3.687	3.521
2023	55.630	30.900	4.473	3.922

Font: INE i lbestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

D'altra banda, si es compara el pes dels assalariats sobre el total d'ocupats, s'observa com el 2023 les dones mostren una taxa de salarització més alta (87,3 %) que la dels homes (80,9 %). Aquest fet es repeteix en tota la sèrie històrica estudiada. Fàcilment es pot comprovar la presència minoritària de les dones en l'activitat empresarial³, un 12,6 % del total de les dones ocupades a la nostra comunitat autònoma i un 19,0 % en el cas dels homes. En relació amb el 2022, com s'ha comentat, es produeix un increment de l'ocupació entre els assalariats (+3,9 %), sobretot entre els homes (+4,2 %). En canvi, cauen els treballadors per compte propi (-5,0 %), sempre segons les dades de l'Enquesta de població activa, i sobretot entre els homes (-9,8 %), atès que hi ha un augment entre les dones (4,6 %).

Per sector d'activitat econòmica, les dones ocupades es concentren en un 95,1 % en el sector dels serveis. Aquest percentatge assolix el 96,2 % si només es tenen en compte les assalariades. En canvi, en el col·lectiu masculí els serveis aglutinen el 73,9 % de les persones ocupades i el 76,0 % de les assalariades. Respecte al 2022, com s'ha comentat, l'augment més alt del nombre d'ocupats es dona en el sector de serveis, tant entre els homes (4,1 %) com entre les dones (4,7 %). En canvi, cau el nombre de persones ocupades a la resta de sectors, i sobretot entre els homes a la indústria (-8,3 %) i la construcció (-4,6 %) (vegeu el [quadre II-1.18](#)).

3. Es compten les categories següents: ocupador, empresari sense assalariats o membre de cooperativa.

1.5.

ANÀLISI COMPARADA DE LES TAXES D'ACTIVITAT, D'OCUPACIÓ I D'ATUR DE LES BALEARS I D'ALTRES COMUNITATS AUTÒNOMES

La taxa d'activitat, definida com el pes de la població que treballa o està en disposició de fer-ho sobre el total de població de 16 anys i més, va ser del 63,6 % el 2023 a les Illes Balears. Se supera amb escreix la mitjana nacional (58,9 %). De fet, les Balears són la comunitat autònoma amb la taxa més alta. En termes interanuals, la taxa de les Illes baixa 0,4 punts percentuals (vegeu el [quadre II-1.19](#)).

L'any 2023, la taxa d'activitat masculina cau 0,8 punts percentuals respecte al 2022, i la taxa d'activitat femenina es manté igual. Així, la taxa d'activitat femenina se situa novament en el 59,1 % i es posiciona com la segona més alta del conjunt de comunitats autònomes, per darrere de Madrid (59,2 %), i 5,1 punts per sobre de la mitjana estatal (54,0 %). Per la seva part, la taxa d'activitat masculina se situa en el 68,2 %, i es posiciona com la més alta del conjunt d'Espanya, i 4,3 punts per sobre de la mitjana (63,9 %). Tot i el descens de la taxa d'activitat masculina, es manté la bretxa de gènere, atès que la taxa d'activitat masculina està 9,1 punts per sobre de la femenina. El grup d'edat que ha experimentat un descens més gran de la taxa d'activitat respecte al 2022 ha estat el de 35 a 44 anys, sobretot entre les dones. En canvi, augmenta entre les persones més joves, de 25 a 34 anys, sobretot en el col·lectiu masculí (vegeu el [quadre II-1.20](#)).

QUADRE II-1.18. OCUPATS I ASSALARIATS A LES ILLES BALEARS PER SECTORS ECONÒMICS I SEXE (2022-2023)								
	Ocupats				Assalariats			
	Homes		Dones		Homes		Dones	
	2023 (milers)	% de var. 23-22	2023 (milers)	% de var. 23-22	2023 (milers)	% de var. 23-22	2023 (milers)	% de var. 23-22
Total	314,3	1,2	275,2	3,7	254,2	4,1	240,4	3,5
Agricultura	2,7	-10,0	0,3	-57,1	1,5	-28,6	0,3	-
Indústria	27,6	-8,3	9,1	1,1	22,0	-1,3	7,0	-6,7
Construcció	51,7	-4,6	4,2	-28,8	37,4	-5,1	1,9	-61,2
Serveis	232,4	4,1	261,6	4,7	193,3	7,2	231,2	5,1

Font: INE i l'Estat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Pel que fa a la taxa d'ocupació⁴ del conjunt de comunitats autònomes el 2023, tan sols tres registren taxes per sobre del 55 %, entre les quals la taxa balear assoleix el 57,1 % de la població de 16 i més anys. És la comunitat autònoma amb la taxa d'ocupació més alta, 5,4 punts percentuals per sobre de la taxa del conjunt nacional (51,7 %). En termes interanuals, la taxa de les Balears es manté pràcticament igual, atès que el 2022 fou del 57,2 %. De fet, després del 2022, es tracta del valor més alt des de l'any 2008 (vegeu el [quadre II-1.21](#)).

Per sexe, puja 0,6 punts la taxa d'ocupació femenina fins a assolir el 52,8 % de la població de 16 anys i més. Les Illes Balears se situen en primera posició per comunitats autònomes, i a més de 6 punts per sobre de la taxa d'ocupació femenina del conjunt d'Espanya (46,5 %). La taxa d'ocupació masculina, per la seva part, cau 0,9 punts en termes interanuals i queda en el 61,4 %, i passa a la segona posició del ràn-

quing per comunitats autònomes, per darrere de Madrid (61,8 %). Per edat, es dona un descens significatiu de la taxa d'ocupació entre les persones d'entre 35 i 44 anys, concretament 3,1 punts, i sobretot entre les dones, que perden 3,4 punts en aquest grup d'edat.

Els joves menors de 30 anys presenten una taxa d'ocupació del 46,1 % a les Illes Balears, lleugerament inferior a la del 2022, que fou del 46,4 %. Com l'any anterior, és la segona regió amb la taxa d'ocupació juvenil més alta, per darrere de Catalunya (50,5 %), i 3,4 punts per sobre de la mitjana espanyola, que és del 42,7 % (vegeu el [quadre II-1.22](#)).

D'altra banda, segons les dades de l'Enquesta de població activa, la taxa d'atur⁵ de les Illes Balears és del 10,3 % de la població activa el 2023, gairebé 2 punts percentuals per sota de la taxa del conjunt d'Espanya (12,2 %). En termes interanuals, la taxa balear experimenta una caiguda de 0,3 punts pel fet de passar del 10,6 % el

4. La taxa d'ocupació és la relació entre el nombre total de persones ocupades i la població de 16 anys i més.

5. La taxa d'atur és la relació entre el nombre de persones aturades i la població activa.

2022 al 10,3 % el 2023. Ens hem de remuntar al 2008 per trobar una xifra d'atur més baixa. En el rànquing per comunitats autònomes, les Illes Balears se situen en una posició intermèdia i són la desena regió amb la taxa d'atur més baixa. El País Basc (7,7 %) és la regió amb taxa més baixa i Andalusia (18,2 %) la que presenta la taxa d'atur més alta (vegeu el [quadre II-1.23](#)).

La taxa d'atur femenina se situa en el 10,8 % el 2023 a les Illes Balears, una taxa 0,9 punts per sobre de la masculina (9,9 %). La diferència entre homes i dones s'ha escurçat, atès que les dones veuen reduir la taxa d'atur 1,1 punts, mentre que els homes n'han augmentat 0,4 respecte al 2022. En el conjunt d'Espanya la taxa d'atur femenina se situa en el 13,9 %, 3,1 punts percentuals per sobre la de les Illes. La taxa d'atur masculina del conjunt d'Espanya (10,7 %) és 0,7 punts superior que la de les Illes Balears.

Per grups d'edat, tot i la millora, són novament els més joves, els menors de 25 anys, els que presenten la taxa d'atur més elevada el 2023, concretament del 20,3 %. Tanmateix, la taxa d'atur juvenil experimenta un descens de 2,6 punts percentuals respecte al 2022. D'altra banda, el grup d'entre 45 i 54 anys també experimenta un descens significatiu el 2023 i assoleix la taxa del 6,7 %, 2,3 punts per sota la de l'any anterior. En canvi, el grup d'edat d'entre 25 i 34 anys experimenta un increment de la taxa d'atur pel fet de passar del 12,6 % el 2022 al 13,5 % el 2023. Finalment, la taxa d'atur del grup de persones majors de 55 anys (9,8 %) se situa 0,8 punts per sobre del valor del 2022.

També cal posar de manifest les diferències que es produeixen en la taxa d'atur segons l'època de l'any en un territori tan especialitzat en l'activitat turística com les Balears. Així, els mesos centrals de l'estiu la taxa d'atur es redueix respecte als trimestres de menys activitat turística. En el tercer trimestre de l'any la taxa d'atur de les Illes Balears va quedar en el 5,9 %. En canvi, el primer trimestre de l'any es va assolir una taxa d'atur del 17,8 %.

1.6.

L'ATUR I LES DEMANDES D'OCUPACIÓ

Com s'ha dit, l'any 2023 ha estat de rècords pel que fa a les xifres d'ocupació i atur. D'aquesta manera, la mitjana de demandants d'ocupació registrats a les oficines del SOIB se situa en les 83.857 persones, la quantitat més baixa des del 2008. Respecte al 2022 es dona un descens del 3,3 %. Del total de demandants, un 39,3 % correspon a demandants no ocupats, els anomenats DENO⁶; un 55,1 % ja tenen una ocupació (fixos discontinus i altres), i la resta (el 5,6 %) són persones amb una disponibilitat limitada (per exemple, estudiants) o bé que demanen una ocupació específica.

6. Segons la terminologia del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, com a demandants no ocupats hi ha les categories d'aturats registrats i d'altres de no ocupats (demandants d'una jornada inferior a 20 hores, demandants estudiants, demandants de serveis previs a l'ocupació). Els altres no ocupats són demandants de feina que es considerarien aturats en l'EPA.

QUADRE II-1.19. TAXA D'ACTIVITAT PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2022-2023)											
	2022						2023				
	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana		1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana
Espanya	58,4	58,6	58,8	58,4	58,5		58,4	58,9	59,3	58,8	58,9
Andalusia	56,4	56,8	56,9	56,4	56,6		56,9	57,5	57,7	56,9	57,3
Aragó	58,9	59,0	58,5	58,4	58,7		58,5	58,7	58,1	59,0	58,6
Astúries	49,7	48,7	49,6	49,7	49,4		49,2	49,9	51,2	50,1	50,1
Illes Balears	63,0	65,5	66,7	60,9	64,0		61,8	64,6	67,1	60,9	63,6
Illes Canàries	59,3	59,4	58,9	59,1	59,2		60,1	59,4	59,2	60,6	59,8
Cantàbria	54,4	54,8	55,5	54,2	54,7		54,0	55,1	55,7	54,5	54,8
Castella i Lleó	53,9	54,6	54,6	54,1	54,3		53,7	53,9	54,5	53,9	54,0
Castella-la Manxa	58,3	58,9	58,8	58,9	58,7		58,7	59,1	58,7	57,9	58,6
Catalunya	60,6	61,1	61,4	60,7	60,9		60,5	61,5	62,1	62,0	61,5
Com. Valenciana	58,2	58,2	59,0	59,4	58,7		59,0	58,4	59,9	59,5	59,2
Extremadura	54,2	55,0	55,3	54,9	54,9		55,7	55,8	56,2	55,3	55,7
Galícia	52,6	52,9	53,1	52,5	52,8		52,6	53,0	53,5	52,9	53,0
Madrid	63,7	63,5	62,9	63,2	63,3		63,3	63,4	63,1	63,2	63,3
Múrcia	59,3	59,8	59,5	59,6	59,6		59,3	59,4	60,4	59,3	59,6
Navarra	58,7	58,7	58,4	59,1	58,7		58,5	58,5	59,3	58,8	58,8
País Basc	56,8	55,7	56,9	56,5	56,5		55,9	57,0	57,3	57,3	56,9
La Rioja	59,8	59,9	59,0	59,4	59,5		59,2	58,9	59,7	58,1	59,0
Ceuta	61,4	59,6	61,2	62,2	61,1		61,5	61,6	64,6	59,9	61,9
Melilla	59,8	61,4	57,8	55,2	58,5		54,7	54,9	56,5	56,3	55,6

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

QUADRE II-1.20. TAXA D'ACTIVITAT, D'OCCUPACIÓ I D'ATUR PER SEXES I PER GRUPS D'EDAT A LES ILLES BALEARS (2022-2023)											
	Activitat			Occupació			Atur				
	2022	2023	Var. 23-22 (abs.)	2022	2023	Var. 23-22 (abs.)	2022	2023	Var. 23-22 (abs.)		
Ambdós sexes	64,0	63,6	-0,4	57,2	57,1	-0,2	10,6	10,3	-0,3		
16-24 anys	40,5	40,9	0,4	31,2	32,6	1,4	22,9	20,3	-2,6		
25-34 anys	83,3	85,0	1,7	72,8	73,5	0,7	12,6	13,5	0,9		
35-44 anys	90,2	87,3	-2,9	82,4	79,4	-3,1	8,6	9,1	0,5		
45-54 anys	88,7	88,1	-0,6	80,7	82,2	1,5	9,1	6,7	-2,3		
55 i més anys	34,2	34,9	0,7	31,1	31,5	0,3	9,0	9,8	0,8		
Homes	69,0	68,2	-0,8	62,4	61,4	-0,9	9,6	9,9	0,4		
16-24 anys	44,3	43,7	-0,6	32,6	33,8	1,2	26,4	22,6	-3,8		
25-34 anys	84,3	87,0	2,7	73,9	75,3	1,5	12,4	13,4	1,0		
35-44 anys	93,7	92,2	-1,5	87,7	85,0	-2,8	6,3	7,8	1,5		
45-54 anys	93,5	91,6	-1,9	85,7	86,3	0,6	8,4	5,8	-2,6		
55 i més anys	40,0	39,5	-0,4	37,4	35,6	-1,8	6,4	9,9	3,5		
Dones	59,1	59,1	0,0	52,1	52,8	0,6	11,8	10,8	-1,1		
16-24 anys	36,6	37,9	1,3	29,8	31,3	1,5	18,5	17,4	-1,2		
25-34 anys	82,2	82,9	0,7	71,7	71,6	-0,1	12,9	13,6	0,8		
35-44 anys	86,6	82,2	-4,4	77,0	73,6	-3,4	11,1	10,5	-0,6		
45-54 anys	83,6	84,5	0,9	75,3	77,9	2,6	9,9	7,8	-2,1		
55 i més anys	29,2	30,8	1,6	25,6	27,8	2,1	12,2	9,8	-2,5		

Font: INE i Ibestat (2023). Enquesta de població activa (EPA)

QUADRE II-1.21. TAXES D'OCCUPACIÓ PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2022-2023)

	2022					2023				
	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana
Espanya	50,3	51,2	51,3	50,8	50,9	50,6	52,0	52,2	51,9	51,7
Andalusia	45,4	46,1	46,1	45,6	45,8	46,5	47,1	46,9	46,9	46,8
Aragó	52,9	53,6	53,0	52,8	53,1	53,0	53,6	53,5	54,2	53,6
Astúries	43,9	43,0	43,4	42,7	43,2	42,8	44,7	44,4	44,2	44,0
Illes Balears	51,9	59,6	62,9	54,4	57,2	50,8	60,0	63,2	54,1	57,1
Illes Canàries	47,3	48,7	48,6	50,3	48,7	49,5	50,1	50,3	50,8	50,2
Cantàbria	48,5	50,2	50,7	48,4	49,5	48,9	50,7	51,4	50,4	50,4
Castella i Lleó	47,8	48,9	49,7	49,2	48,9	48,1	49,0	49,2	48,7	48,8
Castella-la Manxa	49,9	50,4	50,0	50,2	50,1	49,6	51,3	51,7	50,7	50,8
Catalunya	54,2	55,3	55,5	54,4	54,9	54,0	56,0	56,7	56,3	55,8
Comunitat Valenciana	50,6	50,7	51,0	51,3	50,9	50,7	51,2	52,7	51,8	51,6
Extremadura	43,8	45,7	46,6	45,3	45,4	44,8	46,2	46,8	46,3	46,0
Galícia	46,6	47,0	47,3	47,0	47,0	46,9	48,0	48,4	48,0	47,8
Madrid	56,2	56,7	55,9	56,0	56,2	56,4	57,7	56,7	57,1	57,0
Múrcia	51,3	52,3	50,5	51,8	51,5	51,2	52,0	52,2	52,5	52,0
Navarra	52,4	53,3	53,2	53,1	53,0	51,3	53,3	53,7	53,4	52,9
País Basc	51,7	50,7	52,0	51,4	51,4	51,0	52,8	52,3	53,6	52,5
La Rioja	53,0	53,6	54,4	54,3	53,8	53,1	54,3	53,9	52,5	53,4
Ceuta	41,2	45,5	43,1	41,5	42,8	44,7	43,5	44,9	40,3	43,4
Melilla	44,6	43,5	44,6	40,8	43,3	37,8	42,5	43,2	39,7	40,8

Font: INE i Ibestat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Quadre II-1.22. Taxa d'ocupació del jovent menor de 30 anys per comunitats autònomes (2023)			
	Ocupats/es < 30 anys	Població < 30 anys	Taxa d'ocupació
Espanya	3.053.198	7.155.732	42,7
Andalusia	463.529	1.316.580	35,2
Aragó	85.776	189.989	45,1
Astúries	40.411	114.221	35,4
Illes Balears	89.473	194.229	46,1
Illes Canàries	144.687	344.412	42,0
Cantàbria	28.484	73.894	38,5
Castella i Lleó	117.000	296.776	39,4
Castella-la Manxa	131.801	309.883	42,5
Catalunya	625.209	1.238.046	50,5
Com. Valenciana	345.703	783.818	44,1
Extremadura	51.567	148.700	34,7
Galícia	128.295	325.261	39,4
Madrid	493.837	1.080.580	45,7
Múrcia	100.890	257.045	39,2
Navarra	42.972	102.945	41,7
País Basc	134.397	301.625	44,6
La Rioja	19.024	45.643	41,7
Ceuta	4.014	14.576	27,5
Melilla	6.129	17.509	35,0

Font: INE i l'ebstat (2023), Enquesta de població activa (EPA)

Respecte al 2022, el nombre de deman-des sobretot cau entre els demandants no ocupats (-22,1 %). En canvi, es dona un increment entre els demandants ocupats (15,3 %), i dins aquests, entre els deman-dants fixos discontinus (22,6%), atès que la resta de demandants ocupats experi-menten un descens del 24,8% (vegeu el quadre II-1.24).

Pel que fa a les xifres d'atur registrat, l'any 2023 les Illes Balears tanquen amb una mitjana anual de 31.529 persones atura-des, la qual cosa representa un descens interanual del 21,8 %. Es tracta d'una re-ducció molt significativa de la xifra d'atur

per segon any consecutiu. De fet, es tracta de la dada d'atur registrat més baixa des de l'any 2002, si bé les quantitats no són comparables, atès que l'estructura demo-gràfica ha canviat molt de llavors ençà.

La distribució de l'atur per illes reflecteix, com és natural, el pes de la població. Així, Mallorca és l'illa amb més pes de l'atur (84,5 %), seguida d'Eivissa (8,8 %), Me-norca (6,3 %) i Formentera (0,4 %). En re-lació amb el 2022, es produeix un descens generalitzat a totes les illes, i de manera més significativa a Eivissa (-30,2 %), se-guida de Menorca (-28,5%), Formentera (-25,6 %) i Mallorca (-20,2 %).

QUADRE II-1.23. TAXES D'ATUR PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2022-2023)												
	2022						2023					
	1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana		1r trimestre	2n trimestre	3r trimestre	4t trimestre	Mitjana	
Espanya	13,7	12,7	12,7	13,0	13,0		13,4	11,7	11,9	11,8	12,2	
Andalusia	19,6	18,8	19,1	19,1	19,1		18,4	18,2	18,8	17,6	18,2	
Aragó	10,2	9,3	9,4	9,6	9,6		9,3	8,8	8,0	8,2	8,6	
Astúries	11,7	11,6	12,6	14,2	12,5		13,1	10,4	13,4	11,6	12,1	
Illes Balears	17,6	9,0	5,6	10,7	10,6		17,8	7,1	5,9	11,2	10,3	
Illes Canàries	20,3	17,9	17,5	14,9	17,6		17,6	15,7	15,0	16,1	16,1	
Canària	10,8	8,3	8,6	10,5	9,6		9,5	8,0	7,7	7,4	8,1	
Castella i Lleó	11,2	10,5	9,1	8,9	9,9		10,3	9,2	9,6	9,6	9,7	
Castella-la Manxa	14,4	14,5	14,9	14,8	14,6		15,4	13,1	12,0	12,3	13,2	
Catalunya	10,5	9,5	9,5	10,3	10,0		10,7	8,9	8,7	9,2	9,3	
Comunitat Valenciana	13,0	12,9	13,5	13,7	13,3		14,1	12,3	11,9	12,9	12,8	
Extremadura	19,2	16,8	15,8	17,6	17,3		19,5	17,2	16,6	16,2	17,4	
Galícia	11,5	11,2	10,9	10,7	11,0		10,9	9,4	9,4	9,2	9,7	
Madrid	11,7	10,7	11,1	11,3	11,2		10,8	9,1	10,2	9,6	10,0	
Múrcia	13,6	12,5	15,2	13,0	13,6		13,7	12,5	13,5	11,5	12,8	
Navarra	10,9	9,1	8,8	10,2	9,7		12,2	8,9	9,4	9,3	9,9	
País Basc	9,1	9,0	8,5	9,0	8,9		8,6	7,3	8,6	6,4	7,7	
La Rioja	11,3	10,4	7,9	8,5	9,6		10,3	7,8	9,8	9,7	9,4	
Ceuta	32,8	23,7	29,6	33,3	29,9		27,3	29,4	30,5	32,7	30,0	
Melilla	25,4	29,2	22,8	26,2	25,9		30,8	22,6	23,6	29,6	26,6	

Font: INE i Ibestat (2023). Enquesta de població activa (EPA)

QUADRE II-1.24. EVOLUCIÓ DELS I LES DEMANDANTS D'Ocupació SEGONS EL COL·LECTIU (2016-2023)

	Total	Ocupats		Disp. limitada / Demanen ocup. espec.	Demandants de feina sense ocupació		
		Fixos discontinus	Altres		Total	Altres no ocupats	Atur registrat
2016	95.549	23.846	8.296	3.629	59.778	1.462	58.316
2017	88.098	23.945	8.080	3.405	52.668	1.177	51.491
2018	86.075	24.654	8.131	3.390	49.900	1.258	48.641
2019	88.354	26.469	7.969	3.546	50.369	1.730	48.640
2020	187.277	36.758	68.239	6.088	76.191	3.149	73.042
2021	143.129	39.104	27.231	6.601	70.194	4.575	65.618
2022	86.712	33.873	6.217	4.264	42.358	2.054	40.304
2023	83.857	41.536	4.675	4.659	32.987	1.458	31.529

Font: SOIB

Per sexe, els homes han experimentat un descens de l'atur registrat (-22,8 %) lleugerament superior que en el cas de les dones (-21,0 %). El 2023, les dones representen un 58,1 % del total de l'atur registrat, fet que suposa que s'incrementa la bretxa de gènere. Des del 2014, una vegada que s'entra en un període de reactivació, les dones són majoria a les llistes d'atur. Ara bé, el 2023 s'assoleix el major pes de dones en atur sobre el total de l'atur registrat de tota la sèrie històrica (des del 2005). Aquest fet s'atribueix al major descens de l'atur entre el col·lectiu masculí. Així, per exemple, la xifra d'atur dels homes el 2023 està un 38,8 % per sota de la del 2019. En el cas de les dones, la xifra del 2023 està un 32,3 % per sota de la del 2019 (vegeu el [quadre II-1.25](#)).

Per grups d'edat, el màxim pes de les persones aturades correspon al grup d'edat de major edat, de 45 i més anys, que representen el 55,2 %. En segon lloc, se situa el grup d'edat central (25-44 anys), que aglutina el 35,2% de l'atur registrat. Finalment, els joves menors de 25 anys representen el 9,6 % del total de persones en situació d'atur. En

termes interanuals, cau l'atur sobretot en el grup d'edat central (de 25 a 44 anys) (-29,1 %). A continuació, hi ha el grup de joves menors de 25 anys, amb un descens respecte al 2022 del 18,3 %. Els majors de 45 anys, per la seva banda, registren un descens del 17,0%. S'observa un envelliment progressiu de les persones que continuen registrades al SOIB: el 2023 una de cada tres persones aturades tenen 55 i més anys, concretament el 32,3%. En comparació, el 2022 suposaven el 28,3%, i el 2019, el 23,1%.

El 2023, del total de persones en atur a les Illes Balears, 11.908 acumulen una durada de la demanda superior a dotze mesos. En termes relatius, suposen el 37,8 % del total de l'atur registrat. Respecte al 2022, l'atur de llarga durada s'ha reduït un 15,8 %. En el conjunt d'Espanya l'atur de llarga durada representa el 43,7 % del total de l'atur registrat. De fet, les Illes Balears és la comunitat autònoma amb la incidència d'atur de llarga durada més baixa; mentre que la Comunitat Valenciana (52,5 %) és la que presenta el percentatge més alt (vegeu el [quadre II-1.26](#)).

QUADRE II-1.25. EVOLUCIÓ DE L'ATUR REGISTRAT A LES ILLES BALEARS PER SEXE (2010-2023)

	Total	Homes	Dones
2010	82.882	44.540	38.342
2011	83.263	44.277	38.986
2012	87.544	45.728	41.816
2013	82.282	42.320	39.961
2014	75.405	37.529	37.876
2015	67.103	31.857	35.247
2016	58.316	27.015	31.302
2017	51.491	23.151	28.340
2018	48.641	21.506	27.135
2019	48.640	21.561	27.078
2020	73.042	33.500	39.542
2021	65.618	29.442	36.176
2022	40.304	17.104	23.201
2023	31.529	13.204	18.326

Font: SOIB

QUADRE II-1.26. ATUR DE LLARGA DURADA PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2023)

	Atur	Atur de llarga durada	%
Espanya	2.766.894	1.207.966	43,7
Andalusia	714.920	294.322	41,2
Aragó	54.656	21.673	39,7
Astúries	58.521	28.028	47,9
Illes Balears	31.529	11.908	37,8
Illes Canàries	176.360	77.606	44,0
Cantàbria	31.938	15.549	48,7
Castella-la Manxa	135.398	55.866	41,3
Castella i Lleó	113.576	48.016	42,3
Catalunya	340.376	147.097	43,2
Comunitat Valenciana	331.742	174.309	52,5
Extremadura	79.773	32.438	40,7
Galícia	134.468	65.926	49,0
Madrid	305.257	117.818	38,6
Múrcia	87.457	39.287	44,9

continua

	Atur	Atur de llarga durada	%
Navarra	30.350	11.844	39,0
País Basc	108.515	52.011	47,9
La Rioja	13.707	5.663	41,3
Ceuta	10.116	5.112	50,5
Melilla	8.236	3.493	42,4

Font: SEPE

Pel que fa al perfil de les persones en situació d'atur de llarga durada, aquest és majoritàriament femení (el 63,4 % del total d'aturats de llarga durada són dones). Per grups d'edat, el 2023, el 76,2 % del total de les persones aturades de llarga durada és major de 45 anys. Segons el nivell d'estudis, un 51,0 % dels aturats de llarga durada no tenen estudis o només han assolit els estudis primaris, la qual cosa en dificulta l'ocupabilitat. Finalment, segons el sector econòmic, es veu com hi ha una forta concentració d'aquestes persones en el sector de serveis (77,4 %). En relació amb l'any anterior, tots els col·lectius han experimentat un descens, tot i que és més accentuat entre els homes (-18,5 %) i els menors de 25 anys (-59,5 %). De fet, es tracta d'un col·lectiu envellit, atès que un 52,1 % del total són persones de 55 i més anys (vegeu el [quadre II-1.27](#)).

Cal també comentar que les Illes Balears es caracteritzen per ser la comunitat autònoma amb el percentatge més alt d'estrangers sobre el total d'atur registrat. El 2023 suposa el 19,2 % del total de persones en situació d'atur. En comparació, en el conjunt d'Espanya representen el 12,8 %. En nombres absoluts, el total d'estrangers desocupats el 2023 és de 6.060. D'aquests, un 36,5 % són ciutadans de la Unió Europea; i el 63,5 % restant són per-

sones extracomunitàries. En comparació a l'any 2022, baixa el nombre d'aturats, sobretot entre els estrangers no comunitaris (-26,3 %), seguits dels comunitaris (-24,0 %), en ambdós casos per sobre els de nacionalitat espanyola, que experimenten un descens interanual del 20,8 %.

1.7.

LA CONTRACTACIÓ

Durant l'any 2023 s'han registrat 396.110 nous contractes a les Illes Balears. Això suposa un descens del 13,4 % en relació amb l'any anterior. S'ha de tenir en compte que entre els efectes de la reforma laboral⁷, aprovada el 2022, es dona aquest descens del volum total de contractació pel fet de disminuir la temporalitat. Així, s'ha passat d'un pes del 17,8 % dels nous contractes registrats indefinits el 2021 al 70,5 % el 2023. En relació amb el 2022, la contractació indefinida ha caigut un 5,8 %, mentre que la temporal ha experimentat un descens del 27,5 %.

7. Reial decret llei 32/2001, de 28 de desembre, de mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat de treball.

QUADRE II-1.27. PERFIL DELS ATURATS I ATURADES DE LLARGA DURADA A LES ILLES BALEARS (2017-2023)

		2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Total d'aturats de llarga durada		15.703	13.585	12.544	19.395	29.813	14.459	11.912
Sexe	Homes	6.240	5.154	4.714	7.585	11.753	5.348	4.360
	Dones	9.463	8.431	7.830	11.810	18.060	9.111	7.552
Edat	Menors de 25 anys	819	766	633	3.184	3.173	583	236
	De 25 a 45 anys	4.047	3.378	3.057	5.383	10.867	3.739	2.604
	Més de 45 anys	10.837	9.441	8.854	10.828	15.773	10.138	9.072
Nivell d'estudis	Sense estudis	137	119	75	128	223	95	85
	Estudis primaris	7.640	6.559	6.206	10.415	16.554	7.427	6.074
	Estudis secundaris	6.784	5.888	5.267	7.337	10.808	5.802	4.715
	Estudis superiors	1.141	1.019	996	1.515	2.228	1.136	1.039
Sector d'activitat	Agricultura	299	218	190	257	377	212	181
	Indústria	919	743	661	896	1.280	709	573
	Construcció	1.852	1.445	1.304	1.718	2.754	1.558	1.270
	Serveis	11.683	10.321	9.623	15.108	23.497	11.174	9.224
	Sense ocupació anterior	950	858	766	1.416	1.905	807	665
Illa	Mallorca	13.673	11.825	10.882	16.378	25.037	12.543	10.347
	Menorca	917	789	757	1.306	1.850	873	710
	Eivissa-Formentera	1.113	971	905	1.711	2.926	1.043	857

Font: SOIB

Per tipus de jornada, s'han registrat 166.478 nous contractes a temps complet, que representen el 42,0 % del total dels contractes; 68.094 a jornada parcial (el 17,2 % del total) i 158.370 de fixos discontinus (el 40,0 % del total). Respecte al 2022, s'ha donat un major descens del nombre de contractes a jornada parcial (-20,3%), seguit dels contractes a temps complet (-12,5 %) i dels fixos discontinus (-9,1 %).

Més en detall, en la contractació temporal cauen notablement els contractes a temps parcial (-31,0 %). També baixen els eventuais per circumstàncies de la producció

(-21,7 %). En canvi, i després de la desaparició de la tipologia de contractes per obra i servei, es consoliden noves tipologies com ara el contracte de durada determinada d'artistes i personal tècnic o auxiliar a temps complet (6.297 contractes el 2023). En el grup de contractes indefinits, hi ha un increment significatiu dels ordinaris a temps complet (20,3 %). Així mateix, experimenten un descens els de conversió no bonificats (-75,6 %), els contractes fixos discontinus (-9,1 %) i els ordinaris a temps parcial (-4,4 %). D'altra banda, cauen els contractes formatius (-40,0 %) respecte al 2022 (vegeu el [quadre II-1.28](#)).

QUADRE II-1.28. CONTRACTES REGISTRATS A LES ILLES BALEARS PER MODALITAT DE CONTRACTACIÓ (2016-2023)

	2016	2017	2018	2019	2020
Total de contractació	495.810	536.519	529.341	520.066	251.170
Contractes indefinits	64.266	76.859	91.480	85.436	45.705
A temps complet	26.561	31.890	37.280	33.652	21.189
Ordinaris	15.219	17.104	20.088	17.916	10.749
Conversió bonificat	109	194	181	187	131
Discapacitats (ordinaris i conversions)	178	199	201	198	108
Inicials bonificats	542	670	692	87	42
Conversió no bonificat	10.513	13.723	16.118	15.264	10.159
A temps parcial	11.830	13.236	14.896	12.828	8.878
Fix discontinu	25.875	31.733	39.304	38.956	15.638
Contractes de durada determinada	428.709	456.124	434.774	431.445	203.964
A temps complet	275.996	306.233	297.769	296.293	135.286
Obra i servei	92.221	103.116	103.054	103.726	58.079
Eventual per circumstàncies de la producció	163.814	183.867	175.035	173.514	62.686
Interinitat	19.528	18.774	19.160	18.581	14.251
Discapacitats	258	303	275	307	128
Altres	175	173	245	165	142
A temps parcial	152.713	149.891	137.005	135.152	68.678
Temps parcial	152.109	149.204	136.217	134.821	68.274
Jubilació parcial	455	503	575	251	302
Relleu	149	184	213	80	102
Contractes formatius	1.808	2.945	2.397	2.102	1.282
Formació	791	878	1.012	1.112	875
Pràctiques a temps complet	784	1.773	1.117	772	262
Pràctiques a temps parcial	233	294	268	218	145
Altres contractes	1.027	591	690	1.083	219

continua

	2021	2022	2023	Var. 22-21	Var. (%)
Total de contractació	357.365	457.515	396.110	-61.405	-13,4
Contractes indefinits	63.536	296.592	279.443	-17.149	-5,8
A temps complet	27.450	88.307	88.552	245	0,3
Ordinaris	13.673	69.346	83.432	14.086	20,3
Conversió bonificat	149	204	215	11	5,4
Discapacitats (ordinaris i conversions)	130	269	259	-10	-3,7
Inicials bonificats	71	150	174	24	16,0
Conversió no bonificat	13.427	18.338	4.472	-13.866	-75,6
A temps parcial	10.598	34.020	32.521	-1.499	-4,4
Fix discontinu	25.488	174.265	158.370	-15.895	-9,1
Contractes de durada determinada	291.800	151.210	112.254	-38.956	-25,8
A temps complet	190.719	100.016	76.803	-23.213	-23,2
Obra i servei	72.048	13.681	-		
Eventual per circumstàncies de la producció	101.419	64.622	50.594	-14.028	-21,7
Interinitat	16.873	20.512	18.220	-2.292	-11,2
Discapacitats	221	328	263	-65	-19,8
Altres	158	873	7.726	6.853	785,0
A temps parcial	101.081	51.194	35.451	-15.743	-30,8
Temps parcial	100.625	50.757	35.031	-15.726	-31,0
Jubilació parcial	353	348	330	-18	-5,2
Relleu	103	89	90	1	1,1
Contractes formatius	1.770	2.075	1.245	-830	-40,0
Formació	1.096	677	243	-434	-64,1
Pràctiques a temps complet	452	1.215	880	-335	-27,6
Pràctiques a temps parcial	222	183	122	-61	-33,3
Altres contractes	259	7.632	3.168	-4.464	-58,5

Font: SOIB

Pel que fa a la durada dels contractes, del total dels temporals registrats a les Balears el 2023, un 28,9 % és un contracte per a un o dos dies. Si s'hi sumen els contractes de durada inferior a 16 dies, el percentatge s'eleva fins al 43,6 %. És a dir, més de quatre de cada deu contractes temporals registrats a les Illes Balears durant el 2023 ha tingut una durada inferior a 16 dies. D'altra banda, un 20,4 % dels contractes temporals tenen una durada indeterminada (vegeu el [quadre II-1.29](#)).

En relació amb la curta durada dels contractes registrats, el 2022 l'índex de rotació (quotient entre el nombre de contractes temporals i el nombre de persones contractades amb contracte temporal) és d'1,95 contractes per persona contractada, per sobre dels valors dels dos anys anteriors. D'altra banda, el 2023 la durada mitjana dels contractes és de 46,7 dies de mitjana, la xifra més baixa de la sèrie històrica. És a dir, cau la contractació temporal, però aquesta de cada vegada és de menor durada, i això fa augmentar la rotació laboral dels treballadors temporals (vegeu el [gràfic II-1.1](#)).

Per sexe, el 2023 les dones han signat 183.170 contractes (el 46,2 % sobre el total de contractació), i els homes, un total de 212.940 (el 53,8 % restant). En termes interanuals, tant la contractació femenina com la masculina ha experimentat un descens: del 13,2 % les primeres i del 13,6 % els segons. D'altra banda, el pes de la contractació indefinida de les dones sobre el total de contractes registrats és inferior al dels homes (66,4 % i 74,1 %, respectivament).

Quant a les deu ocupacions amb més contractes registrats el 2023, el primer que cal

destacar és la superioritat de les ocupacions incloses dins els serveis, especialment en el cas de les dones, ja que totes pertanyen a aquest sector. En el cas dels homes, tot i ser majoria les dels serveis, també hi ha ocupacions incloses en la resta de sectors econòmics (vegeu el [quadre II-1.30](#)).

Les dones concentren el 63,2 % del total de la contractació registrada durant el 2023 en deu ocupacions, concretament 115.718 contractes. Les tres ocupacions més contractades mostren un pes superior al 10 % del total de la contractació, de manera que en conjunt suposen el 45,1 % del total. És a dir, gairebé la meitat de les dones ha registrat un contracte en aquestes tres ocupacions durant el 2023. Les ocupacions són les següents, i es repeteixen cada any: cambreres (el 18,0 % de la contractació femenina), personal de neteja (15,0%) i venedores de botigues i magatzems (12,1 %). D'aquestes deu ocupacions, sis corresponen a feines de mitjana qualificació (grups 4-8 de la CNO-11); tres a feines no qualificades (grup 9), i una a feines d'alta qualificació (grups d'1 a 3).

En el cas dels homes, les deu ocupacions més contractades representen el 51,6 % del total dels contractes. Per tant, hi ha menys concentració dels contractes que en el cas de les dones. Tanmateix, les tres ocupacions amb més contractació sumen el 27,7 %: cambrers (14,9 %), paletes (7,4 %) i peons de la construcció (5,4 %), les mateixes que els cinc anys anteriors, però en diferent ordre. Per nivell de qualificació, cinc corresponen a ocupacions de mitjana qualificació (grups 4-8), quatre a ocupacions no qualificades (grup 9) i una a feines d'alta qualificació (grups d'1 a 3).

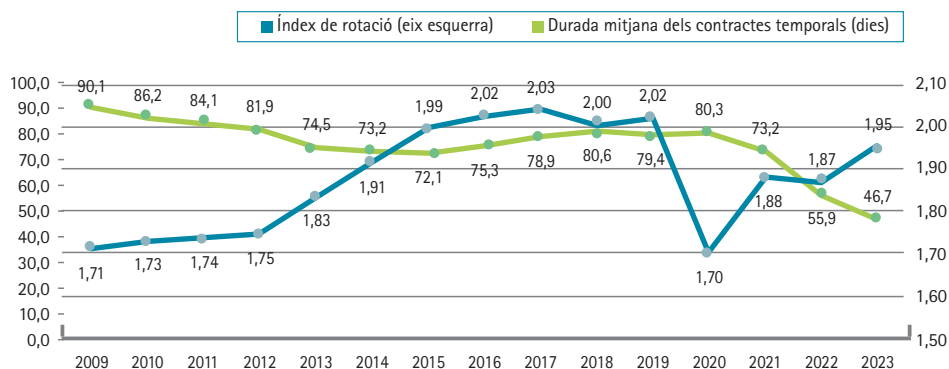
QUADRE II-1.29. CONTRACTACIÓ DE DURADA DETERMINADA REGISTRADA A LES ILLES BALEARS PER DURADA DEL CONTRACTE (2013-2023), EN PERCENTATGES

	1-2 dies	3-15 dies	16-30 dies	2-3 mesos	3-6 mesos	7-12 mesos	> 12 mesos	Indeterminats
2013	13,5	7,9	8,7	24,1	15,9	3,5	0,3	26,1
2014	14,7	8,0	8,0	23,4	15,5	3,4	0,3	26,7
2015	14,7	7,9	7,9	22,7	15,3	3,5	0,3	27,8
2016	14,8	7,4	7,4	22,9	16,6	3,5	0,3	27,0
2017	15,4	6,6	6,7	22,4	17,9	4,2	0,4	26,5
2018	15,0	6,6	6,3	22,0	17,5	4,3	0,4	27,9
2019	15,4	6,7	6,2	22,0	17,6	4,4	0,3	27,5
2020	10,2	7,3	8,5	22,7	9,9	4,4	0,6	36,5
2021	11,8	7,3	9,4	26,1	12,1	2,9	0,6	29,8
2022	23,4	12,6	8,4	17,6	10,8	2,5	0,7	24,0
2023	28,9	14,7	8,5	15,8	8,4	2,2	1,0	20,4

Font: SOIB

Gràfic II-1.1.

Índex de rotació: nombre de contractes temporals dividit per persones contractades amb contracte temporal (2009-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del SOIB

QUADRE II-1.30. LES DEU OCUPACIONS MÉS CONTRACTADES A LES ILLES BALEARS PER SEXE (2023)

		Absoluts	%	Acumulat
Dones	Total de contractació de dones	183.170	100,0	–
	Total de les deu ocupacions	115.718	63,2	–
	Cambreres assalariats	33.044	18,0	-10,3
	Personal de neteja d'oficines, hotels i altres establiments similars	27.537	15,0	-14,9
	Venedores de botigues i magatzems	22.116	12,1	-8,7
	Ajudants de cuina	7.164	3,9	-12,1
	Empleades administratives amb tasques d'atenció al públic	6.927	3,8	-21,1
	Cuineres assalariats	4.965	2,7	-8,2
	Monitores d'activitats recreatives i d'entreteniment	4.868	2,7	-21,7
	Empleades domèstiques	3.589	2,0	-10,9
	Empleades administratives sense tasques d'atenció al públic	2.787	1,5	-10,7
	Recepcionistes d'hotels	2.721	1,5	-12,9
Homes	Total de contractació d'homes	212.940	100,0	–
	Total de les deu ocupacions	109.937	51,6	–
	Cambrers assalariats	31.720	14,9	-11,2
	Paletes	15.782	7,4	-15,8
	Peons de la construcció d'edificis	11.543	5,4	-13,0
	Ajudants de cuina	10.386	4,9	-6,3
	Cuiners assalariats	10.214	4,8	-10,0
	Venedors de botigues i magatzems	7.731	3,6	-9,8
	Conductors assalariats d'automòbils, taxis i furgonetes	6.393	3,0	-9,3
	Personal de neteja d'oficines, hotels i altres establiments similars	6.096	2,9	-13,7
	Compositors, músics i cantants	5.206	2,4	-15,6
	Peons del transport de mercaderies i descarregadors	4.866	2,3	-8,7

Font: SOIB

El 2023, s'han registrat un total de 129.342 contractes a persones estrangeres a les Illes Balears, fet que suposa el 32,7 % del total de nous contractes registrats. En el conjunt d'Espanya el pes dels contractes a estrangers sobre el total és del 23,2 %. Del

total de contractes a estrangers registrats a les Balears el 2023, el 67,5 % ha correspost a treballadors de fora de la UE, i la resta, el 32,5 %, a europeus. En termes interanuals, els contractes a persones estrangeres cau un 5,2 %, mentre que els

QUADRE II-1.31. NOMBRE DE CONTRACTES REGISTRATS A TREBALLADORS ESTRANGERS A LES ILLES BALEARS I A ESPANYA PER ZONES DE PROCEDÈNCIA (2023)				
Illes Balears			Espanya	
	Absoluts	%	Absoluts	%
Total	129.342	100,0	3.579.862	100,0
Unió Europea	42.065	32,5	817.695	22,8
No UE	87.276	67,5	2.762.167	77,2

Font: SOIB

contractes a treballadors de nacionalitat espanyola ho fa amb més intensitat, concretament en un 16,9 % (vegeu el quadre II-1.31).

1.8.

SALARIS I COST LABORAL

Segons les dades de l'enquesta trimestral de cost laboral publicada per l'INE, el 2023 el cost salarial total mitjà per treballador a les Illes Balears és de 2.152,4 euros, un 2,9 % per sota de la mitjana nacional (2.216,1 euros). Respecte al 2022, es produeix un increment del 8,6 %, per sobre de la mitjana nacional (4,8 %). De fet, les Balears són la comunitat autònoma amb l'increment salarial més elevat el 2023 (vegeu el quadre II-1.32).

D'altra banda, l'any 2017 l'ibestat començà a elaborar l'índex de costos laborals de les Illes Balears (ICLIB),⁸ que es crea amb

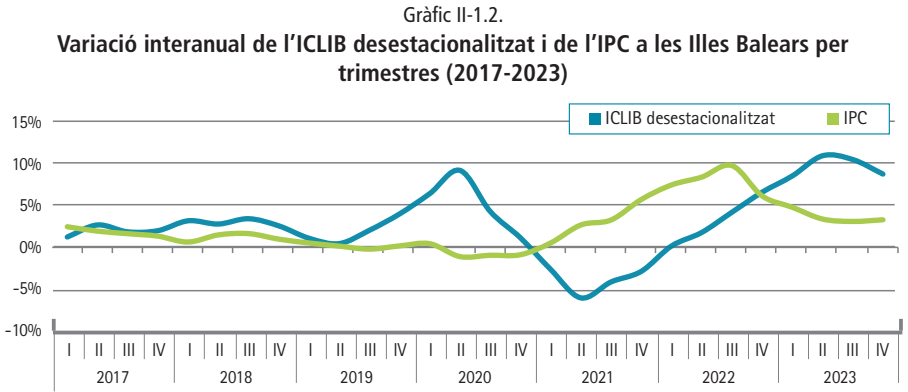
la finalitat d'obtenir un indicador de l'evolució del cost laboral en què no intervinguin els possibles canvis en la composició del mercat laboral. En aquest sentit, l'ICLIB es construeix com un índex encadenat de Laspeyres a partir de la informació proporcionada per l'enquesta trimestral de cost laboral. Així, s'omple un buit d'informació salarial que hi havia fins ara, ja que la composició del mercat laboral segons el tipus de jornada o la branca d'activitat pot afectar artificialment l'evolució agregada dels salaris. A més, la Direcció General de Model Econòmic i Ocupació corregeix l'ICLIB dels efectes estacionals i de calendari.

El gràfic II-1.2 mostra l'evolució dels costos laborals i l'índex de preus de consum del període 2017-2023. S'observa com el 2023, si bé els preus han continuat amb la tendència alcista, se n'ha moderat l'increment, amb la qual cosa l'IPC s'ha situat al voltant del 3,5 % els darrers tres trimestres de l'any. En canvi, com s'ha vist amb les dades de l'enquesta trimestral del cost laboral, el 2023 s'ha donat un increment salarial molt significatiu a les Illes Balears. Aquest fet ha de repercutir favorablement en la millora del poder adquisitiu dels treballadors i les treballadores de les Illes Balears.

8. Es pot consultar a l'enllaç següent: https://ibestat.caib.es/ibestat/page?p=px_tablas&no-delid=431a3d27-a5d5-4b8d-bb8e-fc5021c-d2890&lang=ca.

Quadre II-1.32. Cost salarial total per treballador i comunitat autònoma (2022-2023)			
	Mitjana 2022	Mitjana 2023	% variació
Total	2.115,1	2.216,6	4,80
Andalusia	1.855,8	1.949,5	5,05
Aragó	2.014,1	2.129,8	5,75
Astúries	2.086,4	2.165,9	3,81
Illes Balears	1.982,6	2.152,4	8,57
Illes Canàries	1.762,0	1.826,1	3,64
Cantàbria	1.962,3	2.034,5	3,68
Castella i Lleó	1.898,5	1.989,3	4,78
Castella-la Manxa	1.874,9	1.960,1	4,54
Catalunya	2.286,3	2.401,4	5,03
Com. Valenciana	1.896,6	1.964,1	3,56
Extremadura	1.698,4	1.732,1	1,98
Galícia	1.888,8	1.952,5	3,37
Madrid	2.538,5	2.680,4	5,59
Múrcia	1.847,5	1.923,0	4,09
Navarra	2.249,7	2.391,0	6,28
País Basc	2.424,9	2.514,0	3,67
La Rioja	1.891,0	1.994,4	5,47

Font: INE (2023), Enquesta trimestral del cost laboral

Font: Direcció General d'Economia i Estadística a partir de les dades de l'Ibestat i de l'INE

2

L'ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL (IQT)

L'any 2004, el Consell Econòmic i Social de les Illes Balears va encarregar un primer estudi que tenia per objecte definir una metodologia i una proposta d'indicadors per avaluar la qualitat del treball a les Illes Balears¹. Aquesta primera versió va ser posteriorment actualitzada l'any 2008 i editada el 2009², de manera que es disposa de resultats de l'any 2001 i del 2006 al 2016. El 2019, es du a terme una altra actualització de la metodologia i es publica un tercer treball³ que aprofita bona part de la tasca que s'havia fet fins al moment però que considera el desenvolupament de nous indicadors i estadístiques i que té per objecte centrar l'anàlisi específicament en els aspectes qualitatius de l'ocupació, deixant alguns dels indicadors fins ara emprats com a elements de context del marc laboral. El nou índex de qualitat del treball

es basa en un conjunt d'indicadors agrupats en tres grans dimensions:

1. Retribucions salarials. L'objectiu és prendre en consideració el nivell salarial de l'ocupació principal del treballador i alguna mesura de com garanteix o no un cert nivell de benestar. Així mateix, es proposa introduir mesures de desigualtat en la distribució salarial.
2. Seguretat laboral. Es tracta de preveure mesures que aproximïn la probabilitat de passar a la situació d'atur, les condicions d'aquest període d'atur i tots els aspectes indicatius de més o menys estabilitat en l'ocupació, com ara la major o menor prevalença de diverses modalitats de contractes laborals.
3. Condicions laborals. Aquesta seria la dimensió més àmplia en la mesura que pren en consideració tots els aspectes relacionats amb les condicions en què es desenvolupa el treball, conciliació de vida laboral i familiar, sinistralitat laboral, gènere, etcètera.

El 2021, la submostra de l'Enquesta de població activa de l'INE va patir un canvi metodològic i sis indicadors del total dels 36 utilitzats en el càlcul de l'IQT no es varen poder actualitzar. Concretament, es tracta dels indicadors següents: percentatge d'ocupats que cerquen feina per inseguretat en l'actual; els ocupats que volen treballar més hores;

1. PARELLADA, M.; GARCIA, G. *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, SOIB, 2004. El CES va emetre el Dictamen 9/2003 sobre aquesta matèria.

2. Estudi elaborat l'any 2008 i publicat el 2009 a proposta de la Comissió de Treball de la Memòria del CES 2007 i aprovat per la Comissió Permanent, en què es du a terme l'actualització del primer estudi del CES sobre l'IQT, *La qualitat del treball. Una proposta d'indicador*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears i SOIB, 2004. Vegeu: PARELLADA, M.; PUIGGRÓS, A.; RIBAS, M. *Indicadors de qualitat del treball*, Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, 2008.

3. Estudi elaborat i publicat el 2019 a proposta de la Comissió de Treball d'Ocupació i Relacions Laborals, en què es du a terme una nova actualització dels IQT. Vegeu: GARCIA, G.; PARELLADA, M.; PUIGGRÓS, A.; RIBAS, M. *La qualitat del treball a les Illes Balears 2009-2018*. Consell Econòmic i Social de les Illes Balears, 2019.

percentatge d'ocupats que cerquen feina per millorar; percentatge d'ocupats que treballen en jornada continuada; percentatge d'ocupats que fan formació relacionada amb la seva ocupació actual, i, finalment, el percentatge d'ocupats que fan formació amb participació empresarial. Per a l'actualització de l'IQT del 2021, es va decidir mantenir els valors calculats per a l'any 2020.

Tanmateix, de cara a la continuació de l'actualització de l'indicador l'any 2023 es va optar per fer una revisió i anàlisi de les possibles implicacions de la no disponibilitat de diversos indicadors emprats en l'elaboració de l'IQT. La decisió final fou eliminar els indicadors que ja no estan disponibles i substituir únicament els dos indicadors del bloc de formació, atès que els altres quatre indicadors pertanyen a blocs diferents entre si i ja tenen prou indicadors representatius.

Els dos nous indicadors de formació que es varen incorporar són: abandonament esco-

lar prematur i percentatge d'empreses formadores sobre el total d'empreses, enteses com les empreses que ofereixen formació als seus treballadors, i que publica anualment el Ministeri de Treball a l'Enquesta de formació professional per a l'ocupació.

Per enllaçar les dues sèries, es varen calcular novament l'IQT del 2020 amb els nous indicadors i s'ha vist com els resultats no diferien de manera significativa, més aviat canviaven poc. Per tant, els resultats presentats en aquesta memòria i la de l'any anterior es presenten amb l'antiga metodologia fins al 2019 i amb la nova metodologia per als anys 2020, 2021 i 2022.

En definitiva, l'actual IQT està compost per una bateria de 32 indicadors que permeten obtenir una visió àmplia de les principals característiques quantitatives i qualitatives del mercat de treball a les diverses comunitats autònomes (vegeu el quadre II-2.1).

Quadre II-2.1. Dimensions i indicadors de qualitat del treball (2022)	
Dimensions	Indicadors
DIMENSÍO 1. RETRIBUCIONS	Retribucions salarials
	Guany mitjà anual
	% de pobl. en llars de baixa intensitat de treball
	Desigualtat salarial (ràtio 90/10)
DIMENSÍO 2. SEGURETAT EN EL TREBALL	Seguretat
	Risc de quedar-se a l'atur
	Taxa neta cobertura prestacions per atur
	% de treballadors afectats per ERO
	Taxa de cobertura dels convenis col·lectius
	Modalitats laborals
	Taxa de temporalitat
	% de temporals involuntaris
	Taxa de parcialitat
	% de parcials involuntaris
	% de contractes fixos discontinus

continua

Dimensions	Indicadors
DIMENSÍO 3. CONDICIONS LABORALS	Condicions de treball
	Desajustament de qualificacions
	Autonomia en el lloc de treball
	% d'ocupats que treballen més de 40 hores
	Hores extraordinàries per treballador
	Sinistralitat
	Incidència d'accidents laborals amb baixa
	Gravetat accidents amb baixa
	Incidència de malalties professionals
	Conciliació
	% d'ocupats treballen dissabte, diumenge, final de tarda o nit
	% d'ocupats que treballen al domicili particular
	% d'ocupats amb jornada parcial voluntària
	Formació i promoció
	% d'ocupats que cursen estudis
	Abandonament escolar prematur
	% empreses formadores sobre total empreses
	Gènere
	Bretxa salarial D/H
	Risc de quedar-se a l'atur D/H
	Parcialitat involuntària D/H
	Temporalitat involuntària D/H
	Desajustament de qualificacions D/H
	% d'ocupats amb treball al domicili particular D/H
	% d'ocupats que cursen estudis D/H

Font: García, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La Qualitat de treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

Pel que fa a les ponderacions dels indicadors, s'han definit tres possibles escenaris⁴. En tots els casos es considera que la dimensió de retribucions salarials té una

rellevància clarament superior a l'hora de valorar la qualitat de la feina. La resta d'indicadors tenen tots la mateixa ponderació en l'escenari base, mentre que en l'escenari social s'atorga un pes superior als indicadors de conciliació i gènere, i en l'escenari d'estabilitat es consideren més rellevants les variables relacionades amb la

4. Les ponderacions dels indicadors i els escenaris van ser aprovats en la reunió de la Comissió de Relacions Laborals del CES del dia 12 de juny de 2019.

seguretat en el lloc de feina i les modalitats laborals (vegeu el quadre II-2.2).

Aplicant les ponderacions explicades, els resultats globals situen les Illes Balears en una posició avantatjosa en relació amb la resta de comunitats autònomes durant bona part dels anys estudiats. Tanmateix, els resultats del 2019 van presentar una millora notable de la posició de les Balears, que va assolir la tercera posició del rànquing en l’escenari base, i la segona en l’escenari d’estabilitat i en l’escenari social. L’avanç de posicions relatives va ser molt significatiu, atès que els resultats dels anys anteriors col·locaven les Illes Balears entre la quarta i la sisena posició. L’actualització dels indicadors el 2020, any especialment complicat per al mercat de treball, va donar continuïtat als bons resultats de l’any anterior, i les Illes Balears se situaren una altra vegada en la tercera posició en l’escenari base i en la segona en l’escenari d’estabilitat i, baixaren fins a la tercera posició en l’escenari social. L’actualització amb les dades del 2021, amb la introducció dels canvis me-

todològics explicats anteriorment, va implicar un empitjorament lleuger de la posició de les Illes Balears en relació amb la resta de comunitats autònomes, atès que varen baixar en cada un dels escenaris. La nova edició de l’IQT amb dades del 2022 mostra com les Illes Balears baixen dues posicions en l’escenari d’estabilitat (de la tercera a la cinquena) i es mantenen en la quarta posició en la resta d’escenaris (vegeu el quadre II-2.3).

L’anàlisi que es fa amb les dades de l’índex de qualitat del treball (IQT) permet oferir algunes conclusions rellevants que estan en la línia d’identificar els punts forts de la regió i també els aspectes respecte als quals les Balears mostren una situació més feble. És interessant analitzar en quines dimensions i en quins indicadors les Illes Balears han millorat els resultats del 2022 en relació amb el 2021, així com quins han estat els indicadors que han patit un descens en el rànquing per comunitats autònomes (vegeu els quadres de II-2.4, II-2.5, II-2.6, II-2.7, II-2.8, II-2.9, II-2.10 i II-2.11).

Quadre II-2.2. PONDERACIONS ESTABLERTES EN ELS DIVERSOS ESCENARIS, IQT (2022)				
Dimensió		Escenari base	Escenari social	Estabilitat
Dimensió 1. Retribucions	Retribucions salarials	51	43	43
Dimensió 2. Seguretat en el treball	Seguretat	7	7	11
	Modalitats laborals	7	7	11
Dimensió 3. Condicions laborals	Condicions de treball	7	7	7
	Sinistralitat	7	7	7
	Conciliació	7	11	7
	Formació i promoció	7	7	7
	Gènere	7	11	7

Font: García, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La Qualitat de treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

QUADRE II-2.3. RANQUING D'IQT DE LES COMUNITATS AUTÒNOMES SEGONS LES PONDERACIONS ESTABLERTES (2009-2022)

Escenari Base								
	2009	2011	2014	2018	2019	2020	2021	2022
Andalusia	17	17	15	16	17	16	16	16
Aragó	4	4	5	6	6	6	6	6
Astúries	9	9	13	11	15	15	14	13
Illes Balears	6	6	4	5	3	3	4	4
Canàries	16	16	17	15	14	13	15	17
Cantàbria	11	13	10	9	8	7	7	8
Castella i Lleó	8	7	11	7	9	9	11	12
Castella-la Manxa	10	11	9	14	11	12	8	11
Catalunya	3	5	6	4	5	5	3	3
Com. Valenciana	13	14	12	13	12	14	12	14
Extremadura	15	12	16	17	16	17	17	15
Galícia	12	10	8	10	10	10	10	9
Madrid	2	3	2	2	4	2	2	2
Múrcia	14	15	14	12	13	11	13	10
Navarra	5	2	3	3	2	4	5	5
País Basc	1	1	1	1	1	1	1	1
La Rioja	7	8	7	8	7	8	9	7

Escenari social								
	2009	2011	2014	2018	2019	2020	2021	2022
Andalusia	17	17	15	16	17	16	16	16
Aragó	4	4	4	6	6	7	6	5
Astúries	9	9	13	11	15	14	14	13
Illes Balears	6	6	5	5	2	3	4	4
Canàries	15	16	17	15	13	12	15	17
Cantàbria	11	15	10	9	8	8	7	10
Castella i Lleó	8	7	11	7	9	9	11	11
Castella-la Manxa	10	10	9	14	11	13	8	12
Catalunya	2	5	6	4	5	5	3	3
Com. Valenciana	13	14	12	13	12	15	12	15
Extremadura	16	12	14	17	16	17	17	14
Galícia	12	11	8	10	10	10	10	9
Madrid	3	3	2	2	4	2	1	1
Múrcia	14	13	16	12	14	11	13	8
Navarra	7	2	3	3	3	4	5	6
País Basc	1	1	1	1	1	1	2	2
La Rioja	5	8	7	8	7	6	9	7

continua

Escenari estabilitat								
	2009	2011	2014	2018	2019	2020	2021	2022
Andalusia	17	17	16	16	17	16	16	16
Aragó	4	5	4	6	6	7	5	4
Astúries	9	9	13	11	14	15	13	13
Illes Balears	5	6	5	5	2	2	3	5
Canàries	16	16	17	14	15	14	15	17
Cantàbria	12	13	10	8	8	6	7	8
Castella i Lleó	8	7	11	7	9	9	11	10
Castella-la Manxa	10	11	9	13	12	12	8	12
Catalunya	2	4	6	3	5	5	4	3
Com. Valenciana	13	14	12	12	11	13	12	15
Extremadura	15	12	15	17	16	17	17	14
Galícia	11	10	8	10	10	10	9	9
Madrid	3	3	2	2	4	3	2	2
Múrcia	14	15	14	15	13	11	14	11
Navarra	7	2	3	4	3	4	6	6
País Basc	1	1	1	1	1	1	1	1
La Rioja	6	8	7	9	7	8	10	7

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de García, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La Qualitat de treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

Nota: La regió amb els resultats més bons ocupa el primer lloc en el rànquing, mentre que la darrera regió (la que obté els pitjors resultats) té el valor 17.

QUADRE II-2.4. RÀNQUING DELS IQT. DIMENSIO 1: RETRIBUCIONS SALARIALS (2022)			
	Guany mitjà anual	% de pobl. en llars de baixa intensitat de treball	Desigualtat salarial (ràtio 90/10)
Andalusia	15	15	12
Aragó	6	1	2
Astúries	5	15	13
Illes Balears	8	4	1
Illes Canàries	16	17	10
Cantàbria	7	11	9
Castella-la Manxa	10	9	11
Castella i Lleó	14	10	3
Catalunya	4	6	14

continua

	Guany mitjà anual	% de pobl. en llars de baixa intensitat de treball	Desigualtat salarial (ràtio 90/10)
Com. Valenciana	11	12	17
Extremadura	17	14	16
Galícia	12	12	4
Madrid	2	3	15
Múrcia	13	8	7
Navarra	3	7	8
País Basc	1	5	5
La Rioja	9	2	6

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de García, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

QUADRE II-2.5. RÀNKING DELS IQT. DIMENSÍO 2: SEGURETAT EN EL TREBALL. SEGURETAT (2022)

Dimensió 2: Seguretat en el treball. Seguretat				
	Risc de quedar-se a l'atur	Taxa neta cobertura prestacions per atur	% de treballadors afectats per ERO	Taxa de cobertura dels convenis col·lectius
Andalusia	11	3	7	5
Aragó	12	5	15	4
Astúries	4	16	16	12
Illes Balears	1	1	6	16
Illes Canàries	2	14	3	13
Cantàbria	15	13	14	2
Castella-la Manxa	6	8	9	8
Castella i Lleó	5	9	4	7
Catalunya	8	4	10	6
Com. Valenciana	3	11	12	3
Extremadura	14	2	2	1
Galícia	9	7	11	9
Madrid	7	12	5	11
Múrcia	10	6	1	15
Navarra	17	15	17	10
País Basc	13	17	13	14
La Rioja	16	10	8	17

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de García, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

QUADRE II-2.6. RÀNQUING DELS IQT. DIMENSÍO 2: SEGURETAT EN EN EL TREBALL. MODALITATS LABORALS (2022)					
	Dimensió 2: Seguretat en en el treball. Modalitats laborals				
	Taxa de temporalitat	% de temporals involuntaris	Taxa de parcialitat	% de parcials involuntaris	% de contractes fixos discontinus
Andalusia	16	14	5	15	14
Aragó	6	2	7	3	7
Astúries	11	8	12	14	6
Illes Balears	8	1	17	2	17
Illes Canàries	15	17	16	17	10
Cantàbria	3	15	15	13	12
Castella-la Manxa	7	9	6	6	3
Castella i Lleó	13	11	10	9	8
Catalunya	2	3	14	4	4
Com. Valenciana	12	7	2	7	15
Extremadura	17	5	3	16	13
Galícia	5	12	9	12	5
Madrid	1	4	13	10	1
Múrcia	14	10	11	5	16
Navarra	9	13	8	8	9
País Basc	10	16	1	11	2
La Rioja	4	6	4	1	11

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de García, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

QUADRE II-2.7. RÀNQUING DELS IQT. DIMENSÍO 3: CONDICIONS LABORALS. CONDICIONS DE TREBALL (2022)				
	Dimensió 3: Condicions laborals. Condicions de treball			
	Desajustament de qualificacions	Autonomia en el lloc de treball	% d'ocupats que treballen més de 40 h	Hores extraordinàries per treballador
Andalusia	15	16	9	5
Aragó	11	3	11	15
Astúries	8	13	16	8
Illes Balears	10	1	3	6
Illes Canàries	16	17	1	10
Cantàbria	2	14	7	1
Castella-la Manxa	13	9	12	4
Castella i Lleó	17	15	8	10

continua

	Dimensió 3: Condicions laborals. Condicions de treball			
	Desajustament de qualificacions	Autonomia en el lloc de treball	% d'ocupats que treballen més de 40 h	Hores extraordinàries per treballador
Catalunya	1	2	2	17
Com. Valenciana	9	4	15	16
Extremadura	12	11	14	2
Galícia	7	8	17	8
Madrid	3	5	10	7
Múrcia	14	7	13	13
Navarra	5	10	4	14
País Basc	4	12	5	3
La Rioja	6	6	6	12

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de García, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

QUADRE II-2.8. RANQUING DELS IQT. DIMENSÍO 3: CONDICIONS LABORALS. SINISTRALITAT (2022)

	Dimensió 3: Condicions laborals. Sinistralitat		
	Incidència d'accidents laborals amb baixa	Gravetat d'accidents amb baixa	Incidència de malalties professionals
Andalusia	9	12	5
Aragó	7	11	15
Astúries	12	14	7
Illes Balears	17	1	3
Illes Canàries	2	7	2
Cantàbria	15	10	10
Castella-la Manxa	5	16	12
Castella i Lleó	14	6	13
Catalunya	6	4	6
Com. Valenciana	3	15	11
Extremadura	8	13	4
Galícia	4	17	8
Madrid	1	3	1
Múrcia	11	8	9
Navarra	13	5	17
País Basc	10	9	14
La Rioja	16	2	16

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de García, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

QUADRE II-2.9. RÀNKING DELS IQT DIMENSIÓ 3: CONDICIONS LABORALS. CONCILIACIÓ (2022)

	Dimensió 3: Condicions laborals. Conciliació		
	% d'ocupats que treballen ds., dg., final de tarda o nit	% d'ocupats que treballen al domicili particular	% d'ocupats amb jornada parcial voluntària
Andalusia	13	8	8
Aragó	11	9	15
Astúries	16	3	10
Illes Balears	7	7	6
Illes Canàries	17	11	1
Cantàbria	15	15	3
Castella-la Manxa	14	12	4
Castella i Lleó	10	16	12
Catalunya	1	2	16
Com. Valenciana	8	5	14
Extremadura	9	13	17
Galícia	12	6	7
Madrid	5	1	2
Múrcia	3	10	13
Navarra	4	14	5
País Basc	6	4	9
La Rioja	2	17	11

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de García, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

QUADRE II-2.10. RÀNKING DELS IQT. DIMENSIÓ 3: CONDICIONS LABORALS. FORMACIÓ I PROMOCIÓ (2022)

	Dimensió 3: Condicions laborals. Formació i promoció		
	% d'ocupats que cursen estudis	Abandonament escolar prematur	Empreses formadores sobre total empreses
Andalusia	9	13	5
Aragó	5	8	9
Astúries	12	9	2
Illes Balears	17	16	11
Illes Canàries	13	10	16
Cantàbria	1	3	4

continua

	Dimensió 3: Condicions laborals. Formació i promoció		
	% d'ocupats que cursen estudis	Abandonament escolar prematur	Empreses formadores sobre total empreses
Castella-la Manxa	8	4	6
Castella i Lleó	16	12	13
Catalunya	14	15	15
Com. Valenciana	7	14	14
Extremadura	6	6	7
Galícia	10	4	1
Madrid	3	11	10
Múrcia	11	17	3
Navarra	4	2	12
País Basc	2	1	8
La Rioja	15	7	17

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de Garcia, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

QUADRE II-2.11. RÀNKING DELS IQT. DIMENSÍO 3: CONDICIONS LABORALS. GÈNERE (2022)

	Dimensió 3: Condicions laborals. Gènere						
	Bretxa salarial D/H	Risc de quedar-se a l'atur D/H	Parcialitat involuntària D/H	Temporalitat involuntària D/H	Desajustament de qualificacions D/H	% d'ocupats amb treball al domicili particular D/H	% d'ocupats que cursen estudis D/H
Andalusia	9	16	2	10	5	9	16
Aragó	7	3	16	13	16	4	10
Astúries	17	10	17	2	6	1	13
Illes Balears	3	15	9	16	7	16	6
Illes Canàries	1	17	8	14	1	17	5
Cantàbria	14	8	15	12	11	5	17
Castella-la Manxa	13	14	10	9	9	7	4
Castella i Lleó	4	13	13	7	4	15	11
Catalunya	10	6	6	8	2	12	2
Com. Valenciana	12	5	12	15	13	14	8
Extremadura	2	7	4	5	3	2	9
Galícia	8	9	5	4	17	13	14
Madrid	6	12	11	3	12	6	7

continua

	Dimensió 3: Condicions laborals. Gènere						
	Bretxa salarial D/H	Risc de quedar-se a l'atur D/H	Parcialitat involuntària D/H	Temporalitat involuntària D/H	Desajustament de qualificacions D/H	% d'ocupats amb treball al domicili particular D/H	% d'ocupats que cursen estudis D/H
Múrcia	15	1	7	6	10	10	3
Navarra	16	11	14	17	15	3	15
País Basc	5	4	3	11	14	8	12
La Rioja	11	2	1	1	8	11	1

Font: Actualització de l'IQT a partir de la metodologia de García, G.; Parellada, M.; Puiggròs, A.; Ribas, M. La qualitat del treball a les Illes Balears, 2009-2018. Consell Econòmic i Social

- En la dimensió 1, sobre retribucions salarials, que integra els indicadors que tenen més pes en tots els escenaris considerats⁵, les Balears han passat de la setena a la vuitena posició pel que fa al guany salarial i mantenen la primera posició en l'indicador de desigualtat salarial. Tanmateix, escalen de la vuitena a la quarta posició pel que fa al percentatge de llars amb baixa intensitat de treball. Tot plegat fa que les Illes Balears es mantinguin, com el 2021, en la cinquena millor posició en aquesta dimensió. Cal recordar que el 2019 i el 2020 varen assolir el tercer lloc del rànquing.
- En la dimensió 2, sobre la seguretat laboral, les Balears mantenen la primera posició del rànquing. Continuen encapçalant la llista de comunitats autònomes en la taxa de cobertura de prestacions per atur. I també tornen a la primera posició relativa en el risc de quedar a l'atur. En canvi, baixen de la primera a la

sisena posició en el pes dels treballadors afectats per un expedient de regulació de l'ocupació. I cauen de la segona a la penúltima posició pel que fa a la taxa de cobertura de convenis col·lectius.

- També en la dimensió 2, en aquest cas en la subdimensió de les modalitats laborals, les Illes Balears passen de la quinzena posició a la tretzena. Es tracta, per tant, d'una dimensió en què les Illes Balears ocupen habitualment els darrers llocs en relació amb la resta de territoris. Més concretament, les Illes mantenen la darrera posició pel que fa al pes dels ocupats fixos discontinus i pel que fa a la menor taxa de parcialitat. Experimenten també una caiguda (de la quarta a la vuitena posició) en la taxa de temporalitat. En canvi, passen de la novena a la primera posició en el pes dels assalariats temporals involuntaris i mantenen la segona millor posició en la taxa de parcialitat involuntària.
- En la dimensió 3, sobre les condicions laborals, pel que fa a la subdimensió de condicions de treball, les Illes Balears assoleixen novament la primera posi-

5. S'ha de tenir en compte que la font de dos dels tres indicadors que componen aquesta dimensió és l'Enquesta anual d'estructura salarial de l'INE, i té un decalatge temporal en la seva publicació d'un any i que els resultats per al 2022 corresponen a l'enquesta del 2021.

ció, després de dos anys consecutius en la segona. D'aquesta manera, escalen 6 posicions en el desajustament de qualificacions, pel fet de passar del setzè al desè lloc. També milloren en el pes dels ocupats que treballen més de 40 hores setmanals i passen de la cinquena a la tercera posició. Es mantenen en la primera posició en l'autonomia en el lloc de feina. En canvi, empitjoren en comparació amb la resta de territoris en l'indicador d'hores extres.

- Pel que fa a la sinistralitat laboral, també dins la dimensió 3, les Illes Balears aconseguiren situar-se en la quarta posició durant el 2020. Un any més tard, varen caure dues posicions i es varen situar en la sisena, posició que mantenen el 2022. Així, les Illes es caracteritzen per tenir l'índex més alt d'incidència d'accidents laborals. Ara bé, continuen ocupant la primera posició en l'indicador sobre els dies de baixa i es mantenen en la tercera posició pel que fa a la incidència de malalties professionals.
- Continuant amb la dimensió 3, en aquest cas amb la subdimensió de conciliació, les Illes Balears mantenen el 2022 la tercera posició. Més en detall, escalen una posició en la taxa de parcialitat voluntària, fins a la sisena i en el percentatge d'ocupats que treballen al seu domicili, fins a la setena. En canvi, han perdut dues posicions en el percentatge d'ocupats que treballen en dissabte, diumenge, darrera hora del capvespre o nit.
- En la subdimensió de formació i promoció de la dimensió 3, les Illes Balears, han baixat fins a la darrera posició,

quan el 2021 ocupaven la dotzena. D'aquesta manera, passen de l'onzena posició a la darrera en el percentatge d'ocupats que cursen algun tipus de formació, i de la desena a l'onzena pel que fa al percentatge d'empreses formadores sobre el total d'empreses. D'altra banda, les Illes Balears tornen a la coa del rànkung en l'indicador d'abandonament prematur, quan el 2021 presentaren una notable millora. Sens dubte, en el bloc de formació les Illes Balears presenten un dels majors punts febles.

- Finalment, pel que fa a la subdimensió de gènere de la dimensió 3, les Illes Balears continuen amb la caiguda de posicions iniciada el 2020 i se situen el 2022 en el catorzè lloc del rànkung, quan el 2019 ocupaven el primer lloc. Aquesta davallada s'explica per l'empitjorament de la posició relativa en gairebé tots els indicadors i, sobretot, en la ràtio de la taxa de parcialitat involuntària, la ràtio de l'índex de desajustament, la ràtio d'ocupats que treballen en el domicili particular i la ràtio del risc de quedar a l'atur. A més, mantenen les darreres posicions en la ràtio de la temporalitat involuntària. L'únic indicador en què les Illes Balears milloren la posició amb relació a la resta de comunitats autònomes és en la ràtio dels ocupats que cursen estudis.

En síntesi, els resultats de l'índex de qualitat del treball del 2022 suposen un empitjorament de les Illes Balears en l'escenari d'estabilitat, que és el que dona un major pes als indicadors relacionats amb la seguretat en el lloc de feina i les modalitats

laborals. D'altra banda, es mantenen en la quarta posició, com l'any anterior, en els dos escenaris restants.

A les taules es poden consultar els resultats corresponents a cadascun dels indicadors i comprovar com la posició relativa de les Illes Balears en relació amb la resta de comunitats autònomes perd algunes posicions respecte als dos anys anteriors, si

bé es manté en una posició avantatjosa si es compara amb la majoria dels territoris. El País Basc i Madrid continuen liderant el rànquing com els territoris amb un índex de qualitat del treball més alt en tota la sèrie temporal estudiada. A l'altre extrem s'hi situen les Illes Canàries, que el 2022 passen a ocupar la darrera posició en tots els tres escenaris, i Andalusia, que ocupa la penúltima.

3

POLÍTIQUES ACTIVES D'OCUPACIÓ

3.1.

CONTEXT: LES POLÍTIQUES ACTIVES D'OCUPACIÓ DES DE LA COVID-19 FINS AVUI

La gestió de la crisi sanitària provocada per la covid-19 obligà a aturar bona part de l'economia de les nostres illes, així com de la resta de l'Estat espanyol, una mesura també adoptada en la immensa majoria de països europeus i arreu del món. Com és evident, aquesta aturada de l'activitat tingué importants efectes d'ordre econòmic i laboral. Els pressuposts aprovats per a l'any 2023 estan condicionats per la retirada dels fons extraordinaris estatals que varen compensar la dotació de recursos extraordinaris per a la hisenda autonòmica en temps de pandèmia.

Sortosament, la situació en el moment de presentar aquest apartat de polítiques actives d'ocupació és radicalment diferent. El nombre de persones ocupades i desocupades fins i tot és molt més favorable que el que hi havia el 2019, de manera que el 2023 ha presentat xifres que s'han situat en un escenari clarament postpandèmic. De manera paral·lela, la nova reforma laboral aprovada el 30 de desembre de 2021 ja té un fort impacte en el nivell de precarietat laboral, per la qual cosa s'han reduït a un terç les taxes de temporalitat

i parcialitat d'abans de la reforma. Sens dubte, en el nou escenari resulta cabdal la capacitat de formació de les persones desocupades i la d'intermediació laboral.

En l'àmbit estatal, el programa nacional de reformes fixa les prioritats de política econòmica del Govern, alineades amb el marc estratègic d'inversions i reformes contingut en el Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència (d'ara endavant, PRTR).

El PRTR és l'instrument que conté el conjunt de reformes estructurals i d'inversions que s'adreça al triple objectiu d'impulsar la recuperació de l'activitat econòmica i l'ocupació després de la crisi provocada per la pandèmia de la covid-19, accelerar la transformació del país i enfortir la resiliència per afrontar els reptes futurs.

Entre les reformes recollides al Pla de Recuperació, Transformació i Resiliència espanyol destaquen les dirigides a la millora de les polítiques actives d'ocupació. L'any 2021 es posaren en marxa diverses reformes previstes en el PRTR. Així, el mes de desembre, després d'un procés d'intens diàleg social, s'aprovà el Reial decret llei 32/2021, de mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat a l'ocupació i la transformació del mercat de treball, que recollia un paquet de reformes adreçades a europeïtzar el mercat de treball, fomentant la generalització de la con-

tractació indefinida, la modernització de la negociació col·lectiva i de la subcontratació, juntament amb la introducció d'un mecanisme de flexibilitat i sostenibilitat de l'ocupació davant les crisis.

Amb l'aprovació l'any 2021 del Reglament del mecanisme de recuperació i resiliència (MRR), l'eix central de l'instrument Next Generation-EU, s'aprovà el paquet de mesures extraordinàries de recuperació destinades a fer front a la crisi originada per la covid-19. A partir de juliol de 2021 es començà a donar llum verda a la utilització dels fons de recuperació i resiliència per part dels estats membres, entre els quals Espanya. En aquest marc, per a l'any 2023 el total de fons MRR destinat a polítiques de formació i ocupació ha estat de 5,8 milions d'euros a les Illes Balears. Els fons REACT-EU, fons inclosos en l'instrument Next Generation-EU per contribuir a la recuperació ecològica, digital i resiliència de l'economia, han complementat la programació del Fons Social Europeu Plus (FSE+), l'instrument principal amb què la Unió Europea contribueix a reforçar la cohesió econòmica i social.

El 28 d'abril del 2023, Espanya va presentar el Programa Nacional de Reformes del 2023 i el Programa d'Estabilitat del 2023, de conformitat amb l'article 4, apartat 1, del Reglament (CE) núm. o 1466/97. Tinent en compte les seves interrelacions, tots dos programes han estat avaluats conjuntament. De conformitat amb l'article 27 del Reglament (UE) 2021/241, el Programa Nacional de Reformes del 2023 reflecteix també l'informe semestral d'Espanya sobre els avenços fets en l'execució del Pla de Recuperació i Resiliència.

El 24 de maig del 2023, la Comissió va publicar l'informe específic del 2023 sobre Espanya. S'hi avaluen els avenços fets per Espanya per posar en pràctica les recomanacions específiques per país pertinents adoptades pel Consell entre el 2019 i el 2022 i es fa balanç de l'execució del Pla de Recuperació i Resiliència per part d'Espanya. Sobre la base d'aquesta anàlisi, a l'informe específic s'assenyalen les deficiències respecte als reptes que no s'aborden —o només s'aborden parcialment— al Pla de Recuperació i Resiliència, així com als reptes nous i emergents. Així mateix, avalua els avanços d'Espanya en l'aplicació del pilar europeu de drets socials i en la consecució dels objectius principals de la Unió en matèria d'ocupació, capacitats i reducció de la pobresa, així com la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible de les Nacions Unides.

La Comissió¹ va fer una anàlisi exhaustiva sobre Espanya de conformitat amb l'article 5 del Reglament (UE) núm. o 1176/2011 i va publicar-ne els resultats el 24 de maig de 2023. La Comissió va arribar a la conclusió que Espanya està experimentant desequilibris macroeconòmics. En particular, les vulnerabilitats relacionades amb l'elevat deute privat, públic i exterior, que tenen rellevància transfronterera, estan disminuint, però continuen presents. El deute exterior i, especialment, les ràtios de deute privat van disminuir durant la dècada del 2010 i, després d'una interrupció temporal

1. Consell de la Unió Europea (2023). Recomanació del Consell, de 14 de juliol de 2023, relativa al Programa Nacional de Reformes de 2023 d'Espanya i per la qual s'emet un dictamen del Consell sobre el Programa d'Estabilitat de 2023 d'Espanya (2023/C 312/09). *Diari Oficial de la Unió Europea*, 1 de setembre de 2023.

el 2020, van reprendre el descens el 2021 i s'espera que continuïn disminuint afavorides pel creixement econòmic. Tot i això, es mantenen en nivells encara elevats. La posició exterior s'ha beneficiat d'una balança per compte corrent que ha registrat superàvit durant una dècada, encara que s'hagi reduït recentment, la qual cosa reflecteix els efectes de la pandèmia de covid-19 en les exportacions turístiques i de l'augment dels preus de l'energia a 2022.

El deute públic continua sent elevat. El 2022 va reprendre la trajectòria descendent que va produir millores abans de la pandèmia de covid-19, impulsada pel fort creixement del PIB nominal, però es manté per sobre dels nivells anteriors a la pandèmia. Es preveu que el 2023 i el 2024 aquesta reducció continuï a un ritme més moderat, recolzada per mesures d'actuació contingudes en el Pla de Recuperació i Resiliència. El sistema financer ha mostrat resiliència davant de les recents pertorbacions provocades per la pandèmia de covid-19 i la crisi energètica. La desocupació ha tornat a disminuir, però continua sent elevada i hi continuen havent borses de vulnerabilitat, amb una desocupació juvenil de llarga durada molt elevada. Els possibles riscos que afecten la reducció de les vulnerabilitats estan relacionats principalment amb els efectes de l'enduriment de les condicions financeres per a les llars i les empreses, així com en la sostenibilitat del deute públic a mitjà i llarg termini davant les condicions actuals del mercat i l'envelliment de la població. No obstant això, els avenços a les polítiques han estat favorables i la continuació de l'execució del Pla de Recuperació i Resiliència hauria d'aportar noves millores.

Paral·lelament, el pressupost del FSE+ per a tot el període 2021-2027 és de 97.957,6 milions d'euros, dels quals s'assignen 11.153,4 milions a Espanya. A les Illes Balears, correspon una taxa de cofinançament del 60 %, amb un import de 102 milions d'euros.

D'altra banda, el Pla de Garantia Juvenil Plus 2021-2027, de treball digne per als joves, està cofinançat tant pel FSE+ com per la Iniciativa d'Ocupació Juvenil (IEJ). Consta de 69 mesures per millorar l'ocupació jove. El Pla de Garantia Juvenil Plus té com a objectiu millorar la qualificació de les persones joves perquè adquireixin les competències professionals i tècniques necessàries per accedir al mercat laboral. S'inscriu en una inversió global el Pla Estratègic Joventut Avança, que agrupa les accions per a l'ocupació juvenil i que destinarà 950 milions a aquestes finalitats, la quantitat més gran destinada per un Govern per a accions d'ocupació juvenil.

Les accions d'orientació també s'han dut a terme en el marc del Programa de Garantia Juvenil, fet que suposa un compromís dels estats membres de la UE perquè tots els menors de 30 anys rebin una bona oferta d'ocupació, d'educació, de formació com a aprenents o en període de pràctiques en un termini de quatre mesos després de quedar en atur o d'acabar l'educació formal².

A més, la inscripció en el sistema nacional de garantia juvenil proporciona als joves l'accés a les polítiques actives d'ocupació

2. Consell de la Unió Europea (2013). Recomanació del Consell de 22 d'abril de 2013 sobre l'establiment de la garantia juvenil (2013/C 120/01). *Diari Oficial de la Unió Europea*, 26 d'abril de 2013.

i la possibilitat de disposar d'un orientador laboral que els ofereix tant un assessorament individualitzat com un itinerari d'inscripció adaptat a la situació i les necessitats.

El 2023, el nombre de sol·licituds d'inscripció en el programa ha estat de 4.581, fet que suposa un augment de 37,82 % respecte a les rebudes l'any 2022. D'altra banda, el nombre de beneficiaris assoleix la quantitat de 26.043 persones. El nombre de joves enregistrats des de l'inici del Programa de Garantia Juvenil fins al final de 2023 arriba a les 60.365 persones.

El programa de SOIB Jove —finançat principalment amb els recursos del Programa de Garantia Juvenil Plus 2021-2027 i del nou Programa Operatiu FSE Plus 2021-2027— té l'objectiu de reduir la taxa d'atur juvenil a partir de la millora de les qualificacions i el foment de la contractació i de l'autoocupació. Es pretén complir així amb els objectius i les prioritats de l'Estratègia UE 2020. S'adreça a joves que ni

estudien ni treballen de més de 16 anys i menys de 30, els quals, de manera voluntària, s'han d'inscriure al Fitxer nacional de garantia juvenil.

En el moment de tancar aquest apartat, el mercat laboral està en situació de normalització. En efecte, el nombre de persones desocupades es redueix de manera important i se situa en les 31.529 persones.

És important destacar que en els darrers anys s'ha incrementat l'esforç pressupostari, la qual cosa ha permès que la inversió per persona aturada se situï en els 4.876,30 euros, a la vegada que les ràtios d'impacte dels diferents programes són altes (vegeu el [quadre II-3.1](#)).

Sens dubte, l'increment de recursos provinents de les diferents conferències sectorials, així com els fons europeus d'ocupació provinents dels components 19, 20 i 23 dels MRR han de permetre continuar aquesta tendència.

QUADRE II-3.1. EVOLUCIÓ DELS PRESSUPOSTS EXECUTATS DE LES POLITIQUES ACTIVES D'Ocupació I DESPESA PER PERSONA ATURADA REGISTRADA (2019-2023)*

	2019	2020	2022
Pressupost de les PAO	110.193.504,0 €	107.047.494,0 €	111.586.864,0 €
Despesa en les PAO per persona registrada en situació d'atur en el SOIB	2.265,5 €	1.465,6 €	1.700,6 €

	2022	2023
Pressupost de les PAO	149.887.841,0 €	153.743.406,0 €
Despesa en les PAO per persona registrada en situació d'atur en el SOIB	3.718,8 €	4.876,3 €

Font: Elaboració pròpia a partir dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: <https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/>

* S'han revisat els càlculs dels pressuposts dels anys anteriors amb la informació publicada al web dels pressuposts generals de les Illes Balears.

Així, en el nou escenari resulta cabdal la capacitat de formació de les persones desocupades i la d'intermediació laboral. Resulta estratègic desenvolupar actuacions que reforcin la inclusió de les persones amb més dificultats d'accés al mercat laboral a través d'accions específicament dissenyades per a elles i les seves circumstàncies en el camp de l'orientació, la intermediació laboral, la qualificació, la formació professional i l'adquisició d'experiència laboral. Al capdavant, un dels principis rectors de les polítiques actives d'ocupació és la igualtat d'oportunitats.

3.2.

MARC ESTRATÈGIC I NORMATIU

El sistema per a l'ocupació a les Illes Balears el formen el conjunt d'entitats, serveis i programes que promouen i desenvolupen la política pública d'ocupació i que garanteixen uns serveis ocupacionals de qualitat a les persones i empreses de les Illes Balears en el marc de l'Estratègia espanyola de suport actiu per a l'ocupació 2021-2024, el Pla anual de Foment de l'Ocupació Digna (PAFED 2023) i els diferents plans autonòmics: Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears 2022-2025³ i el Pla Integral de Formació Professional 2022-2025⁴.

3. Govern de les Illes Balears (2022). Pla d'Ocupació de Qualitat de les Illes Balears (2022-2025). Disponible a: <https://soib.es/wp-content/uploads/2022/05/Pla-dOcupacio-de-Qualitat-de-les-Illes-Balears-2022-2025-def.pdf> [Consultat el 4 de maig de 2023].

4. Govern de les Illes Balears (2022). Pla Integral de Formació Professional 2022-2025. Disponible a: <http://www.caib.es/govern/rest/arxiu/3158710> [Consultat el 4 de maig de 2023].

L'Estratègia espanyola de suport actiu a l'ocupació 2021-2024 (d'ara endavant EEAE) constitueix el marc per a la determinació d'objectius comuns a assolir pel conjunt de serveis públics d'ocupació, en establir un instrument que garanteixi la igualtat en l'accés i l'atenció als beneficiaris de les polítiques d'activació per a la feina a tot Espanya. Tot això, sense perjudici de permetre la suficient flexibilitat per a la seva adaptació a les característiques de les persones beneficiàries dels serveis a les diferents comunitats autònomes, de manera que es garanteixi, en tot moment, la cohesió social i la complementarietat entre la unitat de mercat i la diversitat territorial, així com l'eficàcia i l'eficiència en la utilització de fons públics.

En aquesta Estratègia, elaborada de forma participativa al si del Sistema Nacional d'Ocupació i informada per la Conferència Sectorial de 28 d'abril de 2021 amb suport unànim de les comunitats autònomes, es reflecteixen les polítiques actives d'ocupació i d'intermediació laboral que es desenvolupen al conjunt de l'Estat. A més, conté l'anàlisi de la situació i les tendències del mercat de treball, els principis d'actuació i els objectius estratègics i estructurals a assolir en matèria de polítiques d'activació per a l'ocupació, així com el marc pressupostari, les fonts de finançament i els criteris de gestió dels fons.

L'EEAE marca dos tipus d'objectius que han de desenvolupar els plans anuals de foment de l'ocupació digna: els objectius estratègics i els objectius específics. Concretament, estableix cinc objectius estratègics, i dins de cadascun d'aquests, s'hi inclouen els objectius específics (un total

de 15), que es desenvolupen en diferents mesures (27 en total). Els objectius estratègics són: l'enfocament centrat en les persones i les empreses; la coherència amb la transformació productiva; l'orientació cap a resultats; la millora de les capacitats dels serveis públics d'ocupació, i la governança i cohesió del sistema nacional d'ocupació. Els objectius específics faciliten la implantació progressiva de les mesures correctores o innovadores que cal desenvolupar durant el període de vigència de l'EEAE. Així mateix, s'estableixen eixos complementaris que, juntament amb els objectius estratègics i específics, conformen l'estructura per enquadrar les polítiques actives d'ocupació.

La finalitat última de l'Estratègia és coordinar els esforços que fan els agents del sistema nacional d'ocupació per millorar-ne l'eficàcia i l'eficiència en la consecució d'uns objectius comuns per a les polítiques d'activació, de conformitat amb els principis que s'hi recullen.

L'avaluació es concep com un eix vertebrador d'aquesta estratègia, amb la voluntat de superar la utilització d'indicadors focalitzats en el repartiment de fons i assolir un model integrat de seguiment i avaluació orientat cap a resultats, transparent i accessible. S'assenyala que el disseny de les metodologies quantitatives i qualitatives per a l'avaluació i el seguiment dels serveis i programes requereix un procés participatiu de diferents actors: els serveis públics d'ocupació estatal i autonòmics; els interlocutors socials; organismes especialitzats, com l'Autoritat Independent de Responsabilitat Fiscal (AIReF), i amb aportacions complementàries d'experts en avaluació a

través d'unitats especialitzades o de col·laboracions amb altres institucions i entitats, de l'àmbit públic i privat, incloent-hi l'àmbit acadèmic⁵.

Cal tenir en compte que en el context de la transformació de les polítiques d'ocupació al llarg dels dos darrers anys s'ha avançat en dues reformes importants, la de la Llei d'ocupació i la de la formació professional.

L'objecte de la Llei 3/2023, de 28 de febrer, d'ocupació, és potenciar els instruments d'actuació i coordinació del sistema nacional d'ocupació i centrar en la revisió de l'EEAE, els seus eixos i els plans anuals de política d'ocupació. Aquesta llei estableix el marc d'ordenació de les polítiques públiques d'ocupació i regula el conjunt d'estructures, recursos, serveis i programes que integren el sistema nacional d'ocupació i té com a objectiu contribuir a la creació de llocs de treball i reducció de la desocupació, millorar l'ocupabilitat, reduir les bretxes estructurals de gènere i impulsar la cohesió social i territorial. Addicionalment, regula els serveis garantits, directament lligats a la millora i innovació de la política d'ocupació. Aquesta llei va entrar en vigor el dia 2 de març de 2023.

A més, té com a objectiu respondre a les necessitats del mercat laboral i combatre'n les debilitats estructurals com l'atur, en especial el juvenil. A més, aposta per augmentar l'eficàcia de les polítiques actives d'ocupació per orientar-les definitivament a acompanyar les transformacions que requereix el canvi de model econòmic. En concret, els objectius són

5. Es manté el programa EVADES (avaluació de l'exercici dels serveis públics d'ocupació).

establir un marc d'ordenació de les polítiques públiques d'ocupació, promoure i desenvolupar la planificació, la coordinació i l'execució de la política d'ocupació i oferir noves eines a treballadors, aturats i ocupats, i a les empreses, per millorar la qualitat de l'ocupació, l'orientació i l'acompanyament. Un dels aspectes essencials de la reforma és la conversió del Servei Públic d'Ocupació Estatal en agència i la voluntat d'augmentar la seva capacitat d'intermediació mitjançant mesures concretes per fer-ho efectiu.

La Llei de formació professional (Llei orgànica 3/2022, d'ordenació i integració de la formació professional), va néixer per superar la divisió en dos subsistemes (formació professional del sistema educatiu i formació professional per a l'ocupació) destinats a diferents col·lectius, sense relació entre ells. Ha estat font de limitacions importants en la qualificació i la requalificació professional a Espanya i no ha donat una resposta eficaç a les necessitats i al model que la nova economia requereix.

L'objectiu de la norma és la constitució i l'ordenació d'un únic sistema de formació professional al servei d'un règim de formació i acompanyament professionals que sigui capaç de respondre amb flexibilitat als interessos, les expectatives i les aspiracions de qualificació professional de les persones al llarg de la seva vida. Alhora, ha de ser també un instrument per a l'enfortiment i la sostenibilitat de l'economia que satisfaci les competències demandades pel món laboral, tant per a l'augment de la productivitat com per a la generació d'ocupació i el seu manteniment per part dels sectors productius.

Així, durant el 2023 s'ha començat a aprovar la normativa de desenvolupament, com ara el Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa l'ordenació del sistema de formació professional, si bé resta pendent, entre d'altres, l'aprovació dels reials decrets que regulin els nous graus. A finals de 2023, si bé ja s'han desenvolupat alguns dels instruments necessaris per a aquesta renovació integral del sistema, operativament es manté vigent l'oferta de formació basada en la normativa anterior.

El Pla Anual per al Foment de l'Ocupació Digne (d'ara endavant PAFED i anteriorment PAPE) és un dels principals instruments de coordinació i execució de les polítiques d'ocupació dels diferents serveis públics d'ocupació. Amb caràcter anual, el PAFED concreta les directrius necessàries per aconseguir en el conjunt de l'Estat i a cada una de les comunitats autònomes, els objectius marcats a l'Estratègia i els indicadors que s'utilitzaran per conèixer i avaluar-ne el grau de compliment.

El pla anual s'organitza en programes i serveis de caràcter comú per a totes les comunitats autònomes i de propis de cada comunitat entorn de sis eixos definits a l'article 13 de la Llei d'ocupació, és a dir:

- Eix 1. Orientació

Comprèn les actuacions d'informació, orientació professional, motivació, assessorament, diagnòstic i determinació del perfil professional i de competències, disseny i gestió de la trajectòria individual d'aprenentatge, recerca de feina, intermediació laboral i, en resum, les actuacions de su-

port a la inserció de les persones beneficiàries. Així mateix, comprèn les actuacions de prospecció de necessitats i prestació dels serveis d'ocupació a les empreses.

- Eix 2. Formació

Inclou les actuacions de formació a la feina, dirigides a l'aprenentatge, formació, requalificació o reciclatge professional i de formació en alternança amb l'activitat laboral, inclosos els programes públics d'ocupació i formació, que permetin al beneficiari adquirir competències o millorar-ne l'experiència professional, per millorar-ne la qualificació i facilitar-ne la inserció laboral, tenint en compte la bretxa digital existent i garantint l'atenció presencial a la població que la pateix.

- Eix 3. Oportunitats d'ocupació

Comprèn les actuacions que tenen per objecte incentivar la contractació, la creació d'ocupació o el manteniment dels llocs de treball. També inclou les que s'adrecen a facilitar la mobilitat geogràfica o promoure la contractació en sectors d'activitat diferents d'aquells en què s'hagi treballat habitualment.

- Eix 4. Igualtat d'oportunitats a l'accés a l'ocupació

Comprèn les actuacions adreçades als col·lectius que tenen més dificultat en l'accés o la permanència a l'ocupació, amb especial consideració a la situació de les persones amb discapacitat, de les persones en situació d'exclusió social, de les persones amb responsabilitats familiars, de les víctimes del terrorisme i de les dones víctimes

de violència de gènere i altres formes de violència contra la dona. També inclou la promoció de la igualtat entre dones i homes en l'accés, la permanència i la promoció en l'ocupació, així com la conciliació de la vida personal, familiar i laboral.

- Eix 5. Emprenedoria

Comprèn les activitats per fomentar la iniciativa empresarial, el treball autònom i l'economia social, així com les encaminades a la generació d'ocupació, activitat empresarial i dinamització i impuls del desenvolupament econòmic local.

- Eix 6. Millora del marc institucional del sistema nacional d'ocupació

Aquest eix té caràcter transversal, per la qual cosa afecta tots els restants. Recull les accions, mesures i actuacions per millorar la gestió, col·laboració, coordinació i comunicació dins del sistema nacional d'ocupació i impulsar la modernització.

En el marc que estableixen aquests sis eixos, la cartera comuna de serveis, regulada pel Reial decret 7/2015, de 16 de gener, actualment en revisió, i la descripció dels programes comuns d'activació per a l'ocupació del sistema nacional d'ocupació, regulada en el RD 818/2021, de 28 de desembre, estableixen la definició dels serveis i programes que, en cas de prestar-se a la comunitat autònoma, han de ser comuns a tot l'Estat.

El PAFED 2023 recull les actuacions de les Illes Balears a 37 programes i serveis comuns i, addicionalment, 37 actuacions que s'encaixen a 13 serveis o programes propis.

Dades pressupostàries i inversió econòmica de les polítiques actives d'ocupació

Finançament dels pressupostos

Pel que fa a l'origen d'aquest pressupost, a part dels fons propis, cal destacar les transferències finalistes de la distribució territorial al que fa l'Estat de les conferències sectorial d'ocupació i educació (70,1 milions d'euros), el Fons Social Europeu Plus (FSE+), el Programa de Garantia Juvenil (23,1 milions d'euros), el Fons MRR (5,1 milions d'euros) i la resta de fons (14 milions d'euros). El pressupost per executar tots aquests programes ha estat de 130.554.839 euros (vegeu el quadre II-3.2).

En el quadre II-3.3, s'observa un creixement sostingut del pressupost consignat que la Conselleria d'Empresa, Ocupació

i Energia ha dedicat a polítiques actives d'ocupació en els darrers anys a través del SOIB, l'IDI i les direccions generals de Treball i d'Emprenedoria. El pressupost per a l'any 2023 demostra l'aposta ferma envers aquest tipus de polítiques i serveis després del context de covid-19.

Hi ha un increment pressupostari en totes les unitats administratives de la CAIB que executen programes o serveis d'ocupació. El pressupost total destinat a polítiques actives d'ocupació ha crescut considerablement aquests dos darrers anys, s'ha passat dels 110.193.504 euros pressupostats per a l'any 2019 als 153.743.406 euros per a l'any 2023. És un increment molt significatiu (+53 %) respecte del finançament assignat a polítiques actives en aquests darrers quatre exercicis pressupostaris.

QUADRE II-3.2. FINANÇAMENT DELS PRESSUPOSTOS 2023		
Finançament del pressupost	Import	% sobre total pressupost
CONFERÈNCIA SECTORIAL OCUPACIÓ 23	49.675.751,0 €	38,05%
CONFERÈNCIA SECTORIAL EDUCACIÓ 23	20.457.767,0 €	15,67%
FONS MRR	5.132.462,0 €	3,93%
FONS PROPIS RH	18.524.076,0 €	14,19%
FSE+ i GARANTIA JUVENIL	23.194.936,0 €	17,77%
FONS PROPIS	12.165.347,0 €	9,32%
IB-DONA	1.350.000,0 €	1,03%
CRN NÀUTICA	54.500,0 €	0,04%
Total	130.554.839,0 €	100,00%

Font: Elaboració pròpia a partir dels pressupostos inicials de la Llei de pressupostos de 2023. Disponible a: https://www.caib.es/sites/pressupostos/ca/pressupostos_2023/ [Consultat el 14 de març de 2024]

Quadre II-3.3. Evolució pressupostària per a polítiques actives d'ocupació per programes de despesa (2019-2023)*						
	2019	2020	2021	2022	2023	
SOIB	90.457.862 €	87.022.483 €	92.608.872 €	121.966.990 €	129.204.839 €	
PROMOCIÓ INDUSTRIAL	7.144.341 €	6.682.321 €	5.113.230 €	5.612.730 €	7.195.230 €	
DG TREBALL I SALUT LABORAL	12.591.301 €	9.084.629 €	9.478.126 €	12.980.930 €	10.491.492 €	
SERVEI DE PROMOCIÓ EMPRESARIAL I SERVEI D'EMPRENEDORIA, ECONOMIA SOCIAL I CIRCULAR		4.258.061 €	4.386.636 €	9.327.191 €	6.851.845 €	
TOTAL	110.193.504 €	107.047.494 €	111.586.864 €	149.887.841 €	153.743.406 €	

Font: Elaboració pròpia a partir dels Pressupostos Generals de les Illes Balears 2023. Disponible a:<https://pressupostsillesbalears.cat/ca/politicas32/promocio-social?view=functional&year=2023> [Consultat el 21 de març de 2024]

* S'han revisat els càlculs dels pressuposts dels anys anteriors amb la informació publicada al web dels pressuposts generals de les Illes Balears.

Quadre II-3.4. Comparativa de les polítiques actives d'ocupació per àmbits (2019-2023)*									
	2019	%	2020	%	2021	%	2022	%	2023
Total	527.252	100	485.975	100	474.092	100	598.360	100	611.574
Intermediació laboral	215.696	40,9	182.846	37,6	166.092	35,0	217.708	36,4	223.666
Orientació laboral	285.306	54,1	280.023	57,6	275.386	58,1	342.987	57,3	342.704
Formació professional per a l'ocupació	19.932	3,8	19.203	4,0	27.788	5,9	33.199	5,5	39.927
Foment i creació d'ocupació	2.481	0,5	2.755	0,6	3.694	0,8	2.832	0,5	3.127
Suport a l'emprenedoria i desenvolupament local	3.837	0,7	1.148	0,2	1.132	0,2	1.634	0,3	2.150

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAIFED 2023 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: <https://soib.es/informes-annuals-de-politiques-actives-ocupacio/> [Consultat el 30 de maig de 2024]

* S'han revisat algunes sèries històries.

Anant al detall de l'evolució pressupostària per a polítiques actives d'ocupació, cal dir que la despesa del SOIB és la que està inclosa en el programa 322D de foment i gestió de l'ocupació a les Illes Balears, segons les lleis generals de pressuposts de la CAIB més l'assignació que prové de l'impost de turisme sostenible. S'inclouen tots els programes i serveis d'orientació laboral, la formació professional per a l'ocupació, la intermediació laboral, els programes mixtos de formació i ocupació, la formació dual, el foment de la contractació directa, el desenvolupament local i el sosteniment de les ofícines d'ocupació, dels centres de formació i del personal del SOIB. En definitiva, el SOIB gestiona el gruix pressupostari de les polítiques actives d'ocupació a les Balears.

Per altra banda, la Direcció General de Treball i Salut Laboral, el Servei de Promoció Empresarial i el d'Emprenedoria, Economia Social i Circular de la Direcció General d'Empresa, Autònoms i Comerç o l'IDI també executen programes o serveis rellevants des de la perspectiva de la demanda de treball com són el suport a la contractació dels col·lectius de difícil inserció, l'ocupació a mercat protegit, la promoció de l'autoocupació i l'assistència tècnica a l'emprenedoria.

Pel que fa als pressuposts de 2023, cal dir que el 84 % ha estat aportat pel Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB); el 6,8 %, per la Direcció General de Treball i Salut Laboral; el 4,68 %, pel Departament de Promoció Industrial, i el 4,5 %, pels serveis de Promoció Empresarial i d'Emprenedoria, Economia Social i Circular de la Direcció General d'Empresa, Autònoms i Comerç.

Principals actuacions segons eixos i programes

La distribució per tipus de programes mostra que un 56 % del total d'accions dutes a terme (342.704) han estat lligades a l'orientació laboral, mentre que a la formació professional organitzada pel SOIB ha tingut 39.927 participants en les seves accions formatives (un 6,5 % del total). S'han dut a terme 3.127 accions de foment i creació de l'ocupació (0,5 % del total) i accions de suport a l'emprenedoria i el teixit empresarial, 2.150 persones (0,4 % del total).

D'altra banda, les actuacions d'intermediació laboral, tot i suposar un 36,6 % del total d'accions dutes a terme (223.666), han estat lligades a l'orientació laboral. Les actuacions d'aquesta àrea comprenen col·locacions gestionades a través d'ofertes d'ocupació gestionades pel SOIB i demandants que han signat un contracte i que prèviament han rebut serveis d'orientació; per tant, comptam la feina que es fa directament des de l'àrea d'intermediació més aquests demandants que han passat per un servei d'orientació.

L'anàlisi evolutiva de la participació per programes o actuacions en el període 2019-2023 mostra una certa estabilització de les dades de participació tant en xifres absolutes com percentuals en els cinc tipus de programes; així i tot, cal destacar el creixement de la formació professional per a l'ocupació (vegeu el [quadre II-3.4](#)).

La situació de desigualtat de les dones respecte del mercat laboral queda palesa en l'anàlisi de la utilització dels recursos per sexe segons els principals eixos i programes

de les polítiques actives d'ocupació, en què es mostra una elevada presència i concentració de les dones en la majoria d'eixos i programes al llarg de tot el període. Per a l'any 2023, aquesta distribució de persones que han rebut un o més serveis per part del SOIB és del 56,1 % per a les dones i del 43,9 % per als homes. Els àmbits amb més concentració de dones són els de l'orientació laboral (un 61,3 % de dones) i el del foment de l'ocupació, amb un 60,7 % de dones (vegeu el [quadre II-3.5](#)).

3.2.1. ORIENTACIÓ I INTERMEDIACIÓ

L'orientació laboral i els itineraris d'inserció per a col·lectius vulnerables

L'orientació laboral és la porta d'entrada a totes les polítiques actives d'ocupació, a través de les oficines d'ocupació, i el principal mecanisme per gestionar eficientment les transicions laborals dels treballadors de les Balears.

De fet, el Servei d'Orientació Laboral es troba íntimament lligat amb les primeres passes que fa una persona quan acudeix a una oficina del SOIB: sol·licitar cita, registrar la demanda d'ocupació, clarificar les necessitats i expectatives a través de tallers ocupacionals i sessions individuals, analitzar detalladament la trajectòria formativa i professional del demandant d'ocupació, consensuar un pla d'acció, fer un seguiment, avaluar els progressos i proposar canvis si es requereixen.

De manera complementària el SOIB finança entitats de caire social per a la realització d'una orientació professional i el desenvolupament d'itineraris integrals d'inserció

per a les persones demandants d'ocupació amb especials dificultats d'inserció laboral i en situacions de vulnerabilitat.

El 2023 es recull un lleuger increment del nombre d'accions d'orientació (vegeu el quadre II-3.6), que se situa en les 87.300 actuacions. Les actuacions amb un percentatge més alt sobre el total són les següents:

- Un 32,64 % en accions d'assessorament per a l'ocupació.
- Un 19,6 % en actuacions d'acompanyament d'itineraris.
- Un 17,06 % en actuacions de realització del diagnòstic d'ocupabilitat.
- Un 15,6 % en actuacions de disseny d'itineraris.

El 2023, les actuacions d'orientació especialitzades dutes a terme per les entitats del tercer sector i altres entitats especialitzades a atendre col·lectius vulnerables mitjançant el finançament públic, s'han incrementat lleugerament respecte al 2022. A la vegada, si s'analitza el període 2019-2023, es pot afirmar que aquest tipus d'actuacions per a la inserció de persones vulnerables es consoliden. De fet, l'any 2023 el SOIB ha començat a concertar el servei d'orientació professional amb les entitats del tercer sector. Això ha de permetre que les entitats del tercer sector, que fins ara s'havien de presentar a convocatòries de subvencions per oferir aquest servei, puguin donar-lo amb més estabilitat, amb condicions de més qualitat per als seus treballadors i amb una inversió per usuari més elevada, amb la qual cosa es millorarà l'atenció que s'ofereix a les persones beneficiàries.

QUADRE II-3.5. PARTICIPANTS * EN LES POLÍTIQUES ACTIVES D'Ocupació SEGONS SEXE (2019-2023) **						
		2019	2020	2021	2022	2023
Orientació	Homes	44.459	42.656	38.719	40.471	39.977
	Dones	65.065	62.682	64.729	66.877	63.240
Intermediació	Homes	39.277	37.129	63.950	75.932	67.092
	Dones	43.705	47.378	81.866	92.654	84.374
Demandes	Homes	114.747	107.373	91.542	118.953	120.595
	Dones	129.219	106.145	100.880	143.952	143.100
Autoocupació/emprenedoria	Homes	295	26	116	181	275
	Dones	386	46	187	317	380
Formació	Homes	6.687	8.577	8.843	9.710	10.418
	Dones	8.189	11.850	11.743	13.188	14.659
Foment de l'ocupació	Homes	681	599	1.899	274	377
	Dones	717	651	1.779	552	583
Altres programes i serveis: centres especials d'ocupació, contractació discapacitat i empreses d'inserció	Homes	1.008	633	947	1.250	1.142
	Dones	708	453	720	889	804
TOTAL	Homes	281.073	245.787	236.786	272.202	239.876
	Dones	333.259	279.584	299.330	351.503	307.140
	Total	455.143	426.198	467.920	565.200	547.016

* No són usuaris únics. Es el recompte de totes les persones en funció del nombre d'actuacions que ha rebut. Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAFED 2023 i dels Informes de Polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: <https://soib.es/informes-actives-de-politiques-actives-docupacio/> (Consultat el 30 de maig de 2024)

** S'han revisat algunes sèries històriques.

Així, al llarg de l'any 2023 aquestes entitats han atès 8.488 persones de col·lectius vulnerables. Específicament, s'han dut a terme intervencions adreçades al col·lectiu en risc d'exclusió social (6.420) i a joves en situació de vulnerabilitat (2.068).

Pel que fa al perfil de les persones beneficiàries d'accions d'orientació laboral, tant a les oficines del SOIB com en entitats especialitzades, el 2023 són majoritàriament dones (61,3 %), són persones que tenen més de 25 anys (75,9 %), que fa menys de dotze mesos que estan inscrites com a demandants d'ocupació (89,9 %) i que no cobren una prestació social (73,4 %). Es recupera així la tendència respecte dels anys pre pandèmia, en què moltes d'aquestes persones no eren beneficiàries d'una prestació (vegeu el [quadre II-3.6](#)).

Els punts d'orientació acadèmica i professional (POAP)

Els punts d'orientació acadèmica i professional (POAP) són una iniciativa del SOIB i la Direcció General de Formació Professional adreçada a persones demandants d'ocupació i estudiants que facilita l'orientació i la informació sobre les opcions formatives emmarcades en el sistema integrat de qualificacions i formació professional, així com sobre les vies d'accés a aquestes titulacions.

Per a l'any 2023, el nombre de persones ateses ha estat de 7.438 (2.120 atencions més que l'any 2022), de les quals 2.412 han estat assessoraments intensius; 2.998 atencions grupals; 977 consultes puntuals mitjançant l'orientació exprés, i 407 han estat itineraris de qualificació. Cal destacar

que, addicionalment, s'ha assessorat 644 professionals.

La intermediació laboral

La intermediació laboral és el procés bidireccional en què es dona suport a les persones demandants d'ocupació en la recerca d'una ocupació adequada a les seves característiques, alhora que es proporciona a les empreses les candidatures més idònies per als seus requisits.

Al llarg del 2023, el SOIB ha continuat incrementant la quota de mercat en la gestió de les ofertes de treball i millorar l'atenció a les necessitats de les empreses i demandants d'ocupació des d'una perspectiva d'accés universal, igualtat i gratuïtat en la prestació del servei, a través dels distints serveis, com són: SOIB Empreses, l'Oficina Sectorial de l'Escola d'Hoteleria i les oficines territorials d'ocupació.

Tant la captació com la gestió del màxim possible d'ofertes d'ocupació són necessàries per oferir oportunitats d'inserció a les persones demandants inscrites, especialment amb totes les que participen en programes de formació i foment. Per això resulta cabdal informar les empreses del catàleg de serveis oferts per les administracions públiques, de manera que els ajudi a millorar-ne l'eficiència i productivitat.

Per altra banda, una intermediació laboral adequada facilita l'adquisició d'experiència professional en els col·lectius amb més dificultats d'inserció a través de programes de mobilitat, de contractació i d'activació per evitar-ne l'exclusió dins el mercat laboral. (vegeu el [quadre II-3.7](#))

QUADRE II-3.6. PERSONES ATESES PELS SERVEIS D'ORIENTACIÓ LABORAL (2019-2023)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Per sexe	104.059	79.946	75.273	86.175	87.300
Dona	62.286	51.831	47.390	54.127	53.527
Home	41.773	28.115	27.883	32.048	33.773
Per trams d'edat	104.059	79.946	75.273	86.175	87.300
Menors de 25 anys	20.973	17.699	59.130	20.669	21.074
25 anys i més	83.086	62.247	16.143	65.506	66.226
Durada de la demanda	104.059	79.946	75.273	86.175	87.300
Menys de 12 mesos	84.564	73.442	63.827	65.596	78.522
Més de 12 mesos	19.495	6.504	11.446	20.579	8.778
Cobren prestació	104.059	79.946	75.273	86.175	87.300
Sí	35.161	53.360	24.422	22.742	23.215
No	68.898	26.586	50.851	63.433	64.085

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAFED 2023 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: <https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/> [Consultat el 30 de maig de 2024]

QUADRE II-3.7. EVOLUCIÓ DE LA PARTICIPACIÓ EN LES PRINCIPALS ACCIONS D'INTERMEDIACIÓ LABORAL (2019-2023)					
	2019	2020	2021	2022	2023
Total	215.696	182.846	166.092	217.708	223.666
Col·locacions gestionades a través d'ofertes d'ocupació gestionades pel SOIB o perquè els demandants que prèviament han signat un contracte han rebut serveis d'orientació	174.345	136.782	119.959	152.894	164.789
Llocs de feina gestionats pel SOIB	11.424	9.633	10.288	17.961	14.236
Empreses ateses pel SOIB	3.391	2.202	2.297	3.819	4.060
Atenció i preselecció candidats per a ofertes d'ocupació registrades al SOIB	26.186	33.919	33.548	42.634	40.114
Atencions demandants i suport CV per a ofertes i qualificacions gestionades a través de la Xarxa Eures	350	310	-	400	467

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAFED 2023 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: <https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/> [Consultat el 30 de maig de 2024]

La gestió de les ofertes

Al llarg del 2023, 4.060 empreses han presentat ofertes d'ocupació en el SOIB, una quantitat superior a la del 2022 i a la dels darrers quatre anys. A la vegada, s'han gestionat 14.236 llocs de feina, una dada inferior a la del 2022 però que encara així és superior a la dels anys anteriors.

El 2023 s'ha valorat la idoneïtat d'alguna oferta de treball registrada en el SOIB i s'han atès 40.114 demandants d'ocupació per a ofertes de feina gestionades pel SOIB. Com a resultat d'aquest procés, 15.960 persones han estat finalment contractades en empreses privades, i 1.047 mitjançant programes d'ocupació de les administracions públiques o en llocs de feina subvencionats (vegeu el quadre II-3.7).

Les col·locacions

Les col·locacions gestionades pel SOIB inclouen totes les persones demandants d'ocupació que han estat ateses tant en el servei d'intermediació com en els serveis generals del SOIB i que han trobat una ocupació independentment de la procedència de l'oferta.

El 2023 s'ha registrat un total de 164.789 col·locacions. Hi ha hagut un augment lleuger respecte a les del 2022 (7,8 %), fet que suposa que la gestió de les col·locacions torna a posar-se a nivells comparables als d'abans de la pandèmia (vegeu el **quadre II-3.7**).

Els certificats d'insuficiència

En els casos en què el SOIB no pot identificar demandants amb un perfil idoni a

les ofertes de feina que gestiona, emet un certificat d'insuficiència que permet a les empreses contractar persones extracomunitàries amb permís de feina.

El 2023 s'han emès 591 certificats d'insuficiència, la qual cosa representa al voltant del 4,15 % del total de les ofertes de feina tramitades en el SOIB (14.236 ofertes). En els darrers anys s'ha produït una diversificació de les ocupacions més demandades, si bé tenen especial rellevància les lligades al sector de la construcció. Les cinc ocupacions amb més certificats d'insuficiència emesos l'any 2023 són picapedrer, treballador d'obra (morter), treballador de maçoneria, cuiner, formador de formació no reglada o per l'ocupació.

Xarxa Eures: programes d'adquisició d'experiència laboral

La Xarxa Eures és un servei de la Unió Europea que facilita la lliure circulació de treballadores i treballadors entre els països membres, a més de Suïssa, Islàndia, Liechtenstein i Noruega, i ofereix un ampli ventall d'accions entre les quals hi ha la intermediació laboral. Aquestes accions inclouen l'atenció individualitzada a demandants d'ocupació i empreses; l'organització de jornades de selecció al nostre territori; la informació a través de portals específics i xarxes socials sobre el programa i les condicions de feina i vida a la Unió Europea, i mesures per incentivar la mobilitat dels joves treballadors (beques «El teu primer treball Eures»).

El 2023, si bé la Xarxa Eures ha mantingut i, fins i tot, ha incrementat la seva activitat —s'ha donat informació i suport a 467

persones interessades en treballar en altres països de la Xarxa Eures (400 l'any 2022) i s'ha contactat amb 1.172 demandants per ofertes de feina a altres països (805, l'any 2022)—, la veritat és que el nombre de persones contractades com a resultat de la intermediació de la Xarxa és molt inferior a la dels anys precedents.

Pressupost executat per als programes d'orientació i intermediació

Per a l'any 2023, el pressupost destinat als programes d'orientació i intermediació augmenta fins a un pressupost definitiu de més de 18 milions⁶. El SOIB és el principal gestor de la despesa d'aquest programa, bàsicament a través de les oficines d'ocupació. Cal tenir en compte, d'altra banda, la despesa executada a través de la concertació amb les entitats del tercer sector social i la convocatòria de subvencions dels itineraris integrals d'inserció per a l'ocupació de persones vulnerables, que ascendeixen a 8,2 milions d'euros. Per tant, suma més de 26 milions d'euros.

3.2.2. FORMACIÓ PROFESSIONAL

Com s'ha introduït a l'apartat referit al marc estratègic i normatiu, el sistema de formació professional està immers en un procés de canvi normatiu i operatiu, si bé a la nova llei de formació professional organitza la formació de manera seqüencial, en graus A, B, C, D i E, i cada un d'aquests

graus ha de tenir ofertes de formació estructurades en nivells 1, 2 i 3. Si bé operativament durant el 2023 encara no s'ha posat en marxa cap convocatòria que respongui a aquesta nova normativa i que encara estigui pendent l'aprovació de normativa de desenvolupament per donar per acabat aquest procés de canvi, el que sí que sembla clar és que amb la distribució competencial resultant a les Illes Balears el SOIB serà competent per a la planificació i gestió de les convocatòries de formació professional dels graus A, B i C programats als centres de formació no incorporats al sistema educatiu i autoritzats i inscrits pel SOIB.

Adicionalment, el SOIB continuarà amb la planificació i gestió de la formació en el treball no conduent a graus, com fa avui amb la formació no conduent a certificats de professionalitat.

Així doncs, actualment, des del SOIB s'imparteixen accions de formació corresponents a certificats de professionalitat i no conduents a certificats de professionalitat per a persones en situació d'atur, per a persones ocupades i per a persones en situació de vulnerabilitat en el marc dels itineraris integrals i l'orientació professional.

Accions de formació per a l'ocupació

La formació professional per a l'ocupació s'estructura, d'una banda, al voltant dels certificats de professionalitat (CP), que són d'àmbit estatal. En total, n'hi ha 588, organitzats en 26 famílies professionals. A les Balears hi ha centres acreditats que permeten la formació corresponent a 331 d'aquests certificats. La taxa de cobertura

6. Aquest pressupost incorpora una estimació del 50 % de les despeses de personal de capítol 1 de les oficines d'ocupació del SOIB i el 50 % del capítol 6 d'inversions. El 50 % restant de les despeses de personal es destinen a serveis centrals i direcció del SOIB.

(és a dir, el nombre de certificats que es poden impartir a les Balears en relació amb el total de CP) és del 56,29 %.

Per famílies professionals, la taxa de cobertura dels certificats de professionalitat és del 100 % en administració i gestió, agrària; electricitat i electrònica; imatge i so; imatge personal; maritimopesquera, i serveis socioculturals i a la comunitat. És del 90 % en comerç i màrqueting. També hi ha una cobertura elevada en les d'edificació i obra civil; hotelaria i turisme; informàtica i comunicacions, i transport i manteniment de vehicles (es poden cursar més del 70 % dels certificats de professionalitat). En les d'activitats físiques i esportives, i sanitat, s'ofereixen entre el 61 % i el 66 % dels certificats de professionalitat que hi ha. La taxa de cobertura és inferior al 50 % en la resta de famílies professionals (energia i aigua; seguretat i medi ambient, fusta; moble i suro; instal·lació i manteniment; arts gràfiques; indústries alimentàries; fabricació mecànica; tèxtil, confecció i pell; química; vidre i ceràmica i indústries extractives); no hi ha cap centre acreditat per impartir certificats professionals d'arts i artesanies.

El 2023 s'han expedit 2.991 certificats de professionalitat. Aquesta dada suposa un increment del 42,2 % respecte al 2022. Les acreditacions parcials acumulables, que permeten obtenir un CP en haver acreditat totes les que conformen el certificat corresponent, han estat 313, amb un increment del 60,5 % respecte a les del 2022.

D'altra banda, el SOIB és responsable de la formació en el treball mitjançant les especialitats formatives. Aquesta formació, també organitzada en 26 famílies pro-

fessionals, permet l'adquisició de competències requerides pel mercat de treball mitjançant accions formatives i l'obtenció d'un diploma. Es tracta principalment de formació amb idiomes de nivell A1, A2, B1, B2 i C1, competències informàtiques i digitals, o de formacions especialitzades com, entre d'altres, formació específica amb l'impost sobre el valor afegit (IVA), muntatge de bastides, cocteleria o habilitats per parlar en públic.

Tant els certificats de professionalitat com les especialitats formatives s'organitzen en accions formatives, adreçades a població en situació d'atur o persones ocupades. Així, en el [quadre II-3.8](#) figuren els tipus de programes i accions formatives que ha ofert el SOIB. Tal com s'hi observa, la participació es concentra principalment en les formacions adreçades a la població en atur (73,7 % del total de participants l'any 2023) i el 10,3 % en formació per a persones ocupades. Això significa un increment considerable respecte a l'any anterior, moment en què va suposar només el 2,1 % del total de formació organitzada pel SOIB. La participació en formació no finançada pel SOIB⁷ és del 5,0 %, l'11,0 % ha obtingut acreditació de la seva experiència laboral⁸.

Les dades de participants en accions formatives indistintament de la modalitat de formació per a l'any 2023 indiquen que es manté la tendència de més participació de dones (57,4 %) en la formació que no d'homes (42,6 %).

7. No es disposa de les dades de la situació laboral de les persones que segueixen aquestes formacions, és a dir, de si estan en atur o ocupades.

8. Ídem.

QUADRE II-3.8. PRINCIPALS TIPUS DE PROGRAMES I ACCIONS DE FORMACIÓ PROFESSIONAL PER A L'OCUPACIÓ. PARTICIPANTS (2019-2023)										
	2019		2020		2021		2022		2023	
	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%
Programes i accions de formació per a persones desocupades	14.969	84,5	14.253	78,0	9.996	75,4	13.366	82,8	13.357	71,9
Accions formatives per a treballadors ocupats	1.727	9,7	2.879	15,8	1.096	8,3	338	2,1	2.047	11,0
Formació no finançada	610	3,4	794	4,3	1.068	8,1	736	4,6	984	5,3
Acreditació de l'experiència laboral	419	2,4	336	1,8	1.092	8,2	1.695	10,5	2.188	11,8
Total	17.725	100	18.262	100	13.252	100	16.135	100	18.576	100

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAFED 2023 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: <https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/> [Consultat el 30 de maig de 2024]

Tenen la finalitat d'oferir a les persones desocupades una formació adequada a les necessitats formatives individuals i del mercat laboral que els permeti millorar la seva ocupabilitat. Són les accions que arriben a un volum més elevat de població. Durant el 2023, el SOIB ha gestionat 1.401 accions formatives adreçades a desocupats, amb un total de 14.658 participants⁹ (vegeu el quadre II-3.9).

Les accions formatives adreçades a persones preferentment ocupades

El 2023 s'han dut a terme 152 accions formatives que han permès formar 2.047 persones ocupades. D'alguna manera això suposa la recuperació del volum de formació habitual per a ocupats, després de la

gran caiguda d'aquest tipus de formació l'any 2022.

Pel que fa a la formació per a persones ocupades, s'ha de ressenyar que des de la Fundació Estatal per a la Formació en l'Ocupació (Fundae) es gestiona la formació dirigida a les empreses i, en conseqüència, als treballadors. Aquest fet suposa que des del SOIB es gestioni majoritàriament la formació dirigida a persones desocupades (vegeu apartat 3.5).

Accions no finançades però autoritzades pel SOIB

Es tracta d'una formació que no finança el SOIB però sí que n'està autoritzada. El 2023 s'han programat 112 accions formatives no finançades, tant de certificat de professionalitat com d'especialitats formatives i hi han participat 984 persones. Aquesta dada suposa un increment de 248 persones en relació amb el 2022.

9. En aquests programes s'hi inclouen les accions de formació adreçades als col·lectius en situació de vulnerabilitat. El nombre de participants ha estat de 1.301 en 124 accions formatives.

QUADRE II-3.9. PROGRAMES I ACCIONS DE FORMACIÓ PROFESSIONAL PER A L'OCUPACIÓ PER A PERSONES DESOCUPADES. PARTICIPANTS (2019-2023)										
	2019		2020		2021		2022		2023	
	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%
Accions formatives per a persones preferentment desocupades	7.709	55,1	6.754	51,6	9.996	51,7	11.313	47,2	13.357	46,9
Programes específics per a col·lectius vulnerables	1.028	7,3	1.370	10,5	1.156	6,0	2.053	8,6	1.301	4,6
Formació en competències transversals: idiomes i informàtica	1.702	12,2	1.268	9,7	1.433	7,4	1.864	7,8	2.520	8,8
Formació mixta, dual i amb compromís de contractació*	884	6,3	1.090	8,3	749	3,9	900	3,8	980	3,4
Beques i incentius per a la formació*	2.675	19,1	2.596	19,9	6.018	31,1	7.854	32,7	10.335	36,3
Total	13.998	100,0	13.078	100,0	19.352	100,0	23.984	100,0	28.493	100,0

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAFED 2023 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: <https://soib.es/informes-annuals-de-politiques-actives-ocupacio/> [Consultat el 30 de maig de 2024]

* S'han revisat algunes sèries històries.

Programes específics per a col·lectius vulnerables

Els programes adreçats a col·lectius vulnerables es caracteritzen per una flexibilitat més elevada que permet que s'adeqüin més a persones amb dificultats per participar en altres formacions per a població desocupada. En bona part, es programen en el marc dels itineraris integrals d'atenció i els serveis d'orientació professional.

Durant el 2023, s'han fet 124 accions formatives. El total de participants ha estat de 1.301, un 36,1 % menys que l'any anterior, però en línia amb el nombre d'alumnes d'aquest tipus de formació de dos anys enrere (1.156 participants).

Beques i incentius per a formació

El Programa de Beques es va concebre com un programa d'incentius econòmic adreçat a joves entre 18 i 29 anys que per diferents motius no varen acabar l'ESO, que eren demandants d'ocupació i estaven inscrits en el sistema nacional de garantia juvenil. En els darrers anys s'ha facilitat la possibilitat de gaudir d'una beca quan es cursa amb èxit un grau de formació professional i s'ha promogut un programa de beques similar per a persones de més de 30 anys. L'any 2023 s'han concedit un total de 146 beques d'aquest programa destinades a la realització d'estudis d'educació secundària per a persones adultes (ESPA) o FP presencial.

Paral·lelament, s'ha posat en marxa un programa de beques formatives per a alumnes de formació professional per a l'ocupació, amb línies específiques per a

menors de 30 anys, per a majors de 30 i per a dones víctimes de violència masclista, així com un programa d'ajuts per facilitar l'assistència a la formació, com els ajuts per transport públic, la manutenció i allotjament, si escau, i la conciliació. L'any 2023 s'han concedit 10.189 beques i ajuts per a accions formatives en el marc de la formació professional per a l'ocupació realitzada pel SOIB.

En conjunt, el nombre de beques i ajuts pagats pel SOIB l'any 2023 amb l'objectiu de fomentar la qualificació i requalificació de població treballadora en situació d'atur ha estat un 31 % més alt que l'any anterior.

Formació en alternança amb l'activitat laboral

Es tracta de programes basats en certificats de professionalitat que tenen com a característica comuna dur a terme una part de la formació en una empresa o entitat amb un contracte laboral. Els que tenen més tradició són els programes mixtos de formació i ocupació que organitzen les administracions locals. L'origen d'aquesta acció es troba en el programa de les escoles taller i cases d'oficis, pioner en les polítiques actives d'ocupació espanyoles, que es va iniciar l'any 1985. A partir del 2015, s'hi van afegir altres programes amb la denominació global de programes de formació i ocupació amb empreses i el tercer sector, que actualment inclouen els programes Dual Vulnerables i Dual Sectors Estratègics. A aquestes iniciatives s'hi ha d'afegir la formació amb compromís de contractació (vegeu els [quadres II-3.9 i II.3.10](#)).

QUADRE II-3.10. FORMACIÓ EN ALTERNANÇA. PARTICIPACIÓ EN ELS DIFERENTS PROGRAMES (2019-2023)*										
	2019		2020		2021		2022		2023	
	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%	Total	%
Programes mixtos de formació i ocupació	487	55,1	490	45,0	426	56,9	472	52,4	544	55,5
Formació dual amb empreses i tercer sector	328	37,1	581	53,3	293	39,1	384	42,7	414	42,2
Formació amb compromís de contractació	69	7,8	19	1,7	30	4,0	44	4,9	22	2,2
Total	884	100	1.090	100	749	100	900	100	980	100

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAFED 2023 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: <https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/> [Consultat el 30 de maig de 2024]

(*) S'han revisat les sèries històriques.

En conjunt, els programes de formació en alternança han permès la formació de 980 persones l'any 2023 i que si bé encara no podem valorar la inserció un cop acabada la participació en el programa perquè no ha passat temps suficient (normalment es valora al cap de sis mesos), històricament sabem que aquest tipus de programa presenta unes taxes d'inserció professional d'entre el 70 % i el 80 %.

Els programes mixtos de formació i ocupació amb administracions públiques, diferencien dos grups de possibles participants en funció de l'edat: menors i majors de 30 anys. Aquesta diferenciació permet aprofitar els fons del programa de garantia juvenil per a la població menor de 30 anys. En aquest programa el 2023 hi han participat 544 persones. És un programa que es manté molt estable al llarg del temps.

El programa de formació dual amb el tercer sector i amb empreses privades s'adreça a joves de fins a 30 anys i a persones

amb discapacitat o en risc d'exclusió social. S'organitza en dos subprogrames, que tenen com a elements comuns impartir una formació basada en certificats professionals i incloure un contracte laboral. Són els següents: Dual Vulnerables i Dual Sectors Estratègics. La formació dual en sectors estratègics s'articula a través de programes de subvencions, mitjançant el contracte de formació en alternança, amb la finalitat de millorar l'ocupabilitat, la qualificació i la inserció laboral dels joves en les activitats econòmiques considerades estratègiques o amb més projecció d'ocupació a les Balears, com són la nàutica, les TIC, el calçat, l'eficiència energètica, el moble, la bijuteria, les energies renovables i l'agricultura, especialment l'ecològica. El 2023, el nombre total de participants ha estat de 414 (vegeu el quadre II-3.10).

Així mateix, l'any 2023 han conclòs la participació en el programa de formació amb compromís de contractació un total de 22 persones.

Per la seva banda, l'Institut de les Qualificacions Professionals de les Illes Balears (IQPIB) acredita l'experiència laboral en el marc de la regulació feta pel Reial decret 1224/2009, de 17 de juliol, de reconeixement de les competències professionals adquirides per l'experiència laboral. Les dades del 2023 indiquen que 2.188 persones s'han beneficiat d'aquest programa i que els han estat acreditades 7.645 unitats de competència.

L'evolució del programa des que es va implantar l'any 2009 fins al 2023 ha estat positiva. El 2023 el nombre de persones que ha aconseguit acreditació ha augmentat un 29,1 %, i el nombre unitats de competència acreditades es manté estable, amb un 1,5 % (vegeu el quadre II-3.11).

Finalment, cal fer esment a dos projectes duts a terme amb fons MRR entre el 2021 i el 2023:

- D'una banda, l'IQPIB ha liderat el projecte Formació Modular en Reskillig i Upskilling per a ocupats i desocupats, amb un pressupost inicial de 3.610.363 euros, que ha format a 705 persones.

- D'altra banda, des del SOIB s'ha dut a terme el projecte Milliores de les Capacitats Digitals per a les persones desocupades per impulsar l'emprenedoria i el desenvolupament rural i reduir la bretxa de gènere, amb un pressupost inicial d'1.610.960 euros, que ha permès formar 52 persones.

Pressupost executat per als programes de formació

El pressupost definitiu executat a través dels diferents programes de formació per a l'ocupació —els que s'adrecen tant a persones desocupades com en situació de vulnerabilitat, i els programes de beques i incentius i la gestió de programes de formació en alternança al llarg de l'any 2023— ha estat de prop de 15,1 milions d'euros.

D'altra banda, el pressupost executat per l'IQPIB en matèria d'acreditació de competències, tot i dependre de la Conselleria d'Educació i Formació Professional, per a l'any 2023 ascendeix a un total d'1,2 milions d'euros.

QUADRE II-3.11. EVOLUCIÓ DE LES PERSONES I DE LES UNITATS DE COMPETÈNCIA ACREDITADES PER L'IQPIB (2019-2023)

	2019	2020	2021	2022	2023
Persones	419	336	1.092	1.695	2.188
Unitats de competència	1.636	1.414	4.109	7.530	7.645

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents de l'IQPIB i del PAFED 2023 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: <https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/> Disponible a: <https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/> [Consultat el 30 de maig de 2024]

3.2.3. FOMENT I CREACIÓ D'OCUPACIÓ

El SOIB gestiona la convocatòria de subvencions de diferents programes destinades al foment de l'ocupació de diferents col·lectius amb especials dificultats d'accés al mercat de treball. D'una banda, i com a resultat de la gestió de la crisi sanitària, el 2020 es va aprovar la convocatòria SOIB Reactiva, que contenia tres línies de subvenció. La primera estava destinada a aturats de llarga durada, persones de més de 30 en situació d'atur de llarga durada, una altra línia per a joves menors de 30 anys també en situació d'atur i una tercera destinada a la contractació de persones que, a conseqüència de la pandèmia, havien quedat a l'atur. Aquesta darrera línia, un cop normalitzada la situació generada per la covid, ha desaparegut i s'han mantingut les altres dues.

També s'ha continuat fomentant la contractació de les dones víctimes de violència masclista amb la convocatòria de subvencions SOIB Dona, atesa la importància de la inserció laboral, especialment en aquest col·lectiu, per aconseguir l'empoderament econòmic, social i personal de la dona amb l'objectiu de sortir del cercle de la violència.

Finalment, si bé durant el 2023 no s'ha iniciat cap convocatòria de subvencions del programa Qualificats, que fomenta la contractació de les persones joves desocupades que finalitzen la seva etapa formativa afavorint l'adquisició d'experiència laboral i de competències professionals amb l'objectiu final d'aconseguir una inserció duradora dins el mercat laboral, s'han dut a terme les darreres contractacions de la

convocatòria de l'any 2022 i s'ha preparat la nova convocatòria per al 2024.

De fet, els programes de foment de l'ocupació l'any 2023 han suposat 3.122 llocs de feina, que es complementen des de la perspectiva de polítiques actives d'ocupació amb actuacions per part dels serveis d'orientació laboral (vegeu el [quadre II-3.12](#)).

Inclusió dels col·lectius més vulnerables envers el mercat laboral (vegeu l'apartat d'orientació). Les persones amb capacitats diferents i en risc d'exclusió social requeixen un conjunt de mesures flexibles, altament especialitzades i adequades a la seva circumstància per combatre l'exclusió social i la probabilitat de tornar-se persones inactives. La múltiple causalitat de l'exclusió social demana un enfocament integrador i innovador de les polítiques actives d'ocupació que tenguin en compte els trets diferenciadors, la necessitat de treballar les habilitats prelaborals dels demandants d'ocupació i promogui la col·laboració entre els agents públics i els privats.

En aquesta línia, la Direcció General de Treball i Salut Laboral gestiona diverses convocatòries d'ajudes per fomentar la integració de les persones amb discapacitat. Els ajuts destinats a les persones amb discapacitat s'adrecen tant a la seva contractació en el mercat ordinari com en centres especials de treball.

El 2023, superada la crisi de la covid-19, l'esforç s'ha centrat principalment en el programa de bonificacions i suport a la contractació de persones amb discapacitat per mitjà del mercat de treball prote-

git (centres especials d'ocupació i unitats de suport). Els ajuts es destinen a aportar suport salarial a la contractació i el manteniment de l'ocupació de les persones amb discapacitat, així com al suport de personal tècnic qualificat.

Els centres especials d'ocupació tenen com a objectiu principal proporcionar als treballadors amb discapacitat la possibilitat de fer una tasca productiva i remunerada que sigui adequada a les seves característiques. Les unitats de suport són equips multidisciplinaris que assisteixen els treballadors i treballadores que puguin necessitar ajuda pel seu tipus de discapacitat.

Durant el 2023, s'han beneficiat dels ajuts en el mercat de treball protegit 2.038 persones amb discapacitat física, psíquica i/o sensorial en 42 centres especials d'ocupació.

Pel que fa als ajuts a la contractació en el mercat ordinari, es destinen a la contractació de persones amb discapacitat, de persones en situació o en risc d'exclusió procedents d'empreses d'inserció o de persones beneficiàries de la renda garantida de ciutadania. Així mateix, es convoquen ajuts per dur a terme els serveis integrals d'orientació, acompanyament i suport a la inserció de les persones amb discapacitat o trastorns de la salut mental.

El 2020, a causa de l'impacte de la covid-19, no es desenvoluparen actuacions de subvencions en mercat ordinari o per a col·lectius distints de les persones discapacitades. En els anys 2021, 2022 i 2023 es recuperen aquestes actuacions, amb 76, 47 i 37 actuacions, respectivament.

Entre els recursos que s'assignen a aquest programa cal destacar els destinats a impulsar la igualtat d'oportunitats en l'àmbit laboral, ja sigui abordant les situacions de desigualtat i discriminació que es produeixen en el mercat de treball, com facilitant la inserció sociolaboral dels col·lectius amb més dificultats. El pressupost definitiu d'aquest programa ha estat de 5,5 milions d'euros. El gestiona íntegrament la Direcció General de Treball i Salut Laboral.

Finalment, en aquest eix de foment i creació de l'ocupació, entre el 2021 i el 2023 s'han desenvolupat tres projectes finançats amb fons MRR:

- SOIB Qualificats, primera experiència 2021-2023. Té per objecte la subvenció de les despeses originades per la contractació de joves desocupats, majors de 16 i menors de 30 anys, en la modalitat de contracte en practiques, per part de les entitats del sector públic instrumental de la CAIB i de la UIB (i les seves entitats dependents o vinculades), amb un pressupost inicial de 7.216.904 euros, dels quals 5.216.304 euros són amb fons MRR, que han permès la contractació de 148 persones.
- SOIB Projectes Territorials per a Col·lectius Vulnerables. L'objecte d'aquesta subvenció és desenvolupar projectes integrats d'inserció laboral a través d'itineraris individualitzats i personalitzats adreçats a col·lectius especialment vulnerables per al període 2021-2023, amb un pressupost de 5.450.675 euros, que han permès treballar amb 467 persones.

QUADRE II-3.12. MESURES DIRECTES DE FOMENT I CREACIÓ D'OCUPACIÓ (2019-2023)*					
	2019	2020	2021	2022	2023
Total programes	2.513	2.920	3.727	2.835	3.122
SOIB Visibles i Reactiva	532	868	1577	280	433
SOIB Joves Qualificats i Reactiva	180	515	358	674	409
SOIB Dona	275	23	175	225	205
Foment de l'ocupació de persones discapacitades en mercats protegits	1.454	1.310	1.541	1.609	2.038
Foment de l'ocupació de persones discapacitades en mercats ordinaris	63	sense actuacions	76	47	37

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades procedents del SOIB i del PAFED 2023 i dels informes de polítiques actives d'ocupació a les Illes Balears. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia. Servei d'Ocupació de les Illes Balears. GOIB. Disponible a: <https://soib.es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/> [Consultat el 30 de maig de 2024]

*S'han revisat algunes sèries històriques.

- SOIB Recerca i Innovació. Està enfocat a la contractació de joves demandants d'ocupació, d'entre 16 i 29 anys, per part d'organismes d'investigació i difusió de coneixements, per dur a terme iniciatives d'investigació i innovació. Amb un pressupost de 4.776.148 euros, ha permès la contractació de 141 persones.

Pressupost executat per als programes de foment i creació de l'ocupació

Aquest conjunt de programes destinats a facilitar la inserció sociolaboral dels col·lectius amb més dificultats a través del programa de foment de l'ocupació el gestiona íntegrament el SOIB. El pressupost definitiu d'aquest programa ha estat de 39,2 milions d'euros.

3.2.4. SUPORT A L'EMPRENEDORIA I EL TEIXIT EMPRESARIAL I DESENVOLUPAMENT LOCAL

Són actuacions en les quals, a més del SOIB, participen l'Institut d'Innovació

Empresarial (IDI), la Direcció General d'Empresa, Autònoms i Comerç i la Direcció General de Treball i Salut Laboral. Es tracta d'accions incloses en el Pla de Foment de l'Autoocupació i Promoció de l'Emprenedoria 2017-2020, encara en vigor.

L'actuació integral per fomentar l'emprenedoria i l'autoocupació se situa en les 2.240 actuacions de l'any 2023.

El 2023 s'ha incrementat ostensiblement el nombre de persones demandants d'ocupació interessades en l'emprenedoria detectades pel SOIB mitjançant accions de motivació i d'informació bàsica sobre autoocupació: 699 actuacions enfront de les 542 de l'any 2022. Aquestes persones han estat derivades a l'IDI, on han pogut obtenir un suport especialitzat lligat als diferents moments i tasques del procés: idea de negoci, pla d'empresa, subvencions, millora de competències, processos d'internacionalització o d'altres que se sol·liciten.

El 2023, el servei Emprèn de l'IDI (principal servei d'informació empresarial de la CAIB) ha assessorat 1.128 persones en matèria d'emprenedoria (un increment del 17% respecte al 2022).

D'altra banda, el programa de subvencions a l'economia social, que consisteix a concedir subvencions dirigides a fomentar que persones aturades o treballadors temporals d'una cooperativa o societat laboral s'hi incorporin com a socis treballadors amb caràcter indefinit. El 2023 s'han donat 62 subvencions (66 l'any 2022).

Paral·lelament, entre el 2021 i el 2023 s'ha desenvolupat un projecte finançat amb fons MRR: «Projectes territorials. Microempresa i emprenedoria», impulsat per la Direcció General d'Empresa, Autònoms i Comerç, amb un pressupost inicial de 5.389.813 euros, que ha permès dur a terme accions amb 412 persones.

Aquesta activitat es complementa amb la Xarxa d'Agents d'Ocupació i Desenvolupament Local (AODL), que finança el SOIB i que inclou municipis de les Illes Balears amb l'encàrrec de dinamitzar l'emprenedoria i les noves oportunitats d'ocupació. La Xarxa cobreix les quatre illes i la majoria dels municipis. Durant el 2023 ha acabat la convocatòria 2020-2023 i s'han dut a terme 30 contractacions de la nova convocatòria 2023-2025, si bé s'han continuat incorporant durant els primers mesos del 2024 i s'ha arribat a la xifra de 69 AODL.

Dins l'estratègia global del govern de millora del model econòmic, resulta fonamental la promoció del desenvolupament local com a estratègia per la qual els di-

ferents territoris reforcen els elements que els fan més competitius dins de projectes de creixement endogen. En aquest aspecte, l'estímul del teixit productiu i de les oportunitats empresarials en bona part depèn de l'activació local.

Pressupost executat per als programes de suport a l'emprenedoria i el teixit empresarial i desenvolupament local

Per aquest conjunt de programes destinats al suport a l'emprenedoria i el teixit empresarial gestionats per l'Institut d'Innovació Empresarial (IDI), la Direcció General d'Empresa, Autònoms i Comerç, i la Direcció General de Treball i Salut Laboral, el pressupost definitiu d'aquest programa ha estat de 8,6 milions d'euros, exceptuant d'aquest pressupost els 5,5 milions per a polítiques de foment de la igualtat en l'accés del mercat de treball que ja hi ha recollides a l'apartat de foment i creació de l'ocupació.

3.2.5. ALTRES PROGRAMES: FORMACIÓ DE LA FUNDACIÓ ESTATAL PER A LA FORMACIÓ EN L'OCUPACIÓ (FUNDAE)

Finalment, s'analitza la formació gestionada per la Fundació Estatal per a la Formació en l'Ocupació (Fundae) i les bonificacions i reduccions en la contractació.

Pel que fa a la formació programada per les empreses, 8.672 empreses han programat formació i l'han comunicat a la Fundae, (8.891 empreses l'any 2022). Les empreses formadores representen un 16,9% del total d'empreses que cotitzen per formació professional.

El crèdit disposat ha estat de 12 milions d'euros, un 8,2 % més que l'any anterior. Per mida de l'empresa, destaca que un 26,4 % del crèdit disposat ho ha estat per a empreses amb una plantilla de 10 a 49 persones; el 29,2 %, per a empreses amb plantilles de 50 a 249; el 25,62 %, per a empreses amb plantilles de més 249 persones, i el 17,1 %, per a empreses d'entre 1 i 9 treballadors.

Hi ha hagut 150.392 participants (la qual cosa equival a 88.789 persones assalariades), un 16,7 % més que l'any anterior. La taxa de cobertura formativa dels participants ha estat del 36,1 %, gairebé 4 punts percentuals més que l'any anterior. Pel que fa al perfil de participant, un 50,5 % són homes i un 49,5 % dones, i la gran majoria tenen nacionalitat espanyola (86,3 %). Per grups d'edat, un 53,8 % de les persones formades tenien menys de 45 anys.

D'altra banda, cal tenir en compte l'existència de les bonificacions i reduccions a la cotització que tenen per objectiu reduir les despeses de seguretat social per a les empreses i potenciar l'accés de determinats col·lectius al mercat laboral. Les bonificacions van a càrrec del pressupost del SEPE, que transfereix l'import a la Tresoreria General de la Seguretat Social, i poden estar cofinançades pel FSE.

4

LES RELACIONS LABORALS A LES ILLES BALEARS

4.1.

MARC NORMATIU DE LES RELACIONS LABORALS

La funció de regulació de les condicions de treball que impliquen els convenis col·lectius a la CAIB, com a tot el territori nacional, es desenvolupa en un marc normatiu ordenat per la Unió Europea, pel legislador estatal i, en un grau més baix, pels executius autonòmics.

4.1.1. MARC EUROPEU

A escala europea, des de l'any 2017 i fins al 2025, la política social comunitària està regida pel Pilar Europeu de Drets Socials (PIEDS), un marc no imperatiu aprovat pel Consell d'Ocupació, Política Social, Sanitat i Consumidors en la sessió del 23 d'octubre de 2017, que estipula vint principis fonamentals de l'Europa social i orienta l'elaboració de la normativa social europea durant aquest període. Dins les iniciatives sota aquest marc, hi ha l'elaboració d'una ruta per a l'aplicació del PIEDS, la promoció del diàleg social i la cooperació entre els estats membres en qüestions de polítiques socials; la promoció de la igualtat de gènere i la no discriminació en el lloc de treball, i l'impuls de millores en les condicions de treball i de vida dels treballadors immigrants.

L'any 2023, l'actuació de la Unió Europea en el marc del PIEDS es concretà en l'adopció de la Decisió (UE) 2023/81598 del Consell, de 9 d'octubre de 2023, pel qual s'estableix el marc per a la supervisió i l'avaluació de les polítiques nacionals d'ocupació dels estats membres. Es tracta d'un acte que estableix un marc per a la supervisió i l'avaluació de les polítiques nacionals d'ocupació dels estats membres. Aquest marc té com a objectiu principal garantir la implementació efectiva de les polítiques de l'ocupació i la consecució dels objectius fixats en l'àmbit de la cooperació europea en matèria d'ocupació. Per aconseguir-ho, es defineixen uns criteris, indicadors i metodologies específiques per a la supervisió i l'avaluació, així com els mecanismes de seguiment i informació entre la Comissió Europea i els estats membres. Aquesta decisió reforça la coordinació i la cooperació entre els estats membres i la Comissió Europea en l'àmbit de les polítiques d'ocupació i contribueix a una millora global de l'ocupació i la inclusió social a la Unió Europea.

També té rellevància la Recomanació (UE) 2024/236 de la Comissió, de 8 de febrer de 2024, relativa als mitjans per abordar l'impacte de l'automatització i la digitalització de la mà d'obra del sector transport. La recomanació destaca la importància de garantir que les condicions laborals del personal del sector del transport compleixin amb els estàndards de qualitat i segu-

retat establerts. Això inclou aspectes com les hores de treball, els drets laborals, la seguretat en el lloc de treball i la protecció de la salut dels treballadors. Es posa un èmfasi especial en la prevenció d'accidents laborals i en la millora de les condicions ergonòmiques per garantir la salut i el benestar dels treballadors. Un altre aspecte rellevant és la importància de millorar la formació i el desenvolupament professional del personal del sector. També destaca la necessitat de proporcionar oportunitats de formació contínua i actualització de competències per permetre als treballadors adaptar-se als canvis tecnològics, normatius i del mercat laboral en aquest sector en evolució constant.

Al marge de l'anterior, en la normativa comunitària, la font del dret que és clau en l'àmbit de la política social són les directives. Tot i que es prohibeix adoptar directives sobre temes sindicals i de remuneració, les que tenen un paper molt influent en delimitar el marc de la negociació col·lectiva als països membres aborden les condicions laborals. Un exemple paradigmàtic és la Directiva 2006/54/CE del Parlament Europeu i del Consell, de 5 de juliol de 2006, sobre l'aplicació del principi d'igualtat d'oportunitats i igualtat de tracte entre homes i dones en matèria d'ocupació i treball. Aquesta directiva insta els estats membres a promoure normes de treball flexibles per facilitar la conciliació de la vida laboral, personal i familiar, i encoratja els interlocutors socials a incloure disposicions antidiscriminatòries en els convenis col·lectius que negocien.

Aquest aspecte és particularment rellevant en la recent aprovació de la Directiva (UE) 2023/970 del Parlament Europeu

i del Consell, de 10 de maig de 2023, per la qual es reforça l'aplicació del principi d'igualtat de retribució entre homes i dones per un mateix treball o un treball d'igual valor a través de mesures de transparència retributiva i de mecanismes per al seu compliment. Aquesta norma té com a objectiu principal reforçar l'aplicació del principi d'igualtat de retribució entre homes i dones per un mateix treball o un treball d'igual valor a través de mesures de transparència retributiva i de mecanismes per garantir-ne el compliment. Les mesures concretes d'aquesta directiva inclouen l'establiment de disposicions que assegurin la transparència salarial dins les organitzacions, la facilitació de la comparació salarial entre homes i dones, la implementació de mesures per prevenir la discriminació salarial i la garantia de procediments efectius per a la denúncia i el tractament de les violacions d'aquest principi. En definitiva, la directiva pretén abordar les disparitats salarials de gènere mitjançant la promoció de la transparència i l'establiment de mecanismes per afermar la igualtat retributiva entre homes i dones. La negociació col·lectiva pot jugar un paper important en la implementació d'aquestes mesures, ja que pot ser utilitzada com un mitjà per establir i promoure pràctiques de remuneració equitatives i assegurar la igualtat de retribució entre homes i dones en el lloc de treball.

Igualment, també s'ha aprovat la Directiva (UE) 2023/2668 del Parlament Europeu i del Consell, de 22 de novembre de 2023, per la qual es modifica la Directiva 2009/148/CE, sobre la protecció dels treballadors contra els riscos relacionats amb l'exposició a l'amiant durant el treball, que

segueix una llarga tradició de regulació, en l'àmbit europeu, de mesures per la protecció de la seguretat i salut de les persones treballadores. Aquesta norma té com a objectiu principal la protecció dels treballadors contra els riscos relacionats amb l'exposició a l'amiant durant l'activitat laboral, per protegir la salut i la seguretat dels treballadors que poden estar exposats a aquest mineral cancerigen. Inclou mesures concretes com ara l'establiment de límits d'exposició professionals més estrictes a l'amiant, l'aplicació de controls més rigorosos en les activitats que poden implicar exposició a aquesta substància i la promoció de tècniques i pràctiques de treball segures per minimitzar els riscos per a la salut dels treballadors. En aquest sentit, la directiva pot actuar com un marc normatiu que influeixi en les dinàmiques de la negociació col·lectiva en matèria de salut i seguretat laboral en els sectors econòmics on pugui donar-se aquesta exposició.

4.1.2. MARC NACIONAL

Pel que fa al nostre ordenament intern, el text que serveix de marc a l'exercici del dret a negociar col·lectivament les condicions laborals és el Reial decret legislatiu 2/2015, de 23 d'octubre, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de l'Estatut dels treballadors (ET). Durant l'any 2023, la Llei de l'Estatut dels treballadors va ser objecte de modificacions introduïdes per disposicions amb rang de llei distintes.

En primer lloc, la Llei orgànica 1/2023, del 28 de febrer, per la qual es modifica la Llei orgànica 2/2010, del 3 de març, de salut sexual i reproductiva i de la interrupció vo-

luntària de l'embaràs, que modifica l'article 45.1.d ET per incloure com a causa de suspensió del contracte de treball la decisió de la treballadora que es vegi obligada a abandonar el seu lloc de treball a conseqüència d'haver estat víctima de violència sexual.

En segon lloc, la Llei 4/2023, del 28 de febrer, per a la igualtat real i efectiva de les persones trans i per a la garantia dels drets de les persones LGTBI, va modificar diversos articles de l'Estatut dels treballadors per introduir la clàusula de no discriminació per raó d'orientació sexual, identitat de gènere i característiques sexuals. A més, es va especificar que el terme «mare biològica» també inclou les persones trans gestants.

En tercer lloc, el Reial decret llei 2/2023, de 16 de març, de mesures urgents per a l'ampliació de drets dels pensionistes, la reducció de la bretxa de gènere i l'establiment d'un nou marc de sostenibilitat del sistema públic de pensions, trasllada a la normativa laboral l'ampliació dels drets de cura dels menors amb càncer i altres malalties greus. Així, estableix que quan el patiment del càncer o la malaltia greu hagi estat diagnosticat abans d'arribar a la majoria d'edat i persisteixi la necessitat d'hospitalització, tractament i cura, si s'acrediten els requisits exigits amb caràcter general, es podrà reconèixer la prestació econòmica fins que la persona dependent compleixi 23 anys.

En quart lloc, el Reial decret llei 5/2023, del 28 de juny, pel qual s'adopten i proroguen determinades mesures de resposta a les conseqüències econòmiques i socials de la guerra d'Ucraïna, de suport a la

reconstrucció de l'illa de La Palma i a altres situacions de vulnerabilitat; de transposició de directives de la Unió Europea en matèria de modificacions estructurals de societats mercantils i conciliació de la vida familiar i la vida professional dels progenitors i els cuidadors; i d'execució i compliment del Dret de la Unió Europea, va incloure diferents mesures de caràcter laboral. Mitjançant aquesta norma, es modifica, entre d'altres, l'article 4.2.c de l'Estatut dels treballadors referent als drets dels treballadors en la relació laboral i especifica que el tracte desfavorable dispensat a dones o homes per l'exercici dels seus drets de conciliació o corresponsabilitat de la vida familiar i laboral serà constitutiu de discriminació per raó de sexe. I, correlativament, també es modifiquen els articles 53.4 i 55.5, pel que fa a la protecció contra l'acomiadament derivat del gaudi de permisos de conciliació. Així, es recull el gaudi de tots els drets de conciliació, incloent-hi els nous, entre les causes de nul·litat. També s'opera una modificació en l'article 34.8 per ampliar l'àmbit del dret a l'adaptació de la jornada de les persones amb dependents a càrrec. Igualment, s'altera la redacció de l'article 37.3 per ampliar el nombre de dies del permís per accident o malaltia greus, hospitalització o intervenció quirúrgica sense hospitalització que requereixi repòs domiciliari i també el seu àmbit subjectiu, i hi incorpora les persones convivents sobre les quals es portarà a terme la cura efectiva. Així mateix, inclou la parella de fet. Igualment, s'afegeix un nou apartat 9 al mateix article 37 per permetre als treballadors absentar-se per raons justificades d'urgència familiar que requereixin la seva presència immediata. Són esdeveniments familiars urgents i inesperats,

d'índole esporàdica, les hores dels quals podran cobrir-se de manera retribuïda per fins a un màxim de quatre dies anuals, sense perjudici del que en això puguin establir els convenis col·lectius. Finalment, cal destacar el nou article 48 *bis*, que crea un permís parental específic que es dedica a la cura dels fills i les filles fins a l'edat de vuit anys, intransferible i amb possibilitat del seu gaudi de manera flexible. Aquest permís, que té una durada no superior a vuit setmanes, contínues o discontinúes, pot gaudir-se a temps complet o en règim de jornada a temps parcial.

Per acabar, la darrera modificació es va produir mitjançant el Reial decret llei 7/2023, de 19 de desembre, pel qual s'adopten mesures urgents per completar la transposició de la Directiva (UE) 2019/1158 del Parlament Europeu i del Consell, de 20 de juny de 2019, relativa a la conciliació de la vida familiar i la vida professional dels progenitors i els cuidadors, i per la qual es deroga la Directiva 2010/18/UE del Consell, i per a la simplificació i millora del nivell assistencial de la protecció per desocupació. Pel que fa a la possibilitat d'acumulació de la lactància, s'alterava l'article 37.4 de l'Estatut dels treballadors, eliminant la referència als termes establerts en la negociació col·lectiva o en l'acord amb l'empresa. En relació amb la prioritat aplicativa dels convenis col·lectius autonòmics, es modificaven els apartats 3 i 4 de l'article 84 de l'Estatut dels treballadors. Així, s'establiria que, en l'àmbit d'una comunitat autònoma, els sindicats i les associacions empresarials poden negociar convenis col·lectius i acords interprofessionals en la comunitat autònoma tindrien prioritat aplicativa sobre qualsevol altre conveni sec-

torial o acord d'àmbit estatal. No obstant això, aquestes modificacions van quedar sense efecte el dia 10 de gener de 2024, davant la falta de convalidació per part del Congrés dels Diputats.

Més enllà de les reformes de l'Estatut dels treballadors, el 2023 també fou l'any de la nova Llei 3/2023, de 28 de febrer, d'Ocupació. Aquesta Llei estableix una sèrie d'objectius generals i mesures concretes per abordar diversos aspectes del mercat laboral. Entre els seus objectius hi ha la promoció de l'ocupació digna i de qualitat, la millora de l'ocupabilitat, la igualtat d'oportunitats en l'accés a l'ocupació i el foment de la formació i la capacitat laboral. Algunes de les mesures concretes incloses en la llei són la promoció de polítiques actives d'ocupació, l'impuls a la contractació indefinida, la protecció dels treballadors autònoms, el suport a la conciliació de la vida laboral i familiar, i la regulació dels acomiadaments col·lectius i els expedients de regulació d'ocupació. A més, la llei vol reforçar la protecció social dels treballadors i garantir el compliment dels drets laborals, així com promoure la igualtat de gènere i la no discriminació en l'àmbit laboral. També es preveu la modernització dels serveis públics d'ocupació i la millora de la intermediació laboral per facilitar la inserció laboral de les persones desocupades.

I, per acabar, també té rellevància en l'àmbit de les relacions laborals la Llei 2/2023, del 20 de febrer, reguladora de la protecció de les persones que informen sobre infraccions normatives i de lluita contra la corrupció, que pretén promoure la transparència i la integritat en l'àmbit laboral,

fomentant la denúncia de pràctiques irregulars o il·lícites en les empreses. Algunes de les mesures concretes que es preveuen en aquesta llei són: (i) establir mecanismes de protecció per als denunciants que informin sobre infraccions normatives o pràctiques il·lícites a les seves empreses; (ii) garantir la confidencialitat i la seguretat dels denunciants durant el procés de denúncia i investigació; (iii) promoure la transparència i la rendició de comptes en les organitzacions, incentivant la col·laboració dels treballadors en la detecció de comportaments fraudulents o antiètic; (iv) establir sancions per a les empreses que prenguin represàlies contra els treballadors que facin una denúncia de bona fe, i (v) fomentar una cultura empresarial ètica i responsable en què es reconegui i es valorin les denúncies constructives com a eines per millorar la governança corporativa i la gestió dels recursos humans.

4.2.

COMPLIMENT DE LA LEGISLACIÓ LABORAL. NOVES FORMES DE TREBALL I ACTUACIÓ INSPECTORA A LA CAIB

4.2.1. NOVES FORMES DE TREBALL A LA CAIB

D'acord amb les estadístiques anuals de les Illes Balears que elabora l'Observatori del Treball de les Illes Balears¹, l'any 2023 es va tancar amb un total de 96.828 per-

1. OTIB (2024), Evolució i perfil del treball autònom', (2024).

sones afiliades al règim especial de treballador autònom (RETA), la qual cosa suposa que representen un 20,6 % del total de l'afiliació a la Comunitat Autònoma. En les memòries dels anys anteriors ja es va posar de manifest la importància del treball autònom en el teixit productiu de les nostres illes, que està guanyant força i que conviu amb la forma de treball prototípica en les economies de capitalisme avançat, el treball subordinat o per compte d'altri. També s'hi explicava que la figura del treball autònom queda associada a la problemàtica de la fugida del dret del treball per escapar de la legislació laboral i aplicar, en lloc seu, la legislació comuna dels contractes, amb tot el que això implica des de la perspectiva de poder eludir indegudament pagaments laborals i pagaments al sistema públic de la Seguretat Social, i, així mateix, obtenir beneficis provinents de règims tributaris més favorables.

El treball autònom és una realitat a les Illes Balears que està vinculada, en un sentit més ampli, amb l'increment de models contemporanis d'activitat econòmica coneguts com a economia de plataformes. Aquesta economia es caracteritza per formes d'ocupació que es desenvolupen a través d'aplicacions en línia, especialment en societats en què les tecnologies de la informació i la comunicació tenen una presència destacada. Mitjançant dispositius digitals com ara tauletes i telèfons intel·ligents, es facilita la connexió entre el proveïdor de serveis i els usuaris, creant així un marc per al desenvolupament de l'activitat empresarial. Sobre aquesta qüestió, l'any 2023 va resultar clau la Sentència 452/2023, de 8 de setembre, del Tribunal de Justícia de les Illes Balears,

que va declarar la laboralitat del vincle de 392 repartidors amb l'empresa Glovo. En aquesta sentència es desestima el recurs presentat per Glovo contra la sentència del Jutjat Social núm. 3 de Palma que havia determinat que els repartidors no eren autònoms, sinó empleats sotmesos a un règim laboral. D'aquesta manera, el tribunal va confirmar que les condicions contractuals i operatives de Glovo assenyalaven una relació laboral basada en fets com la dependència econòmica dels repartidors, la gestió d'horaris a través de la plataforma i el control sobre l'execució de les tasques.

Amb relació a aquesta qüestió, també resulta especialment interessant l'informe elaborat per l'Observatori Balear de la Societat de la Informació sobre l'ús de les noves tecnologies a les empreses de les Illes². L'informe ofereix una visió de les tendències digitals a les empreses de les Illes Balears i destaca aspectes rellevants des del punt de vista de les relacions laborals. Entre aquestes, sorprèn que només el 12,91 % de les empreses ofereixen formació en TIC als treballadors, mentre que a escala estatal aquesta xifra arriba al 22,56 %. Quant a l'ús d'aplicacions mòbils i teletreball, el 22,9 % de les empreses permeten que els seus empleats treballin a distància, una clara disminució respecte a l'any anterior, quan la xifra era del 33,9 %, i molt per sota de la mitjana estatal, que és del 34,18 %. En relació amb la intel·ligència artificial, només el 6,2 % de les empreses utilitzen tecnologies d'aquest tipus, fet que representa una disminució de més de tres punts respecte a l'any anterior. Els

2. OBSI (2023), *Obsímetre 38: Resum de dades anuals d'implementació i ús de TIC a les pimes de les Illes Balears 2023*, (2023).

principals motius per no implementar la intel·ligència artificial són la manca de coneixements especialitzats dins l'empresa, amb un 76,37 %, i els costos elevats, que preocupen un 66,97 % de les empreses. Tot i això, s'observa una tendència positiva cap a una major utilització de xarxes socials i pàgines web, cosa que suggereix un canvi gradual en la digitalització de les empreses balears.

4.2.2. COMPLIMENT DE LA LEGISLACIÓ LABORAL I ACTUACIÓ INSPECTORA A LA CAIB

El 2021, el Govern espanyol va posar en marxa el Pla Estratègic de la Inspecció de Treball i Seguretat Social 2021, 2022 i 2023 «Cap a un nou model d'inspecció de treball i seguretat social»³, que recollia els reptes conjunturals derivats de la pandèmia i els reptes estructurals derivats de la digitalització del món laboral i la consecució de la igualtat de gènere. En concret, es fixen quaranta objectius que es sintetitzen en quatre eixos, que són: (i) la millora de la qualitat de l'ocupació i la lluita contra el frau i la precarietat laboral; (ii) el reforç de la tasca de control de la inspecció pel que fa a la garantia dels drets laborals bàsics; (iii) la modernització tecnològica de la inspecció, i (iv) la creixent activitat internacional de la inspecció. Així mateix, en compliment de les mesures establertes en el Pla Estratègic vigent, es va adoptar la Resolució de l'1 de juny de 2023 de la

Secretaria General Tècnica per la qual es publica el IV Conveni entre l'Organisme Autònom Organisme Estatal Inspecció de Treball i Seguretat Social i la Comunitat Autònoma de les Illes Balears en matèria de lluita contra el treball no declarat, l'ocupació irregular, el frau a la Seguretat Social i en matèria de formació professional per a l'ocupació.

A les Illes Balears es reedita des del 2015 el Pla de Lluita contra la Precarietat Laboral, com a resultat del compromís polític assumit després de les eleccions al Parlament balear del 24 de maig de 2015⁴. A la campanya de 2023, les actuacions inspectores a totes les Illes es van dur a terme a través d'un reforç extraordinari de 24 inspectors i subinspectors d'altres comunitats autònomes. Com a resultat, segons dades de la Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia⁵, en la campanya d'inspecció que es va desenvolupar entre l'octubre de 2022 i el setembre de 2023, la Inspecció de Treball i Seguretat Social va executar un total de 20.115 ordres de servei, 10.876 de les quals corresponen a la planificació del Govern, que té com a matèries competents l'ocupació i les relacions laborals (7.091), així com la vigilància de les condicions de seguretat en el treball (3.785). Entre d'altres, es van comptabilitzar un total de 517 infraccions en temps de treball que

3. Resolució de 29 de novembre de 2021 de la Secretaria d'Estat d'Ocupació i Economia Social, per la que es publica l'Acord del Consell de Ministres de 16 de novembre de 2021, pel qual s'aprova el Pla Estratègic de la Inspecció de Treball i Seguretat Social 2021 – 2013 (BOE 3/12/2021).

4. Vid., l'Acord de Governabilitat per a les Illes Balears (#AcordspelCanvi: un Govern al servei de la gent), on la seva primera línia (Un nou temps per a la gent: primer, el rescat de la ciutadania) planteja la creació de polítiques transversals per a la creació de feina estable i digne en horaris i en remuneracions.

5. https://www.caib.es/pidip2front/ficha_noticia.xhtml?lang=ca&urlSemantica=el-govern-continua-la-lluita-contr-el-frau-a-la-contractacio-en-la-campanya-anual-de-2024.

afectaren 5.397 treballadors. Així mateix, es van recuperar un total d'1.463.130,27 euros en salaris en benefici de 9.627 persones. Finalment, es van revisar un total de 5.585 contractes laborals per verificar-ne la causalitat o legalitat, dels quals es van transformar un total de 2.081 (1.343 treballadors i 781 treballadores), incloent-hi transformacions de contractes temporals a indefinits i de fixos discontinus a indefinits ordinaris, així com les derivades de l'exigència del compliment dels percentatges de contractació estable de la Llei 32/2006, reguladora de la subcontractació en el sector de la construcció.

4.3.

DESCRIPCIÓ DE L'ESTAT DE LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA A LA CAIB

Per descriure l'estat de la negociació col·lectiva a la CAIB l'any 2023 s'han utilitzat els convenis col·lectius i altres acords de naturalesa col·lectiva publicats al BOIB al llarg d'aquesta anualitat. La particularitat de la dinàmica de la negociació col·lectiva balear respecte a anys precedents rau en el que queda parcialment marcada, des de l'1 de juny de 2023, per l'adopció a escala estatal del V Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva (V AENC), signat per CEOE, CEPYME, CCOO i UGT, de conformitat amb l'article 83.2 ET, publicat al BOE núm. 129 de 31 de maig de 2023. Un nou acord nacional interprofessional que, per tant, des de la seva eficàcia obligacional ha de guiar, sense menyscabament de l'autonomia col·lectiva de les parts negociadores

dels convenis col·lectius en tots els àmbits geogràfics i/o funcionals, l'esdevenir de les relacions laborals al llarg i ample del territori estatal durant el ja iniciat trienni 2023-2025.

La negociació col·lectiva balear ha observat l'any 2023 la mateixa tònica de dinamisme que va observar el 2022, trencant definitivament amb la inèrcia instal·lada durant la pandèmia de minimitzar l'activitat negociadora i reduir-la, en termes generals, a prorrogar la vigència de convenis col·lectius previs allargant en molts casos la fase d'ultraactivitat. Aquest aspecte es posarà de manifest en el següent apartat, en què s'ofereixen les dades quantitatives de la negociació col·lectiva a la nostra comunitat autònoma el 2023. Pel que fa al pla d'anàlisi qualitativa, el marc el proporciona l'esmentat V AENC. Els nostres agents socials més representatius en el panorama estatal coincideixen a afirmar que els primers resultats de la reforma laboral efectuada mitjançant el Reial decret llei 32/2021, de 28 de desembre, de mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat de treball, apunten a un encert en les mesures adoptades, perquè estan contribuint a erradicar certes patologies del mercat de treball, referint-se en especial a l'alta temporalitat i a la destrucció massiva d'ocupació en èpoques de crisi, amb la qual cosa s'ha enfortit de resultes d'aquesta reforma el paper de la negociació col·lectiva.

El V AENC duu a terme un diagnòstic del nostre mercat de treball amb la voluntat d'oferir línies d'actuació als nostres convenis col·lectius que contribueixin a afrontar

importants reptes que amenacen el necessari procés de desenvolupament econòmic basat en la generalització de l'ocupació de qualitat. S'estructura, amb aquesta finalitat, el V AENC en fins a setze capítols, dedicant el primer a especificar la seva naturalesa jurídica i àmbits d'aplicació funcional i temporal, a més de constituir una comissió de seguiment de l'Acord. En la resta dels capítols, el V AENC assenyala als agents negociadors dels convenis col·lectius àmbits d'actuació concrets en els termes següents:

El capítol II, «De la negociació col·lectiva», subratlla el ferm propòsit d'impulsar la negociació col·lectiva fomentant l'obertura de noves unitats de negociació i l'ampliació de les existents. Els següents capítols del V AENC se centren en les matèries d'«ocupació i contractació; jubilació parcial i flexible; formació i qualificació professional; retribució; incapacitat temporal derivada de contingències comunes; seguretat i salut en el treball; instruments de flexibilitat interna; teletreball; desconnexió digital; igualtat entre dones i homes; discapacitat; diversitat LGTBI; violència sexual i de gènere; transició tecnològica, digital i ecològica». A més, subratlla el preàmbul del V AENC que, entre els continguts, destaca en primer lloc el recordatori de les concretes matèries referides a «Ocupació i contractació» que el Reial decret llei 32/2021 va remetre per al seu desenvolupament a la negociació col·lectiva a fi de consolidar, des de la pràctica negociadora, els objectius d'estabilitat en l'ocupació que perseguia.

Donada, per tant, la importància que els nostres interlocutors socials més representatius a escala estatal atribueixen a la dinàmica

aplicadora de les vigents modalitats de contractació laboral, aquest és l'específic fil conductor de l'anàlisi dels convenis col·lectius publicats a la CAIB durant el 2023. Anàlisi continuïsta i complementària del desenvolupat en la darrera edició d'aquesta Memòria, també dedicat a aquesta problemàtica, entre altres motius, perquè una part important dels convenis col·lectius publicats a la CAIB el 2022 no s'ajustaven a les directrius de l'esmentada reforma per haver estat negociats abans que la reforma entrés en vigor i perquè, així mateix, el 2022 va haver-hi convenis col·lectius que, sent posteriors a la reforma, ignoraven en l'articulat les modificacions normatives introduïdes pel Reial decret llei 32/2021 en aquesta matèria de les modalitats de contractació.

4.3.1. DADES QUANTITATIVES DELS CONVENIS COL·LECTIUS PUBLICATS AL BOIB DURANT EL 2023

Els convenis col·lectius publicats al BOIB l'any 2023 han estat vint-i-cinc, nou menys que el 2022, quan els nostres agents socials van reprendre la dinàmica negociadora després de la pandèmia, però en la línia d'anys anteriors a aquest període negre (23 convenis col·lectius l'any 2019 i 28 el 2018). Atesos els seus àmbits funcionals, es diferencia la següent tipologia de convenis col·lectius:

Sis convenis col·lectius sectorials (vuit convenis col·lectius el 2022): Conveni col·lectiu sectorial de vigilància aquàtica i socorrisme⁶; Conveni col·lectiu de residències de

6. BOIB núm. 021, de 16 de febrer de 2023.

majors i centres de dia per a persones dependents i desenvolupament de la promoció de l'autonomia personal⁷; Conveni col·lectiu del sector de l'hostaleria⁸; Conveni col·lectiu sectorial d'arrendament de vehicles amb conductor⁹; Conveni col·lectiu del sector del metall de les Illes Balears¹⁰; Conveni col·lectiu del sector de tintoreries i bugaderies de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears¹¹.

Sis convenis col·lectius d'àmbit empresarial (17 convenis col·lectius el 2022): Conveni col·lectiu de l'empresa Diario de Ibiza SA¹²; Conveni col·lectiu de l'empresa Cobega Embotellador, SLU¹³; Conveni col·lectiu de l'empresa Editora Balear, SA¹⁴; Conveni col·lectiu de l'empresa Irubus SAU¹⁵; Conveni col·lectiu de l'empresa Club de Mar Mallorca¹⁶; Conveni col·lectiu de l'empresa General Logistics Systems Spain, SA¹⁷.

Dos convenis col·lectius negociats en el marc de contractes o concessions administratives (sis convenis col·lectius el 2022): Conveni col·lectiu de l'empresa Herbusa, SA¹⁸. Conveni col·lectiu de l'UTE Es Vedrà¹⁹.

Vuit convenis col·lectius negociats per al personal d'administracions públiques, organismes i entitats del sector públic instrumental (4 convenis col·lectius el 2022): Conveni col·lectiu del Patronat de Música de l'Ajuntament d'Eivissa²⁰; Conveni col·lectiu del Patronat Municipal d'Esports de l'Ajuntament d'Eivissa²¹; Conveni col·lectiu de l'empresa Gestió Sanitària i Assistencial de les Illes Balears²²; Conveni col·lectiu del personal laboral de l'Ajuntament de Felanitx²³; Conveni col·lectiu de l'empresa Creu Roja Espanyola Oficina Autònoma a Illes Balears²⁴; Conveni col·lectiu de l'empresa Serveis Municipals de Santanyí SLU²⁵; Conveni col·lectiu de l'Empresa de Serveis del Municipi de Manacor, SA.²⁶; Conveni col·lectiu de l'empresa Fundació Teatre Principal de Palma²⁷.

Com a novetat respecte a anys precedents, el 2023 apareixen dos convenis col·lectius específicament aplicables en la unitat de negociació que representa l'estiba portuària: Conveni col·lectiu dels estibadors portuaris del Port d'Alcúdia²⁸; Conveni col·lectiu del grup d'empreses SAGEP Port de Palma CPE²⁹.

També com a novetat respecte a l'any 2022, el 2023 s'han dut a terme dos

7. BOIB núm. 038, de 25 de març de 2023 i núm. 047, de 13 d'abril de 2023.

8. BOIB núm. 051, de 22 d'abril de 2023.

9. BOIB núm. 095, de 11 de juliol de 2023.

10. BOIB núm. 140, de 14 d'octubre de 2023.

11. BOIB núm. 075, de 28 de desembre de 2023.

12. BOIB núm. 047, de 13 d'abril de 2023.

13. BOIB núm. 078, de 13 de juny de 2023.

14. BOIB núm. 078, de 13 de juny de 2023.

15. BOIB núm. 123, de 5 de setembre de 2023.

16. BOIB núm. 157, de 18 de novembre de 2023.

17. BOIB núm. 175, de 28 de desembre de 2023.

18. BOIB núm. 047, de 13 d'abril de 2023.

19. BOIB núm. 047, de 13 d'abril de 2023.

20. BOIB núm. 021, de 16 de febrer de 2023.

21. BOIB núm. 021, de 16 de febrer de 2023.

22. BOIB núm. 067, de 20 de maig de 2023.

23. BOIB núm. 076, de 8 de juny de 2023.

24. BOIB núm. 078, de 13 de juny de 2023.

25. BOIB núm. 135, de 3 d'octubre de 2023.

26. BOIB núm. 145, de 26 d'octubre de 2023.

27. BOIB núm. 171, de 19 de desembre de 2023.

28. BOIB núm. 135, de 3 d'octubre de 2023.

29. BOIB núm. 144, de 24 d'octubre de 2023.

acords d'adhesió per incloure en l'àmbit d'aplicació dels corresponents convenis col·lectius al personal laboral de determinades entitats públiques: Acord d'adhesió al Conveni col·lectiu del personal laboral al servei de l'Administració de la CAIB del personal laboral de l'entitat pública empresarial SITIBSA³⁰; Acord d'adhesió al Conveni col·lectiu del personal laboral al servei de la CAIB del personal de l'Entitat Pública Empresarial de Telecomunicacions i Innovació de les Illes Balears³¹.

Juntament amb aquests convenis col·lectius, el resultat de la negociació col·lectiva a la CAIB el 2023 també està caracteritzat, en línia amb la tònica de memòries anteriors, per l'existència d'una àmplia gamma de pràctiques clàssiques de negociació col·lectiva que adopten forma d'actes adoptades pels òrgans d'administració del conveni col·lectiu. Es tracta, en concret, de les tipologies d'actes següents:

Dues actes de constitució de comissions paritàries: Acta de constitució de la Comissió Paritària del Conveni col·lectiu sectorial d'establiments sanitaris hospitalització consulta i assistència de Balears³²; Acta de constitució de la Comissió Paritària del Conveni col·lectiu del sector de la neteja d'edificis i locals de les Illes Balears³³.

Nou actes de comissions paritàries: acta de la Comissió Paritària del Conveni col·lectiu per als establiments sanitaris d'hospitalització, consulta i assistència de les Illes Ba-

lears per als anys 2022 i 2023³⁴; acta de la Comissió Paritària del Conveni col·lectiu de l'empresa Editorial Paneurope SLU³⁵; dues actes de la Comissió Paritària del Conveni col·lectiu del sector de l'hostaleria³⁶; acta de la Comissió Paritària del Conveni col·lectiu sectorial d'establiments sanitaris hospitalització consulta i assistència de Balears³⁷; acta de la Comissió Paritària del Conveni col·lectiu del sector d'arrendament de vehicles amb conductor³⁸; dues actes de la Comissió Paritària del Conveni col·lectiu del sector de la neteja d'edificis i locals de les Illes Balears³⁹; acta de la Comissió Paritària del Conveni col·lectiu del sector dels transports regulars de viatgers de les Balears⁴⁰. Actes relatives, en la major part, a qüestions sobre interpretació d'aspectes concrets del conveni col·lectiu; a l'acte de constitució de la mateixa comissió paritària; al nomenament dels membres de la comissió d'igualtat; o en algun cas a la substitució del conveni col·lectiu d'empresa en fase de pròrroga ordinària pel conveni col·lectiu sectorial nacional.

Onze actes de comissions negociadores de convenis col·lectius i un certificat d'acord adoptat per una comissió d'aquesta naturalesa: tres actes de la Comissió Negociadora del Conveni col·lectiu de la construcció de la Comunitat Autònoma de les

30. BOIB núm. 009, de 19 de gener de 2023.

31. BOIB núm. 028, de 4 de març de 2023.

32. BOIB núm. 09, de 9 de gener de 2023.

33. BOIB núm. 09, de 9 de gener de 2023.

34. BOIB núm. 037, de 23 de març de 2023.

35. BOIB núm. 047, de 13 d'abril de 2023.

36. BOIB núm. 092 d'1 de juliol de 2023 i BOIB núm. 144, de 24 d'octubre de 2023.

37. BOIB núm. 144, de 24 d'octubre de 2023.

38. BOIB núm. 144, de 24 d'octubre de 2023.

39. BOIB núm. 09, de 19 de gener de 2023 i BOIB núm. 153, d'11 de novembre de 2023.

40. BOIB núm. 156, de 16 de novembre de 2023.

Balears⁴¹; acta de la reunió extraordinària de la Comissió Negociadora del Conveni col·lectiu sectorial del transport discrecional i turístic de viatgers per carretera de les Illes Balears⁴²; acta de la Comissió Negociadora del Conveni col·lectiu de l'empresa Reial Club Nàutic de Palma⁴³; acta de la Comissió Negociadora del Conveni col·lectiu de l'empresa Nartha Serveis i Managements Empresarial SL⁴⁴; dues actes de la Comissió Negociadora del Conveni Col·lectiu del Sector del Comerç de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears⁴⁵; acta de la Comissió Negociadora del Conveni col·lectiu de l'empresa Quely SA⁴⁶; acta de la Comissió Negociadora del Conveni col·lectiu de l'empresa General de Servicios ITV, SA⁴⁷; acta de la Comissió Negociadora del Conveni col·lectiu de l'empresa Editora Balear, SA⁴⁸; acord de la Comissió Negociadora del Conveni col·lectiu de l'empresa Avanza Multiservicios, SL⁴⁹; certificat de l'Acord de la Comissió Negociadora del Conveni col·lectiu del sector de neteja pública viària i recollida⁵⁰. El contingut d'aquestes actes està aclaparadorament referit a l'aprovació taules salarials, existint-ne algunes que inclouen un contingut mixt, com el règim salarial i l'ampliació de la vigència del

conveni col·lectiu, i alguna altra que versa sobre qüestions concretes com el règim de contribucions empresarials a un pla de pensions.

Tres actes d'aprovació de calendari laboral: acta d'aprovació del calendari laboral per a l'any 2023 del Conveni col·lectiu del sector de la Construcció de les Illes Balears⁵¹; acta d'aprovació del calendari laboral per a l'any 2023 del Conveni col·lectiu del sector de la Indústria de la Fusta i del Moble de les Illes Balears⁵²; acta d'aprovació del calendari laboral per a l'any 2024 del Conveni col·lectiu del sector de la construcció de les Illes Balears⁵³.

Dos certificats d'acords adoptats en relació amb la vigència del corresponent conveni col·lectiu d'organismes o entitats públiques: certificat de l'Acord adoptat pel Patronat de la Fundació Foment del Turisme de Menorca, referit a la modificació del corresponent conveni col·lectiu de l'esmentada Fundació⁵⁴; certificat de l'Acord de la Comissió Paritària del Conveni col·lectiu de l'Ajuntament de Lloseta i la seva publicació al *Butlletí Oficial de les Illes Balears*⁵⁵.

Així mateix, per finalitzar, en el BOIB de 2023 també és possible localitzar un pacte col·lectiu adoptat en l'àmbit de la funció pública, en concret l'Acord del Ple de l'Ajuntament de Felanitx, d'aprovació del text articulat del pacte sobre condicions

41. BOIB 18, de 9 de febrer de 2023; BOIB núm. 29, de 7 de març de 2023, i BOIB núm. 153, d'11 de novembre de 2023.

42. BOIB núm. 029, de 7 de març de 2023.

43. BOIB núm. 047, de 13 d'abril de 2023.

44. BOIB núm. 058, de 6 de maig de 2023.

45. BOIB núm. 070, de 27 de maig de 2023.

46. BOIB núm. 076, de 8 de juny de 2023.

47. BOIB núm. 089, d'1 de juliol de 2023.

48. BOIB núm. 097, de 13 de juliol de 2023.

49. BOIB núm. 134, de 30 de setembre de 2023.

50. BOIB núm. 175, de 28 de desembre de 2023.

51. BOIB núm. 018, de 9 de febrer de 2023.

52. BOIB núm. 021, de 16 de febrer de 2023.

53. BOIB núm. 175, de 28 de desembre de 2023.

54. BOIB núm. 134, de 30 de setembre de 2023.

55. BOIB núm. 144, de 24 d'octubre de 2023.

generals de treball dels funcionaris de l'Ajuntament de Felanitx⁵⁶.

4.3.2. DESENVOLUPAMENT CONVENCIONAL DE LES REMISSIONS LEGALS A LA NEGOCIACIÓ COL·LECTIVA EN MATÈRIA DE MODALITATS DE CONTRACTACIÓ LABORAL

En matèria d'ocupació i contractació, el V AENC inclou, d'una banda, directrius aplicables a les modalitats de contractació i, d'altra banda, directrius aplicables a la contractació de joves i persones en processos de qualificació. Aquest apartat de la memòria se centra en el desenvolupament convencional de les primeres directrius, que al seu torn es desdoblen incidint de forma particularitzada en els següents extrems: a) Període de prova; b) Contracte de durada determinada; c) Contracte fix discontinu; d) Contracte a temps parcial.

A. Període de prova

El V AENC recorda als agents negociadors dels convenis col·lectius que la durada d'aquest període s'ha de fixar atenent que la finalitat és facilitar el mutu coneixement de les parts contractants i també la idoneïtat del treballador i les seves aptituds, així com la seva adequació a les perspectives de desenvolupament professional i a la demanda de les seves qualificacions en l'organització de l'empresa, realitzant les experiències que constitueixin l'objecte de la prova.

Una pràctica freqüent dels convenis col·lectius de la CAIB durant 2023 és no incloure

cap desenvolupament convencional i o bé confirmar, expressament o implícitament, l'aplicabilitat directa del règim legal (article 14 ET)⁵⁷, o bé incloure una remissió des del conveni sectorial balear al període de prova regulat en el corresponent conveni col·lectiu sectorial estatal⁵⁸. També està àmpliament estesa la fórmula de millorar el règim legal, que estableix una durada de sis mesos per als tècnics titulats i de dos mesos per als altres treballadors. Aquesta millora de vegades és directa i única, per exemple dos mesos per a tots els treballadors⁵⁹, però freqüentment inclou una regulació diferenciada en funció de l'exigència de titulació o del nivell professional, per exemple, tres mesos per al personal titulat i un mes per a la resta de treballadors⁶⁰; o en funció de la naturalesa indefinida o temporal del contracte, per exemple, establint que si el contracte té una durada inferior a sis mesos, la durada del període de prova no podrà excedir d'una tercera part d'aques-

57. Conveni col·lectiu del personal laboral de l'Ajuntament de Felanitx; Conveni col·lectiu de l'empresa Herbusa, SA; Conveni col·lectiu de l'empresa Real Club Nàutic de Palma; Conveni col·lectiu de la UTE Es Vedrà; Conveni col·lectiu de l'empresa Cobega Embotellador, SLU; Conveni col·lectiu de l'empresa Editora Balear, SA.

58. Conveni col·lectiu del sector de l'hostaleria; Conveni col·lectiu del sector del metall de les Illes Balears; Conveni col·lectiu de residències de majors i centres de dia per a persones dependents i desenvolupament de la promoció de l'autonomia personal.

59. Conveni col·lectiu sectorial d'arrendament de vehicles amb conductor; Conveni col·lectiu de l'empresa Irubus SAU.

60. Conveni col·lectiu del Patronat Municipal d'Esports de l'Ajuntament d'Eivissa; Conveni col·lectiu del Patronat de Música de l'Ajuntament d'Eivissa; Conveni col·lectiu sectorial de Vigilància Aquàtica i Socorrisme.

56 BOIB núm. 073, de 3 de juny de 2023.

ta⁶¹. A vegades succeeix que la millora de la regulació legal es produeix exclusivament respecte dels grups professionals situats en els graons inferiors del sistema de classificació aplicable a l'empresa, per exemple, un mes per als treballadors dels grups C i D⁶². Algun conveni, en fi, amplia fins a vuit mesos la durada del període de prova per als treballadors de l'esglaió superior del sistema classificatori⁶³.

B. Contracte de durada determinada

El V AENC estableix un repartiment de papers entre convenis col·lectius de diferent àmbit i naturalesa, i, al seu torn, fonamenta les diferents crides a la negociació col·lectiva que es contenen en l'articulat. En aquest sentit, el V AENC distingeix entre funcions atribuïdes als «convenis o acords col·lectius», als «convenis col·lectius» i als «convenis sectorials».

Respecte dels convenis o acords col·lectius, disposa el V AENC que aquests, seguint el que estableix l'article 15.7 ET, han d'acordar, si escau, mitjans diferents de l'anunci públic que garanteixin la transmissió d'informació sobre l'existència de llocs de treball permanents vacants als quals

puguin optar les persones amb contractes de durada determinada. En l'annualitat de 2023, no hi ha convenis o acords col·lectius adoptats a la CAIB que desenvolupin aquesta directriu.

En relació amb els convenis col·lectius, el V AENC incideix en tres plans:

1r. Establiment de la durada del contracte de substitució per a la cobertura temporal d'un lloc de treball durant el procés de selecció o promoció, amb el límit de tres mesos (article 15.3 ET). La pauta generalitzada en tots els convenis col·lectius publicats al BOIB el 2023 és ometre qualsevol tipus de desenvolupament. En el cas puntual del Conveni col·lectiu del sector de tintoreries i bugaderies de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, s'estableix que aquest contracte pot utilitzar-se per cobrir absències, com les vacances, que no constitueixen supòsits que generen dret a reserva del lloc de treball, com requereix l'article 15.3 ET.

2n. Establiment de plans i criteris de reducció de la temporalitat (art. 15.8 ET). La pauta que novament s'aprecia de manera àmpliament generalitzada en la negociació col·lectiva balear del 2023 és deixar d'emprendre el desenvolupament d'aquest extrem. Amb caràcter molt particular, el Conveni col·lectiu del sector de l'hostaleria reconeix una preferència per ocupar llocs de treball com a fix ordinari o fix discontinu a les persones amb contractes de durada determinada que acreditin major nombre de dies treballats, no hagin rebutjat cap pròrroga del contracte i hagin complert amb la totalitat de la durada o de durades pactades en els seus contractes de

61. Conveni col·lectiu de l'empresa Club de Mar Mallorca; Conveni col·lectiu de l'empresa Creu Roja Espanyola-Oficina Autònoma a Illes Balears; Conveni col·lectiu de l'empresa General Logistics Systems Spain, SA; Conveni col·lectiu del sector de Tintoreries i Bugaderies de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

62. Conveni col·lectiu de l'empresa Fundació Teatre Principal de Palma; Conveni col·lectiu de l'empresa Gestió Sanitària i Assistencial de les Illes Balears; Conveni col·lectiu de l'Empresa de Serveis del Municipi de Manacor, SA; Conveni col·lectiu de l'empresa Serveis Municipals de Santanyí SLU.

63. Conveni col·lectiu de l'empresa Diario de Ibiza SA.

treball. Aquest conveni també estableix un percentatge màxim de contractes de durada determinada i distingeix a aquest efecte entre centres de treball de més o menys de 25 treballadors, en què no poden excedir aquest límit del 25 % i del 35 % de treballadors, respectivament, excloent l'aplicació de l'esmentada previsió convencional als centres de treball durant els tres primers anys d'inici de l'activitat. Un règim similar a aquest darrer inclou el Conveni col·lectiu del sector del metall de les Illes Balears i el Conveni col·lectiu de l'UTE Es Vedrà. És possible, en fi, donar compte que el Conveni col·lectiu de l'Empresa de Serveis del Municipi de Manacor, SA inclou una difusa clàusula de compromís de reducció de la temporalitat, i es remet a tal efecte a l'esmentat Reial decret llei 32/2021, així com a la Llei 20/2021, de 28 de desembre, de mesures urgents per a la reducció de la temporalitat en l'ocupació pública.

3r. Establiment de mesures per facilitar l'accés efectiu a les accions incloses en el sistema de formació professional per a l'ocupació (art. 15.8 ET). En línia amb la dinàmica dels plans precedents, només el Conveni col·lectiu de l'empresa General Logistics Systems Spain, SA, desenvolupa aquesta directriu, en garantir el principi d'igualtat de tracte i oportunitats en la incorporació a la formació de treballadors amb més dificultat d'accés a aquesta i reconèixer la possibilitat d'introduir mesures d'acció positiva citant en particular, al costat de col·lectius com el dels joves o els immigrants, als treballadors amb contracte temporal.

Pel que fa als convenis col·lectius sectorials, el V AENC recorda que, segons l'article 15.2 ET, aquests convenis poden ampliar

fins a un màxim d'un any la durada legal de sis mesos del contracte temporal per circumstàncies de la producció derivades d'un increment ocasional i imprevisible de l'activitat o oscil·lacions d'aquesta. Novament, són pocs els convenis col·lectius publicats al BOIB el 2023 que s'ocupen d'aquest extrem. En concret, el Conveni col·lectiu sectorial d'arrendament de vehicles amb conductor estableix una durada de dotze mesos; el Conveni col·lectiu del sector de l'hostaleria fixa amb caràcter general una durada màxima de nou mesos, que arriba fins a dotze en els establiments amb obertura permanent tot l'any; mentre que els convenis col·lectius sectorials de vigilància aquàtica i socorrisme i de tintoreries i bugaderies de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears estableixen una durada de nou mesos. Amb caràcter particular, el Conveni col·lectiu de l'Empresa de Serveis del Municipi de Manacor, SA, estableix que el contracte per circumstàncies de la producció té una durada màxima de sis mesos que pot prorrogar-se una única vegada fins als dotze mesos, i desenvolupa així una previsió legal tramesa exclusivament als convenis col·lectius d'àmbit sectorial, no als d'empresa.

En aquest terreny de la contractació de durada determinada, el 2023 continua havent-hi convenis col·lectius que mantenen l'articulat de textos convencionals precedents i mantenen també l'anterior denominació del contracte temporal eventual⁶⁴. Així mateix, hi ha algun conveni col·lectiu, com és el cas del Conveni col·lectiu de

64. Conveni col·lectiu de l'empresa Cobega Embotellador, SLU; Conveni col·lectiu de l'empresa Fundació Teatre Principal de Palma; Conveni col·lectiu de l'empresa Iribus SAU.

l'empresa Diario de Ibiza SA, que manté tant la figura del derogat contracte temporal per a la realització d'una obra o servei determinat com la durada de dotze mesos de l'esmentat contracte temporal eventual, que després de la reforma va passar a ser el contracte temporal per circumstàncies de la producció amb una durada màxima de sis mesos que pot ascendir a dotze, però només si així ho estableix un conveni col·lectiu sectorial. El Conveni col·lectiu de l'empresa Irubus, SAU, en aquest sentit, inclou una clàusula de contenció de la contractació temporal d'acord amb la qual l'empresa queda obligada a mantenir un percentatge del 60 % de la plantilla de contractes indefinits i temporals per obra o servei determinat i del 40 % restant de plantilla amb contracte temporal eventual, en els termes de la regulació legal anterior a la reforma del Reial decret llei 20/2021.

C. Contracte fix discontinu

El V AENC recorda als agents negociadors dels convenis col·lectius que la potenciació del contracte fix discontinu que es va dur a terme per mitjà del Reial decret llei 32/2021 va tenir per finalitat afavorir l'estabilitat en l'ocupació obrint aquesta forma de contractació per a quan hi hagi intermitència i recurrència en els treballs. Des d'aquesta lògica, el V AENC recomana desenvolupar a través dels convenis col·lectius tota la virtualitat d'aquest contracte, regulant els aspectes que permetin una millor adaptació a les necessitats dels treballadors, dels sectors i de les empreses. Amb la mira posada en aquest objectiu, el V AENC diferencia novament en funció de la naturalesa i àmbit sectorial dels convenis col·lectius que són objecte de crida legal

per part de l'article 16 de l'ET als convenis col·lectius sectorials, i, finalment, convenis col·lectius sectorials o, si no n'hi ha, acords d'empresa.

Un aspecte destacable dels convenis col·lectius publicats a la CAIB durant l'any 2023 és que bona part ometen qualsevol tipus de desenvolupament del règim d'aquest contracte⁶⁵. També hi ha algun conveni col·lectiu, com el de l'empresa Cobega Embotellador, SLU, ancorat en la regulació anterior al Reial decret llei 32/2021, perquè continua definint el contracte fix discontinu per referència a la nota que la discontinuïtat no impliqui reiteració dels treballs en dates certes, supòsit que fins a l'esmentada reforma calia reconduir al contracte a temps parcial en còmput anual.

Segons el V AENC, els convenis col·lectius i acords d'empresa subsidiaris han d'establir criteris objectius i formals pels quals s'ha de regir la crida, tenint present que, en tot cas, aquesta haurà de fer-se per escrit o per un altre mitjà que permeti deixar constància fefaent de la notificació (article 16.3 ET). La regulació de la crida és el contingut que

65. Conveni col·lectiu del Patronat Municipal d'Esports de l'Ajuntament d'Eivissa; Conveni col·lectiu del Patronat de Música de l'Ajuntament d'Eivissa; Conveni col·lectiu de l'empresa Creu Roja Espanyola-Oficina Autònoma a Illes Balears; Conveni col·lectiu de l'empresa Diario de Ibiza SA; Conveni col·lectiu de l'empresa Editora Balear, SA; Conveni col·lectiu del personal laboral de l'Ajuntament de Felanitx; Conveni col·lectiu de l'empresa Fundació Teatre Principal de Palma; Conveni col·lectiu de l'empresa General Logistics Systems Spain, SA; Conveni col·lectiu de l'empresa Gestió Sanitària i Assistencial de les Illes Balears; Conveni col·lectiu de l'empresa Herbusa, SA; Conveni col·lectiu de Residències de Majors i Centres de Dia per a Persones Dependents i Desenvolupament de la Promoció de l'Autonomia Personal; Conveni col·lectiu de l'empresa Serveis Municipals de Santanyí SLU.

més sovint inclouen els convenis col·lectius balears negociats l'any 2023, que s'ocupen del desenvolupament del règim d'aquest contracte. És usual utilitzar el criteri de l'antiguitat, o data d'incorporació a l'empresa, per establir l'ordre de crida, tant en el sentit d'ingrés com, aplicant-lo en ordre invers, de finalització del període d'activitat. També es disposen terminis d'antelació per a la incorporació després de la crida que oscil·len entre quaranta-vuit hores i quinze dies⁶⁶. El Conveni col·lectiu del sector de l'hostaleria, en aquest sentit, reconeix també un marge de trenta dies a l'empresa per efectuar la crida, a comptar des de la data habitual d'incorporació durant anys anteriors; marge que pot ser major, si aquesta circumstància es comunica per escrit i amb indicació de la data concreta d'incorporació. Algun conveni col·lectiu, en fi, disposa també d'un règim especial per a les crides efectuades fora de campanya, per exemple, preveient que aquestes s'hauran de fer amb preavis de vuit dies per a la incorporació i reconeixent el dret del treballador a rebutjar la incorporació sense alterar el lloc en l'ordre de crida per a futures crides⁶⁷.

Els convenis col·lectius sectorials, tal com recorda el V AENC, queden encarregats de desenvolupar els següents extrems: 1.

Termini màxim d'inactivitat entre contractes i subcontractes, quan el contracte fix discontinu es justifiqui per la formalització de negoci d'aquestes característiques (article 16.4 ET); 2. Borsa sectorial d'ocupació (article 16.5 ET); 3. Suscripció del contracte a temps parcial quan les peculiaritats de l'activitat del sector així ho justifiquin (article 16.5 ET); 4. Cens anual del personal fix discontinu (article 16.5 ET); i, 5. Si escau, període mínim de crida anual i quantia per fi de crida, quan aquest coincideixi amb la terminació de l'activitat i no es produeixi, sense solució de continuïtat, una nova crida (article 16.5 ET).

1r. Respecte de l'establiment del termini màxim d'inactivitat entre contractes, només el Conveni col·lectiu de l'Empresa de Serveis del Municipi de Manacor, SA, s'ocupa d'aquest extrem, preveient un termini de tres mesos transcorregut el qual l'empresa queda legitimada per adoptar les mesures conjunturals o definitives que procedixin.

2n. La borsa sectorial d'ocupació és un contingut inexistent en els convenis col·lectius publicats al BOIB durant l'annualitat de 2023.

3r. La possibilitat de subscriure contractes a temps parcial en la modalitat contractual fixa discontinua es reconeix en quatre convenis col·lectius d'àmbit sectorial⁶⁸. Així mateix, destaca que encara que la llei reconeix l'opció de preveure la con-

66. Conveni col·lectiu sectorial d'arrendament de vehicles amb conductor; Conveni col·lectiu de l'empresa Irubus SAU; Conveni col·lectiu de l'empresa Club de Mar Mallorca; Conveni col·lectiu de l'empresa Cobega Embotellador, SLU; Conveni col·lectiu de l'Empresa de Serveis del Municipi de Manacor, SA; Conveni col·lectiu sectorial de vigilància aquàtica i socorrisme; Conveni col·lectiu del sector de tintoreries i bugaderies de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

67. Conveni col·lectiu de l'empresa Cobega Embotellador, SLU; Conveni col·lectiu del sector de l'Hostaleria.

68. Conveni col·lectiu sectorial d'arrendament de vehicles amb conductor; Conveni col·lectiu del sector de l'hostaleria; Conveni col·lectiu del sector del metall de les Illes Balears; Conveni col·lectiu sectorial de vigilància aquàtica i socorrisme.

tractació a temps parcial en el contracte fix discontinu només en els convenis col·lectius sectorials, el Conveni col·lectiu de l'empresa Club de Mar Mallorca també desenvolupa aquesta possibilitat.

4t. El cens anual de personal fix discontinu és un contingut inexistent en els convenis col·lectius de la CAIB de 2023.

5è. Períodes mínims d'ocupació garantida es reconeixen en tres convenis col·lectius⁶⁹, entre sis i nou mesos obtinguts en funció de la mitjana de mesos treballats les temporades d'anualitats anteriors.

Quant al paper dels convenis col·lectius sectorials o, si no pot ser, acords d'empresa, el V AENC preveu que aquesta negociació col·lectiva ha d'establir els procediments per a la formulació de sol·licituds de conversió voluntària en indefinit ordinari (article 16.7 ET). En la pràctica de la CAIB, cap conveni col·lectiu publicat al BOIB l'any 2023 desenvolupa aquesta opció.

D. Contracte a temps parcial

El V AENC subratlla que el contracte a temps parcial resulta una peça important de tot sistema de contractació que genera estabilitat, perquè constitueix una eina adequada per atendre les necessitats de flexibilitat dels treballadors i de les empreses. I perquè aquest contracte pugui complir adequadament la finalitat, els convenis col·lectius han d'assumir i desenvolupar les crides legals següents:

69. Conveni col·lectiu de l'empresa Cobega Embotellador, SLU; Conveni col·lectiu del sector de l'hostaleria; Conveni col·lectiu del sector de tintoreria i bugaderies de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

1r) Ampliar, si escau, el nombre d'interrupcions en la jornada, quan aquesta es dugui a terme de forma partida (article 12.4.b ET). 2n) Procediment per a la formulació de sol·licituds de conversió voluntària d'un treball a temps complet en un altre a temps parcial i viceversa o per a l'increment del temps de treball (article 12.4.e ET). 3r) Mesures per facilitar l'accés efectiu a la formació professional contínua (article 12.4.f ET). 4t) Percentatge màxim d'hores complementàries, sense excedir del 60 % de les hores ordinàries contractades ni ser inferior al 30 % (article 12.5.c ET). 5è) Termini de preavis de realització d'hores complementàries (article 12.5.d ET). 6è) Percentatge màxim d'hores complementàries d'acceptació voluntària, sense superar el 30 % de les hores ordinàries contractades (art. 12.5.g ET).

Igual que succeïa amb el contracte fix discontinu, bona part dels convenis col·lectius publicats a la CAIB el 2023 ometen qualsevol tipus de desenvolupament del règim legal del contracte a temps parcial⁷⁰. Per la seva

70. Conveni col·lectiu sectorial d'arrendament de vehicles amb conductor; Conveni col·lectiu del Patronat Municipal d'Esports de l'Ajuntament d'Eivissa; Conveni col·lectiu del Patronat de Música de l'Ajuntament d'Eivissa; Conveni col·lectiu de l'empresa Cobega Embotellador, SLU; Conveni col·lectiu de l'empresa Creu Roja Espanyola-Oficina Autònoma de Illes Balears; Conveni col·lectiu de l'empresa Editora Balear, SA; Conveni col·lectiu del personal laboral de l'Ajuntament de Felanitx; Conveni col·lectiu de l'empresa Fundació Teatre Principal de Palma; Conveni col·lectiu de l'empresa Gestió Sanitària i Assistencial de les Illes Balears; Conveni col·lectiu de l'empresa Herbusa, SA; Conveni col·lectiu de l'empresa Irubus SAU; Conveni col·lectiu del sector del metall de les Illes Balears; Conveni col·lectiu de l'empresa Serveis Municipals de Santanyí SLU; Conveni col·lectiu sectorial de vigilància aquàtica i socorrisme; Conveni col·lectiu del sector de tintoreria i bugaderies de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

banda, l'anàlisi dels desenvolupaments convencionals dels punts o aspectes referenciats en el V AENC ofereix els resultats següents:

1r. Cap conveni col·lectiu balear amplia a més d'una el nombre d'interrupcions en la jornada partida dels treballadors a temps parcial. Més aviat succeeix el contrari, ja que un conveni col·lectiu estableix com a regla general que la jornada és continuada però autoritzant que les dels dissabtes, diumenges i festius siguin partides⁷¹, i un altre confirma que només hi cap un fraccionament⁷², en els mateixos termes que disposa l'article.

2n. El procediment per a la formulació de sol·licituds de conversió voluntària d'un treball a temps complet en un altre a temps parcial i viceversa, o per a l'increment del temps de treball, és, així mateix, un contingut desenvolupat en termes molt generals únicament en dos convenis col·lectius balears. En un cas, es preveu que els treballadors hauran de comunicar per escrit a l'empresa el seu desig de fer una novació del contracte, i es durà a efecte la modificació demanada sempre que l'organització del treball ho permeti⁷³. En un altre cas, es reconeix una preferència per ocupar llocs de treball a temps complet, de forma temporal o indefinida i es portarà a efecte la modificació demanada sempre que l'organització del treball ho permeti. També en un altre cas, es reconeix una

preferència per ocupar llocs de treball a temps complet, de manera temporal o indefinida, als qui estiguin treballant com a fixos discontinus en el mateix centre de treball mitjançant un contracte de treball a temps parcial i, així mateix, s'estableix que els treballadors a temps parcial podran fer una novació temporalment i de comú acord amb l'empresa la prestació dels seus serveis a temps complet⁷⁴.

3r. No hi ha convenis col·lectius publicats al BOIB el 2023 que incorporin mesures per facilitar l'accés efectiu dels treballadors a temps parcial de la CAIB a la formació professional contínua.

4t. El percentatge màxim d'hores complementàries és un contingut present en quatre convenis col·lectius de la CAIB el 2023. Tres amplien el percentatge fins al 60 % que permet la llei⁷⁵ i un altre redueix aquest percentatge al 15 % de les hores ordinàries contractades⁷⁶, operació que cal posar en relació amb l'article 12.5.c ET, quan estableix que el percentatge màxim d'hores complementàries previst per conveni col·lectiu en cap cas pot ser inferior a l'esmentat 30 %.

5è. El termini de preavis per a la realització d'hores complementàries varia entre els cinc dies que estableix el Conveni col·lectiu de l'empresa Club de Mar Mallorca i els set dies del Conveni col·lectiu

71. Conveni col·lectiu de residències de majors i centres de dia per a persones dependents i desenvolupament de la promoció de l'autonomia personal.

72. Conveni col·lectiu del sector de l'hostaleria.

73. Conveni col·lectiu de l'empresa Diario de Ibiza SA.

74. Conveni col·lectiu del sector de l'Hostaleria.

75. Conveni col·lectiu de l'empresa Club de Mar Mallorca; Conveni col·lectiu de l'empresa Diario de Ibiza SA; Conveni col·lectiu de l'empresa General Logistics Systems Spain, SA.

76. Conveni col·lectiu de l'Empresa de Serveis del Municipi de Manacor, SA.

de l'empresa Diario de Ibiza, SA. Al costat d'aquests dos convenis col·lectius, el Conveni col·lectiu de l'empresa General Logistics Systems Spain, SA, diferencia en funció de si el preavís és per fer hores complementàries després de finalitzar la jornada ordinària (2 hores) o per fer hores complementàries que suposin un inici avançat de la jornada ordinària (4 hores).

6è. El percentatge màxim d'hores complementàries d'acceptació voluntària, que no pot excedir del 30 % de les hores ordinàries contractades, és assumpte regulat en dos convenis col·lectius⁷⁷, en ambdós casos confirmant que aquest percentatge és el 30 % de les hores ordinàries contractades.

4.4.

CONFLICTIVITAT LABORAL I SOLUCIÓ DE CONFLICTES

L'anàlisi de l'estat de la conflictivitat laboral a la CAIB el 2022 s'efectuarà distingint entre la judicial i l'extrajudicial.

4.4.1. CONFLICTIVITAT JUDICIAL

D'acord amb la informació subministrada pel Ministeri de Treball i Economia Social⁷⁸, el total d'assumpes judicials de caire

laboral resolts a les Illes Balears el 2023 va ser de 1.758. Aquesta xifra és semblant a la de 2022 (7.427). Entre aquests casos, hi va haver 32 conflictes col·lectius (dos menys que el 2022) i 1.748 controvèrsies en matèria de seguretat social (l'any anterior n'eren 1.971). Pel que fa als assumptes individuals, 2.887 varen consistir en reclamacions derivades del contracte de treball (menys de les 3.193 de 2022) i 1.989 varen ser reclamacions per acomiadaments (menys que les 2.229 de 2022). De tots aquests assumptes individuals resolts en matèria d'acomiadaments que van arribar als tribunals, només un total de 412 varen ser resolts per sentència favorable al treballador —ja sigui totalment o parcialment— i van afectar 579 treballadors. Més o menys el doble dels assumptes individuals en matèria d'acomiadament es van resoldre en conciliació judicial, sense necessitat d'arribar a celebrar el judici. En concret, 921 assumptes es varen resoldre per conciliació judicial, afectant 1.179 treballadors. En el cas dels acomiadaments resolts per sentència favorable al treballador, la quantia mitjana reconeguda va ser de 9.060 euros; mentre que en els supòsits resolts per conciliació, la quantia mitjana reconeguda per treballador va ser bastant inferior, concretament de 4.782,90 euros. Sigui com sigui, les dues quanties mitjanes reconegudes són bastant per sota de les quanties mitjanes reconegudes a escala estatal. En efecte, comparant les quanties mitjanes reconegudes als treballadors de les Illes Balears amb les d'altres comunitats autònomes, resulta que en el cas de la quantia mitjana reconeguda per sentència (9.069 €) va ser la cinquena més baixa, darrere d'Astúries (4.567,40 €), Castella i Lleó

77. Conveni col·lectiu de l'empresa Club de Mar Mallorca; Conveni col·lectiu de l'empresa General Logistics Systems Spain, SA.

78. https://www.mites.gob.es/es/estadisticas/condiciones_trabajo_relac_laborales/AJS/welcome.htm#.

(7.646,70 €), Extremadura (8.341,60 €), Castella-la Manxa (8.642,90). La més alta va ser la de la Comunitat Foral de Navarra (15.043,80 €). En el cas de la quantia mitjana reconeguda en conciliació, va ser la segona la més baixa (4.782,90 €), per darrere de Cantàbria (2.755,10 €), i la més alta va ser la de la Rioja (15.120,30 €). Atès que les indemnitzacions per acomiadament prenen com a referència tant el salari dels treballadors com la seva antiguitat, aquestes xifres deixen palès un any més que el nostre mercat de treball pateix certa precarietat, ja sigui perquè els salaris no són alts, ja sigui perquè l'antiguitat dels treballadors és curta.

4.4.2. CONFLICTIVITAT EXTRAJUDICIAL

L'estat de la conflictivitat laboral extrajudicial a la CAIB s'examina considerant tant els assumptes resolts pel TAMIB, com les vagues convocades dins l'àmbit autonòmic.

A) L'activitat del TAMIB

Quant a l'activitat duta a terme pel TAMIB el 2023, el nombre total d'expedients és de 14.542, mentre que el 2022 va ser de 12.655. En concret, del total d'expedients de 2023, 14.542 han estat individuals, davant dels 12.573 de 2022, i 85 col·lectius, pels 82 de 2021. Aquestes xifres suposen que l'any 2023 el nombre total d'expedients resolts individuals s'ha incrementat un 16 % i col·lectius un 4 %.

Entre els expedients resolts, el 69 % (10.173,69) ha estat referit a extincions contractuals, el 14 % a reclamacions de quantitat (2.071), el 16 % (2.298) a altres

assumpes i només l'1 % (85) a conflictes col·lectius. Aquests indicadors suposen que respecte de 2022 el percentatge dels procediments relatius a extincions s'ha incrementat (va ser del 62 %), mentre que els referits a reclamacions de quantitat ha minvat (va ser del 22 %). Els percentatges sobre altres assumptes i conflictes col·lectius s'han mantingut més o menys iguals que el 2022 (un 15 % altres assumptes i un 1 % conflictes col·lectius). Tal com ja va succeir el 2022, el 2021 i el 2020 no s'ha efectuat cap arbitratge.

Entre els expedients d'extinció contractual (10.173,69), els més nombrosos s'han referit a extincions per acomiadaments (8.786), seguits de finalitzacions de contractes fixos discontinus (979), d'extincions per causes objectives (194) i extincions per incompliments empresarials previstes a l'article 50 de l'ET (214). El perfil del treballador que ha perdut la feina, un any més, és el de dones administratives i homes especialistes o no qualificats, d'entre un i cinc anys d'antiguitat a l'empresa. Pel que fa a les reclamacions de quantitat (2.071), la majoria (1.585) oscil·len, com és habitual, entre 1.000 i 5.000 euros. Quant als altres assumptes (2.298), bàsicament estan relacionats amb reclamacions de drets (1.652), sancions (388) i modificacions substancials de condicions de feina (169). I, respecte dels 85 expedients de conflictes col·lectius, 31 varen correspondre a conflictes en què es va anunciar l'exercici del dret de vaga.

Finalment, la possibilitat de tramitar expedients en línia que es va posar en marxa el desembre de 2020, a conseqüència de la pandèmia derivada de la covid-19, ha quedat definitivament consolidada atès

que un 16,57 % de les mediacions s'han dut a terme aprofitant aquesta possibilitat.

B) Dinàmica de les vagues

D'acord amb les dades subministrades per la Direcció General de Treball i Salut⁷⁹, al llarg de 2022 es convocaren 32 vagues, 14

més que el 2022. Concretament, segons les dades manejades pel Ministeri de Treball i Economia Social⁸⁰, el 2023 a les Illes Balears el nombre de participants va ser de 2.525, i el de jornades no treballades, 5.621. No consta cap tancament patronal.

79. <https://www.caib.es/sites/relacionslaborals/ff/418074>.

80. Vegeu Ministeri de Treball i Economia Social. Estadístiques de vagues i tancaments patronals. Disponible a: https://www.mites.gob.es/es/estadisticas/condiciones_trabajo_relac_laborales/HUE/welcome.htm#.

5

LA SEGURETAT I LA PREVENCIÓ DE RISCOS LABORALS

L'any 2023 es registren 22.775 accidents en jornada de treball amb baixa a les Illes Balears, segons les dades de la Direcció General de Treball i Salut Laboral. Després del notable increment del nombre d'accidents de treball que es va donar el 2022, atesa la forta represa de l'activitat econòmica, el 2023 presenta un descens de la sinistralitat laboral. D'aquesta manera, es registren 1.817 accidents menys que l'any anterior, que en termes relatius suposa un descens del 7,4%.

Com sempre, la gran majoria dels accidents que s'han registrat a les Illes Balears el 2023 han estat de caràcter lleu (99,6 %), un 0,36 % han estat greus, i un 0,05 % han estat mortals (dotze accidents). En termes relatius i respecte al 2022, com s'ha dit, els accidents han experimentat un descens, tant en el cas dels lleus com en el dels greus: un 7,4 % els primers i un 21,4 % els segons. El nombre d'accidents mortals, per la seva part, ha passat de cinc

accidents el 2022 a dotze el 2023, fet que suposa que s'han més que duplicat d'un any a l'altre (vegeu el quadre II-5.1).

Així mateix, l'índex d'incidència se situa en 4.172,0 accidents per cada 100.000 treballadors amb les contingències cobertes a les Illes Balears el 2023, segons les dades provisionals del Ministeri de Treball i Economia Social. L'índex presenta un descens del 14,7 % respecte al 2022.

Les Illes Balears presenten, novament, l'índex d'incidència més alt de totes les comunitats autònomes, molt per sobre de la mitjana nacional (2.715,0). En termes interanuals, totes les comunitats presenten descensos, tret de les Canàries (+3,9%) i Castella i Lleó (+1,1%), i, de manera més significativa, Cantàbria (-34,3%) i la Rioja (-18,6%). En el conjunt d'Espanya, el descens de l'índex d'incidència respecte al 2022 és del 8,0 % (vegeu el quadre II-5.2).

QUADRE II-5.1. ACCIDENTS EN JORNADA LABORAL AMB BAIXA A LES ILLES BALEARS SEGONS EL GRAU DE LESIÓ (2013-2023)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Dif. 23-22	% de var. 23-22
Total	13.362	14.779	16.329	18.428	20.099	20.625	21.725	13.197	17.817	24.592	22.775	-1.817	-7,4
Lleus	13.284	14.699	16.225	18.330	19.993	20.522	21.614	13.127	17.736	24.484	22.682	-1.802	-7,4
Greus	74	78	95	93	95	100	104	65	76	103	81	-22	-21,4
Mortals	4	2	9	5	11	3	7	5	5	5	12	7	140,0

Font: OTIB, a partir de dades de la Direcció General de Treball i Salut Laboral

QUADRE II-5.2. ÍNDEX D'INCIDÈNCIA DELS ACCIDENTS EN JORNADA LABORAL AMB BAIXA PER COMUNITAT AUTÒNOMA (2020-2023)

	2020	2021	2022	2023
Espanya	2.455,1	2.810,5	2.950,7	2.715,0
Andalusia	2.768,4	2.949,7	3.035,9	2.937,0
Aragó	2.836,7	2.919,5	2.983,7	2.884,3
Astúries	2.586,6	2.880,6	3.553,0	2.934,7
Illes Balears	2.916,7	3.785,6	4.893,2	4.172,0
Illes Canàries	2.027,1	2.354,3	2.715,6	2.821,3
Cantàbria	2.521,8	2.815,4	4.226,3	2.776,5
Castella-la Manxa	3.290,9	3.726,2	4.053,5	3.454,0
Castella i Lleó	2.544,0	2.828,1	2.821,0	2.852,8
Catalunya	2.279,5	2.670,7	2.885,3	2.466,0
Com. Valenciana	2.401,3	2.784,8	2.757,1	2.615,7
Extremadura	2.709,7	2.979,0	3.022,6	2.982,5
Galícia	2.552,1	2.922,3	2.774,4	2.640,3
Madrid	1.863,5	2.229,0	2.286,5	2.080,3
Múrcia	2.770,9	3.199,7	3.146,6	3.043,4
Navarra	3.144,9	3.685,5	3.766,1	3.756,8
País Basc	2.728,1	3.196,5	3.133,9	2.948,8
La Rioja	2.863,5	3.637,5	4.247,9	3.457,2
Ceuta	2.297,6	2.756,1	2.683,8	2.480,5
Melilla	2.077,5	2.665,5	2.978,9	2.555,5

Font: OTIB, a partir de dades del Ministeri de Treball i Economia Social

Pel que fa a la distribució per sectors, el de serveis és el que de manera habitual presenta un nombre més alt d'accidents, concretament 16.015 accidents el 2023, que suposen el 70,3 %. El segueix la construcció (4.491 sinistres, el 19,7 %), la indústria (1.938 accidents, el 8,5 %) i, finalment, l'agricultura (331 accidents, l'1,5 %). En relació amb el 2022, el descens de la sinistralitat es dona exclusivament en el sector dels serveis (-11,2%), atès que a la resta de sectors es produeix un increment en el nombre d'accidents: agricultura (+13,4%),

indústria (+6,6%) i construcció (+0,8%) (vegeu el quadre II-5.3).

Per illes, els accidents es distribueixen d'acord amb l'ocupació: Mallorca en concentra el major pes (78,5 %), seguida d'Eivissa (13,8 %), Menorca (7,0 %) i Formentera (0,5 %). En termes interanuals, el nombre d'accidents baixa a totes les illes, i de manera més significativa a Formentera (-11,4 %), seguida de Mallorca (-7,9%), Eivissa (-6,1 %) i Menorca (-5,8 %) (vegeu el quadre II-5.4).

QUADRE II-5.3. ACCIDENTS EN JORNADA LABORAL AMB BAIXA A LES ILLES BALEARS PER SECTOR ECONÒMIC I GRAVETAT (2022-2023)

	2022				2023				Dif. 23-22	% de var. 23-22
	Lleus	Greus	Mortals	Total	Lleus	Greus	Mortals	Total		
Total	24.484	103	5	24.592	22.682	81	12	22.775	-1.817	-7,4
Agricultura	290	2		292	327	3	1	331	39	13,4
Indústria	1.802	15	1	1.818	1.930	7	1	1.938	120	6,6
Construcció	4.421	33	1	4.455	4.462	27	2	4.491	36	0,8
Serveis	17.971	53	3	18.027	15.963	44	8	16.015	-2.012	-11,2

Font: OTIB, a partir de dades de la Direcció General de Treball i Salut Laboral

QUADRE II-5.4. ACCIDENTS EN JORNADA LABORAL AMB BAIXA A LES ILLES BALEARS PER IL·LA (2013-2023)

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Illes Balears
2013	10.354	815	1.889	58	13.362
2014	11.560	833	2.223	68	14.779
2015	12.855	943	2.376	87	16.329
2016	14.537	1.083	2.645	100	18.428
2017	15.794	1.168	2.930	97	20.099
2018	16.264	1.286	2.913	90	20.625
2019	16.857	1.415	3.284	98	21.725
2020	10.398	909	1.754	87	13.197
2021	14.048	1.125	2.465	112	17.817
2022	19.414	1.680	3.335	123	24.592
2023	17.882	1.583	3.132	109	22.775
Var. 23-22	-1.532	-97	-203	-14	-1.817
% de variació	-7,9	-5,8	-6,1	-11,4	-7,4

Font: OTIB, a partir de dades de la Direcció General de Treball i Salut Laboral

BLOC III

*QUALITAT DE VIDA I
ESTAT DEL BENESTAR*

1

LA POBLACIÓ DE LES ILLES BALEARS

1.1.

INTRODUCCIÓ

Com cada any, les dades demogràfiques que s'exposen a la memòria del CES són les darreres dades disponibles publicades tant per l'INE com per l'Ibestat. No obstant això, les dades d'aquesta memòria 2023 presenten diferències respecte a les de memòries anteriors. Això és així perquè l'INE aplica una nova metodologia en el cens de població, la qual cosa permet eliminar la duplicitat i la divergència existent fins ara entre l'estadística del padró continu i les xifres de població, dues operacions estadístiques que desapareixen.

Gràcies a la nova estratègia, l'INE pot publicar anualment el cens de població amb el màxim detall territorial. La data de referència de les dades és l'1 de gener i la primera edició del cens de població s'ha publicat al desembre de 2023, juntament amb dades de l'1 de gener de 2022. A més del cens de població, de caràcter anual, l'INE publica l'Enquesta continua de població (ECP), la qual ofereix dades conjunturals coherents amb els censos de població anuals i que inclouen, a més de les dades anuals publicades a finals d'any, estimacions trimestrals de població¹. Amb tot, per

mandat legal, l'INE continua publicant les xifres oficials de població resultants de la revisió del padró municipal. Aquestes dades únicament es publiquen desagregades per sexe i municipi, i en aquesta memòria només se'n fa una breu menció a l'inici del capítol.

El nou paradigma d'estadístiques de població afecta també les operacions relacionades amb les migracions. L'INE deixa de publicar l'Estadística de migracions (EM) i l'Estadística de variacions residencials (EVR) i incorpora l'operació Estadística de migracions i canvis de residència (EMCR), la qual proporciona dades coherents amb el cens de població i amb un major detall per comparació a les dades de l'EM². Les darreres dades disponibles de l'EMCR són les de l'any 2022 i han estat publicades per l'INE al mes d'abril de 2024. Les dades es corresponen a l'any complet (és a dir, d'1 de gener de 2022 a 31 de desembre de 2022). D'acord amb l'INE, els saldos migratoris que proporciona aquesta operació són comparables amb la sèrie anterior, però no les dades dels moviments migratoris.

El dia d'avui, l'Ibestat no proporciona les dades del cens de població ni les dades EMCR. Quan als moviments naturals de la població l'Ibestat ja té publicades les darreres dades disponibles de naixements

1. Per a més informació, podeu consultar la metodologia del cens de població i de l'ECP a https://www.ine.es/metodologia/t20/meto_censo_poblacion_anual.pdf i a https://www.ine.es/inebaseDYN/iecp30282/docs/meto_ECP.pdf.

2. Per a més informació podeu consultar la metodologia de la EMCR a https://www.ine.es/metodologia/meto_emcr_2023.pdf.

i defuncions de l'any 2022, però no els indicadors, en requerir les dades censals per al seu càlcul.

Els canvis explicats han fet que no es puguin actualitzar les dades del **gràfic III 1.5**, tal com es presentaven en memòries anteriors. Així, el gràfic titulat «Distribució de la població estrangera a Illes Balears segons àrea de nacionalitat. Cens de població a 1 de gener» ha estat substituït per un gràfic en què es recullen les dades relatives a la distribució de la població estrangera a les Illes Balears per al principal país de naixement que ha estat elaborat a partir de les dades del Cens de població 2023 publicades per l'INE. Pel que fa al **gràfic III 1.6**, «Evolució dels moviments migratoris de les Illes Balears per procedència, Illes Balears (2004-2021)», deixa de publicar-se i se substitueix per dades del balanç migratori amb desagregació per illes, en ser dades disponibles al web de l'INE.

1.2.

DINÀMICA I ESTRUCTURA DE LA POBLACIÓ

Per a l'any 2023, la xifra oficial de població publicada per l'INE en compliment de la Llei de bases del règim local (article 17) i publicada en el Reial decret 1085/2023, de 5 de desembre, pel qual es declaren oficials la xifra de població resultants de la revisió del padró municipal referides a l'1 de gener de 2023, a les Illes Balears és d'1.197.261. La xifra comporta un creixement anual significatiu de l'1,75 % (+20.602) i deixa enreure l'estancament de població associat a la pandèmia de la covid.

D'acord amb el cens de població a 1 de gener de 2023, les Illes Balears tenien una població d'1.209.906 persones. D'aquestes, un 20,5 % (247.669) eren de nacionalitat estrangera.

Per comparació a l'any 2022 la població ha crescut un +1,9 % amb un increment de +22.863 persones, el 99,2 % de les quals tenen nacionalitat estrangera. Per al conjunt del país, la taxa de creixement anual ha estat de l'1,3 % (+598.634) i totes les comunitats autònomes presenten creixement de població. En termes relatius, la Comunitat Valenciana (+2,1 %; +108.079) és la que més creix, mentre que Catalunya és la que presenta la variació absoluta més alta (+1,8 %; +140.140).

Ja en el nostre marc geogràfic, tenim que totes les illes excepte Formentera presenten una evolució anual positiva. A Mallorca, el creixement anual és de l'1,9 % i la població augmenta en 17.727 persones. A Menorca i Eivissa, la variació és respectivament de l'1,9 % i del 2,3 %, amb increments absoluts de 1.862 i 3.522 persones. Quant a Formentera, cal dir que per sisè any consecutiu perd població (-2,1 %; -248).

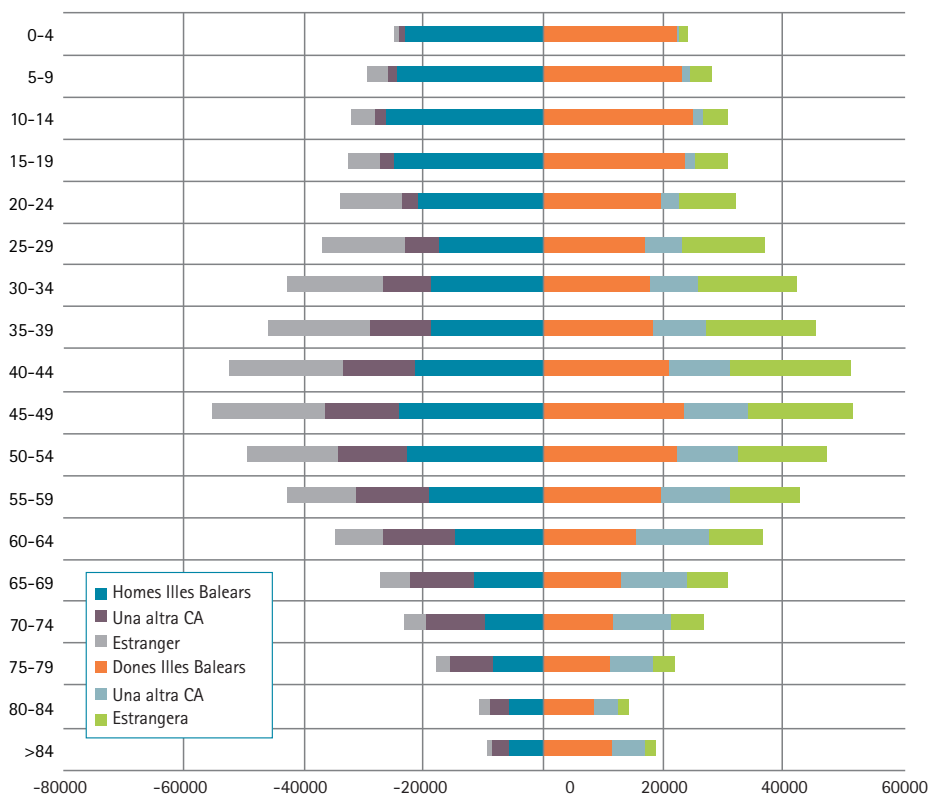
D'acord amb les dades de l'any 2022 relatives a les migracions el creixement de població a 1 de gener de 2023, s'explica únicament per un saldo migratori positiu de 22.676 persones (20.740 de saldo amb l'estranger i 1.936 amb altres regions). Quant al creixement natural de la població, l'any 2022 el saldo vegetatiu torna a situar-se en un mínim històric i per primer cop se situa en valors negatius (-0,2%), en haver-hi 974,14 naixements per cada 1.000 defuncions.

QUADRE III-1.1. INDICADORS DE POBLACIÓ DE LES BALEARS PER ILLES (CENS DE POBLACIÓ A 1 DE GENER DE 2023)

	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera
Població total	1.209.906	940.332	99.005	159.180	11.389
Variació anual de població	22.863	17.727	1.862	3.522	-248
Percentatge de població de menys de 16 anys	15,0%	15,3%	14,0%	14,3%	13,0%
Percentatge de població de 16-64 anys	68,5%	67,8%	68,1%	72,2%	73,4%
Percentatge de població de 65 i més anys	16,5%	16,9%	17,9%	13,4%	13,6%
Població estrangera / població de l'illa (%)	20,5%	19,9%	13,3%	27,6%	28,2%
Pobl. nascuda a altre CA / Pobl. de l'illa (%)	20,6%	18,9%	23,5%	28,7%	28,5%
Pobl. nascuda a l'estranger / Pobl. de l'illa (%)	26,4%	26,0%	19,5%	32,7%	33,9%
Total pobl. nascuda fora de la CA / Pobl. de l'illa (%)	47,0%	44,9%	43,0%	61,4%	62,4%
Total pobl. nascuda a Illes Balears / Pobl. de l'illa (%)	52,9%	55,1%	57,0%	38,7%	37,6%
Relació d'homes per cada dona (Índex de masculinitat)	99,4	98,4	98,9	104,2	106,0
Índex de creixement 2022-2023(%)	1,9%	1,9%	1,9%	2,3%	-2,1%
Índex de creixement de la població espanyola (%)	0,02%	-0,1%	0,6%	0,4%	-2,2%
Índex de creixement de la població estrangera (%)	7,6%	8,1%	7,9%	6,4%	-2,1%
Índex de creixement de la població nascuda a les Balears (%)	0,1%	0,2%	-0,1%	0,4%	-0,4%
Índex de creixement de la població nascuda en una altra CA (%)	-0,3%	-0,8%	2,3%	0,4%	-4,4%
Índex de creixement de la població nascuda a l'estranger (%)	7,6%	8,1%	7,9%	6,4%	-2,1%
Índex d'envel·liment (pobl. de 65 i més / pobl. <16 anys)	1,10	1,10	1,28	0,94	1,04
Índex de longevitat o sobreenvelliment (pobl. 85 i més/pobl. 65 i més)	0,14	0,14	0,13	0,12	0,13
Índex de dependència* (pobl. <16 + pobl. >64) / pobl. de 16 a 64)	0,46	0,48	0,47	0,36	0,38
Índex de recanvi (pobl. de 60 a 64 / pobl. de 20 a 24)	1,08	1,07	1,15	1,15	1,10

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2024), Cens de població. Resultats per illes 2021- 2023

Gràfic III-1.1.

Piràmide de població segons el lloc de naixement (cens de població a 1 de gener 2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades INE (2024), Padró

L'evolució anual de la població presenta diferències en funció del seu lloc de naixement. En el cas de persones nascudes en altres comunitats autònomes i les Balears, les variacions són poc significatives. El total de població resident nascuda en altres comunitats autònomes presenta una petita variació negativa (-0,3 %; -782), mentre que en el cas de la població nascuda a les Balears la variació anual és de només el 0,1 % (+959). Aquests índexs de varia-

ció contrasten amb el que s'observa per a persones nascudes a l'estranger. Així, per comparació amb l'any 2022, el creixement és molt superior, en passar de l'1,6 % (+4.537) al 7,6 % (+22.686). Per illes, destaca que Formentera perd població resident entre els tres subgrups poblacionals.

A pesar d'aquestes evolucions, la distribució percentual dels tres grans grups de població segons la variable de lloc de nai-

xement (nascuts a les Illes Balears, en altres comunitats autònomes i a l'estranger) no presenta grans variacions i la població nascuda a les Balears, que representa el 53 % de la població, es manté al voltant del 50 %. Per illes, la situació és diferent i la proporció és significativament inferior, amb valors per sota del 40 % tant a Eivissa com a Formentera. A Mallorca i Menorca la proporció és més semblant a la de la mitjana balear (vegeu el [quadre III-1.1](#)). En el panorama nacional, la nostra comunitat continuà sent, amb un 26,4 %, la de major percentatge de població nascuda a l'estranger, seguida de Catalunya (22,5 %), Madrid (22,3 %) i les Canàries (21,6 %), seguida de prop per la Comunitat Valenciana (20,9 %). La proporció més baixa es torna a observar a Extremadura (5,1 %). Al conjunt d'Espanya, el 17,1 % de la població és nascuda fora del país.

Per país de naixement, l'Argentina, Colòmbia, el Marroc i Itàlia són els països que aporten més població. Així el 2,6 % (31.989) persones residents a les Balears han nascut a l'Argentina, el 2,5 % a Colòmbia (30.768), el 2,5 % al Marroc (30.071) i l'1,1 % a Itàlia (13.058).

A pesar de la importància de la immigració, palesa sobretot en el nombre de població resident nascuda a l'estranger, i en el balanç migratori amb l'estranger, en l'àmbit global l'edat mitjana de la població balear no ha parat de créixer. Així, el 1998 era de 38,5 anys; el 2020 va ser de 41,4 i el 2023 es va situar en els 42,22 anys. Per sexes, l'edat mitjana dels homes és de 41,29 anys, i per a les dones, de 43,13 anys. En els tres casos la comparativa anual confirma la tendència a l'alça.

1.2.1. L'ENVELLIMENT DE LA POBLACIÓ

Una de les principals preocupacions pel que fa a l'evolució demogràfica és l'envelliment progressiu, és a dir, l'existència d'una menor proporció de persones en edat activa respecte a les persones majors, i un increment de les persones majors de 85 anys. La major esperança de vida, l'entrada de les generacions del *baby-boom* a les edats adultes i el descens de la taxa de natalitat són els tres factors que expliquen aquesta tendència. Així, l'any 2001 les persones de 85 i més anys eren l'11 % de les persones majors de 65 anys mentre que per al 2023 la proporció fou, segons les dades del cens de població, del 13,9 %. D'altra banda, des de l'any 2001 i fins al 2022 la població de més de 85 anys s'ha incrementat en un 94,4 %, en passar de 14.129 persones a 27.461. Per al mateix període, el creixement de la població total era del 33,9 %, i el de la població menor de 16 anys, un 26,4 %. Per a l'any 2023 el cens de població mostra un creixement anual de la població major de 85 anys del 0,5 %.

Els indicadors demogràfics mostren aquest procés, i per tercer any el nombre de persones majors de 65 anys supera el de menors de 16 anys. Entre el 2020 i el 2022 l'índex d'envelliment (quocient entre població de 65 i més anys i població menor de 16 anys) passà del 0,99 a l'1,06, mentre que el 2023 l'índex se situa en l'1,10. És a dir, per a cada 100 menors de 16 anys, n'hi ha 110 que són majors de 65 anys. Per tenir una idea més clara del que suposa la xifra, s'ha de tenir en compte que l'any 2001 l'índex fou del 0,89.

Pel que fa a l'índex de sobreenvelliment, és a dir, el nombre de persones de 85 i més anys sobre el total de persones majors de

El 2022 a les Balears es produïren 9.079 naixements, 441 menys que l'exercici anterior, fet que suposa un decrement interanual important, de més del 4,6 %. Aquestes xifres són cada cop més enfora dels 12.713 naixements del 2008. Aquesta dinàmica repercutirà en les necessitats de serveis específics destinats a la població més jove (educació, assistència pediàtrica, comerços sectorials...).

Mentrestant, a l'Estat, es registraren 329.251 naixements, 8.129 menys que l'any anterior (-2,4 %), la qual cosa indica una intensificació en la tendència decreixent del fenomen. Aquestes xifres s'allunyen molt del màxim de 519.779 naixements d'aquest segle (2008) i no arriben ni al 50 % dels registrats els anys setanta del segle passat (677.456 naixements el 1976).

Les estimacions provisionals de l'INE per al 2023 xifren en 322.085 els naixements a tot l'Estat i 8.851 naixements per a les Illes Balears i suposen, en ambdós casos, descensos respecte dels valors de 2021 superiors al 2 % (-2,01 %, Estat i -2,51 %, Illes Balears).

Els naixements de mares estrangeres a l'arxipèlag són importants i suposen gairebé una tercera part dels registrats (32,58 %) el 2022 (lbestat), amb una gran variabilitat entre illes, des del menor percentatge registrat a Menorca, un 22,98 % (148 naixements del total de 644) fins al màxim registrat a Formentera, un 43,21 % (35 naixements sobre un total de 81), passant per Eivissa, amb un 40,92 % (500, de 1.222) i el 31,88 % a Mallorca (2.274 de 7.132).

QUADRE III-1.2. INDICADOR MENSUAL DE PRESSIÓ HUMANA, I TAXA DE CREIXEMENT RESPECTE A LA XIFRA DE POBLACIÓ L'1 DE GENER PER ILLES.						
MITJANA MENSUAL, AGOST I DESEMBRE 2023 (VALORS MENSUALS MÀXIM I MÍNIM)						
	Illes Balears		Mallorca		Menorca	
	IPH 2023	% de creixement	IPH 2023	% de creixement	IPH 2023	% de creixement
M08 (Mes Màxim)	1.989.784	64,5%	1.429.995	52,1%	217.452	119,6%
M12 (Mes mínim)	1.205.671	-0,4%	942.068	0,2%	99.152	0,1%
Cens de població 1 de gener 2023	1.209.906		940.332		99.005	

	Eivissa		Formentera	
	IPH 2023	% de creixement	IPH 2023	% de creixement
M08 (Mes Màxim)	309.021	94,1%	33.315	192,5%
M12 (Mes mínim)	153.907	-3,3%	10.544	-7,4%
Cens de població 1 de gener 2023	159.180		11.389	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades INE i Institut d'Estadística de les Illes Balears (lbestat)
Nota:IPH 2023, mitjana mensual mes màxim i mes mínim.

Per illes, Mallorca, concentra més de tres quartes parts dels naixements totals de l'arxipèlag (78,55 %); seguida d'Eivissa, amb més del 13 % (13,48 %), que gairebé duplica la xifra de naixements de Menorca (7,09 %), i, finalment, la petita illa de Formentera registrà només 81 naixements, amb un pes percentual que no arriba a un 1 % (0,81 %).

Les baixes xifres de naixements són conseqüència, a més del descens del contingent de dones en edat fèrtil, del retard en l'edat de tenir el primer fill i descens en el nombre mitjà de fills per dona.

Les dades estadístiques europees (Eurostat, EU-27, 2022) situen l'Estat espanyol, amb una mitjana d'1,16 fills/dona, en la segona posició després de Malta (1,08), quant a la xifra més baixa de fills dels països de la Unió Europea (mitjana d'1,46 fills/dona). França i Romania, contràriament, ocupen les primeres posicions, amb 1,79 i 1,71 fills/dona, respectivament.

L'edat mitjana de maternitat ha augmentat considerablement en els darrers anys als països de l'entorn europeu. Les espanyoles (Eurostat, 2022), amb 31,6 anys de mitjana, són les dones que més retarden la primera maternitat, després de les italianes (31,7 anys), mentre que la mitjana de l'Europa dels 27 se situa en els 29,7 i són també les espanyoles les que més s'animen a repetir la maternitat, com ho demostren els 32,6 anys de mitjana de maternitat total, la segona més alta, després dels 33,1 anys de les irlandeses, enfront d'una mitjana europea de 31,1.

Les dades, tant de les Illes Balears com de l'Estat espanyol (INE, 2022), mostren clarament el retard en la maternitat: 32,61 anys de mitjana (el 2016 se superà per primer cop la mitjana de 32 anys), i 32,50 anys en el cas de les Balears (vegeu el [quadre III-1.3](#)).

El retard en el naixement del primer fill mostra una tendència evident a l'Estat espanyol i a les Balears. S'ha passat dels prop dels 25 anys de finals dels setanta a superar els 31 anys el 2021, amb una incidència evident sobre la fecunditat total de les dones, que de cada cop s'allunya més de la taxa de reemplaçament (2,1 fills/dona), que no es registra d'ençà de l'inici dels anys vuitanta. El 2022 el nombre mitjà de fills per dona a les Balears és d'1,11 i se situa com la sisena comunitat autònoma amb la taxa més baixa, mentre que l'Estat espanyol presenta una mitjana i d'1,16. Les Canàries (0,86) i Astúries (0,97) presenten les taxes més baixes, mentre les més elevades es registren a Múrcia (1,42) i Navarra (1,27) (vegeu el [quadre III.1.3](#)).

A inicis del mil·lenni les dones estrangeres presentaven comportaments clarament més pronatalistes, però actualment podem parlar de convergència entorn del model general poc natalista. Tot i això, la importància dels naixements de mares estrangeres a les Illes és fonamental i, si fa no fa, suposen una tercera part dels naixements de les Balears i un major pes que en l'exercici anterior (2.958, 32,58 % del 2022). Mentre les mares espanyoles han tingut 516 fills menys que el 2021, les dones estrangeres han tingut 75 fills més (vegeu el [quadre III-1.4](#)).

QUADRE III-1.3. EDAT MITJANA DE MATERNITAT (TOTAL I PRIMER FILL) I FILLS PER DONA. ESPANYA I ILLES BALEARS (1980-2022)						
	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
	Edat mitjana - Total		Edat mitjana - Primer fill		Fills/dona	
1980	28,20	27,64	25,06	24,88	2,21	2,19
1985	28,46	28,15	25,79	26,01	1,64	1,83
1990	28,86	28,48	26,81	26,65	1,36	1,62
1995	29,98	29,78	28,41	28,24	1,16	1,25
2000	30,74	30,28	29,09	28,45	1,21	1,37
2005	30,92	30,41	29,34	28,53	1,33	1,35
2010	31,20	30,78	29,82	29,24	1,37	1,35
2015	31,90	31,63	30,69	30,25	1,33	1,26
2016	32,00	31,58	30,79	30,25	1,33	1,28
2017	32,08	31,71	30,89	30,33	1,31	1,25
2018	32,19	31,88	31,01	30,69	1,26	1,25
2019	32,23	31,80	31,08	30,59	1,23	1,18
2020	32,31	31,91	31,19	30,61	1,18	1,15
2021	32,59	32,40	31,54	31,31	1,18	1,16
2022	32,61	32,50	31,57	31,46	1,16	1,11

Font: Indicadors demogràfics bàsics, INE

Per nacionalitat de les mares, destaquen tres contingents (lbestat, 2022): Europa (1.022, 34,55 %), Àfrica (879, 29,72 %) i Amèrica del Sud, que, a més, és l'únic que ha crescut —i de manera significa— respecte de 2021 (718, 24,27 %).

L'estudi de l'estat civil mostra un augment gairebé exponencial dels fills de mares no casades, d'acord amb la pèrdua progressiva del valor social atorgat al matrimoni, ja sigui civil o religiós. El 1975 només el 2,89 % dels naixements a les Balears eren extramatrimonials; l'any 2000 ho eren més 25 %, i el 2018 se superà per primer cop el 50 %, amb la qual cosa el 2022 se situa en el 53,29 %: 4.838 (4.508, fadrines; 321,

separades o divorciades i 9 vídues) dels 9.079 totals.

1.3.1.1. Interrupcions voluntàries de l'embaràs

El 2022 es registraren a l'Estat espanyol 98.316 interrupcions voluntàries de l'embaràs (IVE), la qual cosa suposa un creixement interanual del 9 % i se situa la taxa en 11,68‰ dones. Aquests valors són els segons més alts des de 2013 i se situen just un poc per sota dels registrats el 2019 (99.149). Els majors increments d'IVE interanuals el 2022 es registren en el grup de 20-24 anys (prop del 17 %) i en els de 15-19 i 25-29, amb més d'un 10 % d'in-

crement. El grup de dones menors de 15 anys és l'únic que s'ha mantingut estable i no ha participat de l'augment general de les IVE.

D'ençà de la implantació de la Llei orgànica 2/2010, han crescut el centres notificadors d'IVE a l'Estat fins als 222 registrats el 2022 (12 més que el 2021), dels quals deu (set centres públics i tres de privats) es localitzen a les Balears, amb la qual cosa es manté la situació a les Illes respecte als exercicis anteriors.

La Llei orgànica 2/2010 ha significat un increment de les interrupcions voluntàries de l'embaràs practicades en centres públics des del 2 % de les IVE total practicades al 17,02 % de 2022 (7,37 % en centres hospitalaris i 9,65 % en extrahospitalaris). Tot i això, una gran majoria d'IVE (82,98 %) es duen a terme en centres privats, majoritàriament de tipus extrahospitalari (75,28 %).

Aquest canvi ha estat especialment al nostre arxipèlag, on majoritàriament s'han dut a terme en centres de titularitat pública (el 60,7 % de les 3.084 IVE de 2022), la pràctica totalitat dels quals en centres hospitalaris (només s'ha registrat un cas d'IVE pública en un centre extrahospitalari). Contràriament, el 99,7 % de les 1.212 interrupcions voluntàries de l'embaràs fetes en centres privats s'han fet en entorns extrahospitalaris (només 4 IVE en centres privats s'ha dut a terme en un hospital).

Les taxes d'IVE a les Balears (12,8‰) es mantenen el 2022, com les terceres més elevades de l'Estat espanyol, després de

Catalunya (14,9‰) i Madrid (12,9‰) (vegeu el [gràfic III-1.2](#))

Per nacionalitats, les dones que majoritàriament interromperen voluntàriament l'embaràs el 2022 a les Balears foren les europees (gairebé tres quartes parts del total), entre les quals les espanyoles són el col·lectiu més important (1.948 IVE, 63,16 % del total). Una cinquena part de les interrupcions voluntàries de l'embaràs foren a dones americanes, principalment d'Amèrica del Sud (548 IVE, 17,8 %). El percentatge restant es distribuïria entre dones africanes, 98 IVE (67 de l'Àfrica del nord i la resta de l'Àfrica subsahariana) i Àsia, amb 62 IVE.

L'any 2022, el principal motiu per interrompre l'embaràs a les Balears, com també a la resta de l'Estat, ha estat la sol·licitud de la dona (2.988), la qual cosa suposa el 96,9 % de les IVE practicades. La resta de causes codificades, ordenades de major a menor són: anomalies fetals incompatibles amb la vida o malaltia greu i incurable (38), risc de greus anomalies en el fetus (33) i greu risc per a la vida o la salut de l'embarassada (25).

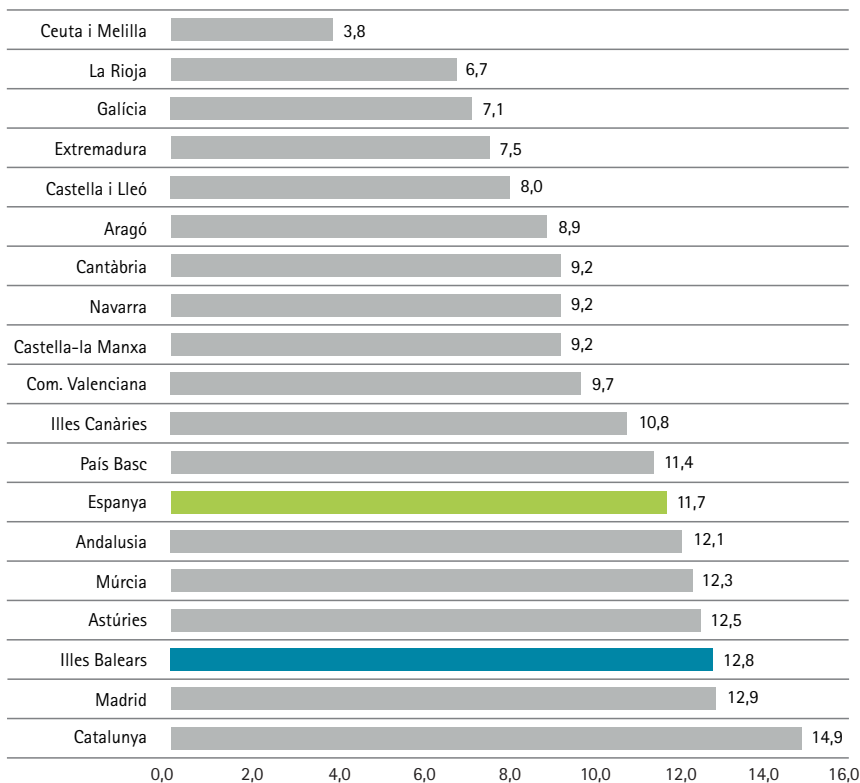
El 2022 les IVE a les Balears s'han fet majoritàriament al principi de l'embaràs. Prop del 81,3 % s'han dut a terme amb vuit setmanes o menys de gestació, i el 97,8 %, dins el termini lliure de les 14 setmanes.

El 2022 el 76 % de les interrupcions voluntàries de l'embaràs a les Balears es practicaren a dones que no havien avortat amb anterioritat i només un 6 % es feren a dones a qui ja s'havien practicat dues o més IVE.

QUADRE III-1.4. EVOLUCIÓ DELS NAIXEMENTS A LES ILLES BALEARS PER PRINCIPALS ÀREES DE NACIONALITAT DE LA MARE I PES PERCENTUAL SOBRE EL TOTAL (2007-2022)													
	Total	Espanya	% Espanya / total	Estran-gera	% estran-ger / total	Europa	% Europa / total	% Europa / estrangers	Àfrica	% Àfrica / total	% Àfrica / estrangers	Amèrica del Sud / total	% Amèrica del Sud / estrangers
2007	11.918	8.553	71,77	3.365	28,23	1.013	8,50	30,10	944	7,92	28,05	1.196	35,54
2008	12.713	8.676	68,25	4.037	31,75	1.180	9,28	29,23	1.228	9,66	30,42	1.350	33,44
2009	12.044	8.104	67,29	3.940	32,71	1.104	9,17	28,02	1.324	10,99	33,60	1.213	30,79
2010	11.967	8.254	68,97	3.713	31,03	1.088	9,09	29,30	1.347	11,26	36,28	962	25,91
2011	11.265	7.991	70,94	3.274	29,06	985	8,74	30,09	1.132	10,05	34,58	832	25,41
2012	11.002	7.775	70,67	3.227	29,33	1.065	9,68	33,00	1.118	10,16	34,65	730	22,62
2013	10.532	7.505	71,26	3.027	28,74	1.007	9,56	33,27	1.074	10,20	35,48	650	21,47
2014	10.673	7.902	74,04	2.771	25,96	929	8,70	33,53	973	9,12	35,11	582	21,00
2015	10.597	7.784	73,45	2.813	26,55	1.040	9,81	36,97	964	9,10	34,27	550	19,55
2016	10.616	7.671	72,26	2.945	27,74	1.123	10,58	38,13	1.009	9,50	34,26	545	18,51
2017	10.288	7.326	71,21	2.962	28,79	1.072	10,42	36,19	1.013	9,85	34,20	528	17,83
2018	10.285	7.216	70,16	3.069	29,84	1.131	11,00	36,85	985	9,58	32,10	621	20,23
2019	9.681	6.517	67,32	3.164	32,68	1.136	11,73	35,90	1.013	10,46	32,02	659	20,83
2020	9.455	6.436	68,07	3.018	31,92	1.007	10,65	33,37	974	10,30	32,27	667	22,10
2021	9.520	6.637	69,72	2.883	30,28	1.033	10,85	35,83	888	9,33	30,80	635	22,03
2022	9.079	6.121	67,42	2.958	32,58	1.022	11,26	34,55	879	9,68	29,72	718	24,27

Font: Naixements (sèries), Institut d'Estadística de les Illes Balears

Gràfic III-1.2.

Taxa d'interrupció voluntària de l'embaràs per CA de residència. 2022

Font: Interrupció voluntària de l'embaràs, Ministeri de Sanitat

1.3.2. LA NUPCIALITAT**1.3.2.1. Matrimonis entre cònjuges de diferent sexe**

El 2022 se celebraren 5.039 matrimonis entre cònjuges de distint sexe, 873 més que el 2021. Aquesta xifra tan elevada, la més alta de les xifres de la sèrie que presentam, possiblement és conseqüència dels matrimonis ajornats per causa de la pandèmia

de covid-19 que afectà el 2020 i part del 2021. En el conjunt estatal s'ha produït la mateixa situació. El 2020 la xifra de matrimonis de cònjuges de distint sexe baixà fins als 87.481 (gairebé un 50 % del que es podria esperar en un any estàndard), pujant fins als 143.515 l'any 2021 i arribant als 172.871 el 2022, fet que suposa un creixement interanual importantíssim de 29.356 enllaços i un valor molt per sobre de la mitjana de les darreres dècades.

La taxa bruta de matrimonialitat de 2022 a les Illes Balears fou del 4,39%, la més alta de totes les comunitats autònomes de l'Estat, amb una mitjana estatal del 3,74%. En ambdós casos, s'ha produït un increment important respecte del 2021, en què es registraren unes taxes del 3,68% a les Illes i 3,11% a l'Estat.

Pel que fa a la manera de celebració, la nupcialitat entre cònjuges de distint sexe a les Balears es caracteritza pel rapidísim descens en la proporció de matrimonis catòlics. Així, mentre el 2000 aquests matrimonis eren encara majoritaris, amb el 66 % de total, el 2005 suposaren el 45 %; el 2010, només un 27 %, i se situen en els darrers exercicis entorn del 10 %. El 2022 ha pujat el percentatge, molt lleugerament, fins a l'11,43 %. Avui dia, les persones heterosexuales que es casen ho fan principalment en cerimònies civils o d'altres modalitats en una proporció propera a les 9 de cada 10.

Una altra característica de la matrimonialitat és el retard en l'edat a l'hora de contraure matrimoni que s'explicaria per múltiples causes (períodes de formació més llargs, inestabilitat laboral, preu de l'habitatge, nous models de relacions personals...). D'ençà del 1976, l'edat del matrimoni s'ha retardat més de deu anys en el cas dels homes i més d'onze en el de les dones.

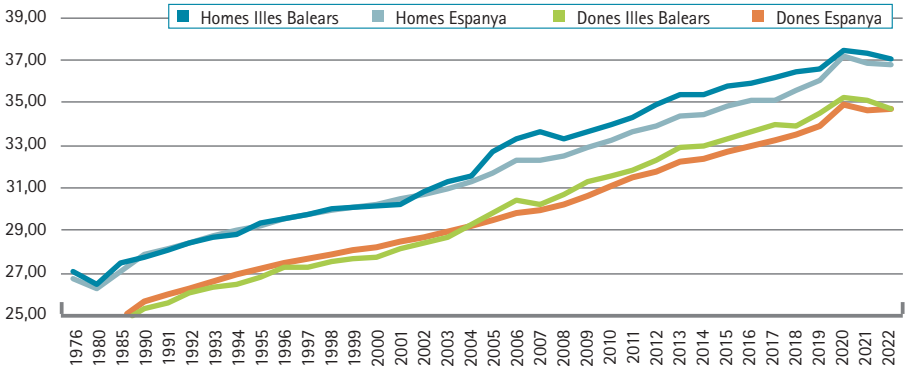
Les dades del 2022 situen l'edat mitjana del primer matrimoni dels homes en els 37 anys (36,99) i uns dos anys menys en el cas de les dones (34,68); en ambdós casos estan per sobre de les mitjanes estatals (36,72 i 34,63, respectivament). Aquest endarreriment incideix sobre la natalitat i la fecunditat total (vegeu el [gràfic III-1.3](#)).

Els homes generalment es casen amb dones entre dos i tres anys més joves de mitjana. Aquesta bretxa per sexe s'ha mantingut relativament constant al llarg de la sèrie estudiada tant en el conjunt de l'Estat com a les Balears.

Així mateix, la importància dels fluxos immigratoris determina que s'hagin incrementat significativament en les darreres dècades els matrimonis celebrats a les Balears en què algun dels membres tenen nacionalitat estrangera. El 2022, s'han celebrat 5.039 matrimonis entre cònjuges de diferent sexe, dels quals el 66,74 % eren parelles de contraents amb nacionalitat espanyola; el 24,31 % eren parelles en què un dels membres tenia nacionalitat estrangera i, finalment, prop del 9 % eren parelles en què tots dos contraents eren estrangers i, d'aquests, un de cada dos el 2022 (54 %) es duégué a terme entre persones de la mateixa nacionalitat (vegeu el [quadre III-1.5](#)).

Pel que fa als matrimonis entre persones espanyoles i estrangeres, cal indicar que són més freqüents entre un espanyol i una estrangera que a la inversa. El 2022 es registraren a les Balears 757 matrimonis entre un espanyol i una estrangera, l'àrea de nacionalitat principal de les quals fou Amèrica de Sud (393 matrimonis i 51,9 % dels matrimonis entre espanyol i estrangera) i Europa (220 matrimonis i 29,06 %). Els matrimonis entre una espanyola i un estranger foren 468, i destaca la procedència sud-americana (190 i 40,60 % dels matrimonis entre una espanyola i un estranger), d'Europa (151 i 32,27 %) i de l'Àfrica (66 i 14,10 %).

Gràfic III-1.3.
Evolució de l'edat mitjana al primer matrimoni a Espanya i a les Illes Balears per sexe (1976-2022)

Font: INE. Indicadors demogràfics bàsics. Indicadors de primonupcialitat

QUADRE III-1.5. MATRIMONIS AMB CÒNJUGES DE DIFERENT SEXE SEGONS COMPOSICIÓ DE LES NACIONALITATS DELS CONTRAENTS A LES ILLES BALEARS (1986-2022)						
	1986	1991	1996	2001	2006	2011
Total	4.164	4.410	4.152	4.329	4.260	3.950
Ambdós espanyols	3.892	4.035	3.749	3.647	2.990	2.712
Espòs espanyol i esposa estrangera	156	198	186	331	568	512
Esposa espanyola i espòs estranger	77	124	154	198	337	403
Ambdós estrangers	39	53	63	153	365	323
Mateixa nacionalitat estrangera	29	37	30	82	193	145

	2016	2019	2020	2021	2022
Total	4.593	4.880	2.847	4.166	5.039
Ambdós espanyols	3.439	3.376	1.929	2.922	3.363
Espòs espanyol i esposa estrangera	505	650	412	552	757
Esposa espanyola i espòs estranger	377	461	270	392	468
Ambdós estrangers	272	393	244	300	451
Mateixa nacionalitat estrangera	128	147	84	151	245

Font: Matrimonis (sèries), l'estat

1.3.2.2. Matrimonis entre cònjuges del mateix sexe

La Llei 13/2005, d'1 de juliol, modificà el Codi civil i va conferir el dret de casar-se a Espanya a qualsevol parella independentment del sexe dels membres.

El 2022, com també ha succeït en els matrimonis heterosexuels, no només s'ha registrat un increment interanual important en els enllaços entre parelles del mateix sexe, sinó que els 223 enllaços constitueixen la xifra més elevada de la sèrie i superen en un 10 % l'anterior màxim, de 202 (2019). Aquesta xifra tan destacable és conseqüència del nou rècord de ma-

trimonis entre dones registrat i una xifra destacable de matrimonis entre homes (tercera més alta de la sèrie) (vegeu el quadre III-1.6).

Pel que fa a la situació per illes, el 2022 el 81,61 % dels enllaços entre persones del mateix sexe se celebraren a l'illa de Mallorca, un 13,45 % a les Pitiüses i menys del 5 % restant a l'illa de Menorca. El 2022 se celebraren més matrimonis entre dones (119) que entre homes (104). Aquesta situació, de fet, s'ha produït a totes les illes. Així, la distribució per illes de matrimonis entre dones (MD) i homes (MH) ha estat la següent: Mallorca (94 MD / 88 MH), a les Pitiüses (17 MD / 13 MH) i Menorca (8 MD / 3 MH).

QUADRE III-1.6. MATRIMONIS ENTRE CÒNJUGES DEL MATEIX SEXE A LES ILLES BALEARS (2006-2022)								
	Illes Balears		Mallorca		Menorca		Eivissa i Formentera	
	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones	Homes	Dones
2006	95	53	77	37	4	8	14	8
2007	87	42	73	36	2	2	12	4
2008	56	36	43	25	5	4	8	7
2009	86	38	72	25	1	4	13	9
2010	71	42	56	36	5	2	10	4
2011	82	43	61	37	5	0	16	6
2012	56	50	44	40	2	4	10	6
2013	75	54	55	41	4	7	16	6
2014	63	60	50	49	3	3	10	8
2015	72	66	59	55	1	8	12	3
2016	78	80	64	66	2	4	12	10
2017	84	96	70	73	4	15	10	8
2018	110	84	89	67	4	4	17	13
2019	114	88	90	72	5	6	19	10
2020	57	56	49	42	3	6	5	8
2021	83	114	60	90	7	7	16	17
2022	104	119	88	94	3	8	13	17

Font: Ibestat (2024), Matrimonis

1.3.2.3. Divorcis, separacions i nul·litats

Les xifres de dissolucions matrimonials de 2022 han baixat un 6,4 % respecte de 2021 i continua la tendència decreixent respecte dels màxims assolits a mitjans dels 2000. Així, s'assoliren 84.551 dissolucions a l'Estat espanyol (6.031 menys que el 2021 i 4.551 més que el 2020, any marcat per la covid-19) i 2.319 a les Balears (82 menys que el 2021) (vegeu el [quadre III-1.7](#)).

Les 2.319 dissolucions matrimonials registrades el 2022 a les Balears es distribueixen entre 2.235 (96,38 %) divorcis i 84 (3,62 %) separacions. No s'ha registrat cap cas de nul·litat.

Les Balears presenten la quarta taxa més elevada per comunitat autònoma de dissolució matrimonial (1,88 %), mentre que la mitjana estatal se situà en l'1,78 % (2022).

1.3.3. LA MORTALITAT

En aquest apartat s'exposen breument les dades sobre defuncions, així com les taxes brutes i estandarditzades de mortalitat i d'anys potencials de vida perduts (APVP). Les darreres dades disponibles i publicades tant a l'estat com a l'INE són les de l'any 2022, excepte en el cas dels indicadors de l'estat, en què, pels canvis metodològics en les dades de població, les darreres dades disponibles són les de l'any 2021. En aquest apartat es mencionen només les dades relatives a l'any 2022.

L'any 2022 es varen produir a les Illes un total de 9.320 defuncions. La taxa estan-

darditzada, que permet la comparació territorial, se situà a les Balears en un 8,75 %. Al conjunt de l'Estat, la taxa ha estat del 8,45 %. En els dos casos, i per comparació amb el 2021, s'observa un increment de la taxa. La comparativa amb les altres comunitats (sense Ceuta i Melilla) mostra que Madrid va tenir la taxa més baixa (7,01 %), mentre que la més elevada s'observà, amb un 9,56 %, a Andalusia. Les causes de mort que presentaren unes taxes estandarditzades més elevades foren les malalties del sistema circulatori, els tumors i les patologies associades a problemes respiratoris (vegeu el [quadre III-1.8](#)).

Quant al nombre mitjà d'anys potencials de vida perduts (APVP), aquest va ser per als homes de 13,6 anys i de 12,85 per a les dones. En tot cas, el valor de l'indicador fou significativament superior en el cas de morts per causes externes (27,4 per als dos sexes). La taxa estandarditzada d'APVP mostra que la principal causa de mort prematura per al total de la població fou la que es relaciona amb els tumors (1.881,33 per 100.000 habitants). Quant a les causes externes de mortalitat, la taxa se situà en 676,1. Per al total de defuncions, la taxa, inferior a la nacional se situà en el 4.847,36 per 100.000 habitants (vegeu el [quadre III- 1.9](#)).

Amb un índex de sobremortalitat masculina de l'1,1, els homes continuaren presentant una mortalitat més alta. Tanmateix, cal advertir que la sobremortalitat masculina en alguns grups d'edat presenta valors més elevats, com és el cas del grup d'edat dels 20 a 24 anys, en què per cada quatre defuncions masculines n'hi ha una de femenina.

QUADRE III-1.7. DISSOLUCIONS DEL MATRIMONI A ESPANYA I LES ILLES BALEARS (2007-2022)										
	Espanya					Illes Balears				
	Total	Nul·litat	Separació	Divorci	Total	Nul·litat	Separació	Divorci		
2007	137.510	150	11.583	125.777	3.774	10	273	3.491		
2008	118.939	142	8.761	110.036	3.087	3	198	2.886		
2009	106.166	127	7.680	98.359	2.784	4	184	2.596		
2010	110.321	140	7.248	102.933	2.853	2	162	2.689		
2011	110.651	132	6.915	103.604	2.907	1	136	2.770		
2012	110.764	133	6.369	104.262	2.851	0	151	2.699		
2013	100.437	110	4.900	95.427	2.500	3	107	2.389		
2014	105.893	113	5.034	100.746	2.510	2	117	2.391		
2015	101.357	144	4.652	96.562	2.503	2	78	2.423		
2016	101.294	117	4.353	96.824	2.539	2	154	2.383		
2017	102.341	100	4.280	97.960	2.694	0	146	2.548		
2018	99.444	92	4.098	95.254	2.596	4	94	2.498		
2019	95.320	75	3.599	91.645	2.523	0	76	2.447		
2020	80.015	40	2.775	77.200	2.248	0	99	2.149		
2021	90.582	57	3.674	86.851	2.401	0	92	2.309		
2022	84.551	39	3.210	81.302	2.319	0	84	2.235		

Font: INE (2024), Estadística de nul·litats, separacions i divorcis

QUADRE III-1.8. EVOLUCIÓ DE LES TAXES ESTANDARDITZADES DE DEFUNCIÓ A ESPANYA I A LES ILLES BALEARS (2001, 2008, 2021, 2022)

	2001		2008	
	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
Total	8,53	8,73	7,47	7,40
Malalties del sistema circulatori	2,92	2,97	2,31	2,37
Tumors	2,35	2,38	2,12	2,10
Malalties del sistema respiratori	0,88	0,86	0,83	0,68

	2021		2022	
	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
Total	8,32	8,06	8,45	8,75
Malalties del sistema circulatori	2,14	2,22	2,16	2,26
Tumors	2,22	2,15	2,21	2,27
Malalties del sistema respiratori	0,64	0,57	0,77	0,74

Font: INE (2024), Defuncions
Nota: taxa tant per mil

QUADRE III-1.9. TAXES ESTANDARDITZADES D'APVP TOTAL, TUMORS I PER CAUSES EXTERNES A ESPANYA I LES ILLES BALEARS (2022)

Espanya/Illes Balears	Ambdós sexes		Homes		Dones	
	Taxa estandarditzada d'APVP	Nombre mitjà d'APVP	Taxa estandarditzada d'APVP	Nombre mitjà d'APVP	Taxa estandarditzada d'APVP	Nombre mitjà d'APVP
Total defuncions						
Espanya	5.034,26	13,33	6.823,10	13,6	3.347,73	12,85
Illes Balears	4.847,36	13,53	6.648,87	13,95	3.107,04	12,73
Tumors						
Espanya	1.967,36	13,18	2.415,57	12,52	1.563,48	14,27
Illes Balears	1.881,33	12,91	2.395,65	12,38	1.406,47	13,84
Causes externes						
Espanya	652,75	26,14	999,03	27,2	305,36	23,17
Illes Balears	676,1	27,4	1.032,53	27,57	315,24	26,84

Font: INE (2024), Defuncions segons causa de mort
Nota: APVP, anys potencials de vida perduts. Taxa en tant per 100.000.

QUADRE III-1.10. DEFUNCIONS A LES ILLES BALEARS SEGONS ELS GRUPS D'EDAT I EL GÈNERE (2022)						
	Total	Homes	Dones	Sobremortalitat dels homes	Distribució per grups d'edat	Percentatge de dones
Total	9.320,0	4.867,0	4.453,0	1,1	100,0%	47,8%
<1 any	17	12	5	2,4	0,2%	29,4%
01-04 anys	5	2	3	0,7	0,1%	60,0%
05-09 anys	3	2	1	2,0	0,0%	33,3%
10-14 anys	8	6	2	3,0	0,1%	25,0%
15-19 anys	10	8	2	4,0	0,1%	20,0%
20-24 anys	21	14	7	2,0	0,2%	33,3%
25-29 anys	24	17	7	2,4	0,3%	29,2%
30-34 anys	27	16	11	1,5	0,3%	40,7%
35-39 anys	41	29	12	2,4	0,4%	29,3%
40-44 anys	73	47	26	1,8	0,8%	35,6%
45-49 anys	129	85	44	1,9	1,4%	34,1%
50-54 anys	220	150	70	2,1	2,4%	31,8%
55-59 anys	348	252	96	2,6	3,7%	27,6%
60-64 anys	527	359	168	2,1	5,7%	31,9%
65-69 anys	632	435	197	2,2	6,8%	31,2%
70-74 anys	766	492	274	1,8	8,2%	35,8%
75-79 anys	1.142	692	450	1,5	12,3%	39,4%
80-84 anys	1.263	668	595	1,1	13,6%	47,1%
85 i més anys	4.064	1.581	2.483	0,6	43,6%	61,1%

Font: INE (2024), Defuncions

Per grups d'edat, i com és previsible, la xifra de defuncions es concentra especialment en les edats superiors. El 43,6 % (4.064) de les defuncions es va produir entre persones majors de 85 anys, de les quals 6 de cada 10 són dones (vegeu el quadre III-10).

El nombre total de defuncions fou superior al nombre de naixements, el que resultà en un creixement vegetatiu negatiu del -0,2%. Quant a Espanya, el balanç

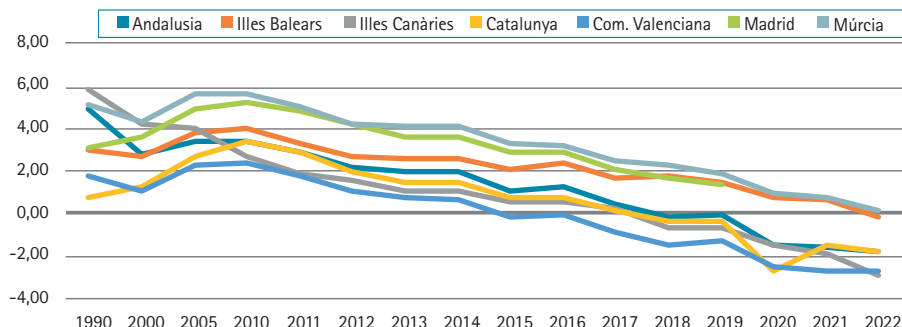
tornà a ser negatiu (-2,79) (vegeu el gràfic III-1.4).

1.3.4. LA IMMIGRACIÓ

Un dels components demogràfics més importants en l'estructura i dinàmica de les poblacions actuals són els moviments migratoris, en ser un dels elements de l'equació compensadora que determina la grandària d'una població.

Gràfic III-1.4.

Taxes de creixement vegetatiu per 1.000 (1990-2010 decennal / 2011-2022 anual)

Font: INE (2024), Indicadors demogràfics

Nota: les dades anteriors a 2022 són les publicades en memòries anteriors tot i que l'INE ha actualitzat les dades dels anys 2012 a 2022 d'acord amb les dades de població dels nous censos de població.

La importància de la immigració es palesa clarament en l'estructura de la població ateses les variables nacionalitat i lloc de naixement. Així, tal com hem vist al principi d'aquest capítol, la població resident nascuda fora de la comunitat autònoma (a una altra comunitat o a l'estranger) representa el 47 % de la població censal.

D'altra banda, les persones nascudes a països estrangers representen el 26,4 % de la població censal (319.706) i hi ha més de 46 països que es veuen representats en la població balear. L'Argentina, Colòmbia i el Marroc són els tres països més nombrosos (vegeu el [gràfic III-1.5](#)).

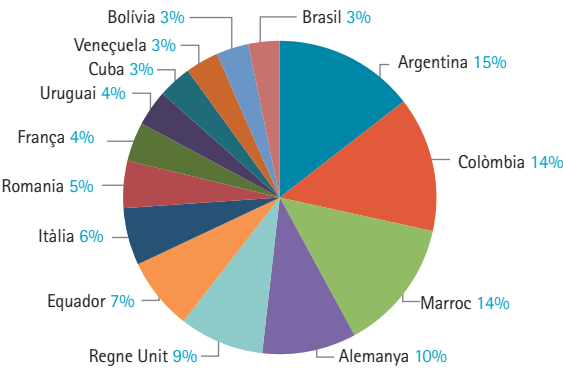
Pel que fa al balanç migratori —especialment significatiu entre els períodes 2004-2008 i 2016-2019—, es pot afirmar que tornam a dinàmiques precovid. Així, mentre que l'any 2021 el balanç migratori fou de només 2.337 persones, amb un balanç exterior positiu de 3.732 persones

i un balanç interior negatiu de -1.395, l'any 2022 tenim un balanç positiu tant interior (+1.936) com, sobretot, exterior (+20.740)³. Per illes, cal destacar el balanç negatiu de Formentera i la intensitat del creixement a l'illa de Mallorca (vegeu el [quadre III-1.11](#)).

Si atenem l'indicador del balanç migratori per 1.000 habitants, l'any 2022 és el que presenta la dada més elevada des de l'any 2008 i supera tant el 2019 (16,41) com el 2008 (13,35).

3. Quan l'àmbit geogràfic és la comunitat autònoma el balanç migratori passa a tenir dos components, l'exterior (amb l'estranger) i l'interior (amb altres regions). El balanç interior no recull els moviments entre illes.

Gràfic III-1.5.
Distribució de la població estrangera a les Illes Balears segons país de naixement.
Cens de població a 1 de gener de 2023

Font: Elaboració pròpia a partir de dades INE

QUADRE III-1.11. BALANÇ MIGRATORI TOTAL, EXTERIOR (ESTRANGER) I INTERIOR (ENTRE CA). RESULTATS PER ILLES (2021-2022)			
	Balanç total	Balanç exterior	Balanç interior
2021			
Illes Balears	2.337	3.732	-1.395
Mallorca	1.020	2.285	-1.265
Menorca	496	227	269
Eivissa	1.099	1.278	-179
Formentera	-278	-58	-220
2022			
Illes Balears	22.676	20.740	1.936
Mallorca	17.633	16.723	910
Menorca	1.965	1.287	678
Eivissa	3.322	2.922	400
Formentera	-244	-192	-52

Font: INE (2024), Estadística de Migracions i Canvis de Residència (EMCR)

2

POBRESA, EXCLUSIÓ I PROTECCIÓ SOCIAL

2.1.

INTRODUCCIÓ

Per primera vegada a la memòria del CES de les Illes Balears, es presenten conjuntament els anteriors apartats de «Benes-tar econòmic i distribució de la renda», «Seguretat social» i «Serveis socials i dependència» en un únic subapartat de protecció i inclusió social. L'objectiu és donar una visió integral als processos d'exclusió i inclusió social.

Després del fort impacte de la covid a les Illes Balears en termes socials i de benestar (augment de l'atur, caiguda del PIB, augment de la pobresa i caiguda de la renda, entre d'altres), els indicadors socials s'estabilitzen el 2023 a xifres prepanedèmia. La renda per persona es torna a situar per sobre de la mitjana espanyola, i la taxa de pobresa, per sota, seguint la tendència dels anys anteriors a la covid. No obstant això, les xifres de pobresa es continuen situant per sobre de la mitjana de la Unió Europea, donant compte que un sector de la població es troba atrapat en la trampa de la pobresa, especialment joves i dones. De fet, les dades d'usuàries dels serveis socials ja mostraven un augment abans de la crisi del 2020.

En els anys de la crisi de la covid, es van posar en marxa diferents escuts de protecció social, com l'IMV. Tot i la necessitat de la mesura, a la pràctica va suposar que les

persones amb més necessitats es trobessin en un laberint burocràtic i haguessin de demanar l'IMV o la RESOGA, amb requisits diferents. El Pacte per a la Inclusió Social del Parlament, a proposta d'EAPN, té entre els objectius establir mesures d'eficàcia i eficiència orientades a aconseguir la simplificació administrativa i facilitar la relació de les entitats socials i l'Administració¹. De fet, l'impacte sobre les persones pobres de l'IMV a les Balears és el més baix de tot Espanya. En canvi, el major escut social pel que fa a pobresa són les pensions de jubilació, que asseguren una renda, com mostra que les dades de pobresa són inferiors en la població de més de 65 anys.

D'altra banda, tot i la baixada en les xifres de pobresa, hi ha un creixent nombre de persones, més d'una de cada tres, que no poden fer font a imprevistos, i les majors carències materials són les relacionades amb l'habitatge, una de les principals problemàtiques socials a l'arxipèlag.

Les dades poblacionals mostren una població cada cop més envellida, i això suposa un augment de la despesa en seguretat social i dependència. Pel que fa a aquesta darrera problemàtica, la cobertura del sistema de dependència encara es mostra lent i ineficient.

1. El document es pot consultar en el següent enllaç: <https://contingutsweb.parlamentib.es/comunicacio/11/PacteInclusioSocial.pdf>.

2.2.

POBRESA I EXCLUSIÓ SOCIAL

La pobresa ha estat i és una de les principals problemàtiques socials que han centrat l'atenció d'analistes socials. La seva consideració com un dels principals problemes socials és degut al fet que la pobresa és una situació no desitjable tant en l'àmbit individual com col·lectiu i que genera un problema ètic en les societats més riques que suporten altes taxes de població amb privacions.

Per qüestions d'economia d'espai, no es poden tractar totes les qüestions relacionades amb la pobresa i l'exclusió a les Balears, el document de referència del qual és l'informe anual d'EAPN².

2.2.1. RENDA I DESIGUALTAT

La renda mitjana neta per persona a les Illes Balears el 2022³ va ser de 14.139 euros, de 21.143 euros per unitat de consum i de 36.904 euros per llar. En els tres casos, les rendes superen la mitjana espanyola: en un 0,4 % la renda mitjana per persona, que se situa com la novena comunitat autònoma; en un 2,3 % la renda mitjana per unitat de consum, en setena posició, i en un 6 % la renda mitjana per llar, també en la setena posició (vegeu el [quadre III-2.1](#)).

2. Per una visió més exhaustiva de l'estat de la pobresa a les Illes Balears, cal consultar els informes anuals d'European Anti-Poverty Network (EAPN) a les Illes Balears.

3. Cal recordar que l'Enquesta de condicions de vida (ECV) fa referència a l'any anterior a l'entrevista. Per tant, l'ECV de 2023 es refereix a dades del 2022.

Així, després de la caiguda de la renda l'any 2020, quan la renda es va situar per sota de la mitjana espanyola pels efectes més intensos de la crisi de la covid-19 a l'arxipèlag balear, l'any 2022 es recupera la tendència anterior i es torna a situar per sobre de la mitjana espanyola (vegeu el [gràfic III-2.1](#)).

En la renda influeixen determinades variables. Per una banda, els menors de 16 anys són els que tenen menys (17.500 € per unitat de consum), i els d'entre 45 i 64 anys, els que més (22.792 €). Per sexes, les dones tenen una renda superior als homes (21.310 € per unitat de consum per 20.974 €), tot i que cal estar alerta a la mida de la mostra de l'ECV a les Balears, que la fa més sensible a les desagregacions, ja que les dades de pobresa en altres contextos mostren que les dones la pateixen més. Per nivell d'estudis, la renda augmenta des dels 19.007 euros per unitat de consum dels qui tenen educació primària o inferior als 25.663 euros per unitat de consum dels qui tenen estudis superiors. En relació amb el mercat de treball, les persones ocupades (23.364 € per unitat de consum) i les jubilades (22.199 €) tenen renda més alta que les aturades (16.961 €). Per nacionalitat, destaca la gran distància entre les rendes de les persones de nacionalitat espanyola (23.439 € per unitat de consum) i estrangera (15.421 €).

2.2.2. DISTRIBUCIÓ DE LA RENDA I DESIGUALTAT

L'indicador de referència per mesurar la desigualtat relativa de recursos és l'índex de Gini, el qual pren valors entre 0 i 100.

El valor 0 correspon a una distribució perfectament igualitària. Per tant, com més elevat, més desigualtat. A l'ECV de les Illes Balears el 2023 l'indicador té un valor de 28,5, més baix que al del conjunt d'Espanya (31,5), i és la cinquena comunitat autònoma amb un índex més baix.

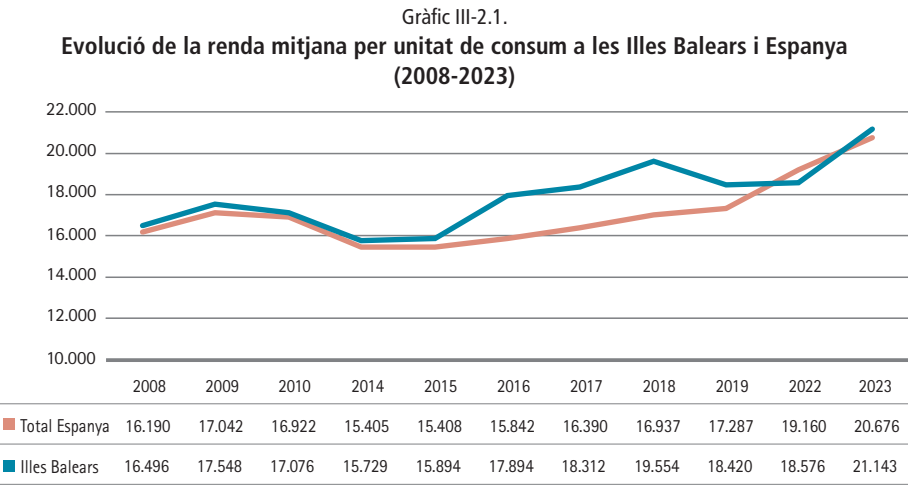
Un altre dels indicadors per mesurar la distribució de la renda és el coeficient de la renda 80/20, que estableix la relació entre el 20 % més ric i el 20 % més pobre. A les Balears,

amb els resultats de l'ECV, aquesta ràtio és de 5,1, inferior a la mitjana espanyola, de 5,5, que té la cinquena ràtio més alta de la Unió Europea (vegeu el quadre III-2.2).

En data de tancament d'aquest apartat, maig de 2024, encara no s'han publicat els resultats de la Unió Europea, però la tendència és que l'índex 80/20 a les Balears sigui lleugerament superior (amb els resultats de l'ECV 2022, 4,9 a les Illes Balears i 4,7 a la Unió Europea dels 27).

QUADRE III-2.1. RENDA NETA MITJANA PER PERSONA, UNITAT DE CONSUM I LLAR, PER COMUNITAT AUTÒNOMA (2022)			
	Renda neta mitjana per persona	Renda mitjana per unitat de consum	Renda neta mitjana per llar
País Basc	18.189	26.298	42.760
Comunitat de Madrid	16.817	24.991	42.926
Comunitat Foral de Navarra	16.599	24.495	41.187
Catalunya	15.830	23.269	38.888
Principat d'Astúries	15.432	21.660	33.709
Aragó	14.810	21.430	35.026
Illes Balears	14.139	21.143	36.904
Melilla	13.854	20.825	39.727
La Rioja	14.184	20.687	33.245
Total Espanya	14.082	20.676	34.821
Ceuta	13.421	20.670	40.621
Cantàbria	14.162	20.495	33.373
Castella i Lleó	14.124	20.109	31.863
Galícia	13.147	19.152	31.301
Comunitat Valenciana	12.805	18.752	31.324
Canàries	12.177	17.940	31.296
Castella-la Manxa	11.913	17.634	29.965
Andalusia	11.719	17.295	29.916
Regió de Múrcia	11.314	17.069	30.509
Extremadura	11.363	16.493	27.051

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Enquesta de condicions de vida

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Enquesta de condicions de vida
Nota: les dades de l'ECV fan referència a l'any anterior a l'entrevista.

QUADRE III-2.2. ÍNDEX DE GINI I S80/S20, PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2022)		
	Gini	Distribució de la renda S80/S20
Melilla	0,411	11,5
Ceuta	0,404	9,6
Andalusia	0,326	5,9
Comunitat Valenciana	0,311	5,6
Total Espanya	0,315	5,5
Comunitat Foral de Navarra	0,301	5,5
Principat d'Astúries	0,305	5,4
Comunitat de Madrid	0,316	5,3
Canàries	0,311	5,3
Castella i Lleó	0,294	5,1
Illes Balears	0,285	5,1
País Basc	0,301	5,0
Catalunya	0,299	5,0
Castella-la Manxa	0,296	5,0
Cantàbria	0,287	4,6
Extremadura	0,287	4,6

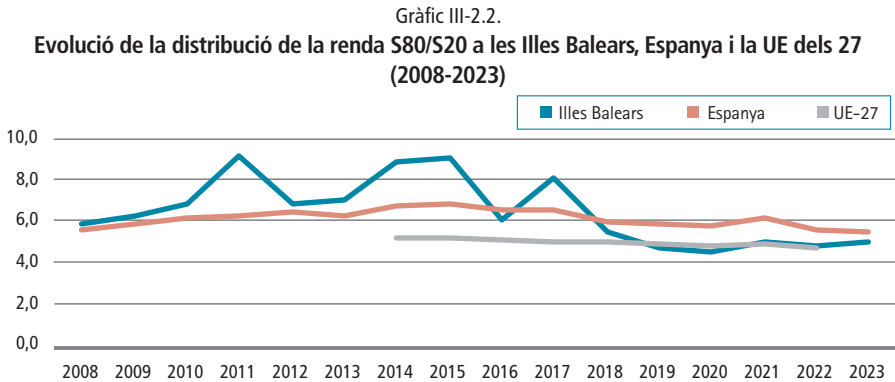
continua

	Gini	Distribució de la renda S80/S20
La Rioja	0,283	4,6
Regió de Múrcia	0,283	4,5
Galícia	0,274	4,4
Aragó	0,272	4,3

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Enquesta de condicions de vida

En els anys posteriors a la crisi financera de 2009, els indicadors de desigualtat van augmentar i s'ha produït un descens des de 2014 fins a la crisi de la covid-19, quan s'observa un lleuger repunt. És entre els anys 2018 i 2019 que tant l'índex de Gini com la ràtio 80/20 són inferiors a les Illes Balears que a Espanya i, en el cas de l'índex de Gini, és inferior també al de la mitjana europea, però no amb la ràtio 80/20. En tot cas, cal observar que les desigualtats s'han reduït des de la sortida de la crisi del 2009 i cal estar alerta de com s'estabilitzen aquests indicadors en els anys posteriors a la crisi de la covid-19 (vegeu els [gràfics III-2.2 i III-2.3](#)).

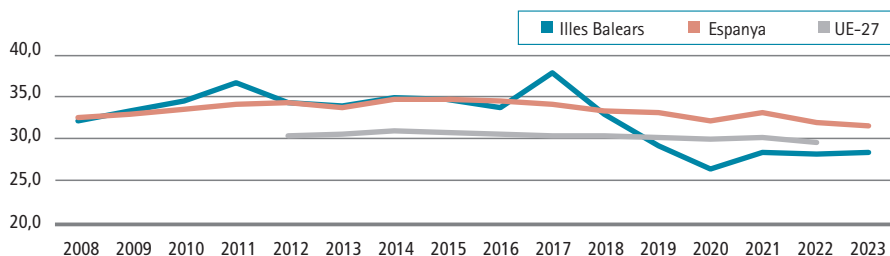
La distribució de la població per decils de renda permet comparar la distribució de la renda respecte a la del conjunt d'Espanya, de manera que si les comunitats autònomes tinguessin un repartiment de la renda idèntic a la del conjunt d'Espanya en tots els decils de renda hi hauria un 10 % de la població. Comparat amb la distribució espanyola, les Balears tenen una menor proporció de persones situades en tots els decils, i és la sisena comunitat autònoma amb una menor proporció, comparat amb Espanya, de persones en el primer i el segon decil. En canvi, hi ha més persones que a Espanya situades en el cinquè i el vuitè decil i, especialment, en el setè (vegeu el [quadre III-2.3](#)).

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'ECV de l'INE i l'Eurostat

Nota: les dades de l'ECV fan referència a l'any anterior a l'entrevista.

Gràfic III-2.3.

Evolució de l'índex de Gini a les Illes Balears, Espanya i la UE dels 27 (2008-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'ECV de l'INE i l'Eurostat

Nota: les dades de l'ECV fan referència a l'any anterior a l'entrevista.

2.2.3. POBRESA ECONÒMICA

La pobresa genera un problema ètic en les societats més riques que suporten altes taxes de població amb privacions. Per analitzar el fenomen de la pobresa, són necessaris dos passos estretament connectats: (1) identificar qui són les persones pobres i (2) crear un mètode per agregar les característiques del conjunt de persones pobres en una imatge global de la pobresa.

Pel que fa al primer pas, això és la definició de la pobresa. En la literatura acadèmica hi ha moltes definicions, per la qual cosa és difícil extraure'n una de consensuada que condueixi a un abordatge metodològic concret. El dinamisme del concepte de pobresa és degut al fet que és determinat per factors estructurals i conjunturals propis del període temporal i context geogràfic que s'analitza i també per la perspectiva teòrica que s'adopti.

En aquesta situació d'existència de diferents aproximacions al concepte de pobresa, l'ús combinat de diferents perspectives teòriques i metodològiques pot

conduir a un abordatge del problema més encertat. Tot i aquesta indeterminació, la majoria de definicions coincideixen a assenyalar la privació humana com a determinant de la condició de pobresa, una privació que implícitament condueix a un judici i a un imperatiu moral sobre que alguna cosa s'ha de fer per pal·liar-la.

Aquesta privació pot prendre moltes dimensions: material, econòmica, social, laboral, política, per citar-ne algunes, i la mirada que s'adopti del terme en condicionarà el càlcul. Tradicionalment, s'ha definit la pobresa com la manca de recursos materials i econòmics. Des d'aquesta mirada, s'utilitza el concepte de *pobresa* per definir la situació que pateixen les persones amb baix nivell d'ingressos, situació que es mesura de manera habitual a través de la renda de les persones o les llars, mitjançant l'establiment d'una línia de pobresa que permeti definir qui es troba en situació de pobresa. Poden adoptar-se diferents paràmetres o formes de mesurar la pobresa, tot i que n'hi ha amb més acceptació que altres.

QUADRE III-2.3. PERSONES PER DECIL DE RENDA PER UNITAT DE CONSUM PER COMUNITAT AUTÒNOMA (COMPARATIVA AMB LES DADES ESTATALS) (2022)

	Primer decil	Segon decil	Tercer decil	Quart decil	Cinquè decil	Sisè decil	Setè decil	Vuitè decil	Novè decil	Desè decil
Comunitat Foral de Navarra	10,1	3,7	4,4	5,4	9,4	9,0	14,4	14,4	14,4	14,8
Ceuta	19,3	16,6	5,9	7,9	5,2	7,5	6,6	5,4	7,3	18,3
País Basc	5,7	4,4	6,0	8,1	8,0	8,9	11,3	12,0	15,9	19,8
Aragó	7,3	7,8	7,0	10,3	10,7	11,7	13,4	11,1	10,7	9,9
Catalunya	7,1	6,7	7,4	9,5	9,6	9,5	11,1	12,8	12,7	13,6
Comunitat de Madrid	5,9	6,6	8,1	7,5	9,4	10,7	9,7	11,0	13,1	18,0
Principat d'Astúries	9,9	8,7	8,2	8,3	8,4	10,1	10,2	10,8	15,8	9,7
La Rioja	8,3	8,3	8,2	10,6	12,4	12,6	8,8	12,6	11,5	6,5
Illes Balears	8,0	7,4	8,4	9,4	11,6	9,0	16,1	11,6	8,7	9,9
Castella i Lleó	9,9	8,1	9,3	11,8	9,6	11,4	11,7	9,2	12,1	6,9
Total Espanya	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0	10,0
Galícia	9,1	9,8	10,1	11,5	12,1	11,5	10,9	11,0	8,1	5,9
Comunitat Valenciana	11,9	12,1	11,4	10,6	9,7	9,8	9,8	8,6	8,6	7,2
Cantàbria	7,9	7,3	11,9	12,6	11,5	9,4	9,7	11,3	10,2	8,1
Andalusia	15,2	15,2	12,2	10,7	9,9	8,7	8,1	7,9	6,7	5,5
Canàries	11,4	14,5	12,8	10,7	11,7	12,0	8,1	6,8	5,8	6,1
Castella-la Manxa	12,5	12,8	12,8	12,5	10,2	11,4	7,1	9,0	6,7	5,1
Melilla	22,6	8,2	13,4	2,6	6,8	4,7	10,5	5,5	5,7	20,0
Regió de Múrcia	12,3	11,7	15,6	12,8	10,3	9,9	10,3	7,7	4,9	4,4
Extremadura	11,9	14,9	17,2	10,5	12,6	8,7	7,8	6,3	6,9	3,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Enquesta de condicions de vida

Una primera aproximació implica definir la situació de pobresa de manera absoluta considerant que una persona pobra és la que no arriba a un mínim de recursos. Se'n defineix un nucli irreductible de la pobresa absoluta associat a necessitats d'alimentació, salut, vestit o educació⁴. En termes econòmics, el Banc Mundial situa la línia de pobresa per als països d'ingressos mitjans baixos en 3,2 dòlars al dia, i 5,5 dòlars al dia per als països amb renda mitjana alta, mentre que la línia de pobresa extrema internacional —un llindar basat en la mitjana de les línies de pobresa nacionals dels quinze països més pobres del món—, la situa en 1,9 dòlars per dia.

En canvi, el concepte de pobresa relativa té en compte en la seva mesura l'entorn socioeconòmic de les persones, que es pot definir, per exemple, per una regió, un territori o un país. Des d'aquesta mirada, el concepte de pobresa és construït socialment i té significat en un determinat context històric i social. Així, utilitzant el concepte de «pobresa relativa» podem trobar que una persona pobra a Noruega o a Burundi tenguin ingressos o accés a recursos ben diferents, però que totes dues tenguin en comú la privació material en relació amb l'entorn socioeconòmic en què viuen. A efectes estadístics, es pot calcular de diverses maneres, com a partir de la mitjana o de la mediana dels ingressos. L'Institut Nacional d'Estadística (INE), en harmonització amb les estadístiques europees, estableix que una persona està en risc de pobresa quan els seus ingressos

estan per sota del llindar de la pobresa. I el llindar de la pobresa es fixa en el 60 % de la mediana dels ingressos per unitat de consum⁵.

Amb dades de l'ECV de 2023 referents a 2022, el llindar de pobresa a Espanya s'estableix en 10.989,5 euros per a les llars amb una persona. Segons aquest llindar, el 20,2 % dels residents a Espanya estan en risc de pobresa i el 15,3 % en el cas de les Balears, inferior a la mitjana espanyola (vegeu el [gràfic III-2.4](#)).

L'INE calcula la taxa de pobresa a tot Espanya per aquest llindar, però l'Ibestat utilitza un llindar de pobresa específicament per a les Illes Balears tenint en compte el seu nivell d'ingressos, que a l'ECV de 2023 s'ha establert en 11.846,8 euros. Com en els anys anteriors, d'ara endavant s'utilitza el llindar relatiu per a les Balears.

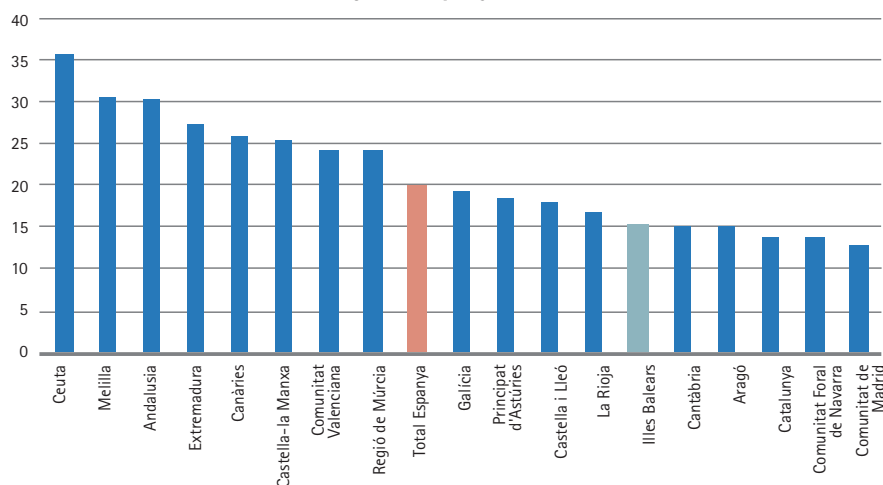
Tenint en compte aquest llindar, la darrera taxa de pobresa a les Balears ha estat del 18,8 %, la qual cosa es tradueix en el fet que 221.211 persones que viuen sota el llindar de la pobresa. La taxa és inferior a l'espanyola. La mida de la mostra de l'ECV a les Balears provoca que sigui més sensible als canvis i experimenta fortes pujades i baixades, i més que a la dada concreta s'hagin d'analitzar les tendències.

5. La renda per unitat de consum de la llar es calcula per tenir en compte economies d'escala en les llars. S'obté dividint la renda anual disponible total de la llar entre el nombre d'unitats de consum. Les persones es converteixen en unitats de consum equivalents utilitzant l'escala de la OCDE modificada, que assigna un pes d'1 al primer membre de la llar de 14 o més anys, un pes de 0,5 als altres membres i un pes de 0,3 als menors de 14 anys. La renda s'assigna per igual a tots els membres de la llar.

4. Per aprofundir en el debat teòric i metodològic sobre la pobresa, es pot consultar, per exemple: Sen, A. (1992). «Sobre conceptos y medidas de pobreza». *Comercio Exterior*, 42(4).

Gràfic III-2.4.

Taxa de risc de pobresa (en %) per comunitats autònomes, amb el llindar de pobresa del conjunt d'Espanya (2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Enquesta de condicions de vida

Durant els anys posteriors a la gran crisi, la taxa de pobresa balear es va situar per sobre de la taxa espanyola, amb la qual cosa es va assolir l'esgarrafosa dada que un de cada quatre residents a l'arxipèlag vivien sota el llindar de la pobresa. Des de l'any 2012, la taxa balear ha estat per sota de la mitjana espanyola, excepte per als anys 2015, 2018 i 2020, quan es produeixen forts repunts. L'any 2023 es torna a produir una pujada, d'1,8 punts respecte de l'any anterior i es redueix la distància amb la taxa de pobresa espanyola en dues dècimes. En termes absoluts, les Balears tenen 21.800 persones més vivint sota el llindar de la pobresa que l'any anterior (vegeu el [gràfic III-2.5](#)).

Per edat, la taxa de pobresa arriba fins al 33,2 % en els menors de 16 anys, mentre que la taxa més baixa es registra en

les persones majors de 65 anys, amb un 12,2 %. Per sexe, la taxa de pobresa és del 19,4 % en homes i del 18,2 % en dones, encara que els resultats s'han de prendre amb cautela degut, com s'ha dit, a la petita mida de la mostra, especialment amb les desagregacions per variables.

2.2.4. RISC DE POBRESA I EXCLUSIÓ SOCIAL

El concepte d'exclusió social de mica en mica ha desplaçat el de pobresa en el marc d'acció de la Unió Europea. L'Estratègia Europa 2020, entre els seus objectius, es va marcar reduir la taxa de pobresa i exclusió social en un 25 % en el conjunt de la Unió Europea, el que equivalia a 20 milions de persones. Per fer el seguiment d'aquest objectiu, en l'àmbit

comunitari es va definir l'indicador AROPE (At Risk Of Poverty and/or Exclusion), amb una metodologia unificada per al seu càlcul anual en els països de la UE. Aquest indicador recull la multidimensional del concepte d'exclusió social i incorpora, en el seu càlcul: (1) la taxa de risc de pobresa després de transferències socials, (2) la carència material extrema de béns i (3) les llars que presenten una intensitat laboral molt baixa. L'any 2021 es va dur a terme una revisió metodològica de l'indicador AROPE, alineada amb l'Estratègia Europa 2030. Les taxes de l'AROE que es recullen en aquest apartat fan referència a aquesta nova metodologia⁶.

El **quadre III-2.4** recull els resultats de la taxa AROPE i els seus components. Cal recordar que l'INE explota les dades de l'ECV d'acord amb el llindar de renda espanyol. Amb un 20,6 % de persones en risc de pobresa i exclusió social, les Balears són la cinquena comunitat autònoma amb una taxa més baixa. Amb el llindar de pobresa relatiu a les Balears, la taxa augmenta fins al 23,4 %. Pel que fa a les persones amb carència material i social extrema, el 6,1 % de la població tenen carència almenys en set conceptes en una llista de tretze, quasi tres punts per sota de la mitjana espanyola, i és la segona comunitat autònoma amb una taxa més baixa, després del País Basc. Passa igual en l'indicador de llars

amb baixa intensitat del treball, indicador que recull les llars en què els membres en edat de treballar, que ho van fer menys del 20 % del total del seu potencial de treball durant l'any de referència, que, amb el 5 % de la població, només es troba per sobre de la Rioja.

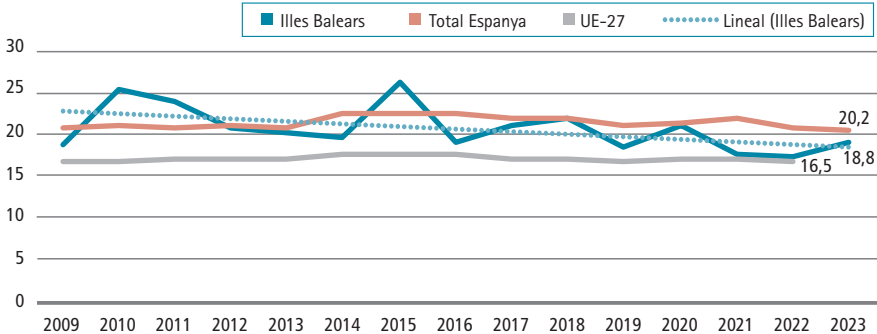
La sèrie històrica de la nova definició de la taxa AROPE està disponible des de l'any 2014 (en data de tancament de la memòria no s'han publicat les dades de la UE de 2014 i 2023). Les Illes Balears han estat més pròximes a les taxes de pobresa i exclusió social de la Unió Europea que d'Espanya, excepte per al 2014, en què la taxa a les Balears va arribar al 30,3 %. Cal remarcar que la taxa augmenta a Espanya 6 dècimes respecte a l'any anterior, mentre que a les Balears ho ha fet en 1,9 p. p., i no s'han assolit taxes prèvies a la pandèmia (vegeu el **gràfic III-2.6**).

A les Balears, la taxa AROPE dels homes (25,4 %) és superior a la de les dones (21,5 %). Per edat, és especialment alta en els menors de 16 anys (27,2 %) i d'entre 30 i 44 anys (30,5 %), mentre que estan per sota de la mitjana les persones entre 45 i 64 anys (20,5 %) i entre 16 i 29 anys (16,6 %). Cal ressaltar el factor protector de les pensions de jubilació, ja que els majors de 65 anys registren la taxa més baixa, amb un 13,7 %.

Tot i que la taxa AROPE ha augmentat en el darrer any, el percentatge de residents a les Balears que arriba a final de mes amb dificultat assoleix la taxa més baixa de tota la sèrie des del 2004 (vegeu el **gràfic III-2.7**).

6. Vegeu: Arcarons, J. (2023). «RIII.1 Nota metodològica sobre l'Enquesta de condicions de vida i els canvis introduïts l'any 2021», a la memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears 2021. Disponible a: https://www.caib.es/sites/ces/ca/d/rii1_nota_metodologica_sobre_enquesta_de_condicions_de_vida_i_els_canvis_introduits_lany_2021/.

Gràfic III-2.5.
Evolució de la taxa de pobresa a les Illes Balears, Espanya i la UE dels 27 (2009-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Eurostat, l'INE i l'Ibestat (2023), Enquesta de condicions de vida

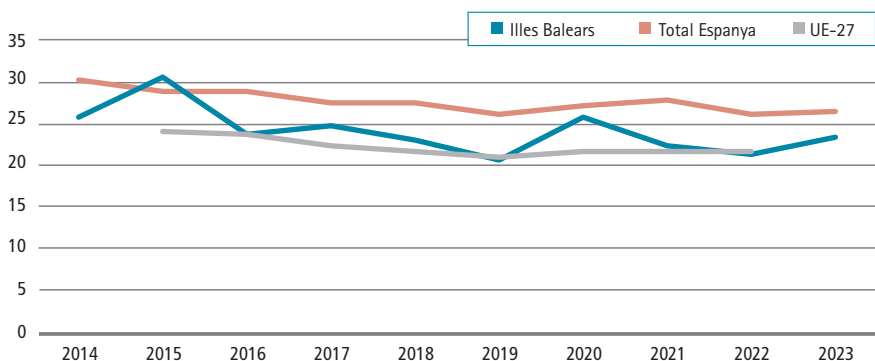
QUADRE III-2.4. TAXA AROPE PER COMUNITATS AUTÒNOMES (AMB EL LLINDAR DE RENDA DEL CONJUNT D'ESpanya)
I ELS SEUS COMPONENTS (2023)

	Taxa de risc de pobresa o exclusió social (indicador AROPE)	En risc de pobresa	Amb carença material i social extrema	Vivint en llars amb baixa intensitat en el treball (de 0 a 64 anys)
Melilla	36,7	30,8	9,8	20,3
Ceuta	41,8	35,9	19,1	17,3
Canàries	33,8	26,1	11	14,3
Principat d'Astúries	25	18,6	6,5	13,6
Andalusia	37,5	30,5	12,6	12,1
Extremadura	32,8	27,6	8	11,1
Cantàbria	22	15,2	6,2	9,8
Comunitat Valenciana	29,6	24,3	8,3	8,7
Total Espanya	26,5	20,2	9	8,4
Comunitat Foral de Navarra	17,2	13,8	6,2	7,9
País Basc	15,5	10,2	5,6	7,6
Galícia	25,5	19,4	8,2	7,5
Castella i Lleó	22,4	18,2	6,4	7,3
Castella-la Manxa	31,7	25,5	8,5	6,8
Catalunya	21,2	13,9	8,9	6,6
Regió de Múrcia	30,5	24,2	8,5	5,9
Aragó	20,4	15,1	7,1	5,3
Comunitat de Madrid	19,4	12,9	8,9	5,2
Illes Balears	20,6	15,3	6,1	5,0
La Rioja	21,8	16,9	6,7	4,8

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Enquesta de condicions de vida

Gràfic III-2.6.

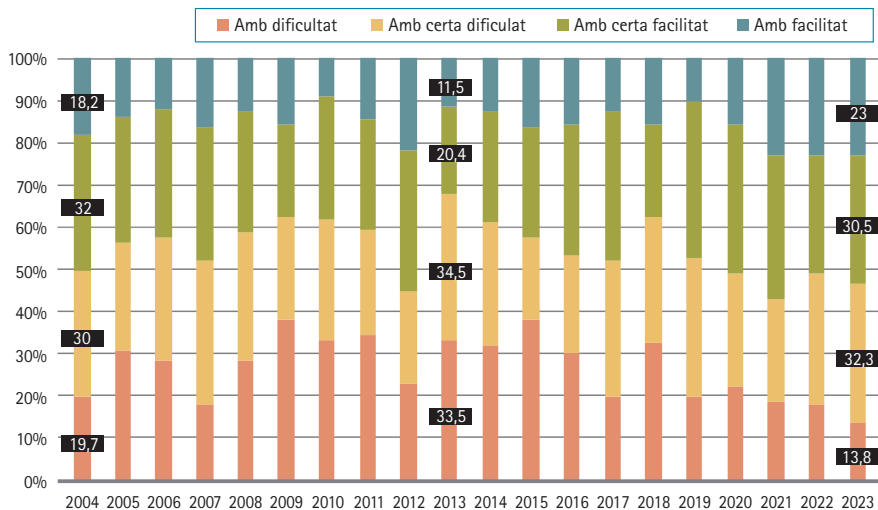
Evolució de la taxa AROPE a les Illes Balears, Espanya i la UE dels 27 (2014-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Eurostat, l'INE i l'Ibestat (2023), Enquesta de condicions de vida

Gràfic III-2.7.

Evolució del percentatge de persones amb dificultats per arribar a final de mes a les Illes Balears (2004-2023)

Font: Ibestat (2023), Enquesta de condicions de vida

2.2.5. MANCANÇA MATERIAL

Entre les preguntes incloses en l'ECV, se n'inclouen de referents a mancances materials. Les Illes Balears estan en una bona posició relativa respecte del conjunt d'Espanya pel que fa a la majoria d'ítems inclosos, més concretament en set de nou ítems es posicionen per sota de la mitjana. Els dos ítems en què es registren valors més elevats a la mitjana espanyola són els que tenen a veure amb retards en el pagament de despeses relacionades amb l'habitatge i amb compres a terminis. El valor més baix, amb el 4% de les persones, és amb l'ítem de no poder permetre's un automòbil, mentre que el més alt, amb un 36,3 %, es registra en no tenir capacitat per afrontar despeses imprevistes (vegeu el [gràfic III-2.8](#)). És especialment significativa l'evolució dels indicadors de retards en el pagament de l'habitatge, de compres a terminis i de capacitat per fer front a despeses, i l'intens augment de persones que no poden mantenir l'habitatge a una temperatura adequada (vegeu el [quadre III-2.5](#)).

2.3.

PROTECCIÓ I INCLUSIÓ SOCIAL

2.3.1. CANVIS NORMATIUS

L'any 2023 s'ha aprovat la Llei de 27 de febrer, de prestacions socials de caràcter econòmic de les Illes Balears. A més de les prestacions recollides en la Llei 4/2009, d'11 de juny, de serveis socials de les Illes Balears, defineix un altre tipus de prestació econòmica: la de suport fa-

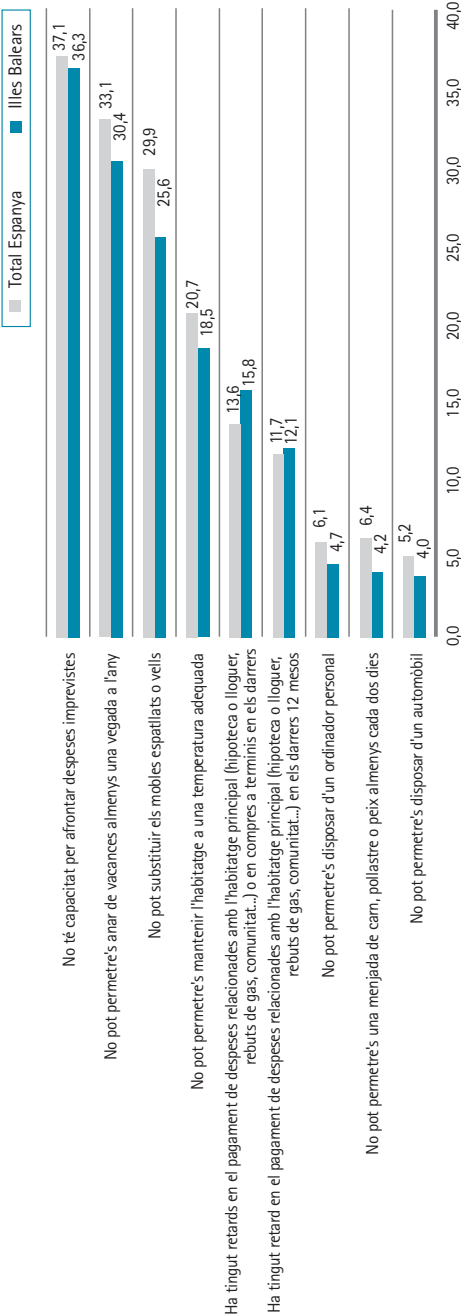
miliar i la de suport als processos d'inserció social. El Decret 10/2020, de 12 de juny, ja contenia una definició d'aquestes prestacions, incloses en l'epígraf de les prestacions econòmiques d'urgència social, però el seu caràcter particular i desvinculat de situacions de necessitat sobrevinguda i urgent han portat a definir-les com a prestacions diferenciades. Aquesta nova classificació fonamenta la modificació de l'article 22 de la Llei 4/2009, d'11 de juny.

Pel que fa als canvis normatius, l'any 2023 també s'han aprovat dos decrets. El Decret 29/2023, de 15 de maig, pel qual s'aproven els principis generals i les directrius de coordinació relatius al mapa i la provisió mínima dels serveis socials i la declaració de zones d'atenció preferent a les Illes Balears, i el Decret 32/2023, de 26 de maig, pel qual s'aprova la Cartera bàsica de serveis socials de les Illes Balears 2023-2027, s'estableixen principis generals per a les carteres insulars i locals i es modifiquen normatives de l'àmbit social.

Pel que fa a la dependència, el 2023 també s'ha aprovat el Reial decret 675/2023, de 18 de juliol, pel qual es modifica el Reial decret 1051/2013, de 27 de desembre, pel qual es regulen les prestacions del sistema per a l'autonomia i atenció a la dependència establertes en la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, que ha comportat la introducció d'importants novetats com ara:

1. Se suprimeix el període previ de prestació de cures familiars.

Gràfic III-2.8.
Persones amb mancances materials, a les Illes Balears i Espanya (2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2023), Enquesta de condicions de vida

QUADRE III-2.5. EVOLUCIÓ DE LES PERSONES (EN %) AMB LES PRINCIPALS MANCANÇES MATERIALS A LES ILLES BALEARS (2004-2023)

	No pot permetre's mantenir l'habitatge a una temperatura adequada	No té capacitat per afrontar despeses imprevistes	Ha tingut retard en el pagament de despeses relacionades amb l'habitatge principal (hipoteca o lloguer, rebuts de gas, comunitat...) en els darrers 12 mesos	Ha tingut retards en el pagament de despeses relacionades amb l'habitatge principal (hipoteca o lloguer, rebuts de gas, comunitat...) o en compres a terminis en els darrers 12 mesos
2004	11,6	26,6	8,0	
2005	13,0	33,4	11,0	
2006	6,5	31,3	9,5	
2007	9,4	25,4	9,3	
2008	5,6	30,4	7,0	8,5
2009	10,4	37,8	16,2	18,6
2010	5,7	36,1	12,0	13,7
2011	16,8	36,7	16,8	17,4
2012	5,8	35,9	17,5	17,7
2013	10,7	42,9	18,8	19,4
2014	7,7	37,9	20,6	21,3
2015	7,4	40,2	21,2	21,7
2016	8,8	32,7	12,1	12,6
2017	18,4	36,8	15,1	15,4
2018	11,4	33,6	9,3	10,2
2019	6,5	28,7	10,3	14,0
2020	19,9	36,6	12,4	13,1
2021	14,3	30,9	15,8	20,3
2022	14,4	36,4	19,1	20,5
2023	18,5	36,3	12,1	15,8

Font: Ibestat (2023), Enquesta de condicions de vida

2. S'amplia la condició de cuidador no professional.
3. Desapareix la limitació que el cuidador no professional no pugui tenir reconegut un grau de dependència.
4. Desapareix la condició que, quan la persona tenguí reconeguda la situació de dependència en grau I, per poder accedir a la prestació de cuidador o cuidadora no professional, l'entorn hagi de tenir la consideració de rural.

5. El servei de teleassistència ara es presta-
rà com a servei complementari a la resta
de prestacions contingudes en el PLA en
qualsevol dels graus de dependència.
6. S'incrementa el nombre d'hores del ser-
vei d'ajuda a domicili.
7. S'estableixen noves quanties màximes
i mínimes de les prestacions econò-
miques del sistema per a l'autonomia
i atenció a la dependència, en vigor a
partir del dia 1 d'agost de 2023.

2.3.2. DESPESA EN PROTECCIÓ SOCIAL

En els pressupostos de la CAIB, el 2023 la partida dedicada a la protecció social va representar el 5 % del total. Sobre aquesta, més d'una tercera part va dedicada als serveis socials (vegeu el [quadre III-2.6](#)).

L'evolució dels pressupostos de la CAIB en protecció social ha augmentat progressivament des de l'any 2012. No obstant això, si s'analitza la despesa executada, s'observa un retrocés l'any 2023 del 17 %, ja que l'execució del pressupost en protecció social només va ser del 60,4 %, la dada més baixa de tota la sèrie. En part, s'explica per la fi de l'emergència produïda durant els anys posteriors a la pandèmia, quan l'execució va superar el pressupost (en un 103,8 % l'any 2021 i un 108,4 % el 2022) (vegeu el [quadre III-2.7](#)).

El pressupost dels consells insulars dedicats a la protecció social, com en el cas de la CAIB, també dibuixa una corba ascendent que s'accentua els anys posteriors a la pandèmia. En data de tancament d'aquest

apartat només s'han pogut consultar els pressupostos de l'IMAS i del Consell Insular de Menorca referent a serveis socials i promoció social de l'any 2024, i en destaquen els augments respecte de l'any 2022, del 23 % en el cas de l'IMAS i del 34 % en el del Consell de Menorca. De fet, l'illa de Menorca és la que té una despesa més elevada per habitant en serveis socials (vegeu el [quadre III-2.8](#)).

Pel que fa a la despesa en serveis socials dels municipis, és també a Menorca on la despesa per habitant és més elevada. Les darreres dades publicades fan referència al 2021. S'ha de tenir en compte que la mitjana de la despesa dels municipis de Mallorca en part es veu complementada per la de les mancomunitats. Per al 2021, la despesa de la mancomunitat des Raiguer ha estat de 13,5 euros per habitant, d'1,79 al Migjorn i 63,6 (vegeu el [quadre III-2.9](#)). Les transferències a famílies el 2022 van augmentar un 17 % respecte a l'any anterior, i un 46 % en comparació amb el 2018 (vegeu el [quadre III-2.10](#)).

2.3.3. EL SISTEMA DE GARANTIA D'INGRESSOS

El sistema de garantia d'ingressos a Espanya es basa en diferents prestacions econòmiques assistencials condicionades a la insuficiència d'ingressos. És un sistema complex i involucra diferents nivells d'Administració, com l'Estat i les comunitats autònomes.

L'estructura del sistema es basa en dues lògiques: la protecció contributiva, derivada de contribucions prèvies, i la protecció

no contributiva o assistencial, destinada a persones que no poden treballar per diverses raons. Ambdós nivells ofereixen prestacions econòmiques i accions per reincorporar-se al treball, però difereixen en la filosofia i en com s’hi accedeix. Les prestacions estatals impliquen diverses institucions, mentre que les comunitats autònomes gestionen l’últim nivell de protecció a través de les rendes mínimes autonòmiques (RMI).

2.3.3.1. Programes de rendes mínimes per les persones en situació de pobresa: la RESOGA i l’IMV

Els programes de rendes mínimes de les comunitats autònomes es comencen a im-

plantar a Espanya els anys noranta del segle xx, en què el País Basc va ser pioner en aquest sentit. En els anys posteriors es va desenvolupar, però els programes de rendes mínimes eren diversos i la implantació desigual en les diferents comunitats autònomes. Això va donar lloc a un mosaic de prestacions focalitzades en diferents col·lectius amb necessitats socioeconòmiques específiques, amb quanties de capacitat protectora diferent.

En el cas de les Illes Balears, la renda social garantida (RESOGA) es va regular per la Llei 5/2016, de 13 d’abril, com a prestació periòdica adreçada a situacions de vulnerabilitat econòmica per a la cobertura de les despeses bàsiques de les persones.

QUADRE III-2.6. DESPESA DE LA CAIB EN PROTECCIÓ SOCIAL, PER ÀMBITS (2023)				
Àmbit	Pressupost despeses	Despeses reals	% pressupost despeses	% despeses reals
Serveis socials	112.880.914	81.224.720	29,7%	35,3%
Pensions i altres prestacions econòmiques	53.000.000	55.205.606	13,9%	24,0%
Atenció a la dependència	87.483.669	43.475.587	23,0%	18,9%
Mesures judicials i prevenció del delictes	16.575.735	13.164.615	4,4%	5,7%
Atenció a la discapacitat	22.035.467	12.235.865	5,8%	5,3%
Direcció i serveis generals de la Conselleria de Famílies i Afers Socials	14.247.462	9.290.325	3,7%	4,0%
Equipaments de serveis socials	41.138.513	4.558.818	10,8%	2,0%
Drets i diversitat	5.345.802	3.951.165	1,4%	1,7%
Planificació, ordenació i formació social	20.791.482	3.375.934	5,5%	1,5%
Família i unitats de convivència	6.859.308	3.171.329	1,8%	1,4%
Protecció i defensa dels drets dels menors	314.687	136.931	0,1%	0,1%
Total	380.673.039,0	229.790.894,2	100,0%	100,0%

Font: Elaboració pròpia a partir de Pressupostos Generals de les Illes Balears

QUADRE III-2.7. EVOLUCIÓ DEL PRESSUPOST I LA DESPESA EN PROTECCIÓ SOCIAL A LA CAIB (2012-2023)

	Pressupost despeses	Despeses reals	% d'execució
2012	100.317.434	71.991.420	71,8%
2013	122.292.462	81.680.545	66,8%
2014	139.865.177	99.202.619	70,9%
2015	140.947.136	96.393.718	68,4%
2016	159.054.529	117.781.722	74,1%
2017	174.394.749	166.565.883	95,5%
2018	184.834.848	157.683.366	85,3%
2019	180.458.845	179.913.050	99,7%
2020	187.144.688	194.191.081	103,8%
2021	207.890.368	225.343.764	108,4%
2022	281.836.719	278.749.791	98,9%
2023	380.673.039	229.790.894	60,4%

Font: Elaboració pròpia a partir de Pressupostos Generals de les Illes Balears

QUADRE III-2.8. DESPESA PER HABITANT EN SERVEIS SOCIALS I PROMOCIÓ SOCIAL, PER ILLES (2009-2021)

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Mallorca	142,07 €	173,86 €	137,91 €	125,21 €	143,15 €	154,61 €	147,58 €
Menorca	189,69 €	160,46 €	149,41 €	160,08 €	184,67 €	201,66 €	198,37 €
Eivissa	96,99 €	86,35 €	83,32 €	91,40 €	69,16 €	68,12 €	81,73 €
Formentera	s.d.	128,23 €	292,91 €	196,10 €	205,56 €	169,60 €	169,94 €
Total	139,58 €	161,96 €	133,74 €	124,76 €	138,00 €	147,75 €	143,67 €

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Mallorca	160,06 €	194,91 €	226,92 €	218,96 €	239,78 €	266,49 €
Menorca	213,46 €	223,58 €	233,17 €	241,11 €	247,70 €	277,21 €
Eivissa	98,12 €	70,06 €	118,51 €	121,11 €	121,98 €	137,98 €
Formentera	146,18 €	153,01 €	173,22 €	s.d.	s.d.	s.d.
Total	156,38 €	180,70 €	212,96 €	205,86 €	222,73 €	247,96 €

Font: Servei de planificació social. Conselleria d'Afers Socials i Esports, CAIB

QUADRE III-2.9. DESPESA PER PERSONA DELS AJUNTAMENTS EN ASSISTÈNCIA SOCIAL PRIMÀRIA, PER ILLES (2018-2021)

	2018	2019	2020	2021
Municipis de Mallorca	76,54 €	80,37 €	85,11 €	102,48 €
Municipis de Menorca	168,65 €	162,60 €	176,26 €	189,96 €
Municipis d'Eivissa	65,29 €	37,47 €	79,69 €	101,13 €
Municipi de Formentera	173,22 €	329,94 €	265,29 €	213,23 €

Font: Servei de planificació social. Conselleria d'Afers Socials i Esports, CAIB

QUADRE III-2.10. TRANSFERÈNCIES MONETÀRIES A FAMÍLIES (2018-2022)

	2018	2019	2020
FAS	4.196,08 €	2.247,90 €	
LISMI	181.012,15 €	155.278,52 €	114.370,00 €
PNC	43.382.123,99 €	44.588.203,00 €	44.916.275,00 €
Invalidesa	17.779.825,03 €	17.573.710 €	17.111.361 €
Jubilació	25.602.298,96 €	27.014.493 €	27.804.914 €
Complement de les Illes Balears a les pensions no Contributives ⁽²⁾			11.289.232,35 €
Prestacions econòmiques de la Llei de dependència	38.316.228,00 €	41.525.802,84 €	46.510.054,96 €
Renda social garantida	17.148.328,22 €	22.694.907,29 €	10.734.062,89 €
Renda social garantida extraordinària			6.231.059,00 €
Renda mínima d'inserció ⁽⁴⁾	4.184.723,70 €	5.712.254,06 €	7.254.689,44 €
Prestacions econòmiques no periòdiques	7.370.275,00 €	8.314.348,00 €	8.547.186,83 €
Ajudes d'emergència social, necessitats bàsiques	6.904.075,00 €	7.884.548,00 €	8.124.386,83 €
Ajudes al lloguer pensionistes no contributius	441.525,00 €	421.575,00 €	388.500,00 €
Targeta bàsica ⁽¹⁾			
Bonus d'infància			
Ajut econòmic de caràcter social Complementari a les PNCs ⁽³⁾	24.675,00 €	8.225,00 €	34.300,00 €
Programa d'acolliment de persones majors			
Total	110.586.887,14 €	122.993.041,61 €	135.596.930,47 €

continua

	2021	2022
FAS		
LISMI	102.390,37 €	86.392,03 €
PNC	46.371.358,96 €	52.891.769,65 €
Invalidesa	22.055.831 €	24.425.006 €
Jubilació	24.315.528 €	28.466.764 €
Complement de les Illes Balears a les pensions no Contributives ⁽²⁾	9.179.058,82 €	10.715.253,00 €
Prestacions econòmiques de la Llei de dependència	50.613.985,92 €	52.658.007,64 €
Renda social garantida	22.806.804,46 €	34.503.547,94 €
Renda social garantida extraordinària		
Renda mínima d'inserció ⁽⁴⁾	1.539.954,12 €	
Prestacions econòmiques no periòdiques	7.742.318,99 €	10.886.730,11 €
Ajudes d'emergència social, necessitats bàsiques	7.317.068,99 €	10.487.730,11 €
Ajudes al lloguer pensionistes no contributius	425.250,00 €	399.000,00 €
<i>Targeta bàsica ⁽¹⁾</i>		
Bonus d'infància		
<i>Ajut econòmic de caràcter social Complementari a les PNCs ⁽³⁾</i>		
Programa d'acolliment de persones majors		
Total	138.355.871,64 €	161.741.700,37 €

Font: Memòria Conselleria d'Afers Socials i Esports i Ministeri d'Hisenda i Funció Pública.

(1) L'aprovació de l'ajut econòmic de caràcter social, el juliol de 2106 canvia el funcionament de la targeta bàsica,

(2) L'aprovació del Decret llei 10/2020, de 12 de juny, de prestacions socials de caràcter econòmic de les Illes Balears, preveu la renda social garantida i el complement de les Illes Balears a les pensions no contributives com a dues prestacions diferenciades. Abans de 2020, la despesa del complement de les Illes Balears a les pensions no contributives està inclosa dins la renda social garantida.

(3) A partir de 2021 es fusiona amb el complement de les Illes Balears a les pensions no contributives.

Des de l'any 2014, el Consell Europeu dirigia cada any una recomanació específica a Espanya en què indicava que s'havia de millorar l'eficàcia dels sistemes de renda mínima garantida. En aquest context, l'any 2016 es va publicar un informe a petició del Ministeri de Sanitat, Serveis Socials i Igualtat i cofinançat per la Comissió Europea. L'objectiu era revisar en

profunditat el sistema de garantia d'ingressos mínims a Espanya amb la finalitat de definir les millores potencials. De fet, s'hi indicava que a Espanya hi conviuen 19 models diferents de rendes mínimes que havien nascut en moments diferents, que se sustentaven en diferents lògiques i que només arribaven al 20 % de beneficiaris potencials del país. A més es re-

marcava que hi havia gran disparitat en termes de cobertura, durada, condicions i adequació⁷.

En el context d'aquesta necessària revisió dels programes de rendes mínimes i amb la urgència social provocada per la crisi de la covid-19, va entrar en vigor el Reial decret llei 20/2020, de 29 de maig, pel qual s'estableix l'ingrés mínim vital (IMV). Aquest va obligar a replantejar l'escenari de cobertura de rendes bàsiques, rendes socials i rendes d'inserció del conjunt de comunitats autònomes. La Seguretat Social, emparada per l'article 149 de la Constitució espanyola, posa un sostre d'ingressos mínims a qualsevol ciutadà de l'Estat. És una mesura de garanties d'ingressos que permet a les comunitats autònomes complementar, des de les polítiques de lluita contra la pobresa, els perfils de població que no atén l'ingrés mínim vital, així com ajustar aquest mínim comú per a tots els espanyols al nivell de vida de cada comunitat.

Així, l'entrada en vigor de l'IMV exigia una resposta legislativa que tingués en compte el nou marc, alhora que permetés generar polítiques de protecció, suport i complementarietat de les prestacions econòmiques i que evités la sobreprotecció o l'encaivellament de cobertures.

En el context de la pandèmia de la covid-19, el Govern balear va aprovar el Decret llei 4/2020, de 20 de març, pel qual s'estableixen mesures urgents en matèria

de contractació, convenis, concerts educatius i subvencions, serveis socials, medi ambient, procediments administratius i pressuposts per fer front a l'impacte econòmic i social de la covid-19, i el Decret llei 6/2020, d'1 d'abril, pel qual s'estableixen mesures socials urgents per pal·liar els efectes de la situació creada per la covid-19 i de foment de la investigació sanitària. Ambdós decrets llei estableixen mesures relatives a col·lectius en situació de vulnerabilitat i mesures extraordinàries en matèria de gestió de la renda social garantida.

El Decret llei 10/2020, de 12 de juny, de prestacions socials de caràcter econòmic de les Illes Balears, va permetre actualitzar la renda social garantida i fer-la incompatible amb l'IMV, que es dedicava a la població amb dificultats econòmiques presents. També va permetre mantenir el complement a les pensions no contributives fins al màxim legal possible, mitjançant una línia de prestacions de dret subjectiu que complementi aquestes pensions i determinats perfils de l'ingrés mínim vital.

Des del gener de 2020 fins al desembre de 2023 hi ha hagut, de mitjana, 4.710 titulars de la RESOGA i cada un d'aquests beneficia, de mitjana, 1,9 persones de la llar. En data de desembre de 2023, hi havia 2.752 titulars de la RESOGA i 5.309 persones destinàries.

L'evolució de titulars de la RESOGA mostra un fort daltabaix amb l'entrada en vigor de l'IMV, ja que moltes de les persones que n'eren perceptores van haver de sol·licitar la prestació estatal si en complien els requisits. Tot i l'ampliació de drets socials i econòmics que va suposar la mesura, en

7. Vegeu: Ayala, L.; García, C.; Martínez, L.; Fresno, J.M (coord.) (2016) *El sistema de garantía de ingresos en España: tendencias, resultados y necesidades de reforma*. Programa para el Empleo y la Innovación Social de la UE (eje PROGRESS).

un primer moment va portar a un cert desordre pels requisits i noves sol·licituds de les persones beneficiàries potencials que ja estaven percebent una renda autonòmica com la RESOGA (vegeu el gràfic III-2.9).

Aquestes dificultats en abordar les situacions de pobresa sobrevinguda per part de l'IMV han portat l'AIREF a fer una sèrie de recomanacions, com que la concessió s'iniciï d'ofici, que es configuri com un import negatiu o establir un sistema de transferència immediata d'informació entre les persones beneficiàries de les rendes mínimes de les comunitats autònomes i l'IMV⁸.

Des del juny de 2020 fins a juny de 2024, hi ha hagut un total de 9.521 expedients aprovats de l'IMV a les Balears⁹. En el 59 % dels expedients aprovats, en són titulars dones. El nombre total de persones beneficiàries ascendeix a 28.770, de les quals el 45,9 % són menors.

Un informe de l'Associació Estatal de Directors i Gerents en Serveis Socials alertava a principis del 2023 que les Balears eren la comunitat autònoma amb una cobertura més baixa de l'IMV sobre les persones sota el llindar de la pobresa, només de l'11,4 %¹⁰.

8. Vegeu AIREF (2023). *Segunda opinión del ingreso mínimo vital*. Disponible a: https://www.airef.es/wp-content/uploads/2023/06/IMV/230615.-Opinio%CC%81n.-Segunda-Opinio%CC%81n-IMV_AI-Ref.pdf.

9. Ministeri d'Inclusió, Seguretat Social i Migracions (2024). *Estadísticas*. Disponible a: <https://www.seg-social.es/wps/portal/wss/internet/Estadisticas-PresupuestosEstudios/Estadisticas/cbe2fda1-3ac7-4bc8-a5ec-06c178839e11>

10. Vegeu nota de premsa d'11 de maig de 2023. Disponible a: <https://directoressociales.com/wp-content/uploads/2023/05/INP-IMV-11.05.23.pdf>.

2.3.4. EL SISTEMA DE SERVEIS SOCIALS

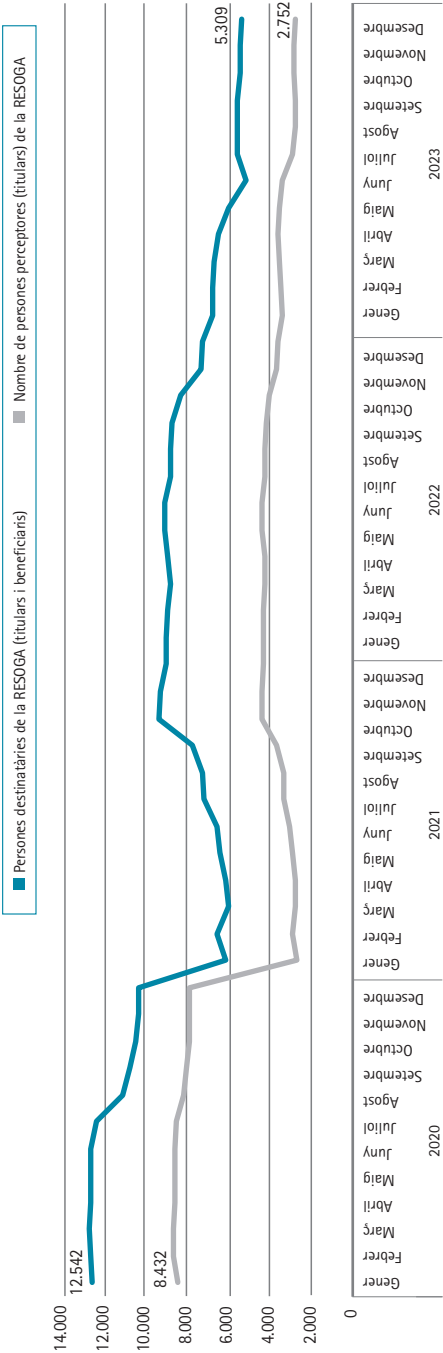
En aquest apartat es presenten les dades de gestió dels serveis socials, publicades pel Servei de Planificació Social de la Conselleria d'Afers Socials i Esports¹¹.

Els serveis socials són un instrument per afavorir l'autonomia de les persones, per millorar les condicions de vida, per eliminar situacions d'injustícia social i per afavorir la inclusió social. L'article 70 de l'Estatut determina que, entre d'altres, els serveis socials són competències pròpies dels consells insulars. Els municipis, com a entitats locals bàsiques de l'organització territorial, són instruments fonamentals en les polítiques de serveis socials per la proximitat a la ciutadania.

Els serveis socials tenen com a finalitat assegurar el dret de les persones a viure dignament durant totes les etapes de la vida mitjançant la cobertura de les necessitats personals bàsiques i de les necessitats socials, en el marc de la justícia social, l'equitat, la cohesió territorial i el benestar de les persones, i s'adrecen especialment a prevenir les situacions de risc, a compensar els dèficits de suport social i econòmic de situacions de vulnerabilitat i de dependència, i a promoure actituds i capacitats que facilitin la integració social.

11. Disponible a: <https://www.caib.es/sites/estadistica/ca/estadisticas-28558/>.

Gràfic III-2.9.
Evolució del nombre de titulars i persones beneficiàries de la RESOGA a les Illes Balears (2020-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de les Estadístiques del Servei de Planificació Social, Conselleria de Famílies i Afers Socials

2.3.4.1. Usuaris dels serveis socials

Serveis socials comunitaris bàsics

Els serveis socials comunitaris bàsics constitueixen el canal normal d'accés al sistema de serveis socials, i garanteixen la universalitat del sistema i la proximitat als usuaris i als àmbits familiar i social. Entre les funcions que té, hi ha la de detectar les situacions de risc i de necessitat personal, familiar i comunitària, valorar les situacions de necessitat i fer-ne el diagnòstic social i oferir informació, orientació i assessorament a les persones amb relació als drets i els recursos socials i a les actuacions socials a què poden tenir accés¹².

El Pla de Finançament dels Serveis Socials Comunitaris Bàsics de les Illes Balears per als anys 2022, 2023 i 2024 estableix el marc de col·laboració entre la Conselleria d'Afers Socials i Esports i els consells insulars per al finançament del conjunt de les prestacions dels serveis socials comunitaris bàsics a les respectives illes entre l'1 de gener de 2022 i el 31 de desembre de 2024, dels quals són titulars les entitats locals.

L'any 2022, darrer any amb dades disponibles, 78.521 persones van recórrer als serveis socials comunitaris bàsics. És un descens del 9 % en comparació amb el 2021 i molt pròxim al 2019, abans de la crisi social derivada de la covid-19. En termes relatius, equival al 6,7 % de la població de les Illes Balears. Per illes, és la població d'Eivissa la que més va haver de recórrer als serveis socials, amb un 7,5 %

de la població; en el cas de Menorca la xifra va ser del 6,9 %; 6,5 % a Mallorca i 4,7 % en la població de Formentera. Per sexe, el 7,6 % de les dones són usuàries dels serveis socials comunitaris bàsics, enfront del 5,7 % dels homes, donant compte de la vulnerabilitat social més alta de les primeres.

Tant en termes absoluts com relatius, les xifres són lluny de les dels anys de la crisi financera (l'any 2009, un 11,1 % de la població de les Balears va ser usuària dels serveis socials comunitaris bàsics), tot i que l'any 2020 un 8,8 % de la població en van ser usuària, i destaca la corba ascendent que es produïa des del 2014 i, especialment, des del 2017 (vegeu el [gràfic III-2.10](#)).

Pel que fa al servei d'informació, assessorament, intervenció i derivació, les darreres dades publicades fan referència al 2020. Aquell any de pandèmia, hi va haver un augment del 50 % en comparació amb el 2019, arribant a la xifra de 89.568 usuaris.

En aquest apartat no s'analitzen els usuaris del servei d'ajuda a domicili (SAD), que es tractaran en l'apartat de dependència.

Persones usuàries del servei d'habitatge alternatiu

El servei d'habitatge alternatiu té l'objectiu que les persones en situació de necessitat accedeixin a altres formes alternatives de convivència, temporals o permanents, mitjançant la coordinació amb els serveis socials especialitzats. L'any 2021, 880 persones van ser usuàries d'aquest servei, la qual cosa equival a una cobertura del

12. Llei 4/2009, d'11 de juny, de serveis socials de les Illes Balears. BOIB núm. 89 de 18 de juny de 2009.

0,08 % de la població total (vegeu el **gràfic III-2.11**). La cobertura arriba al 0,20 % de la població d'Eivissa, el 0,11 % de Menorca, 0,05 % de Mallorca i 0,03 % de Formentera. En aquest cas, la majoria dels usuaris són homes (54,9 %).

Usuaris de teleassistència/telealarma

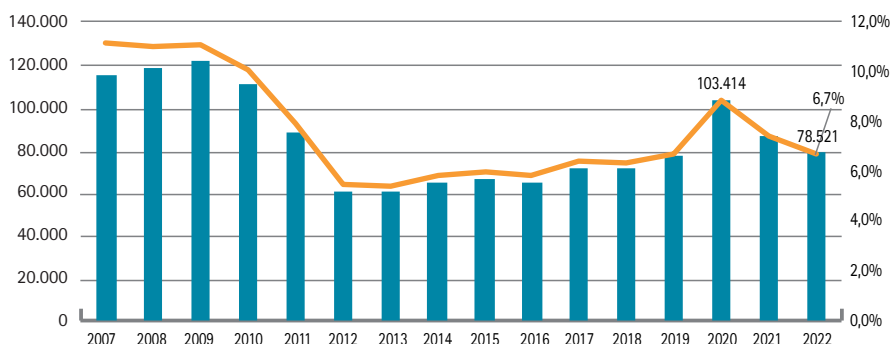
El servei de teleassistència domiciliària (TAD) constitueix una modalitat del servei d'atenció domiciliària que, amb la tecnologia adequada, permet detectar situacions d'emergència, donar una resposta ràpida a aquestes situacions i garantir la comunicació permanent de la persona amb l'exterior. Aquest tipus de servei es dirigeix a persones en situació de dependència sense PIA (Programa Individual d'Atenció) signat en aplicació de la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a

les persones en situació de dependència, persones grans que viuen soles i persones amb discapacitat.

Amb el servei de TAD es proporciona un contacte permanent amb l'exterior, així com l'accés als serveis de la comunitat. S'ofereix una resposta immediata en cas d'emergència, es dona seguretat i suport a l'usuari i s'evita o es retarda la seva institucionalització. La Llei 4/2009, d'11 de juny, de serveis socials de les Illes Balears, regulador de les competències dels consells insulars, estableix que aquests hauran de donar suport tècnic i professional als serveis socials comunitaris i col·laborar-hi en la implantació de les prestacions bàsiques, així com crear, organitzar i gestionar els centres o serveis que per la seva naturalesa i característiques tenguin caràcter insular o supramunicipal, i determinar, gestionar i concedir prestacions tecnològiques.

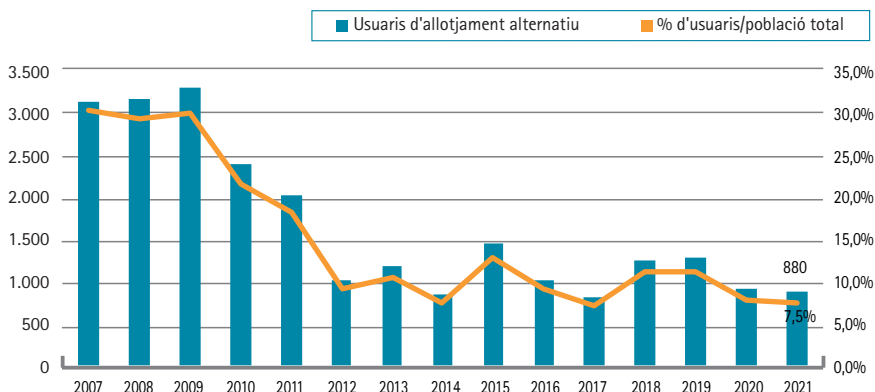
Gràfic III-2.10.

Usuaris dels serveis socials comunitaris bàsics (en nombres absoluts i en % de població) a les Illes Balears (2007-2022)

Font: Servei de planificació social. Conselleria d'Afers Socials i Esports, CAIB

Gràfic III-2.11.

Usuaris del servei d'allotjament alternatiu (en nombres absoluts i en % de població) a les Illes Balears (2007-2021)

Font: Servei de planificació social. Conselleria d'Afers Socials i Esports, CAIB

L'any 2017, el primer any de què hi ha dades, la cobertura arribava al 4,8 % de la població major de 65 anys. Any rere any han anat disminuint el nombre dels usuaris i la cobertura: el 2021 hi van haver 5.471 persones, el 2,9 % de la població. D'aquestes, el 77 % són dones. Per illes, a Formentera n'és usuària el 9,5 % de la població major de 65 anys, el 8,5 % de Menorca, el 3 % d'Eivissa i el 2,2 % de Mallorca (vegeu el [gràfic III-2.12](#)).

Servei de mediació intercultural

El Servei de mediació intercultural és un servei de mediació per a l'acolliment i la integració social de les persones estrangeres extracomunitàries. Els serveis que s'ofereixen amb la figura del mediador intercultural són, entre d'altres, informació, orientació i assessorament, a més d'ajudar en les gestions que es necessitin relacionades amb l'atenció jurídica, l'atenció sociolaboral i,

fins i tot, la mediació en la resolució de conflictes. També duu a terme atencions amb acompanyaments a les persones que el sol·licitin i ho necessitin per gestionar les seves demandes en diferents vessants socioculturals i facilita el contacte amb les entitats i associacions culturals i socials, així com amb centres com ara col·legis, amb centres sanitaris i problemes d'integració.

Tot i l'augment de la població estrangera, hi ha hagut un descens d'usuaris des del 2019. La cobertura l'any 2020 va ser del 4,9 % de la població estrangera, mentre que el 2021 només en va fer ús el 2,6 % de la població estrangera (vegeu el [gràfic III-2.13](#)).

Persones beneficiàries de prestacions econòmiques

Aquest servei fa referència a prestacions no periòdiques de naturalesa econòmica, subvencional i finalista, destinades a

les persones integrades en una unitat de convivència amb recursos insuficients per atendre les despeses específiques, de caràcter ordinari o extraordinari, necessàries per prevenir, evitar o pal·liar situacions de marginació social. D'acord amb el tipus de necessitat a la qual donen cobertura, poden ser:

1. Despeses necessàries per a l'habitatge: lloguer, energia, aigua, clavegueram, fems, habitabilitat i equipament bàsic de l'habitatge o allotjament habitual.
2. Necessitats primàries d'una o més persones de la unitat de convivència no cobertes pels sistemes públics: alimentació, vestimenta, educació i formació, i atenció sanitària.
3. Deutes previs originats per qualsevol dels conceptes esmentats abans o per atendre necessitats bàsiques de la vida.

Tenen caràcter subsidiari i complementari de qualsevol tipus de recurs i prestació social de contingut econòmic. El 2020, 51.176 persones van necessitar ajuda econòmica, en el marc de la crisi provocada per la covid-19. L'any 2021, el nombre de beneficiaris es van reduir en un 25 %, però encara es trobava 2,7 vegades per sobre de les persones beneficiàries de 2019, arribant a un 3,2 % de la població (vegeu el [gràfic III-2.14](#)).

Empadronament de persones que viuen en infrahabitatges o sense sostre

Totes les persones, fins i tot les que viuen sense sostre o en un infrahabitatge, tenen dret a l'empadronament al domicili en què es considera raonable que poden rebre co-

municacions o, en tot cas, als serveis socials o en un altre servei municipal¹³.

L'any 2022 es va empadronar un total de 585 persones sense sostre o que viuen en infrahabitatges, el 64,9 % de les quals eren dones. En proporció al nombre de població, ho van fer el 0,24 % de la població de Menorca, el 0,04 % d'Eivissa i el 0,03 % de Mallorca. A Formentera no hi va haver cap empadronament en aquestes condicions. En total, correspon al 0,05 % de la població de les Illes Balears (vegeu el [gràfic III-2.15](#)).

2.3.5. DIVERSITAT FUNCIONAL

En aquesta edició de la memòria s'ha optat per utilitzar el terme «diversitat funcional» com a alternatiu als de «discapacitat» i «minusvalidesa» en la cerca d'una conceptualització sobre diferents maneres de ser (físicament, sensorialment i psicològicament) no normatives, però que desplaci conceptes pejoratius que posen el focus en el no tenir capacitat ni validesa. El terme naix de les teories de la sociologia crítica de la salut d'Anglaterra dels anys vuitanta, i es comença a utilitzar de manera més extensa a partir de l'any 2005, en el marc del Fòrum de Vida Independent, a proposta de les mateixes persones amb diversitat funcional¹⁴.

13. Resolució de 30 de gener de 2015, de la Presidència de l'Institut Nacional d'Estadística i de la Direcció General de Coordinació de Competències amb les Comunitats Autònomes i les Entitats Locals, sobre instruccions tècniques als ajuntaments sobre gestió del padró municipal (BOE núm. 71 de 24 de març de 2015).

14. Vegeu Romañach, J.; Lobato, M. (2005). «Diversidad funcional, nuevo término para la lucha por la dignidad en la diversidad del ser humano». *Fòrum de Vida Independent*, maig de 2005.

En aquesta cerca de terminologies no peyoratives, cal ressaltar que al gener de 2024 es va modificar l'article 49 de la Constitució espanyola per eliminar l'expressió de disminuïts físics, sensorials i psíquics.

Tot i això, les conceptualitzacions oficials continuen fent referència de manera majoritària al terme «discapacitat». Per exemple, l'INE ha publicat els anys 2008 i 2020 l'Enquesta de discapacitat, autonomia personal i situacions de dependència, en què es defineix *discapacitat* com «total limitació important per dur a terme les activitats de la vida diària que hagin durat o es prevegi que hagi de durar més d'un any i tinguin l'origen en una deficiència». Els resultats d'aquesta enquesta per a les Balears es pot consultar a l'apartat «El sistema de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a la dependència» de la memòria del CES de 2021¹⁵. Allà s'assenyalava que les persones en situació de discapacitat física, sensorial o intel·lectual són 90.600. La proporció de persones en situació de discapacitat reconeguda superior al 33 % respecte al conjunt de la població era del 7,7 %.

L'any 2022, hi ha 53.731 persones amb un grau de discapacitat reconeguda del 33 % o més, són 183 més que les de 2021. Hi ha 45,7 persones amb discapacitat del 33 % o més reconeguda per cada 1.000 habitants a les Balears, la mateixa

taxa del 2021. La taxa més alta es registra a Menorca, on també hi ha més població envellida, mentre que per la raó inversa, la taxa més baixa es registra a Formentera. No hi ha diferències per sexe: un 50,4 % són dones i el 49,6 % són homes. L'any 2014, el nombre total de persones amb discapacitat del 33 % o més era de 50.264. La tendència és una certa estabilitat entre les 50.000 i 55.000 persones, i una taxa al voltant de 45 persones amb discapacitat per cada 1.000 habitants (vegeu el [quadre III-2.11](#)).

El tipus de discapacitat més freqüent és la física, el 38,6 % del total. Tot i que la proporció és molt similar a la de 2017, en nombres absoluts hi ha una disminució del 6,7 %. En segon lloc, si no tenim en compte les discapacitats sense especificar el tipus, és la psíquica, que amb un 18 % sobre el total, augmenta en 1.500 casos des de 2017. Les discapacitats múltiples s'incrementen un 67 % en cinc anys, i ja representen el 13,4 % del total. Les sensorials, tot i que no arriben a l'1 %, dupliquen els casos des de 2017.

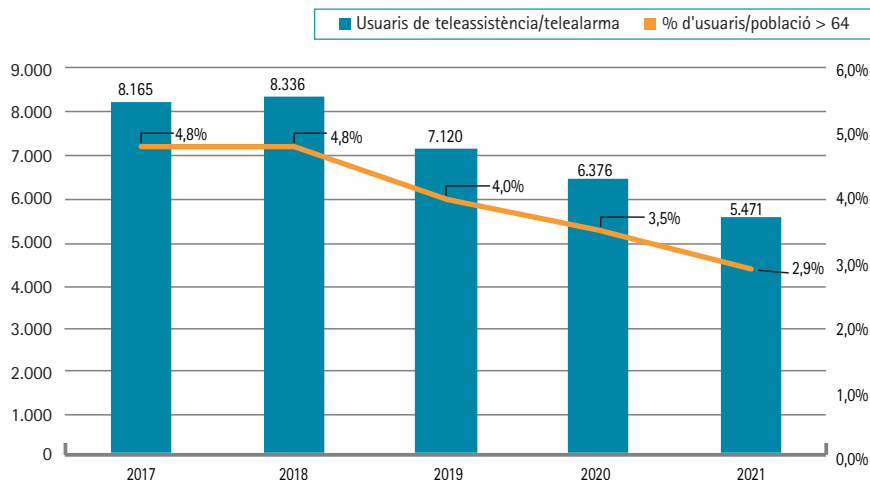
Per sexe, no hi ha diferències entre el nombre d'homes i dones amb discapacitat física o sensorial, però, en canvi, el 62,6 % de les persones amb discapacitat psíquica del 33 % o més són homes i el 57,7 % de les persones amb discapacitats múltiples són dones (vegeu el [quadre III-2.12](#)).

Per franges d'edat, els menors de 6 anys representen l'1,2 % de les persones amb discapacitat del 33 % o més reconeguda, el 6,5 % els entre 7 i 17 anys, el 47,7 % dels d'entre 18 i 65 anys i el 44,6 % de les persones tenen 66 anys o més.

15. Vegeu: Thomas, C.; Caro, Nanda (2022). «III.7. El sistema de promoció de l'autonomia personal i d'atenció a la dependència». Memòria del CES sobre l'economia, el treball i la societat de les Illes Balears 2021. Disponible a: https://www.caib.es/sites/ces/es/d/iii7_el_sistema_de_promocion_de_la_autonomia_personal_y_de_atencion_a_la_dependencia_2021/.

Gràfic III-2.12.

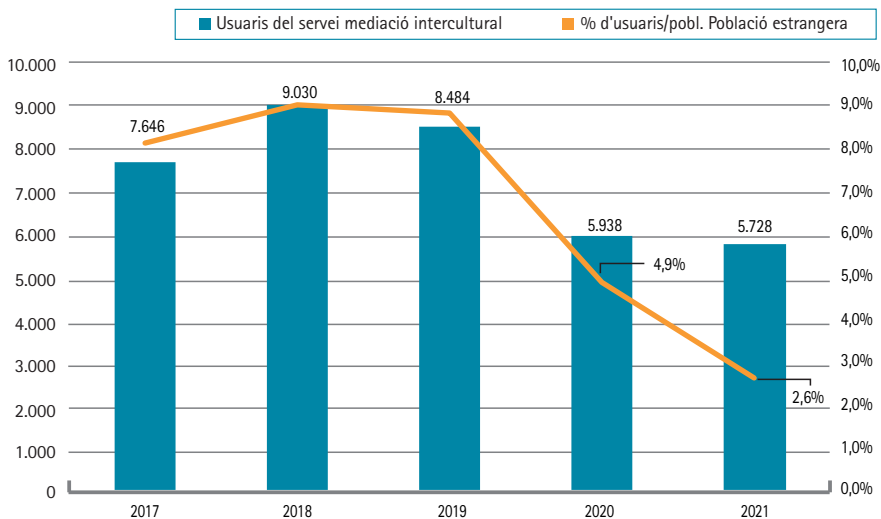
Usuaris del TAD (en nombres absoluts i en % de població) a les Illes Balears (2017-2021)

Font: Servei de planificació social. Conselleria d'Afers Socials i Esports, CAIB

Gràfic III-2.13.

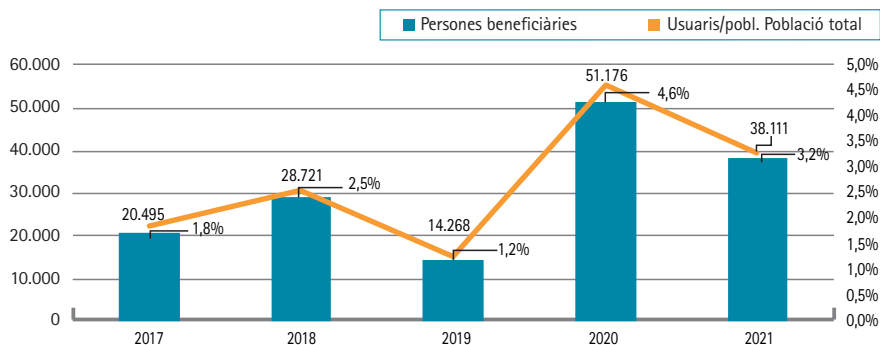
Usuaris del servei de mediació intercultural (en nombres absoluts i en % de població) a les Illes Balears (2017-2021)

Font: Servei de planificació social. Conselleria d'Afers Socials i Esports, CAIB

Gràfic III-2.14.

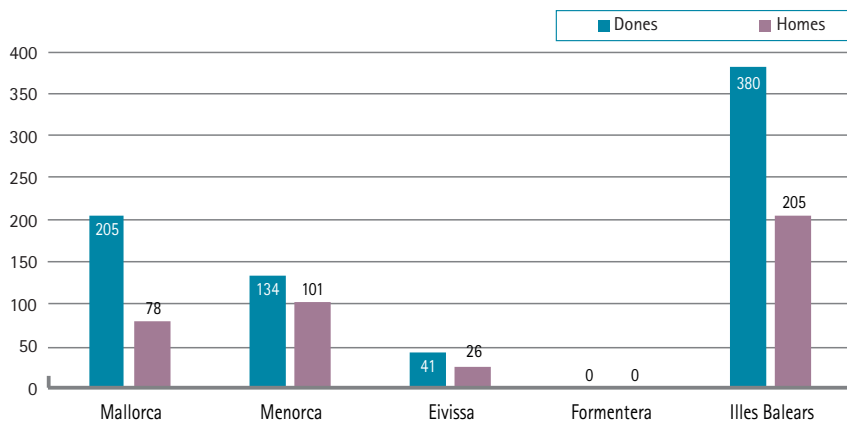
Persones beneficiàries de prestacions econòmiques (en nombres absoluts i en % de població) a les Illes Balears (2017-2021)

Font: Servei de planificació social. Conselleria d'Afers Socials i Esports, CAIB

Gràfic III-2.15.

Persones empadronades que viuen en infrahabitatsges o sense sostre (2022)

Font: Servei de planificació social. Conselleria d'Afers Socials i Esports, CAIB

QUADRE III-2.11. PERSONES AMB DISCAPACITAT ≥ 33 % , PER ILLES (2022)					
	Homes	Dones	Total	Població	Taxa de discapacitat (per 1.000 habitants)
Mallorca	20.906	21.548	42.454	914.564	46,42
Menorca	2.498	2.683	5.181	96.467	53,71
Eivissa	3.105	2.708	5.813	154.210	37,70
Formentera	150	133	283	11.418	24,79
Total	26.659	27.072	53.731	1.176.659	45,66

Font: Servei de planificació social. Conselleria d'Afers Socials i Esports, CAIB

QUADRE III-2.12. PERSONES AMB DISCAPACITAT RECONEGUDA ≥ 33 % SEGONS TIPUS DE DISCAPACITAT (2017 i 2022)					
	2017%	2022%	2017 n.absoluts	2022 n.absoluts	augment 2022-2017
Física	39,4%	38,6%	22.238	20.752	-6,7%
Sense especificar	38,1%	29,2%	21.513	15.682	-27,1%
Psíquica	14,5%	18,0%	8.170	9.678	18,5%
Múltiple	7,6%	13,4%	4.306	7.189	67,0%
Sensorial	0,4%	0,9%	232	463	99,6%

Font: Servei de planificació social. Conselleria d'Afers Socials i Esports, CAIB

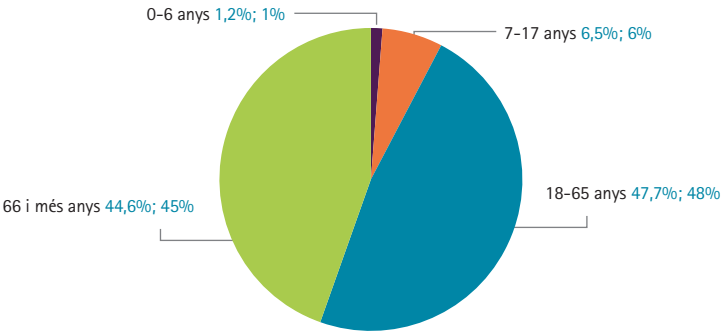
Nota: si una persona té més d'un tipus de discapacitat, apareix comptabilitzada tantes vegades com tipologia de discapacitat té diagnosticada.

Per sexe, en totes les franges d'edat la majoria dels discapacitats reconegudes corresponen a homes (67 % dels entre 0 i 6 anys, 68 % entre 7 i 17 anys, 55 % entre 18 i 65 anys i els dones només són majoria en les franges de 66 anys i més, el 56 %) (vegeu el **gràfic III-2.16**). Cal tenir present que molts estudis alerten sobre la necessària incorporació de la perspectiva de gènere en els diagnòstics de salut, ja que, en no tenir-la en compte, les dones són infradiagnosticades en relació amb els homes¹⁶.

L'INE publica anualment l'Enquesta de l'ocupació de les persones amb discapacitat. Si tenim en compte la relació amb l'ocupació de les persones amb discapacitat d'entre 16 a 64 anys, en les diferències entre les Illes Balears i Espanya destaca la proporció més alta de persones actives amb discapacitat a les Illes Balears, superior en més de 3 p. p. L'any 2014, el 37,2 % de les persones amb discapacitat a les Illes Balears eren actives, enfront del 80,4 % de les persones sense discapacitat. En canvi, s'observa un retrocés l'any 2022, en què el percentatge de persones amb discapacitat actives en el mercat de treball a les Illes Balears es redueix en 1,3 p. p., de manera que escurça la distància amb la taxa del conjunt d'Espanya (vegeu el **quadre III-2.13**).

16. Vegeu, per exemple, Velasco, S. (2008), *Recomendaciones para la práctica del enfoque de género en programas de salud*. Observatorio de Salud de la Mujer. Ministerio de Sanidad y Consumo.

Gràfic III-2.16.
Persones amb discapacitat reconeguda ≥ 33 % segons grup d'edat (2022)

Font: Servei de planificació social. Conselleria d’Afers Socials i Esports, CAIB

QUADRE III-2.13. RELACIÓ AMB L’ACTIVITAT DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT D’ENTRE 16 I 64 ANYS A LES ILLES BALEARS I ESPANYA (2014 I 2022)					
		Illes Balears		Espanya	
		P. sense discapacitat	P. amb discapacitat	P. sense discapacitat	P. amb discapacitat
2014	P. actives	80,4	37,2	77,8	33,6
	P. inactives	19,6	62,8	22,2	66,4
2022	P. actives	80,0	35,9	78,0	35,3
	P. inactives	20,0	64,1	22,0	64,7

Font: INE (2024), Empleo de las personas con discapacidad

2.3.6. DEPENDÈNCIA

Les característiques d’insularitat de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, així com la llei de capitalitat referida específicament a la ciutat de Palma (2006), condicionen l’organització competencial i les transferències de gestió entre els ens territorials: govern autonòmic, consells insulars, mancomunitats i ajuntaments.

Per això, s’estableixen convenis de col·laboració entre el Govern de les Illes Balears i els ajuntaments, segons els quals el Govern aporta el personal, i els ajuntaments, les instal·lacions per atendre les persones dependents. La Fundació d’Atenció a la Dependència és l’organisme responsable d’introduir la sol·licitud en el sistema i d’elaborar la proposta individual d’atenció. Els consells insulars són els encarregats de posar-se en contacte amb el sol·li-

citant o familiar cuidador per acordar i fer la valoració del nivell de dependència. És competència de la conselleria autonòmica responsable de la matèria —en la legislatura 2023-2027 és la Conselleria de Famílies i Afers Socials— resoldre la sol·licitud i reconèixer la prestació, que té validesa a tot l'Estat.

2.3.6.1. Característiques sociodemogràfiques

La Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència, considera tres col·lectius en situació de dependència: les persones majors de 65 anys, les persones en situació de discapacitat i el grup d'edat de 0 a 4 anys.

En l'apartat de la població de les Illes Balears es mostren les dades demogràfiques de les Illes Balears, en què es posa en relleu l'envelliment progressiu de la població, fet comú de totes les economies avançades, per la conjunció de la major esperança de vida i la baixa natalitat. En data de tancament d'aquesta memòria, encara no s'han publicat les dades del padró de 2023. Amb dades del padró de 2022, el grup de persones majors de 65 anys constitueix un 16,3 % del conjunt de la població de les Balears, i les persones de més de 85 anys, el 2,3 %. Per illes, Mallorca (16,8 %) i Menorca (17,7 %) concentren una proporció més elevada de gent gran que Eivissa (13,2 %) i Formentera (13,1 %).

Per municipis de Mallorca, les comarques que tenen taxes d'envelliment superiors al 20 %, sempre superior la femenina a la masculina, són el Pla de Mallorca (Algaida,

Costitx, Llubí, Maria de la Salut, Montuiri, Muro, Petra, Porreres, Sant Joan i Ariany), el Raiguer (Búger, Campanet i Selva), la Serra de Tramuntana (Banyalbufar, Estel·lencs, Fornalutx, Escorca, Sóller, Pollença i Valldemossa), el Migjorn (Felanitx i Santanyí) i al Llevant hi ha Artà.

En canvi, a Eivissa i Formentera no hi ha cap municipi amb una taxa d'envelliment superior al 20 %. A Menorca només es Migjorn Gran té una taxa del 20,9 %.

La població de més de 65 anys és majoritàriament femenina; aquesta proporció és superior a l'Estat, en el cas dels homes és d'un 17,7 % a Espanya i d'un 14,6 % a les Balears, i en el cas de les dones és d'un 22,2 % a l'Estat i d'un 18,1 % a les Illes.

Hi ha més dones que homes majors de 85 anys; a Espanya hi ha un 4,4 % de dones d'aquesta edat per un 2,3 % d'homes, i a les Balears, la proporció és inferior, un 3,1 % per a les dones i un 1,6 % per als homes. Per illes, aquesta proporció és semblant, però encara és més baixa per a homes i dones a Eivissa i Formentera, on la població és la menys envellida de les Illes.

2.3.6.2. Població destinatària del SAAD, PIA i prestacions reconegudes a les Illes Balears

El sistema per a l'autonomia i atenció a la dependència (SAAD) és el conjunt de serveis i prestacions econòmiques destinats a la promoció de l'autonomia personal, l'atenció i protecció a les persones en situació de dependència, a través de serveis públics i privats concertats. El SAAD

es regula per la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència. L'article 16.1 disposa: «Les prestacions i serveis establerts en aquesta Llei s'integren en la Xarxa de Serveis Socials de les respectives comunitats autònomes en l'àmbit de les competències que aquestes tenen assumides. La xarxa de centres estarà formada pels centres públics de les comunitats autònomes, de les entitats locals, els centres de referència estatal per a la promoció de l'autonomia personal i per a l'atenció i cura de situacions de dependència, així com els privats concertats degudament acreditats.»

Els costos directes del SAAD estimats per a la gestió de les prestacions i serveis durant l'any 2023 van ser de 171,5 milions d'euros, dels quals el 44,1 % van anar a compte de la CAIB, el 41,2 % de l'Administració General de l'Estat i el 14,7 % dels usuaris. Quant a la despesa pública feta per les administracions públiques, la CAIB aporta el 52 %, i l'Administració General de l'Estat, el 48 %.

El 2023, desset anys després de l'entrada en el SAAD, encara no s'ha consolidat l'atenció a les persones destinatàries d'aquest dret i algunes encara estan en espera de ser reconegudes. L'any 2023 la xifra de beneficiaris del SAAD amb dret a prestació a les Balears ha augmentat en 3.859 persones, fet que és una diferència respecte de l'any anterior del 13,1 %, molt per sobre del 5,1 % espanyol. Igualment, el nombre de les persones ateses, 29.233, han augmentat en un 11,6 %, mentre que en el conjunt de l'Estat l'augmentat ha estat del 7,5 %. Per contra, el nombre de

persones desateses, que estan als llimbs, va augmentar en 824 persones (+25,0 %). Hi ha, així, 4.117 persones als llimbs el 2023, amb una taxa del 12,3 %, superior a la mitjana nacional del 9,9 %. Entre desembre de 2022 i novembre de 2023, 1.072 persones van morir a les Balears en llista d'espera sense poder ser ateses¹⁷ (vegeu el [quadre III-2.14](#)).

En data de desembre de 2023, el 41 % de les persones dependents tenen reconegut el grau 1, el 41,4 %; el 33,2 %, el grau 2, i el 25,4 %, el grau 3. Pel que fa al nombre de places amb residència, han augmentat un 2,8 % respecte de l'any anterior, un 3,2 % les places en centres de dia i un 9,9 % les hores mensuals de prestació de servei d'ajuda a domicili (vegeu el [quadre III-2.15](#)).

El SAAD el 2023 va generar només 20 nous llocs de treball a les Balears, un total de 3.658. A les Balears, hi ha una taxa de 24,4 ocupacions per milió d'euros de despesa pública enfront dels 40,4 que es generen de mitjana a Espanya. La taxa de generació d'ocupació a les Balears en dependència continua sent de les més baixes de l'Estat, a conseqüència de l'ús massiu en un 84,6 % de prestacions de nul o molt baix impacte en l'ocupació. D'aquesta manera, l'ocupació a les Balears continua sent un 40,2 % inferior a la mitjana nacional i és molt difícil que assoleixi uns nivells òptims si continua disposant de prestacions generadores d'ocupació amb nivells d'incidència tan baixos com l'ajuda a domicili del 4,3 % (mitjana nacional del 24,4 %) o

17. XXIV Dictamen del Observatorio Estatal de la Dependencia. Disponible a: <https://directoresociales.com/xxiv-dictamen-del-observatorio-estatal-de-la-dependencia/>.

atenció residencial del 6,1 % (mitjana nacional del 12,9 %).

2.3.6.3. La Xarxa Pública d'Atenció a la Dependència

L'any 2010, mitjançant l'aprovació del Decret 83/2010 i en aplicació de la Llei 39/2006, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència (LAPAD), el Govern de les Illes Balears crea la Xarxa Pública d'Atenció a la Dependència de les Illes Balears (XPAD).

La XPAD està integrada pels centres i serveis públics de titularitat del Govern de la CAIB; dels consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera; de les entitats locals de les Illes Balears, i dels centres privats concertats amb les institucions públiques.

L'any 2022, hi ha un total de 3.856 places a les Illes Balears, el 70 % a residències i la resta a centres de dia. A Formentera, en canvi, només hi ha places en centres de dia (vegeu el [quadre III-2.16](#)).

2.3.7. SEGURETAT SOCIAL, SISTEMA DE PENSIONS I PREVISIÓ SOCIAL COMPLEMENTÀRIA

La Seguretat Social, en el conjunt de l'Estat, va tancar l'exercici de 2022 amb un dèficit de 7.160 milions d'euros, equivalent al 0,5 % del PIB, el nivell més baix des de 2011. Principalment, el descens ve pel saldo positiu del SEPE, gràcies al descens de la despesa en prestacions associades a la pandèmia i al favorable comportament del mercat laboral.

2.3.7.1. Bases de cotització

La base de cotització és l'import sobre el qual es calculen les cotitzacions a la Seguretat Social dels treballadors. Aquest import inclou el salari brut i altres remuneracions que es reben de manera periòdica, com pagues extres, hores extraordinàries i altres conceptes salarials. La base de cotització és fonamental per determinar les contribucions que tant l'empleat com l'ocupador han de fer al sistema de Seguretat Social.

Això no obstant, no només determina l'import de les cotitzacions que s'han d'aportar al sistema de Seguretat Social, sinó que també afecta directament les prestacions i beneficis que un treballador pot rebre en diverses situacions, com per exemple les prestacions per incapacitat temporal, maternitat i paternitat, atur, prestacions per incapacitat permanent, jubilació i viduitat i orfandat.

En data de desembre de 2023, la base mitjana de cotització a les Illes Balears va ser de 2.185,4 euros, un 1 % a la mitjana espanyola. La base de cotització de les dones és un 6,4 % inferior a la dels homes a les Balears, mentre que en el conjunt d'Espanya aquesta diferència és del 14 % (vegeu el [quadre III-2.17](#)).

2.3.7.2. Pensions mitjanes

Si tenim en compte les pensions mitjanes per règim i classe de pensió, en data de 31 de desembre de 2023 la pensió mitjana a les Balears és lleugerament inferior a la del conjunt d'Espanya. Les pensions més elevades són les de viduitat i jubilació, mentre que la més baixa és la d'orfandat (vegeu el [quadre III-2.18](#)).

QUADRE III-2.14. DADES BÀSIQUES DEL SISTEMA D'ATENCIÓ A LA DEPENDÈNCIA (2023)			
Evolució Illes Balears			Variació Espanya
Sol·licituds	Sol·licituds 31/12/2022	39.461	
	Sol·licituds 31/12/2023	45.584	
	Dif. anual (absoluts)	4.123	
	Dif. anual (%)	10,4%	4,0%
Persones valorades	Persones valorades a 31/12/2022	36020	
	Persones valorades a 31/12/2023	40725	
	Dif. anual (absoluts)	4705	
	Dif. anual (%)	13,1%	5,1%
Persones amb dret	Persones amb dret a prestació a 31/12/2022	29491	
	Persones amb dret a prestació a 31/12/2023	33350	
	Dif. anual (absoluts)	3859	
	Dif. anual (%)	13,1%	5,1%
Persones ateses	Persones ateses a 31/12/2022	26198	
	Persones ateses a 31/12/2023	29233	
	Dif. anual (absoluts)	3035	
	Dif. anual (%)	11,6%	7,5%
Serveis entregats	Persones que ben prestació per cura familiar a 31/12/2022	23007	
	Persones que reben prestació per cura familiar a 31/12/2023	26115	
	Dif. anual (absoluts)	3108	
	Dif. anual (%)	13,5%	11,4%
Persones ateses per cuidadors familiars	Persones que ben prestació per cura familiar a 31/12/2022	19035	
	Persones que reben prestació per cura familiar a 31/12/2023	21864	
	Dif. anual (absoluts)	2829	
	Dif. anual (%)	14,9%	8,0%

Font: Elaboració pròpia a partir del XXIV Dictàmen de l'Observatori de la Dependència (2024)

QUADRE III-2.15. NOMBRE DE PERSONES SEGONS EL GRAU DE DEPENDÈNCIA, PLACES DE RESIDÈNCIA, CENTRES DE DIA I HORES DE SAD A LES ILLES BALEARS (2022-2023)			
	Desembre 2022	Desembre 2023	Dif. % 23/22
Nombre de persones amb dependència	29.690	33.458	12,7%
Nombre de persones amb dependència grau 1	11.870	13.863	16,8%

continua

	Desembre 2022	Desembre 2023	Dif. % 23/22
Nombre de persones amb dependència grau 2	9.966	11.099	11,4%
Nombre de persones amb dependència grau 3	7.854	8.496	8,2%
Nombre de persones amb plaça de residència	2.963	3.047	2,8%
Nombre de persones amb plaça de centre de dia	1.998	2.062	3,2%
Hores mensuals de prestació de servei d'ajuda a domicili	49.089	53.949	9,9%

Font: Servei de planificació social. Conselleria d'Afers Socials i Esports, CAIB

QUADRE III-2.16. PLACES DE LA XARXA PÚBLICA ATENCIÓ A LA DEPENDÈNCIA (XPAD), PER ILLES (2021-2022)				
	Residències		Centres de dia	
	2021	2022	2021	2022
Mallorca	2.102	2.207	796	801
Menorca	256	288	149	149
Eivissa	310	321	60	60
Formentera	0	0	30	30
Illes Balears	2.696	2.816	1.035	1.040

Font: Servei de planificació social. Conselleria d'Afers Socials i Esports, CAIB

Si tenim en compte les pensions mitjanes de les noves altes del 2023, són més elevades que les pensions mitjanes. Les Illes Balears són la sisena comunitat autònoma amb una pensió mitjana de les altes més baixa, un 10,9 % inferior a la mitjana espanyola (vegeu el [quadre III-2.19](#)).

2.3.7.3. Evolució del nombre de pensionistes

Percentualment, hi ha hagut poca variació quant a la proporció de pensions per tipus sobre el total en els darrers deu anys. Les pensions majoritàries, en més del 60 %, són les de jubilació (vegeu el [gràfic III-2.17](#)).

2.3.7.4. Les pensions de jubilació

Donant compte de l'envelliment progressiu de la població, des de l'any 2013 han augmentat en un 12,2 % les persones que cobren pensió de jubilació, i en un 41,2 % des de 2005 (vegeu el [gràfic III-2.18](#)). De fet, en només un any, el nombre de pensionistes ha augmentat en quasi un 2 % a les Balears, un 17,4 % en els deu darrers anys i un 29,3 %, 38.461 persones, en els darrers 15 anys. Així, són la tercera comunitat autònoma amb un creixement relatiu més elevat, després de les Canàries i la Comunitat de Madrid (vegeu el [quadre III-2.20](#)).

Quadre III-2.17. Cotitzants (Persona Física) i Base Mitjana de Cotització, per Comunitat Autònoma i Sexe (Desembre de 2023)						
Comunitat autònoma	Dones		Homes		Total	
	Cotitzants	Base mitjana de cotització	Cotitzants	Base mitjana de cotització	Cotitzants	Base mitjana de cotització
País Basc	385.873	2.380,8	414.075	2.752,5	799.948	2.573,2
Navarra	115.884	2.194,6	127.642	2.600,5	243.526	2.407,3
Comunitat de Madrid	1.470.153	2.226,7	1.609.139	2.569,7	3.079.292	2.406,0
Catalunya	1.466.118	2.144,7	1.550.967	2.491,3	3.017.085	2.322,9
Ceuta	9.243	2.134,3	10.048	2.329,3	19.291	2.235,9
Illes Balears	173.684	2.110,2	188.109	2.254,9	361.793	2.185,4
Total Espanya	7.859.096	1.993,5	8.369.861	2.316,2	16.228.957	2.160,0
Astúries	148.796	1.906,4	147.952	2.376,6	296.748	2.140,9
Melilla	9.421	2.099,7	9.284	2.154,6	18.705	2.126,9
Aragó	230.976	1.915,1	250.942	2.311,5	481.918	2.121,5
La Rioja	52.607	1.905,7	51.499	2.235,4	104.106	2.068,8
Cantàbria	88.378	1.873,9	90.388	2.252,8	178.766	2.065,5
Catella i Lleó	362.571	1.842,2	371.187	2.186,1	733.758	2.016,2
Galícia	406.646	1.858,6	400.421	2.162,6	807.067	2.009,4
Comunitat Valenciana	807.187	1.828,4	851.651	2.136,6	1.658.838	1.986,6
Castella-la Manxa	267.907	1.810,5	307.082	2.096,7	574.989	1.963,4
Regió de Múrcia	210.441	1.792,5	242.287	2.080,9	452.728	1.946,8
Andalusia	1.144.298	1.748,0	1.233.105	2.076,1	2.377.403	1.918,2
Canàries	371.263	1.836,1	373.134	1.933,3	744.397	1.884,8
Extremadura	137.650	1.702,9	140.949	1.926,6	278.599	1.816,1

Font: eSTADISS
Nota: Estan exclosos el sistema especial de treballadors per compte aliè agraris, el sistema especial de treballadors de la llar i el règim especial d'artistes.

**QUADRE III-2.18. PENSIONS MITJANES PER RÈGIMS I CLASSES DE PENSIONS, A LES ILLES BALEARS I ESPANYA
(A DATA DE 31 DE DESEMBRE DE 2023)**

	Incapacitat permanent		Jubilació		Viduïtat	
	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya
General	712,1	728,5	745,2	766,1	764,9	764,9
Autònoms	711,8	741,5	746,4	777,4	759,8	771,5
Agrari compte d'altri	--	--	--	--	--	--
Agrari compte propi	--	--	--	--	--	--
Treballadors de la mar	732,6	739,3	779,6	765,7	773,2	754,9
Mineria del carbó	--	730,7	905,2	637,7	780,0	737,8
Treballadors de la llar	--	--	--	--	--	--
Accidents de treball	930,8	865,1	849,9	852,0	798,8	800,3
Malalties professionals	724,6	814,0	797,6	861,1	796,8	784,9
SOVI	--	--	--	380,0	--	430,1
Tots els règims	713,1	732,1	746,3	769,8	763,9	767,2

	Orfandat		Favor familiar		Totes les pensions	
	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya
General	383,2	424,0	541,4	491,2	722,8	737,0
Autònoms	350,4	429,9	522,9	527,6	723,5	748,6
Agrari compte d'altri	--	--	--	--	--	--
Agrari compte propi	--	--	--	--	--	--
Treballadors de la mar	420,1	550,3	--	449,6	751,9	736,8
Mineria del carbó	786,1	754,5	--	494,0	801,9	718,4
Treballadors de la llar	--	--	--	--	--	--
Accidents de treball	336,2	429,8	--	511,6	772,0	781,0
Malalties professionals	240,4	679,7	--	531,7	756,5	788,2
SOVI	--	--	--	--	--	382,4
Tots els règims	372,7	428,7	536,1	504,2	723,8	740,8

Font: eSTADISS

QUADRE III-2.19. PENSIÓ MITJANA DE LES ALTES DE PENSIONS A LES ILLES BALEARS (2023)

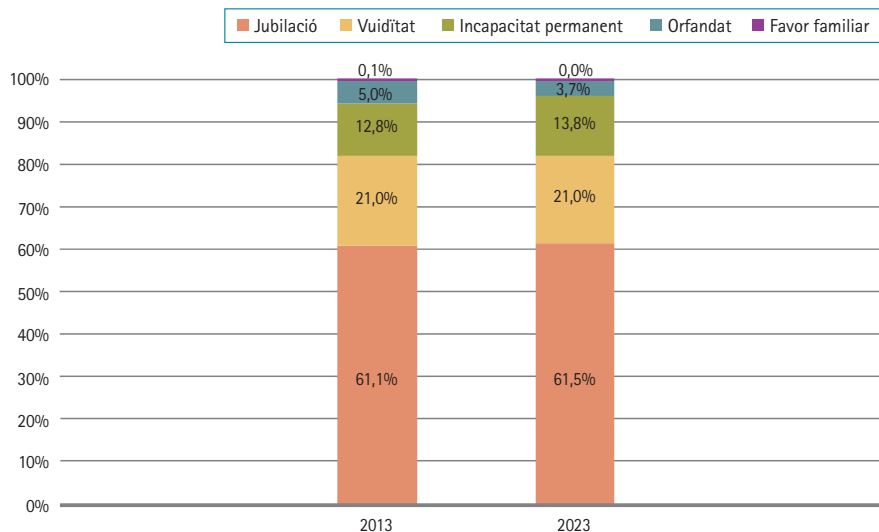
	Incapacitat permanent	Jubilació	Viduitat	Orfandat	Favor familiar	Totes les pensions
País Basc	1.272,7	1.801,1	1.108,9	511,9	929,4	1.576,0
Navarra	1.235,1	1.660,1	974,2	408,0	703,9	1.489,8
Madrid	1.079,2	1.704,5	1.010,0	426,0	890,4	1.477,3
Astúries	1.092,0	1.651,8	1.053,9	412,8	669,0	1.408,8
Aragó	1.009,7	1.551,0	900,1	382,4	507,5	1.360,0
Catalunya	1.116,7	1.560,5	912,3	394,1	848,3	1.351,8
Cantàbria	1.023,6	1.534,0	962,7	397,9	911,3	1.333,5
La Rioja	1.097,1	1.485,1	828,9	390,0	239,5	1.316,1
Total Espanya	1.020,4	1.505,2	890,8	374,9	601,0	1.278,9
Castella i Lleó	971,6	1.463,3	878,7	409,8	860,9	1.275,4
Melilla	1.232,7	1.437,0	873,8	224,4	--	1.220,1
C. Valenciana	1.069,2	1.393,1	820,8	355,3	638,1	1.193,9
Castella-la Manxa	926,1	1.402,8	884,7	315,2	594,6	1.177,7
Andalusia	947,2	1.386,9	829,8	322,8	519,7	1.146,9
Illes Balears	1.004,6	1.283,1	855,7	315,0	--	1.139,7
Canàries	991,1	1.340,1	873,4	387,1	458,3	1.105,7
Múrcia	979,3	1.321,4	804,2	382,4	424,3	1.093,8
Extremadura	894,0	1.277,4	784,4	315,9	312,3	1.083,8
Galícia	900,8	1.302,1	746,1	345,5	616,9	1.067,4
Ceuta	853,9	1.447,5	771,5	265,9	453,7	965,5

Font: eSTADISS

Per trams, hi ha una proporció superior a les Illes Balears (52,5 %) que a Espanya (51,5 %) de pensionistes que cobren una pensió de jubilació inferior a l'SMI. També hi ha una proporció inferior en 1.4 p. p. de

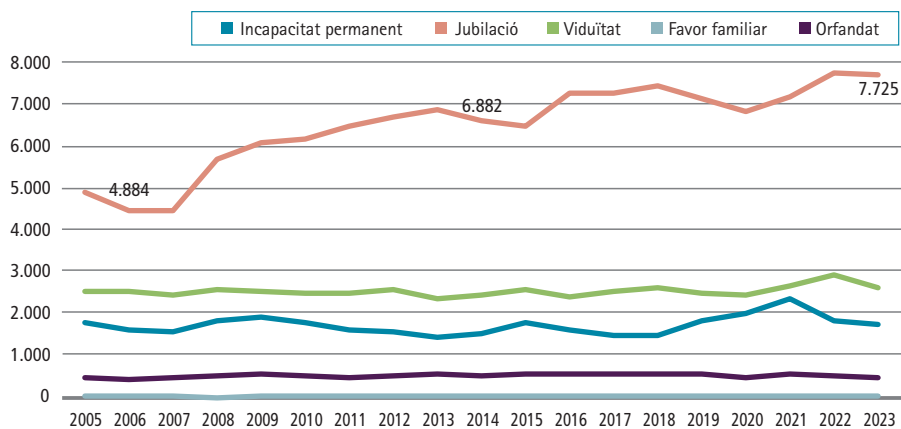
pensionistes que cobren la pensió màxima. Les pensions inferiors a l'SMI de les dones superen en quasi un 20 % les dels homes (vegeu el [quadre III-2.21](#)).

Gràfic III-2.17.
Altes de pensions, per tipus, a les Illes Balears (2013 i 2023)

Font: eSTADISS

Gràfic III-2.18.
Evolució de les altes de pensions a les Illes Balears (2005-2023)

Font: Elaboració pròpia a parti d'Estadiss

Quadre III-2.20. Evolució del nombre de pensionistes, per comunitat autònoma										
CCAA	Evolució en el darrer any				Evolució en els darrers 10 anys				Evolució en els darrers 15 anys	
	Pensionistes a abril de 2024	Pensionistes a abril de 2023	Variació absoluta	Variació relativa	Pensionistes a abril de 2014	Variació absoluta	Variació relativa	Pensionistes a abril de 2009	Variació absoluta	Variació relativa
Canàries	335.391	327.638	7.753	2,4%	264.680	70.711	26,7%	231.430	103.961	44,9%
Comunitat de Madrid	1.141.904	1.123.585	18.319	1,6%	980.102	161.802	16,5%	867.787	274.117	31,6%
Illes Balears	184.590	181.211	3.379	1,9%	157.278	27.312	17,4%	142.750	41.840	29,3%
Melilla	8.291	8.099	192	2,4%	7.030	1.261	17,9%	6.544	1.747	26,7%
Andalusia	1.507.707	1.484.823	22.884	1,5%	1.343.038	164.669	12,3%	1.245.997	261.710	21,0%
Comunitat Foral de Navarra	131.835	130.589	1.246	1,0%	118.055	13.780	11,7%	109.151	22.684	20,8%
Comunitat Valenciana	938.859	927.285	11.574	1,2%	847.294	91.565	10,8%	778.158	160.701	20,7%
Ceuta	8.661	8.544	117	1,4%	7.669	992	12,9%	7.218	1.443	20,0%
Regió de Múrcia	236.607	232.762	3.845	1,7%	214.044	22.563	10,5%	197.196	39.411	20,0%
Total Espanya	9.187.187	9.082.603	104.584	1,2%	8.339.738	847.449	10,2%	7.736.581	1.450.606	18,7%
País Basc	521.364	517.942	3.422	0,7%	475.786	45.578	9,6%	443.633	77.731	17,5%
Catalunya	1.567.716	1.556.500	11.216	0,7%	1.452.766	114.950	7,9%	1.339.568	228.148	17,0%
La Rioja	66.498	65.795	703	1,1%	60.696	5.802	9,6%	57.305	9.193	16,0%
Castella-la Manxa	369.833	364.532	5.301	1,5%	340.542	29.291	8,6%	320.106	49.727	15,5%
Extremadura	221.772	218.558	3.214	1,5%	203.836	17.936	8,8%	193.884	27.888	14,4%
Cantàbria	131.653	130.570	1.083	0,8%	121.366	10.287	8,5%	115.115	16.538	14,4%
Aragó	283.749	281.803	1.946	0,7%	269.220	14.529	5,4%	256.071	27.678	10,8%
Galícia	687.235	682.739	4.496	0,7%	656.536	30.699	4,7%	627.529	59.706	9,5%
Castella i Lleó	572.445	568.872	3.573	0,6%	550.519	21.926	4,0%	533.556	38.889	7,3%
Principat d'Astúries	271.077	270.756	321	0,1%	269.281	1.796	0,7%	263.583	7.494	2,8%

Font: Estadiss

QUADRE III-2.21. PENSIONISTES PER TRAMS DE QUANTIA A 1 D'ABRIL DE 2024 PER SEXE									
	Total			Dones			Homes		
	En import inferior a l'SMI vigent	Entre l'SMI i pensió màxima	En pensió màxima o superior	En import inferior al SMI vigent	Entre l'SMI i pensió màxima	En pensió màxima o superior	En import inferior a l'SMI vigent	Entre l'SMI i pensió màxima	En pensió màxima o superior
Extremadura	70,7%	26,9%	2,4%	76,0%	22,2%	1,8%	66,1%	30,9%	2,9%
Andalusia	62,3%	34,1%	3,6%	70,7%	27,2%	2,1%	54,1%	40,8%	5,1%
Castella-la Manxa	62,3%	34,7%	3,1%	72,7%	25,3%	2,0%	54,0%	42,0%	4,0%
Canàries	61,8%	34,6%	3,5%	68,0%	29,4%	2,6%	56,0%	39,5%	4,4%
Regió de Múrcia	60,9%	35,3%	3,8%	70,9%	26,8%	2,3%	51,5%	43,2%	5,2%
Melilla	58,6%	35,3%	6,1%	64,3%	31,3%	4,4%	53,0%	39,3%	7,7%
Comunitat Valenciana	56,8%	39,2%	3,9%	67,5%	30,0%	2,4%	46,3%	48,3%	5,4%
Castella i Lleó	53,0%	41,8%	5,2%	63,7%	33,5%	2,8%	43,6%	49,0%	7,4%
Ceuta	53,0%	41,8%	5,2%	61,4%	35,2%	3,4%	44,3%	48,6%	7,2%
Illes Balears	52,5%	43,5%	4,0%	61,2%	36,3%	2,6%	43,5%	51,0%	5,5%
Total Espanya	51,5%	43,1%	5,4%	61,5%	35,3%	3,2%	41,8%	50,7%	7,5%
La Rioja	49,9%	46,1%	4,0%	62,4%	34,9%	2,6%	38,2%	56,4%	5,4%
Cantàbria	44,9%	49,2%	6,0%	56,8%	40,0%	3,2%	33,7%	57,8%	8,5%
Catalunya	43,9%	50,4%	5,6%	54,5%	41,8%	3,7%	32,5%	59,7%	7,7%
Comunitat de Madrid	39,9%	51,5%	8,5%	50,1%	44,3%	5,6%	29,2%	59,1%	11,7%
Principat d'Astúries	38,9%	50,6%	10,4%	52,2%	44,6%	3,2%	26,8%	56,2%	17,1%
Comunitat Foral de Navarra	38,7%	54,8%	6,5%	52,6%	43,5%	3,9%	25,8%	65,4%	8,9%
País Basc	32,2%	57,9%	9,9%	44,0%	50,3%	5,7%	20,9%	65,1%	14,0%

Font: Estadiss

3

SALUT, QUALITAT DE VIDA I SERVEIS SANITARIS

3.1.

INTRODUCCIÓ

El sistema nacional de salut integra totes les funcions i prestacions sanitàries per donar compliment al dret a la protecció de la salut de les persones que estableix la Constitució. Aquest dret s'expressa en el territori insular a través de les estructures sanitàries (centres —amb internament i sense—, establiments i serveis sanitaris) que presten d'una manera més propera l'atenció a la població resident (1.232.000 persones) i als 18 milions de ciutadans europeus o d'altres continents que ens visiten anualment.

El sistema s'enfronta a reptes ineludibles, com l'atenció a problemes de salut associats a la longevitat de la població, dèficit de professionals, a l'increment de malalties cròniques i problemes de salut mental, o als canvis en els estils de vida, entre d'altres, que marquen la necessària planificació d'aquest àmbit.

Els desafiaments en salut impliquen afrontar la promoció i prevenció com a pilar de la salut pública, amb mirades integrals que contribueixin a promoure una millor salut i qualitat de vida, de tal manera que es visqui més anys i amb més qualitat de vida. El sistema de salut

es finança principalment mitjançant impostos per garantir la vocació universal de les prestacions preventives i assistencials, amb extensió dels serveis a tota la població i, a les Illes Balears, una part molt important i significativa de la població resident adquireix assegurances privades de salut. De tots aquests temes tractarem en aquest informe, un any més i fidels a la cita.

3.2.

RECURSOS

3.2.1. ESTRUCTURALS, CENTRES, SERVEIS I ESTABLIMENTS

Són competència de la Conselleria de Salut i Consum les diferents autoritzacions sanitàries, tant de funcionament com de modificació, referents als centres, serveis i establiments sanitaris a la nostra comunitat autònoma.

Segons les dades del registre de centres, serveis i establiments sanitaris de les Illes Balears —replicats en el registre nacional de centres—, en data del 31 de desembre del 2023 hi havia 3.473 recursos sanitaris autoritzats (vegeu el **quadre III 3.1**).

Quadre III-3.1. Centres, serveis i establiments sanitaris de les Illes Balears (2023)										
	Tipus de centre, servei, establiment	Autoritzats	Per illes				Per titularitat			
			Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Public	Privat		
Biobancs	B.1	Biobancs de tumors	1	1	0	0	1	1		
	B.2	Altres biobancs	3	3	0	0	0	1		
Centres amb internament (hospitals)	C.1.1	Hospitals generals	19	13	3	2	1	7		
	C.1.2	Hospitals especialitzats	1	0	0	1	0	1		
	C.1.3	Hospitals de mitja i llarga estada	5	5	0	0	0	2		
	C.1.4	Hospitals de salut mental i tractament de toxicomànies	1	1	0	0	0	1		
	C.2.1	Consultes mèdiques	203	147	20	35	1			
Centres ambulatoris	C.2.2	Consultes d'altres professionals sanitaris	334	267	40	25	2			
	C.2.3.1	Centres de salut	54	42	5	6	1	54		
	C.2.3.2	Unitats bàsiques de salut	99	83	6	10	0	99		
	C.2.4	Centres polivalents	307	229	17	57	4			
	C.2.5.1	Clíniques dentals	458	370	32	54	2			
	C.2.5.10	Centres de reconeixements	71	56	8	6	1			
	C.2.5.2	Centres de reproducció humana assistida	7	5	1	1	0			
	C.2.5.3	Centres d'interrupció voluntària de l'embaràs	3	3	0	0	0			
	C.2.5.5	Centres de diàlisi	6	6	0	0	0			
	C.2.5.6.1	Centres de diagnòstic per la imatge	18	15	2	1	0			
	C.2.5.6.2	Laboratori d'anàlisis clíniques	39	30	2	7	0			
	C.2.5.7	Unitats mòbils d'assistència sanitària	30	23	1	5	1			
	C.2.5.8	Centres de transfusió	3	1	1	1	0	3		
	C.2.5.9	Bancs de teixits	1	1	0	0	0	1		
	C.2.5.90.1	Mútues d'accidents de treball i malalties professionals de la Seguretat Social (MATMPSS)	26	17	4	5	0	26		
	C.2.5.90.2	Centres especialitzats en medicina estètica	44	38	0	6	0			
	C.2.5.90.3	Centres especialitzats en fisioteràpia i rehabilitació	55	39	7	9	0			
	C.2.5.90.4	Altres centres especialitzats	224	172	24	26	2	2		
	C.2.90.1	Proveïdors d'assistència sanitària domiciliària	260	195	27	37	1			
	C.2.90.2	Altres proveïdors d'assistència sanitària	9	6	1	2	0			

continua

	Tipus de centre, servei, establiment	Autoritzats	Per illes				Per titularitat	
			Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Public	Privat
Serveis sanitaris en una organització no sanitària	C.3.1	Serveis sanitaris a empreses de prevenció de riscos laborals	64	9	6	1	5	75
	C.3.2	Serveis sanitaris en centres sociosanitaris	21	0	3	0	7	17
	C.3.3	Serveis sanitaris en centres ludicoesportius i balnearis	10	1	1	0		12
	C.3.4	Serveis sanitaris en centres penitenciaris	2	1	1	0	4	
	C.3.5	Serveis sanitaris en centres d'atenció a drogodependències/ addiccions	12	2	2	0	11	5
	C.3.6	Serveis sanitaris a empreses	1	0	0	0		1
	C.3.7	Altres serveis sanitaris integrats en una organització no sanitària	58	5	6	0	6	63
Establiments	E.3	Òptiques	137	18	13	1		169
	E.4	Ortopèdies	17	2	0	0		19
	E.5	Establiments d'audiopròtesis	65	14	8	1		88
AMB	AMB	Ambulàncies	188	22	44	3	183	74
FAR	FAR	Farmàcies	363	41	45	4		453
TOTAL			2.706	316	425	26	414	3.059

Font: Registre de centres, serveis i establiments sanitaris de les Illes Balears i registre nacional 2023

3.2.2. CENTRES HOSPITALARIS

Les Balears disposen de 25 hospitals, 10 dels quals (40 %) són de dependència pública i 15 (60 %) de titularitat privada (vegeu el [quadre III-3.2](#)).

El nombre d'hospitals públics no s'ha modificat en els darrers anys. L'IB-Salut gestiona actualment deu (40 %) hospitals (set d'aguts, dos de mitjana i llarga estada i un de psiquiàtric). La mútua d'accidents de treball gestiona una clínica de 40 llits.

La xarxa privada gestiona 1.432 llits i atenen bàsicament pacients aguts. Els 14 hospitals privats suposen el 36,3 % de l'oferta de llits de les Balears.

Per illes, Mallorca concentra 19 hospitals, 12 dels quals són a la capital; Menorca té tres hospitals autoritzats; Eivissa en té dos, i Formentera té un hospital públic.

3.2.3. ALTA TECNOLOGIA I FINALITAT ASSISTENCIAL

Avui dia, hi ha 3.986 llits hospitalaris instal·lats als 25 centres amb internament autoritzats. La finalitat assistencial dels hospitals públics bàsicament és d'atenció general, amb 2.253 llits, als quals cal afegir 141 llits en centres de mitjana i llarga estada a Mallorca, i l'hospital psiquiàtric, amb 120. La finalitat assistencial dels centres privats també és de tipus general o medicoquirúrgica, perquè la major part del seu pressupost assistencial es destina a aquesta activitat.

La dotació dels equips d'alta tecnologia dels hospitals de les Illes Balears és de 582

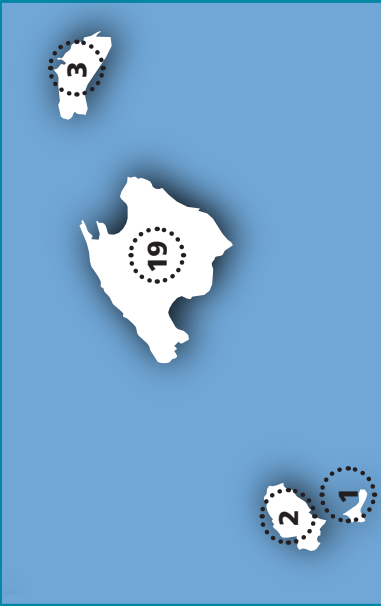
equips, dels quals 391 (67,2 %) pertanyen al sistema públic i 191 (32,8 %) a la xarxa privada (vegeu els [quadres III-3.3](#) i [III-3.4](#)).

3.2.4. PROFESSIONALS

Als centres de salut d'atenció primària hi treballen 2.665 professionals sanitaris (personal mèdic i d'infermeria i altres professionals). No es disposa d'informació sobre l'ocupació que es genera a la resta de centres i establiments sanitaris sense internament.

Tanmateix, el sistema d'atenció especialitzada proporciona ocupació a 19.205 professionals, dels quals 13.763 (72 %) ho fan en el sistema públic. En el sistema privat d'atenció especialitzada, hi treballen 5.442 professionals (un 28 % del total). Cal remarcar que els models de vinculació dels metges especialistes són molt diferents en els dos àmbits assistencials: en el sistema privat el 77 % dels especialistes no estan vinculats amb l'hospital (són metges col·laboradors), mentre que aquesta figura és pràcticament inexistent en els hospitals públics (vegeu el [gràfic III-3.1](#)).

Entre els professionals sanitaris, cal distingir entre el personal vinculat (personal amb estatut de pertinença o amb relació contractual amb els centres), el personal col·laborador i els metges interns residents. El personal sanitari vinculat a les Illes Balears durant l'any 2022 són 17.967, en què 13.749 professionals pertanyen a la xarxa pública i 4.218 a la xarxa privada. D'altra banda, el personal col·laborador està representat per 1.238 professionals amb algun tipus de presència en els centres, els quals aconsegueixen l'activitat majoritàriament en el sector privat (99 %).

QUADRE III-3.2. HOSPITALS A LES ILLES BALEARS (2023)										
			Dependència patrimonial					Total hospitals	Total llits hospitalaris	% de llits instal·lats
			Seguretat Social	Comunitat Autònoma	Consell	Mútues d'accidents de treball i malalties professionals	Privats			
Dependència funcional	IB-Salut	Sistema Nacional de Salut						7	2.253	57,1
		Comunitat Autònoma						3	261	6,6
		Consell						0	0	0,0
		Mútues d'accidents de treball i malalties professionals						1	40	1,0
		Privats						14	1.432	36,3
			Total hospitals	4	4	2	1	14	25	100
			Llits hospitalaris	1.925	430	159	40	1.432	3.986	
			% de llits instal·lats	48,8	10,9	4,0	1,0	36,3		

Font: Elaboració pròpia a partir del CNH 2024 i del Registre de centres, serveis i establiments sanitaris de les Illes Balears 2023
El Consell d'Eivissa té a càrrec seu un hospital residència que és en el catàleg de residències per a gent gran.

QUADRE III-3.3. DOTACIÓ DELS EQUIPS D'ALTA TECNOLOGIA DELS HOSPITALS DE LES ILLES BALEARS PER FINALITAT ASSISTENCIAL I DEPENDÈNCIA (2023)				
	Total	Públics	Privats	% públic
Llits instal·lats	3.986	2.554	1.432	64,1
Alta tecnologia	582	391	191	67,2
ALI	4	3	1	75,0
ASD	9	4	5	44,4
BRA	2	1	1	50,0
DO	12	4	8	33,3
DIAL	194	152	42	21,6
TAC	25	14	11	44,0
PET	2	1	1	50,0
RM	28	11	17	60,7
GAM	3	2	1	33,3
LIT	6	2	4	66,7
MAMOS	22	11	11	50,0
NEU	5	2	3	40,0
SPECT	4	2	2	50,0
RVMI	257	178	79	69,3
HEM	9	4	5	44,4

Font: Elaboració pròpia a partir del CNH 2024

ALI (accelerador de partícules), ASD (angiografia per sostracció digital), BRA (equips de braquiteràpia, DO (densitòmetres ossis), DIAL (equips d'hemodiàlisi), TAC (tomografia axial computeritzada), PET (tomografia per emissió de positrons), RM (ressonància magnètica), GAM (càmera gamma), LIT (litotrícia extracorpòria per ones de xoc), MAMOS (mamògraf), NEU (neuronavegador), SPECT (tomografia per emissió de fotons), RVMI (respiradors de ventilació mecànica invasiva), HEM (sales d'hemodinàmica).

Per la seva importància crítica, des de l'any 2007 el Ministeri de Sanitat duu a terme estudis periòdics per conèixer la relació oferta-necessitat de metges especialistes a Espanya. El darrer s'ha publicat el 2022, es titula *Oferta i necessitat de metges especialistes a Espanya (2021-2035)* i es pot consultar a la Memòria del CES publicada el 2022. En aquest sentit, presentam l'evolució dels professionals mèdics col·legiats a les Balears i d'algunes especialitats recollides al SIAE i al SIAP des del 2016 (vegeu els quadres III-3.5. i III-3.6).

3.2.5. ACTIVITAT

Les principals dades d'activitat d'atenció especialitzada del 2022, tant d'àmbit públic com privat, estan classificades per àrees: hospitalització, assistència quirúrgica, assistència obstètrica, consultes, activitat diagnòstica, urgències i altres activitats especialitzades. Es poden comparar les dades del 2021 i del 2022 (vegeu el quadre III-3.7).

Quadre III-3.4. Dotació dels equips d'alta tecnologia dels hospitals de les illes Balears per finalitat assistencial i dependència (2023)										
	Nom	Municipi	Llits instal·lats	Finalitat assistencial	Concert	TAC	RM	GAM	HEM	
Públics	Hospital General de Mallorca	Palma	39	Geriatría i/o llarga estada	S					
	Hospital Psiquiàtric	Palma	120	Psiquiàtric	S					
	Hospital Joan March	Bunyola	102	Geriatría i/o llarga estada	S					
	Hospital Can Misses	Eivissa	382	General	N	2	1		1	
	Hospital de Manacor	Manacor	224	General	N	2	1			
	Hospital Son Llàtzer	Palma	423	General	N	2	2		1	
	Hospital de Formentera	Formentera	13	General	N	1				
	Hospital Comarcal d'Inca	Inca	173	General	N	1	1			
	Hospital Mateu Orfila	Maó	142	General	N	1	1			
	Hospital Universitari Son Espases	Palma	896	General	N	4	4	2	2	
Privats	Clínica Mútua Balear	Palma	40	Traumatologia i/o rehabilitació	S	1	1			
	Hospital de la Creu Roja Espanyola	Palma	71	Medicoquirúrgic	S		1			
	Hospital Sant Joan de Déu	Palma	200	Medicoquirúrgic	S	1	1			
	Clínica Rotger	Palma	193	General	N	1	2	1	1	
	Clínica Juaneda	Palma	191	General	N	1	1		1	
	Hospital Juaneda Miramar	Palma	195	General	S	1	2		1	
	Policlínica Nuestra Señora del Rosario, SA	Eivissa	69	General	S	1	2		1	
	Clínica Juaneda Menorca	Ciutadella de Menorca	41	General	S	1	1			
	Hospital Juaneda Muro	Muro	85	General	S	1	1			
	Clínica Juaneda Maó	Maó	15	General	N	1				
	Hospital Quirón Salud Palmaplanas	Palma	169	General	S	1	3		1	
	Hospital de Llevant	Manacor	70	General	N	1	1			
	Hospital Quironsalud Son Verí	Llucmajor	34	General	N	1	1			
	Clínica Luz de Palma	Palma	19	General	N					
	Hospital Sant Joan de Déu Inca	Inca	80	Medicoquirúrgic	S		1			
Total						25	28	3	9	

continua

	Nom	Municipi	Llits instal·lats	Finalitat assistencial	ASD	LIT	ALI	SPECT	PET	MAMOS
Públics	Hospital General de Mallorca	Palma	39	Geriatría i/o llarga estada						
	Hospital Psiquiàtric	Palma	120	Psiquiàtric						
	Hospital Joan March	Bunyola	102	Geriatría i/o llarga estada						
	Hospital Can Misses	Eivissa	382	General	1	1				2
	Hospital de Manacor	Manacor	224	General						2
	Hospital Son Llàtzer	Palma	423	General	1					2
	Hospital de Formentera	Formentera	13	General						1
	Hospital Comarcal d'Inca	Inca	173	General						1
	Hospital Mateu Orfila	Maó	142	General						1
	Hospital Universitari Son Espases	Palma	896	General	2	1	3	2	1	2
	Clínica Mútua Balear	Palma	40	Traumatologia i/o rehabilitació						
	Hospital de la Creu Roja Espanyola	Palma	71	Medicoquirúrgic						
	Hospital Sant Joan de Déu	Palma	200	Medicoquirúrgic						1
	Clínica Rotger	Palma	193	General	1	1		1	1	1
Privats	Clínica Juaneda	Palma	191	General	1	1				1
	Hospital Juaneda Miramar	Palma	195	General	1	1	1	1		1
	Policlínica Nuestra Señora del Rosario, SA	Eivissa	69	General	1					1
	Clínica Juaneda Menorca	Ciutadella de Menorca	41	General						1
	Hospital Juaneda Muro	Muro	85	General						1
	Clínica Juaneda Maó	Maó	15	General						1
	Hospital Quirón Salud Palmaplanas	Palma	169	General	1	1				1
	Hospital de Llevant	Manacor	70	General						1
	Hospital Quironsalud Son Verí	Llucmajor	34	General						1
	Clínica Luz de Palma	Palma	19	General						
	Hospital Sant Joan de Déu Inca	Inca	80	Medicoquirúrgic						
	Total		3.986		9	6	4	4	2	22

continua

Nom	Municipi	Llits instal·lats	Finalitat assistencial	DO	DIAL	NEU	RVMi	BRA	Total alta tecnologia
Públics									
Hospital General de Mallorca	Palma	39	Geriatría i/o llarga estada						0
Hospital Psiquiàtric	Palma	120	Psiquiàtric						0
Hospital Joan March	Bunyola	102	Geriatría i/o llarga estada						0
Hospital Can Misses	Eivissa	382	General	1	34		30		73
Hospital de Manacor	Manacor	224	General		18				23
Hospital Son Llàtzer	Palma	423	General	1	21	1	3		34
Hospital de Formentera	Formentera	13	General						2
Hospital Comarcal d'Inca	Inca	173	General		15		12		30
Hospital Mateu Orfila	Maó	142	General	1	28				32
Hospital Universitari Son Espases	Palma	896	General	1	36	1	129	1	191
Clínica Mútua Balear	Palma	40	Traumatologia i/o rehabilitació				4		6
Hospital de la Creu Roja Espanyola	Palma	71	Medicoquirúrgic				2		3
Hospital Sant Joan de Déu	Palma	200	Medicoquirúrgic						3
Clínica Rotger	Palma	193	General	1	2	1	15		29
Clínica Juaneda	Palma	191	General	1		1	15		23
Hospital Juaneda Miramar	Palma	195	General	1	30	1	23	1	65
Policlínica Nuestra Señora del Rosario, SA	Eivissa	69	General	1			13		20
Clínica Juaneda Menorca	Ciudadella de Menorca	41	General	1					4
Hospital Juaneda Muro	Muro	85	General	1			5		9
Clínica Juaneda Maó	Maó	15	General						2
Hospital Quirón Salud Palmaplanas	Palma	169	General	1					9
Hospital de Llevant	Manacor	70	General	1	10		6		20
Hospital Quironsalud Son Verí	Llucmajor	34	General						3
Clínica Luz de Palma	Palma	19	General						0
Hospital Sant Joan de Déu Inca	Inca	80	Medicoquirúrgic						1
Total		4.050		12	194	5	257	2	582
Privats									

Font: Elaboració pròpia a partir del CNH 2024
ALI (accelerador de partícules), ASD (angiografia per sostracció digital), BRA (equips de braquiteràpia, DO (densitòmetres ossis), DIAL (equips d'hemodialisi), TAC (tomografia axial computeritzada), PET (tomografia per emissió de positrons), RM (ressonància magnètica), GAM (càmera gamma), LIT (litotricia extracorpòria per ones de xoc), MAMOS (mamògraf), NEU (Neuronavegador), SPECT (tomografia per emissió de fotons), RVMi (respiradors de ventilació mecànica invasiva), HEM (sales d'hemodinàmica).

QUADRE III-3.5. EVOLUCIÓ DEL PERSONAL SANITARI PER ESPECIALITATS (2016-2022 *)										
	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022*	Variació absoluta 2022-2016	% de variació 2022-2016	
Especialitats mèdiques i personal facultatiu	Anestèsia i reanimació	132	139	140	148	154	168	169	37	28,03
	Aparell digestiu	52	48	52	54	58	69	68	16	30,77
	Cardiologia	62	62	67	68	70	75	77	15	24,19
	Neurologia	49	54	59	57	62	72	75	26	53,06
	Medicina física i rehabilitació	39	40	42	38	37	43	40	1	2,56
	La resta d'especialitats mèdiques	284	222	230	213	195	166	183	-101	-35,56
	Angiologia	8	9	8	10	9	10	13	5	62,50
	Geriatría	7	7	6	7	5	7	6	-1	-14,29
	Oncologia	34	37	38	37	41	48	49	15	44,12
	Pneumologia	40	45	43	42	45	50	48	8	20,00
	Medicina interna	113	109	117	126	129	123	124	11	9,73
	Endocrinologia	25	26	28	28	32	34	38	13	52,00
	Cirurgia cardíaca	10	11	13	10	8	9	9	-1	-10,00
	Cirurgia general	83	90	87	95	96	102	106	23	27,71
	Cirurgia oral i maxil·lofacial	12	13	13	13	14	12	11	-1	-8,33
	Cirurgia ortopèdica i traumatologia	123	122	130	135	127	141	140	17	13,82
Cirurgia pediàtrica	10	9	9	9	9	9	11	1	10,00	
Cirurgia plàstica i reparadora	9	10	12	12	13	13	13	4	44,44	
Cirurgia toràcica	4	5	5	5	5	5	6	2	50,00	
Dermatologia medicoquirúrgica	35	38	40	41	36	44	45	10	28,57	

continua

QUADRE III-3.6. NOMBRE DE PROFESSIONALS DE LA MEDICINA AL SISTEMA NACIONAL DE SALUT (SNS) (2022*)							
	Total profes- sionals de la medicina	Equips d'aten- ció primària	Altres aten- ció primària	Atenció hospi- talària	Serveis d'ur- gències	Professionals de la medicina en forma- ció especialitzada	Total professionals de la medicina per cada 1.000 habitants
Castella i Lleó	10.010	2.513	639	4.906	203	1.749	4,2
Aragó	5.579	1.172	366	2.951	116	974	4,2
Astúries	4.229	713	172	2.585	55	704	4,2
Navarra	2.800	563	227	1.346	61	603	4,2
País Basc	8.773	1.736	246	5.212	83	1.496	4
Cantàbria	2.354	451	133	1.264	27	479	4
Extremadura	4.203	944	326	2.019	159	755	4
Múrcia	5.930	1.196	282	3.082	342	1.028	3,9
Madrid	26.262	4.789	527	14.798	484	5.664	3,8
Castella-la Manxa	7.622	1.616	448	4.133	168	1.257	3,7
La Rioja	1.174	260	52	647	29	186	3,7
Catalunya	28.355	6.008	547	16.567	466	4.767	3,7
SNS	172.067	36.912	6.813	93.199	3.850	31.293	3,6
Galícia	9.772	2.231	535	5.318	131	1.557	3,6
Com. Valenciana	17.657	4.032	547	9.721	294	3.063	3,5
Canàries	7.137	1.579	211	3.925	219	1.203	3,2
Illes Balears	3.847	738	152	2.202	137	618	3,1
Andalusia	25.928	6.275	1.389	12.251	856	5.157	3
Ceuta i Melilla	435	96	14	272	20	33	2,6
% professionals Balears / Total	2,2	2,0	2,2	2,4	3,6	2,0	86,1

El nombre de metges que treballen en els equips d'atenció primària comprèn la suma de metges de família i pediatres. Any 2022. Atenció hospitalària: dades provisionals

Nombre de professionals de la medicina que treballen en el sistema nacional de salut (SNS) en atenció primària, atenció hospitalària, serveis d'urgències i emergències (112/061) i especialistes en formació segons comunitat autònoma

Font: Sistema de Información de Atención Primaria (SIAP) 2022*

QUADRE III-3.7. PRINCIPALS DADES D'ACTIVITAT EN ELS SISTEMES PÚBLIC I PRIVAT D'ATENCIÓ ESPECIALITZADA A LES ILLES BALEARS PER ÀREES (2022*)

	Públics-SNS	Privats	Total 2022	% públic	Total 2021	% de var. 2022/2021
Hospitalització						
Llits en funcionament	2.272	1.090	3.362	67,6	3.287	2,3%
Altes	85.039	68.680	153.719	55,3	146.254	5,1%
Estades	620.516	317.029	937.545	66,2	897.216	4,5%
Altes per 1.000 hab.	69,01	55,73	124,74	55,3	119,94	4,0%
Estades per 1.000 hab.	503,55	257,27	760,82	66,2	735,78	3,4%
Estada mitjana	7,30	4,62	6,10		6,13	-0,5%
Índex d'ocupació	74,83	79,69	76,40		74,78	2,2%
Índex de rotació	37,43	63,01	45,72		44,49	2,8%
Mortalitat (% d'altes per defunció)	4,83	1,71	3,43		3,34	2,7%
A. quirúrgica						
Intervencions amb ingrés	25.895	27.521	53.416	48,5	50.954	4,8%
Intervencions CMA	21.719	26.718	48.437	44,8	40.829	18,6%
La resta d'intervencions	24.356	18.832	43.188	56,4	39.294	9,9%
Total intervencions	71.970	73.071	145.041	49,6	131.077	10,7%
Freqüentació: total intervencions per 1.000 hab.	58,40	59,30	117,70		107,49	9,5%
Taxa d'ambulatorització: % intervencions CMA	45,61	49,26	47,56		44,48	6,9%
A. obstètrica						
Parts via vaginal	5.302	1.511	6.813	77,8	7.672	-11,2%
Cesàries	1.207	909	2.116	57,0	1.938	9,2%
Total parts	6.509	2.420	8.929	72,9	9.610	-7,1%
Nascuts vius	6.586	2.365	8.951	73,6	9.698	-7,7%
Taxa de cesàries	18,54	37,56	23,70		20,17	17,5%
Índex de fecunditat per 1.000 hab.	22,49	8,07	30,56		33,33	-8,3%

continua

		Públics-SNS	Privats	Total 2022	% públic	Total 2021	% de var. 2022/2021
Consultes	Primeres consultes	430.919	791.442	1.222.361	35,3	1.205.072	1,4%
	Consultes totals	1.550.836	1.756.375	3.307.211	46,9	3.196.975	3,4%
	Consultes telemàtiques	76.132	38.078	114.210	66,7	438.475	-74,0%
Activitat diagnòstica	Freqüentació: nombre de consultes per 1.000 hab.	1.258,51	1.425,31	2.683,82		2.621,74	2,4%
	Percentatge de primeres / totals	27,79	45,06	36,96		37,69	-1,9%
	Angiografia digital	3.456	836	4.292	80,5	4.065	5,6%
	Gammagrafia	5.312	1.903	7.215	73,6	8.514	-15,3%
	Mamografia	32.974	34.900	67.874	48,6	65.798	3,2%
	PET	3.118	992	4.110	75,9	4.223	-2,7%
	Ressonància magnètica	52.385	87.100	139.485	37,6	130.437	6,9%
	SPECT	785	308	1.093	71,8	1.129	-3,2%
	TAC	92.546	64.089	156.635	59,1	144.145	8,7%
	Neuronavegador	0	12	12	0,0	35	-65,7%
	Biòpsies	91.762	39.765	131.527	69,8	108.540	21,2%
	Necròpsies	190	1	191	99,5	199	-4,0%
	Colonoscòpies	13.265	13.564	26.829	49,4	25.307	6,0%
	Broncoscòpies	1.759	110	1.869	94,1	1.712	9,2%
	ERCP	610	83	693	88,0	591	17,3%
	Angiografia digital per 1.000 hab.	2,80	0,68	3,48		3,33	4,5%
	Gammagrafia per 1.000 hab.	4,31	1,54	5,85		6,98	-16,2%
	Mamografia per 1.000 hab.	26,76	28,32	55,08		53,96	2,1%

continua

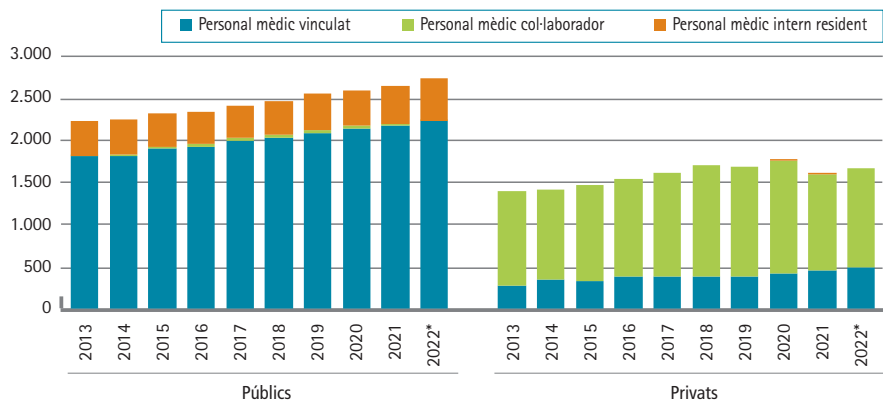
		Públics-SNS	Privats	Total 2022	% públic	Total 2021	% de var. 2022/2021
Activitat diagnòstica	PET per 1.000 hab.	2,53	0,81	3,34		3,46	-3,5%
	Ressonància magnètica per 1.000 hab.	42,51	70,68	113,19		106,97	5,8%
	SPECT per 1.000 hab.	0,64	0,25	0,89		0,93	-4,3%
	TAC per 1.000 hab.	75,10	52,01	127,11		118,21	7,5%
Urgències	Colonoscòpies per 1.000 hab.	10,76	11,01	21,77		20,75	4,9%
	Broncoscòpies per 1.000 hab.	1,43	0,09	1,52		1,40	8,6%
	ERCP per 1.000 hab.	0,50	0,07	0,57		0,48	18,8%
	Traslats	2.811	1.200	4.011	70,1	3.871	3,6%
	Defuncions	474	169	643	73,7	605	6,3%
	Total urgències ateses	550.218	429.580	979.798	56,2	867.651	12,9%
	Percentatge d'urgències ingressades	10,12	6,80	8,66		8,68	-0,2%
	Pressió d'urgències	65,87	36,26	51,43		52,31	-1,7%
	Freqüentació per 1.000 hab.	446,51	348,61	795,12		711,53	11,7%
	Total sessions HD	109.022	21.733	130.755	83,4	122.259	6,9%
	Visites en hospitalització a domicili	16,816	0	16,816	100,0	22.584	-25,5%
	Estudis d'hemodinàmica	4.686	1.907	6.593	71,1	5.979	10,3%
Altres	Tractaments de radiologia intervencionista	6.419	1.337	7.756	82,8	7.256	6,9%
	Sessions en accelerador lineal	23.435	0	23.435	100,0	23.583	-0,6%
	Sessions de fisioteràpia	651.848	678.647	1.330.495	49,0	1.429.696	-6,9%
	Sessions d'hemodiàlisi	36.073	14.333	50.406	71,6	49.688	1,4%
	Sessions de diàlisi peritoneal	16.538	0	16.538	100,0	18.090	-8,6%

Font: Sistema d'informació d'atenció especialitzada (SIAE) 2022 *

* Dades provisionals pendents de consolidar.

Gràfic III-3.1.

Evolució del personal mèdic en el sistema sanitari de les Illes Balears (2013-2022*)

Font: Elaboració pròpia a partir del Sistema d'Informació d'Atenció Especialitzada (SIAE) 2022*

* Dades provisionals pendents de consolidar.

Analitzant l'activitat dels centres de salut, destaca que pel que fa a la medicina de família, el nombre de consultes total es manté similar al de l'any 2022, encara que augmenten els domicilis fets i lleugerament la freqüentació. El nombre de consultes per metge i dia se situa en 29,53.

L'activitat dels pediatres presenta una disminució respecte a l'anterior exercici en tots els indicadors.

En el cas d'infermeria, hi ha una caiguda en tots els indicadors de l'any 2023 respecte al 2022, menys en el d'activitat domiciliària, que puja un 1,11 %.

Pel que fa a les consultes als PAC, l'activitat de consultes presencials de medicina cau un 10 %, mentre que la resta d'indicadors tant de medicina com d'infermeria es manté pràcticament constant, amb l'excepció dels domicilis d'infermeria que

presenten una pujada del 6,58 %.(vegeu el [quadre III-3.8](#))

3.2.6. MODALITAT COBERTURA SANITÀRIA PRIVADA

L'any 2023 són 408.239 les persones que tenen cobertura d'assegurança de salut privada a les Illes Balears, segons les dades del servei d'estadística Investigació Cooperativa entre Entitats Asseguradores i Fons de Pensions (ICEA), amb una penetració del 34,10 % de la població empadronada, que abonen un total de primes d'assegurança per valor de 382,6 milions d'euros.

En els darrers sis anys l'assegurança privada en nombre d'assegurats presenta una taxa de creixement anual composta de l'1,81 %. Per tipus d'assegurança de salut, els assegurats es distribueixen de la manera següent: un 85,61 % correspon a

assistència sanitària, un 5,97 % pertany a assegurances de reemborsament de despeses i, finalment, un 8,42 % a subsidis i indemnitzacions (vegeu el [quadre III-3.9](#) i el [gràfic III-3.2](#)).

Les Illes Balears, juntament amb Madrid i Catalunya, són les comunitats amb més penetració de l'assegurança privada en el territori espanyol. Els factors que expliquen la penetració de l'assegurament privat a les Illes principalment serien un desplegament lent de les infraestructures sanitàries públiques, principalment a la primera meitat del segle xx, que va propiciar, juntament amb el que va implicar el desenvolupament turístic, una expansió de les infraestructures privades.

Si bé les transferències sanitàries van significar un punt d'inflexió en matèria de cobertura de necessitats assistencials cap a un increment d'infraestructures sanitàries, el costant creixement poblacional i l'impacte de la pandèmia han propiciat una saturació dels serveis públics. I això ha suposat que els ciutadans optin per l'assegurança privada mantenint així una doble cobertura.

3.2.7. PRESSUPOST I DESPESA SANITÀRIA

Respecte als pressuposts inicials per comunitats autònomes (2023), les Illes Balears continuen la mateixa tendència dels darrers anys, ja que és una de les comunitats autònomes que ocupen les darreres posicions (vegeu el [gràfic III-3.3](#) i el [quadre III-3.10](#)).

Pel que fa a la despesa sanitària pública d'Espanya (2022), a l'hora d'interpretar les dades, és important tenir en compte que

un 8,5 % d'aquesta despesa no es recull territorialitzada en l'estadística.

Així, la despesa sanitària pública consolidada del sector ha suposat 84.206 milions d'euros, que representen el 6,3 % del PIB. La despesa *per capita* mitjana ha estat de 1.769 euros per habitant. Aquestes dades són de la darrera publicació de l'Estadística de despesa sanitària pública 2022 del Ministeri de Sanitat (vegeu el [quadre III-3.11](#)).

En relació amb la població, el 2022, les comunitats amb més despesa sanitària pública són el País Basc (2.142 euros per habitant), el Principat d'Astúries (2.057 euros per habitant) i la Comunitat Foral de Navarra (1.967 euros per habitant).

Les comunitats amb menys despesa sanitària pública són Andalusia (1.533 euros per habitant), la Comunitat de Madrid (1.625 euros per habitant) i la Comunitat Valenciana (1.678 euros per habitant).

A les Illes Balears es pot apreciar que des de l'any 2002 fins al 2022 hi ha hagut un augment considerable (x3) de la despesa sanitària en els serveis hospitalaris i especialitats (3,5), en els serveis primaris de salut (3,4) i en els serveis col·lectius de salut (7,4). A l'àmbit de l'assistència sanitària, la funció amb més protagonisme és el dels serveis hospitalaris i especialitats, que representen un 64,47 % de la despesa total consolidada l'any 2022 (vegeu el [quadre III-3.12](#)).

Quant a la despesa hospitalària per habitant a les Illes Balears, el 2022 i en l'àmbit públic, arriba a 1023,95 euros, mentre que en l'àmbit privat la despesa és de 346,27 euros (vegeu el [gràfic III-3.4](#) i el [quadre III-3.13](#)).

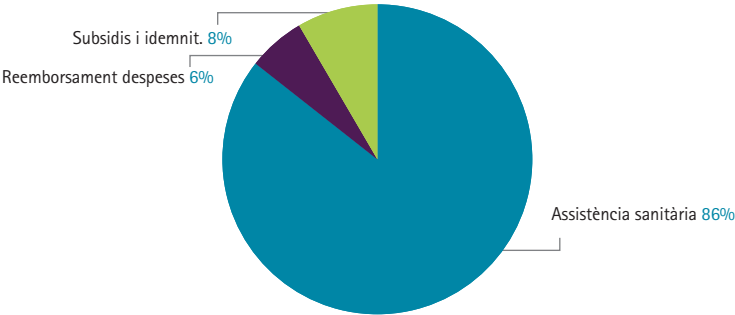
QUADRE III-3.8. ACTIVITAT TOTA D'ATENCIÓ PRIMÀRIA A L'IB-SALUT (2013-2023)												
	Atenció primària											
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Medicina de família	Consultes	3.563.614	3.625.058	3.671.677	3.771.468	3.776.817	3.827.802	3.945.137	4.170.569	4.430.826	4.315.746	4.313.996
	Centre	3.530.395	3.592.212	3.637.316	3.737.825	3.742.500	3.791.146	3.908.191	4.138.822	4.393.331	4.274.346	4.270.329
	Domicili	33.219	32.846	34.361	33.643	34.317	36.656	36.946	31.747	37.495	41.400	43.667
	Freqüentació	4,04	4,06	4,06	4,11	4,06	4,06	4,06	4,19	4,37	4,17	4,38
Pediatría	Cons./MF/dia	28,94	29,39	29,58	29,95	29,31	29,16	29,63	39,49	29,87	30,79	29,53
	Consultes	658.955	655.455	658.108	665.681	647.428	651.110	626.055	640.910	724.062	675.308	628.276
	Centre	658.646	655.296	657.752	665.514	647.356	651.033	625.947	639.823	723.511	675.003	628.109
	Domicili	309	159	356	167	72	77	108	1.087	551	305	167
Infermeria	Freqüentació	4,35	4,25	4,23	4,25	4,12	4,09	3,94	4,06	4,67	4,45	2,80
	Cons./Ped./dia	21,34	21,02	21,13	21,13	20,50	20,66	19,20	14,85	15,67	18,42	20,61
	Consultes	2.590.780	2.652.190	2.673.633	2.841.078	2.891.344	2.916.447	2.955.204	3.283.781	4.541.150	3.606.546	3.258.879
	Centre	2.469.537	2.532.775	2.555.198	2.720.298	2.760.754	2.779.914	2.816.011	3.132.605	4.382.639	3.438.146	3.088.607
	Domicili	121.243	119.415	118.435	120.780	130.590	136.533	139.193	151.176	158.511	168.400	170.272
	Freqüentació	2,51	2,53	2,52	2,65	2,66	2,65	2,62	2,85	3,89	3,04	2,69
	Cons./Inf./dia	19,36	19,56	19,09	18,81	18,39	18,48	17,85	20,70	21,95	18,19	16,41
Punt d'atenció continuada (PAC) / Servei d'urgència d'atenció primària (SUAP)												
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Metge	Consultes	591.473	614.344	658.832	667.361	634.151	631.827	628.365	557.707	687.484	710.822	637.498
	Centre	580.689	600.198	640.308	646.257	612.581	610.046	607.361	522.517	660.857	685.052	611.747
	Domicili	10.784	14.146	18.524	21.104	21.570	21.781	21.004	35.190	26.627	25.770	25.751
Infermeria	Consultes	378.991	396.198	401.040	402.144	414.282	408.995	401.717	323.297	430.338	444.739	441.889
	Centre	368.846	383.801	386.663	385.689	394.816	389.168	381.998	305.141	411.443	425.984	421.899
	Domicili	10.145	12.397	14.377	16.455	19.466	19.827	19.719	18.156	18.895	18.755	19.990

Font: IB-Salut.

Quadre III-3.9. Evolució Assegurança Privada a les Illes Balears (2018-2023)									
	Assistència Sanitària		Reemborsament de despeses		Subsidis i indemnitzacions		TOTAL SALUT		
	ASSEGURATS	PRIMES	ASSEGURATS	PRIMES	ASSEGURATS	PRIMES	ASSEGURATS	PRIMES	
2023	349.495	343.398.081	24.373	33.522.301	34.371	5.695.932	408.239	382.616.314	
2022	335.246	315.195.946	21.848	29.744.411	36.265	5.584.027	393.359	350.524.384	
2021	329.449	298.450.008	20.807	28.281.973	36.773	5.707.428	387.029	332.439.409	
2020	318.348	288.478.321	22.700	28.773.249	35.441	5.484.735	376.489	322.736.305	
2019	314.770	280.616.512	21.332	26.415.877	36.997	5.693.606	373.099	312.725.996	
2018	309.111	272.838.955	20.103	25.064.604	37.437	5.512.569	366.651	303.416.128	

Font: ICEA

Gràfic III-3.2.
Distribució per tipus d'assegurança 2023

Font: ICEA

Gràfic III-3.3.
Pressupostos inicials per comunitats autònomes (euros per habitat) (2013-2022*)

Font: Pressuposts inicials per habitant destinats a sanitat MS.

Quadre III-3.10. Pressuposts inicials (euros per habitant)* en sanitat per comunitats autònomes (2014-2023)											
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Mitjana 2014-23
Andalusia	979	1.008	1.052	1.111	1.171	1.253	1.306	1.386	1.464	1.610	1.234
Aragó	1.206	1.207	1.367	1.443	1.516	1.515	1.558	1.748	1.689	1.900	1.515
Astúries	1.403	1.426	1.464	1.629	1.638	1.728	1.797	1.945	2.012	2.145	1.719
Cantàbria	1.339	1.348	1.383	1.419	1.470	1.502	1.582	1.704	1.756	1.849	1.535
Castella i Lleó	1.283	1.323	1.349	1.432	1.488	1.494	1.494	1.835	1.842	1.998	1.554
Castella-la Manxa	1.152	1.175	1.286	1.337	1.380	1.378	1.477	1.810	1.778	1.765	1.454
Catalunya	1.115	1.141	1.136	1.187	1.177	1.164	1.268	1.263	1.377	1.482	1.231
Com. Valenciana	1.084	1.111	1.196	1.231	1.289	1.330	1.341	1.486	1.534	1.583	1.319
Extremadura	1.208	1.286	1.452	1.451	1.521	1.609	1.662	1.795	1.928	2.126	1.604
Galícia	1.203	1.248	1.292	1.334	1.429	1.477	1.521	1.700	1.704	1.842	1.475
Illes Balears	1.080	1.186	1.246	1.323	1.388	1.494	1.470	1.635	1.709	1.837	1.437
Illes Canàries	1.243	1.253	1.257	1.285	1.378	1.400	1.446	1.519	1.587	1.718	1.409
Madrid	1.095	1.144	1.162	1.182	1.205	1.225	1.215	1.217	1.303	1.328	1.208
Múrcia	1.110	1.125	1.189	1.204	1.259	1.287	1.274	1.441	1.446	1.506	1.284
Navarra	1.402	1.465	1.547	1.632	1.640	1.665	1.763	1.894	1.898	1.983	1.689
País Basc	1.582	1.597	1.608	1.661	1.721	1.716	1.799	1.907	2.001	2.116	1.771
La Rioja	1.263	1.272	1.314	1.343	1.394	1.389	1.469	1.729	1.730	1.822	1.473

Font: Pressuposts inicials per habitant destinats a sanitat MS

(*) Dades de població corresponents a les xifres de població publicades per l'Institut Nacional d'Estadística.

QUADRE III-3.11. DESPESA SANITÀRIA PÚBLICA CONSOLIDADA SEGONS LA COMUNITAT AUTÒNOMA (2022)			
	Milions d'euros	Percentatge sobre el PIB	Euros per habitants
Astúries	2.066	8,0%	2.057
Navarra	1.314	5,8%	1.967
Castella i Lleó	4.668	7,3%	1.963
Múrcia	3.021	8,4%	1.960
Extremadura	2.058	9,1%	1.951
Cantàbria	1.124	7,3%	1.917
Aragó	2.546	6,1%	1.908
Canàries	4.098	8,4%	1.865
Catalunya	14.509	5,7%	1.853
Galícia	4.937	7,1%	1.832
Castella-la Manxa	3.669	7,9%	1.773
Espanya	84.206	6,3%	1.769
Illes Balears	2.077	5,9%	1.732
La Rioja	550	5,8%	1.714
Com. Valenciana	8.654	6,8%	1.678
Madrid	11.089	4,2%	1.625
Andalusia	13.093	7,3%	1.533

Font: Estadística de Despesa Sanitària Pública (EGSP)

QUADRE III-3.12. DESPESA SANITÀRIA PÚBLICA 2002-2022*. CLASSIFICACIÓ FUNCIONAL. CCAA ILLES BALEARS					
	2002	2022*	Var 2022/2002	2002 %	2022* %
Serveis hospitalaris i especialitats (inclou docència MIR hospitalària)	381.516	1.338.903	3,5	55,3	64,5
Serveis primaris de salut (inclou MIR de medicina familiar i comunitària)	87.005	294.480	3,4	12,6	14,2
Serveis de salut pública	9.871	29.680	3,0	1,4	1,4
Serveis col·lectius de salut (Administració i Recerca i Formació)	10.426	77.336	7,4	1,5	3,7
Farmàcia	137.307	269.445	2,0	19,9	13,0
Trasllat, pròtesis i aparells terapèutics	12.348	24.720	2,0	1,8	1,2
Despesa de capital	51.468	42.108	0,8	7,5	2,0
TOTAL CONSOLIDAT	689.941	2.076.673	3,0	100	100

Font: Estadística de Despesa Sanitària Pública (EGSP)

(*) Dades provisionals.

QUADRE III-3.13. DESPESA HOSPITALÀRIA A ESPANYA I A LES BALEARS PER TITULARITAT DEL CENTRE (2012-2022*)

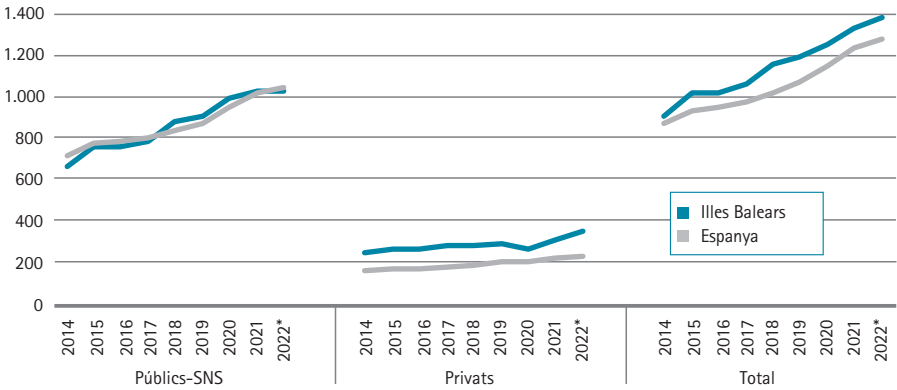
		Illes Balears		Espanya		% Illes Balears / Espanya	
		Despesa total	Despesa per habitant (euros)	Despesa total	Despesa per habitant (euros)	Despesa total	Despesa per habitant (euros)
Públics-SNS	2012	757.244.898	690,07	33.378.198.803	723,05	2,27	95,44
	2013	726.536.006	652,95	32.820.150.230	704,42	2,21	92,69
	2014	736.082.010	656,95	33.187.612.720	714,44	2,22	91,95
	2015	852.582.822	755,02	35.696.311.322	768,94	2,39	98,19
	2016	856.008.550	748,82	36.145.250.345	778,15	2,37	96,23
	2017	901.019.165	778,19	37.310.663.711	801,79	2,41	97,06
	2018	1.024.216.673	870,47	38.699.577.572	828,10	2,65	105,12
	2019	1.081.927.801	903,11	40.923.548.855	868,79	2,64	103,95
	2020	1.201.967.485	989,14	44.672.154.962	943,41	2,69	104,85
	2021	1.241.598.276	1.018,20	47.791.081.938	1009,81	2,60	100,83
	2022*	1.261.791.274	1.023,95	49.536.048.001	1040,34	2,55	98,42
Privats	2012	228.168.150	207,93	6.954.707.327	150,66	3,28	138,01
	2013	253.378.046	227,72	6.971.492.083	149,63	3,63	152,19
	2014	268.332.682	239,49	7.144.804.478	153,81	3,76	155,71
	2015	289.346.145	256,24	7.530.001.496	162,20	3,84	157,98
	2016	297.698.158	260,42	7.792.674.275	167,76	3,82	155,23
	2017	316.284.490	273,17	8.101.532.834	174,10	3,90	156,90
	2018	326.854.178	277,79	8.683.954.080	185,82	3,76	149,49
	2019	338.208.016	282,31	9.165.540.949	194,58	3,69	145,09
	2020	314.796.240	259,06	9.272.759.556	195,83	3,39	132,29
	2021	371.048.977	304,29	10.317.394.300	218,00	3,60	139,58
	2022*	426.695.139	346,27	10.881.235.383	228,52	3,92	151,53

Font: Sistema d'informació d'atenció especialitzada (SIAE)

(*) Dades provisionals.

Gràfic III-3.4.

Despesa hospitalària per habitant (en euros) a Espanya i a les Balears per titularitat del centre (2014-2022*)

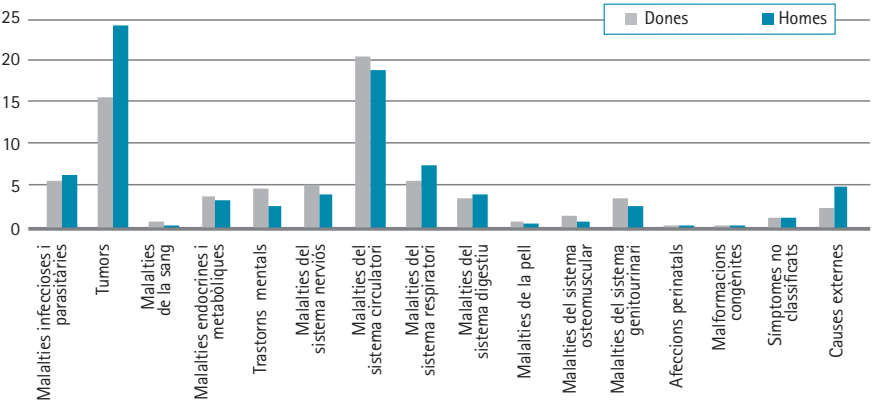

Font: Sistema d'informació d'atenció especialitzada (SIAE) 2022*

* Dades provisionals.

Gràfic III-3.5.

Taxes de mortalitat per causes per 10.000 h. (2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2023), Mortalitat

3.3.

MORTALITAT

3.3.1. MORTALITAT GENERAL

A les Illes Balears, les causes més freqüents de mort en dones l'any 2022 foren les malalties del sistema circulatori i les més freqüents en homes foren els tumors. Al gràfic 1 es pot veure la representació de les taxes dels grups de causes de mort per sexes (vegeu el [gràfic III-3.5](#)).

3.3.2. MORTALITAT PER CAUSES EXTERNES

La causa externa de mort més freqüent l'any 2022 a Illes Balears fou el suïcidi, tant en homes com en dones. Es pot veure la representació dels percentatges de causes externes de mort per sexes (vegeu el [gràfic III-3.6](#)).

3.4.

MALALTIES DE DECLARACIÓ OBLIGATÒRIA

En el [quadre III-3.14](#) es pot veure com l'any 2022 ha augmentat el nombre de les infeccions de transmissió sexual (infecció gonocòccica i sífilis), hepatitis C i herpes zòster. També ha augmentat el de diarrees infeccioses. Pel que fa a la grip, hi ha una repuntada després de la disminució dels casos l'any 2021 per l'efecte covid-19. Les infeccions per VIH es mantenen al llarg dels darrers cinc anys.

3.5.

ESTAT DE SALUT. INTERRUPCIÓ VOLUNTÀRIA DE L'EMBARÀS

En els anys 2020 i 2021 hi va haver una disminució de les interrupcions voluntàries de l'embaràs. La tendència que es veia a partir de l'any 2018 — el grup d'edat 25-29 anys superava el de 20-24 anys en interrupcions voluntàries de l'embaràs— no continua el 2022, en el qual el grup d'edat de 20-24 anys és el que mostra la xifra més alta. (vegeu el [gràfic III-3.7](#)).

3.6.

CONSUM DE TABAC, ALCOHOL I ALTRES DROGUES

La droga més consumida pels estudiants de 14 a 18 anys de les Illes Balears és l'alcohol, seguida del tabac, el cànnabis i els hipnosedants. L'ús compulsiu d'internet ha disminuït lleugerament al llarg dels darrers sis anys. La prevalença per sexes mostra que les dones són més consumidores que els homes excepte pel que fa al cànnabis, amb prevalença similar (vegeu els [gràfics III-3.8](#) i [III-3.9](#)).

3.7.

INDICADORS CLAU DEL SISTEMA NACIONAL DE SALUT

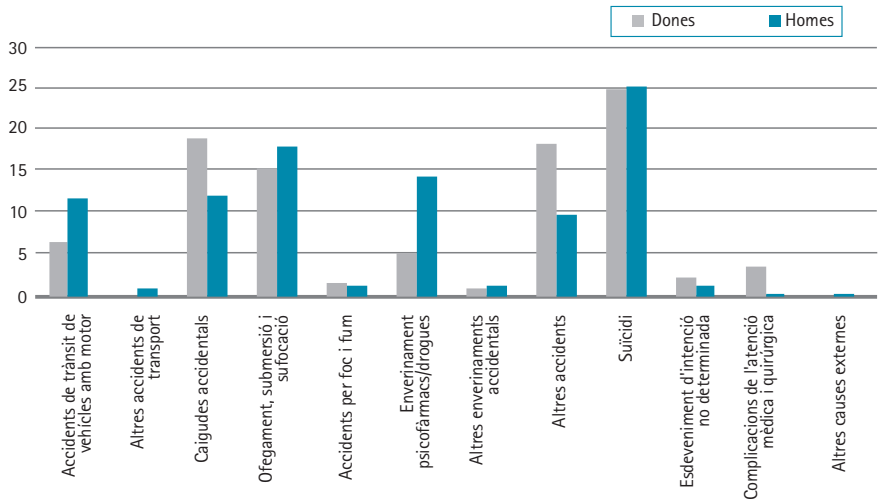
El sistema nacional de salut —i en termes més amplis el conjunt del sistema sanitari espanyol— disposa d'una sèrie d'in-

dicadors per donar resposta a la necessitat d'informació sobre el funcionament i el desenvolupament del sistema. Entre aquests, hi ha un conjunt d'indicadors clau capaç de proporcionar, de manera integrada i sistemàtica, informació fonamental

per al sistema sanitari públic i privat (vegeu el quadre III-3.15).

A continuació, es resumeixen els principals indicadors de les Balears comparats amb el valor nacional.

Gràfic III-3.6.
Percentatges de mortalitat per causes externes (2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Ibestat (2023), Mortalitat

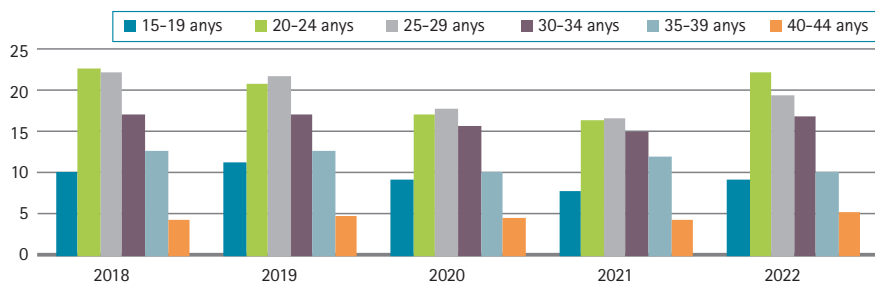
QUADRE III-3.14. MALALTIES DE DECLARACIÓ OBLIGATÒRIA (2018-2022)					
Malalties de declaració obligatòria	Casos				
	2018	2019	2020	2021	2022
Diarrea infecc. aguda	35.504	38.587	16.814	23.220	36.417
Grip	19.756	16.020	12.310	2.194	9.664
Varicel·la	2.772	1.833	507	384	536
Inf. gonocòccica	486	416	227	452	609
Sífilis	269	221	135	212	304
F. Tifoide	0	1	0	0	0
Disenteria bacil·lar	5	5	3	1	5
F. exant. mediterrània	42	47	22	30	13

continua

	Casos				
	2017	2018	2019	2020	2021
F. recurrent paparres	0	0	0	0	0
M. meningocòccica	15	18	10	2	2
M. H. Influenzae	10	5	4	8	15
Tuberculosi pulm.	73	65	46	52	46
Tuberculosi, altres	38	36	37	28	22
Tuberculosi	111	101	83	80	68
Xarampió	0	1	0	0	0
Rubèola	0	0	0	0	0
Parotiditis	82	117	67	20	53
Tos ferina	33	15	9	2	3
Hepatitis A	32	18	5	2	0
Hepatitis B	11	11	9	10	15
Hepatitis C	27	35	20	39	63
Legionel·losi	88	72	46	75	74
Tètan	0	0	0	0	0
Leishmaniosi	26	31	22	55	31
Brucel·losi	0	0	0	2	0
Botulisme	0	0	0	0	0
Lepra	0	0	0	0	0
Carboncle	0	0	0	0	0
Pòlio	0	0	0	0	0
Triquinosi	0	0	0	0	0
Sífilis congènita	0	0	0	1	1
Herpes zòster	4.415	5.282	6.271	6.443	6.705
MI Str. pyogenes	107	88	46	45	104
MI Str. pneumoniae	0	0	0	0	0
Paludisme	0	0	0	0	2
E.C. Jakobs	1	1	1	4	1
VIH	127	122	122	124	103
SIDA	27	23	21	14	16

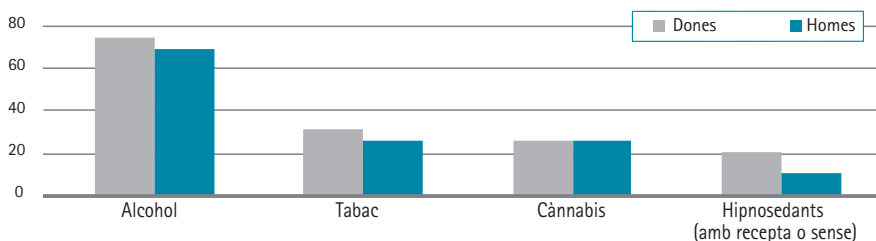
Font: Servei d'Epidemiologia. Direcció General de Salut Pública. Conselleria de Salut

Gràfic III.3.7.

Interrupcions voluntàries de l'embaràs taxes per 1.000 dones (2018-2022)

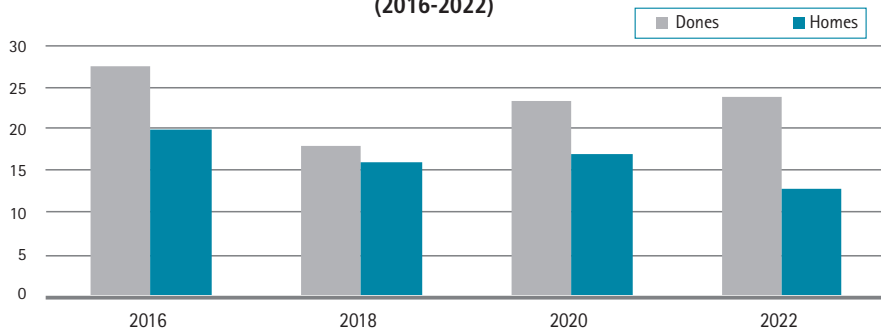
Font: Direcció General de Salut Pública. Conselleria de Salut

Gràfic III.3.8.

Prevalença (%) de consum de drogues als darrers 12 mesos en estudiants de 14 a 18 anys

Font: Conselleria de Salut. Direcció General de Salut Mental. ESTUDES 2022/2023

Gràfic III.3.9.

Evolució de la prevalença (%) de l'ús compulsiu d'internet en estudiants de 14 a 18 anys (2016-2022)

Font: Conselleria de Salut. Direcció General de Salut Mental. ESTUDES 2022/2023

Quadre III-3.15. Indicadors clau del sistema nacional de salut (2023)							
Valor nacional	Valor de Balears, Illes (IB)		Any	Balears/ Espanya	Diferència Espanya-Balears	Màxim	Mínim
31,92	8,10	Percentatge de persones de 50 a 69 anys amb prova de sang oculta en femta realitzada amb la freqüència recomanada (cada 2 anys)	2020	0,25	-23,82	68,73	4,07
76,83	50,71	Freqüentació en consultes d'atenció especialitzada (% SNS)	2022	0,66	-26,12	100,00	50,71
21,43	15,16	Accessibilitat a atenció primària en 24-48 hores des de la sol·licitud de la cita	2023	0,71	-6,27	71,74	10,20
16,88	12,07	Taxa ajustada d'hospitalització per malaltia hipertensiva per 10.000 hab.	2022	0,72	-4,81	20,52	12,07
34,66	24,90	DHD substàncies hipnòtiques i sedants	2023	0,72	-9,75	65,60	19,62
5,45	4,11	Freqüentació en medicina d'atenció primària per persona assignada/any	2022	0,75	-1,34	7,20	4,11
0,09	0,07	Taxa d'amputacions membre inferior en persones diabètiques (hospitals SNS)	2022	0,76	-0,02	0,34	0,04
9,25	7,05	Inaccessibilitat declarada a l'atenció dental per motius econòmics	2020	0,76	-2,20	26,84	1,02
68,77	53,12	Control de PAS i PAD en pacients amb registre d'hipertensió arterial	2022	0,77	-15,65	79,71	53,12
22,40	18,54	Taxa de cesàries (hospitals SNS)	2022	0,83	-3,86	29,56	13,92
26,50	20,60	Taxa de risc de pobresa (indicador AROPE)	2023	0,78	-5,90	41,80	15,50
0,78	0,62	Personal mèdic atenció primària per 1.000 persones assignades	2022	0,78	-0,17	1,10	0,62
11,33	8,94	Utilització de benzodiazepines de vida mitjana llarga en persones de 65 i més anys	2022	0,79	-2,39	17,69	6,02
6,23	5,03	Mortalitat intrahospitalària postinfart per cada 100 altes per infart (SNS)	2022	0,81	-1,20	11,86	4,71
20,02	16,19	Taxa ajustada d'hospitalització per malalties cerebrovasculars, per 10.000 hab.	2022	0,81	-3,83	24,39	14,74
46,77	38,29	Percentatge de cirurgia ambulatoria en l'SNS (hospitals SNS)	2022	0,82	-8,48	53,44	37,35
11,44	9,41	Percentatge de reingressos urgents psiquiàtrics (hospitals SNS)	2022	0,82	-2,03	15,91	6,81
0,70	0,58	Personal d'infermeria en atenció primària per 1.000 persones assignades	2022	0,83	-0,12	0,92	0,51

continua

Valor nacional	Valor de Balears, Illes (IB)		Any	Balears/ Espanya	Diferència Espanya- Balears	Màxim	Mínim
17,60	14,46	DHD d'antibiòtics	2023	0,82	-3,14	23,01	14,18
87,45	72,84	Temps mitjà d'espera per a una primera consulta d'atenció especialitzada	2023	0,83	-14,61	122,78	28,96
41,38	34,56	Dificultat per a la mobilitat en 65 i més anys	2020	0,84	-6,81	59,19	31,93
7,52	6,29	Prevalença registrada de diabetis mellitus en població general	2022	0,84	-1,23	9,67	5,79
68,45	57,57	Cobertura (%) de persones majors de 64 anys vacunades contra la grip	2021	0,84	-10,89	76,41	32,94
274,83	232,23	Despesa farmacèutica per habitant i any a través de receptes mèdiques SNS en oficines de farmàcia	2023	0,84	-42,60	375,18	223,96
8,39	7,18	Percentatge global de reingressos en hospitals d'aguts (SNS)	2022	0,86	-1,22	9,90	6,38
53,42	46,08	Índex de dependència	2023	0,86	-7,34	63,05	43,50
693,26	607,00	Freqüentació en urgències d'atenció primària	2022	0,88	-86,27	1509,18	181,33
8,34	9,02	Taxa de mortalitat ajustada per edat per suïcidi per 100.000 habitants	2022	1,08	0,68	11,04	4,70
81,43	73,11	Llits hospitalaris en funcionament (% SNS)	2022	0,90	-8,32	100,00	68,05
18,48	16,69	Prevalença registrada d'hipertensió arterial en població general	2022	0,90	-1,79	22,41	12,39
25,77	23,63	Percentatge de la població que declara escassetat de zones verdes a l'entorn del seu habitatge	2017	0,92	-2,14	88,73	2,50
46,94	43,37	Percentatge de població de classe social baixa	2017	0,92	-3,57	57,58	35,30
76,24	72,09	Pacients amb diabetis mellitus amb hemoglobina glicosilada <7,5%	2022	0,95	-4,15	83,91	70,13
78,64	74,79	Participació en les decisions sobre el seu problema de salut i el seu tractament en atenció primària	2023	0,95	-3,85	86,64	60,01
92,26	89,02	Freqüentació registrada en hospitals de dia (% SNS)	2022	0,96	-3,24	100,00	63,16
76,55	74,41	Participació en les decisions sobre el seu problema de salut i el seu tractament en atenció especialitzada	2023	0,97	-2,15	85,94	71,35

continua

Valor nacional	Valor de Balears, Illes (IB)		Any	Balears/ Espanya	Diferència Espanya-Balears	Màxim	Mínim
27,74	27,00	Percentatge de pacients polimedicats en persones de 75 i més anys	2022	0,97	-0,75	42,82	14,60
102,16	97,78	DHD antidepressius	2023	0,96	-4,38	152,16	56,78
10,30	10,04	Prevalença d'obesitat en població infantil	2017	0,97	-0,26	17,97	1,44
8,76	8,58	Percentatge de la despesa dedicada a concerts	2021	0,98	-0,18	23,30	2,84
1768,90	1739,16	Despesa sanitària públic gestionat per les comunitats autònomes, per habitant protegit	2021	0,98	-29,74	2025,62	1548,06
53,33	52,79	Taxa de mortalitat ajustada per edat per cardiopatia isquèmica per 100.000 habitants	2022	0,99	-0,54	98,06	39,78
4,90	4,89	Mortalitat intrahospitalària després de fractura de maluc per cada 100 altes per aquest diagnòstic (SNS)	2022	1,00	0,00	9,46	3,30
14,17	14,17	Percentatge de la despesa sanitària en atenció primària	2021	1,00	0,00	17,04	11,02
2,14	2,15	Personal mèdic en atenció especialitzada per 1.000 hab.	2022	1,00	0,01	2,70	1,57
41,61	41,84	Utilització de hipolipemiant en persones de 75 i més anys sense malaltia cardiovascular	2022	1,01	0,24	51,98	30,13
83,20	83,68	Esperança de vida en néixer	2021	1,01	0,48	85,28	79,48
497,24	504,15	Despesa mig anual de consum per persona en béns i serveis sanitaris (euros)	2022	1,01	6,91	587,85	231,52
11,57	11,75	Taxa ajustada d'hospitalització per infart agut de miocardi, per 10.000 hab.	2022	1,02	0,18	20,16	7,82
18,70	19,07	Anys de vida saludable als 65 anys	2021	1,02	0,37	19,92	13,16
45,85	47,61	Percentatge de la despesa en remuneració de personal	2021	1,04	1,76	53,70	37,14
19,78	20,54	Prevalença de consum de tabac en població adulta	2020	1,04	0,76	25,32	15,18
117,11	117,21	Taxa de mortalitat prematura per càncer, ajustada per edat, per 100.000 habitants	2022	1,00	0,10	137,27	99,17

continua

Valor nacional	Valor de Balears, Illes (IB)		Any	Balears/ Espanya	Diferència Espanya- Balears	Màxim	Mínim
3,87	4,10	Personal d'infermeria en atenció especialitzada per 1.000 hab.	2022	1,06	0,23	6,91	3,33
35,40	37,70	Proporció de població de 25 a 64 anys amb nivell d'estudis de 1r etapa d'educació secundària o inferior	2023	1,06	2,30	55,70	21,20
42,81	45,76	Valoració positiva de la coordinació entre els diferents professionals del sistema sanitari públic	2023	1,07	2,96	58,68	30,77
111,79	122,07	Temps mitjà d'espera (dies) per a una intervenció quirúrgica no urgent	2023	1,09	10,28	152,91	44,96
3,56	3,97	Inaccessibilitat declarada als medicaments receptats per motius econòmics (en els últims 12 mesos)	2023	1,11	0,40	4,87	0,95
1,72	1,99	Taxa d'hospitalització per complicacions agudes en pacients diabètics en el sistema nacional de salut	2022	1,15	0,26	2,77	0,98
19,56	26,77	Taxa de mortalitat ajustada per edat per diabetis mellitus per 100.000 habitants	2022	1,37	7,21	32,33	7,21
50,66	59,54	Percentatge de població de 65 anys i més anys amb valoració positiva del seu estat de salut	2020	1,18	8,87	59,54	30,97
6,54	7,74	Taxa ajustada d'hospitalització per diabetis mellitus per 10.000 hab.	2022	1,18	1,20	14,18	4,55
654,22	795,11	Freqüentació d'urgències hospitalàries	2022	1,22	140,89	815,30	471,88
27,75	33,97	Percentatge de la població que declara que el soroll procedent de l'exterior del seu habitatge és molest	2017	1,22	6,22	55,02	6,26
7,81	10,01	Prevalença total de pacients amb IRAS (infeccions relacionades amb l'assistència sanitària) en hospitals d'aguts	2021	1,28	2,20	10,01	3,74
1,05	1,38	Percentatge de trauma obstètric en part vaginal no instrumentat en el sistema nacional de salut	2022	1,31	0,32	10,00	0,73
17,17	23,75	Prevalença registrada de trastorns mentals en població general	2022	1,38	6,57	32,60	5,67

Font: Indicadors clau del sistema nacional de salut

3.8.

SALUT MENTAL

La salut mental és una dimensió essencial de la qualitat de vida de les persones i alhora un factor clau d'integració laboral i de salut en aquest entorn. No en va, els problemes de salut mental constitueixen la segona causa de baixa laboral temporal i permanent després de les malalties osteomusculars. Un dels indicadors clau del sistema nacional de salut és la taxa de suïcidis i les darreres dades oficials publicades per l'INE per edat, sexe i comunitat autònoma s'incorporen per primera vegada en aquesta publicació (vegeu els quadres III-3.16, III-3.17 i gràfic III-4.10).

3.9.

EL CONEIXEMENT I LA INNOVACIÓ BIOMÈDICA I SANITÀRIA DE LES ILLES BALEARS

L'any 2023 ha estat un punt d'inflexió en el panorama de la recerca i de la innovació en salut a tot el territori Espanyol i, per tant, a les Illes Balears. Per una banda, la sortida de la crisi sanitària de la covid-19 ha fet apostar per una diversificació del model econòmic de les regions i ha impulsat la recerca i la innovació als centres sanitaris i, per altra banda, la darrera modificació de la Llei 14/2011, de la ciència, la tecnologia i la innovació (en vigor des de setembre del 2022), ha generat un nou escenari: per primera vegada s'introdueixen canvis i millores respecte a la figura del personal investigador al sistema de salut, i es planteja la creació de noves categories

estatutàries específiques, com a investigador clínic, que compatibilitzarà l'activitat assistencial amb l'activitat investigadora (com a mínim un 50 % de la jornada de treball serà per a activitat investigadora).

Anam cap a un nou model sanitari en el qual la recerca i la innovació, així com la seva integració a la pràctica mèdica, seran imprescindibles per mantenir la qualitat assistencial i millorar la salut dels pacients. Així mateix, el sector de la biotecnologia serà un dels sectors que més contribuirà a la transformació d'una regió i a la millora de l'economia dels seus ciutadans.

Així doncs, és important que els pròxims anys es destinin els recursos econòmics adequats i suficients, que permetin al sistema sanitari de les Illes Balears desenvolupar una activitat de recerca i innovació d'avantguarda, i una transferència de resultats cap a la pràctica clínica i la indústria, ambdues coses fonamentals per a l'impuls i la sostenibilitat de la societat balear.

En aquest sentit, si bé el pressupost de l'any 2023 dirigit a la R+i en salut de les Illes Balears ha estat incrementat respecte al 2022 un 8,6 %, aquest increment no és suficient, ja que existeixen tota una sèrie de debilitats i reptes en l'àmbit de la investigació i innovació en salut a les Illes Balears que s'ha d'atendre en els pròxims anys si volem ser competitius i propiciar el canvi desitjat:

- **Talent i carrera investigadora:** el repte és establir les bases per a una carrera investigadora amb les millors condicions dels professionals, que ajudi a retenir i atraure el talent, inclòs el que és a l'estranger. Aquesta carrera s'ha d'adaptar

a les modificacions de la llei de la ciència i modificar el Decret 17/2019, per al personal investigador dels instituts de recerca sanitària, i dissenyar-se de nou per al personal estatutari del sistema de salut.

- **Valorització i transferència de resultats:** existeix una necessitat de promoure la col·laboració entre la recerca bàsica i la clínica, així com més col·laboració publicoprivada, que permeti que es valorin els resultats de recerca generats i es converteixin en productes i solucions comercials per aplicar directament als pacients o a tota la societat en general.
- **Oportunitats i desafiaments de la digitalització sanitària:** coneguda com a *e-health*, es refereix als nous usos de tecnologies de la informació i comunicació a l'àmbit de la salut.

A continuació, el punt 3.9.1 d'aquesta memòria recull les activitats executades per la Direcció General de Recerca en Salut, Formació i Acreditació de la Conselleria de Salut, en el marc de l'Estratègia de recerca i innovació en salut de les Illes Balears 2023-2027, com eina de planificació i full de ruta per avançar i posicionar la recerca i la innovació en salut com a element transformador i estratègia de futur en la comunitat autònoma.

Els punts 3.9.2, 3.9.3 i 3.9.4 d'aquesta memòria recull l'evolució de les principals actuacions i indicadors de l'R+D+i biomèdica i sanitària en tres escenaris molt diferents, tots coordinats des de la mateixa direcció general: l'institut investigació Sanitària de les Illes Balears (Idisba), la Biblioteca Virtual de les Illes Balears (Bibliosalut)

i el Comitè d'Ètica de la Investigació amb Medicaments de les Illes Balears (CEIm-IB).

3.9.1. L'ESTRATÈGIA DE RECERCA I INNOVACIÓ EN SALUT DE LES ILLES BALEARS 2023-2027

L'any 2023 la Direcció General de Recerca en Salut, Formació i Acreditació, a més d'altres activitats de governança, anàlisi i legislatives, publicà la convocatòria de subvencions per donar suport a projectes transformadors i d'impacte de recerca i innovació, en el marc de desenvolupament de l'eix estratègic 2 de l'Estratègia, aposta per a la recerca sanitària (accions 2.13 i 2.14).

L'objecte de la convocatòria va ser la generació de nous coneixements en les àrees estratègiques de salut, potenciar la recerca translacional (amb resultats aplicables de manera immediata en la pràctica clínica o empresarial) i fomentar la col·laboració publicoprivada. Així mateix, s'establien a la convocatòria els següents criteris que calia prioritzar: la participació de personal amb activitat assistencial als projectes, d'investigadors principals que no hagin liderat projectes anteriorment projectes, i de dones en l'equip, com la inclusió als continguts dels projectes de la perspectiva de gènere.

Els projectes es podien presentar a dues modalitats: modalitat 1 (projectes individuals, coordinats entre ambdues entitats públiques i multicèntrics) i modalitat 2 (col·laboració publicoprivada). Es van presentar 29 projectes d'investigació per 3.153.492,01 euros, dels quals 3 van desistir, 10 es van denegar i, finalment, 16 van ser seleccionats per un pressupost total de 1.765.905,58 euros.

QUADRE III-3.16. TAXA DE MORTALITAT PER SUICIDI PER COMUNITAT AUTÒNOMA I PER 100.000 HABITANTS (HOMES 2022)

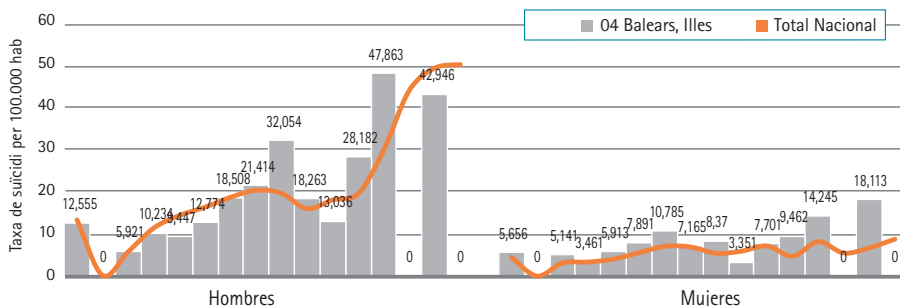
	Totes les edats	Menys de 15 anys	De 15 a 29 anys	De 30 a 39 anys	De 40 a 44 anys	De 45 a 49 anys	De 50 a 54 anys	De 55 a 59 anys	De 60 a 64 anys	De 65 a 69 anys	De 70 a 74 anys	De 75 a 79 anys	De 80 a 84 anys	De 85 a 89 anys	De 90 a 94 anys	95 i més anys
Total Nacional	13,3	0,3	5,8	11,4	14,4	16,3	18,7	20,3	19,6	16,0	18,1	19,5	29,8	43,9	49,1	49,9
Andalusia	15,5	0,2	4,9	15,6	15,0	19,2	22,1	25,7	25,2	21,0	19,0	26,4	33,1	58,0	73,0	53,1
Aragó	13,0	0,0	12,5	14,0	11,6	15,9	20,8	11,9	11,2	8,2	22,7	19,7	24,4	39,0	0,0	77,6
Astúries	19,0	0,0	6,5	19,7	13,3	16,3	29,8	30,6	18,1	32,0	6,8	22,1	22,5	75,4	65,6	203,7
Illes Balears	12,6	0,0	5,9	10,2	9,4	12,8	18,5	21,4	32,1	18,3	13,0	28,2	47,9	0,0	42,9	0,0
Canàries	16,6	0,7	7,0	12,9	18,8	22,1	30,7	22,5	19,8	19,7	26,9	17,8	30,3	49,4	71,0	0,0
Cantàbria	13,7	0,0	4,9	3,1	8,5	27,8	17,1	13,5	23,6	16,6	45,9	9,0	29,8	19,8	46,6	0,0
Castella i Lleó	15,3	0,0	8,0	11,0	16,4	17,1	10,6	23,9	16,3	16,6	18,2	29,7	27,6	45,0	58,9	57,5
Castella-la Manxa	14,2	0,0	6,9	9,2	16,6	13,7	23,0	25,3	21,5	19,2	23,3	26,8	13,2	55,5	12,1	0,0
Catalunya	11,4	0,7	5,1	9,6	13,2	14,3	15,1	17,4	15,8	10,0	21,4	12,2	35,6	35,0	52,3	59,8
Com. Valenciana	12,9	0,3	6,0	8,1	15,3	18,4	19,9	24,3	20,0	12,6	15,4	12,0	22,2	47,3	45,0	70,8
Extremadura	14,2	0,0	2,4	12,4	18,4	22,1	12,1	11,6	22,7	23,1	24,5	35,7	32,1	29,7	49,6	0,0
Galícia	18,2	0,6	4,5	16,3	14,2	23,0	24,6	17,4	26,0	30,8	15,1	24,1	37,6	60,5	70,2	34,0
Madrid	8,3	0,0	4,8	7,3	11,1	8,2	13,1	13,5	12,1	7,3	12,3	13,3	16,6	18,0	38,2	48,9
Múrcia	13,9	0,0	7,1	17,0	24,2	19,4	18,3	14,8	15,7	14,7	21,4	32,8	35,7	21,7	0,0	0,0
Navarra	11,5	0,0	3,6	7,8	3,9	17,7	7,5	28,8	23,5	5,7	20,0	24,3	40,0	37,7	0,0	209,9
País Basc	11,5	0,7	5,5	7,5	13,3	12,8	12,5	16,7	19,8	11,0	7,2	8,9	43,4	60,5	38,3	0,0
La Rioja	13,9	0,0	4,1	5,5	15,7	0,0	15,7	25,4	18,3	11,1	26,3	32,6	51,8	70,0	155,8	0,0
Ceuta	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	33,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Melilla	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	34,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Font: INE

QUADRE III-3.17. TAXA DE MORTALITAT PER SUICIDI PER COMUNITAT AUTÒNOMA I PER 100.000 HABITANTS (DONES 2022)																
	Totes les edats	Menys de 15 anys	De 15 a 29 anys	De 30 a 39 anys	De 40 a 44 anys	De 45 a 49 anys	De 50 a 54 anys	De 55 a 59 anys	De 60 a 64 anys	De 65 a 69 anys	De 70 a 74 anys	De 75 a 79 anys	De 80 a 84 anys	De 85 a 89 anys	De 90 a 94 anys	95 i més anys
Total Nacional	4,5	0,1	3,2	3,4	4,1	5,6	7,1	7,0	5,5	6,0	7,2	4,8	8,2	5,5	6,8	8,8
Andalusia	4,1	0,0	1,9	4,1	3,8	4,3	7,7	7,3	3,9	5,6	8,6	4,7	5,8	6,5	9,6	0,0
Aragó	4,1	0,0	4,2	1,3	2,0	7,5	1,9	12,2	8,7	5,1	2,8	3,2	0,0	4,6	16,6	0,0
Astúries	6,7	0,0	3,4	2,0	7,8	9,2	7,3	14,4	2,4	2,6	17,2	3,3	10,0	15,0	8,9	27,6
Illes Balears	5,7	0,0	5,1	3,5	5,9	7,9	10,8	7,2	8,4	3,4	7,7	9,5	14,2	0,0	18,1	0,0
Canàries	4,8	0,0	3,3	6,1	5,6	3,1	7,3	5,6	4,1	6,7	8,1	7,4	14,6	0,0	0,0	0,0
Cantàbria	6,6	0,0	10,2	3,1	4,3	4,0	16,9	4,3	0,0	5,0	0,0	21,4	20,2	10,6	18,7	0,0
Castella i Lleó	5,2	0,0	2,6	4,1	6,0	5,5	10,7	3,1	4,4	6,4	8,6	6,3	12,2	6,2	7,1	9,7
Castella-la Manxa	3,6	0,0	3,1	4,0	5,1	8,5	3,8	3,9	0,0	5,7	2,1	0,0	9,4	7,0	6,6	0,0
Catalunya	4,4	0,0	2,9	4,3	2,6	4,9	7,7	7,3	7,7	6,1	6,7	6,0	6,1	2,0	3,8	11,6
Com. Valenciana	4,5	0,3	2,8	3,2	3,9	7,4	6,9	6,7	7,4	4,0	7,4	2,6	7,3	8,2	3,4	0,0
Extremadura	3,9	0,0	1,3	1,6	5,3	10,1	4,8	2,3	5,2	20,1	0,0	0,0	5,5	5,8	0,0	0,0
Galícia	6,6	0,7	4,1	1,4	4,7	7,9	13,7	9,6	10,1	5,6	7,1	5,1	12,2	10,9	7,0	32,5
Madrid	3,7	0,2	3,6	2,4	2,8	3,6	5,1	7,1	4,6	4,3	8,4	4,9	4,0	6,1	2,3	6,8
Múrcia	3,9	0,0	3,9	3,1	11,4	3,2	3,4	7,4	2,2	5,5	6,2	0,0	10,0	0,0	0,0	0,0
Navarra	5,6	0,0	5,7	0,0	4,0	11,0	0,0	4,1	9,4	16,3	6,0	0,0	39,1	0,0	19,4	0,0
País Basc	4,4	0,0	3,2	2,5	2,5	6,6	4,6	5,8	6,1	9,9	6,2	7,0	7,5	0,0	5,1	15,9
La Rioja	4,9	0,0	8,6	0,0	8,0	7,6	0,0	8,4	0,0	0,0	0,0	0,0	19,1	0,0	74,0	0,0
Ceuta	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	36,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Melilla	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

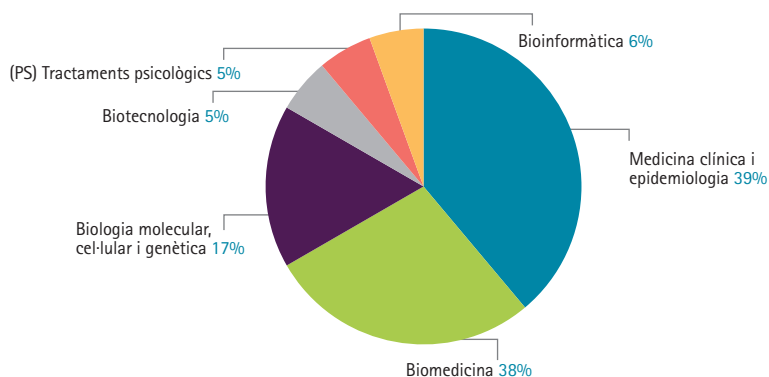
Font: INE

Gràfic III.3.10.
Taxa de mortalitat per suïcidi per sexe (2022)

Font: INE

Gràfic III.3.11.
Percentatge dels projectes seleccionats per àrea estratègica (2023)

Font: Elaboració pròpia

A continuació, s'analitzen els percentatges d'acord amb l'àrea estratègica dels projectes seleccionats: 39 % de l'àrea de medicina clínica i epidemiologia, 28 % de l'àrea de biomedicina, 17 % de Biologia molecular i genètica i 16 % restant d'altres àrees (vegeu el **gràfic III-3.11**).

Pel que fa a l'anàlisi de la participació en els projectes seleccionats de personal amb activitat assistencial i dones, s'ha calculat

que dels 141 investigadors participants, un 32,62 % es presenten amb activitat assistencial (per tant, els projectes presentaran una bona translació del coneixement a la pràctica clínica) i un 56,73 % són dones. Així mateix, un 50 % han incorporat la perspectiva de gènere a la part metodològica dels projectes. Aquests aspectes determinen un compliment respecte als objectius de la convocatòria i un correcte desenvolupament de les finalitats preteses.

3.9.2. ANÀLISI DE L'ACTIVITAT D'R+D A LA FUNDACIÓ INSTITUT D'INVESTIGACIÓ SANITÀRIA ILLES BALEARS (IDISBA)

L'any 2023 l'Idisba va obtenir la renovació del segell europeu HR Excellence in Research que concedeix Euraxes com a reconeixement al compromís de l'Idisba amb l'estratègia de recursos humans en recerca (HRS4R). Aquest segell el va obtenir el 2017 i ara el 2023 l'ha renovat. Aquesta renovació consolida la posició de l'Idisba quant al compromís amb l'excel·lència respecte a la captació i retenció

de talent investigador, que es reflecteix tant en un augment en el nombre de personal investigador com en altres actuacions d'estabilització desenvolupades en el marc del Decret 17/2019, de carrera investigadora als instituts d'investigació de les Illes Balears (vegeu el [quadre III-3.18](#)).

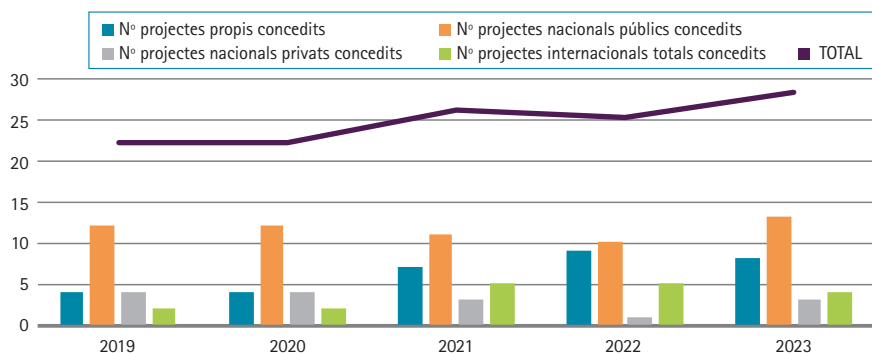
L'excel·lència en l'activitat científica de l'Idisba també queda reflectida quant a l'augment dels projectes competitius aconseguits per al període 2019-2023 (vegeu el [gràfic III-3.12](#)).

QUADRE III-3.18. EVOLUCIÓ DELS RESULTATS A L'IDISBA (2019-2023*)					
Activitats Idisba	2019	2020	2021	2022	2023*
Nre. d'investigadors	777	806	789	823	828
Nre. de grups d'investigació	52	52	53	56	55
Projectes competitius					
Nre. de projectes propis concedits	4	4	7	9	8
Nre. de projectes nacionals públics concedits	12	12	11	10	13
Nre. projectes nacionals privats concedits	4	4	3	1	3
Nre. de projectes internacionals totals concedits	2	2	5	5	4
Estudis clínics					
Nre. d'estudis clínics iniciats	82	89	91	87	82
Nre. d'estudis clínics actius	486	497	327	332	356
Publicacions					
Nre. de publicacions totals	540	622	679	591	573
Nre. de publicacions index. amb factor d'impacte	513	580	621	565	545
% de publicacions en Q1	55	57	54	55,93	51,41
% de publicacions en D1	23	20	19	16,99	19,45
Activitats transferència d'innovació					
Patents	5 + 1	1	1	2	1
Spin off				1	

Font: Elaboració pròpia
* Dades provisionals.

Gràfic III-3.12.

Evolució del nombre de projectes competitiu de l'Idisba (2019-2023)

Font: Elaboració pròpia

3.9.3. ANÀLISI DE L'ACTIVITAT DE LA BIBLIOTECA VIRTUAL DE LES ILLES BALEARS, BIBLIOSALUT

Els principals indicadors d'activitat de Bibliosalut del 2023 es resumeixen en el [quadre III-3.19](#).

L'accés als recursos i serveis de Bibliosalut es facilita a través del portal web *Bibliosalut.com*, que el 2023 ha comptat amb 124.989 visites (342 visites diàries). Els usuaris de Bibliosalut el 2023 s'han descarregat 402.063 documents a text complet i 2.903 professionals del sistema sanitari públic de les Illes Balears han accedit als recursos i serveis de Bibliosalut mitjançant l'accés remot.

Pel que fa al Servei d'Obtenció de Documents (SOD), 980 usuaris de Bibliosalut han fet 6.800 peticions de documents, i s'han rebut 1.964 peticions d'altres biblioteques sanitàries d'Espanya.

El 2023 Bibliosalut ha impartit 18 cursos en línia i 4 sessions presencials, amb un total de 184 hores docents. En aquestes activitats, hi han participat 358 usuaris.

El nombre de consultes rebudes al servei d'atenció a l'usuari Pregunta a Bibliosalut ha estat de 142. Durant el 2023 s'han publicat 1.481 notícies a Infosalut, el butlletí de gestió del coneixement del sistema sanitari públic de les Illes Balears. El 2023, el nombre de visites al web Infosalut ha estat de 105.968, amb 162.984 pàgines vistes.

Pel que fa a les xarxes socials de Bibliosalut, s'han publicat 757 piulades al compte @bibliosalut, 6.162 al compte @infosalut i 415 al compte @docusalut.

3.9.4. ANÀLISI DE L'ACTIVITAT DEL COMITÈ D'ÈTICA DE LA INVESTIGACIÓ AMB MEDICAMENTS DE LES ILLES BALEARS (CEIM-IB)

El Comitè d'Ètica de la Investigació de les Illes Balears (CEIM-IB), actualment acreditat com a Comitè d'Ètica de la Investigació amb Medicaments (CEIm), ha avaluat un total de 231 estudis i s'ha reunit 13 vegades durant l'any 2023.

Quadre III-3.19. Indicadors de Bibliosalut (2023)	
Indicadors	Quantitat
Usuaris que han accedit als recursos i serveis (accés remot)	2.903
Visites web Bibliosalut.com	124.989
Mitjana de visites diàries a Bibliosalut.com	342
Descàrregues de documents a text complet	402.063
Nombre de revistes electròniques	1.915
Nombre de llibres electrònics	3.289
Peticions Servei d'Obtenció de Documents (SOD)	8.764
Usuaris que han fet servir el SOD	980
Activitats formació d'usuaris	22
Usuaris que han participat a les activitats formatives	358
Consultes Pregunta a Bibliosalut (SAU)	142
Notícies publicades a Infosalut.com	1.481
Visites web Infosalut.com	105.968
Pàgines vistes web Infosalut.com	162.984
Documents accessibles al repositori institucional Docusalut	4.255
Nombre de piulades de @bibliosalut	757
Nombre de piulades de @infosalut	6.162
Nombre de piulades de @docusalut	415

Font: Elaboració pròpia

Es resumeix en el [quadre III-3.20](#) la resolució del nombre i tipus d'estudis presentats: notificats (avaluats per altres comitès) i avaluats, i d'aquests quants s'han aprovat, denegat o cancel·lat durant l'annualitat de 2023.

3.10.

BARÒMETRE SANITARI

Un element important per avaluar la qualitat del sistema sanitari és conèixer el grau de satisfacció dels ciutadans amb els serveis

sanitaris públics. Dintre de la cadena de valor de salut, guanya pes aquesta percepció. Aquesta informació ajuda a identificar àrees de millora i fa possible que els decisors en matèria de política sanitària rebin els *inputs* generats de la relació dels usuaris i ciutadans amb els serveis sanitaris.

Per fer una aproximació a les expectatives i experiències de les persones que empren el sistema sanitari, proposam utilitzar alguns dels indicadors del baròmetre sanitari. El baròmetre sanitari és un estudi d'opinió que fa anualment el Ministeri de Sanitat des de l'any 1993. A més d'obtenir la in-

formació de l'indicador, això permet observar-ne l'evolució al llarg del temps. L'estudi ofereix informació desagregada i amb significació per comunitat autònoma (CA), cosa que fa possible comparar els resultats de la CAIB amb els de la resta de comunitats i amb l'Estat. Hem triat cinc preguntes que ens han semblat les més rellevants per analitzar la percepció que els usuaris i ciutadans tenen del sistema sanitari¹.

Hem seleccionat les respostes des de l'any 2013 fins a l'any 2023 per oferir la sèrie temporal. Als gràfics hi ha una ruptura de la sèrie els anys 2020 i 2021, ja que, a causa de la pandèmia, no es va fer l'enquesta.

La primera pregunta seleccionada mostra l'opinió dels usuaris sobre el funcionament general del sistema sanitari: «De les següents afirmacions, quina expressa millor la vostra opinió sobre el funcionament del sistema sanitari al nostre país?» S'observa que al voltant del 60 % de les persones enquestades a les Illes Balears en té una opinió bona. Tot i això, aquesta opinió ha disminuït en els dos darrers anys i s'ha situat en valors similars als anys 2012-2014, coincidint amb l'última crisi econòmica. Malgrat aquest descens, la percepció continua sent millor a les Illes Balears que a la mitjana del SNS.

Pel que fa a les respostes que consideren que el sistema sanitari necessita canvis fonamentals o, fins i tot, refer-lo de nou, el percentatge d'aquesta resposta l'any 2023 a la CAIB se situa en el 40 %. Aquest resultat empitjora respecte a l'any anterior, tot i

que es troba per davall de la percepció general del sistema nacional de salut, que se situa en el 45 % (vegeu el gràfic III-3.13.).

La segona pregunta seleccionada fa referència a la valoració de l'atenció rebuda a atenció primària. És destacable que per primera vegada en tota la sèrie el percentatge d'enquestats que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en atenció primària se situa per sota de la mitjana estatal i, per segon any consecutiu, presenta una valoració d'aquesta percepció per sota del 80 %. En el cas de les Illes, parlem de pèrdues de 5,6 punts percentuals respecte al 2022, mentre que en el conjunt de l'SNS ha pujat 1,7 punts percentuals respecte al mateix any (vegeu el gràfic III-3.14).

Pel que fa a l'atenció rebuda a les urgències, al voltant del 72 % d'enquestats considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en l'última urgència. Tot i que aquest valor és considerable, es visualitza una caiguda en la percepció dels usuaris similar a la que es va identificar en l'apartat anterior. En aquest cas, és notori que mentre al llarg de la sèrie la CAIB se situa pràcticament sempre per sobre de la mitjana de l'SNS, des de l'any 2022 aquesta tendència s'inverteix (vegeu el gràfic III-3.15).

En el cas del percentatge d'enquestats que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en hospitalització a les Illes Balears és del 85,40 %, aquesta valoració suposa una caiguda de quasi 15 punts percentuals respecte a l'any 2022. Se situa per sota de la mitjana estatal (89,60 %) amb una tendència descendent (vegeu el gràfic III-3.16).

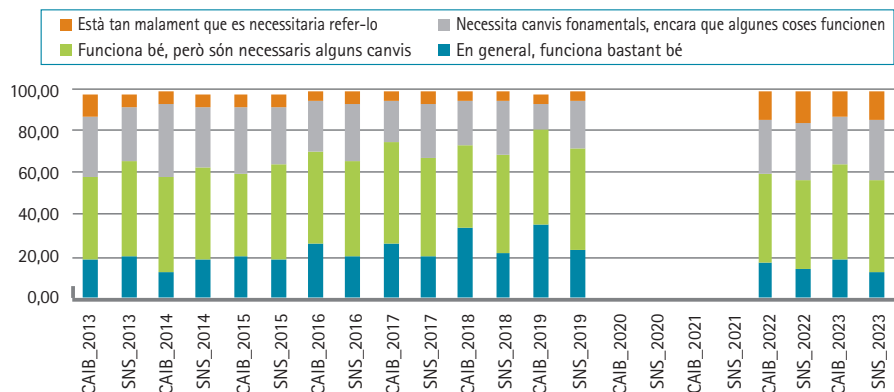
1. L'informe complet està disponible a: https://www.sanidad.gob.es/estadEstudios/estadisticas/BarometroSanitario/home_BS.htm

QUADRE III-3.20. NOMBRE I TIPUS D'ESTUDIS PRESENTATS, AVALUATS I NOTIFICATS AL CEIM-IB (2023)									
	Presentats	Notificats	Avaluats	Aprovats	Denegats	Cancel·lats	Pendents	No avaluables	
Tipus d'estudis	Nombre								
Assaigs clínics amb medicaments	57	54	3	3	0	0	0	0	
Estudis observacionals amb medicaments	23	20	23	21	0	1	2	0	
Productes sanitaris	9	0	9	4	0	0	5	0	
Projectes de recerca	192	0	192	102	2	0	15	12	
Casos clínics	4	0	4	3	0	0	0	1	
Total	285	74	231	133	2	1	22	13	

Font: Elaboració pròpia

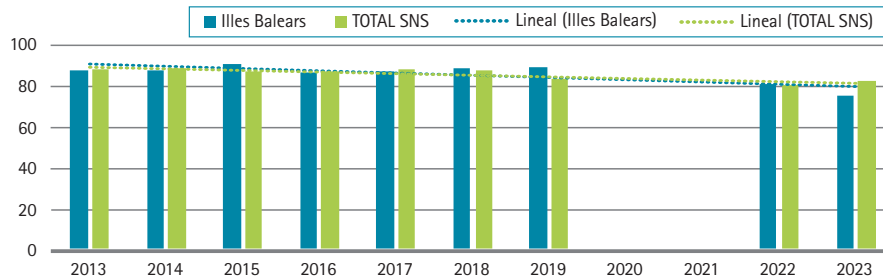
Gràfic III-3.13.

De les afirmacions següents, quina expressa millor la vostra opinió sobre el funcionament del sistema sanitari (2013-2023)

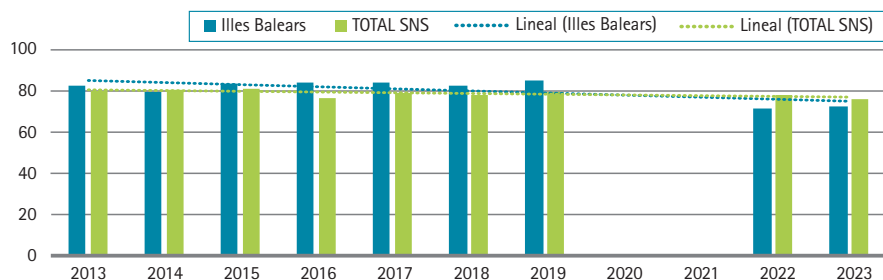
Gràfic III-3.14.

Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en atenció primària (2013-2023)

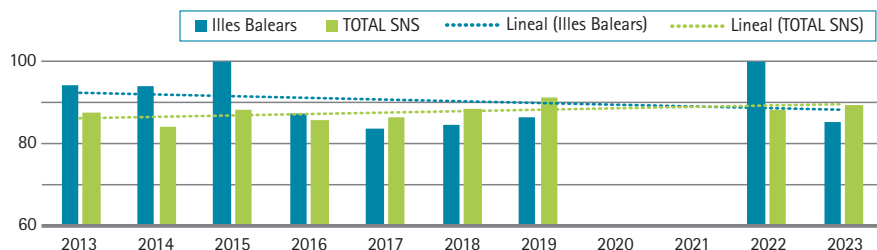

Gràfic III-3.15.

Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en la darrera urgència (2013-2023)

Gràfic III-3.16.

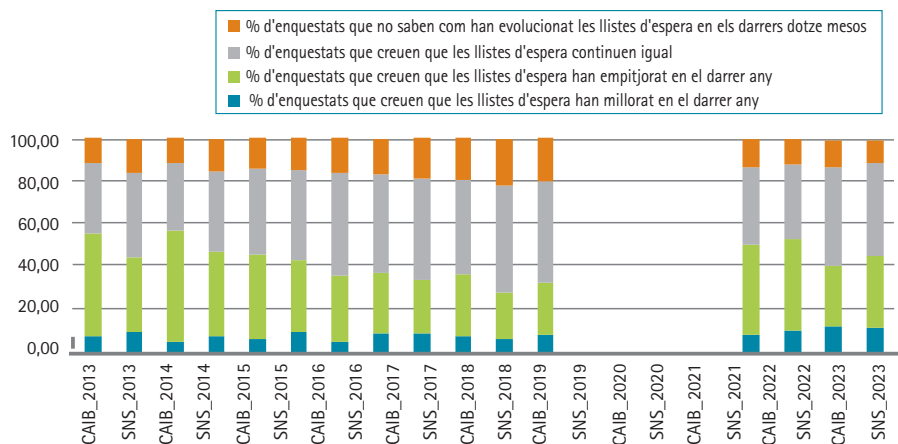
Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en hospitalització (2013-2023)

Font: Baròmetre sanitari

Finalment, pel que fa a la percepció que tenen els usuaris sobre el comportament de la llista d'espera, es pot veure un empitjorament en la darrera enquesta. Tant a les Illes Balears (28,2) com en el conjunt de l'SNS (33,9) al voltant del 30 % de les persones entrevistades considera que les llistes

d'espera han empitjorat. Aquests valors suposen una millora respecte als de l'any anterior. Augmenta, en ambdós casos, la percepció que les llistes d'espera continuen igual. I es produeix un augment en la percepció de millora tant en l'àmbit autonòmic com estatal (vegeu el [gràfic III-3-17](#)).

Gràfic III-3.17.

Percepció de la situació de les llistes d'espera (2013-2023)

Font: Baròmetre sanitari

REQUADRE III-1.

SALUT MENTAL INFANTIL A LES ILLES BALEARS: ÉS NECESSARI INVERTIR EN INVESTIGACIÓ

MARIA ÀNGELS OLLERS ADROVER
MARIA BALLE CABOT
JORDI LLABRÉS BORDOY

Institut Universitari d'Investigació en
Ciències de la Salut (IUNICS)
Universitat de les Illes Balears

1.

EL CONEIXEMENT SOBRE LA SALUT MENTAL INFANTIL

L'Organització Mundial de la Salut (OMS) estima que a escala mundial aproximadament un 8 % dels infants entre 5 i 9 anys i un 14 % de la població juvenil entre 10 i 19 anys té algun problema de salut mental¹. Unicef² calcula que a Europa la prevalença dels problemes de salut mental per a la població d'entre 15 i 19 anys és d'un 16 %, i a Espanya la xifra està per sobre, arribant a afectar el 20 % de la població infantojuvenil.

Durant la infància, i fins i tot en alguns casos durant l'edat preescolar, ja podem

començar a trobar indicis dels problemes psicopatològics que ens afectaran d'adults. És ben sabut que la majoria dels trastorns mentals apareixen per primera vegada durant la infància i l'adolescència, que la meitat d'aquests trastorns poden sorgir abans dels 14 anys i que tres quartes parts dels diagnòstics es fan abans dels 24 anys^{3 4 5 6}.

Aquest fet reafirma la importància de parar atenció a la població infantil i adolescent com a punt clau per millorar la prevenció i el pronòstic dels problemes de salut mental.

Malgrat el desenvolupament de la recerca durant les darreres dècades, encara avui ens trobam davant la manca

3. Mulraney, M.; Coghill, D.; Bishop, C.; Mehmed, Y.; Sciberras, E.; Sawyer, M.; Hiscock, H. (2021). «A systematic review of the persistence of childhood mental health problems into adulthood». *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*, 129, 182-205. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2021.07.030>.

4. Petersen, K.J.; Humphrey, N.; Qualter, P. (2020). «Latent class analysis of mental health in middle childhood: Evidence for the dual-factor model». *School Mental Health*, 12(4), 786-800. <https://doi.org/10.1007/s12310-020-09384-9>.

5. Servera, M.; Roman, J.; Sáez, B.; Trias, C. (2023). *Informe de projecte de recerca. Prevalença dels problemes de comportament i emocionals en la població infantil de l'illa de Menorca*. [Informe de recerca no publicat]. Institut Menorquí d'Estudis i Universitat de les Illes Balears.

6. Solmi, M.; Radua, J.; Olivola, M.; Croce, E.; Soardo, L.; Salazar de Pablo, G.; Il Shin, J.; Kirkbride, J. B.; Jones, P.; Kim, J.H.; Kim, J.Y.; Carvalho, A.F.; Seeman, M.V.; Correll, C.U.; Fusar-Poli, P. (2022). «Age at onset of mental disorders worldwide: large-scale meta-analysis of 192 epidemiological studies». A: *Molecular Psychiatry* (vol. 27, Issue 1). <https://doi.org/10.1038/s41380-021-01161-7>.

1. World Health Organization. (2019). *International statistical classification of diseases and related health problems* (11th ed.). <https://icd.who.int/>.

2. UNICEF. (2021). *Estado Mundial de la Infancia. En mi mente. Promover, proteger y cuidar la salud mental de la infancia* [World state of the childhood. In my mind. Promote, protect and care for the mental health of children]. Oficina de Visión y Política Global de UNICEF. Fondo de las Naciones Unidas para la Infancia (UNICEF).

de coneixement sobre la salut mental i, en general, sobre els problemes de comportament. Això és encara més evident per a la població infantil, probablement perquè la investigació en salut mental infantil és tot un repte i un problema sovint oblidat. Per això, organitzacions com l'OMS o Unicef (2021) insisteixen en la necessitat d'invertir en projectes que impulsin el desenvolupament de la investigació per aquesta població.

Aquest imperatiu mundial respon a diverses raons. La primera és que en els països on es recullen dades s'empren diferents metodologies que moltes vegades no permeten la comparació. Molts dels informes de prevalença dels trastorns mentals són estimacions basades en una petita quantitat de dades fiables o no inclouen informació de manera exhaustiva. Per aquest motiu, resulta complicat donar xifres precises o coneixement nou que pugui ser útil per millorar la prevenció o la intervenció. En segon lloc, els problemes de salut mental són molt sensibles a les variables socioculturals i contextuals^{7 8} i per això la informació internacional de què es disposa no sempre s'ajusta al nostre context social i, per tant, és més difícil extrapolar-la per planificar estratègies que s'ajustin a les nostres necessitats socials.

7. Alon, N. et al. (2024). «Social Determinants of Mental Health in Major depressive Disorder: Umbrella Review of 26 Meta-analyses and Systematic Reviews». *Psychiatry Research*, 115854. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2024.115854>.

8. Kirkbride, J.B.; Anglin, D.M.; Colman, I.; Dykxhoorn, J.; Jones, P.B.; Patalay, P.; Griffiths, S.L. (2024). The social determinants of mental health and disorder: evidence, prevention and recommendations. *World psychiatry*, 23(1), 58. <https://doi.org/10.1002/wps.21160>.

2.

ESTAT ACTUAL DE LA SALUT MENTAL INFANTIL I DADES DISPONIBLES DE LES ILLES BALEARS

Durant els darrers anys, a les Illes Balears s'han fet esforços i iniciatives destinats a millorar l'atenció i el suport als infants i joves que pateixen trastorns mentals. S'han elaborat programes de prevenció i promoció de la salut mental amb l'objectiu de fomentar l'autonomia de les persones afectades. Emmarcat dins d'aquestes iniciatives, es va desenvolupar el Pla Estratègic de Salut Mental de les Illes Balears⁹. També es té en compte l'Institut Balear per la Salut Mental de la Infància i l'Adolescència (IBSMIA), que juga un paper fonamental en l'atenció als menors de 18 anys amb trastorns mentals greus. I, recentment, el Pacte pel Benestar Emocional i la Salut Mental ha representat un compromís entre diferents agents socials i institucions per abordar els problemes de salut mental de manera coordinada.

Per tant, la salut mental infantil a les Illes Balears està rebent una atenció significativa, amb esforços dirigits a millorar la qualitat i l'accessibilitat dels serveis disponibles per als infants i joves.

Referent a les dades disponibles a les Illes, segons els sistemes d'informació

9. Servei de Salut de les Illes Balears (2018). *Pla estratègic de salut mental de les Illes Balears (2016-2022)*. <https://docusalut.com/handle/20.500.13003/17705>.

del Servei de Salut, hi ha diagnosticades, de totes les edats, aproximadament 185.000 persones amb un trastorn de salut mental a les Illes Balears. Extrapolant les dades de l'OMS en l'àmbit mundial, que diuen que un 20 % dels infants i adolescents tenen algun trastorn de salut mental susceptible de tractament i que, d'aquests, un 6 % tenen un trastorn mental greu, podríem dir que a les Illes Balears aproximadament hi ha 39.669 nins i joves afectats per algun problema psicopatològic i 2.380 pateixen un trastorn més greu (Servei de Salut de les Illes Balears, 2018).

Aquests problemes de salut mental ja es poden detectar en edats molt primerenques, fins i tot a edat preescolar, i així ho ha demostrat recentment el grup de Psicopatologia i Desenvolupament de la Universitat de les Illes Balears (DEVPSY, 2023). Aquest grup, amb una mostra menorquina, ja ha pogut observar sospita de problemes psicopatològics en un 15 % dels infants, i d'aquests, un 8,4 % ja presentaven valors clínics.

A excepció d'alguns estudis puntuals, com el que comentam a l'illa de Menorca, a les Illes Balears la informació psicològica infantil que hi ha procedeix principalment del Sistema Nacional de Salut.

Concretament, amb dades de la Base de Dades Clíniques d'Atenció Primària (BD-CAP), l'any 2020 es va emetre un informe amb la prevalença dels problemes de salut i consum de psicofàrmacs a partir dels registres clínics de l'Estat espanyol fets l'any 2017. En aquest informe s'indica una prevalença global del 27,4 %

pels problemes de salut mental en general al territori espanyol. Per a la població entre 0 i 14 anys afecta el 10,9 %, i per a la població entre 15 i 34, el 18,9 % (Subdirecció General d'Informació Sanitària, 2021).

Pel que fa a la informació sobre la població infantil, inclou informació descriptiva sobre les prevalences dels trastorns mentals i els classifica en funció de diferents agrupacions, que moltes vegades resulten artificials, perquè no totes les bases de dades comparteixen la mateixa nomenclatura. D'aquesta manera s'inclouen problemes de salut mental que van des dels problemes de conducta alimentària fins als trastorns del comportament, passant pels problemes d'aprenentatge.

Si comparem la distribució dels problemes psicològics entre les diferents comunitats autònomes (vegeu el **gràfic RIII-1.1**), podem observar que a les Illes Balears la prevalença és relativament elevada.

D'altra banda, l'Observatori del Suïcidi de les Illes Balears té com a objectiu principal la prevenció de la conducta suïcida i la coordinació dels diferents recursos d'assistència a les Illes¹⁰. Des de fa uns anys, aquesta entitat pública ha intentat establir un sistema de registre i recollida de dades que permeti a *posteriori* l'anàlisi d'aquesta problemàtica al ter-

10. Haber-Eterovic N. (2022). *Pla de Prevenció, Actuació i Abordatge de la Conducta Suïcida a les Illes Balears*. Servei de Salut de les Illes Balears. <https://docusalut.com/handle/20.500.13003/19042>.

ritori balear, però es tracta d'una tasca complexa i avui dia aquestes dades encara no estan disponibles. En aquest cas, els registres provindran dels dispositius d'atenció i prevenció del suïcidi (APS) del sistema de salut pública de les Illes Balears (IB-Salut), de les urgències hospitalàries, del 061, o qualsevol altre dispositiu sanitari públic que detecti una persona en risc. La informació registrada és de la població clínica i de tipus descriptiu sobre la incidència de les conductes suïcides. Aquí s'inclouen les variables sociodemogràfiques, categories diagnòstiques i variables contextuals que el clínic consideri més rellevants.

Pel que fa a la resta de recursos balears, fins on nosaltres sabem, els professionals de l'educació que treballen amb els infants i adolescents tenen diferents sistemes de registre, però tot es dirigeix a l'atenció directa a la persona i en molts casos és opcional aportar aquest tipus d'informació per ser emmagatzemada a una base de dades. Sembla que la majoria de les entitats educatives i socials, incloent-hi les fundacions i associacions, tampoc tenen un sistema de registre homogeni que permeti l'anàlisi i la comparació de dades amb facilitat.

És important remarcar que la majoria de les dades disponibles són bastant antigues i no disposam de gaire informació posterior a la pandèmia de covid-19. Davant la preocupació global de com ha afectat la pandèmia en la salut mental dels infants, no hi ha dades específiques de les Illes Balears, ni tampoc de fonts com l'Institut Nacional d'Estadística (INE). Per respondre a aquesta pregunta,

hauríem de consultar fonts d'altres parts del món, com per exemple, l'estudi que es va fer al Regne Unit i als Estats Units amb una mostra de més de 5.000 participants¹¹.

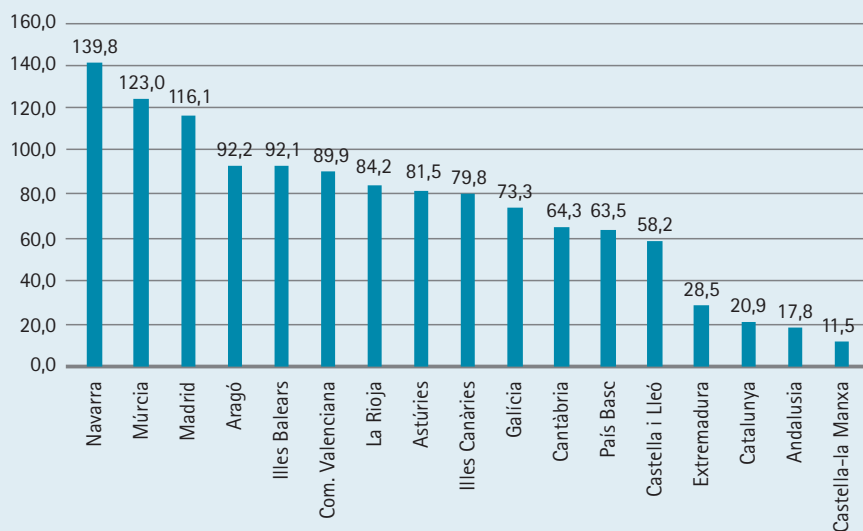
En línies generals, la pandèmia de covid-19 ha incrementat els problemes de salut mental en els infants. La falta d'interacció social, la interrupció de les rutines i la inseguretat econòmica han estat factors clau en el deteriorament de la salut mental infantil. Es destaca la importància dels factors personals, familiars i socials, i s'han observat diferents impactes en funció dels subgrups. La pandèmia hauria agreujat alguns factors individuals, familiars o socials que ja existien abans, però també ha posat en evidència la capacitat de resiliència dels infants¹².

No obstant això, com comentàvem al principi, aquestes dades procedeixen d'altres entorns socials que no són el nostre i, per tant, no tenim la certesa que s'ajustin a la nostra realitat social.

11. Nikolaidis, A.; Paksarian, D.; Alexander, L.; Derosa, J.; Dunn, J.; Nielson, D.M.; Merikangas, K.R. (2021). «The Coronavirus Health and Impact Survey (CRISIS) reveals reproducible correlates of pandemic-related mood states across the Atlantic». *Scientific Reports*, 11(1), 8139. <https://doi.org/10.1038/s41598-021-87270-3>.

12. Osgood, K.; Sheldon-Dean, H.; Kimball, H. (2021). *Informe de salud mental infantil 2021: Lo que sabemos del impacto de la pandemia de COVID-19 en la salud mental de los niños (y lo que no sabemos)*. Child Mind Institute. https://childmind.org/wp-content/uploads/2021/10/CMI_CMHR_2021_Spanish_vF_AB.pdf.

Gràfic III-R-1.1.
Prevalences dels problemes de salut mental a les diferents comunitats autònomes segons la BDCAP l'any 2017 (per mil persones)

Font: Base de Dades Clíniques d'Atenció Primària - BDCAP

3.

TIPUS D'INFORMACIÓ PSICOLÒGICA INFANTIL DISPONIBLE A LES ILLES BALEARS I LIMITACIONS

A les Illes Balears, si observam les dades disponibles referents a l'activitat dels recursos assistencials —el flux de pacients atesos per professionals de la salut mental, les consultes fetes o les patologies diagnosticades—, algunes vegades no trobam informació disponible per al nostre territori en comparació amb altres comunitats autònomes. Unes altres vegades, la informació que tenim no inclou totes les illes. Això fa pensar que la

informació disponible només és orientativa i algunes vegades està incompleta. Per tant, sembla que a les Illes Balears la investigació en salut mental infantojuvenil es promou principalment pels interessos personals més que per una estructura consolidada en l'àmbit autonòmic^{13 14}

No obstant això, durant els darrers anys s'han generat sinergies amb la Universitat de les Illes Balears (UIB) tant des de

13. Sociedad Española de Psiquiatría y Salud Mental. (2023). *Libro blanco de la psiquiatría en España*. https://sepsm.org/wp-content/uploads/2023/06/Libro-Blanco-de-la-Psiquiatría-en-España_SEPSM-ok.pdf.

14. Fundación Alicia Koplowitz. (2014). *Libro blanco de la psiquiatría del niño y el adolescente*. <https://fundacionaliciakoplowitz.org/wp-content/uploads/2020/09/libroblanco.pdf>.

l'Institut Balear de Salut Mental de la Infància i l'Adolescència (IBSMIA) com des de l'Observatori del Suïcidi de les Illes Balears per millorar la recerca en aquest territori i en aquest àmbit.

Pel que fa al tipus d'informació psicològica disponible, com és habitual en la recerca infantil i adolescent en altres llocs del món, la majoria de les dades sobre la salut mental que tenim són de tipus descriptiu i categorial. És a dir, el registre de les categories diagnòstiques segons el tipus de trastorn psicològic que presenta la persona a partir dels sistemes de classificació tradicionals de la psicopatologia. Les classificacions més emprades són la de l'OMS, amb el sistema CIE-9 o CIE-10 (World Health Organization, 1992 i World Health Organization, 2019), o bé, basant-se en el manual de l'Associació Americana de Psiquiatria, DSM-5¹⁵.

No obstant això, la informació disponible mostra algunes de les limitacions que presenten aquestes dades. En primer lloc, les limitacions relacionades amb la categorització dels trastorns psicològics i amb el sistema de registre dels centres de salut. Al mateix informe de la BDCAP, s'assenyala que moltes vegades els professionals de salut mental no coincideixen a l'hora de categoritzar els trastorns, i per això hi ha variacions en la freqüència. A més, aquestes dades procedeixen de les històries clíniques d'Atenció Primària i es basen en la presència d'algun diagnòstic fet per un professional clínic,

però no hi ha un sistema de registre homogeni de tots els centres de salut que analitzi o processi aquesta informació de manera sistemàtica. Tampoc s'inclouen els casos que no reben un tractament psicològic i/o psiquiàtric ni els infants que són atesos per l'assistència sanitària privada. En definitiva, sovint aquestes dades són molt heterogènies i no permet fàcilment la comparació i anàlisi de la informació que hi ha.

En segon lloc, els sistemes de classificació diagnòstica tradicionals han posat en evidència algunes de les limitacions que els clínics es troben per a l'avaluació, el diagnòstic i el tractament de la psicopatologia, com per exemple:

- Els trastorns psicològics, tot i tenir diferències notables, en molts casos presenten un encavalcament de simptomatologia que fan que molts comparteixin factors comuns ^{16 17}.
- Trobam una elevada comorbiditat entre diagnòstics psicològics. El 50 % dels pacients presenten comorbiditat amb un altre diagnòstic, i d'aquests, la meitat tenen un tercer diagnòstic. Això posa en evidència la limitació de les intervencions psicològiques orientades al tractament d'un únic tras-

15. American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). <https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596>.

16. Caspi, A.; Moffitt, T.E. (2018). All for one and one for all: Mental disorders in one dimension. *American Journal of Psychiatry*, 175(9), 831-844. <https://doi.org/10.1176/appi.ajp.2018.17121383>.

17. Lynch, S.J.; Sunderland, M.; Newton, N.C.; Chapman, C. (2021). A systematic review of transdiagnostic risk and protective factors for general and specific psychopathology in young people. *Clinical psychology review*, 87, 102036. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2021.102036>.

torn psicològic específic, ja que una part significativa de les persones que tenen problemes de salut mental necessiten una intervenció més integral i transdiagnòstica, és a dir, intervenir en els factors comuns d'un conjunt de trastorns psicològics per millorar el benestar i la qualitat de vida general.

- Els principals factors de vulnerabilitat i els etiològics bàsics són compartits, inclosos tant factors personals com contextuals (Kirkbride, *et al.*, 2024), i en molts casos també comparteixen moltes de les disfuncions en els circuits neurals que regulen els símptomes (Hoy, *et al.*, 2023).

Tot plegat posa de manifest que la informació disponible a les bases de dades sembla insuficient per ampliar el cos de coneixement per millorar les estratègies preventives i d'intervenció. Disposam de poca informació psicològica infantil en l'àmbit estatal i no tenim dades qualitatives de les Illes Balears que permetin estudiar de manera rigorosa aquesta problemàtica. A més, la major part de la informació psicològica que hi ha es basa només en les categories diagnòstiques, però aquesta informació és insuficient per conèixer en profunditat els mecanismes subjacents o de manteniment dels problemes que permeti millorar els tractaments disponibles. També, com hem comentat anteriorment, sabem que els problemes psicopatològics són molt sensibles a les variables socioculturals i contextuals, i tot plegat reafirma la necessitat de tenir dades procedents del nostre territori per conèixer la nostra realitat pel que fa a la salut mental infantil

i així poder adaptar la intervenció a les necessitats socials i psicològiques.

Per aquests motius, durant els darrers anys s'ha fet incidència en l'estudi d'aquests mecanismes subjacents o variables transdiagnòstiques, incloent-hi les variables contextuals i personals dels infants. Això suposa estudiar de manera més exhaustiva, per exemple, les estratègies de regulació emocional o les variables temperamentals que hi poden haver implicades en la gènesi dels trastorns psicopatològics.

Les noves perspectives de recerca i intervenció han posat l'atenció en els models transdiagnòstics o dimensionals que podrien ajudar a superar aquestes limitacions i resultar més eficients per entendre la psicopatologia¹⁸. Tot plegat servirà per instaurar noves estratègies preventives i intervencions basades en l'evidència i per millorar les intervencions sociocomunitàries en els aspectes que podrien afectar la població¹⁹. Aquestes noves perspectives obren pas a futures línies de recerca que podrien ser útils però de les quals encara no disposam de gaire informació.

18. Hoy, N.; Lynch, S.J.; Waszczuk, M.A.; Reppe-
mund, S.; Mewton, L. (2023). «Transdiagnostic
biomarkers of mental illness across the lifespan:
A systematic review examining the genetic and
neural correlates of latent transdiagnostic di-
mensions of psychopathology in the general
population». *Neuroscience & Biobehavioral Re-
views*, 105431. [https://doi.org/10.1016/j.neubi-
orev.2023.105431](https://doi.org/10.1016/j.neubi-
orev.2023.105431).

19. McLaughlin, K.A.; Colich, N.L.; Rodman,
A.M.; Weissman, D.G. (2020). «Mechanisms
linking childhood trauma exposure and psycho-
pathology: A transdiagnostic model of risk and
resilience». *BMC medicine*, 18, 1-11. [https://doi.
org/10.1186/s12916-020-01561-6](https://doi.
org/10.1186/s12916-020-01561-6).

4.

NOVES APORTACIONS A LA RECERCA A LES ILLES BALEARS: EL PROJECTE GROWINAPP

El projecte titulat «Growing Healthy: un repositori digital d'informació psicològica infantil per a la promoció de la salut mental», PID2021-126704OB-I00, està finançat per MCIN/ AEI /10.13039/501100011033/ i per FEDER «Una manera de hacer Europa», i, de manera resumida, intenta donar resposta a tot el que hem comentat.

El projecte GroWinAPP (per abreujar) pretén recollir informació sobre comportament infantil directament des de les famílies a través d'una aplicació mòbil i compartir aquestes dades —lògicament de manera anònima i segura— amb la comunitat científica. L'objectiu és desenvolupar un sistema de recollida de dades robustes per facilitar la recerca de qualitat i, finalment, millorar la prevenció i promoció de la salut mental infantil (i adulta).

El sistema podrà recollir dades de qualsevol classe, però ara mateix en aquest primer projecte s'estan recollint dades sociodemogràfiques, psicològiques, contextuals, fisiològiques, sobre el comportament en general i també sobre conductes autolesives i suïcides dels infants de 6 a 12 anys de les Illes Balears. El fet de tenir un repositori amb informació detallada, més enllà de la simple recollida d'informació sobre la prevalença o informació categorial dels problemes psicopatològics, aportarà informació basada en els nous models dimensionals

de psicopatologia que permetran intervenir de manera més eficient al nostre territori.

Aquesta base de dades s'ha de crear a partir dels registres longitudinals de la població general, i no només la població clínica, a diferència de la majoria de registres que tenim fins ara. Aquest punt és imprescindible, ja que, segons les darreres revisions (Kirkbride *et al.*, 2024), fer un seguiment longitudinal que permeti detectar i estudiar de manera primerenca els infants quan encara no s'han desenvolupat els trastorns mentals o aquests encara no són greus²⁰ és fonamental per poder millorar la salut mental infantil i de la societat en general.

El projecte empra una metodologia innovadora basada en l'ús d'una aplicació mòbil creada exclusivament per al projecte, anomenada GroWinAPP, que permet recollir les dades d'una manera ecològica a través dels informes dels pares i mares sobre el comportament dels seus fills. Amb això es vol crear una eina més eficient per recollir dades psicològiques infantils, de manera homogènia i que aquestes puguin ser emprades per tota la comunitat científica en un futur a través d'un portal obert de dades anònimes.

20. Michelini, G.; Gair, K.; Tian, Y.; Miao, J.; Dougherty, L.R.; Goldstein, B.L.; Kotov, R. (2023). «Do general and specific factors of preschool psychopathology predict preadolescent outcomes? A transdiagnostic hierarchical approach». *Psychological medicine*, 53(12), 5405-5414. <https://doi.org/10.1017/S003329172200246X>.

4

EDUCACIÓ

La perspectiva comparada i històrica de les dades educatives de les Illes Balears permet conèixer millor la realitat escolar de l'arxipèlag, tot tenint en compte els aspectes tant socials com del sistema educatiu que són específics de les Illes, quan es fa la comparativa amb la resta de l'Estat. Aquest capítol té per objecte fer un balanç a través de l'anàlisi dels indicadors fonamentals. Es descriuen i interpreten les principals característiques de l'escolarització, l'esperança de vida escolar, la continuïtat dels estudis en els nivells postobligatoris, així com la presència d'alumnes estrangers, la participació en els ensenyaments universitaris i els nivells educatius de la societat balear. Aquestes són algunes de les variables analitzades amb la finalitat de mostrar la realitat actual i les tendències de futur.

4.1.

EL SISTEMA EDUCATIU NO UNIVERSITARI DE LES ILLES BALEARS

Les dades dels ensenyaments de règim general continuen mostrant una tendència d'ascens sostingut de l'escolarització a les Balears. El total de la matrícula és de 195.466 alumnes (curs 2021/22), 1.589 alumnes més que el curs anterior, i es concentra (amb més del 77 % de la matrícula) als nivells de primària (70.209), ESO

(50.754) i segon cicle d'educació infantil (30.046) (vegeu el [quadre III-4.1](#)).

Amb la lectura de la sèrie dels darrers anys, des del curs 2016/17 fins al 2022/23 s'observa una evolució progressiva i sostinguda de la matrícula en l'educació secundària obligatòria, el batxillerat i l'FP bàsica. El creixement més destacat al llarg d'aquest període se situa en la formació professional de grau mitjà i superior (incloent-hi l'alumnat dels estudis presencials i a distància), amb un 39,7 % i 29,7 % d'augment de la matrícula respectivament.

El balanç global de la distribució de la matrícula per titularitat de centre apunta que un 65,2 % dels alumnes estan escolaritzats en centres públics, un 26,7 % en centres privats concertats i un 8,1 % en centres privats no concertats. La distribució entre l'escola pública i la privada és diferent segons les etapes analitzades. El curs 2022/23, els centres públics concentren el 81,2 % de l'alumnat d'FP bàsica, el 80,2 % de l'FP de grau mitjà, el 82,9 de l'FP de grau superior, el 70 % de l'alumnat de batxillerat i al voltant del 63 % de l'alumnat d'educació infantil, primària i ESO.

Les dades referides als ensenyaments de règim especial del curs 2022/23, mostren una distribució de l'alumnat matriculat en els distints ensenyaments i destaca el fet que un 77 % d'aquest pertany als ense-

nyaments d'idiomes i 17 % als ensenyaments de música (vegeu el [quadre III-4.2](#)). L'observació de les dades també desprèn que un 64,17 % dels matriculats són dones, una majoria que es fa visible sobretot als ensenyaments d'idiomes, art dramàtic, i arts plàstiques i disseny. Els estudis amb més equilibri en la matrícula entre sexes són els ensenyaments de música (amb una presència de dones del 53,8 %) i aquells amb predomini d'homes són els ensenyaments esportius, amb un 68 %.

Les dades de l'educació d'adults (vegeu el [quadre III-4.3](#)) mostren la matrícula en els cursos d'educació secundària per a persones adultes i de preparació de les proves d'accés per als cicles formatius i per a la universitat. De la lectura històrica de les dades destaquen oscil·lacions que, sense respondre a una pauta, indiquen un descens lleu en els darrers cursos. Dins d'aquest apartat, en la modalitat no formal també s'inclouen els cursos de català i castellà per a immigrants. La matrícula en aquests cursos mostra una trajectòria estable amb oscil·lacions que, en el darrer curs, assenyalen un increment de la matrícula.

Les dades d'educació a distància referides als cicles formatius de formació professional mostren un augment constant en els darrers cursos i un increment molt accentuat a partir del curs 2020/21, que es manté amb una evolució ascendent fins al 2022/23. Aquesta no és la tendència dels estudis de batxillerat a distància, que, després d'una progressió ascendent entre el 2017/18 i el 2020/21 (probablement deguda als efectes de la pandèmia sobre la matrícula a secundària), experimenten un descens notable en la trajectòria.

Les Balears són una de les comunitats autònomes amb més presència d'alumnat estranger. La revisió de les dades del curs 2021/22 mostra que es manté la tendència ascendent dels darrers anys que, encara que és comú a tot l'Estat, té més pes a les Balears (vegeu el [quadre III-4.4](#)). La distància entre les dades autonòmiques i estatals en els darrers cursos ha estat al voltant dels 5 punts i per al curs 2021/22 arriba a 5,9 punts, amb un percentatge d'alumnat estranger a les Balears del 16,3 % (10,4 % per al conjunt estatal). Per nivells, aquesta distància és de 7,2 punts a primària (amb un 19,6 %, gairebé una cinquena part de la matrícula d'aquest nivell), 5,9 punts a l'ESO (amb un 15,8 %) i 5,6 punts a l'educació infantil (amb un 15,7 %). Aquestes diferències en relació amb els nivells estatals posen de manifest una realitat als centres educatius condicionada per la diversitat i les necessitats que se'n deriven. Les dades també assenyalen tendències de futur en les etapes educatives posteriors per als anys següents.

La distribució de la matrícula de l'alumnat estranger mostra una major presència als centres públics que als privats concertats. Segons les dades del darrer curs analitzat, el 2021/22 els centres públics de les Balears presenten un percentatge del 17,1 % (11,9 estatal), per un 14,7 % als centres privats (7,1 % estatal). A més, els percentatges autonòmics de l'escolarització, tant als centres públics com els privats, són notablement superiors als percentatges estatals: la distància és de 5,2 punts als centres públics i 7,6 als privats. Destaca l'alt percentatge d'alumnes estrangers a l'FP bàsica (22 %), 6,1 punts per sobre del percentatge estatal (15,9 %).

QUADRE III-4. 1. ALUMNES MATRICULATS EN ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL PER NIVELLS EDUCATius

Curs 2022/2023											
	Curs 2016/2017	Curs 2017/2018	Curs 2018/19	Curs 2019/20	Curs 2020/21	Curs 2021/22	Total	Centres públics	Centres privats	Centres privats concertats	Centres privats no concertats
Total	180.138	185.658	189.400	192.202	192.921	193.877	195.466	127.473	67.993	52.164	15.829
Educació infantil - primer cicle	6.600	8.375	8591	8.713	7.397	8.400	9.454	5.933	3.521	0	3.521
Educació infantil - segon cicle	31.897	31.915	32079	32.623	31.301	30.859	30.046	18.907	11.139	9.430	1.709
Educació primària	70.275	71.345	71736	71.859	70.347	69.879	70.209	44.207	26.002	21.095	4.907
Educació especial	721	792	841	887	887	910	935	297	638	638	0
ESO	43.678	45.066	46.503	47.861	48.812	49.446	50.754	32.074	18.680	15.278	3.402
Batxillerat	12.037	12.285	12578	12.580	13.265	13.354	13.575	9.363	4.212	3.246	966
Batxillerat a distància	770	713	783	998	1.086	470	490	490	0	0	0
CF grau bàsic	1.889	1.955	1979	1.977	1.947	1.994	2.054	1.668	386	386	0
CF grau mitjà	6.463	6.634	7217	7.519	8.782	8.983	8.666	6.828	1.838	1.352	486
CF grau superior	4.240	4.953	5186	5.314	6.377	6.613	6.219	4.992	1.227	617	610
CF grau mitjà a distància	644	630	746	767	1.183	1.182	1.264	1.138	126	0	126
CF grau superior a distància	816	901	995	946	1.389	1.556	1.568	1.466	102	0	102
Cursos d'especialització (CF)	-	-	-	-	-	55	86	86	-	-	-
Altres programes	108	94	166	158	148	176	146	24	122	122	0

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Ensenyaments no universitaris, alumnes matriculats. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

QUADRE III-4.2. ALUMNES MATRICULATS EN ENSENYAMENTS DE RÈGIM ESPECIAL

	Curs 2019/2020	Curs 2020/2021	Curs 2021/2022	Curs 2022/2023		
	Total	Total	Total	Total	Homes	Dones
Total ensenyaments de règim especial	13.551	12.557	13.417	12.418	4.449	7.969
Total ensenyaments d'arts plàstiques i disseny	1.143	1.175	263	302	104	198
CFGM arts plàstiques i disseny	76	78	75	94	38	56
CFGS arts plàstiques i disseny	1.067	1.097	188	208	66	142
Total ensenyaments de música	2.302	2.135	2.187	2.054	949	1.105
Ensenyaments elementals de música	1.462	1.298	1.324	1.258	581	677
Ensenyaments professionals de música	660	648	672	620	272	348
Ensenyaments superiors de música	180	189	191	176	96	80
Total ensenyaments de dansa	317	284	351	335	31	304
Ensenyaments elementals de dansa	189	162	223	199	18	181
Ensenyaments professionals de dansa	128	122	128	136	13	123
Total ensenyaments d'art dramàtic	77	68	67	64	13	51
Total ensenyaments d'idiomes	9.445	8.695	10.318	9.506	3.236	6.270
Total ensenyament d'idiomes nivell bàsic	3.306	2.909	3.164	3.164	1.092	2.072
Ensenyament d'idiomes nivell bàsic A1	1.902	1.591	1.952	1.875	676	1.199
Ensenyament d'idiomes nivell bàsic A2	1.404	1.318	1.212	1.289	416	873
Total ensenyament d'idiomes nivell intermedi	4.555	4.199	4.709	4.254	1.485	2.769
Ensenyament d'idiomes nivell intermedi B1	2.220	1.380	1.700	1.598	599	999
Ensenyament d'idiomes nivell intermedi B2	2.335	2.819	3.009	2.656	886	1.770

continua

	Curs 2019/2020	Curs 2020/2021	Curs 2021/2022	Curs 2022/2023		
	Total	Total	Total	Total	Homes	Dones
Total ensenyament d'idiomes nivell avançat	898	1.223	1.291	1341	412	929
Ensenyament d'idiomes nivell avançat C1	695	928	1.002	1.005	307	698
Ensenyament d'idiomes nivell avançat C2	203	295	289	336	105	231
Total ensenyament d'idiomes nivell bàsic a distància	171	46	355	112	38	74
Total ensenyament d'idiomes nivell intermedi a distància	515	250	564	408	144	264
Total ensenyament d'idiomes nivell avançat a distància	0	68	235	227	65	162
Total ensenyaments esportius	267	200	231	157	116	41
Ensenyaments esportius (grau mitjà)	267	186	228	155	114	41
Ensenyaments esportius (grau superior)	0	14	3	2	2	0

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

QUADRE III-4.3. ALUMNES MATRICULATS EN EDUCACIÓ D'ADULTS I EN EDUCACIÓ A DISTÀNCIA PER ENSENYAMENT

Educació d'adults de caràcter formal		Curs					Curs		Curs
		2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023	2020/2021	2021/2022	
Educació d'adults de caràcter no formal	Educació secundària per a persones adultes	2.784	3.816	5.180	3.487	3.238			
	Preparació de la prova d'accés a la universitat	561	629	624	555	548			
	Preparació de la prova d'accés a cicles formatius d'FP	467	575	517	450	366			
	Total	7.335	8.639	6.344	7.367	8.455			
	Llengua per a immigrants	3.426	4.056	3.218	3.840	4.348			
Educació a distància	Llengües estrangeres	2.302	2.492	32	-	2.101			
	Altres cursos	1.607	1.477	3.094	3.527	2.006			
	Batxillerat	783	998	1.086	470	490			
	Cicles formatius d'FP	1.741	1.713	2.572	2.738	2.832			
	Grau mitjà	746	767	1.183	1.182	1.264			
	Grau superior	995	946	1.389	1.556	1.568			

Educació d'adults de caràcter formal		Homes		Dones		% de dones		% de dones (2021/2022)
		2022/2023	2021/2022	2022/2023	2021/2022	2022/2023	2021/2022	
Educació d'adults de caràcter no formal	Educació secundària per a persones adultes	1.627	1.611			50		51,2
	Preparació de la prova d'accés a la universitat	208	340			62		61,8
	Preparació de la prova d'accés a cicles formatius d'FP	175	191			52		60,2
	Total	3.046	5.409			64		64,7
	Llengua per a immigrants	1.614	2.734			63		63,7
Educació a distància	Llengües estrangeres	688	1.413			67		0,0
	Altres cursos	744	1.262			63		65,7
	Batxillerat	233	257			52		58,9
	Cicles formatius d'FP	1.006	1.826			64		67,2
	Grau mitjà	480	784			62		64,9
	Grau superior	526	1.042			66		69,0

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

QUADRE III-4.4. PERCENTATGE D'ALUMNES ESTRANGERS EN ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL NO UNIVERSITARIS A LES ILLES BALEARS PER NIVELLS | TITULARIAT DELS CENTRES (QUADRE EVOLUTIU)

	Total (1)	Educació infantil	Educació primària	ESO	Batxillerats (2)	Cicles formatius FP bàsica	Cicles formatius FP - Grau mitjà (2)	Cicles formatius FP - Grau superior (2)	Altres programes formatius		
TOTS ELS CENTRES											
Total centres	2018/2019	Espanya	9,2	9,1	10,5	8,9	6,4	13,6	8,3	6,1	25,0
		Illes Balears	14,5	14,6	17,0	14,0	8,2	17,4	10,0	6,9	18,1
	2019/2020	Espanya	9,9	9,8	11,6	9,4	6,5	14,1	8,5	6,7	28,0
		Illes Balears	15,5	15,8	18,3	14,8	9,3	17,7	9,3	7,4	15,8
	2020/2021	Espanya	10,0	9,9	11,9	9,3	6,7	15,5	8,7	6,8	30,9
		Illes Balears	15,7	15,7	18,9	14,8	10,3	20,4	9,8	7,6	18,2
	2021/2022	Espanya	10,4	10,1	12,4	9,9	6,7	15,9	8,7	6,9	26,9
		Illes Balears	16,3	15,7	19,6	15,8	11,2	22,0	10,3	8,1	22,7
CENTRES PÚBLICS											
Centres públics	2018/2019	Espanya	10,8	11,4	12,6	10,1	7,0	13,8	9,0	6,3	24,5
		Illes Balears	16,0	16,6	19,2	15,4	8,6	18,5	10,6	7,0	11,7
	2019/2020	Espanya	11,5	12,1	13,8	10,7	7,1	13,9	9,1	6,8	26,7
		Illes Balears	16,9	17,8	20,4	16,3	10,2	18,7	10,0	7,6	5,6
	2020/2021	Espanya	11,6	12,0	14,1	10,7	7,3	15,4	9,4	7,0	30,4
		Illes Balears	17,0	17,3	21,2	16,1	11,1	21,0	10,5	8,0	7,9
	2021/2022	Espanya	11,9	12,2	14,6	11,2	7,3	15,9	9,5	7,2	26,0
		Illes Balears	17,1	17,1	21,3	16,3	11,1	22,6	11,1	8,5	20,8

continua

		Total (1)	Educació infantil	Educació primària	ESO	Batxillerats (2)	Cicles formatius FP bàsica	Cicles formatius FP - Grau mitjà (2)	Cicles formatius FP - Grau superior (2)	Altres programes formatius	
CENTRES PRIVATS											
Centres privats	2018/2019	Espanya	6,0	5,3	6,1	6,5	5,0	13,2	6,8	5,5	26,2
		Illes Balears	11,7	11,3	13,1	11,7	7,4	11,5	7,1	6,0	21,7
	2019/2020	Espanya	6,6	5,9	6,9	6,9	5,0	14,8	7,0	6,3	30,9
		Illes Balears	12,9	12,4	14,9	12,5	7,1	12,3	6,1	6,7	24,1
	2020/2021	Espanya	6,7	6,0	7,1	6,7	5,2	16,0	7,1	6,4	32,1
		Illes Balears	13,1	12,8	15,0	12,7	8,2	16,9	5,7	5,8	21,8
	2021/2022	Espanya	7,1	6,3	7,8	7,2	5,3	15,8	7,0	6,4	29,3
		Illes Balears	14,7	13,2	16,8	15,0	11,3	18,9	6,3	6,2	23,6

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

(1) El total inclou també els alumnes d'educació especial específica.

(2) Inclou els alumnes estrangers que cursen aquest ensenyament en els règims presencial i a distància.

Un indicador que s'aborda de manera periòdica en aquest informe és la mitjana d'alumnes per professor (vegeu el **quadre III-4.5**). Es tracta d'un indicador que pot contribuir a informar sobre la qualitat i sobre l'evolució del desplegament de mesures per a la millora de l'educació i l'atenció als escolars. Les Balears presenten unes xifres més bones que les estatals, tant actualment com de manera històrica. En aquest sentit, en el curs més antic que es pren com a referència, el curs 2017/18, l'arxipèlag es troba un punt per davall de la mitjana espanyola: concretament, les Balears presenten una mitjana d'alumnes per professor d'11,4, mentre que en el conjunt de l'Estat és de 12,4. En el curs més recent (curs 2021/22), la distància ha minvat lleugerament i se situa en 0,8 punts: les Balears 10,6 per Espanya 11,4.

En la mirada detallada, distingint entre centres públics i privats, també s'aprecien elements que cal destacar. En el cas dels centres públics, la distància Balears-Espanya en el curs 2016/17 era de 0,9 punts, mentre que per al curs 2021/22 (darrer curs de referència informat pel Ministeri) és de 0,7 punts. Per tant, la tendència a l'aproximació entre els dos valors es produeix de manera molt lenta, tot i que les Balears mantenen un millor indicador.

En el cas dels centres privats, la distància i diferència és més alta. En el curs 2017/18, les Balears presenten una mitjana 1,4 punts més baixa que la mitjana estatal, concretament 13,6 alumnes per professor a les Balears, comparats amb els 15 alumnes de mitjana en el conjunt estatal. Quatre cursos després, el 2021/22, la mitjana balear és de 12,9 i la mitjana espanyola és

de 14,4: l'arxipèlag es troba un punt i mig per davall.

És important comparar aquests indicadors també per etapes educatives. A l'etapa d'educació infantil, les Balears es trobaven al principi del període comparat lleugerament per sobre de les xifres espanyoles: 10 alumnes de mitjana en el cas illenc, en comparació amb els 9,7 alumnes en el cas espanyol el curs 2017/18. Quatre cursos després, el 2021/22, les Balears aconsegueixen invertir la tendència i se situen per sota de la mitjana estatal: 8,1 alumnes per professor/a a l'arxipèlag, comparat amb els 8,7 alumnes per professor/a de la mitjana estatal. Tant les Balears com Espanya presenten millores en el període comparat i experimenten descensos en la mitjana. Emperò el ritme de canvi ha estat més ràpid en el cas illenc, que baixa 1,9 punts en el període esmentat. Espanya baixa 1 punt en el mateix període. Les dades en l'etapa d'educació infantil són especialment sensibles, ja que és una etapa en què s'està posant especial atenció i polítiques en els darrers anys. A més, la literatura acadèmica constata la importància de l'escolarització primerenca per combatre la desigualtat social i escolar, així com la pobresa infantil.

En el cas de l'etapa d'educació primària, el curs 2017/18 les Balears es troben un punt per davall de la mitjana estatal: 12,1 a les Balears per 13,1 a Espanya. Després de quatre cursos, el curs 2021/22, la distància s'ha retallat en una dècima i les Balears se situen en una mitjana de 10,7 alumnes per professor/a, mentre que Espanya presenta una mitjana d'11,6 alumnes. Tant en l'àmbit autonòmic com estatal, s'experimenta un descens en les xifres en el període assenyalat.

Quadre III-4.5. Mitjana d'alumnes per professor en equivalents a temps complet als ensenyaments de règim general no universitaris per tipus de centre i titularitat									
		Total	Centres ed. infantil	Centres ed. primària	Centres ed. primària i ESO	Centres ESO i/o batxillerats i/o FP	Centres ed. primària, ESO i batx./FP	Centres específics ed. especial	
Total centres	2017/2018	Espanya	12,4	9,7	13,1	14,6	10,6	16,2	3,7
		Illes Balears	11,4	10,0	12,1	13,7	9,2	14,6	3,3
	2018/2019	Espanya	12,2	9,4	13,0	14,6	10,4	16,1	3,6
		Illes Balears	11,0	8,7	11,7	12,9	8,9	14,9	3,5
	2019/2020	Espanya	12,0	9,3	12,7	14,3	10,3	16,0	3,5
		Illes Balears	10,8	8,8	11,5	12,8	8,8	14,5	3,4
	2020/2021	Espanya	11,4	8,0	11,7	13,3	10,1	15,2	3,5
		Illes Balears	10,5	7,7	10,7	12,2	9,2	13,8	3,5
	2021/2022	Espanya	11,4	8,7	11,6	13,3	10,0	15,4	3,4
		Illes Balears	10,6	8,1	10,7	12,6	9,1	14,0	3,5
Centres públics	2017/2018	Espanya	11,4	8,9	13,1	9,5	10,4	9,1	3,2
		Illes Balears	10,5	9,4	12,1	-	9,0	-	3,7
	2018/2019	Espanya	11,2	8,7	13,0	9,5	10,1	9,1	3,2
		Illes Balears	10,0	7,8	11,6	9,5	8,8	-	3,7
	2019/2020	Espanya	11,0	8,6	12,7	9,5	10,0	8,6	3,1
		Illes Balears	9,9	8,0	11,5	9,0	8,6	-	3,7
	2020/2021	Espanya	10,4	7,2	11,7	9,2	9,8	8,8	3,0
		Illes Balears	9,7	7,0	10,7	8,4	9,0	-	3,7
	2021/2022	Espanya	10,3	7,9	11,6	9,2	9,6	8,1	3,0
		Illes Balears	9,6	7,4	10,6	7,7	9,0	-	3,5

continua

		Total	Centres ed. infantil	Centres ed. primària	Centres ed. primària i ESO	Centres ESO i/o batxillerats i/o FP	Centres ed. primària, ESO i batx./ FP	Centres específics ed. especial	
Centres privats	2017/2018	Espanya	15,0	10,7	14,3	15,9	14,1	16,2	4,2
		Illes Balears	13,6	11,2	12,8	13,7	15,4	14,6	3,3
	2018/2019	Espanya	15,0	10,3	14,4	16,0	14,6	16,2	4,2
		Illes Balears	13,3	10,5	13,2	13,0	12,9	14,9	3,5
	2019/2020	Espanya	14,9	10,3	14,0	15,7	15,1	16,1	4,2
		Illes Balears	13,1	10,3	12,1	12,9	14,2	14,5	3,4
	2020/2021	Espanya	14,2	9,3	13,1	14,7	15,3	15,2	4,1
		Illes Balears	12,5	9,2	10,8	12,3	15,2	13,8	3,5
	2021/2022	Espanya	14,4	10,1	13,3	14,8	15,7	15,4	4,0
		Illes Balears	12,9	9,5	14,1	12,8	16,3	14,0	3,5

Font: Elaboració d'un equip CES-UIB a partir de Las cifras de la educación en España, Ministerio d'Educació i Ciència

Tenint en compte les dades facilitades pel Ministeri d'Educació, aquestes també detallen la informació per als centres que imparteixen educació primària i ESO. En aquest cas, la tendència és similar: descens tant a Espanya com a les Balears, però amb la nostra comunitat autònoma que presenta millors xifres: 13,7 alumnes de mitjana (14,6 a Espanya) el curs 2017/18 i 12,6 alumnes de mitjana (13,3 a Espanya) el curs 2021/22.

L'esperança de vida escolar en el sistema educatiu als 6 anys és també un indicador rellevant (vegeu el [quadre III-4.6](#)). Una esperança de vida escolar més alta s'associa a trajectòries educatives que obtenen credencials escolars més altes i constitueix un factor de protecció per a les transicions educatives i laborals de l'alumnat. En el conjunt estudiat, les Balears presenten taxes d'esperança de vida escolar inferiors a la mitjana estatal, fet que comporta que les trajectòries escolars i transicions de l'alumnat illenc presentin més factors de risc. El curs 2017/18, les Balears se situaven 2,9 punts per davall de la mitjana estatal (14,7 per 17,6). Quatre cursos després, aquesta distància presentava una pauta similar: l'arxipèlag disposava d'una esperança de vida escolar de 15 anys el curs 2021/22, mentre que Espanya se situava en el 17,8, la qual cosa representa 2,8 punts per sobre.

Quan aquesta informació es desglossa en educació no universitària i educació universitària, és rellevant la distància en ambdós casos, però cal assenyalar especialment la diferència en l'educació universitària. En primer lloc, en l'educació no universitària, les Balears augmenten lleugerament l'es-

perança de vida entre els cursos 2017/18 i 2021/22, amb un creixement de 3 dècimes, amb la qual cosa es passa de 13,4 anys (curs 2017/18) a 13,7 anys (2021/22). En el cas espanyol, en el mateix període estudiat, l'augment és d'una dècima: de 14,3 (curs 2017/18) a 14,4 (2021/22). En segon lloc, a l'educació universitària, les Balears presenten una esperança de vida d'1,3 anys el curs 2017/18 i d'1,4 anys el 2021/22, la qual cosa només representa l'augment d'una dècima. A Espanya, en el mateix període, el creixement és també de només una dècima, però amb valors dos punts superiors, amb la qual cosa es passa de 3,3 anys (curs 2017/18) a 3,4 anys (2021/22).

Des d'una perspectiva de gènere, l'esperança de vida escolar també presenta una pauta diferenciada. Tant a Espanya com a les Balears les dones presenten una esperança de vida escolar més alta que els homes. L'esperança de vida escolar femenina a les Balears en el període estudiat augmenta 4 dècimes, i transita de 15,1 anys (curs 2017/18) a 15,5 anys (2021/22). En el mateix període, les xifres d'esperança de vida escolar masculina en el cas illenc són inferiors: es passa de 14,4 anys el curs 2017/18 fins als 14,6 anys el 2021/22. Com es pot observar, el ritme de canvi és més lent en el cas masculí, les dones augmenten 4 dècimes en aquest període, mentre que l'esperança de vida escolar dels homes augmenta 2 dècimes en l'etapa assenyalada.

També s'aplica la perspectiva de gènere a les xifres d'esperança de vida escolar desglossades per educació no universitària i educació universitària. En educació no uni-

versitària, les diferències entre les dones i els homes són menors: 2 dècimes inferiors en els homes el curs 2017/18 (13,3 per 13,5 anys) i 3 dècimes inferiors en els homes el curs 2021/22 (13,5 homes per 13,8 dones). En el cas de l'educació universitària, els homes de les Balears presenten unes xifres estancades, una esperança de vida escassament d'1,1 anys, tant el curs 2017/18 com el 2021/22. En el cas de les

dones, l'esperança de vida escolar tot just augmenta 1 dècima en el període estudiat, i passa d'1,5 a 1,6 anys entre el 2017/18 i el 2021/22. Les xifres d'esperança de vida escolar a les Balears, tant en les dones com en els homes, són preocupants, perquè equivalen a no acabar un grau (quatre anys de durada). Cal incorporar el matís que es tracta d'una esperança de vida escolar calculada als 6 anys.

QUADRE III-4.6. ESPERANÇA DE VIDA ESCOLAR EN EL SISTEMA EDUCATIU ALS 6 ANYS*

	Total		Homes		Dones	
	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
Total						
2017/2018	17,6	14,7	17,2	14,4	18,0	15,1
2018/2019	17,5	14,6	17,1	13,2	18,0	14,9
2019/2020	17,6	14,7	17,1	14,7	18,1	15,0
2020/2021	17,8	15,1	17,2	14,6	18,3	15,5
2021/2022	17,8	15,0	17,2	14,6	18,4	15,5
Educació no universitària						
2017/2018	14,3	13,4	14,3	13,3	14,3	13,5
2018/2019	14,3	13,3	14,2	13,2	14,3	13,4
2019/2020	14,3	13,4	14,2	13,3	14,4	13,5
2020/2021	14,4	13,7	14,3	13,6	14,5	13,9
2021/2022	14,4	13,7	14,3	13,5	14,5	13,8
Educació universitària						
2017/2018	3,3	1,3	2,9	1,1	3,7	1,5
2018/2019	3,3	1,3	2,9	1	3,7	1,5
2019/2020	3,3	1,3	2,8	1	3,7	1,5
2020/2021	3,3	1,3	2,9	1,1	3,8	1,6
2021/2022	3,4	1,4	2,9	1,1	3,9	1,6

Font: Las cifras de la educación en España, Ministerio d'Educació i Ciència

(*) Inclou ensenyaments de règim general universitaris i no universitaris, ensenyaments de règim especial (CF arts plàstiques i disseny, esportives, professionals de música i dansa –16 i més anys–, idiomes nivell avançat –presencial–, artístiques –grau superior– i adults –inicials i secundària).

Les taxes netes d'escolarització en edats postobligatòries (vegeu el [quadre III-4.7](#)) són un estàndard europeu que permet estudiar la trajectòria educativa de l'alumnat més enllà de l'etapa obligatòria. Això és especialment rellevant, perquè una trajectòria més llarga en etapes voluntàries de l'educació és un indicador positiu per a la inserció vital i laboral de l'alumnat. Aquestes taxes d'escolarització presenten dades sensiblement diferents en funció de l'edat estudiada, especialment quan es compara el moment dels 16 anys amb el moment dels 18 anys.

La taxa neta a 16 anys presenta valors inferiors de les Balears respecte de la mitjana estatal en el període estudiat. El curs 2017/18, les Balears es troben 8,3 punts percentuals per davall de la mitjana espanyola: les Balears presenten una taxa de 87,4, mentre que Espanya se situa en 95,7. Quatre cursos després, el 2021/22, les Balears han aconseguit un augment destacable de 4,5 punts: de 87,4 (curs 2017/18) a 91,9 (2021/22). En el cas espanyol, en el mateix període, l'augment és de només 2 dècimes, de 95,7 a 95,9, entre els cursos 2017/18 i 2021/22.

La taxa neta a 18 anys presenta valors sensiblement inferiors a les Balears. En el curs 2017/18, les Balears estan 23,5 punts per davall de la mitjana estatal (un 56,5 per un 80,0). El curs 2021/22, aquesta distància encara és més gran i arriba als 25,5 punts de diferència (56,0 per 81,5). Cal subratllar que en el cas espanyol la taxa d'escolarització puja lleugerament després de quatre cursos, mentre que la taxa balear perd mig punt.

La perspectiva de gènere és rellevant en l'anàlisi de les taxes netes d'escolarització. Quant a la taxa als 16 anys, el curs 2021/22 les diferències són de 2,7 punts entre les dones i els homes de les Balears, en què les dones presenten una taxa més alta. En el cas espanyol, les diferències entre dones i homes en aquesta edat són d'1,1 punts a favor de les dones. Les distàncies entre dones i homes són més grans per al cas de l'arxipèlag. En una perspectiva evolutiva de quatre cursos, tant dones com homes de les Balears milloren les taxes netes d'escolarització als 16 anys. Pel que fa a les dones, les taxes passen de 89,8 a 93,3 en l'etapa analitzada, la qual cosa representa un augment de 3,5 punts. Pel que fa als homes, les taxes passen de 85,1 (curs 2017/18) a 90,6 (2021/22), fet que representa un creixement de 5,5 punts, més gran que el de les dones en els cursos estudiats.

Les taxes d'idoneïtat (percentatge d'alumnes que es troba en el curs que li correspon per any de naixement) constitueixen un indicador per conèixer les trajectòries educatives i aporta informació contextual i històrica que permet entendre millor el fenomen de l'abandonament escolar (no com un fet que succeeix en un moment concret, sinó com quelcom que es configura progressivament). Tant les taxes d'idoneïtat balears com les espanyoles presenten percentatges alts en els darrers anys, especialment en les edats inferiors (vegeu el [quadre III-4.8](#)). Això parcialment pot ser per les polítiques o actuacions escolars dels darrers anys d'evitar el recurs de la repetició de curs escolar com eina educativa. En aquest sentit, tant les Balears com Espanya presenten percentatges superiors al 90 %

en la taxa d'ideïtat als 8 i als 10 anys. En canvi, als 12, 14 i 15 anys, els percentatges són més baixos. A més, en el cas de l'arxipèlag les taxes d'ideïtat es mantenen per davall de la mitjana espanyola. Als 12 anys, la distància Espanya-Illes Balears és només d'1,1 anys (87,9 Espanya per 86,8 Illes Balears); emperò als 15 anys aquesta distància augmenta als 3,9 punts: Espanya 75,5 per Illes Balears 71,6. Per tant, aquest indicador convida a dedicar més atenció a les trajectòries educatives en el cas balear

en l'etapa adolescent, perquè eventualment en alguns casos es podria traduir en trajectòries d'abandonament o de no consecució de títols d'estudis postobligatoris.

Des d'una perspectiva de gènere, les dones de les Balears presenten taxes d'ideïtat més altes que les dels homes, i es passa d'una distància d'1,2 punts als 8 anys (dones 95,9 per 94,7 homes) a una distància de 7,2 punts als 15 anys (dones 75,3 per homes 68,1).

QUADRE III-4.7. TAXES NETES D'ESCOLARITZACIÓ EN EDATS POSTOBLIGATÒRIES EN EL SISTEMA EDUCATIU I FORMATIU*

		Total		Homes		Dones	
		Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
16 anys	2017/2018	95,7	87,4	94,8	85,1	96,5	89,8
	2018/2019	95,9	88,1	95,0	87,6	96,8	88,6
	2019/2020	95,6	87,9	94,4	85,9	97,0	90,0
	2020/2021	96,0	89,4	95,2	88,4	97,0	90,5
	2021/2022	95,9	91,9	95,3	90,6	96,4	93,3
17 anys	2017/2018	90,2	84,3	88,4	81,4	92,1	87,5
	2018/2019	90,1	81,4	88,1	77,4	92,2	85,1
	2019/2020	90,0	83,3	88,0	81,8	92,2	84,9
	2020/2021	90,8	85,3	88,8	82,5	92,9	88,3
	2021/2022	91,2	85,2	89,8	84,0	92,7	86,5
18 anys	2017/2018	80,0	56,5	77,8	58,3	82,3	54,5
	2018/2019	79,8	55,5	77,4	56,4	82,3	54,6
	2019/2020	79,7	56,1	77,1	56,6	82,4	55,7
	2020/2021	81,2	57,4	78,6	59,1	84,1	55,7
	2021/2022	81,5	56,0	78,9	57,6	84,3	54,4

Font: Las cifras de la educación en España, Ministeri d'Educació i Ciència

(*) Inclou: ensenyaments de règim general universitaris i no universitaris i no universitaris de règim especial (CF arts plàstiques i disseny, esportius, professionals de música i dansa, idiomes nivell avançat i artístiques grau superior) ensenyaments equivalents a l'universitari, formació ocupacional i escola d'adults (bàsica i secundària).

QUADRE III-4.8. TAXES D'IDONEITAT ALS 8, 10, 12, 14 I 15 ANYS												
		8 anys		10 anys		12 anys		14 anys		15 anys		
		Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	
2017/2018	Total	93,7	92,5	90,0	87,0	86,5	82,5	74,4	69,7	69,5	64,6	
	Homes	92,7	91,0	88,5	85,1	84,5	80,2	70,3	64,7	65,2	58,8	
	Dones	94,7	94,2	91,5	89,1	88,6	85,0	78,8	75,2	74,0	71,0	
2018/2019	Total	93,6	93,9	89,5	87,7	86,2	82,6	74,7	70,5	70,6	65,9	
	Homes	92,6	93,0	88,0	86,6	80,0	84,4	70,8	66,1	66,5	60,7	
	Dones	94,6	94,9	91,1	88,9	88,2	85,3	78,9	75,5	78,9	71,6	
2019/2020	Total	93,8	94,2	89,8	89,3	86,6	84,3	75,4	73,1	71,1	67,2	
	Homes	92,9	93,7	88,4	87,6	84,6	82,1	71,6	69,8	67,0	63,2	
	Dones	94,7	94,8	91,3	91,1	88,8	86,8	79,4	76,6	75,4	76,6	
2020/2021	Total	95,0	95,6	91,0	91,0	87,2	85,3	79,0	75,9	75,5	72,6	
	Homes	94,2	95,0	89,8	90,1	85,3	83,8	75,9	72,2	72,0	69,7	
	Dones	95,8	96,2	92,3	92,0	89,1	87,0	82,3	79,8	79,1	75,8	
2021/2022	Total	94,7	95,3	91,4	91,6	87,9	86,8	78,9	76,1	75,5	71,6	
	Homes	94,0	94,7	90,3	90,9	86,2	84,7	75,7	72,7	72,4	68,1	
	Dones	95,4	95,9	92,6	92,4	89,7	89,2	82,3	79,9	78,9	75,3	

Font: Las cifras de la educación en España, Ministerio d'Educació i Ciència

La taxa bruta de població titulada en distints nivells educatius aporta una informació rellevant a l'hora de fer una radiografia de la situació educativa a les Balears en termes d'èxit escolar (vegeu el [quadre III-4.9](#)). Cal destacar la distància entre les taxes espanyoles i les balears en les etapes educatives, ja que el curs 2021/22 co-

mença sent de 3,8 punts quan s'analitzen els graduats d'ESO (80,7 a Espanya i 76,9 a les Illes Balears) però que arriba als 29 punts de diferència quan s'estudia la taxa bruta a grau (42,5 Espanya; 13,5 Illes Balears) i als 22,5 punts quan es fa la comparativa en la taxa bruta de màster (28,1 Espanya; 5,6 Illes Balears).

QUADRE III-4.9. TAXA BRUTA DE POBLACIÓ QUE ES GRADUA A LES ILLES BALEARS I ESPANYA PER CADA ENSENYAMENT TITULACIÓ

		Total		Homes		Dones	
		Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
Graduat en ESO	2011/12	75,1	67,4	69,9	61,5	80,6	73,6
	2016/17	75,9	70,6	70,9	65,3	81,2	76,0
	2021/22	80,7	76,9	77,2	71,9	84,5	82,2
Graduat en ESO adults (1)	2011/12	12,1	8,3	13,2	8,9	10,9	7,8
	2016/17	8,0	5,7	8,0	6,1	7,9	5,2
	2021/22	6,5	5,8	5,7	5,6	7,3	6,0
Batxillerat	2011/12	52,2	41,6	45,6	35,8	59,1	47,9
	2016/17	55,9	41,1	48,6	33,4	63,7	49,2
	2021/22	55,7	43,0	48,5	36,0	63,5	50,5
Professional bàsic	2021/22	4,0	4,5	5,5	6,1	2,5	2,8
Tècnic (2)	2011/12	22,4	17,5	21,5	16,2	23,4	18,9
	2016/17	23,6	21,2	24,6	21,7	22,7	20,6
	2021/22	26,4	24,9	26,5	23,8	26,2	26,0
Tècnic superior (3)	2011/12	22,6	11,4	20,9	10,5	24,3	12,4
	2016/17	26,7	13,3	25,9	12,8	27,7	13,8
	2021/22	34,6	20,4	32,8	18,5	36,6	22,4
Grau (4)	2016/17	42,7	15,3	33,7	11,2	52,2	19,4
	2021/22	42,5	13,5	33,0	9,1	52,7	18,1

continua

		Total		Homes		Dones	
		Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya	Illes Balears
Màster oficial (4)	2011/12	12,0	4,2	10,2	3,4	52,7	5,1
	2016/17	22,4	5,8	18,8	4,1	26,1	7,6
	2021/22	28,1	5,6	22,6	4,3	33,8	7,0

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores

- 1) Es considera l'alumnat que obté el títol a les modalitats presencial, a distància i a les proves lliures.
- 2) Es considera l'alumnat graduat a cicle formatiu de grau mitjà d'FP i d'Arts Plàstiques i Disseny i EUA Esportives de grau mitjà.
- 3) Es considera l'alumnat graduat a cicle formatiu de grau superior d'FP i d'Arts Plàstiques i Disseny i EUA Esportives de grau superior.
- 4) Els titulats universitaris han estat classificats per ubicació del rectorat de la universitat.

En una mirada de gènere, les dones balears presenten taxes brutes més altes que els homes en els diferents nivells educatius sotmesos a estudi el curs 2021/2022, amb l'excepció del professional bàsic, en què els homes tenen una taxa bruta major. Les diferències entre home i dona van des dels 10,3 punts més en els graduats de l'ESO (dones balears 82,2; homes balears 71,9) i els 9 punts de diferència en el grau (dones balears 18,1; homes balears 9,1).

L'indicador d'abandonament educatiu, percentatge de la població de 18 a 24 anys que no ha completat cap etapa educativa postobligatòria, ha experimentat una trajectòria positiva en els darrers anys en el conjunt d'Espanya, i també a les Balears (vegeu el [quadre III-4.10](#)). En els darrers anys s'ha produït una reducció de la taxa d'abandonament tant a l'Estat com a les Balears. Entre el 2012 i el 2022 s'ha passat del 24,7 % estatal (28,9 a les Balears) al 13,9 % (18,2 a les Balears). Tot i així, les xifres continuen situant les Balears en les primeres posicions en comparació amb les altres comunitats autònomes (i les ciutats autònomes de Ceuta i Melilla). En l'anàlisi

territorial de les dades de 2022, les Balears han passat de la quarta a la segona posició, darrere de la Regió de Múrcia, amb un 18,7 %, un percentatge 3,8 punts superior al del 2021. L'anàlisi entre homes i dones mostra un impacte més gran de l'abandonament sobre els homes, amb un 22,1 % (16,5 % estatal), que sobre les dones, amb un 14,3 % (11,2 % estatal). Entre el 2012 i el 2022 l'abandonament de les dones s'ha reduït gairebé a la meitat, del 28,1 ha passat al 14,3 %.

L'assoliment d'estudis postobligatoris es considera clau per facilitar les condicions per a unes trajectòries d'èxit educatiu. Per això és rellevant analitzar el percentatge de població de 20 a 24 anys que ha assolit almenys el nivell d'educació secundària de segona etapa (vegeu el [quadre III-4.11](#)). Tant les Balears com Espanya presenten recorreguts de millora en el període analitzat. En concret, en l'estudi de les xifres totals, s'observa un augment de 17,8 punts en el cas balear (del 54,4 % el 2012 al 72,2 % el 2022), mentre que per al cas estatal l'augment és de 15,7 punts (del 63,0 % el 2012 al 78,7 % el 2022).

Cal assenyalar que les posicions de partida i arribada de les Balears són inferiors a les estatals. Ara bé, la distància entre els va-

lors s'ha reduït, hi ha un major creixement en l'arxipèlag, amb la qual cosa la diferència se situa en 6,5 punts.

QUADRE III-4.10. POBLACIÓ DE 18 A 24 ANYS QUE NO HA COMPLETAT EL NIVELL D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA DE SEGONA ETAPA I NO CONTINUA CAP TIPUS D'EDUCACIÓ O FORMACIÓ*, PER COMUNITATS AUTÒNOMES

	Total			Homes			Dones		
	2012	2017	2022	2012	2017	2022	2012	2017	2022
Espanya	24,7	18,3	13,9	28,9	21,8	16,5	20,5	14,5	11,2
Andalusia	28,8	23,5	15,3	33,7	28,7	18,4	23,7	18,0	12,0
Aragó	20,4	16,4	11,4	20,2	17,6	15,5	20,7	15,0	6,9
Astúries, Principat de	19,8	14,8	11,5	25,1	18,9	11,8	14,6	10,8	11,2
Balears, Illes	28,9	26,5	18,2	29,7	32,4	22,1	28,1	20,5	14,3
Canàries, Illes	28,0	17,5	11,7	29,5	19,9	16,0	26,5	15,3	7,3
Cantàbria	14,2	8,9	8,9	17,2	12,3	9,5	10,9	4,9	8,3
Castella i Lleó	21,7	16,7	9,9	28,3	21,8	12,0	14,7	11,4	7,8
Castella-la Manxa	27,5	22,1	15,1	34,2	27,5	17,5	20,6	16,3	12,5
Catalunya	24,2	17,0	16,9	28,5	19,6	19,5	19,7	14,4	14,2
Comunitat Valenciana	25,9	20,3	15,7	29,4	24,9	18,0	22,3	15,4	13,1
Extremadura	32,6	19,2	10,8	42,1	26,7	14,7	22,7	11,5	6,9
Galícia	22,7	14,9	9,9	26,7	17,9	11,4	18,5	11,8	8,4
Madrid, Comunitat de	21,5	13,9	13,2	25,0	16,1	14,7	18,1	11,5	11,8
Múrcia, Regió de	26,9	23,1	18,7	32,5	22,8	23,5	21,0	23,4	13,4
Navarra, Comunitat Foral de	13,0	11,3	5,7	16,5	14,1	7,9	9,4	8,3	3,5
País Basc	12,4	7,0	5,6	13,0	8,5	7,0	11,8	5,5	4,2
Rioja, la	24,3	12,9	11,3	27,3	15,9	15,7	21,3	9,7	7,0
Ceuta	38,5	20,1	15,6	38,6	..	..	38,3	..	..
Melilla	32,6	27,5	12,7	38,0	22,6	..	26,8	32,6	..

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2024)

Nota: Calculat amb la metodologia establerta per l'Eurostat, basant-se en mitjanes anuals de dades trimestrals.

(1) Abandonament primerenc de l'educació i la formació. Les dades s'han de prendre amb precaució, ja que les derivades de mides mostrals petites estan afectades per greus errors de mostreig.

Quadre III-4.11. Percentatge de població de 20 a 24 anys que ha assolit almenys el nivell d'educació secundària de segona etapa									
	Total			Homes			Dones		
	2012	2017	2022	2012	2017	2022	2012	2017	2022
Espanya	63,0	71,7	78,7	56,6	66,4	75,6	69,5	77,2	82,1
Illes Balears	54,4	61,7	72,2	52,6	56,2	67,7	56,1	67,2	77,0

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2024)

En la consecució d'estudis secundaris de segona etapa, és bastant il·lustratiu fer l'anàlisi de gènere per establir comparatives. En l'estudi de les xifres de les dones, es pot copsar un augment rellevant de les dones balears, que arriba a un creixement d'una mica més de vint punts percentuals en deu anys (concretament un 20,9%). Les dones de les Balears (20-24 anys) el 2022 estan a escassament 5,1 punts de la mitjana estatal, quan deu anys enrere (2012) estaven a 13,4 punts. Els homes de 20 a 24 anys de les Balears presenten percentatges inferiors als de les dones de l'arxipèlag en el període estudiat. Concretament, els homes passen de 52,6 punts a 67,7 punts entre el 2012 i el 2022. Això suposa una distància respecte a les dones d'entre 3,5 punts (2012) i 9,3 punts (2022). Els homes augmenten 15,1 punts en aquests deu anys, però el major creixement de les dones balears en el mateix període (20,9 punts) fa que aquestes estiguin a més distància i presentin un percentatge més favorable. Cal destacar aquesta dada en un context econòmic i turístic com el de les Balears, amb una forta presència de les dones en el sector de serveis.

Les dades sobre el nivell formatiu de la població balear, en comparació amb les dades estatals, mostren un panorama de

menor nivell d'estudis i una mateixa tendència que al conjunt estatal respecte al fet que les dones comptin amb més estudis que els homes (vegeu el [quadre III-4.12](#)). En la franja d'edat de 25 a 64 anys, l'any 2023 un 38,8 % de la població té un nivell d'estudis inferior a la segona etapa, un percentatge superior al de la població que té titulació de segona etapa d'educació secundària (28,2 %) o estudis universitaris (33,5 %). Aquest 33,5 % dels que tenen estudis universitaris contrasta amb el 41,4 % que representa la mitjana estatal entre els 25 i els 64 anys. Mentrestant, en la franja d'edat de 25 a 34 anys, en el cas de les Balears, el percentatge de població amb un nivell formatiu d'educació superior és 7,4 punts superior al de la franja 25-64, amb un 40,9 %. Tot i així, aquest percentatge és 11,1 punts inferior a la mitjana espanyola (52 %).

En conjunt, les dades mostren dos fets clau. El primer, que els nivells d'estudis són més alts a la franja de 25 a 34 anys, la qual cosa indica una tendència a l'augment del nivell d'estudis dels més joves. La comparació amb el grup d'edat de 25 a 64 anys mostra una tendència de millora, tant per la reducció dels percentatges en el nivell educatiu inferior com per l'augment dels percentatges en el nivell superior.

QUADRE III-4.12. NIVELL DE FORMACIÓ DE LA POBLACIÓ PER GRUPS D'EDAT I SEXE

		Inferior a 2a etapa d'educació secundària			2a etapa d'educació secundària			Educació superior	
		Pobl. de 25 a 64 anys	Pobl. de 25 a 34 anys	Pobl. de 25 a 64 anys	Pobl. de 25 a 34 anys	Pobl. de 25 a 64 anys	Pobl. de 25 a 34 anys	Pobl. de 25 a 64 anys	Pobl. de 25 a 34 anys
Any 2021	Total	Espanya	36,1	27,7	23,2	23,6	40,7	48,7	
		Illes Balears	35,3	29,1	28,6	27,3	36,2	43,7	
	Homes	Espanya	39,5	32,9	23,2	24,0	37,3	43,1	
		Illes Balears	38,8	31,9	29,9	30,3	31,4	37,8	
	Dones	Espanya	32,7	22,4	23,2	23,2	44,0	54,4	
		Illes Balears	31,7	26,3	27,2	24,2	41,1	49,5	
Any 2022	Total	Espanya	35,8	26,5	23,1	22,9	41,1	50,5	
		Illes Balears	38,5	32,9	27,9	28,1	33,7	39,1	
	Homes	Espanya	39,1	31,7	23,4	24,2	37,5	44,1	
		Illes Balears	41,6	37,3	29,5	30,5	29,0	32,2	
	Dones	Espanya	32,6	21,3	22,7	21,7	44,7	57,0	
		Illes Balears	35,3	28,5	26,3	25,6	38,4	45,8	
Any 2023	Total	Espanya	35,8	25,7	22,7	22,3	41,4	52,0	
		Illes Balears	38,3	33,2	28,2	25,9	33,5	40,9	
	Homes	Espanya	39,2	30,1	23,0	23,8	37,9	46,1	
		Illes Balears	41,2	37,8	29,1	27,8	29,7	34,5	
	Dones	Espanya	32,5	21,3	22,5	20,7	45,0	58,0	
		Illes Balears	35,3	28,6	27,3	24,0	37,4	47,4	

Font: Estadística dels ensenyaments no universitaris. Explotació de les variables educatives de l'Enquesta de Població Activa (INE). Subdirecció General d'Estadística i Estudis del Ministeri d'Educació i Formació Professional

Nota: Els resultats es basen en mitjanes anuals de dades trimestrals. Les dades s'han de prendre amb precaució, ja que les derivades de mides mostrals petites estan afectades per greus errors de mostreig.

El segon, que les dones tenen nivells educatius més alts que els homes, una constant que coincideix amb la realitat estatal. Comparant les dades entre sexes, les diferències més altes entre dona i home se situen en els estudis superiors, amb un 47,4 % de les dones joves amb estudis universitaris, un percentatge 12,9 punts superior al dels homes d'aquest grup d'edat i també 10 punts superior al de les dones de la franja 25-64 anys. A més, es troben diferències al nivell inferior: el 37,8 % dels homes que no assoleixen la segona etapa és un percentatge 9,2 punts superior al de les dones i 6,7 punts inferior al percentatge dels homes de la franja 25-64 anys.

L'anàlisi dels recursos invertits en ensenyament inclou, en termes monetaris, els indicadors de despesa per alumne (vegeu el quadre III-4.13). Des d'una mirada diacrònica i considerant la inversió conjunta en educació pública i concertada, s'observa una tendència en positiu, amb un increment de la despesa tant a les Balears com al conjunt estatal, encara que a les Balears el nivell d'inversió és superior; l'any 2021, la diferència a favor de les Balears era de 342 euros més que per a la mitjana estatal en el conjunt de l'educació pública i concertada, i de 428 euros més en el cas de l'educació pública.

Quadre III-4.13. Despesa pública (en euros) per alumne en ensenyament no universitari			
		Espanya	Illes Balears
Despesa pública per alumne públic i concertat	2013	4.569	4.817
	2014	4.537	4.808
	2015	4.743	5.102
	2016	4.879	5.328
	2017	5.014	5.465
	2018	5.163	5.672
	2019	5.398	5.905
	2020	5.667	6.011
	2021	6.113	6.455
Despesa pública per alumne públic	2013	5.231	5.623
	2014	5.169	5.592
	2015	5.436	5.917
	2016	5.607	6.379
	2017	5.779	6.493
	2018	5.968	6.767
	2019	6.230	7.046
	2020	6.540	6.945
	2021	7.043	7.471

Font: Las cifras de la educación en España. Estadísticas e indicadores (edició 2024)

4.2.

EL SISTEMA EDUCATIU
UNIVERSITARI DE LES ILLES
BALEARS

L'evolució dels universitaris matriculats a la UIB presenta una lleugera tendència a l'augment en el període analitzat (vegeu el quadre III-4.14) i es passa dels 13.617 alumnes l'any 2021, als 14.176 alumnes el 2023. Això representa un augment del 4,1 %. El total de joves entre 18 i 24 anys a les Illes Balears també ha crescut entre el 2021 i el 2023, segons les dades de l'Institut Nacional d'Estadística (INE), amb un creixement del 6,4 %. L'augment de la quantitat de població jove comporta que el pes relatiu dels joves universitaris sobre el total de joves hagi disminuït lleugerament: 3 dècimes en l'etapa estudiada, que baixa del 15,9 % al 15,6 %.

Per acabar, s'estudia també la posició de la Universitat de les Illes Balears en un dels rànquings de referència per baremar la qualitat de les institucions universitàries a l'àmbit internacional (vegeu el quadre III-4.15). Es tracta del rànquing del Cen-

tre de Classificació Universitària Mundial (CWUR, acrònim en anglès). El CWUR avalua la qualitat de la docència, la recerca i l'ocupabilitat de les universitats del món (www.cwur.org). La posició de la UIB entre el 2023 i el 2024 ha baixat dos llocs: de la 26a posició a Espanya (796a en el món) l'any 2023 a la 28a posició (816a en el món) l'any 2024. En qualsevol cas, en el període analitzat, la puntuació agregada es manté intacta (71,7 punts). Cal assenyalar que tant el 2023 com el 2024 la Universitat de Barcelona, la Universitat Autònoma de Barcelona i la Universitat Complutense ocupen les tres primeres posicions en el rànquing a Espanya.

A tall de tancament d'aquest capítol, cal destacar la importància de l'estudi i el seguiment de les dades educatives en una comunitat com les Illes Balears, on l'economia turística i de serveis té un impacte específic i diferenciat en les trajectòries educatives dels alumnes de les Balears. L'elevada demanda de mà d'obra per al sector de serveis turístic (històricament poc qualificada) possiblement incideix en les baixes taxes de titulació postobligatòria i especialment en les xifres baixes en graduats universitaris quan es compara amb les mitjanes estatals.

Quadre III-4.14. Evolució de la taxa d'universitaris matriculats a la UIB			
Any	2023	2021	2022
Nombre d'alumnes*	13.617	13.763	14.176
Joves entre 18 i 24 anys	85.429	86.259	90.904
% d'universitaris a la UIB per cada 100 joves	15,9%	15,9%	15,6%

*Nombre d'alumnes en estudis oficials.
Font: Elaboració pròpia a partir de dades UIB (2023) i cens INE

QUADRE III-4.15. LA UIB EN EL RÀNKING DEL CENTRE DE CLASSIFICACIÓ UNIVERSITÀRIA MUNDIAL (CWUR)			
Posició al rànking 2023			
Universitat	Rang a Espanya	Rang mundial	Puntuació agregada (educació, impacte...)
Universitat de Barcelona	1	134	80,6
Universitat Autònoma de Barcelona	2	190	79,0
Universitat Complutense de Madrid	3	249	77,7
Universitat de les Illes Balears	26	796	71,7
Universitat de Burgos	52	1.945	66,2
Posició al rànking 2024			
Universitat	Rang a Espanya	Rang mundial	Puntuació agregada (educació, impacte...)
Universitat de Barcelona	1	134	80,6
Universitat Autònoma de Barcelona	2	196	78,9
Universitat Complutense de Madrid	3	244	77,9
Universitat de les Illes Balears	28	816	71,7
Universitat de Vic - Universitat Central de Catalunya	53	1.979	66,2

Font: Elaboració pròpia a partir de CWUR World University Rankings 2024

REQUADRE III-2.

FORMACIÓ PROFESSIONAL DUAL A LES ILLES BALEARS. HOTELERIA I TURISME

FRANCESCA SALVÀ MUT,
MARÍA TUGORES QUES,
ELENA QUINTANA MURCI

*Laboratori de Recerca i Innovació en
Formació Professional de la Universitat de
les Illes Balears*

El monogràfic «Formació professional dual a les Illes Balears. Hoteleria i turisme» és el segon sobre formació professional dual que forma part de la memòria del CES de les Illes Balears. El primer, publicat a la memòria de 2023, va ser un monogràfic global sobre formació professional dual a les Illes Balears. El d'enguany se centra en la família professional d'hoteleria i turisme, lligada a un sector altament rellevant a Espanya i que a les Illes Balears és el principal motor econòmic.

El nivell educatiu dels professionals d'aquest sector és en un 37 % dels casos corresponent únicament a l'educació obligatòria, un 22,6 % tenen nivell de formació professional del sistema educatiu (FP); un 0,7 %, del sistema de formació per a l'ocupació a través de certificats de professionalitat, i un 18,6 %, universitària. D'aquest 22,6 % de persones ocupades en el sector amb estudis d'FP, la majoria, un 12,6 %, té estudis d'FP de grau superior (FPGS); un 9,8 %, d'FP de grau mitjà (FPGM), i únicament el 0,2 % té estudis d'FP de grau bàsic

(FPGB)¹. Aquest fet converteix l'FP tant en l'àmbit del sistema educatiu com en l'àmbit de la formació per a l'ocupació en una inversió estratègica per impulsar la productivitat del sector a través de la professionalització i generant capacitats per afrontar els reptes.

Segons l'Observatori de l'FP a Espanya², les oportunitats d'ocupació estimades per al període 2023-2035 en l'àmbit de l'hoteleria i el turisme a les Illes Balears és de 92.323 llocs de treball, dels quals 20.339 es corresponen amb l'FP. Pel que fa a la qualitat d'aquestes ocupacions, les Balears són la comunitat que presenten una millor situació respecte a la mitjana estatal. Així, el percentatge d'ocupats en treballs temporals, per compte propi o a temps parcial en l'àmbit de l'hoteleria és del 49,1 % per al total nacional, mentre que a les Illes Balears, a causa de l'ús extensiu del contracte fix discontinu, aquest percentatge es redueix al 27,4 %, el més baix de l'Estat espanyol³.

Tot i que naturalment les persones ocupades amb FP en el sector de l'hoteleria i turisme provenen de diverses famílies professionals, la branca majoritària és la

1. CaixaBank Dualiza (2023). El sector turístico en España. Análisis mensual nº 28-Septiembre de 2023. <https://www.observatoriofp.com/fp-analisis/mensual/59256-el-sector-turistico-en-espana>.

2. CaixaBank Dualiza (2023). La Formación en el sector de la hostelería. Briefing infográfico. Oportunidades de empleo 2023-2035. <https://www.observatoriofp.com/downloads/sectorial-reports/hosteleria.pdf>.

3. CaixaBank Dualiza (2023). La FP en hostelería y turismo. Análisis mensual nº 22. Febrero de 2023. <https://www.observatoriofp.com/fp-analisis/mensual/55184-la-fp-en-hosteleria-y-turismo>.

d'hoteleria i turisme (30,7 %), seguida de la branca d'administració i gestió (14,7 %) i la de serveis socioculturals i a la comunitat (9,7 %)⁴. Aquest estudi se centra en la branca majoritària, que és la corresponent a l'hoteleria i turisme, una branca que ha reduït el nombre de persones titulades en els darrers deu anys, fet que posa de manifest que cada vegada menys joves se senten atrets per l'FP d'aquesta família professional, molt centrada en el sector de la restauració.

Queda palès que un dels principals reptes del sector té a veure amb la formació. D'una banda, la necessitat d'atraure més vocacions a l'FP de la família professional de l'hoteleria i el turisme. De l'altra, millorar el nivell educatiu de les persones ja ocupades en el sector.

Aquest text se centra en aquesta formació, més concretament en l'FP dual en la família professional d'hoteleria i turisme. En el primer apartat, es descriu la normativa que regula aquest tipus d'FP. En el segon i el tercer, es presenten respectivament les dades d'oferta formativa i de participació en els cicles formatius d'FP i en la formació per a l'ocupació d'aquesta família professional.

4. CaixaBank Dualiza (2023). La formación en el sector de la hosteleria. Briefing infográfico. Oportunidades de empleo 2023-2035. <https://www.observatoriofp.com/downloads/sectorial-reports/hosteleria.pdf>.

1.

LA FORMACIÓ PROFESSIONAL DUAL A ESPANYA: MARC NORMATIU

La formació professional dual (FPD) està regulada a la Llei orgànica 3/2022, de 31 de març, d'ordenació i integració de la formació professional⁵ (LOFP). El Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, que desenvolupa l'ordenació del sistema de formació professional⁶ (RDOSFP), concreta els principals aspectes d'aquesta llei i el marc legal en què cada comunitat autònoma ha de desenvolupar la normativa pròpia.

D'acord amb LOFP, tota l'oferta d'FP corresponent als graus C (certificat professional), D (títol de formació professional) i, si escau, E (títol d'especialista o màster de formació professional) serà dual. Per tant, l'FPD deixa de ser una modalitat de l'FP per passar a ser una característica constitutiva del sistema espanyol d'FP. En conseqüència, parlar d'FP a partir d'aquesta llei és sinònim de parlar d'FP dual.

La LOFP defineix l'FPD com la formació professional que es duu a terme «harmonitzant els processos d'ensenyament i aprenentatge entre el centre

5. Llei orgànica 3/2022, de 31 de març, d'ordenació i integració de la formació professional. *Butlletí Oficial de l'Estat*, 78, d'1 d'abril de 2022. <https://www.boe.es/eli/es/lo/2022/03/31/3>.

6. Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, pel qual es desenvolupa l'ordenació del sistema de formació professional. *Butlletí Oficial de l'Estat*, 74, de 22 de juliol de 2023. <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2023-16889>.

de formació professional i l'empresa o organisme equiparat, en corresponsabilitat entre ambdós agents, amb la finalitat de la millora de l'ocupabilitat de la persona en formació» (article 2). I preveu dues modalitats: la general i la intensiva. Ambdues difereixen quant a la durada de la formació a l'empresa o organisme equiparat, el pes d'aquesta formació en el desenvolupament del currículum i l'estatus de la persona en formació (article 65), d'acord amb les característiques següents:

- Durada de la formació a l'empresa o organisme equiparat respecte de la durada total de la formació⁷: en l'FP general és entre el 25 % i el 35 % (excepcionalment podrà ser del 20 % en les ofertes associades a competències de nivell 1) i en la intensiva és superior al 35 %.
- Participació de l'empresa o organisme equiparat en els resultats d'aprenentatge del currículum: en l'FP general és fins al 20 % i en la intensiva és superior al 30 %.
- Contracte de formació amb l'empresa o organisme equiparat: en l'FP general no hi ha vinculació laboral, en la intensiva sí⁸.

- Temporalització dels períodes de formació en el centre i a l'empresa o organisme equiparat: en l'FP general la formació a l'empresa s'ha de dur a terme preferentment al llarg de la durada (inici almenys a partir dels tres primers mesos de l'inici de la formació) de la formació i en tots els cursos. En la intensiva es fa de manera simultània (excepcionalment es podrà optar per una estada a l'empresa anual).

Tota l'oferta formativa corresponent als graus C (certificat professional) i D (títol de formació professional) ha d'incloure les dues modalitats: la general i la intensiva.

El citat Reial decret 659/2023, de 18 de juliol, que desenvolupa l'ordenació del sistema de formació professional (RDOSFP) inclou l'impuls de la dimensió dual de l'FP i dels seus vincles amb el sistema productiu, en un «marc de col·laboració públicoprivat entre administracions, centres, empreses o organismes equiparats, organitzacions empresarials i sindicals, entitats i tercer sector» com a part de les funcions i objectius del sistema de formació professional (article 3), juntament amb la posada en marxa d'un sistema d'avaluació i millora continuada de tot el sistema i en especial de la dimensió dual.

La Llei orgànica 3/2022, de 31 de març, d'ordenació i integració de la formació professional, està en fase d'implementació, tot destacant el desenvolupament normatiu, que, tal com ja s'ha comentat, es va iniciar amb l'RDOSFP i que, més recentment, s'ha concretat en l'adaptació dels títols de cada un dels tres cicles d'FP

7. S'estableix un termini fins al 31 de desembre de 2024 per adequar la durada actual del període de formació en empresa al que preveu la llei actual.

8. S'habilita un període transitori fins al 31 de desembre de 2028 per passar de la beca per a l'FPD recollida en el Reial decret 1529/2012 al contracte.

(grau bàsic⁹, grau mitjà¹⁰ i grau superior¹¹) a la nova legislació. Aquesta adaptació serà d'aplicació en el primer curs de cada títol a partir de l'any acadèmic 2024-25.

Pel que fa a l'FP dual, la normativa actual —en fase d'implementació— coexisteix amb una realitat derivada de la legislació anterior, tot regint-se pel Reial decret 1529/2012, de 8 de novembre, pel qual es desenvolupa el contracte per a la formació i l'aprenentatge i es regulen les bases de la formació professional dual¹². En aquest context, es defineix l'FPD com el conjunt de les accions i iniciatives «mixtes d'ocupació i formació que tenen per objecte la qualificació professional dels treballadors en un règim d'alternança d'activitat laboral en una empresa amb l'activitat formativa rebuda en el marc del sistema de formació professional per a l'ocupació o del sistema educatiu» (article 2).

9. Reial decret 498/2024, de 21 de maig, pel qual es modifiquen determinats reials decrets pels quals s'estableixen els títols de formació professional de grau bàsic i es fixen els ensenyaments mínims.

10. Reial decret 499/2024, de 21 de maig, pel qual es modifiquen determinats reials decrets pels quals s'estableixen els títols de formació professional de grau mitjà i es fixen els ensenyaments mínims.

11. Reial decret 500/2024, de 21 de maig, pel qual es modifiquen determinats reials decrets pels quals s'estableixen els títols de formació professional de grau superior i es fixen els ensenyaments mínims.

12. Reial decret 1529/2012, de 8 de novembre, pel qual es desenvolupa el contracte per a la formació i l'aprenentatge i s'estableixen les bases de la formació professional dual. *Butlletí Oficial de l'Estat*, 270, de 9 de novembre de 2012. <https://www.boe.es/eli/es/rd/2012/11/08/1529>.

A continuació es presenten les dades més significatives, d'acord amb les estadístiques disponibles, sobre l'FPD a les Balears a la família professional d'hoteleria i turisme, entenent com a tal la que inclou de manera obligatòria la contractació laboral de l'alumnat: tota l'FPD regulada per la normativa de 2012 i l'FPD intensiva a partir de l'aplicació de la llei de 2022.

2.

L'OFERTA FORMATIVA I LA PARTICIPACIÓ EN ELS CICLES FORMATIUS D'FP DUAL EN LA FAMÍLIA PROFESSIONAL D'HOTELERIA I TURISME

L'oferta formativa és variada i inclou tres cicles d'FPGB (Allotjament i Bugaderia; Activitats de Forn i Pastisseria, i Cuina i Restauració), tres cicles d'FPGM (Cuina i Gastronomia; Comercialització de productes alimentaris, i Serveis de Restauració) i cinc cicles corresponents a l'FPGS (Agències de Viatges i Gestió d'Esdeveniments; Direcció de Cuina; Direcció de Serveis de Restauració; Gestió d'Allotjaments Turístics, i Guia Informació i Assistència Turístiques)¹³. Un total d'onze titulacions de diversa incidència i tendència en la matriculació i de les quals a les Illes Balears actualment se n'ofereixen vuit (vegeu el quadre RIII-2.1).

13. Ministeri d'Educació, Formació Professional i Esport (2024). Todo FP. Títulos por familias profesionales. <https://todofp.es/que-estudiar/loel/hosteleria-turismo.html>.

QUADRE RIII-2.1. OFERTA FORMATIVA DE FP DE LA FAMÍLIA PROFESSIONAL D'HOTELERIA I TURISME DURANT EL CURS 2023/24 A LES ILLES BALEARS						
	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	FPD Intensiva
FPGB	15	9	1	4	1	0
	FPGB Cuina i Restauració	9	1	4	1	0
FPGM	24	14	3	5	2	6
	FPGM Cuina i Gastronomia	10	2	3	1	5
	FPGM Serveis de Restauració	4	1	2	1	1
FPGS	20	15	3	2	0	2
	FPGS Agències de Viatges i Gestió d'Esdeveniments	2	2	1	0	0
	FPGS Direcció de Cuina	4	1	1	0	1
	FPGS Direcció de Serveis de Restauració	1	0	0	0	1
	FPGS Gestió d'Al·lotjaments Turístics	6	0	0	0	0
	FPGS Guia, Informació i Assistència Turístiques	2	0	0	0	0
Total FP de la família d'hoteleria i turisme	59	38	7	11	3	8
% de la família d'hoteleria i turisme / Total grups FP	9,95%	8,12%	12,50%	17,46%	50,00%	22,86%
Total FP Illes Balears	593	468	56	63	6	35

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Govern de les Illes Balears (2024)

Com es mostra al quadre 1, a les Illes Balears es van oferir al darrer curs 2023/24 un total de 59 grups d'aquests cicles d'FP a la família d'hoteleria i turisme, fet que suposa un 9,95 % del total. D'aquests, 15 eren d'FPGB, 24 d'FPGM i 20 d'FPGS. Per illes, el pes proporcional de la família professional d'hoteleria i turisme és superior a les Pitiüses i especialment a Formentera, on aquesta família representa el 50 % de l'oferta formativa d'FP a l'illa. Si ens atenim a l'FPD intensiva, cal assenyalar que 8 dels 59 grups oferts a la família d'hoteleria i turisme ho fan a través d'aquesta modalitat — és a dir, el 13,6 % de l'oferta formativa d'aquesta família—, mentre que per al total de l'oferta formativa d'FP, la intensiva representa únicament el 5,9 %. Així, no obstant que el pes de l'FPD intensiva encara és petit per a la totalitat de l'oferta, en el cas de l'hoteleria i el turisme l'aposta per aquesta modalitat és marcadament superior a la global (vegeu el [quadre RIII-2.2](#)).

Pel que fa a l'evolució del nombre d'alumnes matriculats, el quadre 2 mostra que encara que la tendència és ascendent i positiva per al conjunt de l'FP, en el cas dels estudis d'hoteleria i turisme la quantitat de places està estancat, i fins i tot al curs 2022/23 és un 11,4 % més baix que el 2015/16.

Així, si el percentatge d'alumnes matriculats en els cicles de la família d'hoteleria i turisme el 2016 representava l'11,64 % del total de l'alumnat en FP de les Illes Balears, aquest percentatge ha baixat amb els anys i ha arribat a suposar el 2022 únicament el 7,19 % de les

places. Per cicles, mereix destacar l'increment en les matriculacions d'FPGB davant la reducció de matrícula observada a l'FPGM. Tanmateix, en els tres nivells d'FP el pes relatiu de la família professional d'hoteleria i turisme s'ha reduït any rere any. Per titulacions, entre les més demandades destaquen el cicle formatiu d'FPGB de Cuina i Restauració, amb una matrícula estable de més de 300 persones des del curs 2016/17; el d'FPGM en Cuina i Gastronomia, amb tendència decreixent i 400 matriculats en l'actualitat, i el d'FPGS en Gestió d'Allotjaments Turístics, amb una matrícula amb petites fluctuacions que se situa en el darrer curs del qual disposam de dades, el 2022/23, en 213.

Al [gràfic RIII-2.1](#) es mostra l'evolució de l'alumnat de la família de hoteleria i turisme desagregat per sexes.

Queda patent que hi ha més participació d'alumnes masculins, amb un percentatge de participació superior durant tot el període analitzat. Així, el curs 2015/16 la participació femenina representava només el 34,9 %, mentre que el curs 2022/23 era del 46,8 %, gairebé en una situació d'igualtat, si més no, el repartiment és diferent en funció dels cicles i les titulacions. Així, les al·lotes tenen un major pes en aquesta família professional en els estudis d'FPGS, especialment els de Gestió d'Allotjaments Turístics, els d'Agències de Viatges i Gestió d'Esdeveniments, i el de Guia, Informació i Assistència Turístiques; al mateix temps que estan infrarepresentades als estudis d'FPGB i FPGM i els estudis d'FPGS en Direcció de Cuina i en Direcció de Ser-

veis de Restauració d'aquesta família. D'aquesta manera, queda palesa la segregació ocupacional entre els estudis de cuina i restauració, clarament masculinitzats, i els relatius a la recepció i l'assistència en hotels i viatges, marcadament feminitzats.

Per contextualitzar la situació de les Balears respecte de la resta del territori nacional, el quadre 3 mostra l'evolució del nombre d'estudiants de formació professional corresponents a la família professional d'hoteleria i turisme en els diferents territoris per al curs 2022/23 (vegeu el [quadre RIII-2.3](#)).

Es reitera la tendència decreixent en el nombre de matriculacions en aquesta branca a les Illes Balears, que el curs 2022/23 arriba al 7,2 % del total de places. No obstant això, la comparativa amb altres comunitats del territori nacional deixa patent el major pes d'aquesta família a les Illes i és la comunitat autònoma amb un percentatge més alt de matriculació en aquests estudis, molt per sobre de la mitjana nacional, del 4 %. Les segueixen en percentatge les Illes Canàries (6,4 %) i el País Basc (5,3 %). La comparació d'aquestes dades amb les referides a l'ocupació en el sector turístic mostren que les Illes Balears i les Illes Canàries són les comunitats amb un pes d'ocupació més alt en el sector turístic, un 22,5 % i un 25,7 %, respectivament, davant del 13 % de la mitjana nacional. D'aquesta manera, es veu una certa proporcionalitat entre ambdós indicadors: el pes de la família professional d'hoteleria i turisme en els estudis d'FP i el percentatge de persones ocupades en el

sector, tot tenint en compte que el sector també requereix altres professionals.

En el cas de l'FP dual, l'evolució mostra una formació dual per a la família d'hoteleria i turisme, que des dels inicis fins a l'any 2022/23 s'ha enfocat només al cicle formatiu de grau mitjà, amb un nombre de places que ha oscil·lat però amb una tendència de reducció en els darrers anys, tant en termes absoluts com, especialment, en termes relatius. D'aquesta manera, el curs 2022/23, el nombre d'estudiants en FPD a la família d'hoteleria i turisme és únicament de 60 persones, la qual cosa representa un 17,39 % del total de places d'FPD a les Illes Balears. Aquesta xifra supera el 7,6 % per al conjunt de l'FP a les Balears, però mostra una tendència de descens, ja que el curs 2015/16 el pes d'aquesta família professional en l'FPD era del 55,81 %. Per tant, es comprova que l'FPD es va iniciar majoritàriament en aquests estudis de cuina i restauració però que progressivament ha augmentat l'oferta de formació dual en altres sectors o famílies, la qual cosa ha derivat en un estancament o fins i tot la reducció en el nombre de matriculats en aquests estudis a les Illes Balears (vegeu el [quadre RIII-2.4](#)).

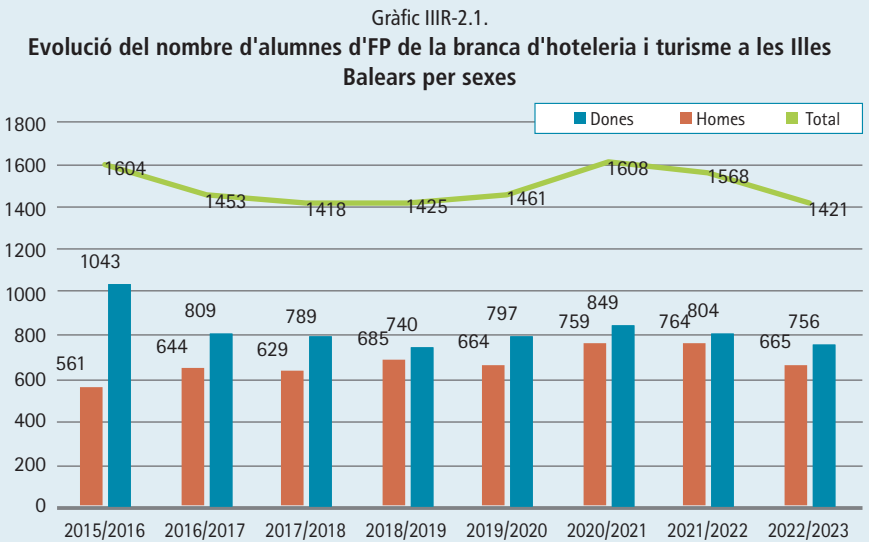
Cal esperar que aquestes xifres augmentin per al curs 2023/24, ja que, com mostra el quadre 1 per a aquest any acadèmic, s'han posat en marxa dos cicles d'FPD pels estudis de grau superior per primera vegada en aquesta família professional. A més, la LOFP obliga que tots els títols es puguin cursar en la modalitat d'FPD intensiva.

QUADRE RIII-2.2. EVOLUCIÓ DEL NOMBRE D'ALUMNES D'FP A LA FAMÍLIA PROFESSIONAL D'HOTELERIA I TURISME DE LES ILLES BALEARS								
	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20	2020/21	2021/22	2022/23
FPGGB	313	323	330	323	319	321	318	342
FPB Allotjament i Bugaderia	313	0	0	0	0	0	0	0
FPB Cuina i Restauració	0	323	330	323	319	321	318	342
FPGM	715	612	578	544	553	660	617	536
FPGM Cuina i Gastronomia	485	423	431	408	410	478	445	400
FPGM Serveis de Restauració	230	189	147	136	143	182	172	136
FPGS	576	518	510	558	589	627	633	543
FPGS Agències de Viatges i Gestió d'Esdeveniments	94	84	44	60	69	105	95	94
FPGS Direcció de Cuina	118	105	106	113	114	127	146	129
FPGS Direcció de Serveis de Restauració	35	42	38	34	24	31	31	32
FPGS Gestió d'Allotjaments Turístics	207	188	205	233	245	233	249	213
FPGS Guia, Informació i Assistència Turístiques	122	99	117	118	137	131	112	75
Total FP família hoteleria i turisme	1.604	1.453	1.418	1.425	1.461	1.608	1.568	1.421
% FPGGB família d'hoteleria i turisme / total FPGGB	18,01%	17,10%	16,88%	16,32%	16,14%	16,49%	15,95%	16,65%
% FPGM família d'hoteleria i turisme / total FPGM	9,97%	8,61%	7,96%	6,83%	6,67%	6,62%	6,07%	5,40%
% FPGS família d'hoteleria i turisme / total FPGS	11,83%	10,25%	8,71%	9,03%	9,41%	8,07%	7,75%	6,97%
% Família hoteleria i turisme/ total FP	11,64%	10,34%	9,41%	8,84%	8,84%	8,17%	7,71%	7,19%
Total FP Illes Balears	13.778	14.052	15.073	16123	16.523	19.678	20.328	19.771

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de la Formació Professional de Caixabank i del MEFP-Educabase

Quadre RIII-2.3. Percentatge d'FP de la branca d'hoteleria i turisme per CA el curs 2022/23						
	Matriculació a FP	Matriculació a FP d'HIT	% HIT/total d'FP	Ocupació en turisme	Total ocupació	% ocupació en turisme
Andalusia	187.958	8.297	4,40%	409.233	3.377.700	12,10%
Aragó	28.486	916	3,20%	68.844	616.500	11,20%
Astúries	18.401	827	4,50%	46.938	402.300	11,70%
Illes Balears	19.771	1.421	7,20%	121.864	541.000	22,50%
Canàries	46.823	2.984	6,40%	256.144	996.200	25,70%
Cantàbria	13.518	608	4,50%	32.144	262.500	12,20%
Castella i Lleó	43.208	2.092	4,80%	92.570	1.001.700	9,20%
Castella-la Manxa	43.757	2.144	4,90%	104.966	872.600	12,00%
Catalunya	218.588	5.530	2,50%	537.952	3.783.800	14,20%
Com. Valenciana	119.375	4.244	3,60%	276.817	2.297.900	12,00%
Extremadura	20.371	991	4,90%	37.098	405.800	9,10%
Galícia	57.993	2.859	4,90%	126.066	1.127.700	11,20%
Madrid	156.375	4.847	3,10%	444.533	3.406.200	13,10%
Múrcia	35.235	1.572	4,50%	63.740	671.700	9,50%
Navarra	12.655	471	3,70%	25.561	303.900	8,40%
País Basc	44.720	2.369	5,30%	92.502	985.000	9,40%
La Rioja	8.408	318	3,80%	10.571	143.100	7,40%
Ceuta i Melilla	5.321	356	6,70%	5.814	54.200	10,70%
Total	1.080.963	42.846	4,00%	2.753.357	21.250.000	13,00%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de la Formació Professional de CaixaBank i del MEFP-Educabase i de les dades de la EPA corresponents al primer trimestre de 2024

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de la Formació Professional de Caixabank i del MEFP-Educabase

QUADRE RIII-2.4. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT DE FPD A LA FAMÍLIA PROFESSIONAL D'HOTELERIA I TURISME DE LES ILLES BALEARS				
	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
FPGB	0	0	0	0
FPGM	96	33	56	50
FPGS	0	0	0	0
Total FP dual a la família d'hoteleria i turisme	96	33	56	50
% família d'hoteleria i turisme /Total FPD	55,81%	21,57%	22,86%	17,79%
Total FP Dual Illes Balears	172	153	245	281

	2019/2020	2020/2021	2021/2022	2022/2023
FPGB	0	0	0	0
FPGM	56	75	71	60
FPGS	0	0	0	0
Total FP dual a la família d'hoteleria i turisme	56	75	71	60
% família d'hoteleria i turisme /Total FPD	19,05%	20,16%	17,53%	17,39%
Total FP Dual Illes Balears	294	372	405	345

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de la Formació Professional de Caixabank i del MEFP-Educabase i de les dades de la EPA corresponents al primer trimestre de 2024

La distribució d'alumnes matriculats a la família d'hoteleria i turisme en l'FPD de les Illes Balears és diferent segons el sexe. El gràfic 2 mostra aquestes diferències, ja que en tots els cursos el nombre d'homes és superior al de dones. Les diferències, no obstant això, s'han reduït lleugerament i el curs 2015/16 els homes suposaven el 69,8 %, i el curs 2022/23, el 60 % (vegeu el **gràfic RIII-2.2**).

Segons les dades de la Cambra de Comerç de Mallorca, que gestiona els contractes d'FPD a aquesta illa, del total de contractes signats el 2023 per aquesta entitat únicament 17 (un 10,63 %) van correspondre a la família professional d'hoteleria i turisme, i l'any 2024 la xifra va pujar a 22 (un 10,28 % del total de contactes signats per aquesta entitat). Aquesta informació, tot i no incloure les dades de la resta d'illes, deixa palès que una part important de participants en la formació d'aquesta branca en la modalitat FPD intensiva no acaba la formació en aquesta modalitat, sinó en la modalitat general —d'acord amb la normativa de les Balears¹⁴— o bé abandona els estudis abans de formalitzar la contractació en una empresa del sector (vegeu el **quadre RIII-2.5**).

14. Resolució del conseller d'Educació i Universitats de 23 d'octubre de 2023 per la qual es dicten les instruccions relatives a l'avaluació, la promoció i la titulació en els ensenyaments de formació professional. *Butlletí Oficial de les Illes Balears*, 148, de 31 d'octubre de 2023.

3.

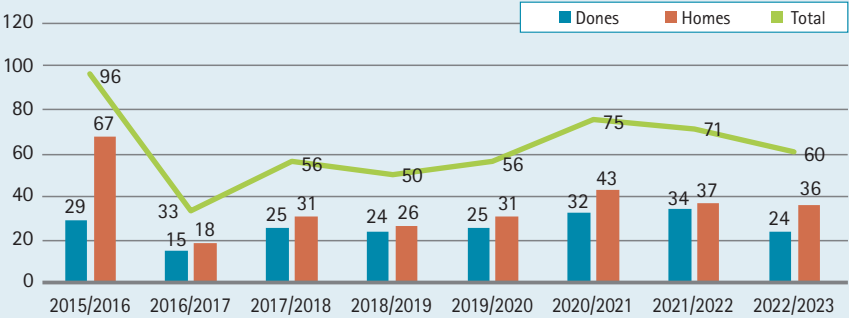
L'OFERTA FORMATIVA I LA PARTICIPACIÓ EN L'FPD DUAL EN ELS CERTIFICATS DE PROFESSIONALITAT A LA FAMÍLIA PROFESSIONAL D'HOTELERIA I TURISME

En el Repertori Nacional de Certificats Professionals¹⁵ es preveuen 24 certificats dins la família professional d'hoteleria i turisme. D'aquests, se n'ofereixen un total de 21 dins l'àmbit de la formació de l'ocupació desenvolupada pel Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB). Si ens atenim a l'FP dual, només es desenvolupen quatre certificats de professionalitat, i majoritàriament es tracta de qualificacions de nivell 1: Operacions Bàsiques de Cuina (nivell 1), Operacions Bàsiques de Pisos en Allotjaments (nivell 1) i Operacions Bàsiques de Restaurant i Bar (nivell 1), Cuina (nivell 2).

Així doncs, el SOIB desenvolupa accions de formació professional dual basades en certificats de professionalitat mitjançant dos programes: Dual Col·lectius Vulnerables i Dual Sectors Estratègics. Aquesta formació s'adreça a joves menors de 30 anys i a persones de més de 30 anys amb especials dificultats d'inserció laboral (vegeu el **quadre RIII-2.6**).

15. Ministeri d'Educació i Formació Professional (2024). *Repertorio Nacional de Certificados Profesionales*. <https://www.todofp.es/dam/jcr:-8f2a81fd-baa8-4e46-b4c5-e92c08103c4f/repertoriocertificadosprofesionales.pdf>.

Gràfic IIIR-2.2.
Evolució del nmbre d'estudiants d'FP intensiva a l'àmbit educatiu de la branca d'hoteleria i turisme a les Illes Balears per sexes

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de l'Observatori de la Formació Professional de CaixaBank i del MEFP-Educabase

QUADRE RIII-2.5. EVOLUCIÓ DELS CONTRACTES D'FPD INTENSIVA A LA FAMÍLIA PROFESSIONAL D'HOTELERIA I TURISME A MALLORCA DURANT ELS ANYS 2023 I 2024

	2023			2024		
	Dones	Homes	Total	Dones	Homes	Total
FPGM Cuina i gastronomia	4	13	17	7	10	17
FPGM Serveis de restauració	-----	-----	-----	0	5	5
Total família d'hoteleria i turisme	4	13	17	7	15	22
% família d'hoteleria i turisme / total contractes signats	7,55%	12,15%	10,63%	13,73%	9,20%	10,28%
Total Contractes Signats Mallorca	53	107	160	51	163	214

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades de la Cambra de Comerç de Mallorca

QUADRE RIII-2.6. EVOLUCIÓ DEL PROGRAMES DE FORMACIÓ PROFESSIONAL DUAL SOIB (2015-2023)

	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Formació professional dual amb empreses i entitats socials	215	409	255	362	328	581	293	384	414
Programes de formació dual en sectors estratègics	----	149	190	301	240	183	235	287	303
Programes de formació dual per a col·lectius vulnerables	215	260	65	61	88	398	58	97	111

Font: Elaboració pròpia a partir de l'Informe anual de Polítiques actives d'Ocupació a les Illes Balears (2022)[1] i Informe Anual de Polítiques Actives d'Ocupació i Formació Professional per a l'Ocupació (2023)[2]. Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia. Servei d'Ocupació de les Illes Balears.

[1] Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia (2022). Informe Anual de Polítiques Actives d'Ocupació a les Illes Balears. <https://soib.es/wp-content/uploads/2023/11/Informe-Politiques-Actives-Ocupacio-2022-1.pdf>

[2] Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia (2023). Informe Anual de Polítiques Actives d'Ocupació i Formació per a l'Ocupació. <https://soib.es/es/informes-anuals-de-politiques-actives-docupacio/>

Quadre RII-2.7. Distribució de la FP Dual SOIB per família professional, certificat de professionalitat i sexe. Any 2023				
Família Professional	Certificat de professionalitat	Dones	Homes	Total
Administració i gestió	Operacions auxiliars de serveis administratius i generals	15	7	15
	Activitats auxiliars en viviers, jardins i centres de jardineria		13	0
	Producció de llavors i plantes en viver	6	4	6
Arts gràfiques	Reprografia		3	0
Comerç i màrqueting	Activitats auxiliars de comerç	7	3	7
	Activitats auxiliars de magatzem	1	8	1
	Cuina	10	8	10
Hosteleria i turisme	Operacions bàsiques de cuina	7	15	7
	Operacions bàsiques de pisos en allotjaments	9	2	9
	Operacions bàsiques de restaurant i bar	15	15	15
	Administració de bases de dades	5	5	5
Informàtica i comunicacions	Administració i disseny de xarxes departamentals	6	4	6
	Gestió de sistemes informàtics	1	16	1
	Programació de sistemes informàtics		9	0
	Sistemes microinformàtics	5	6	5
	Operacions de lampisteria i calefacció climatització domèstica	1	14	1

continua

Família Professional	Certificat de professionalitat	Dones	Homes	Total
Indústries alimentàries	Carnisseria i elaboració de productes carnis	12	16	12
	Operacions auxiliars d'elaboració en la indústria alimentària	24	24	24
Fusta, moble i suro	Instal·lació d'elements de fusteria	1	10	1
	Treballs de fusteria i moble	3	14	3
Química	Organització i control dels processos de química transformadora	4	6	4
Transport i manteniment de vehicles	Operacions auxiliars de manteniment de sistemes i equips d'embarcacions esportives i d'esbarjo	6	56	6
	Pintura, reparació i construcció d'elements de plàstic reforçat amb fibra d'embarcacions esportives i d'esbarjo	1	17	1
Total persones beneficiàries		139	275	139

Font: Dades facilitades pel Servei d'Ocupació de les Illes Balears

Des de la posada en funcionament el 2015, un total de 3.241 persones s'han beneficiat d'aquests programes (1.888 persones a Dual Sectors Estratègics i 1.353 a Dual Col·lectius Vulnerables). Si ens atenim a les dades del 2023, 414 persones han dut a terme els certificats de professionalitat, sent la majoria homes (66,4 %).

El 2023 s'han dut a terme certificats de professionalitat relatius a onze famílies professionals i l'oferta majoritàriament s'ha focalitzat en les famílies professionals d'hoteleria i turisme (19,6 %), transport i manteniment de vehicles (19,3 %) i indústries alimentàries (18,4 %) (vegeu el [quadre RIII-2.7](#)).

Si ens centram en la família professional d'hoteleria i turisme, s'han desenvolupat quatre certificats de professionalitat en la modalitat dual, en què han participat 81 persones (49,4 % homes i 50,6 % dones). Si analitzam la distribució de dones i homes dins cada un dels cursos, les dones representen el 56 % en el certificat de professionalitat de Cuina, el 32 % a Operacions Bàsiques de Cuina, el 82 % a Operacions Bàsiques de Pisos en Allotjaments i el 50 % a Operacions Bàsiques de Restaurant i Bar. Aquestes dades indiquen que encara hi ha una segregació de gènere i que és especialment significativa la feminització de la formació adreçada a l'ocupació de cambrers de pisos.

5

HABITATGE

5.1.

INTRODUCCIÓ

L'habitatge és una de les principals problemàtiques socials a Espanya en general, i a les Illes Balears en particular, on el preu de l'habitatge se situa molt per sobre de la mitjana espanyola. Com a exemple de la preocupació que té la ciutadania sobre aquest tema, en només un any, de maig del 2023 a maig del 2024, s'ha passat del 2 % a l'11,5 % pel que fa a les persones que opinen que és un dels principals problemes que cal afrontar¹.

En aquest apartat s'aborden els preus de l'habitatge, tant pel que fa a compravenda com al lloguer, el nombre i l'import de les transaccions, les hipoteques constituïdes i l'esforç per accedir a un habitatge. Per primer cop, s'incorporen dades sobre règim de tinença d'habitatge, persones sense llar i desnonaments.

1. Vegeu: Centre d'Investigacions Sociològiques (2024). *Barómetro*. Disponible a: <https://www.cis.es/catalogo-estudios/resultados-definidos/barometros>.

5.2.

PREUS

5.2.1. PREU DE L'HABITATGE

L'índex de preus de l'habitatge és el coeficient principal per mesurar l'evolució dels preus de compravenda d'habitatges de preu lliure, tant de nous com de segona mà, al llarg del temps, alhora que permet comparar l'evolució entre comunitats autònomes.

L'any 2023, l'índex de preus de l'habitatge es va situar en els 163,4 punts, amb la qual cosa es va convertir en l'índex més alt des del 2008, quan es va iniciar la sèrie. En comparació amb el 2022, el preu es va incrementar en un 4,1 % a les Balears (un 9,3 % els habitatges nous i un 3,4 % els de segona mà) (vegeu el quadre III-5.1). Això significa que si l'any 2015 una persona havia de pagar 100.000 euros, el 2023 en va haver de pagar 163.400.

Les Balears registren l'índex més alt de tot Espanya, per davant de la Comunitat de Madrid i de Catalunya (vegeu el gràfic III-5.1).

L'índex de preus de l'habitatge encadena pujades des de l'any 2013. En aquests darrers deu anys, el preu de l'habitatge a les Illes Balears ha augmentat en un 74,7 %, mentre que a Espanya la pujada ha estat

del 53,0 %. Des dels dos darrers trimestres de 2022 els preus han crescut més lentament que en períodes anteriors, i el quart trimestre de 2024 s’observa una variació intertrimestral del -1 %, tant a les Balears com a Espanya (vegeu el [gràfic III-5.2](#)).

QUADRE III-5.1. ÍNDEX DE PREUS DE L’HABITATGE (IPH) A LES ILLES BALEARS I A ESPANYA PER TIPUS D’HABITATGE (2008-2023) (BASE 2005)

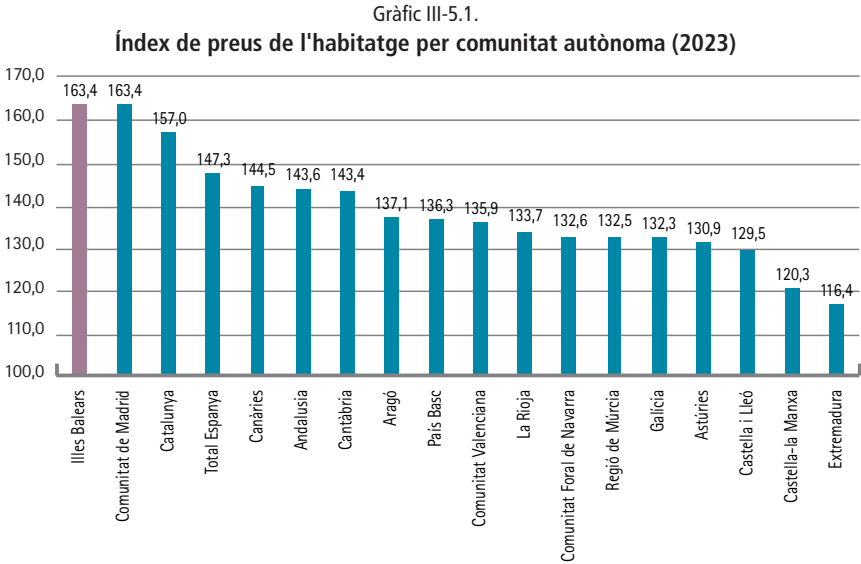
	Índex					
	Illes Balears			Espanya		
	General	Nou	2a mà	General	Nou	2a mà
2008	137,5	122,6	146,0	147,3	136,1	156,5
2009	126,3	119,0	129,3	137,5	130,5	142,4
2010	123,7	115,7	127,4	134,7	127,0	140,7
2011	117,0	112,2	118,4	124,8	120,5	127,4
2012	100,8	97,4	101,7	107,7	105,7	108,5
2013	93,6	91,2	94,0	96,3	94,7	96,6
2014	94,0	92,7	94,1	96,6	95,5	96,7
2015	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
2016	106,2	104,5	106,4	104,7	106,5	104,4
2017	114,6	112,1	115,0	111,1	112,8	110,9
2018	123,2	119,4	123,6	118,6	120,0	118,4
2019	130,6	128,8	130,9	124,6	128,8	124,0
2020	135,9	142,4	135,5	127,2	137,2	125,7
2021	143,8	152,9	143,4	131,9	143,5	130,2
2022	157,0	168,0	156,5	141,7	154,9	139,8
2023	163,4	183,6	161,8	147,3	167,3	144,2

	% de variació					
	Illes Balears			Espanya		
	General	Nou	2a mà	General	Nou	2a mà
2008						
2009	-8,2	-2,9	-11,5	-6,7	-4,1	-9,0
2010	-2,0	-2,8	-1,5	-2,0	-2,7	-1,2
2011	-5,5	-3,0	-7,1	-7,4	-5,2	-9,4

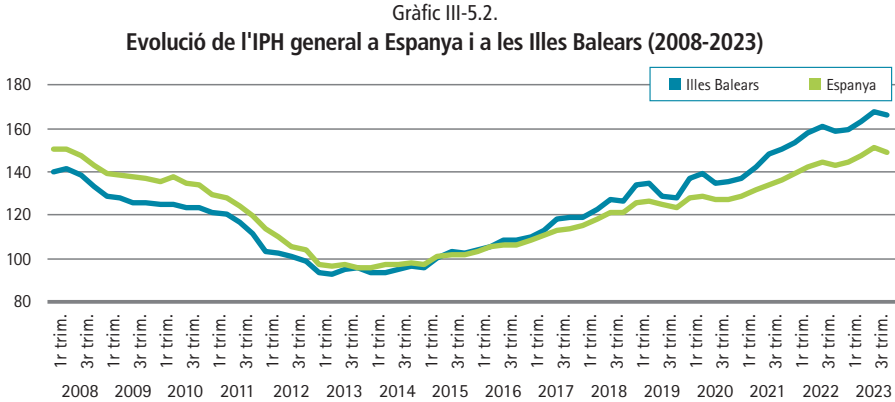
continua

	Illes Balears			Espanya		
	General	Nou	2a mà	General	Nou	2a mà
2012	-13,8	-13,2	-14,1	-13,7	-12,3	-14,8
2013	-7,2	-6,4	-7,6	-10,6	-10,4	-10,9
2014	0,4	1,7	0,0	0,3	0,9	0,1
2015	6,4	7,8	6,3	3,6	4,7	3,4
2016	6,2	4,5	6,4	4,7	6,5	4,4
2017	8,0	7,2	8,1	6,2	5,9	6,3
2018	7,5	6,6	7,5	6,7	6,4	6,7
2019	6,0	7,8	5,9	5,1	7,3	4,8
2020	4,1	10,6	3,5	2,1	6,5	1,4
2021	5,8	7,4	5,8	3,7	4,6	3,6
2022	9,2	9,8	9,1	7,4	7,9	7,3
2023	4,1	9,3	3,4	4,0	8,0	3,2

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2024), Índex de preus de l'habitatge

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2024), Índex de preus de l'habitatge

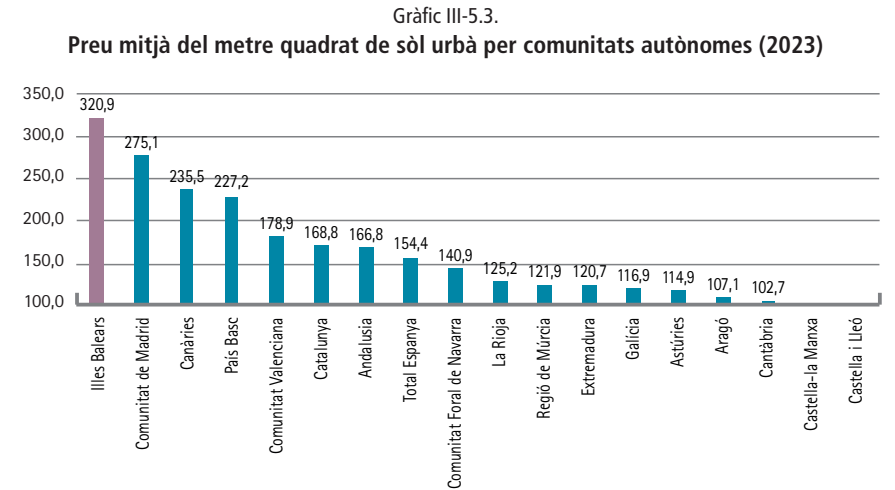

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2024), Índex de preus de l'habitatge

5.2.2. PREU DEL SÒL

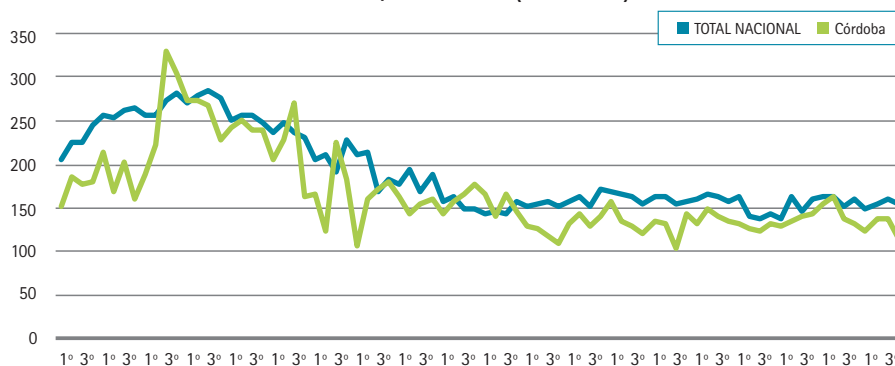
El preu del sòl ha caigut des dels 336,5 euros el metre quadrat el 2022 fins als 320,9 €/m² el 2023. El preu mitjà del sòl a Espanya ha estat de 154,4 €/m², un 54 % més

barat que en el conjunt de les Balears. Com en el cas del preu de l’habitatge, l’arxipèlag registra el preu més alt del sòl de totes les comunitats autònomes (vegeu el [gràfic III-5.3](#)). El 2022 va superar Madrid, que solia tenir els preus més cars de tot Espanya.

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2024), Estadística de preus de sòl urbà

Gràfic III-5.4.
Evolució per trimestres del preu mitjà del metre quadrat de sòl urbà per comunitats autònomes, en euros/m² (2004-2023)

Font: Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2024), Estadística de preus de sòl urbà

Si s'analitza l'evolució dels darrers anys, després de la crisi immobiliària de 2009 el preu del sòl en el conjunt d'Espanya s'ha mantingut més o menys estable al voltant dels 150 €/m², mentre que a les Balears l'evolució ha estat ascendent i es troba en nivells previs a 2009 (vegeu el [gràfic III-5.4](#)). Aquesta tendència condiciona el preu de l'habitatge i no afavoreix que se'n mitiguin els problemes d'accessibilitat entre la població resident.

El nombre de transaccions de sòl va ser de 693, inferior a les 849 de l'any anterior, la qual cosa suposa una disminució del 18,4%. En el cas del conjunt d'Espanya, amb 26.326 transaccions de sòl el 2022 i 22.387 el 2023, la disminució és del 15,0%.

5.2.3. PREU DEL LLOGUER

L'INE inclou, entre les estadístiques experimentals, l'índex de preus d'habitatge de lloguer, que té com a principal objectiu

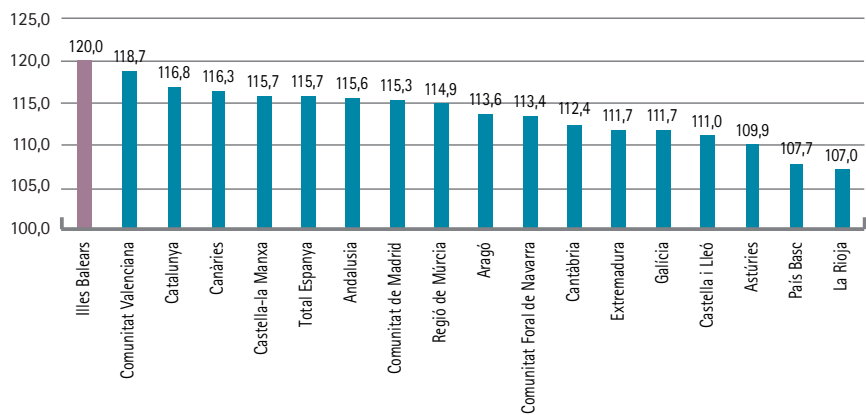
mesurar l'evolució del preu de l'habitatge llogat com a residència habitual. Com a font d'informació utilitza la base de dades de l'AEAT procedent del model 100 de les declaracions de l'IRPF. Aquest índex, com el de preus de l'habitatge, pren com a base l'any 2015.

Com en els casos anteriors, les Balears, amb dades del 2022, que són les darreres disponibles, registren l'índex de preus de l'habitatge de lloguer més alt (vegeu el [gràfic III-5.5](#)). Això significa que és el territori que té el preu d'aquest més alt i lidera els preus des del 2016. Des de l'any 2015, per tant, els preus de l'habitatge de lloguer, segons l'estadística experimental, han augmentat un 20% a les Balears, mentre que a Espanya ho han fet un 15,7%.

Si s'analitza l'evolució percentual de l'índex en el conjunt d'Espanya i les Illes Balears, s'observa com l'increment a l'arxipèlag sempre ha estat molt més intens que a l'Estat, amb una caiguda en el context

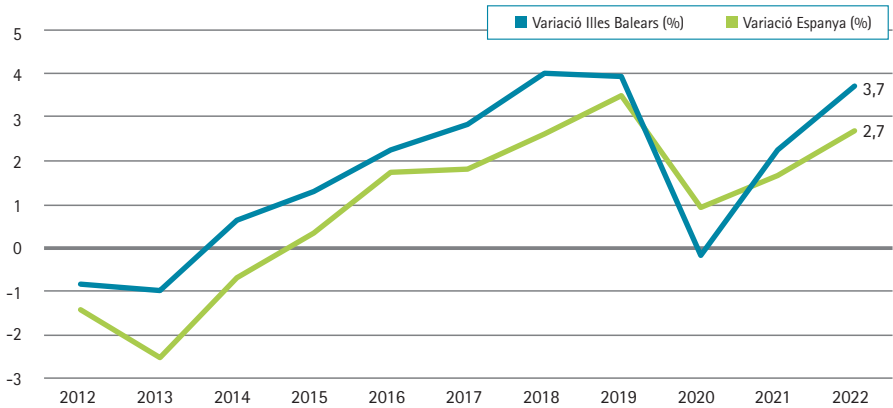
de la pandèmia per després tornar a augmentar amb força fins al 3,7 % l'any 2022, 1 punt percentual per sobre de la mitjana espanyola (vegeu el [gràfic III-5.6](#)).

Gràfic III-5.5.
Índex de Preu de l'habitatge en lloguer, per comunitats autònomes (2022)

Font: INE (2024), Estadística experimental. Índex de preus de l'habitatge en lloguer

Gràfic III-5.6.
Variació (en %) de l'índex de preus de l'habitatge en lloguer a les Illes Balears i Espanya (2011-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2024), Estadística experimental. Índex de preus de l'habitatge en lloguer

No obstant això, com s'ha dit, l'estadística experimental de l'INE utilitza com a font d'informació el model 100 de declaració de l'IRPF. Es pot pensar que només anoten els imports pagats del lloguer en les declaracions les persones que tenen dret a deducció, de manera que la major part dels imports de lloguer queden fora de l'estadística. I és que tot i que no són dades oficials, un dels portals immobiliaris amb més presència a Espanya, Idealista, calcula que només des del maig de 2023 al maig de 2024 els preus del lloguer a les Balears han augmentat en un 20 %. Aquest percentatge, segons les dades de l'INE, és el que ha augmentat el lloguer des del 2015. Amb les dades dels preus del lloguer del portal Idealista, el preu mitjà per metre quadrat ha passat a les Balears dels 8,2 €/m² el desembre de 2015 al 16,1 el desembre de 2023, la qual cosa representa un augment del 96,1 %, quasi el doble, mentre que Espanya ha passat del 7,4 €/m² al 12,1 €/m², amb un augment del 63,5 %. La diferència entre el preu a les Balears i la mitjana de l'Estat és del 25 % el desembre de 2023 (vegeu el [gràfic III-5.7](#)).

fins a les 15.206. Això és una disminució del 20 % i s'acosta a les xifres de 2019 (vegeu el [gràfic III-5.8](#)). El 99,1 % de les transaccions corresponen a habitatges lliures (10,6 % són habitatges nous, mentre que la resta, el 89,4 %, són de segona mà) i el 0,9 % d'habitatges de protecció oficial, amb només 140 transaccions, menys de la meitat que l'any 2022, en el qual es van fer 268 transaccions d'habitatge lliure. No obstant això, cal tenir en compte que la dada de 2022 va ser la més elevada de la sèrie històrica (vegeu el [gràfic III-5.9](#)).

Pel que fa al lloc de residència i nacionalitat dels compradors, les Illes Balears tenen la taxa més elevada de transaccions fetes per no residents a Espanya, del 25 %. Es tracta, per tant, de segones residències, tot i que aquesta xifra pot augmentar per persones d'altres comunitats autònomes o residents. L'any 2007, aquesta taxa era del 8,7 %. Si se suma que el 13 % de les transaccions són fetes per estrangers residents a Espanya, la taxa total de transaccions fetes per estrangers augmenta fins al 38 %, dada que per a Espanya és del 19,3 % (vegeu el [quadre III-5.2](#)).

5.3.

TRANSACCIONS

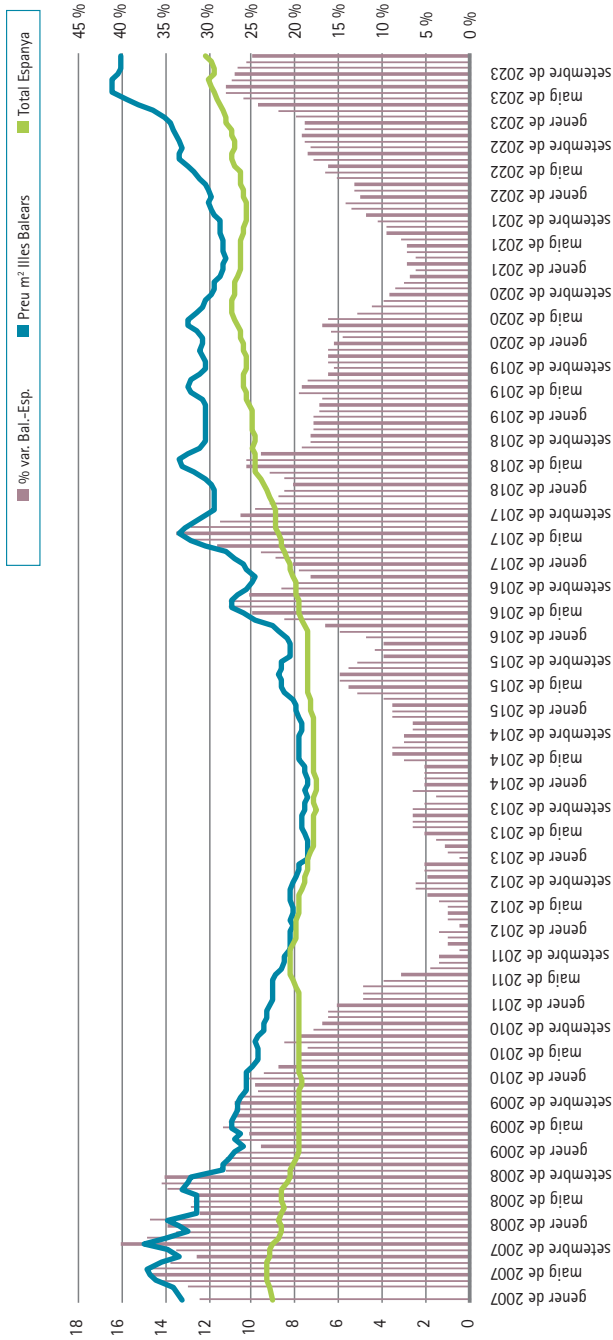
5.3.1. NOMBRE DE TRANSACCIONS

L'any 2023, tal com es podia predir a partir d'indicadors com l'evolució dels tipus d'interès, el nombre de transaccions de compravenda d'habitatges van descendir des de les 19.006 de 2022, que era una de les xifres més elevades de tota la sèrie,

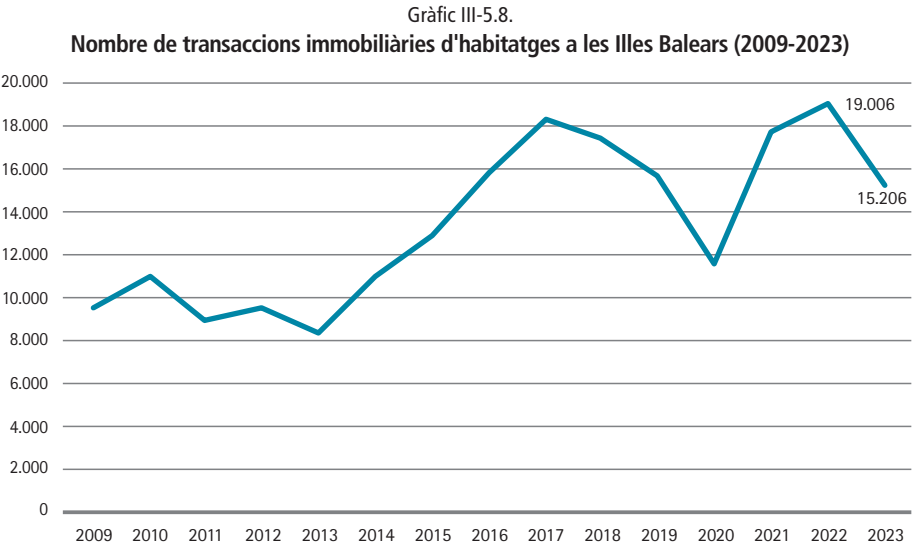
5.3.2. IMPORT DE LES TRANSACCIONS

L'any 2022 el valor mitjà de les transaccions de compravenda d'habitatges a les Illes Balears va assolir la xifra rècord de 402.700 euros per habitatge. L'any 2023, per diversos factors com els alts tipus d'interès, la xifra ha caigut un 6 %, fins als 377.973 euros. A Espanya, el valor mitjà de les transaccions de compravenda ha passat dels 182.425 euros el 2022 fins als 180.749 euros el 2023, amb una baixada del 0,9 %.

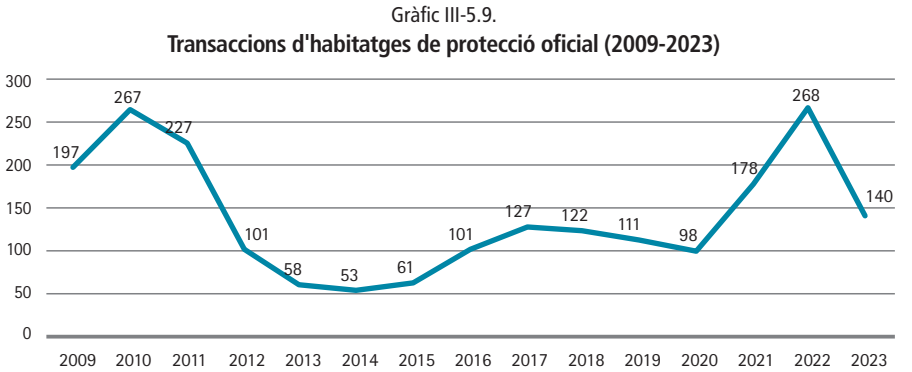
Gràfic III-5.7.
Evolució del preu del m2 de lloguer a les Illes Balears i Espanya i variació en % entre les Balears i Espanya (2007-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de l'informe de preus de lloguer d'Idealista

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2024), Transaccions immobiliàries de compravenda

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2024), Transaccions immobiliàries de compravenda

Quadre III-5.2. Transaccions segons lloc de residència i nacionalitat, per comunitats autònomes (2023)							
	Residents a Espanya			No residents a Espanya			
	Total	Espanyols	Estrangers	Total	Espanyols	Estrangers	No consta
Illes Balears	74,5 %	61,1 %	13,3 %	25,4 %	0,5 %	24,8 %	0,1 %
Comunitat Valenciana	78,2 %	61,6 %	16,5 %	21,7 %	0,7 %	21,0 %	0,0 %
Canàries	78,8 %	62,7 %	16,1 %	21,1 %	0,4 %	20,6 %	0,0 %
Regió de Múrcia	83,1 %	70,2 %	12,9 %	16,9 %	0,5 %	16,4 %	0,0 %
Andalusia	89,1 %	80,7 %	8,3 %	10,8 %	0,6 %	10,2 %	0,0 %
Total Espanya	90,7 %	79,9 %	10,7 %	9,2 %	0,6 %	8,6 %	0,0 %
Catalunya	93,9 %	80,3 %	13,5 %	6,0 %	0,6 %	5,4 %	0,0 %
Principat d'Astúries	97,3 %	90,2 %	6,9 %	2,6 %	1,2 %	1,4 %	0,0 %
Galícia	97,5 %	92,9 %	4,6 %	2,4 %	1,3 %	1,0 %	0,0 %
Cantàbria	97,8 %	93,4 %	4,2 %	2,2 %	1,2 %	1,0 %	0,0 %
Comunitat de Madrid	98,0 %	88,9 %	9,0 %	1,9 %	0,6 %	1,3 %	0,0 %
Ceuta i Melilla	98,7 %	93,9 %	4,9 %	1,3 %	0,2 %	1,1 %	0,0 %
País Basc	99,1 %	94,3 %	4,8 %	0,8 %	0,4 %	0,4 %	0,0 %
Aragó	99,2 %	88,7 %	10,3 %	0,8 %	0,3 %	0,5 %	0,0 %
Castella i Lleó	99,3 %	93,2 %	5,8 %	0,7 %	0,4 %	0,3 %	0,0 %
Comunitat Foral de Navarra	99,4 %	90,5 %	8,8 %	0,6 %	0,2 %	0,4 %	0,0 %
La Rioja	99,4 %	86,6 %	12,6 %	0,6 %	0,3 %	0,3 %	0,0 %
Extremadura	99,4 %	95,8 %	3,5 %	0,5 %	0,2 %	0,3 %	0,0 %
Castella-la Manxa	99,5 %	90,2 %	9,2 %	0,4 %	0,2 %	0,3 %	0,0 %

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2024), Transaccions immobiliàries de compravenda

Les Illes Balears són la comunitat autònoma amb el preu mitjà de les transaccions més elevat i un habitatge costa, de mitjana, el doble que al conjunt d'Espanya (vegeu el [quadre III-5.3](#)).

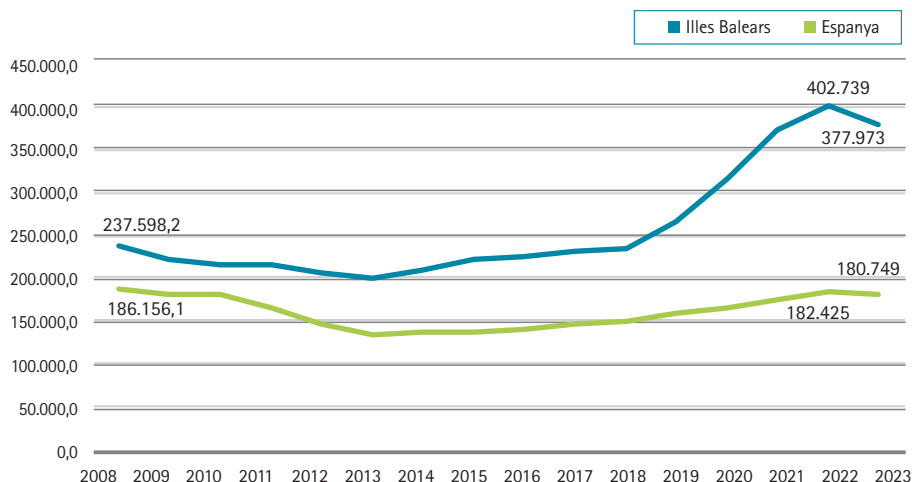
El preu de l'habitatge a les Illes Balears en relació amb Espanya ha estat històri-

cament més car, però la diferència l'any 2008 era del 27,6 %, lluny del 109,1 % del 2023. Si s'analitza la tendència des de llavors, s'observa com és a partir del 2013 i, especialment, del 2018, que les corbes prenen formes diferents i, en el cas de les Balears, es dispara (vegeu el [gràfic III-5.10](#)).

QUADRE III-5.3. VALOR MITJÀ DE LES TRANSACCIONS D'HABITATGE LLUIRE, PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2008-2023)											
	2008	2012	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
Espanya	186.156,1	146.409,4	139.331,5	144.848,1	150.038,6	158.185,7	166.173	175.869	182.425	180.749	
Andalusia	167.922,0	132.246,9	124.070,6	127.126,4	129.570,8	139.242,5	146.145	162.240	170.539	172.725	
Aragó	176.527,2	131.490,5	103.991,0	103.460,5	108.996,6	115.440,2	126.150	122.567	127.804	124.541	
Astúries	150.865,5	130.778,2	104.466,2	104.902,2	106.241,0	104.482,1	113.893	114.894	116.601	116.796	
Illes Balears	237.598,2	205.355,6	224.893,2	232.015,1	233.304,3	266.003,9	317.267	372.321	402.739	377.973	
Illes Canàries	162.983,9	126.830,1	122.509,2	129.114,8	140.857,0	140.794,1	152.886	161.947	174.582	176.441	
Cantàbria	183.206,9	150.567,8	128.318,0	132.742,0	131.037,1	130.331,0	137.384	144.083	153.117	148.378	
Castella i Lleó	150.546,1	123.537,6	95.774,0	97.265,5	98.817,1	101.797,5	106.311	109.166	108.983	106.622	
Castella-la Manxa	156.085,8	108.859,0	86.631,2	85.126,5	88.062,3	91.135,8	94.695	94.871	94.796	95.676	
Catalunya	236.776,5	171.986,3	161.892,9	169.906,5	177.902,5	186.427,0	198.076	206.367	211.178	210.672	
Com. Valenciana	172.904,6	119.283,3	107.828,9	108.056,4	113.993,6	119.587,1	125.547	132.142	140.117	144.554	
Extremadura	111.917,5	102.058,3	74.860,5	74.954,7	78.863,2	83.778,4	87.380	93.792	83.321	84.353	
Galícia	138.514,0	123.249,6	108.095,5	109.296,4	113.014,1	120.413,2	121.105	122.648	125.634	126.425	
Com. de Madrid	268.775,0	200.296,5	193.609,3	212.733,4	231.711,9	252.375,7	265.161	279.180	297.794	301.791	
Reg. de Múrcia	157.115,7	114.808,3	94.936,2	93.303,3	96.698,7	99.586,3	98.892	101.694	108.860	108.945	
Navarra	200.447,0	165.966,5	137.889,1	145.564,5	155.322,1	155.643,9	159.056	171.009	173.585	183.305	
País Basc	269.917,0	227.286,0	202.901,5	200.293,3	203.042,8	213.998,2	224.848	227.428	232.831	233.126	
La Rioja	179.251,8	128.002,4	101.214,0	98.358,9	111.856,9	118.502,1	112.548	112.693	115.500	114.944	

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2024), Transaccions immobiliàries de compravenda

Gràfic III-5.10.

Valor mitjà de les transaccions d'habitatges lliures a les Illes Balears i Espanya (2008-2023)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2024), Transaccions immobiliàries de compravenda

5.4.**HIPOTEQUES CONSTITUÏDES**

L'any 2023 es van signar 12.545 operacions hipotecàries a les Illes Balears, un 19,4% menys que el 2022, amb un import total de 3.925.514 milers d'euros. En canvi, el valor mitjà de les operacions va passar de 262.737 euros el 2022 als 312.915 euros el 2023, amb un augment del 19,1%. El valor mitjà de les operacions hipotecàries assoleix la quantitat més elevada de la sèrie històrica, i és un 88% més alta que la del conjunt d'Espanya (vegeu el **quadre III-5.4**). El 96,4% de les operacions van ser sobre finques urbanes, i la resta, sobre rústiques. Si es comparen les dades de transaccions amb les hipoteques constituïdes, un 83% de les operacions de compravenda van ha-

ver de recórrer a finançament. Dit d'una altra manera, un 17% de les operacions de compravenda d'habitatges es fan sense necessitat de finançament. La xifra és similar a la de l'any anterior.

5.5.**RÈGIM DE TINENÇA**

A la Unió Europea dels 27, el 2023 Espanya és el dotzè país amb una taxa més elevada de propietaris d'habitatges, el 75,1%. La proporció de llars que viuen en un habitatge en propietat a les Illes Balears és del 62,6%, molt inferior a la mitjana espanyola. Des de l'any 2004, la proporció de propietaris s'ha reduït

en quasi 10 punts percentuals. D'altra banda, quasi una de cada tres llars a les Illes Balears viuen en habitatges de lloguer, mentre que a Espanya aquesta proporció no arriba a una de cada cinc (vegeu el [quadre III-5.5](#)). La proporció de llars que viuen en habitatge en propietat és la més baixa de tot Espanya (vegeu el [quadre III-5.6](#)).

Un informe elaborat per Provivienda i publicat el 2023² mostra com la relació entre pobresa i preu de l'habitatge és clara i augmenta. El 17,4 % de les llars a Espanya es queden per sota del llindar de la pobresa extrema relativa després de pagar l'habitatge. També apunta que la falta d'habitatge assequible afecta sobretot les persones que viuen de lloguer; per tant, afecta més a les Balears. De fet, l'11,3 % de les llars amb hipoteca estan en situació de pobresa extrema després de pagar l'habitatge, i aquesta situació afecta el 37,8 % de les llars que lloguen a preu de mercat.

A més, s'assenyala que el nombre de llars que dediquen un sobreesforç a pagar un habitatge a les Illes Balears —això són les que dediquen més d'una tercera part dels ingressos a despeses d'hipoteca o lloguer, sense comptar subministraments— és del 24,3 %, la xifra més elevada de tot Espanya. En segon lloc, amb 4,4 punts percentuals, es troben les Canàries, amb el 19,9 %, i, en tercer lloc, la Comunitat de Madrid, amb el 16,9 % de les llars.

2. Vegeu: Provivienda (2023). *Prevención y atención de la exclusión residencial. Factores explicativos*. Ministeri de Drets Socials i Agenda 2030.

5.5.

ESFORÇ PER ACCEDIR A UN HABITATGE

En aquest apartat s'estudia l'accessibilitat a l'habitatge de la població resident posant en relació el preu de compra de l'habitatge amb la renda per llar. No obstant això, hi ha un canvi metodològic respecte a anys anteriors, per la qual cosa s'ha refet tota la sèrie històrica. I és que la principal font d'informació de la renda per llar prové de l'Enquesta de condicions de vida, la qual fa referència a l'any anterior a l'entrevista. Això significa que les dades de l'Enquesta de condicions de vida (ECV) de l'any 2023 fan referència a l'any 2022. En els anys anteriors es posava en relació el preu mitjà de les transaccions de compravenda amb l'ECV de l'any anterior, mentre que aquest any utilitzam les dades de l'ECV de 2023 (que fa referència a l'any 2022) per calcular l'esforç per accedir a un habitatge tenint en compte el preu mitjà de les transaccions de l'any 2022, per donar més coherència a la sèrie.

L'any 2022 el preu mitjà de les transaccions de compravenda d'habitatges a les Illes Balears va ser de 402.739 euros, mentre que la renda mitjana per llar es va situar en els 21.143 euros. Així, les Balears van ser la primera comunitat autònoma quant a preu de les transaccions, i la setena amb renda mitjana per llar. Si es posen en relació les dues variables, calculant quants anys són necessaris per pagar un habitatge si s'hi dedica un 30 % dels ingressos, això resulta que l'esforç de les llars de les Illes Balears és de 63,5 anys, el més elevat de totes les comunitats autònomes,

mentre que la mitjana a l'Estat és de 29,4 anys, menys de la meitat (vegeu el [gràfic III-5.11](#)).³

Històricament, l'esforç per accedir a un habitatge de compravenda a les Illes Balears en relació amb la renda ha estat més intens que a la resta d'Espanya. Si es compara l'evolució en anys, s'observa com la diferència en anys per accedir a un habitatge entre les Balears i Espanya s'ha incrementat, de manera especial l'any 2020. Cal tenir en compte que aquell any la renda per llar a les Balears va caure un 10,2 % i el preu de l'habitatge es va incrementar en un 19,3 %, mentre que a Espanya la renda només va caure un 0,1 % i l'habitatge va augmentar un 5 %. En només un any, del 2019 al 2020, la diferència d'esforç per accedir a un habitatge entre les Illes Balears i Espanya es va incrementar des dels 18 als 32 anys (vegeu el [gràfic III-5.12](#)).

5.6.

EXCLUSIÓ RESIDENCIAL EXTREMA: PERSONES SENSE LLAR I DESNONAMENTS

Per primera vegada a la memòria del CES, s'incorporen dades sobre persones sense sostre i desnonaments, donant compte d'una de les formes més severes d'exclusió residencial. Tant la Federació d'Entitats Nacionals que Treballen amb les Persones Sense Llar a Europa (FEANTSA) com l'Ob-

servatori Europeu del Sensellarisme (EOH) conceptualitzen l'exclusió residencial com un contínuum de situacions d'exclusió d'un habitatge adequat. Cal tenir en compte que la tipologia ETHOS considera exclusió residencial les persones sense sostre, les que no tenen habitatge i es troben, per exemple, en refugis o allotjaments temporals, o habitatges insegurs, entre els quals s'inclou viure en un habitatge sense títol legal o amb una ordre de desnonament i habitatge inadequat, com xaboles o habitatges massificats. No obstant això, és difícil disposar de dades sobre totes aquestes formes d'exclusió residencial, a causa que no hi ha estadístiques oficials⁴.

L'INE va elaborar els anys 2005, 2012 i 2022 l'Enquesta a persones sense llar, les quals ofereixen informació sobre les condicions de vida de les persones sense llar de devuit o més anys que han estat usuàries dels centres assistencials d'allotjament i restauració ubicats en municipis de 20.000 habitants.

Segons aquesta font, l'any 2022 hi havia a les Balears 535 persones sense llar que van fer ús de centres assistencials, la qual cosa equival al 0,044 % de la població, la mateixa proporció que l'any 2012 (vegeu el [quadre III-5.7](#)).

3. El conjunt de la sèrie històrica per comunitats autònomes es pot consultar al web <https://memories.cesib.es>, en l'apartat d'accés a les dades.

4. Per una anàlisi exhaustiva de l'exclusió residencial a les Illes Balears, vegeu: Nadal, I. i Abril, D. (coord.). *Habitatge i exclusió residencial a les Illes Balears. Polítiques mercantilitzadores, vulnerabilitat, respostes i resistències*. Observatori Social de les Illes Balears (OSIB), Universitat de les Illes Balears. Disponible a: https://osib.uib.cat/digitalAssets/739/739946_habitatge-i-exclusia-residencial-a-les-illes-balears_osib.pdf.

Quadre III-5.4. Hipoteques constituïdes sobre finques rústiques i urbanes (2011-2023)												
	Illes Balears						Espanya					
2011	19.325	2.420.050	125.229				651.759	77.957.705	119.611			
2012	14.963	1.795.346	119.986	-22,6 %	-4,2 %		456.765	51.743.706	113.283	-29,9 %		-5,3 %
2013	10.207	1.365.968	133.827	-31,8 %	11,5 %		326.978	37.484.012	114.638	-28,4 %		1,2 %
2014	9.786	1.489.345	152.191	-4,1 %	13,7 %		315.535	41.097.804	130.248	-3,5 %		13,6 %
2015	12.748	2.181.378	171.115	30,3 %	12,4 %		371.981	48.936.163	131.556	17,9 %		1,0 %
2016	13.907	2.459.346	176.842	9,1 %	3,3 %		400.873	53.610.362	133.734	7,8 %		1,7 %
2017	14.743	2.854.902	193.645	6,0 %	9,5 %		432.952	61.264.688	141.505	8,0 %		5,8 %
2018	14.766	3.346.916	226.664	0,2 %	17,1 %		481.848	69.483.231	144.202	11,3 %		1,9 %
2019	13.812	3.053.905	221.105	-6,5 %	-2,5 %		497.720	73.716.908	148.109	3,3 %		2,7 %
2020	14.899	3.028.760	203.286	7,9 %	-8,1 %		466.580	70.054.869	150.145	-6,3 %		1,4 %
2021	13.013	3.241.659	249.109	-12,7 %	22,5 %		558.210	82.541.078	147.867	19,6 %		-1,5 %
2022	15.571	4.091.085	262.737	19,7 %	5,5 %		608.656	96.350.118	158.300	9,0 %		7,1 %
2023	12.545	3.925.514	312.915	-19,4 %	19,1 %		496.528	82.288.187	165.727	-18,4 %		4,7 %

Font: INE (2024), Estadística d'hipoteques

QUADRE III-5.5. LLARS PER RÈGIM DE TINENÇA DE L’HABITATGE (EN %), A LES ILLES BALEARS I ESPANYA (2004-2023)				
	Propietat		Lloguer	
	Illes Balears	Espanya	Illes Balears	Espanya
2004	71,6	79,5	25,2	13,9
2005	65,9	80,5	25,2	13,0
2006	66,1	79,5	23,8	13,5
2007	61,9	80,1	27,9	13,6
2008	62,1	79,6	29,0	14,2
2009	67,3	79,3	25,2	14,6
2010	69,4	79,4	22,5	14,5
2011	70,4	79,6	22,7	14,9
2012	65,9	79,2	25,7	14,5
2013	65,8	77,7	27,5	15,4
2014	64,8	78,0	30,9	14,9
2015	64,4	77,3	30,6	15,6
2016	66,9	77,1	25,5	16,3
2017	68,2	76,7	26,7	16,9
2018	65,9	76,1	28,3	17,5
2019	59,3	75,9	35,5	18,1
2020	65,0	75,2	31,7	18,0
2021	63,7	75,8	31,7	18,0
2022	63,1	75,9	31,5	18,1
2023	62,6	75,1	30,9	18,7

Font: INE (2024), Enquesta de condicions de vida

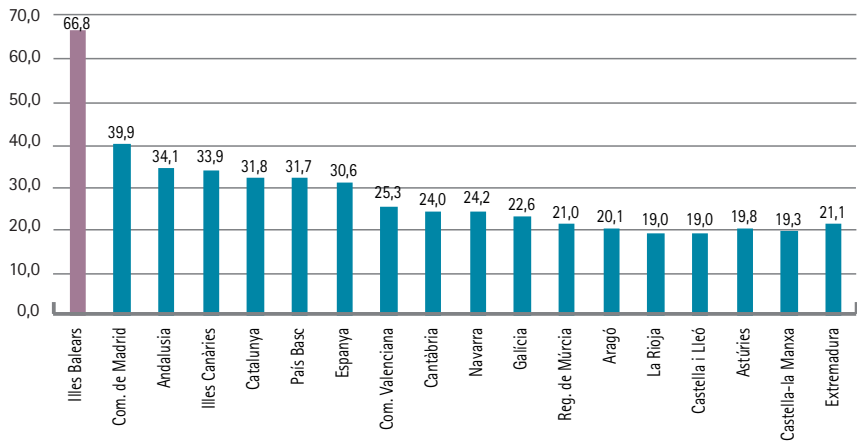
QUADRE III-5.6. LLARS (EN %) QUE VIUEN EN HABITATGES EN PROPIETAT, PER COMUNITATS AUTÒNOMES (2023)	
	2023
Navarra	82,6
Castella i Lleó	82,3
La Rioja	82,2
País Basc	81,2

continua

2023	
Castella-la Manxa	79,8
Cantàbria	78,9
Aragó	78,7
Com. Valenciana	78,2
Extremadura	78,2
Astúries	77,9
Andalusia	77,6
Reg. de Múrcia	77,3
Galícia	76,0
Espanya	75,1
Com. de Madrid	72,7
Catalunya	69,2
Illes Canàries	62,8
Illes Balears	62,6

Font: INE (2024), Enquesta de condicions de vida

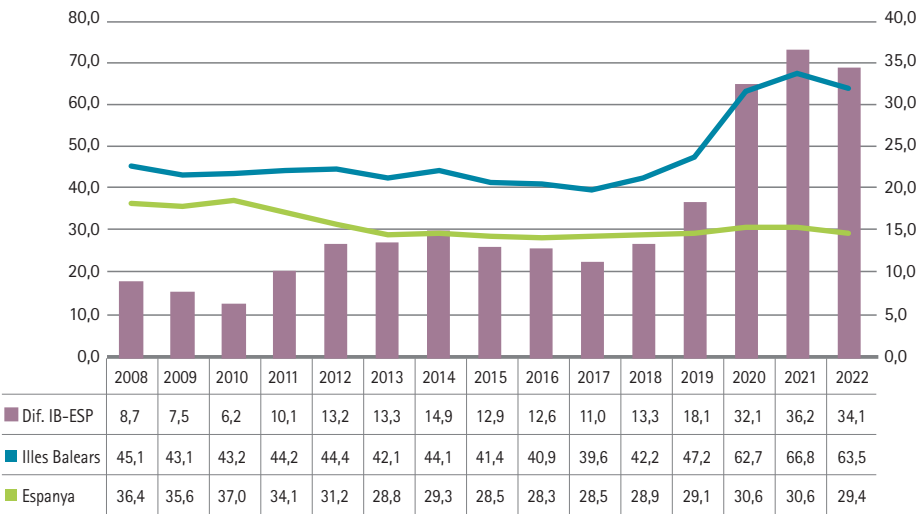
Gràfic III-5.11.
Esforç de les llars, en anys, per accedir a un habitatge de compravenda si es destina el 30 % de la renda, per comunitats autònomes (2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Transport, Mobilitat i Agenda Urbana (2024), Transaccions immobiliàries de compravenda, i INE (2023), Enquesta de condicions de vida

Gràfic III-5.12.

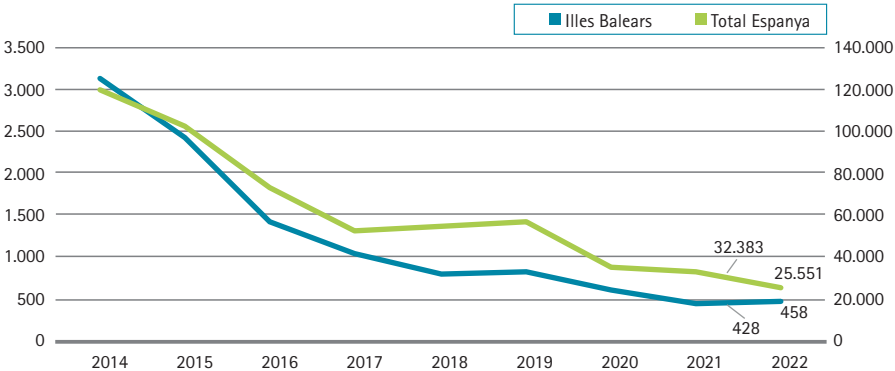
Esforç de les llars, en anys, per accedir a un habitatge de compravenda si es destina el 30 % de la renda, per a les Illes Balears i Espanya, i diferència entre tots dos (2008-2022)

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana (2024), Transaccions immobiliàries de compravenda, i INE (2023), Enquesta de condicions de vida

Gràfic III-5.13.

Nombre d'execucions hipotecàries a les Illes Balears i Espanya (2014-2022)

Font: Poder Judicial (2024), Estadística d'execucions hipotecàries

L'any 2014, i arran dels desnonaments que es van produir amb la crisi immobiliària del 2008, el Poder Judicial va començar a publicar les estadístiques sobre execucions hipotecàries. Des de llavors, i atenent les dades, s'observa un descens marcat del nombre d'execucions, tant a les Balears com al conjunt d'Espanya. No obstant això, en el cas de les Balears, l'any

2022 —amb la darrera dada publicada— es produeix un augment de 30 execucions més, fet que equival al 7 %, mentre que a Espanya hi ha un descens del 21,1 % (vegeu el [gràfic III-5.13](#)). Del total d'execucions hipotecàries, un 72,1 % fa referència a habitatges, un 6,3 % a finques rústiques, un 2,8 % són solars i la resta, el 18,8 %, a altres.

QUADRE III-5.7. PERSONES SENSE LLAR A LES ILLES BALEARS I ESPANYA (2005, 2012 I 2022)						
	2005			2012		
	Persones sense llar	Població	% de població	Persones sense llar	Població	% de població
Illes Balears	511	970.288	0,053 %	486	1.105.131	0,044 %
Espanya	21900	44.009.969	0,050 %	22.938	46.712.650	0,049 %

	2022		
	Persones sense llar	Població	% de població
Illes Balears	535	1.209.906	0,044 %
Espanya	28.552	48.085.361	0,059 %

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'INE (2005, 2012 i 2022), Enquesta a les persones sense llar i xifres del padró

6

JUSTÍCIA

La situació de la justícia a les Illes Balears continua empitjorant. Malauradament, se segueix la línia de creixement en l'entrada d'assumpes, puja pràcticament a totes les jurisdiccions, però la difícil situació no només se centra en això: la manca d'espai físic i la manca de personal de tots els cossos (funcionariat, lletrats i lletrades de l'Administració i judicatura), juntament amb les vagues que hi va haver al primer semestre de 2023, col·loquen l'Administració de Justícia de la nostra comunitat en una situació molt crítica.

Durant l'any 2021 van entrar 153.982 assumptes, el 2022 n'entraren 168.171 i aquest 2023 l'entrada ha estat de 188.865. Si bé s'han resolt 176.520 expedients, que suposen 13.822 casos més que l'any anterior, en queden 106.850 pendents de resoldre.

L'àmbit de la jurisdicció civil és un dels més perjudicats. La crescuda del nombre d'assumpes és continuada i està disparada. Als jutjats de primera instància, en

matèria civil, de Palma, s'ha tancat l'any entorn dels 2.000 números per jutjat, és un volum inassolible, si, a més, tenim en compte que a quasi totes les oficines judicials hi falta personal. El 2023 ha vist reflectit, d'una banda, com ha afectat l'entrada de demandes de reclamacions de transport aeri, referent principalment a retards, 5.030 reclamacions només en aquesta matèria. Al mateix temps, les accions individuals sobre condicions generals incloses en contractes de finançament amb garanties reals immobiliàries, el prestatari de les quals sigui una persona física, ja entren a tots els jutjats, donat que és posar fi a la mesura d'especialització del jutjat per part del CGPJ, el 31 de desembre de 2022. És cert que havia baixat el nombre de reclamacions, però també que en l'àmbit europeu s'han resolt qüestions plantejades i que fa que es reactivi la matèria. A més, les reclamacions exclusivament econòmiques basades en rebuts o factures, procediments monitoris, són elevades, n'han entrat 16.788 només a Palma (vegeu el [quadre III-6.1](#)).

QUADRE III-6.1. ASSUMPES REGISTRATS PER ORDRES JURISDICCIONALS (2019-2023)										
	2019	% +/-	2020	% +/-	2021	% +/-	2022	% +/-	2023	% +/-
Civil	66.044,0	10,9%	59.765,0	-9,5%	66.722,0	11,6%	72.922,0	9,3%	77.023,0	5,6%
Penal	84.071,0	1,4%	68.790,0	-18,2%	74.893,0	8,9%	83.458,0	11,4%	99.088,0	18,7%
Contencions administratiu	3.107,0	-7,3%	3.254,0	4,7%	4.198,0	29,0%	4.679,0	11,5%	4.810,0	2,8%
Social	7.945,0	4,6%	7.373,0	-7,2%	8.169,0	10,8%	7.112,0	-12,9%	7.944,0	11,7%
Total	161.167,0	10,0%	139.182,0	-13,6%	153.982,0	10,6%	168.171,0	9,2%	188.865,0	12,3%

Font: Memòria anual TSJIB

Als jutjats de família han baixat lleugerament els pendents de resolució. Així i tot, ha entrat un 41 % més de feina. Aquests jutjats s'han vist desbordats per l'aplicació de la Llei 8/2021, que suposa la revisió de tots els procediments en matèria de mesures de suport a persones amb discapacitat. S'ha mantingut un reforç transversal en aquesta matèria, que va finalitzar el 30 de juny de 2023.

La jurisdicció penal continua pujant, amb la qual cosa ja queda superada la situació de pandèmia que va implicar uns nombres relativament baixos el 2020 i el 2021. Actualment, estam en nombres de 2017, dels més alts dels darrers set anys. Si bé es resolen més casos, no són tants com n'entren i, per tant, la situació empitjora. És alarmant la quantitat de delictes sexuals que s'estan cometent. A menors, la càrrega puja, si bé s'han resolt menys assumptes que l'any anterior. Així i tot, és del tot assumible pels jutjats. El jutjat de vigilància penitenciària continua presentant una molt bona evolució i en resol més que el que entra (vegeu el [quadre III-6.2](#)).

Pel que fa a violència sobre la dona, des de juliol de 2023 es disposa d'un jutjat més, el tercer. La notícia seria rodona si estigués acompanyada de més recursos (forenses, fiscals...), però ajuda a minvar la càrrega dels altres dos jutjats. A Palma, han ingressat un 30 % més de casos penals, si bé s'han resolt quasi tots, per això el retard en la resolució és lleuger. A l'ordre civil, l'increment de feina és del 17,44 %, però no s'ha pogut donar sortida a tot el que ha entrat, per la qual cosa la situació empitjora (vegeu el [quadre III-6.3](#) i el [gràfic III-6.1](#)).

Els jutjats mercantils han vist quasi desapareguda l'entrada més gran d'assumpes que tenien: el transport aeri. Per contra, els concursos de creditors de persones físiques, abans atribuïts a primera instància, han disparat el nombre d'entrades, i això és el que enguany nodreix aquesta jurisdicció. Si bé per llei només un jutjat pot conèixer de la matèria, la tramitació i resolució és curta i relativament senzilla. A més, ha entrat en funcionament el jutjat número 4. Hi ha una notable baixada en la resta de matèries que coneixen aquests jutjats.

El contenciós administratiu té una càrrega de treball elevadíssima que continua pujant. És rellevant la quantitat de procediments relacionats amb la immigració il·legal. Continuen amb el reforç de dos jutges per jutjat. El jutjat número 4 continua pendent de crear-se, per manca d'espai; encara que un més és del tot insuficient.

La jurisdicció social ha empitjorat lleugerament, n'entra més i se'n resol un poc menys. Hi té influència el retard en l'emissió d'informes dels metges forenses, la qual cosa ocasiona moltes suspensions. A Palma, es manté un reforç transversal, que a la pràctica suposa comptar amb set jutges.

Al mes de setembre va entrar en funcionament el sistema Dicirec, així que els registres civils ja no estan inclosos dins del poder judicial i deixen de formar part de la xarxa de jutjats per ser registres del Ministeri de Justícia. Estrenaren seu el mes de gener de 2023, al carrer Pare Ventura de Palma.

QUADRE III.6.2. ASSUMPTE PER JURISDICCIONS I ESTAT (2023)

	Pendants inici	Registrats	Resultats	Pendants final
Jurisdicció civil				
Jutjats de 1a instància	41.274	61.393	51.919	49.293
Jutjats mercantils	2.431	1.791	1.980	2.260
Jutjats de violència contra la dona	564	824	672	642
Jutjats de família	1.942	6.147	6.019	1.881
Jutjats de 1a inst. i instr.	2.469	3.748	3.050	3.073
A. P. seccions civils	2727	3.105	3.217	2.632
TSJ sala civil i penal	11	15	20	6
Total	51.418	77.023	66.877	59.787
Jurisdicció penal				
Jutjats d'instrucció	14.898	65.522	63.504	19.220
Jutjats de 1a inst. i instr.	1.164	3.653	3.242	1.438
Jutjats de violència contra la dona	2.090	10.002	9.767	2.309
Jutjats de menors	552	765	677	633
J. vigilància penitenciària	1.174	4.667	4.966	863
Jutjats penals	1.689	4.532	4.596	1.810
J. penal d'executòries	5.260	6.317	7.733	5.615
A. P. seccions penals	727	3.529	3.471	785
TSJ sala civil i penal	33	101	132	3
Total	27.587	99.088	98.088	32.676
Jurisdicció contenciosa administrativa				
Jutjats contenciosos admtius.	4.199	3.283	2.880	4.629
TSJ sala contenciosa admtiva.	2.361	1.527	1.289	2.595
Total	6.560	4.810	4.169	7.224
Jurisdicció social				
Jutjats socials	5.966	7.270	6.673	6.948
TSJ sala social	254	674	713	215
Total	6.220	7.944	7.386	7.163
TOTAL	91.785	188.865	176.520	106.850

Font: Memòria anual TSJIB

QUADRE III-6.3. ASSUMPTESS ALS JUTJATS DE VIOLÈNCIA SOBRE LA DONA (2019-2023)							
		2019	% +/-	2020	% +/-	2021	% +/-
Assumptes civils	Pendants a l'inici	275	109,92%	410	49,09%	455	10,98%
	Ingressats	737	51,33%	701	-4,88%	507	-27,67%
	Resolts	632	33,90%	653	3,32%	507	-22,36%
	Pendants al final	410	180,82%	455	10,98%	297	-34,73%
Assumptes penals	Pendants a l'inici	1.436	122,29%	1.795	25,00%	2.208	23,01%
	Ingressats	8.571	98,68%	7.315	-14,65%	6.686	-8,60%
	Resolts	8.280	103,24%	6.907	-16,58%	6.588	-4,62%
	Pendants al final	1.795	101,69%	2.208	23,01%	862	-60,96%
		2022	% +/-	2023	% +/-		
Assumptes civils	Pendants a l'inici	163	-64,18%	185	13,50%		
	Ingressats	407	-19,72%	478	17,44%		
	Resolts	385	-24,06%	398	3,38%		
	Pendants al final	185	-37,71%	265	43,24%		
Assumptes penals	Pendants a l'inici	1.270	-42,48%	1.167	-8,11%		
	Ingressats	4.897	-26,76%	5.719	16,79%		
	Resolts	4.371	-33,65%	5.479	25,35%		
	Pendants al final	1.167	35,38%	1.407	20,57%		

Font: Memòria anual TSJIB

La situació actual en l'àmbit de la Justícia està marcat per dos grans problemes:

- La manca d'espai per poder créixer en jutjats. Des del Ministeri van presentar la compra d'un solar per construir un nou edifici judicial a Palma, però de moment no s'ha dut a terme; el de Manacor està aturat, i a Inca sembla que s'ha comprat l'edifici que es tenia de lloguer.
- La falta de funcionaris, lletrats i jutges. Només es cobreixen les places quan venen els que acaben d'aprovar oposicions, perquè són destinacions obliga-

tòries. El grau d'interinatge del funcionari a les Illes és de 54 %, com més feina, menys gent. A més, en el cas de funcionaris que entren pel SOIB —exhaurida la borsa d'interins— ni tan sols tenen una mínima preparació. El cost de la vida i la manca d'opositors a les Illes hi tenen una incidència directa.

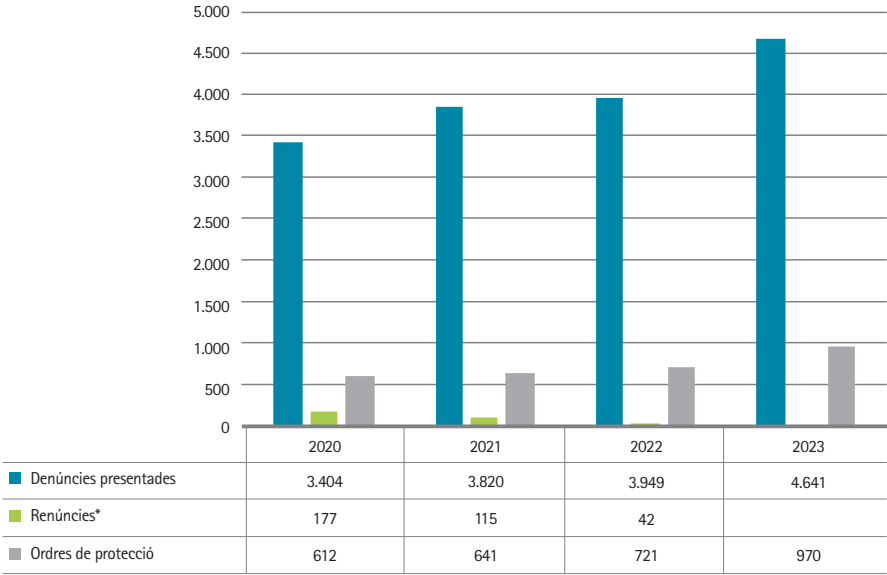
A tot això, s'hi afegeix l'Institut de Medicina Legal, gairebé sense personal i desorganitzat. És molt preocupant, perquè el retard i els conflictes en l'emissió d'informes a les jurisdiccions penals de família, que tenen un retard de dos anys de mitjana,

i social, i això provoca suspensions de judicis, perjudicis en les instruccions penals, de manera greu, en assumptes com agressions sexuals, i perllonguen els processos familiars.

Aquesta situació es projecta en cada iniciativa que s'intenta dur a terme i dificulta

que es puguin emprendre projectes. Els implantats es mantenen. La mediació intrajudicial a la jurisdicció social de moment no s'ha dut a terme per falta de finançament i l'oposició des del TAMIB, sindicats i patronal, que no comparteixen el model d'implantació que té el deganat de Palma.

Gràfic III-6.1.
Denúncies, renúncies i ordres de protecció als jutjats de violència sobre la dona (2020-2023)

Font: Memòria anual TSJIB (* L'any 2023 no s'ha recollit aquesta dada.)

7

LLENGUA

7.1.

OFERTA DE FORMACIÓ EN LLENGUA CATALANA

Les Illes Balears presenten el percentatge més elevat de persones nascudes a l'estranger dins del domini lingüístic i són una de les comunitats de l'Estat espanyol amb més població immigrant. Per gestionar aquesta situació, és fonamental crear bones estratègies d'acollida lingüística i cultural, tant en l'educació formal com en altres programes formatius. En l'àmbit de l'educació formal, el català s'imparteix com a assignatura i també s'utilitza com a llengua vehicular en diverses matèries, juntament amb el castellà. A banda de la formació lingüística reglada, es proporcionen eines perquè els alumnes nous adquirint competència en la llengua pròpia de les Illes Balears. Entre aquestes iniciatives, trobam el Pla d'Acollida Lingüística i Cultural (PALIC), un programa dirigit als estudiants de secundària amb mancances en el coneixement del català (i també del castellà o d'ambdues llengües), així com programes de dinamització lingüística en centres educatius de primària i secundària.

L'ús del català en les proves de batxillerat d'accés a la universitat (PBAU) confirma que s'han assolit les competències lingüístiques en català durant la formació reglada. A les PBAU del juny de 2023, el 67,8 %

dels exàmens es varen respondre en llengua catalana. Aquests resultats suposen una disminució de 7,4 punts respecte als del curs anterior. Del 2009 ençà, els valors oscil·laven al voltant del 80 % (l'any 2014 va arribar al 82,6 %, el valor més elevat). Des del 2018 ha començat una tendència descendent que el 2023 va arribar al valor més baix des del 2006.

En aquest còmput es tenen en compte els exàmens en què s'utilitza el castellà o el català per respondre, amb l'excepció de les proves de llengua catalana, de llengua espanyola i de llengua estrangera. Els alumnes de Menorca continuen sent els qui usen més el català en els exàmens (91,6 %); des del 2006 es mantenen en un ús que supera el 90 %. A Mallorca aquest valor és del 67,6 %, tot i que hi ha una diferència considerable entre els resultats dels centres de Palma (52,1 %) i de la resta de Mallorca (86,5 %). També hi ha una diferència important entre Eivissa (49,3 %) i Formentera (100 %). La diferència a l'illa d'Eivissa es produeix sobretot per l'ús reduït en un terç: del 24,0 % del 2020, es va passar al 17,19 % i el 27,56 % del 2022 i el 2021 i el 2023 va ser del 15,7 %. En els IES, en canvi, els valors d'ús del català en els exàmens es varen mantenir en general més alts, però en quatre anys també s'han reduït una quarta part: del 84,4 % del 2020, es va passar a un 76,5 % i un 74,5 % els anys 2021 i 2022 i el 2023 va ser d'un 64,4 % (vegeu el [quadre III-7.1](#)).

QUADRE III-7.1. ÚS DE LA LLENGUA CATALANA EN ELS EXÀMENS DE SELECTIVITAT A LES BALEARS, PER ILLES (2010-2023)				
	Illes Balears	Mallorca	Menorca	Eivissa-Formentera
2010	77,8	76,2	93,8	75,9
2011	78,8	77,7	94,6	75,6
2012	81,1	79,7	96,6	80,2
2013	80,4	79,7	91,9	77,1
2014	82,6	81,6	95,5	79,2
2015	81,1	80,4	96,3	83,3
2016	78,7	77,9	94,3	72,6
2017	79,6	77,8	96,9	79,6
2018	79,0	77,8	89,8	87,9
2019	77,5	76,8	96,0	67,1
2020	77,2	76,6	95,8	67,7
2021	74,5	74,5	94,8	62,2
2022	75,2	74,8	95,2	63,6
2023	67,8	67,6	91,6	49,9

Font: Centre de Documentació Sociolingüística de les Illes Balears

A banda de l'educació formal, els residents de les Illes Balears tenen accés a una gran varietat de cursos de català en diversos formats, com ara formació en línia, centres d'autoaprenentatge, classes presencials i semipresencials. Alguns dels organismes que ofereixen aquests cursos inclouen les escoles oficials d'idiomes, els ajuntaments, els consells insulars i altres entitats administratives com l'Escola Balear d'Administració Pública. També hi ha institucions com l'Institut d'Estudis Eivissencs, a Eivissa; l'Institut d'Estudis Baleàrics a Mallorca; la Universitat de les Illes Balears, a través d'UIB-Idiomes, i organitzacions no governamentals com sindicats i associacions. A partir de 2020, especialment arran de la pandèmia, es va incrementar notablement l'oferta de cursos en modalitat virtual.

Les escoles oficials d'idiomes ofereixen cursos de llengua catalana des del nivell bàsic A1 fins al nivell avançat C2, tant en modalitat presencial com lliure. Els cursos presencials es duen a terme durant quatre hores setmanals, repartides en dues sessions per setmana. Els centres de Calvià, Inca, Manacor, Palma, Maó, Ciutadella i Eivissa i Formentera ofereixen cursos de llengua catalana, tot i que no tots els centres imparteixen tots els nivells.

L'Institut d'Estudis Baleàrics (IEB) ofereix regularment cursos de català de diferents nivells adreçats a col·lectius específics, així com tallers de conversa, sovint en col·laboració amb altres organismes governamentals, ajuntaments i entitats no governamentals. Els cursos de llengua catalana s'ofereixen en tres formats: presencial, semipresencial i

a distància. Els cursos presencials tenen una durada de 80 hores, repartides en tres sessions setmanals de dues hores cadascuna. Els cursos semipresencials combinen l'autoaprenentatge, el seguiment d'un professor i la participació en sessions presencials, amb una durada total de 35 hores i una sessió setmanal de 2,5 hores. Els cursos a distància es basen en l'autoaprenentatge mitjançant una aula virtual, amb el seguiment d'un professor i una durada de 80 hores d'estudi en línia. A més d'aquests cursos, l'any 2023 l'IEB va organitzar 13 tallers de conversa i tallers per a famílies. En total, l'IEB ha impartit 127 cursos i tallers, amb la participació de 3.230 alumnes (vegeu el [quadre III-7.2](#)).

Diverses institucions i organismes també ofereixen cursos de llengua catalana. Per exemple, l'Escola Balear d'Administració Pública imparteix cursos dels nivells A2, B1, B2, C1, C2 i de llenguatge administratiu. La Universitat de les Illes Balears (UIB), a través d'UIB-Idiomes, ha continuat oferint cursos de català durant el 2023. Concretament, ha ofert cursos amb una durada de 60 i 120 hores, però també un curs oral de 15 hores. El total de cursos oferts ha estat d'onze (dos cursos de català A1, un de català A2, un de català B1, un de català B2, cinc cursos de català C1 i un de català C2 oral). Aquests cursos han suposat un total de 735 alumnes matriculats.

L'Escola Municipal de Mallorca de Manacor ha organitzat cursos de català de manera ininterrompuda des del 1973, juntament amb altres cursos i tallers. Els cursos corresponen als certificats d'avaluació i certificació de coneixements de català del Govern de les Illes Balears (A2, B1, B2, C1, C2 i llenguatge administratiu).

Complementàriament, l'Escola Municipal de Mallorca i el Centre de Català de Manacor el 2021 varen engegar el projecte Conversam, que consisteix en tallers de llengua oral com a formació complementària als nivells més baixos com l'A1 i el B1. Des del curs 2017/2018, el nombre d'inscripcions als cursos de català de l'Escola Municipal de Mallorca ha augmentat, excepte durant el curs 2019/2020, quan hi va haver una davallada significativa a causa de la pandèmia. Concretament, el curs 2022/2023 hi va haver 605 inscripcions, 28 inscripcions menys que el curs anterior.

Paraula. Centre de Serveis Lingüístics també ofereix cursos de llenguatge administratiu i tallers d'expressió oral. El 2023 va oferir quatre cursos de llenguatge administratiu en línia, dos dels quals s'adreçaven a col·legiats de l'ICAIB. A més, s'impartiren tres tallers d'expressió oral, dissenyats per preparar els exercicis orals de les proves oficials, dels nivells B1-B2, C1 i C2.

7.2.

EXPEDICIÓ DE CERTIFICATS

Participar en cursos de català permet millorar les habilitats lingüístiques i obtenir certificats de competència en la llengua. Mitjançant l'educació formal, també es poden aconseguir certificats de català. Des del curs 1999/2000 a l'educació secundària obligatòria i des del curs 2000/2001 al batxillerat, es poden obtenir els nivells B1 o B2 en funció de la nota de català a quart d'ESO, i els nivells B2 o C1 segons la qualificació de català a segon de batxillerat.

QUADRE III-7.2. CURSOS GENERALS DE LLENGUA CATALANA DE L'INSTITUT D'ESTUDIS BALEARICS (2018-2023)

		Presencials	Semipresencials	A distància/ virtual	Total
2019	Cursos	73	36	6	115
	Alumnes	1.671	799	763	3.233
2020	Cursos	13	4	11	28
	Alumnes	1.190	244	2.067	3.501
2021	Cursos	18	12	39	69
2022	Cursos	60	24	26	110
	Alumnes	1.401	586	1.489	3.476
2023	Cursos	57	30	40	127
	Alumnes	1.102	631	1.497	3.230

Font: Institut d'Estudis Balearics

Les escoles oficials d'idiomes, la universitat i l'Administració, a través de la Direcció General de Política Lingüística i l'Escola Balear d'Administració Pública, també organitzen proves que, si se superen, permeten obtenir certificats (vegeu el [quadre III-7.3](#)).

7.3.

III ESCOLA D'ESTIU DE LINGÜÍSTICA CATALANA (EDELIC)

La tercera edició de l'Escola d'Estiu de Lingüística Catalana, organitzada per la Universitat de Barcelona (Clàudia Pons-Moll, Anna Pineda i Eloi Bellés) i la Universitat de les Illes Balears (Catalina Amengual, Elga Cremades, Isabel Crespí i Maria del Mar Vanrell), va tenir lloc a Menorca del 28 al 31 d'agost de 2023. Aquesta edició va comptar amb el suport i finançament de diverses universitats i institucions: l'Institut Ramon Llull; el Govern de les Illes Balears;

la Facultat de Filologia i Comunicació i el programa de doctorat en Estudis Lingüístics, Literaris i Culturals de la Universitat de Barcelona; el Vicerectorat de Recerca i el Vicerectorat d'Estudiants i Participació de la Universitat de Barcelona; el Grup d'Estudi de la Variació; l'Àrea d'Investigació de la Universitat de les Illes Balears; el Departament de Filologia Catalana i Lingüística General de la Universitat de les Illes Balears; l'Institut Menorquí d'Estudis; la Societat d'Ensenyament i Recerca del Català com a Llengua Estrangera; l'Ajuntament d'Alaior; i l'Institut de Recerca i Innovació Educativa.

L'EDELIC es concep com una trobada entre estudiants i professors de lingüística catalana de les universitats catalanes i d'altres universitats de l'exterior. L'objectiu de l'Escola és oferir formació en lingüística catalana a estudiants de grau i postgrau que vulguin aprofundir els coneixements en aquest camp, amb una atenció especial als estudiants d'universitats de fora del domini lingüístic català que tinguin interès en

QUADRE III-7.3. CERTIFICATS EMESOS PER LA DIRECCIÓ GENERAL DE POLÍTICA LINGÜÍSTICA (2018-2023)

	A2	B1	B2	C1	C2	LA	Total
2018	741	1255	1260	898	219	130	4.503
2019	836	936	710	838	140	127	3.587
2020	317	354	363	300	0	0	1.334
2021	653	461	750	672	272	175	2.983
2022	866	809	868	816	116	153	3.628
2023	856	771	743	604	113	82	3.169

Font: Direcció General de Política Lingüística

la llengua catalana o ja hagin començat a investigar-ne algun aspecte. La finalitat última de l'EDELIC és crear una xarxa de suport per als estudis lingüístics sobre la llengua catalana.

Per determinar els cursos que s'impartien en aquesta tercera edició, es va fer una convocatòria que va tenir com a resultat un total de nou propostes per part de professors amb filiacions a universitats de dins i de fora del domini lingüístic català. D'aquestes nou propostes, se'n varen elegir quatre mitjançant un procés d'avaluació d'experts doblement cega: «Aproximació descriptiva de l'alguerès: diacronia i sincronia», a càrrec d'Andreu Bosch i Rodoreda (Universitat de Barcelona); «The cartography of locative expressions: reflections from the prepositional system in Catalan», a càrrec de Cristina Real Puigdollers (Universitat Autònoma de Barcelona); «Ideologies lingüístiques i treball etnogràfic», a càrrec d'Ivan Solivellas (Universitat de les Illes Balears), i «Typological exploration with OT-Help: the case of obstruent voice assimilation in Catalan», a càrrec de Francesc Torres-Tamarit (Universitat Autònoma de Barcelona). A més, es comptà amb la participació de la profes-

sora Gemma Rigau (Universitat Autònoma de Barcelona) com a ponent convidada, que va presentar la conferència «La relació de possessió expressada per pronoms». Cada professor va dur a terme dues sessions teòriques d'una hora i una sessió pràctica d'una hora i mitja. Així mateix, es va donar continuïtat a una pràctica iniciada a l'EDELIC 2022, organitzada per la Universitat d'Oxford, en què els professors oferiren tutories amb grups reduïts d'estudiants perquè tinguessin l'oportunitat d'aprofundir en aspectes concrets dels cursos o dels seus temes de recerca.

En total, a la tercera edició de l'EDELIC, s'hi varen inscriure 33 persones, de les quals quatre provenien d'universitats de fora del domini lingüístic català (Universitat de Cardiff, Universitat de l'Havana, Universitat de Birmingham i Universitat de Viena).

Així mateix, tant en aquesta edició com en les altres dues també s'hi inclogué un espai destinat a la presentació de treballs dits a terme pels estudiants, la qual cosa permet la interacció directa entre els assistents i els especialistes. En aquesta edició, però, les exposicions dels estudiants es varen fer en dues sessions de pòsters, la qual

cosa va facilitar que hi hagués un ambient més distès i proper. Alhora, va permetre que qui ho volgués pogués mirar amb deteniment els pòsters al llarg de la jornada, ja que quedaren penjats tot un dia. Aquest espai i aquest format dels pòsters va tenir molt bona rebuda, amb un total de 13 comunicacions que varen tractar de diverses àrees de la lingüística catalana (fonètica i fonologia, lexicologia, lingüística històrica, sociolingüística i altres àrees).

Amb l'objectiu de fomentar la investigació en lingüística catalana, es lliurà el tercer Premi Aina Moll al millor treball d'estudiant presentat, convocat per la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears com a reconeixement a la figura d'aquesta filòloga i lingüista. El premi, de 3.000 euros, va ser atorgat a l'estudiant Elena Ríos, de la Universitat Jaume I, autora del treball «Lingüística de corpus aplicada a l'anàlisi de sinònims: ampliant i explotant la informació metalingüística de les obres lexicogràfiques». En aquesta edició, a més de la guanyadora, hi va haver dos finalistes més: Xavier Pujol (Universitat de Barcelona) i Joana Pena (Universitat Pompeu Fabra). El jurat del Premi Aina Moll de l'EDEL 2023 estigué format per Llorenç Perelló (director de l'Institut d'Estudis Balears, del Govern de les Illes Balears —institució que, arran del canvi de govern de 2023, va assumir les competències de la Direcció General de Política Lingüística); Flora Maria Gual Pons, secretària (Institut d'Estudis Balears, Govern de les Illes Balears); Andreu Bosch i Rodoreda, vocal (professor a l'EDEL 2023); Cristina Real Puigdollers, vocal (professora a l'EDEL 2023); Ivan Solivellas, vocal (professor a l'EDEL 2023), i Francesc Torres-Tamarit, vocal (professor a l'EDEL 2023).

Durant la setmana que va durar l'EDEL 2023 es varen dur a terme diverses activitats no acadèmiques: un recital poeticomusical amb el poeta menorquí Ponç Pons i el músic també menorquí Guiem Soldevila; una visita guiada pel centre de Maó, organitzada en col·laboració amb l'Institut Menorquí d'Estudis, i un sopar amb tots els membres de l'EDEL 2023 (professors, estudiants i membres del comitè organitzador).

7.4.

VI JORNADA DE DINAMITZACIÓ LINGÜÍSTICA

El 28 de novembre de 2023 es va celebrar la VII Jornada de Dinamització Lingüística, organitzada per l'Institut d'Estudis Balears. Aquestes jornades, que es duen a terme des del 2017, pretenen ser un espai de trobada per als professionals de la dinamització lingüística de les administracions públiques de les Illes Balears, amb l'objectiu de formar-se i compartir idees i experiències.

El 2023 la VII Jornada de Dinamització Lingüística va centrar-se en la qüestió dels joves i l'ús de la llengua catalana. Hi varen participar 95 persones, 39 en línia i 56 de manera presencial. Les ponències que es varen impartir varen ser: «Presentació de l'estudi *Actituds i usos lingüístics dels joves de les Illes Balears* (2023)», a càrrec de Xisca Castell i Isabel Crespí (Grup de Recerca Sociolingüística de les Illes Balears-Universitat de les Illes Balears); «Joves, xarxes socials i llengua catalana: oportunitats i estratègies», de Montserrat Sendra

(Universitat Oberta de Catalunya i Centre de Recerca en Sociolingüística i Comunicació-Universitat de Barcelona); «Fomento de la llengua gallega entre los jóvenes. Estrategias y campañas», a càrrec de Valentín García (secretari general de Política Lingüística de la Xunta de Galicia); «Euskara Kirolkide: un programa de dinamización y planificación lingüística en el deporte», de Jaime Altuna (Universitat del País Basc, Clúster de Sociolingüística del País Basc); «Actuacions per promoure l'ús del català entre els joves: FeMA (Festival de Manga i Anime en Català) i LaTroca (Trobada de Joves Creadors Digitals en Català)», de Biel Pons i David J. Llobet (Institut d'Estudis Balearics); «*Inexperts*: un projecte de micro-sèrie audiovisual sobre joves de Menorca», oferta per Cristian P. Coll (Es Far Cultural); «Tallers de pòdcasts en català: expressió i referents de les veus dels joves», per Luis García (locutor de ràdio i pòdcast) i Maria Gironès (Projecte de Dinamització Lingüística del Consell de Mallorca), i «Dinamització lingüística i creació musical: el rap en català», a càrrec de Rafel Sastre (Rafel Swing, Rap Rural) i Albert Alarcón (Dj Alar, Perifèria Gold Battle).

7.5.

PUBLICACIÓ I PRESENTACIÓ DE L'ESTUDI *ACTITUDS I USOS LINGÜÍSTICS DELS JOVES DE LES ILLES BALEARS (AULIJOVIB)*

El 25 d'octubre de 2023 es va presentar l'estudi *Actituds i usos lingüístics dels joves de les Illes Balears* (Castell, Cremades

i Vanrell 2023¹) (AULIJOVIB d'ara endavant). Aquest projecte va ser un encàrrec del Govern de les Illes Balears al Grup de Recerca Sociolingüística de les Illes Balears (GRESIB), de la Universitat de les Illes Balears, i es va desenvolupar entre el maig de 2022 i el març de 2023. Els objectius principals del projecte varen ser tres: (1) comprendre els processos que afavoreixen o dificulten l'ús del català i altres llengües entre els joves en diferents contextos; (2) aprofundir en el coneixement de les percepcions dels joves sobre la unitat de la llengua i la variació diatòpica, així com sobre les normes d'ús com la convergència lingüística, i (3) analitzar els discursos sociolingüístics dels joves i estudiar les possibles estratègies i accions més eficaces per implementar polítiques lingüístiques que afavoreixin l'augment de l'ús social del català entre ells.

Aquest projecte representa un avenç significatiu respecte a estudis sociolingüístics anteriors per diverses raons. Primerament, es va implementar una metodologia innovadora a les Illes Balears que combinà l'anàlisi de dades d'enquestes i estudis a gran escala (*l'Enquesta sociolingüística 2004. Coneixements lingüístics, usos i representacions de la població de les Illes Balears*²; *l'Enquesta d'usos lingüístics a*

1. Castell, X.; Cremades, E., i Vanrell, M.M. (coord.) (2023). *Actituds i usos lingüístics dels joves de les Illes Balears*. Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears i Universitat de les Illes Balears. Disponible a: <https://cdsib.uib.cat/livre-actituds-i-usos-linguistics-dels-joves-de-les-illes-balears/>.

2. [ES2004] Villaverde, J.A. (coord.) (2004). *Enquesta sociolingüística 2004*. Govern de les Illes Balears, Conselleria de Transparència, Cultura i Esports.

les Illes Balears 2014. Anàlisi³, i l'estudi *El consum cultural de les Illes Balears. Informe dels resultats 2016*⁴) amb l'anàlisi de dades qualitatives. En particular, per a la metodologia qualitativa, es varen utilitzar tres tipus d'instruments: entrevistes individuals, grups de discussió i fitxes d'usos lingüístics i hàbits de lleure, una mena de diari en què els participants anotaven les activitats fetes durant una setmana i la llengua en què les desenvolupaven.

En segon lloc, aquest estudi va adoptar un enfocament més dinàmic que els treballs anteriors. Si en estudis previs es feien servir etiquetes com «catalanoparlant habitual», «castellanoparlant habitual», etc., en aquest es varen intentar captar els canvis biogràfics en els usos lingüístics. Això es va aconseguir principalment gràcies a la introducció d'una nova categoria analítica, la «muda lingüística», conceptualitzada com una variable d'encreuament entre la llengua inicial i l'índex d'ús del català, calculat a partir de diferents variables d'ús del català com a llengua habitual.

A més, el projecte es va basar en les *biografies* en la seva part qualitativa, un enfocament innovador en la sociolingüística que considera que els usos lingüístics estan lligats a l'esdevenir vital de les persones i tenen en compte tant el lloc i la família on neixen com les relacions i les activitats que

desenvolupen al llarg de la seva vida. Finalment, AULJOVIB va permetre als joves explicar, matisar i contextualitzar els seus comportaments lingüístics.

Els resultats de l'estudi es poden resumir en cinc punts diferents, que es detallen a continuació:

1. Els individus que més canvien de llengua són els catalanoparlants inicials. La tendència dels catalanoparlants inicials a canviar de llengua ha augmentat amb el temps. El 2004 era 1,6 vegades més probable que canviassin de llengua en comparació amb els no catalanoparlants inicials, mentre que el 2014 aquesta probabilitat va augmentar a 3,5 vegades. Un fet important, que ja s'havia observat en estudis anteriors, és que viure en zones amb una major densitat de catalanoparlants, com la Part Forana de Mallorca i Menorca, facilita tant el manteniment del català com a llengua habitual com el canvi dels no catalanoparlants inicials cap al català. Unes altres oportunitats per al canvi cap al català, especialment en contextos en què aquesta llengua té més presència social o se'n reforça l'ús, poden ser l'arribada a la secundària, a la universitat o al món laboral.
2. L'oferta i la difusió influeixen en la llengua o les llengües que es consumeixen en l'oci cultural. S'ha observat que, en general, els joves consumeixen poc contingut en català a la televisió, el cinema, els videojocs i les plataformes de vídeo a la carta. En canvi, el català és més present en la música que escolten i en el contingut de les xarxes socials.

3. [EULIB2014] Melià, J., i Vanrell, M.M. (coord.) (2014). *Enquesta d'usos lingüístics a les Illes Balears 2014. Anàlisi*. Govern de les Illes Balears; Generalitat de Catalunya; Universitat de les Illes Balears. Disponible a: https://cdsib.uib.es/files/2018/06/EULIB2014_corregida_24_05.pdf.

4. [ECCIB2016] Direcció General de Cultura (2016). *El consum cultural a les Illes Balears: Informe de resultats 2016*. Govern de les Illes Balears.

Cal destacar la importància de l'anglès en contextos com les plataformes de vídeos a la carta, els videojocs i les xarxes socials. En aquest àmbit, els enquestats indiquen que utilitzen tecnologia lingüística com la subtitulació o els traductors automàtics.

3. La llengua utilitzada per qui dirigeix una activitat de lleure influeix en les pràctiques lingüístiques dels participants. Tant en activitats de lleure (esports, activitats artístiques i altres) com en l'associacionisme, la llengua de qui dirigeix l'activitat, així com l'entorn en què es desenvolupa, és a dir, si és un context amb més o menys presència social del català, pot promoure o desincentivar l'ús del català per part dels participants. De la mateixa manera, la llengua utilitzada pels docents en els diferents centres educatius, independentment de l'etapa, i també la de la persona que exerceix l'autoritat en el context laboral, pot ser determinant en els usos lingüístics dels joves tant si són estudiants com treballadors.
4. Pel que fa a les interaccions comunicatives, entre els joves no es troba el perfil del catalanoparlant agut. Els perfils que sí que s'han identificat són tres: el catalanoparlant híbrid, que prefereix el català però està disposat a usar el castellà; el castellanoparlant híbrid, que prefereix el castellà però està obert a utilitzar el català, i el castellanoparlant agut, que adopta estratègies per evitar parlar català.
5. El català es percep com una llengua exclusiva dels «nascuts aquí». Així, en

la identitat dels joves de les Illes Balears, l'element etnolingüístic encara té una presència significativa. Això fa que molts catalanoparlants canviïn de llengua quan parlen amb un desconegut o amb qualsevol persona que no considerin «autòctona», ja sigui per la manera de parlar o per l'aparença.

7.6.

LA LLENGUA CATALANA I L'ÀMBIT JUDICIAL

Des del Govern de les Illes Balears, el 2023 es varen dur a terme una sèrie d'iniciatives per fomentar l'ús de la llengua catalana en l'àmbit judicial. A final de 2022, els membres de la campanya «La justícia, també en català» varen enviar una carta a la Sala de Govern del Tribunal Superior de Justícia de les Illes Balears (TSJIB) per demanar al Consell General del Poder Judicial (CGPJ) actuacions concretes que permetessin avançar en l'ús del català en l'Administració de justícia a les Illes Balears i garantir així que els ciutadans poguessin exercir els drets lingüístics que les lleis els reconeixen.

Concretament, demanaren al CGPJ que es prenguessin les mesures necessàries per habilitar les eines i les aplicacions que permetessin als ciutadans relacionar-se amb l'Administració de justícia en la llengua oficial que triassin. També demanaren que s'incorporàs en la memòria judicial anual un capítol específic sobre l'ús de les altres llengües oficials en l'Administració de justícia.

La campanya «La justícia, també en català» s'inicià al setembre de 2021 i va ser promoguda pel TSJIB, el Govern de les Illes Balears, la Gerència Territorial del Ministeri de Justícia, el Col·legi d'Advocats, el Col·legi de Procuradors, el Col·legi de Graduats Socials, el Deganat dels Registradors de la Propietat, Mercantils i de Béns Mobles, el Col·legi Notarial i l'Obra Cultural Balear.

També en el marc de la campanya «La justícia, també en català», la Direcció General de Política Lingüística, amb la col·laboració del Departament de Dret Públic de la Universitat de les Illes Balears, va organitzar un curs de llenguatge jurídic català adreçat als graduats en dret i als alumnes dels estudis de dret, però també obert al públic general. El curs va tenir una durada de 20 hores i s'impartí els dies 7, 14, 21 i 28 de març i 4 d'abril. S'hi tractaren les característiques fonamentals del llenguatge jurídic català, s'hi discutiren els aspectes polèmics de la redacció jurídica i s'hi presentaren els criteris per redactar contractes, demandes, resolucions i dictàmens, entre altres documents. A més, s'hi ensenyà a utilitzar recursos lingüístics especialitzats en llenguatge jurídic, perquè els participants poguessin resoldre dubtes lingüístics de manera autònoma.

El 2023 el portal Compendium.cat va incorporar 25 formularis nous relacionats amb el dret de família, el dret de successions, els drets reals, les obligacions i els contractes, així com formularis processals específics en matèria de successions i obligacions i contractes, tots adaptats a les particularitats de les Illes Balears.

Aquesta actualització té com a objectiu facilitar la feina dels juristes de l'arxipèlag. Compendium.cat és un portal que ofereix recursos en llenguatge jurídic català amb la finalitat de promoure l'ús i la qualitat d'aquest llenguatge, ajudar a solucionar els problemes documentals del sector jurídic i centralitzar recursos que abans estaven dispersos en diverses webs institucionals. Aquest corpus inclou més de 800 recursos lingüístics. El projecte comptà amb el suport de la Direcció General de Política Lingüística del Govern de les Illes Balears, la Facultat de Dret de la Universitat de les Illes Balears i el Col·legi d'Advocats de les Illes Balears.

7.7.

L'AFERRADA, TROBADA DE CREADORS DE CONTINGUT DIGITAL

L'Aferrada, trobada de creadors de contingut digital impulsada per l'Obra Cultural Balear, va reunir a Palma els dies 25 i 26 de novembre de 2023 més de 200 creadors de contingut de territoris de parla catalana. Aquest esdeveniment pretén ser un punt de connexió dels creadors de contingut digital i promoure la presència del català en l'àmbit digital. A l'esdeveniment s'hi varen aplegar no només creadors emergents o consolidats, sinó també empreses d'aquest sector i plataformes que treballen amb l'objectiu d'impulsar la professionalització dels creadors de contingut digital, una indústria emergent.

La trobada es va iniciar al matí del dissabte 25 de novembre al Teatre del Mar (Palma) amb l'acte de benvinguda, en què participaren la gerenta de l'OCB, Francisca Niell; la directora de l'Aferrada, Laia Carrera; el director de l'IEB, Llorenç Perelló, i el president de l'OCB, Joan Miralles. A continuació, hi va haver tota una sèrie de ponències sobre màrqueting digital, creació de comunitats, estratègies de professionalització i d'optimització de motors de cerca en relació amb el contingut digital creat, a càrrec de professionals com Carles Ortet, Pedro Rojas, Eva Olivares, entre d'altres. Ja en horari d'horabaixa la primera sessió es va dedicar a la professionalització i la monetització dels continguts i hi varen participar Maria Vallespi, Lluc Aparicio, Toni Guiscafré i Albert Lloreta, moderats per la periodista Clàudia Darder. A continuació, s'hi presentaren projectes relacionats amb l'àmbit digital, com ara Gamesports Electrònics, un canal de contingut relacionat amb videojocs en català; Poblet.info, la comunitat de creadors valencians; la plataforma de micromecenatge L'Aixeta, etc. Abans de cloure la primera jornada, els participants varen poder participar en una sessió de treball en xarxa pensada per facilitar les connexions entre empreses i plataformes interessades a difondre els seus productes a través dels creadors de contingut i creadors que volen obtenir un rendiment econòmic de la feina que fan.

L'endemà, l'esdeveniment va continuar a l'espai Ca n'Alcover (Palma). Primerament, hi va haver una sessió d'humor conduïda per Toni Horrach i Pere Jota, amb la participació de creadors de contingut com ara Cabrafotuda, els components del pòdcast L'Arrabassada, etc. L'esdeveniment es va

tancar amb un pòdcast-vermut de L'Aferrada conduït per Aina Segura i Neus Gil, podcasteres d'Anam Fent. Aquesta darre-ra sessió va comptar amb la participació de quinze creadors de contingut d'arreu dels territoris de parla catalana, com ara Clàudia Bunny (Andorra), Can Putades (Catalunya) i Loren Muñoz (País Valencià), per esmentar-ne només alguns.

La primera edició de L'Aferrada va ser patrocinada pel Ministeri de Cultura, l'Institut d'Estudis Baleàrics, la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals 3Cat (EVA), la Fundació.cat, l'AMIC, Òmnium Cultural i Acció Cultural del País Valencià. També va comptar amb la col·laboració d'Estrella Damm, Vueling, la Fundació Deixalles i La Fera, i amb el suport dels mitjans de comunicació oficials: IB3, l'Agència Catalana de Notícies, l'Agència Andorrana de Notícies, el diari La Veu del País Valencià, Tresdeu, Ona Mediterrània i dBalears.

8

CULTURA

8.1.

INTRODUCCIÓ

Resumir tot un any de cultura a les Illes Balears és una tasca complexa, atesa la manca de dades unificades, la diversitat del sector i el gran nombre de projectes, públics i privats, a les quatre illes. Per això, aquest text s'hi aproximarà des de dues perspectives diferenciades. En primer lloc, s'exposaran els projectes que han estat destacats pels professionals del mateix sector (que consten a l'informe *Observatorio de la cultura* de la Fundación Contemporánea), en una visió de síntesi que es completarà amb buidatge d'hemeroteca. En segon lloc, es farà constar un extracte de les dades culturals disponibles.

El 2023 ha estat un any de transició, tant perquè s'ha tancat el cicle i l'eufòria posterior a la pandèmia com perquè l'any és marcat per un canvi de legislatura i d'equips gestors a la majoria d'institucions. Aquest fet no hauria de ser remarcable, però, malauradament, aquí es constata que influeix en el desenvolupament dels projectes, tant si són públics, perquè es volen inaugurar durant el mandat, com si són privats amb suport públic, perquè també les línies de suport es veuen afectades pels canvis a les institucions.

8.2.

PROJECTES DESTACATS DE L'ANY

La Fundación Contemporánea elabora cada any l'informe anual *Lo mejor de la cultura*¹ a partir dels resultats de les enquestes emplenades per més de mil professionals del sector a tot l'Estat. És precisament aquesta metodologia, la interpel·lació als professionals —i el fet que sigui un dels pocs treballs d'anàlisi qualitativa a tot l'Estat—, el que li atorga un interès especial, tot i que el punt desitjable seria comptar amb altres instruments estables i independents que en completessin la visió.

A partir de les dades d'aquest informe, i del contrast amb el de les anteriors edicions, un dels primers fets que es constaten és que els projectes i les institucions de les Balears que s'hi citen han patit una baixada. També, que en el rànquing de comunitats amb una oferta cultural més innovadora i de més qualitat, les Balears ocupen el lloc número 11 —empatats amb les Illes Canàries—, lleugerament per sota de l'any anterior. Quant a la valoració per ciutats, Palma ocupa el lloc número 15 (l'any anterior era al 12è), i Maó hi ocupa el 35 (el 2022 el 38), d'on desapareix com a

1. Vegeu: <https://www.lafabrica.com/observatorio-de-la-cultural>.

projecte individual destacat la galeria Hauser & Wirth.

En el llistat estatal de les millors institucions i esdeveniments culturals, les Balears no n'hi situen cap (sols hi apareix dins el gènere CaixaFòrum, dedicat als diferents centres de tot l'Estat, que inclouria el de Palma, i la Fundació Juan March). Cal recordar que el 2022 el museu Es Baluard hi ocupava el 46è lloc, i la galeria de l'illa del Rei, el 82è; mentre que el festival Atlàntida Film hi era en 93a posició. Les Illes tampoc situen cap iniciativa a l'apartat «Imprescindibles» de tot l'Estat, i tampoc en art, festivals ni arts escèniques. A l'àmbit dedicat al compromís social i desenvolupament sostenible se cita la Fundació «la Caixa» i Apropa Cultura, per la feina desenvolupada a Catalunya i «altres territoris», i al capítol de cultura a l'àmbit rural es mantenen ben posicionats els festivals de part Forana Mobofest i EiMa. En el camp de les «Novetats culturals» més destacades de l'Estat inaugura presència el Centre Internacional de Fotografia Toni Catany, de Lluçmajor, obert al març del mateix any 2023. Quant al millor projecte de cultura digital, Filmin repeteix primera posició respecte a l'any anterior —el citam per l'origen illenc d'aquest, tot i que estrictament no ho és.

Quan es passa a avaluar la realitat cultural en el marc de la comunitat autònoma de les Balears (vegeu el [quadre III-8.1](#)), figura com a *insignia cultural* el Teatre Principal de Palma. I, a continuació, per ordre, el Museu Es Baluard, la Fira de Teatre Infantil i Juvenil (FIET); l'Atlàntida Film Fest; el Teatre i Auditori de Manacor; la Fundació Pilar i Joan Miró a Mallorca; la Nit de l'Art de Palma; la Fira B!, d'arts escèniques, i Casa

Planas. Desapareixen, respecte als anys anteriors, la Fundació Mallorca Literària, CaixaFòrum Palma, i festivals com el Mallorca Live i Alternatilla.

Si entram en el detall d'aquests projectes destacats, durant el 2023 el Teatre Principal va consolidar la seva tasca de referència en les arts escèniques, tant pel que fa a la producció pròpia com a la coproducció amb altres teatres. Es poden citar nombroses fites, com ara *Double infinite*, de Mal Pelo; *Reis del Món*, de Sebastià Alzamora; *El cos més bonic*, de Josep Maria Miró, i *La voluntat de crear*, de Pablo Messiez, Premi Max 2023 a millor espectacle teatral. Temporada d'òpera, projectes educatius i concerts han completat la programació del 2023, any en què ha quedat sense direcció durant els darrers mesos, fins que s'ha resolt un nou concurs ja entrat el 2024.

Dins el mateix àmbit, el Teatre i Auditori de Manacor manté el prestigi per la qualitat en la seva programació, així com per fomentar-ne l'ensenyament i la formació, i així es veu de nou reconegut a l'informe esmentat. Ja fora de la llista, en l'àmbit de les Balears cal citar el Teatre Principal de Maó com a institució de referència en la matèria a Menorca. Com a novetat en les arts escèniques de les Illes, el Teatre Principal d'Inca, obert el 2022, s'ha consolidat amb una programació estable i de qualitat en teatre, música i cinema, però de moment es limita a acollir produccions externes.

Tornant a l'*Observatorio*, el museu Es Baluard ocupa aquest any la segona posició en el rànquing d'institucions més ben valorades, tot i que amb una minva de vots respecte al 2022, any en què s'organitzaren

diversos projectes que transcendiren les Illes. En tot cas, es consolida com el museu d'art contemporani de referència de les Illes Balears. Durant l'any, ha programat quinze projectes expositius d'artistes locals i forans, tot i que després de l'estiu quedà sense direcció i pendent d'un concurs que es resoldria al cap de mesos. Un dels projectes destacats en fou l'exposició *Imago mundi*, que va incloure un projecte immersiu a La Llotja de Palma aportat pel Govern que generà molta expectativa.

Continuant en l'àmbit de les arts, apareix també molt ben valorada la Nit de l'Art de Palma, que, organitzada per l'Associació de Galeristes, obre la ciutat a l'art amb una extensa programació, que ja fa anys que s'ha de repartir en unes quantes jornades a causa de l'altíssima afluència de visitants. La Fundació Pilar i Joan Miró consta també a les primeres posicions com a institució de referència. A finals de l'any 2023, inaugurava l'exposició *Son Boter de Miró, una mirada al pasado*, una mostra dedicada al procés creador de l'artista. En aquest cas, també a final d'any acabava el mandat del director i es convocaria un nou concurs.

Un projecte prestigiós que repeteix any rere any és la FIET (Fira de Teatre Infantil i Juvenil), que se celebra a Vilafranca de Bonany des del 2002 i que el 2022 havia rebut el Premi Nacional del Ministeri de Cultura². Aquesta fira és ja un referent imprescindible per al sector i genera un impacte molt positiu en la divulgació de companyies i projectes.

També molt valorada és la Fira B! Mercat de la Música i les Arts Escèniques de les Illes Balears, per posar a l'abast dels programadors els projectes generats des de les Illes, contribuint a la projecció i a l'entrada en els diferents circuits escènics. Organitzada per l'Institut d'Estudis Baleàrics, es complementa amb diverses línies de suport que permeten que arreu del territori s'organitzin altres mostres i festivals temàtics, com ara la Mostra Internacional de Teatre Independent i Alternatiu, i Territori, Festival Internacional de Performance Art Ibiza.

Continuant amb la llista de projectes destacats a l'*Observatorio*, Filmin i Altàntida Film Fest continuen sent una referència, el primer com a principal projecte digital de l'Estat, i el segon com el festival de cinema de més projecció. No són, però, els únics del sector, ja que molts altres són a l'agenda balear, amb una important distribució arreu del territori: la Mostra de Cinema de Muntanya de Palma, l'Evolution Mallorca Internacional Film Festival, Majordocs, Out! Mostra de cinema LGTBIQ+ de les Illes Balears, festival de cinema independent d'Eivissa Ibizacinefest, Menorca Doc Fest, etc.

Per acabar amb els projectes reconeguts en aquest informe, hi apareixen per primera vegada dues iniciatives fotogràfiques. En el context dels projectes autonòmics, Casa Planas és valorada per la seva activitat com a centre de creació i espai de conservació del seu fons. En el marc dels projectes estatals, dins la categoria de «Novetats», s'hi cita el Centre Internacional de Fotografia Toni Catany. Inaugurat a Lluçmajor el març de 2023 després d'un llarg procés encap-

2. Vegeu <https://www.cultura.gob.es/actualidad/2022/10/221004-pn-artesceniccas-infancia-juventud.html>.

çalat pel Govern i per la Fundació Toni Catany, obrí gestionat per aquesta darre-
ra, amb la vocació d'esdevenir un ens de
promoció de la cultura fotogràfica local i
global, així com per difondre el llegat del
fotògraf. De la programació del 2023, en
destaquen els projectes expositius *Toni Ca-
tany-Michael Kenna. Confluències*, i *Regis-
trar, mirar, recórrer. Tomàs Monserrat i les
fotografies de l'obra del Cançoner popular
de Catalunya*.

Menció especial es podria fer d'una absèn-
cia el 2023: la desprogramació de Formen-
tera fotogràfica, una fita anual molt pres-
tigiada que seria desitjable que es pugui
recuperar.

Són molts els festivals de música i dansa
programats arreu del territori a l'aire lliu-
re, una tendència que s'accentuà amb
la pandèmia i ja no ha aturat. Segueixen
vius i ben valorats el festival Mobofest, a
Porreres, i el de dansa EiMa, a Maria de
la Salut, que el 2023 arribà a la vuitena
edició, gràcies a l'impuls de Maria Antònia
Oliver. A Menorca, hi destaca Menorca En
Dansa. Han seguit sumant convocatòria i
afluència de públic els festivals de música
Mallorca Live i Alternatilla, mentre que el
Canet Rock no es va celebrar el 2023.

En l'àmbit de la música clàssica, cal citar
el 5è Festival Mallorcòpera, Cranc Illa de
Menorca Festival, Sons de Nit, 28è Festival
de Música Clàssica d'Hivern, Festival Pedra
Viva, Festival Cap Rocat, Festival Internaci-
onal de Música de Deià, i, en jazz, el 25è
Menorca Jazz Festival.

En arts plàstiques, són nombroses les fi-
tes en els diferents municipis de Mallorca,

tant en l'àmbit públic, amb festivals i nits
de l'art municipals, però també en l'àm-
bit privat, com el 20è aniversari de l'Stu-
dio Weil, taller de Barbara Weil ubicat al
Port d'Andratx, a l'edifici obra de Daniel
Libeskind que és l'únic de l'arquitecte en
tot l'Estat. A més, s'ha consolidat l'edi-
ció anual del festival d'arquitectura Open
House, amb gran participació de volunta-
ris i usuaris.

En l'àmbit del patrimoni cultural, la notícia
més destacada ha estat el reconeixement
com a patrimoni mundial per la UNESCO
de Menorca Talaiòtica, després de molts
anys de documentació; també de la can-
didatura de patrimoni immaterial del vidre
bufat com a transversal.

Com a projectes destacats dels museus,
cal tenir presents les exposicions de recer-
ca i territori que es programen anualment
des del Museu de Menorca. El 2023 fou
El gust de Menorca, que durant mesos ha
explorat el vessant històric, antropològic
i paisatgístic de l'illa en relació amb la
gastronomia. Al Museu Arqueològic d'Ei-
vissa i Formentera programaren diverses
mostres a ambdues illes, i els tallers gas-
tronòmics sobre la «Tríada mediterrània.
Pa, oli i vi a l'Eivissa antiga». Es tracta de
dos dels pocs exemples de projectes de
difusió vinculats a la recerca en patrimoni
cultural de les Balears, un perfil que ja fa
anys que manca a les programacions dels
museus locals i que es troba a faltar pel
llegat que deixa (els coneixements, el re-
lat, un catàleg, etc.).

En l'àmbit de la protecció patrimonial a
l'àmbit de les Balears, s'han incoat sis nous
béns d'interès cultural i se n'han declarat

nou. També s'ha celebrat parcialment el centenari de les excavacions a la Ciutat Romana de Pol·lèntia (atès que part dels actes s'han ajornat per al 2024) i destaca una edició especial del festival de cultura clàssica conegut popularment com a Ma-remàgnum.

En l'àmbit de la literatura, ha destacat Lite-ranit 2023: literatura i cinema; la celebra-ció d'una nova edició de Còmic Nostrum: festival internacional de còmic de Mallor-ca. També se celebrà el Festival de Poesia de la Mediterrània, i es continua trobant a faltar una altra absència: es recuperaran les històriques Converses de Formentor? De moment, el 2023, no.

No cal esmentar la festa del llibre que cada any se celebra amb motiu de Sant Jordi, que enguany va tenir com a un dels volums més venuts l'obra *La fi d'un món*, de Climent Picornell (El Gall Editor), una obra sobre el canvi d'etapa que estan patint molts de pobles de la part forana a partir de la substitució del teixit social.

Una menció especial mereix la iniciativa d'Apropa Cultura a les Balears, que començà el seu camí fa pocs anys estenent la missió iniciada a Catalunya. La feina de mediació entre el món cultural i l'àmbit de la integració social ja és imprescindible, amb una forta demanda de fer-la extensi-va a Menorca i Eivissa. Juntament amb el Museu de Manacor i algunes companyies teatrals destacades, constitueixen les ini-ciatives capdavanteres en accessibilitat i cultura a les Illes.

8.3.

LES DADES PER SECTORS

El recull i tractament de dades estadísti-ques relatives a la cultura a les Balears el 2023 ha continuat sent molt parcial: hi ha llacunes importants en determinats àmbits. Per això, sovint s'ha d'analitzar la tendència pluriennal en períodes de dos a quatre anys per poder treure conclusions més generals del que està succeint en perí-odes més llargs, tot i que aquesta praxi no permet analitzar a curt termini la realitat per prendre'n les mesures correctores.

L'enquesta d'hàbits i pràctiques culturals de l'Ibestat³ recull dades biennals des de fa prop de quinze anys, en què deixa una anualitat en blanc entre els reculls, de manera que es pot percebre la progressió de cinc anys en els àmbits analitzats. Les darreres dades disponibles al web de l'or-ganisme són dels anys 21-22, un període que encara implicava mesures i mentalitat postpandèmia, de manera que fins que no es publiquin les del bienni 24-25 no es podrà avaluar del tot la recuperació que es percep al carrer i a través de les esta-dístiques individuals dels espais culturals. Perdem, per tant, molts de matisos per interpretar què ha passat amb el consum cultural a les Illes Balears en un període tan canviant.

3. Vegeu <https://ibestat.es/estadistica/sociedad/cultura-y-ocio/encuesta-de-habitos-y-practicas-culturales/?lang=ca>. Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat), a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. Enquesta d'hàbits i pràctiques culturals a Espanya.

QUADRE III-8.1. EL MILLOR DE LA CULTURA EL 2023 A LES ILLES BALEARS				
2023		2022		
Posició	% (*)	Posició	% (*)	Projectes/institucions destacats
1	47,1 %	2	47,4 %	Teatre Principal
2	35,3 %	1	57,9 %	Es Baluard Museu d'Art Modern i Contemporani de Palma
3	29,4 %	3	36,8 %	FIET. Fira de Teatre Infantil i Juvenil de les Illes Balears
3	29,4 %	4	31,6 %	Atlàntida Film Fest
3	29,4 %	7	21,1 %	Teatre i Auditori de Manacor
3	29,4 %			Fundació Pilar i Joan Miró a Mallorca
7	23,5 %			Nit de l'Art
8	17,6 %	8	15,8 %	Fira B!
8	17,6 %			Casa Planas

Font: Observatori de la Cultura, Fundació Contemporànea (2024), Lo mejor de la cultura 2023

* Mentre que el rànking nacional es basa en l'opinió de panelistes de tot Espanya, el rànking de cada comunitat reflecteix exclusivament l'opinió dels panelistes de la comunitat. El percentatge fa referència a la proporció de panelistes que l'han destacat.

QUADRE III-8.2. PERCENTATGE DE PERSONES DE 15 O MÉS ANYS SEGONS L'ASSISTÈNCIA O VISITA A MUSEUS, EXPOSICIONS, GALERIES D'ART, MONUMENTS, JACIMENTS ARQUEOLÒGICS I EL TEATRE (2022)						
	Exposicions	Galeries d'art	Monuments	Museus	Jaciments arqueològics	Teatre
En els darrers tres mesos	7,2 %	4,8 %	14,0 %	11,3 %	6,8 %	3,1 %
Entre tres mesos i un any	4,6 %	4,1 %	6,3 %	6,2 %	5,1 %	4,0 %
Fa més d'un any	62,5 %	53,2 %	63,4 %	65,1 %	62,3 %	40,8 %
Mai o gairebé mai	25,6 %	37,9 %	16,2 %	17,4 %	25,9 %	52,1 %

Font: Ibestat, a partir de dades del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport. Enquesta d'Hàbits i Pràctiques Culturals a Espanya 2018-2019

A més, cal destacar que aquestes enquestes, que s'elaboren tractant les dades recollides per l'Estat, no diferencien per illes ni per sexes, ni tampoc fan referència a les empreses culturals, als ajuts institucionals, ni als percentatges de llocs de feina de la cultura. No obstant això, el fet que es duiguin a terme amb estabilitat des de l'any 2006 aporta informació sobre l'evolució dels hàbits de consum cultural a mitjà termini.

L'*Anuario de estadísticas culturales*⁴ del Ministeri de Cultura és el treball estadístic més complet sobre el sector cultural de l'Estat que s'ha desenvolupat amb continuïtat, ja que s'ha publicat amb periodicitat anual, ininterrompudament, des de l'any 2005. És una bona eina per analitzar el panorama estatal, però ofereix limitacions si es pretén veure amb precisió el que succeeix a cadascuna de les comunitats autònomes en matèria cultural, i menys aquí, on cada illa clou una realitat tan diferent.

Les dades es publiquen a finals de cada any següent, de manera que en el mo-

ment de redacció d'aquest text es tenen les de 2022, i algunes del 2023. D'aquesta estadística, crida l'atenció que les Balears encapçalen la despesa cultural per llar de tot l'Estat (vegeu el quadre III-8.2). Es tracta d'una dada sorprenent que mereixeria conèixer-ne el detall per poder-la analitzar, ja que tant podria ser degut a un altíssim consum cultural com també als elevats preus de les Illes de qualsevol producte en comparació amb la resta de l'Estat.

Quant a l'edició de llibres en paper i en digital, es reflecteix com a les Balears el 2023 s'han publicat 1.086 llibres amb ISBN, continuant amb l'augment progressiu d'aproximadament un 10 % anual des de 2017. En tot cas, es troba a gran distància de les comunitats amb més activitat.

Amb relació als museus, l'estadística de museus i col·leccions museogràfiques es recull de manera biennal, com a iniciativa del Ministeri de Cultura, executada per cada comunitat autònoma. La de l'any 2022 és la darrera publicada⁵ i s'hi reflecteix

4. <https://www.cultura.gob.es/servicios-al-ciudadano/estadisticas/cultura/principales-estadisticas.html>.

5. <https://www.cultura.gob.es/servicios-al-ciudadano/estadisticas/cultura/mc/culturabase/museos-y-colecciones-museograficas/resultados-museos.html>.

teix un canvi de 59 a 54 museus a totes les Illes, per un ajustament metodològic (vegeu el [quadre III-8.3](#)). Aquest s'aplicà per ajustar-se millor a la realitat, ja que són molt pocs els museus que compleixen les condicions fixades per la legislació sectorial. Això fa necessari el progressiu reconeixement i la posada al dia. Caldria, per tant, un gran esforç col·lectiu per posar al dia la xarxa de museus de les Illes Balears, de diferent titularitat i coordinats per cada consell insular, una actualització que hauria d'incloure tant la modernització d'eines i museografia, com sobretot la formació de plantilles tècniques estables com a motor per al seu funcionament.

En matèria de biblioteques, l'estadística es recull anualment des del Ministeri, amb la col·laboració de cada una de les biblioteques i dels consells insulars que les coordinen. La darrera disponible al web del Ministeri és de 2022⁶ i s'hi constata que a les Illes hi ha 130 biblioteques, que exerceixen de vertadera xarxa democratitzadora de la cultura, ja que en trobam a tots els municipis i nuclis urbans de les Illes.

En relació amb les arts escèniques, també es poden consultar les dades de 2022, en què es constata la realització de 572 representacions teatrals. En cinema, les dades són de 2023 i registren sis productores audiovisuals, entre altres xifres. Totes aquestes dades reflecteixen uns percentatges per davall de la mitjana de les comunitats autònomes de l'Estat.

6. Vegeu: <https://www.cultura.gob.es/servicios-al-ciudadano/estadisticas/cultura/mc/culturabases/bibliotecas/resultados-bibliotecas.html>.

8.4.

CONCLUSIONS

No hi ha cap dubte que la cultura de qualitat interessa a la ciutadania. Cada vegada que una institució museística o un espai escènic programa un projecte de qualitat, les entrades s'exhaureixen ràpidament, com ha demostrat en els darrers anys el «sold out» de l'*Ubu* de Bob Willson, de la temporada d'òpera del Teatre Principal de Palma, de l'experiència immersiva de La Llotja i de l'Atlàntida Film Fest. La realitat és que totes les produccions de qualitat i els mitjans adients tenen una molt bona resposta per part de la ciutadania de les Illes Balears.

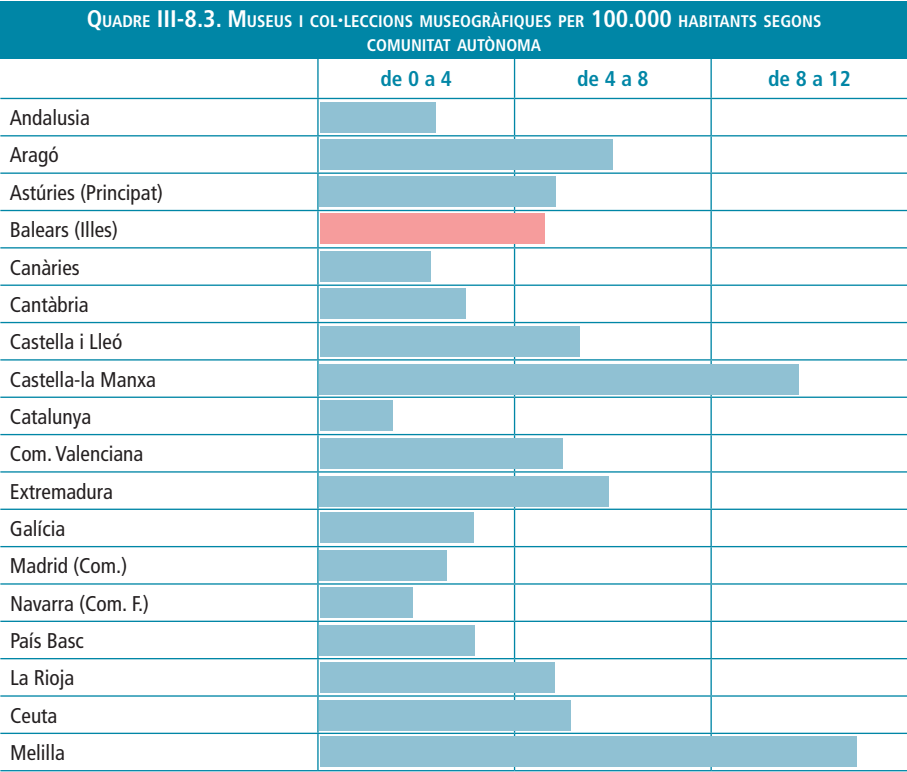
No obstant això, encara no hi ha a les Illes Balears una aposta institucional per la cultura comparable a la de les comunitats capdavanteres, o la dels països europeus referents en les arts, que permeti un bot qualitatiu significatiu en la professionalització i modernització del sector, tant públic com privat. A causa d'aquesta situació, determinats sectors de la cultura de les Illes Balears arrossegueu una precarietat considerable, fruit de la consideració secundària que ha rebut històricament i que no s'arriba a posar al dia. Això topa de front amb altres sectors de l'economia, que ràpidament s'han posat al nivell de les millors iniciatives europees, sovint amb suport financer públic.

La manca de dades n'és un reflex. No es pot fer un bon pla de cultura per a les Illes sense una anàlisi prèvia i un seguiment continuat de cadascun dels sectors culturals, així com dels hàbits i les necessitats de la ciutadania. Cal modernitzar estructures i maneres de

fer. Cal planificar i aportar els recursos perquè la cultura pugui desenvolupar-se amb normalitat, sobretot en museus, arxius, biblioteques i en arts escèniques. Cal disposar de tècnics de patrimoni als ajuntaments, amb arxivers professionals, museòlegs i bibliotecaris especialitzats a cada un dels centres. Cal digitalitzar patrimoni i posar-lo a l'abast de la ciutadania en plataformes públiques. Perquè si un fet està demostrat és que cada cèntim invertit en cultura es multiplica quan torna a la societat.

En contrast amb els anys anteriors, el 2023 ha estat un any amb menys projectes des-

tacats, i això és una cosa que hauria de generar reflexió. Si la causa és el canvi de legislatura, això seria un símptoma d'una dependència política que no és positiva. Tampoc no és un bon símptoma que durant mesos fossin vacants les places de direcció de les institucions capdavanteres de Mallorca, com és el Teatre Principal de Palma, el museu Es Baluard i la Fundació Pilar i Joan Miró, atès que els finals de mandat es poden planificar i les transicions es poden minimitzar. Cal millorar no només en mitjans, sinó en la implementació d'estructures estables i d'eines de planificació, a gran escala i a petita.

Font: Estadística de museos y colecciones museográficas 2022 (Ministerio de Cultura, 2023)

ÍNDEX GENERAL

CAPÍTOL I. PANORAMA ECONÒMIC I MEDIAMBIENTAL DE LES ILLES BALEARS 1

1. L'ECONOMIA DE LES ILLES BALEARS 3

1.1. Introducció.....	3
1.2. Anàlisi de l'oferta productiva de les Illes Balears.....	4
1.2.1. L'anàlisi de l'oferta productiva de les Illes Balears i per illes.....	4
1.2.3. El teixit empresarial balear	11
1.3. L'anàlisi de la demanda de les Illes Balears	12
1.3.1. Saldo exterior	12
1.3.2. Exportacions.....	14
1.3.3. Importacions	15
1.3.4. Saldo comercial	16
1.4. La inversió estrangera.....	19
1.5. Els preus	20
1.6. L'evolució de la renda per capita i la renda familiar disponible per comunitats autònomes	21
1.6.1. La posició relativa de les Balears en temes de renda per capita per comunitats autònomes.....	21
1.6.2. L'evolució dels factors determinants de l'evolució de la renda real per capita: la productivitat i la taxa d'activitat d'ocupació	23
1.7. La distribució funcional de la renda	25

2. EL SECTOR PRIMARI 49

2.1. La producció i la renda agrària.....	49
2.2. La producció i la renda pesquera i aqüícola.....	51
2.3. Agricultura.....	51
2.4. Ramaderia.....	55
2.5. Pesca i aqüicultura	57
2.6. Comerç exterior	62
2.7. La comercialització agrícola: Mercapalma	62
2.8. Productes de qualitat	66

3. INDÚSTRIA I ENERGIA	71
3.1. Panorama general de la indústria, índex de producció industrial (IPI) i de l'índex de preus industrials	71
3.2. Evolució de les empreses industrials	72
3.2.1. Energia i productes petrolífers	75
3.3. Evolució de l'ocupació	79
3.4. Sector exterior a la indústria	80
3.5. Sector tecnològic i innovació	82
4. CONSTRUCCIÓ	85
4.1. Introducció	85
4.2. Factors de producció	86
4.2.1. Materials de construcció: ciment	86
4.2.2. Mercat laboral	86
4.3. La producció constructora	88
4.3.1. Inversió pública	88
4.3.2. Inversió privada	89
5. EL SECTOR DE SERVEIS	97
5.1. Introducció	97
5.2. El sector de serveis en conjunt	98
5.3. Comerç	108
5.3.1. El comerç electrònic	112
5.4. Transports	118
5.4.1. El transport aeri i marítim de persones	118
5.4.2. El transport de mercaderies	122
5.4.3. Ús de les carreteres	122
6. TURISME	127
6.1. Introducció	127
6.2. L'evolució de les Balears en relació amb les comunitats autònomes competidores en el segment de sol i platja en turisme internacional	128
6.3. La demanda turística a les Illes Balears	131
6.3.1. Estadets	131
6.3.2. Estada mitjana	132
6.3.3. Nombre de turistes	133
6.3.4. Anàlisi de l'estacionalitat de la demanda	143
6.4. Altres perspectives de la demanda: viatgers i passatgers	146

6.4.1.	Pernotacions, estada mitjana i viatgers en hotels per país de residència i per illes.....	146
6.4.2.	Pernotacions, estada mitjana i viatgers en apartaments turístics.....	156
6.4.3.	Pernotacions, estada mitjana i viatgers en allotjaments de turisme rural.....	157
6.4.4.	Passatgers en creuers.....	158
6.5.	Despesa turística total.....	159
6.5.1.	Per illes i temporada.....	159
6.5.2.	Per país de residència i per illes.....	159
6.5.3.	Despesa del turisme internacional per comunitats autònomes.....	164
6.6.	Preus i rendibilitat del sector hotelier.....	164
6.6.1.	Rendibilitat per illes i per temporades.....	164
6.6.2.	Tarifa mitjana diària del sector hotelier per comunitats autònomes.....	165
6.6.3.	Evolució 2012-2022 de l'índex de preus de l'oferta turística.....	165
6.7.	Oferta.....	165
6.7.1.	Establiments.....	167
6.7.2.	Places.....	167
6.7.3.	Grau d'ocupació.....	170
6.8.	Empreses i locals turístics.....	175
6.8.1.	Per activitat econòmica.....	175
6.8.2.	Per activitat econòmica i estrats d'assalariats.....	175
6.8.3.	Per activitat econòmica i per illes.....	175
7.	INSTITUCIONS FINANCERES.....	177
7.1.	Introducció.....	177
7.2.	Institucions financeres a les Illes Balears.....	177
7.2.1.	Evolució del crèdit d'institucions financeres.....	177
7.2.2.	Estalvi a les Illes Balears: evolució dels dipòsits.....	187
7.2.3.	Xarxa d'oficines de les entitats de dipòsit a les Illes Balears.....	187
7.3.	Altres institucions financeres i fonts de finançament alternatives.....	188
7.3.1.	Societats de garantia recíproca: ISBA.....	189
7.3.2.	Ampliacions de capital.....	189
7.3.3.	Cotització a borsa, BME Growth i altres.....	190
8.	ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I CÀRREGA FISCAL.....	193
8.1.	Principals magnituds del pressupost inicial.....	193
8.1.1.	Ingressos.....	193
8.1.2.	Despeses.....	196
8.1.3.	Resultat o saldo pressupostari.....	199

8.2.	Anàlisi pressupostària	203
8.2.1.	Indicadors d'equilibri pressupostari i d'eficiència	203
8.2.2.	Indicadors d'impacte	203
8.2.3.	Pressió fiscal	205
8.2.4.	Deute públic.....	206
8.3.	Principals magnituds del pressupost inicial	206
8.3.1.	Ingressos	206
8.3.2.	Despeses	207
8.3.3.	Indicadors d'equilibri pressupostari i d'eficiència	215
8.3.4.	Indicadors d'impacte	215
8.3.5.	Pressió fiscal	216
8.3.6.	Deute públic.....	219
9.	SOCIETAT DEL CONEIXEMENT I DE LA INFORMACIÓ	225
9.1.	Anàlisi del sistema de ciència, tecnologia i innovació de les Illes Balears	225
9.1.1.	Activitats de recerca i desenvolupament tecnològic.....	225
9.1.2.	Activitats d'innovació.....	234
9.2.	Els resultats de la política de ciència, tecnologia i innovació	243
9.3.	La societat de la informació a les Illes Balears.....	245
9.3.1.	Empreses.....	245
9.3.2.	Llars i ciutadania.....	250
10.	ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA I FINANCES ÈTIQUES	257
10.1.	Introducció i context	257
10.2.	Dades i tendències de l'economia social a les Balears el 2023	259
10.2.1.	Les cooperatives	260
10.2.2.	El tercer sector d'acció social	263
10.2.3.	Les finances ètiques.....	265
10.2.4.	La responsabilitat social corporativa (RSC).....	265
10.3.	Balanç de polítiques públiques i reptes del sector	266
11.	L'ESTAT DEL MEDI AMBIENT A LES ILLES BALEARS A PARTIR DE L'INDICADOR SINTÈTIC MEDIAMBIENTAL.....	269
11.1.	Introducció.....	269
11.2.	Resiliència climàtica.....	269
11.2.1.	Evolució de la temperatura mitjana anual	269
11.2.2.	Valor mitjà de l'índex de sequera hidrològica durant els mesos d'estiu (juliol, agost i setembre).....	271
11.2.3.	Evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle respecte al 1990 (%)	272
11.2.4.	Resultat de l'índex parcial de resiliència climàtica	273

11.3. Qualitat de l'aire	275
11.3.1. Superació dels valors d'immissió de NO_2	275
11.3.2. Superació dels valors d'immissió de SO_2	276
11.3.3. Superacions dels valors d'immissió de PM_{10} : valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut	276
11.3.4. Superació dels valors d'immissió d' O_3	278
11.3.5. Resultat de l'índex parcial de la qualitat de l'aire	278
11.4. Transició energètica	279
11.4.1. Consum d'energia final en relació amb l'IPH	279
11.4.2. Eficiència energètica: energia final en relació amb l'energia primària	280
11.4.3. Intensitat energètica: consum d'energia primària (tep) en relació amb el PIB	280
11.4.4. Proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària	282
11.4.5. Resultat de l'índex parcial de transició energètica	283
11.5. Consum i qualitat de l'aigua	284
11.5.1. Evolució anual de les reserves hídriques	284
11.5.2. Indicador del consum d'aigua de proveïment urbà per IPH	286
11.5.3. Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores	287
11.5.4. Percentatge d'incompliment de l'aigua residual urbana depurada (ARUD)	289
11.5.5. Percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent o bona (%)	290
11.5.6. Resultat de l'índex de consum i la qualitat de l'aigua	292
11.6. Territori i biodiversitat	292
11.6.1. Superfície terrestre protegida	293
11.6.2. Superfície marina protegida a través de reserves marines d'interès pesquer	293
11.6.3. Superfície forestal cremada respecte a la superfície forestal total	294
11.6.4. Percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori	296
11.6.5. Resultat de l'índex de territori i biodiversitat	297
11.7. Gestió i circularitat de residus	297
11.7.1. Generació de residus municipals en relació amb l'IPH	297
11.7.2. Percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats	298
11.7.3. Evolució de la recollida de residus perillosos respecte als valors del 2010	300
11.7.4. Resultat de l'índex parcial de gestió i circularitat de residus	300
11.7. Resultats de l'indicador sintètic mediambiental de les Illes Balears	302

CAPÍTOL II. MERCAT DE TREBALL I POLÍTQUES D'OCUPACIÓ	307
1. EL MERCAT DE TREBALL DE LES ILLES BALEARS	309
1.1. Anàlisi de les dades d'afiliació a la Seguretat Social	309
1.2. Anàlisi de l'ocupació segons l'Enquesta de població activa	313
1.3. L'estacionalitat i la temporalitat	317
1.4. Les persones ocupades i assalariades per tipus de jornada, per gènere i per sector econòmic	322
1.5. Anàlisi comparada de les taxes d'activitat, d'ocupació i d'atur de les Balears i d'altres comunitats autònomes	324
1.6. L'atur i les demandes d'ocupació	326
1.7. La contractació	334
1.8. Salari i cost laboral	341
2. L'ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL (IQT)	343
3. POLÍTQUES ACTIVES D'OCUPACIÓ	357
3.1. Context: les polítiques actives d'ocupació des de la covid-19 fins avui	357
3.2. Marc estratègic i normatiu	361
3.2.1. Orientació i intermediació	368
3.2.2. Formació professional	373
3.2.3. Foment i creació d'ocupació	380
3.2.4. Suport a l'emprenedoria i el teixit empresarial i desenvolupament local	382
3.2.5. Altres programes: Formació de la Fundació Estatal per a la Formació en l'Ocupació (Fundae)	383
4. LES RELACIONS LABORALS A LES ILLES BALEARS	385
4.1. Marc normatiu de les relacions laborals	385
4.1.1. Marc europeu	385
4.1.2. Marc nacional	387
4.2. Compliment de la legislació laboral. Noves formes de treball i actuació inspectora a la CAIB	389
4.2.1. Noves formes de treball a la CAIB	389
4.2.2. Compliment de la legislació laboral i actuació inspectora a la CAIB	391
4.3. Descripció de l'estat de la negociació col·lectiva a la CAIB	392
4.3.1. Dades quantitatives dels convenis col·lectius publicats al BOIB durant el 2023	393

4.3.2.	Desenvolupament convencional de les remissions legals a la negociació col·lectiva en matèria de modalitats de contractació laboral	397
4.4.	Conflictivitat laboral i solució de conflictes	404
4.4.1.	Conflictivitat judicial	404
4.4.2.	Conflictivitat extrajudicial.....	405
5.	LA SEGURETAT I LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS	407
CAPÍTOL III	QUALITAT DE VIDA I ESTAT DEL BENESTAR	411
1.	LA POBLACIÓ DE LES ILLES BALEARS	413
1.1.	Introducció.....	413
1.2.	Dinàmica i estructura de la població	414
1.2.1.	L'envelliment de la població.....	417
1.2.2.	Pressió humana i càrrega demogràfica	418
1.3.	Els components de la dinàmica demogràfica	418
1.3.1.	La natalitat i la fecunditat	418
1.3.2.	La nupcialitat.....	424
1.3.3.	La mortalitat.....	428
1.3.4.	La immigració.....	431
2.	POBRESA, EXCLUSIÓ I PROTECCIÓ SOCIAL	435
2.1.	Introducció.....	435
2.2.	Pobresa i exclusió social.....	436
2.2.1.	Renda i desigualtat.....	436
2.2.2.	Distribució de la renda i desigualtat	436
2.2.3.	Pobresa econòmica.....	440
2.2.4.	Risc de pobresa i exclusió social	443
2.2.5.	Mancança material.....	447
2.3.	Protecció i inclusió social	447
2.3.1.	Canvis normatius.....	447
2.3.2.	Despesa en protecció social	450
2.3.3.	El sistema de garantia d'ingressos.....	450
2.3.4.	El sistema de serveis socials.....	456
2.3.5.	Diversitat funcional.....	461
2.3.6.	Dependència	466
2.3.7.	Seguretat social, sistema de pensions i previsió social complementària	469

3. SALUT, QUALITAT DE VIDA I SERVEIS SANITARIS.....	479
3.1. Introducció.....	479
3.2. Recursos	479
3.2.1. Estructurals, centres, serveis i establiments.....	479
3.2.2. Centres hospitalaris	482
3.2.3. Alta tecnologia i finalitat assistencial.....	482
3.2.4. Professionals	482
3.2.5. Activitat.....	484
3.2.6. Modalitat cobertura sanitària privada.....	494
3.2.7. Pressupost i despesa sanitària	495
3.3. Mortalitat	503
3.3.1. Mortalitat general.....	503
3.3.2. Mortalitat per causes externes	503
3.4. Malalties de declaració obligatòria.....	503
3.5. Estat de salut. Interrupció voluntària de l'embaràs	503
3.6. Consum de tabac, alcohol i altres drogues.....	503
3.7. Indicadors clau del sistema nacional de salut	503
3.8. Salut mental.....	511
3.9. El coneixement i la innovació biomèdica i sanitària de les Illes Balears	511
3.9.1. L'Estratègia de recerca i innovació en salut de les Illes Balears 2023-2027	512
3.9.2. Anàlisi de l'activitat d'R+D a la fundació Institut d'Investigació Sanitària Illes Balears (Idisba)	516
3.9.3. Anàlisi de l'activitat de la Biblioteca Virtual de les Illes Balears, Bibliosalt.....	517
3.9.4. Anàlisi de l'activitat del Comitè d'Ètica de la Investigació amb Medicaments de les Illes Balears (CEIm-IB).....	517
3.10. Baròmetre sanitari	518
4. EDUCACIÓ	531
4.1. El sistema educatiu no universitari de les Illes Balears.....	531
4.2. El sistema educatiu universitari de les Illes Balears.....	553
5. HABITATGE	571
5.1. Introducció.....	571
5.2. Preus	571
5.2.1. Preu de l'habitatge	571
5.2.2. Preu del sòl.....	574
5.2.3. Preu del lloguer	575

5.3.	Transaccions.....	577
5.3.1.	Nombre de transaccions	577
5.3.2.	Import de les transaccions	577
5.4.	Hipoteques constituïdes.....	582
5.5.	Règim de tinença	582
5.5.	Esforç per accedir a un habitatge	583
5.6.	Exclusió residencial extrema: persones sense llar i desnonaments.....	584
6.	JUSTÍCIA	591
7.	LLENGUA	597
7.1.	Oferta de formació en llengua catalana.....	599
7.2.	Expedició de certificats	599
7.3.	III Escola d'Estiu de Lingüística Catalana (EDELIC)	600
7.4.	VI Jornada de Dinamització Lingüística	602
7.5.	Publicació i presentació de l'estudi Actituds i usos lingüístics dels joves de les Illes Balears (AULIJOBIB)	603
7.6.	La llengua catalana i l'àmbit judicial	605
7.7.	L'Aferrada, trobada de creadors de contingut digital	606
8.	CULTURA	609
8.1.	Introducció.....	609
8.2.	Projectes destacats de l'any	609
8.3.	Les dades per sectors	613
8.4.	Conclusions	616

ÍNDEX DE QUADRES I GRÀFICS

QUADRES

CAPÍTOL I.

PANORAMA ECONÒMIC I MEDIAMBIENTAL DE LES ILLES BALEARS

Quadre I-1.1.	VAB a preus constants en milers d’euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2014-2023) (base 2014)	5
Quadre I-1.2.	Evolució del VAB a preus corrents en milers d’euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2014-2023) (base 2014).....	8
Quadre I-1.3.	Evolució de les taxes de variació del PIB. Volum encadenat (2014-2023) (base 2015)	8
Quadre I-1.4.	Evolució del VAB a preus constants en milers d’euros a les Illes Balears per illa (2004-2023) (base 2014)	10
Quadre I-1.5.	Comerç exterior per seccions aranzelàries amb origen i destí a les Illes Balears (euros) (2021-2023).....	17
Quadre I-1.6.	Factor de creixement de la participació dels salaris en la renda regional per CA i períodes (2010-2022)	26

EL SECTOR PRIMARI

Quadre I-2.1.	Evolució de la producció agrària, en euros corrents (2019-2023)	50
Quadre I-2.2.	Producció pesquera (en euros corrents) (2019-2023).....	52
Quadre I-2.3.	Producció agrícola a les Illes Balears (2023)	52
Quadre I-2.4.	Evolució del volum de la producció agrícola, en tones (2019-2023)	53
Quadre I-2.5.	Evolució del valor de la producció agrícola, en euros corrents (2019-2023)	54
Quadre I-2.6.	Producció ramadera a les Illes Balears (2023).....	56
Quadre I-2.7.	Evolució del volum de la producció ramadera a les Illes Balears (2019-2023)	58
Quadre I-2.8.	Evolució del valor de la producció ramadera a les Illes Balears (2019-2023)	58

Quadre I-2.9.	Producció pesquera a les Illes Balears (2023)	59
Quadre I-2.10.	Evolució del volum de la producció pesquera, en kg (2019-2023).....	60
Quadre I-2.11.	Evolució del valor de la producció pesquera (2019-2023)	61
Quadre I-2.12.	Espècies pescades a les Balears per illes (2021-2023).....	61
Quadre I-2.13.	Valor de les exportacions de les Illes Balears en el sector primari en milers d'euros (2019-2023)	63
Quadre I-2.14.	Valor de les exportacions de les Illes Balears en el sector primari per països (milers d'euros, 2021-2023)	63
Quadre I-2.15.	Origen de la fruita comercialitzada a Mercapalma (2022-2023).....	64
Quadre I-2.16.	Evolució de l'origen de la fruita comercialitzada a Mercapalma, en tones i % (2019-2023).....	64
Quadre I-2.17.	Origen de les hortalisses comercialitzades a Mercapalma (2022-2023)	65
Quadre I-2.18.	Evolució de l'origen de les hortalisses comercialitzades a Mercapalma (2019-2023)	65
Quadre I-2.19.	Denominacions de productes de qualitat a les Illes Balears (2023).....	67

INDÚSTRIA I ENERGIA

Quadre I-3.1.	Producció pròpia per activitat industrial (a 2 dígits CNAE-09). Illes Balears per anys	73
Quadre I-3.2.	Principals magnituds per secció d'activitat i any.(2022).....	76
Quadre I-3.3.	Producció i demanda elèctrica a les Balears per illes (MW/h) (2023).....	76
Quadre I-3.4.	Facturació d'energia elèctrica (Kwh) per període, illa i municipi i sector econòmic (des de 2019).....	77
Quadre I-3.5.	Consum de productes petrolífers a les Balears (2019-2023) (tones) ..	79
Quadre I-3.6.	Principals magnituds per secció d'activitat i any. Personal ocupat mitjà	81
Quadre I-3.7.	Inversió bruta a/de Illes Balears (2021-2023) (milers d'euros)	83
Quadre I-3.8.	Principals indicadors de R+D en empreses per any i tipus d'empresa. Illes Balears (2021-2022) (CNAE-2009).....	83

CONSTRUCCIÓ

Quadre I-4.1.	Consum aparent de ciment (tones) (2018-2023)	87
Quadre I-4.2.	Licitació oficial (milers d'euros) (2011-2023).....	90
Quadre I-4.3.	Habitatges començats i habitatges acabats (2011-2023)	91
Quadre I-4.4.	Projectes visats pel COAIB a les Balears per illes (2018-2023)	92

Quadre I-4.5.	% de projectes visats pel COAIB: relació habitatge/obra (2018-2023)	93
Quadre I-4.6.	Ampliacions i reformes (2018-2023)	94
Quadre I-4.7.	Projectes visats per illes i tipologies (%) (2018-2023).....	95

EL SECTOR DE SERVEIS

Quadre I-5.1.	Principals macromagnituds dels serveis privats per sector d'activitat a les Illes Balears (2022)	104
Quadre I-5.2.	Principals indicadors dels serveis privats per sector d'activitat a les Illes Balears (2021-2022).....	106
Quadre I-5.3.	Principals resultats d'explotació dels serveis privats per sector d'activitat a les Illes Balears (milers d'euros) (2021-2022).....	107
Quadre I-5.4.	Principals macromagnituds del comerç per subgrup a les Illes Balears (2021-2022)	110
Quadre I-5.5.	Principals indicadors del comerç per subgrup a les Illes Balears (2021-2022)	113
Quadre I-5.6.	Principals resultats d'explotació dels sector de serveis per sector d'activitat a les Illes Balears (milers d'euros) (2019-2022)	115
Quadre I-5.7.	Vendes a través del comerç electrònic per sector d'activitat (empreses de 10 ocupats o més) (2021-2022).....	117
Quadre I-5.8.	Intensitats mitjanes diàries (IMD), percentatge de vehicles pesants i volum total de vehicles a les Balears per illes (2012-2023).....	124

TURISME

Quadre I-6.1.	Turistes de les Illes Balears en relació amb les comunitats autònomes d'Espanya competidores en turisme internacional (2022-2023)	130
Quadre I-6.2.	Estades dels turistes amb destinació principal a les Balears per illes i país de residència (2022-2023).....	134
Quadre I-6.3.	Estades mitjanes dels turistes amb destinació principal a les Balears per illes i país de residència (2022-2023)	136
Quadre I-6.4.	Turistes amb destinació principal a les Balears per illes i país de residència (2022-2023)	137
Quadre I-6.5.	Índex de Gini de les estades i els turistes (2022-2023).....	145

Quadre I-6.6.	Viatgers, pernoctacions i estada mitjana a les Balears per illes i tipus d'allotjaments (2022-2023)	149
Quadre I-6.7.	Trànsit marítim de passatgers de creuers a les Illes Balears per port (2022-2023).....	158
Quadre I-6.8.	Despesa dels turistes amb destinació principal a les Balears per illes (2022-2023).....	160
Quadre I-6.9.	Despesa dels turistes amb destinació principal a les Illes Balears per país de residència (2022-2023)	162
Quadre I-6.10.	Despesa dels turistes internacionals per comunitat autònoma de destinació principal (2022-2023).....	166
Quadre I-6.11.	Tarifa mitjana diària i ingressos per habitacions del sector hotel·ler a les Illes Balears per temporada (euros) (2022-2023)	168
Quadre I-6.12.	Tarifa mitjana diària del sector hotel·ler per comunitats autònomes (euros) (2022-2023).....	169

INSTITUCIONS FINANCERES

Quadre I-7.1.	Hipoteques a famílies (2013-2023)	184
---------------	---	-----

ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I CÀRREGA FISCAL

Quadre I-8.1.	Distribució econòmica del pressupost consolidat per capítols d'ingressos de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears	195
Quadre I-8.2.	Distribució econòmica del pressupost consolidat per capítols de despesa de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.....	197
Quadre I-8.3.	Distribució funcional del pressupost consolidat per capítols de despesa de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.....	200
Quadre I-8.4.	Resultat pressupostari de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.....	201
Quadre I-8.5a.	Indicadors d'equilibri, eficiència i impacte de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.....	204
Quadre I-8.5b.	Indicadors d'equilibri, eficiència i impacte de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.....	204
Quadre I-8.6.	Distribució econòmica del pressupost consolidat per capítols d'ingressos del sector públic de les Illes Balears	208
Quadre I-8.7.	Distribució econòmica del pressupost consolidat per capítols de despesa del sector públic de les Illes Balears	209
Quadre I-8.8.	Pressuposts consolidats dels consells insulars amb OA (en euros)	211
Quadre I-8.9.	Pressuposts consolidats dels ajuntaments (en euros).....	213

Quadre I-8.10.	Distribució funcional del pressupost consolidat per polítiques de despesa del sector públic de les Illes Balears	214
Quadre I-8.11.	Resultat pressupostari de la Comunitat Autònoma del sector públic de les Illes Balears	215
Quadre I-8.12a.	Indicadors d'equilibri, eficiència i impacte de la Comunitat Autònoma del sector públic de les Illes Balears.....	217
Quadre I-8.12b.	Indicadors d'equilibri, eficiència i impacte de la Comunitat Autònoma del sector públic de les Illes Balears.....	217
Quadre I-8.13.	Ingressos de la Delegació Especial d'Hisenda de les Illes Balears (milers d'euros)	220
Quadre I-8.14.	Càrrega fiscal per comunitats autònomes G5	221
Quadre I-8.15.	Càrrega fiscal per ajuntaments.....	221

SOCIETAT DEL CONEIXEMENT I DE LA INFORMACIÓ

Quadre I-9.1.	Despesa en R+D per comunitats autònomes (2021-2022)	226
Quadre I-9.2.	Recursos humans en R+D a les Illes Balears i Espanya (2022)	230
Quadre I-9.3.	Empreses i despesa en innovació per comunitats autònomes on es va executar la despesa (2022)	236
Quadre I-9.4.	Despesa en innovació per comunitats autònomes on s'ubica la seu social (2022)	238
Quadre I-9.5.	Empreses innovadores de processos de negoci per tipus de soci pel seu desenvolupament (2020-2022)	242

ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA I FINANCES ÈTIQUES

Quadre I-10.1.	Nombre d'empreses per condició jurídica de l'economia social a les Illes Balears (2010-2021)	261
Quadre I-10.2.	Nombre d'altres tipus d'entitats de l'economia social (2023)	261
Quadre I-10.3.	Cooperatives a les Balears (2023)*	263

L'ESTAT DEL MEDI AMBIENT A LES ILLES BALEARS A PARTIR DE L'INDICADOR SINTÈTIC MEDIAMBIENTAL

Quadre I.11.1.	Evolució de la temperatura mitjana anual, per illes (2010-2022)	270
Quadre I.11.2.	Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de l'evolució de la temperatura mitjana anual, per illes (2019-2023)	270
Quadre I-11.3.	Evolució de les precipitacions anuals a les Illes Balears (2012-2023)	271

Quadre I-11.4.	Índex de sequera hidrològica a les Illes Balears (2023)	272
Quadre I-11.5.	Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de sequera hidrològica durant els mesos d'estiu (juliol, agost i setembre)	273
Quadre I-11.6.	Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de l'evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle respecte al 1990 (%)	274
Quadre I-11.7.	Resultats de l'índex de resiliència climàtica, per illes (2019-2023)	274
Quadre I-11.8.	Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superacions dels valors d'immissió de NO ₂ : valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut	277
Quadre I-11.9.	Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superacions dels valors d'immissió de SO ₂ : superacions del límit diari per a la protecció de la salut	277
Quadre I-11.10.	Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superacions dels valors d'immissió de PM ₁₀ : valor límit de la concentració mitjana anual per a la protecció de la salut	277
Quadre I-11.11.	Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superacions dels valors d'immissió d'O ₃ : superacions del valor octohorari de protecció de la salut	278
Quadre I-11.12.	Resultats de l'índex de qualitat de l'aire, per illes (2019-2023)	279
Quadre I-11.13.	Consum d'energia final en relació amb l'índex de pressió humana (IPH) (tep/pers.)	280
Quadre I-11.14.	Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de consum d'energia final en relació a l'IPH (tep/pers.)	280
Quadre I-11.15.	Consum d'energia final i d'energia primària a les Illes Balears (2019-2021)	281
Quadre I-11.16.	Valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'eficiència energètica: energia final vs. energia primària (%)	281
Quadre I-11.17.	Consum d'energia primària en relació amb el PIB	281
Quadre I-11.18.	Valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'intensitat energètica: consum d'energia primària en relació amb el PIB (tep/€)	282
Quadre I-11.19.	Proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (%) (2019-2022)	283
Quadre I-11.20.	Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de proporció d'energia renovable en el consum d'energia primària (%)	283
Quadre I-11.21.	Resultats de l'índex de transició energètica, per illes (2019-2022)	284
Quadre I-11.22.	Evolució de les reserves hídriques per illes, en % (2010-2022)	285
Quadre I-11.23.	Valor de l'indicador normalitzat (0-100) d'evolució anual de les reserves hídriques	286

Quadre I-11.24. Consum d'aigua en relació amb l'IPH a les Illes Balears (2016-2022)	287
Quadre I-11.25. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de consum d'aigua de proveïment urbà per IPH (litres/pers./dia)	287
Quadre I-11.26. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores	288
Quadre I-11.27. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatges d'incompliment de l'aigua residual urbana depurada (ARUD)	290
Quadre I-11.28. Percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent i bona	290
Quadre I-11.29. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de zones de bany amb qualificació excel·lent i bona	292
Quadre I-11.30. Resultats de l'índex de consum i qualitat de l'aigua, per illes (2019-2022)	292
Quadre I-11.31. Superfície terrestre protegida (2023)	294
Quadre I-11.32. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superfície terrestre protegida (%)	295
Quadre I-11.33. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superfície marina protegida a través de reserves marines d'interès pesquer (%)	295
Quadre I-11.34. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de superfície forestal cremada respecte a la superfície forestal total (%)	296
Quadre I-11.35. Superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori	296
Quadre I-11.36. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de superfície gestionada amb un acord de custòdia del territori	297
Quadre I-11.37. Resultats de l'índex de territori i biodiversitat, per illes (2019-2022)	298
Quadre I-11.38. Generació de residus municipals en relació amb l'IPH (kg/pers./dia)	299
Quadre I-11.39. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de generació de residus municipals en relació amb l'IPH (kg/pers./dia)	301
Quadre I-11.40. Valor de l'indicador normalitzat (0-100) de percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats	301
Quadre I-11.41. Resultats de l'índex de gestió de residus i circularitat, per illes (2019-2022)	301
Quadre I-11.42. Resultat de l'ISM a les Illes Balears (2019-2021)	302
Quadre I-11.43. Resultat de l'ÍSM per dimensions i illes (2019)	304
Quadre I-11.44. Resultat de l'ÍSM per dimensions i illes (2020)	304
Quadre I-11.45. Resultat de l'ÍSM per dimensions i illes (2021)	305

Quadre I-11.46. Resultat de l'ÍSM per dimensions i illes (2022).....	305
--	-----

CAPÍTOL II

EL MERCAT DE TREBALL DE LES ILLES BALEARS

Quadre II-1.1. Afiliacions al règim general de la Seguretat Social en equivalència a jornada completa a les Illes Balears (2016-2023)	310
Quadre II-1.2. Treballadors i treballadores en alta laboral a les Illes Balears per sexe (2015-2023).....	310
Quadre II-1.3. Evolució del pes de la població ocupada femenina sobre el total de població ocupada a les Illes Balears i Espanya (2015-2023).....	310
Quadre II-1.4. Creixement de l'ocupació per sectors d'activitat a les Illes Balears (2022-2023)	312
Quadre II-1.5. Treballadors i treballadores en alta laboral segons el règim a les Illes Balears (2015-2023).....	312
Quadre II-1.6. Evolució de les afiliacions per tipus de contracte a les Illes Balears (2022-2023)	314
Quadre II-1.7. Treballadors i treballadores afiliats a les Illes Balears per illes (2022-2023)	315
Quadre II-1.8. Total d'afiliats i afiliades estrangers a la Seguretat Social a les Illes Balears (2023).....	315
Quadre II-1.9. Evolució de l'ocupació a les Illes Balears (2011-2023)	316
Quadre II-1.10. Evolució de la població ocupada (milers) per sectors d'activitat a les Illes Balears per trimestres (2015-2023)	317
Quadre II-1.11. Treballadors ocupats per situació laboral a les Illes Balears (2019-2023)	318
Quadre II-1.12. Índex d'estacionalitat a les Illes Balears per illa (2023).....	319
Quadre II-1.13. Assalariats i assalariades (milers) per tipus de contracte i comunitat autònoma (2022-2023).....	320
Quadre II-1.14. Taxes de temporalitat per seccions d'activitat, nacionalitat i tipus de sector a les Illes Balears (2021-2023)	321
Quadre II-1.15. Taxes de temporalitat dels assalariats i assalariades a les Illes Balears per sexe (2017-2023).....	322
Quadre II-1.16. Taxes de temporalitat dels assalariats i assalariades a les Illes Balears per tipus de jornada (2017-2023).....	323
Quadre II-1.17. Ocupats i assalariats a les Illes Balears per tipus de jornada i per sexe (2016-2023).....	323

Quadre II-1.18. Ocupats i assalariats a les Illes Balears per sectors econòmics i sexe (2022-2023).....	325
Quadre II-1.19. Taxa d'activitat per comunitats autònomes (2022-2023)	327
Quadre II-1.20. Taxa d'activitat, d'ocupació i d'atur per sexes i per grups d'edat a les Illes Balears (2022-2023).....	328
Quadre II-1.21. Taxes d'ocupació per comunitats autònomes (2022-2023)	329
Quadre II-1.22. Taxa d'ocupació del jovent menor de 30 anys per comunitats autònomes (2023)	330
Quadre II-1.23. Taxes d'atur per comunitats autònomes (2022-2023).....	331
Quadre II-1.24. Evolució dels i les demandants d'ocupació segons el col·lectiu (2016-2023)	332
Quadre II-1.25. Evolució de l'atur registrat a les Illes Balears per sexe (2010-2023)	333
Quadre II-1.26. Atur de llarga durada per comunitats autònomes (2023)	333
Quadre II-1.27. Perfil dels aturats i aturades de llarga durada a les Illes Balears (2017-2023)	335
Quadre II-1.28. Contractes registrats a les Illes Balears per modalitat de contractació (2016-2023)	336
Quadre II-1.29. Contractació de durada determinada registrada a les Illes Balears per durada del contracte (2013-2023), en percentatges	339
Quadre II-1.30. Les deu ocupacions més contractades a les Illes Balears per sexe (2023)	340
Quadre II-1.31. Nombre de contractes registrats a treballadors estrangers a les Illes Balears i a Espanya per zones de procedència (2023).....	341
Quadre II-1.32. Cost salarial total per treballador i comunitat autònoma (2022-2023)	342

L'ÍNDEX DE QUALITAT DEL TREBALL (IQT)

Quadre II-2.1. Dimensions i indicadors de qualitat del treball (2022).....	344
Quadre II-2.2. Ponderacions establertes en els diversos escenaris, IQT (2022).....	346
Quadre II-2.3. Rànquing d'IQT de les comunitats autònomes segons les ponderacions establertes (2009-2022)	347
Quadre II-2.4. Rànquing dels IQT. Dimensió 1: Retribucions salarials (2022)	348
Quadre II-2.5. Rànquing dels IQT. Dimensió 2: Seguretat en el treball. Seguretat (2022).....	349
Quadre II-2.6. Rànquing dels IQT. Dimensió 2: Seguretat en en el treball. Modalitats laborals (2022)	350

Quadre II-2.7.	Rànquing dels IQT. Dimensió 3: Condicions laborals. Condicions de treball (2022)	350
Quadre II-2.8.	Rànquing dels IQT. Dimensió 3: Condicions laborals. Sinistralitat (2022)	351
Quadre II-2.9.	Rànquing dels IQT Dimensió 3: Condicions laborals. Conciliació (2022)	352
Quadre II-2.10.	Rànquing dels IQT. Dimensió 3: Condicions laborals. Formació i promoció (2022)	352
Quadre II-2.11.	Rànquing dels IQT. Dimensió 3: Condicions laborals. Gènere (2022)	353

POLÍTIQUES ACTIVES D'OCUPACIÓ

Quadre II-3.1.	Evolució dels pressuposts executats de les polítiques actives d'ocupació i despesa per persona aturada registrada (2019-2023)*	360
Quadre II-3.2.	Finançament dels pressupostos 2023	365
Quadre II-3.3.	Evolució pressupostària per a polítiques actives d'ocupació per programes de despesa (2019-2023)*	366
Quadre II-3.4.	Comparativa de les polítiques actives d'ocupació per àmbits (2019-2023)*	366
Quadre II-3.5.	Participants* en les polítiques actives d'ocupació segons sexe (2019-2023)**	369
Quadre II-3.6.	Persones ateses pels serveis d'orientació laboral (2019-2023)	371
Quadre II-3.7.	Evolució de la participació en les principals accions d'intermediació laboral (2019-2023)	371
Quadre II-3.8.	Principals tipus de programes i accions de formació professional per a l'ocupació. Participants (2019-2023)	375
Quadre II-3.9.	Programes i accions de formació professional per a l'ocupació per a persones desocupades. Participants (2019-2023)	376
Quadre II-3.10.	Formació en alternança. Participació en els diferents programes (2019-2023)*	378
Quadre II-3.11.	Evolució de les persones i de les unitats de competència acreditades per l'IQPIB (2019-2023)	379
Quadre II-3.12.	Mesures directes de foment i creació d'ocupació (2019-2023)*	382

LA SEGURETAT I LA PREVENCIÓ DE RISCS LABORALS

Quadre II-5.1.	Accidents en jornada laboral amb baixa a les Illes Balears segons el grau de lesió (2013-2023)	407
Quadre II-5.2.	Índex d'incidència dels accidents en jornada laboral amb baixa per comunitat autònoma (2020-2023).....	408
Quadre II-5.3.	Accidents en jornada laboral amb baixa a les Illes Balears per sector econòmic i gravetat (2022-2023)	409
Quadre II-5.4.	Accidents en jornada laboral amb baixa a les Illes Balears per illa (2013-2023)	409

CAPÍTOL III**LA POBLACIÓ DE LES ILLES BALEARS**

Quadre III-1.1.	Indicadors de població de les Balears per illes (Cens de població a 1 de gener de 2023).....	415
Quadre III-1.2.	Indicador mensual de pressió humana, i taxa de creixement respecte a la xifra de població l'1 de gener per Illes Mitjana mensual, agost i desembre 2023 (valors mensuals màxim i mínim)	419
Quadre III-1.3.	Edat mitjana de maternitat (total i primer fill) i fills per dona. Espanya i Illes Balears (1980-2022).....	421
Quadre III-1.4.	Evolució dels naixements a les Illes Balears per principals àrees de nacionalitat de la mare i pes percentual sobre el total (2007-2022)	423
Quadre III-1.5.	Matrimonis amb cònjuges de diferent sexe segons composició de les nacionalitats dels contraents a les Illes Balears (1986-2022).....	426
Quadre III-1.6.	Matrimonis entre cònjuges del mateix sexe a les Illes Balears (2006-2022)	427
Quadre III-1.7.	Dissolucions del matrimoni a Espanya i les Illes Balears (2007-2022)	429
Quadre III-1.8.	Evolució de les taxes estandarditzades de defunció a Espanya i a les Illes Balears (2001, 2008, 2021, 2022)	430
Quadre III-1.9.	Taxes estandarditzades d'APVP total, tumors i per causes externes a Espanya i les Illes Balears (2022)	430
Quadre III-1.10.	Defuncions a les Illes Balears segons els grups d'edat i el gènere (2022).....	431
Quadre III-1.11.	Balanç migratori total, exterior (estranger) i interior (entre CA). Resultats per illes (2021-2022)	433

POBRESA, EXCLUSIÓ I PROTECCIÓ SOCIAL

Quadre III-2.1.	Renda neta mitjana per persona, unitat de consum i llar, per comunitat autònoma (2022)	437
Quadre III-2.2.	Índex de Gini i S80/S20, per comunitats autònomes (2022).....	438
Quadre III-2.3.	Persones per decil de renda per unitat de consum per comunitat autònoma (comparativa amb les dades estatals) (2022).....	441
Quadre III-2.4.	Taxa AROPE per comunitats autònomes (amb el llindar de renda del conjunt d'Espanya) i els seus components (2023)	445
Quadre III-2.5.	Evolució de les persones (en %) amb les principals mancances materials a les Illes Balears (2004-2023)	449
Quadre III-2.6.	Despesa de la CAIB en protecció social, per àmbits (2023)	451
Quadre III-2.7.	Evolució del pressupost i la despesa en protecció social a la CAIB (2012-2023)	452
Quadre III-2.8.	Despesa per habitant en serveis socials i promoció social, per illes (2009-2021).....	452
Quadre III-2.9.	Despesa per persona dels ajuntaments en assistència social primària, per illes (2018-2021)	453
Quadre III-2.10.	Transferències monetàries a famílies (2018-2022)	453
Quadre III-2.11.	Persones amb discapacitat ≥ 33 % , per illes (2022).....	465
Quadre III-2.12.	Persones amb discapacitat reconeguda ≥ 33 % segons tipus de discapacitat (2017 i 2022).....	465
Quadre III-2.13.	Relació amb l'activitat de les persones amb discapacitat d'entre 16 i 64 anys a les Illes Balears i Espanya (2014 i 2022).....	466
Quadre III-2.14.	Dades bàsiques del sistema d'atenció a la dependència (2023).....	470
Quadre III-2.15.	Nombre de persones segons el grau de dependència, places de residència, centres de dia i hores de SAD a les Illes Balears (2022-2023)	470
Quadre III-2.16.	Places de la Xarxa Pública Atenció a la Dependència (XPAD), per illes (2021-2022).....	471
Quadre III-2.17.	Cotitzants (persona física) i base mitjana de cotització, per comunitat autònoma i sexe (desembre de 2023).....	472
Quadre III-2.18.	Pensions mitjanes per règims i classes de pensions, a les Illes Balears i Espanya (a data de 31 de desembre de 2023)	473
Quadre III-2.19.	Pensió mitjana de les altes de pensions a les Illes Balears (2023).....	474
Quadre III-2.20.	Evolució del nombre de pensionistes, per comunitat autònoma	476
Quadre III-2.21.	Pensionistes per trams de quantia a 1 d'abril de 2024 por sexo.....	477

SALUT, QUALITAT DE VIDA I SERVEIS SANITARIS

Quadre III-3.1. Centres, serveis i establiments sanitaris de les illes balears (2023)	480
Quadre III-3.2. Hospitals a les Illes Balears (2023)	483
Quadre III-3.3. Dotació dels equips d'alta tecnologia dels hospitals de les illes balears per finalitat assistencial i depència (2023).....	484
Quadre III-3.4. Dotació dels equips d'alta tecnologia dels hospitals de les illes balears per finalitat assistencial i depència (2023).....	485
Quadre III-3.5. Evolució del personal sanitari per especialitats (2016-2022*).....	488
Quadre III-3.6. Nombre de professionals de la medicina al sistema nacional de salut (sns) (2022*).....	490
Quadre III-3.7. Principals dades d'activitat en els sistemes públic i privat d'atenció especialitzada a les illes balears per àrees (2022*).....	491
Quadre III-3.8. Activitat tota d'atenció primària a l'IB-Salut (2013-2023)	496
Quadre III-3.9. Evolució assegurança privada a les illes balears (2018-2023)	497
Quadre III-3.10. Pressuposts inicials (euros per habitant)* en sanitat per comunitats autònomes (2014-2023)	499
Quadre III-3.11. Despesa sanitària pública consolidada segons la comunitat autònoma (2022).....	500
Quadre III-3.12. Despesa sanitària pública 2002-2022*. Classificació funcional. CCAA Illes Balears	500
Quadre III-3.13. Despesa hospitalària a espanya i a les balears per titularitat del centre (2012-2022*).....	501
Quadre III-3.14. Malalties de declaració obligatòria (2018-2022)	504
Quadre III-3.15. Indicadors clau del sistema nacional de salut (2023).....	507
Quadre III-3.16. Taxa de mortalitat per suïcidi per comunitat autònoma i per 100.000 Habitants (homes 2022).....	513
Quadre III-3.17. Taxa de mortalitat per suïcidi per comunitat autònoma i per 100.000 Habitants (dones 2022).....	514
Quadre III-3.18. Evolució dels resultats a l'idisba (2019-2023*)	516
Quadre III-3.19. Indicadors de bibliosalut (2023)	518
Quadre III-3.20. Nombre i tipus d'estudis presentats, avaluats i notificats al CEIM-IB (2023)	520

EDUCACIÓ

Quadre III-4.1. Alumnes matriculats en ensenyaments de règim general per nivells educatius.....	533
---	-----

Quadre III-4.2.	Alumnes matriculats en ensenyaments de règim especial	534
Quadre III-4.3.	Alumnes matriculats en educació d'adults i en educació a distància per ensenyament.....	536
Quadre III-4.4.	Percentatge d'alumnes estrangers en ensenyaments de règim general no universitaris a les Illes Balears per nivells i titularitat dels centres (quadre evolutiu).....	537
Quadre III-4.5.	Mitjana d'alumnes per professor en equivalents a temps complet als ensenyaments de règim general no universitaris per tipus de centre i titularitat.....	540
Quadre III-4.6.	Esperança de vida escolar en el sistema educatiu als 6 anys*	543
Quadre III-4.7.	Taxes netes d'escolarització en edats postobligatòries en el sistema educatiu i formatiu*	545
Quadre III-4.8.	Taxes d'idoneïtat als 8, 10, 12, 14 i 15 anys	546
Quadre III-4.9.	Taxa bruta de població que es gradua a les Illes Balears i Espanya per cada ensenyament titulació	547
Quadre III-4.10.	Població de 18 a 24 anys que no ha completat el nivell d'educació secundària de segona etapa i no continua cap tipus d'educació o formació*, per comunitats autònomes	549
Quadre III-4.11.	Percentatge de població de 20 a 24 anys que ha assolit almenys el nivell d'educació secundària de segona etapa.....	550
Quadre III-4.12.	Nivell de formació de la població per grups d'edat i sexe.....	551
Quadre III-4.13.	Despesa pública (en euros) per alumne en ensenyament no universitari.....	552
Quadre III-4.14.	Evolució de la taxa d'universitaris matriculats a la UIB.....	553
Quadre III-4.15.	La UIB en el rànking del Centre de Classificació Universitària Mundial (CWUR).....	554

HABITATGE

Quadre III-5.1.	Índex de preus de l'habitatge (IPH) a les Illes Balears i a Espanya per tipus d'habitatge (2008-2023) (base 2005)	572
Quadre III-5.2.	Transaccions segons lloc de residència i nacionalitat, per comunitats autònomes (2023)	580
Quadre III-5.3.	Valor mitjà de les transaccions d'habitatge lliure, per comunitats autònomes (2008-2023)	581
Quadre III-5.4.	Hipoteques constituïdes sobre finques rústiques i urbanes (2011-2023)	585
Quadre III-5.5.	Llars per règim de tinença de l'habitatge (en %), a les Illes Balears i Espanya (2004-2023)	586

Quadre III-5.6.	Llars (en %) que viuen en habitatges en propietat, per comunitats autònomes (2023)	586
Quadre III-5.7.	Persones sense llar a les Illes Balears i Espanya (2005, 2012 i 2022).....	589

JUSTÍCIA

Quadre III-6.1.	Assumptes registrats per ordres jurisdiccionals (2019-2023)	591
Quadre III-6.2.	Assumptes per jurisdiccions i estat (2023)	593
Quadre III-6.3.	Assumptes als jutjats de violència sobre la dona (2019-2023).....	594

LLENGUA

Quadre III-7.1.	Ús de la llengua catalana en els exàmens de selectivitat a les Balears, per illes (2010-2023).....	598
Quadre III-7.2.	Cursos generals de llengua catalana de l'Institut d'Estudis Baleàrics (2018-2023)	600
Quadre III-7.3.	Certificats emesos per la Direcció General de Política Lingüística (2018-2023)	601

CULTURA

Quadre III-8.1.	El millor de la cultura el 2023 a les Illes Balears	614
Quadre III-8.2.	Percentatge de persones de 15 o més anys segons l'assistència o visita a museus, exposicions, galeries d'art, monuments, jaciments arqueològics i el teatre (2022)	615
Quadre III-8.3.	Museus i col·leccions museogràfiques per 100.000 habitants segons comunitat autònoma	617

GRÀFICS

CAPÍTOL I

L'ECONOMIA DE LES ILLES BALEARS

Gràfic I-1.1.	Evolució de la variació del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per sectors econòmics (2015-2023) (base 2014)	6
Gràfic I-1.2.	Evolució de les taxes de variació del PIB. Volum encadenat (2014-2023) (base 2015)	9
Gràfic I-1.3.	Evolució de la variació del VAB a preus constants en milers d'euros a les Illes Balears per illa (2004-2023) (base 2014)	9
Gràfic I-1.4.	Variació interanual del nombre d'empreses segons el nombre d'assalariats (2023)	13
Gràfic I-1.5.	Diferencial de la taxa de creixement del IPC entre Balears i Espanya per grups ECOICOP (2023) (base 2021)	22
Gràfic I-1.6.	Evolució interanual de l'índex general de preus sense aliments no elaborats ni productes energètics (inflació subjacent) (2023)	23

EL SECTOR PRIMARI

Gràfic I-2.1.	Composició de la producció final del sector primari de les Illes Balears (2023)	50
Gràfic I-2.2.	Composició del valor de la producció agrícola de les Illes Balears (2023)	56
Gràfic I-2.3.	Composició del valor de la producció ramadera de les Illes Balears (2023)	60

INDÚSTRIA I ENERGIA

Gràfic I-3.1.	Pes del VAB en la indústria en relació amb el total de les Illes Balears (2018-2022)	72
Gràfic I-3.2.	Índex de producció industrial (IPI) a les Illes Balears i Espanya (base 2021) (2005-2023)	74
Gràfic I-3.3.	Evolució de l'índex de preus industrials (IPRI) a Espanya i a les Illes Balears. (base 2021) (2005-2023)	74
Gràfic I-3.4.	Ocupació mitjana i VAB a preus bàsics a la indústria a les Illes Balears (2016-2022)	81

Gràfic I-3.5.	Valor de les exportacions/importacions i saldo comercial a la indústria de les Illes Balears (2021-2023) (milions d'euros)	82
---------------	--	----

CONSTRUCCIÓ

Gràfic I-4.1.	Percentatge de variació de l'indicador global d'activitat en el sector de la construcció (1992-2022)	87
---------------	--	----

EL SECTOR DE SERVEIS

Gràfic I-5.1.	Índex de volum de negoci del sector de serveis (% de var. interanual) (2019-2023)	100
Gràfic I-5.2.	Índex de volum de negoci dels serveis (IASS) per sector d'activitat (% de var. interanual) (2019-2023)	101
Gràfic I-5.3.	Evolució de la mitjana anual de l'índex del comerç al detall de les Balears vs. Espanya (% var. interanual)	109
Gràfic I-5.4.	Evolució anual del nombre de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears (2000-2023) arribats a les Illes	120
Gràfic I-5.5.	Evolució anual del nombre de passatgers i passatgeres per via aèria a les Balears (2000-2023) arribats a les Illes	120
Gràfic I-5.6.	Evolució anual del nombre de passatgers i passatgeres per via marítima a les Illes Balears (2006-2023) arribades als ports de les illes Balears	121

TURISME

Gràfic I-6.1.	Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement dels turistes respecte a Espanya per comunitats autònomes competidores (2022-2023)	131
Gràfic I-6.2.	Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement dels turistes estrangers respecte al total de les Illes Balears per país de residència (2022-2023)	140
Gràfic I-6.3.	Diferències en punts percentuals de les taxes de creixement insulars de l'índex de Gini de les estades respecte a les Illes Balears (2022-2023)	147
Gràfic I-6.4.	Ingressos per habitació disponible (RevPAR) municipal. Euros - Juliol 2023	167
Gràfic I-6.5.	Tarifa mitjana diària del sector hotelier per comunitats autònomes (euros) (2022-2023) (base Espanya = 100)	170

Gràfic I-6.6.	Evolució de l'índex de preus de l'oferta turística a les Illes Balears (2013-2023)	171
Gràfic I-6.7.	Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a les Illes Balears (2013-2023)	172
Gràfic I-6.8.	Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Mallorca (2013-2023).....	172
Gràfic I-6.9.	Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Menorca (2013-2023)	173
Gràfic I-6.10.	Percentatge de planta oberta i grau d'ocupació de l'oferta hotelera a Eivissa-Formentera (2013-2023)	173
Gràfic I-6.11.	Grau d'ocupació per places (%) als hotels. Any 2023	174
Gràfic I-6.12.	Percentatge d'empreses actives en el sector turístic a les Illes Balears per activitat econòmica (2021-2022).....	176
Gràfic I-6.13.	Percentatge de locals actius en el sector turístic a les Illes Balears per activitat econòmica (2021-2022).....	176

INSTITUCIONS FINANCERES

Gràfic I-7.1a.	Volum de crèdit (milions d'euros) (2009-2023).....	178
Gràfic I-7.1b.	Taxa de creixement del crèdit (2009-2023).....	179
Gràfic I-7.2.	Crèdit total en relació amb el PIB (2014-2022).....	179
Gràfic I-7.3.	Distribució del cost de l'endeutament per cost del finançament (2021-2022)	180
Gràfic I-7.4.	Distribució de l'endeutament per sector econòmic (2021-2022).....	181
Gràfic I-7.5.	Empreses en procediment concursal a les Illes Balears (2018-2023).....	183
Gràfic I-7.6.	Composició del deute segons el PDE (desembre de 2022)	186
Gràfic I-7.7.	Evolució del nombre d'oficines (2011-2023)	188
Gràfic I-7.8a.	Nombre d'empreses que amplien capital (2015-2023).....	190
Gràfic I-7.8b.	Volum d'ampliacions de capital (millions d'euros) (2015-2023)	191
Gràfic I-7.8c.	Volum mitjà d'ampliació de capital (milers d'euros) (2015-2023)	191

ADMINISTRACIONS PÚBLIQUES I CÀRREGA FISCAL

Gràfic I-8.1.	Evolució dels ingressos corrents de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears	196
Gràfic I-8.2.	Evolució despesa corrent de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears	199

Gràfic I-8.3a.	Evolució de la despesa sanitària i educativa de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.....	201
Gràfic I-8.3b.	Evolució de la despesa sanitària i educativa de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.....	201
Gràfic I-8.4.	Evolució marge corrent de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.....	202
Gràfic I-8.5a.	Indicadors d'estalvi net, pressió fiscal i endeutament de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Evolució estalvi net	207
Gràfic I-8.5b.	Indicadors d'estalvi net, pressió fiscal i endeutament de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Endeutament sobre PIB	208
Gràfic I-8.5c.	Indicadors d'estalvi net, pressió fiscal i endeutament de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Pressió fiscal sobre PIB	208
Gràfic I-8.6a.	Indicadors d'estalvi net, pressió fiscal i endeutament de la Comunitat Autònoma del Sector Públic de les Illes Balears. Endeutament sobre PIB.....	218
Gràfic I-8.6b.	Indicadors d'estalvi net, pressió fiscal i endeutament de la Comunitat Autònoma del Sector Públic de les Illes Balears. Pressió fiscal sobre PIB.....	218
Gràfic I-8.7.	Distribució pressió fiscal del sector públic de les Illes Balears.....	221

SOCIETAT DEL CONEIXEMENT I DE LA INFORMACIÓ

Gràfic I-9.1.	Evolució de la despesa en R+D a les Illes Balears (milers d'euros) (2007-2022)	226
Gràfic I-9.2.	Despesa en R+D sobre el PIB de les comunitats autònomes (%) (2021-2022)	227
Gràfic I-9.3.	Taxa de variació de la despesa en R+D (%) (2021-2022).....	228
Gràfic I-9.4.	Taxa de creixement de la despesa en R+D de les comunitats autònomes (%) (2019-2022)	229
Gràfic I-9.5.	Evolució de la despesa en R+D a les Illes Balears, en milers d'euros (2006-2022)	230
Gràfic I-9.6.	Distribució de la despesa en R+D a les Illes Balears i Espanya (2022)	230
Gràfic I-9.7.	Evolució dels recursos humans dedicats a activitats d'R+D a les Illes Balears (EDP) (2010-2022).....	231
Gràfic I-9.8.	Taxa de creixement del nombre de personal investigador de les comunitats autònomes (%) (2019-2022)	232
Gràfic I-9.9.	Investigadors / 1.000 habitants de població activa (2022).....	233
Gràfic I-9.10.	Distribució d'investigador a les Illes Balears i Espanya (2022)	233

Gràfic I-9.11.	Evolució del nombre d'investigadors i investigadores a les Illes Balears (en EDP) (2013-2022).....	234
Gràfic I-9.12.	Distribució sectorial del personal investigador a les Illes Balears i Espanya (2022)	235
Gràfic I-9.13.	Despesa en R+D / Personal investigador (milers d'euros) (2022)	235
Gràfic I-9.14.	Distribució de la despesa en R+D / Personal investigador a les Illes Balears i Espanya(milers d'euros) (2022)	236
Gràfic I-9.15.	Despesa en activitats innovadores per CA on s'ha executat la despesa (milers d'euros) (2022).....	237
Gràfic I-9.16.	Personal intern en innovació (exclosa la R+D interna i externa) (2022)	239
Gràfic I-9.17.	Empreses innovadores (2020-2022)	240
Gràfic I-9.18.	Empreses innovadores per tipus d'innovació (2020-2022)	241
Gràfic I-9.19.	Empreses amb activitats d'R+D (2020-2022)	241
Gràfic I-9.20.	Empreses amb activitats innovadores (2020-2022)	242
Gràfic I-9.21.	Nombre d'ajuts i pressupost de les convocatòries FPI (2013-2023).....	243
Gràfic I-9.22.	Nombre d'ajuts i pressupost de les convocatòries de Postdoc (2013-2023)	244
Gràfic I-9.23.	Teletreball a les Illes Balears i a Espanya (%)	246
Gràfic I-9.24.	Usos de les xarxes socials a les Illes Balears i a Espanya (%)	247
Gràfic I-9.25.	Usos de tecnologies basades en IA a les empreses (%)	249
Gràfic I-9.26.	Interacció amb les administracions públiques (%).....	249
Gràfic I-9.27.	Resum d'indicadors TIC a les empreses de menys de 10 treballadors a les Illes Balears i a Espanya (%).....	250
Gràfic I-9.28.	Resum equipament TIC a les llars de les Illes Balears(%)	251
Gràfic I-9.29.	Principals béns comprats per la ciutadania de 16-74 anys durant els darrers tres mesos per motius particulars. Illes Balears i Espanya (%)	252
Gràfic I-9.30.	Principals usos d'Internet per motius particulars 16-74 anys. Illes Bbalears i Espanya (%)	253
Gràfic I-9.31.	Principals contactes amb l'Administració pública a través d'internet per motius particulars als darrers 12 mesos. Illes Balears i Espanya (%)	254
Gràfic I-9.32.	Principals usos d'internet de les persones de 75 i més anys que s'han connectat els darrers tres mesos. Illes Balears i Espanya (%).....	255

L'ESTAT DEL MEDI AMBIENT A LES ILLES BALEARS A PARTIR DE L'INDICADOR SINTÈTIC MEDIAMBIENTAL

Gràfic I-11.1.	Emissions de GEH a les Balears (kt de CO2 equivalent) (2011-2022).....	273
Gràfic I-11.2.	Evolució de les emissions de gasos amb efecte d'hivernacle respecte al 1990, en % (2000-2022).....	274
Gràfic I-11.3.	Evolució d'emissions a les Balears, en tones (2011-2022)	276
Gràfic I-11.4.	Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores (2016-2022).....	288
Gràfic I-11.5.	Percentatge d'incompliment de la qualitat de l'aigua d'entrada a les depuradores (2016-2022).....	289
Gràfic I-11.6.	Evolució de la qualitat de les aigües bany, en % (2012-2023)	291
Gràfic I-11.7.	Superfície forestal cremada a les Illes Balears, en ha (2010-2023).....	295
Gràfic I-11.8.	Percentatge de recollida selectiva respecte al total de residus generats (2019-2022).....	300
Gràfic I-11.9.	Resultat de l'ISM per illes (2019-2021)	303

CAPÍTOL I

EL MERCAT DE TREBALL DE LES ILLES BALEARS

Gràfic II-1.1.	Índex de rotació: nombre de contractes temporals dividit per persones contractades amb contracte temporal (2009-2023).....	339
Gràfic II-1.2.	Variació interanual de l'ICLIB desestacionalitzat i de l'IPC a les Illes Balears per trimestres (2017-2023)	342

CAPÍTOL III

LA POBLACIÓ DE LES ILLES BALEARS

Gràfic III-1.1.	Piràmide de població segons el lloc de naixement (cens de població a 1 de gener 2023).....	416
Gràfic III-1.2.	Taxa d'interrupció voluntària de l'embaràs per CA de residència. 2022	424
Gràfic III-1.3.	Evolució de l'edat mitjana al primer matrimoni a Espanya i a les Illes Balears per sexe (1976-2022).....	426
Gràfic III-1.4.	Taxes de creixement vegetatiu per 1.000 (1990-2010 decenal / 2011-2022 anual)	432
Gràfic III-1.5.	Distribució de la població estrangera a les Illes Balears segons país de naixement. Cens de població a 1 de gener de 2023.....	433

POBRESA, EXCLUSIÓ I PROTECCIÓ SOCIAL

Gràfic III-2.1.	Evolució de la renda mitjana per unitat de consum a les Illes Balears i Espanya (2008-2023).....	438
Gràfic III-2.2.	Evolució de la distribució de la renda S80/S20 a les Illes Balears, Espanya i la UE dels 27 (2008-2023)	439
Gràfic III-2.3.	Evolució de l'índex de Gini a les Illes Balears, Espanya i la UE dels 27 (2008-2023).....	440
Gràfic III-2.4.	Taxa de risc de pobresa (en %) per comunitats autònomes, amb el llindar de pobresa del conjunt d'Espanya (2022)	443
Gràfic III-2.5.	Evolució de la taxa de pobresa a les Illes Balears, Espanya i la UE dels 27 (2009-2023).....	445
Gràfic III-2.6.	Evolució de la taxa AROPE a les Illes Balears, Espanya i la UE dels 27 (2014-2023).....	446
Gràfic III-2.7.	Evolució del percentatge de persones amb dificultats per arribar a final de mes a les Illes Balears (2004-2023).....	446
Gràfic III-2.8.	Persones amb mancances materials, a les Illes Balears i Espanya (2023)	448
Gràfic III-2.9.	Evolució del nombre de titulars i persones beneficiàries de la RESOGA a les Illes Balears (2020-2023)	457
Gràfic III-2.10.	Usuaris dels serveis socials comunitaris bàsics (en nombres absoluts i en % de població) a les Illes Balears (2007-2022)	459
Gràfic III-2.11.	Usuaris del servei d'allotjament alternatiu (en nombres absoluts i en % de població) a les Illes Balears (2007-2021)	460
Gràfic III-2.12.	Usuaris del TAD (en nombres absoluts i en % de població) a les Illes Balears (2017-2021)	463
Gràfic III-2.13.	Usuaris del servei de mediació intercultural (en nombres absoluts i en % de població) a les Illes Balears (2017-2021)	463
Gràfic III-2.14.	Persones beneficiàries de prestacions econòmiques (en nombres absoluts i en % de població) a les Illes Balears (2017-2021)	464
Gràfic III-2.15.	Persones empadronades que viuen en infrahabitatges o sense sostre (2022)	464
Gràfic III-2.16.	Persones amb discapacitat reconeguda ≥ 33 % segons grup d'edat (2022)	466
Gràfic III-2.17.	Altes de pensions, per tipus, a les Illes Balears (2013 i 2023)	475
Gràfic III-2.18.	Evolució de les altes de pensions a les Illes Balears (2005-2023)	475

SALUT, QUALITAT DE VIDA I SERVEIS SANITARIS

Gràfic III-3.1.	Evolució del personal mèdic en el sistema sanitari de les Illes Balears (2013-2022*)	494
Gràfic III-3.2.	Distribució per tipus d'assegurança 2023	498
Gràfic III-3.3.	Pressupostos inicials per comunitats autònomes (euros per habitant) (2014-2023).....	498
Gràfic III-3.4.	Despesa hospitalària per habitant (en euros) a Espanya i a les Balears per titularitat del centre (2014-2022*)	502
Gràfic III-3.5.	Taxes de mortalitat per causes per 10.000 h. (2022).....	502
Gràfic III-3.6.	Percentatges de mortalitat per causes externes (2022)	504
Gràfic III-3.7.	Interrupcions voluntàries de l'embaràs taxes per 1.000 dones (2018-2022).....	506
Gràfic III-3.8.	Prevalença (%) de consum de drogues als darrers 12 mesos en estudiants de 14 a 18 anys.....	506
Gràfic III-3.9.	Evolució de la prevalença (%) de l'ús compulsiu d'internet en estudiants de 14 a 18 anys (2016-2022)	506
Gràfic III-3.10.	Taxa de mortalitat per suïcidi per sexe (2022)	515
Gràfic III-3.11.	Percentatge dels projectes seleccionats per àrea estratègica (2023)	515
Gràfic III-3.12.	Evolució del nombre de projectes competitiu de l'Idisba (2019-2023)	517
Gràfic III-3.13.	De les afirmacions següents, quina expressa millor la vostra opinió sobre el funcionament del sistema sanitari (2013-2023).....	521
Gràfic III-3.14.	Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en atenció primària (2013-2023).....	521
Gràfic III-3.15.	Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en la darrera urgència (2013-2023).....	521
Gràfic III-3.16.	Percentatge de persones enquestades que considera que ha rebut una atenció bona o molt bona en hospitalització (2013-2023).....	522
Gràfic III-3.17.	Percepció de la situació de les llistes d'espera (2013-2023).....	522

HABITATGE

Gràfic III-5.1.	Índex de preus de l'habitatge per comunitat autònoma (2023)	573
Gràfic III-5.2.	Evolució de l'IPH general a Espanya i a les Illes Balears (2008-2023).....	574
Gràfic III-5.3.	Preu mitjà del metre quadrat de sòl urbà per comunitats autònomes (2023)	574

Gràfic III-5.4.	Evolució per trimestres del preu mitjà del metre quadrat de sòl urbà per comunitats autònomes, en euros/m ² (2004-2023).....	575
Gràfic III-5.5.	Índex de Preu de l'habitatge en lloguer, per comunitats autònomes (2022)	576
Gràfic III-5.6.	Variació (en %) de l'índex de preus de l'habitatge en lloguer a les Illes Balears i Espanya (2011-2022)	576
Gràfic III-5.7.	Evolució del preu del m ² de lloguer a les Illes Balears i Espanya i variació en % entre les Balears i Espanya (2007-2023)	578
Gràfic III-5.8.	Nombre de transaccions immobiliàries d'habitatges a les Illes Balears (2009-2023)	579
Gràfic III-5.9.	Transaccions d'habitatges de protecció oficial (2009-2023)	579
Gràfic III-5.10.	Valor mitjà de les transaccions d'habitatges lliures a les Illes Balears i Espanya (2008-2023)	582
Gràfic III-5.11.	Esforç de les llars, en anys, per accedir a un habitatge de compravenda si es destina el 30 % de la renda, per comunitats autònomes (2022)	587
Gràfic III-5.12.	Esforç de les llars, en anys, per accedir a un habitatge de compravenda si es destina el 30 % de la renda, per a les Illes Balears i Espanya, i diferència entre tots dos (2008-2022)	588
Gràfic III-5.13.	Nombre d'execucions hipotecàries a les Illes Balears i Espanya (2014-2022)	588

JUSTÍCIA

Gràfic III-6.1.	Denúncies, renúncies i ordres de protecció als jutjats de violència sobre la dona (2020-2023)	595
-----------------	---	-----

REQUADRES

QUADRES

Requadre I-2. Els factors del (de)creixement de la renda per càpita a les Illes Balears. Qüestió només de productivitat?

Quadre IR-2.1. Variació per períodes del VABpc i els seus factors (euros de 2015) 40

Requadre III-2. Formació professional dual a les illes balears. Hoteleria i turisme

Quadre RIII-2.1. Oferta formativa de FP de la família professional d’hoteleria i turisme durant el curs 2023/24 a les Illes Balears 559

Quadre RIII-2.2. Evolució del nombre d’alumnes d’FP a la família professional d’hoteleria i turisme de les Illes Balears 562

Quadre RIII-2.3. Percentatge d’FP de la branca d’hoteleria i turisme per CA el curs 2022/23..... 563

Quadre RIII-2.4. Evolució de l’alumnat de FPD a la família professional d’hoteleria i turisme de les Illes Balears 564

Quadre RIII-2.5. Evolució dels contractes d’FPD intensiva a la família professional d’hoteleria i turisme a Mallorca durant els anys 2023 i 2024..... 566

Quadre RIII-2.6. Evolució del programes de formació professional dual SOIB (2015-2023)..... 566

Quadre RII-2.7. Distribució de la FP Dual SOIB per família professional, certificat de professionalitat i sexe. Any 2023 567

GRÀFICS

Requadre I-1. Inflació i distribució de la renda: claus per a l’anàlisi de la inflació del 2021 a l’actualitat27

Gràfic IR-1.1. Inflació de l’índex de preus al consum a les Illes Balears, Espanya, la UE i la zona euro (gener de 2020 - maig de 2024) 28

Gràfic IR-1.2. Índex de preus mundials dels principals grups de commodities (gener de 2020 - maig de 2024) 30

Gràfic IR-1.3. Creixement interanual del deflactor del VA i dels costos laborals unitaris i excedents bruts d’explotació per unitat de VA..... 32

Requadre I-2. Els factors del (de)creixement de la renda per càpita a les Illes Balears. Qüestió només de productivitat?

Gràfic IR-2.1.	Evolució de la renda per capita real a les Illes Balears i Espanya (Euros de 2015)	37
Gràfic IR-2.2.	Evolució del VABpc real, la productivitat per hora treballada, la jornada anual i la taxa d'ocupació (2000-2022) (2008=100).....	39
Gràfic IR-2.3.	Evolució de la productivitat per hora treballada per comunitats autònomes (euros de 2015) (2000-2022)	41
Gràfic IR-2.4.	Evolució de la productivitat per hora treballada i grup CNAE-09 a les Illes Balears (euros de 2015)	44
Gràfic IR-2.5.	Evolució de la productivitat per hora treballada i la PTF a Balears i Espanya (2008=100)	45
Gràfic IR-2.6.	Evolució de la taxa d'ocupació per comunitats autònomes (2000-2022) (2008=100)	47
Gràfic IR-2.7.	Evolució de la jornada anual treballada en hores per comunitats autònomes (2000-2022) (2008=100)	47

Requadre III-1. Salut mental infantil a les Illes Balears: és necessari invertir en investigació

Gràfic RIII-1.1.	Prevalences dels problemes de salut mental a les diferents comunitats autònomes segons la BDCAP l'any 2017 (per mil persones)	527
------------------	---	-----

Requadre III-2. Formació professional dual a les illes balears. Hoteleria i turisme

Gràfic RIII-2.1.	Evolució del nombre d'alumnes d'FP de la branca d'hoteleria i turisme a les Illes Balears per sexes.....	564
Gràfic RIII-2.2.	Evolució del nombre d'estudiants d'FP intensiva a l'àmbit educatiu de la branca d'hoteleria i turisme a les Illes Balears per sexes.....	566

AGRAÏMENTS

El Consell Econòmic i Social de les Illes Balears agraeix la col·laboració de les institucions i del personal que han aportat informació estadística i documental per dur a terme aquesta memòria, sense les quals no seria possible elaborar-la.

Conselleria d'Agricultura, Pesca i Medi Natural

Institut d'Estadística de les Illes Balears (Ibestat)

Conselleria de la Mar i del Cicle de l'Aigua

Conselleria d'Empresa, Ocupació i Energia

Consells insulars de Mallorca, Menorca, Eivissa i Formentera

Institut d'Estudis Baleàrics

Servei d'Ocupació de les Illes Balears (SOIB)

Universitat de les Illes Balears

